MILITAIR-RECHTELIJK TIJDSCHRIFT.

GEDRUKT EN UITGEGEVEN OP
LAST VAN DE DEPARTEMENTEN
VAN MARINE EN VAN OORLOG.

DEEL VI.

's-GRAVENHAGE. — MOUTON & Co.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Crimineele statistiek. (1)

Eenigen tijd geleden verscheen de Crimineele Statistiek over het jaar 1908, evenals telken jare een lijvig boekdeel. Daar zij weinig in handen wordt genomen door militairen en er toch ook voor hen veel belangrijks in voorkomt, willen wij een kort overzicht geven en hier en daar uit de stof een greep doen, om daardoor wellicht deze en gene op te wekken het werk zelf eens ter hand te nemen.

Door de inleiding klinkt niet die blijde toon, die verleden jaar zoo duidelijk werd waargenomen. Het valt dan ook niet te ontkennen dat eene toeneming bij het jaar 1907 vergeleken, van de veroordeelden door de Arrondisssmentsrechtbanken met meer dan 10 % (1907 — 12614, 1908 — 1343 meer, dus 13957) een geduchte tegenvaller is, waar zeker ieder zoo gaarne had gezien dat de vrij groote daling sedert 1905 begonnen, had aangehouden. Het stemt zeker niet blijmoedig, vooral als we bedenken dat de Crimineele Statistiek, alleen de *veroordeelingen* verwerkt, dus slechts een klein gedeelte der Criminaliteit.

In de „Algemeene opmerkingen" der inleiding lezen we omtrent dit laatste o. a.

„Op den langen weg, die voert van het plegen van een feit tot het „onherroepelijk vonnis, blijven tallooze gevallen steken. Daar zijn vooreerst „ontelbare feiten, die juist even binnen de grenzen van 't strafbare liggen, „geschillen en handtastelijkheden, zooals er alle dagen in groote menigte „voorkomen, misschien strafbaar als beleediging en mishandeling zoo men „'t hoog opneemt, als eenvoudige kibbelarijen en krachtige argumenten de „aandacht niet waard zoo men er lichter over wil oordeelen; voorts be„schadigingen waarvan de dader aanbiedt de schade te vergoeden, en zoo „meer. Daar zijn vervolgens de strafbare feiten die worden afgespeeld in „een kleinen kring van personen, die alle bij geheimhouding belang hebben, „zooals vruchtafdrijving, chantage, of waarbij de benadeelde op inmenging „van het openbaar gezag niet gesteld is, zooals kleine diefstallen door „huisbedienden, oplichterijen voor luttele bedragen en soortgelijke. „Daar „zijn voorts de gevallen, waarin een strafvervolging grootere belangen „(bv. van kinderen bij de zaak betrokken) zou schenden, dan er bij niet„vervolging onbeschermd zouden blijven. Dan zijn er de gevallen, waarin „de dader niet ontdekt wordt, zich door vlucht aan de vervolging weet „te onttrekken, en die, waarin het bewijs van zijn schuld niet is te leveren. „*Wij vinden dus in de Crimineele Statistiek niet meer dan eenige symptomen „van het slechte en het misdadige dat er in de menschen is.*" (2)

Aan het bovenstaande is in eene noot toegevoegd: „Over de mogelijk„heid en de wenschelijkheid van aanvulling der Crimineele Statistiek met

(1) Bewerkt door den Officier van Administratie der 1ste klasse W. BAERTS. (Red.
(2) De cursiveering is van ons.

„cijfers betreffende aangebrachte doch niet vervolgde strafzaken, spreken „we thans niet. Wij verwijzen dienaangaande naar hetgeen wij in de vorige „Inleiding schreven (blz. XIII en volgende 1907) en naar hetgeen de Minister „van Justitie daarover aan de Staten-Generaal heeft medegedeeld". (1)

Aan het verlangen om meer licht omtrent de criminaliteit schijnt helaas niet te kunnen worden voldaan. Dit is zeker te betreuren. Toch konden dunkt ons alle Officieren van Justitie de bijdragen leveren, die nu alleen door den Officier van Justitie te Leeuwarden worden verstrekt en die wij als bijlagen II[a] en II[b] achter de inleiding vinden.

Herhaaldelijk worden wij in de Inleiding aangemaand voorzichtig te zijn met het trekken van conclusies uit de cijfers. Zoo kunnen er voor de vermeerdering van het aantal veroordeelingen, oorzaken zijn, die *niet per se* behoeven te wijzen op meerdere criminaliteit; zoo kunnen o.a., om één voorbeeld te noemen, de Officieren van Justitie eerder tot vervolging zijn overgegaan.

In dit opzicht is belangrijk hetgeen betoogd wordt op bladz. XV en v.v. der inleiding en dat we zooveel noodig letterlijk hier laten volgen:

„Welke beteekenis er aan de fluctuaties van het algemeen veroordeeldencijfer moet worden gehecht, zal duidelijker worden, wanneer we dit cijfer ontleden volgens de speciale delicten.

De delicten, welke numeriek het meeste gewicht in de schaal leggen, zijn mishandeling, diefstal, bedelarij en landlooperij en weêrspannigheid.

Mishandeling vertoont sinds 1893 een zeer belangrijke daling van het getal veroordeelden, n.l. van 71.8 tot 53.6 °/oooo in 1907 en 55.4 °/oooo in 1908. Dit laatste jaar geeft dus wel een stijging, maar deze is nog niet van beteekenis in vergelijking met de krachtige daling in de voorafgaande jaren.

Bij diefstal is een zoo opmerkelijke daling niet waar te nemen; wel zijn er verschillende schommelingen, waaronder ook in dalende richting, maar in 1908 ligt het relatief cijfer der veroordeelingen wegens eenvoudigen diefstal iets boven dat van 1901 en volgende jaren, terwijl het relatief getal veroordeelden wegens gequalificeerden diefstal in 1908 wel lager is dan in verschillende der voorafgaande jaren, maar toch niet veel wanneer men de jaren 1901 en 1904 uitzondert.

De beweging der veroordeelden wegens bedelarij en landlooperij is zeer grillig; een bijzonder sterke daling van 1904 tot 1906 wordt in 1907 en 1908 wêer door stijgingen gevolgd.

Het cijfer der veroordeelden wegens wederspannigheid blijft op den duur vrijwel stationnair.

Behalve de genoemde misdrijven verdienen nog de aandacht strooperij en de overtredingen van provinciale en plaatselijke belastingverordeningen, beide wegens de sterke daling van het veroordeeldencijfer in de laatste jaren. Wat de laatstgenoemde overtredingen aangaat, kan deze daling misschien veroorzaakt zijn door opheffing van bepaalde belastingen. De volgende jaargangen der Criminneele Statistiek zullen hier waarschijnlijk een belangrijke stijging brengen tengevolge van de nieuwe provinciale wegenbelasting in Noord-Brabant, welke tot zeer talrijke bekeuringen aanleiding geeft.

Er behoeft nauwelijks aan herinnerd te worden, dat het aantal werkelijk schuldigen aan delicten als mishandeling, beleediging, diefstal, strooperij, vernieling, enz. zeer veel grooter is dan het aantal veroordeelden wegens

(1) Zie ook Deel V Mil. Recht. Tijdschr. blz. 24.

deze feiten, èn omdat er verscheidene gevallen onbekend blijven (uit den aard der zaak geldt dit niet voor weerspannigheid en andere misdrijven tegen ambtenaren), èn omdat er verscheidene niet vervolgd worden. We moeten nu nog eens de vraag onder de oogen zien, of de beweging der werkelijke criminaliteit met die der bij rechterlijk gewijsde geconstateerde criminaliteit parallel gaat. Dit is in kort tijdsverloop stellig niet altoos het geval. Het is niet aan te nemen, dat een toe- of afneming van bepaalde delicten steeds op den voet gevolgd wordt door een toe- of afneming van strafvervolgingen en veroordeelingen. Vooral niet ten opzichte van die groote categorieën van delicten, waarvan er tallooze als te onbeduidend ter zijde worden gelegd. Die weinig beteekenende gevallen kunnen toe- of afnemen, zonder dat de repressie daar aanstonds op reageert; die reactie kan zelfs bij achterstand langen tijd uitblijven. Maar aan den anderen kant mogen we toch wel aannemen, vooreerst, dat het aantal niet-aangebrachte of niet-bewijsbare gevallen op den duur naar verhouding ongeveer gelijk zal blijven, en voorts dat in de mogelijkheid van minder of in de noodzakelijkheid van meer vervolgingen *bij langeren duur* een gunstig of een ongunstig symptoom ligt van de beweging der werkelijke criminaliteit. De schommelingen van jaar tot jaar zeggen hier inderdaad niet veel, en daarom is het ook beter zich daar niet te zeer in te verdiepen en hebben we ook niet gesproken bepaaldelijk over het jaar 1908. Maar bij langere vergelijking winnen de cijfers, als symptomen van de beweging der criminaliteit, aan waarde. Leerzaam zijn in dit opzicht de overtredingen bedelarij en landlooperij.

Tusschen 1901 en 1903 vinden wij een belangrijke daling van het veroordeeldencijfer, daarna plotseling weêr een krachtige toeneming; onmiddellijk daarop volgt weêr een sterke daling tot 1906, vervolgens weêr een stijging in 1907 en 1908. De oorzaak der dalingen was nu niet deze, dat het aantal bedelaars en landloopers plotseling verminderde, maar dat sommige rechtbanken pogingen deden om zich van den overlast dezer lieden te ontslaan, m.a.w. dat er minder werden veroordeeld; dat gaat zoo eenige jaren, maar dan komt het oude cijfer ten slotte toch weêr terug en toont aan dat het vagebondenleger nog niet is gedund".

Wat de jeugdige delinquenten betreft zijn op de tabellen der rechtbankzaken ook nu niet meêgeteld de gevallen waarin de artt. 38 en 39 Strafwetboek zijn toegepast. Toch kunnen we tot onze vreugde mededeelen dat het denkbeeld om ze wel meê te tellen (zie blz. 25 en 26 van Deel V. van het Mil. Recht. Tijdschr.) in ernstige overweging wordt genomen.

Het totaal aantal schuldig verklaarde jeugdige delinquenten is sedert de invoering der kinderwetten vrij wel gelijk gebleven; toch is er eenige daling merkbaar, zoowel voor die beneden den 16-jarigen als voor die beneden den 18-jarigen leeftijd. In 1908 werden **1057** kinderen veroordeeld tegen **1080** in 1907 en **1109** in 1906. Van die 1057 waren 513, of bijna de helft, 16 jaar of ouder. Als regel neemt met den leeftijd het aantal veroordeelingen toe. Alleen wordt daarop in 1908 eene uitzondering gemaakt door de veroordeelden van 12 jaar, die een hooger aantal aanwijzen dan de 13 en 14 jarigen.

Bijna 61 °/₀ werden veroordeeld voor diefstal en strooperij, 16.6 °/₀ voor mishandeling Diefstal is dus wel het delict bij uitnemendheid van de jeugd.

Uit § 2, „Verdeelingen naar woonplaats en plaats van het strafbaar feit", is o.m. interessant hetgeen wordt medegedeeld omtrent de bedelarij en landlooperij

Van de 1656 daarvoor veroordeelden waren 1561 zonder vaste of bekende woonplaats. *In ons land worden slechts in enkele arrondissementen de overtredingen bedelarij en landlooperij vervolgd, waarom de ongelukkige vagebonden, die zwervensmoe een onderkomen in een Rijkswerkinrichting zoeken, zich samentrekken in die arrondissementen waar zij op een veroordeeling kunnen rekenen.* Zoo werden in 1908 van de 1656 veroordeelden wegens bedelarij en landlooperij door 1120 de feiten gepleegd in de provincie Utrecht en door 242 in de provincie N.-Brabant. De overige 300 zijn dan verdeeld over de overige 9 provincies met een maximum van 60 voor Zuid-Holland. Eigenaardige toestanden toch.

Uit de „Bijzonderheden betreffende de veroordeelden" vermelden we nog het navolgende: van de veroordeelden waren 91.9 % mannen en slechts 8.1 % vrouwen, welk laatste percentage steeds kleiner wordt en 9 % was in 1900; van de 1137 veroordeelde vrouwen zijn voor diefstal en strooperij 409, voor mishandeling 242, voor beleediging 114, voor wederspannigheid en belemmering van ambtenaren 64 veroordeeld; van de 12820 veroordeelde mannen zijn 285 wegens huisvredebreuk, 1359 wegens wederspannigheid en belemmering van ambtenaren, 235 voor misdrijven tegen de zeden (artt. 239—249 Sr.), 648 wegens beleediging, 3202 wegens mishandeling, 2773 wegens diefstal en strooperij, 393 wegens verduistering, 707 wegens vernieling, 1610 wegens bedelarij en landlooperij gestraft.

Van de veroordeelde mannen zijn ruim 60 % ongehuwd en ruim 34 % gehuwd; van de vrouwen bijna 59 % gehuwd en bijna 32 % ongehuwd. Een elk jaar terugkomende verhouding, behoudens dat het aandeel der gehuwde onder de vrouwelijke veroordeelden, nog steeds toeneemt. Een en ander wordt niet nader toegelicht.

Het aantal analphabeten onder de veroordeelden bedroeg voor de mannen 5 %, terwijl het overeenkomstig percentage bij de manschappen der Nationale Militie 1.6 % bedroeg. Voor de veroordeelde vrouwen bedroeg het 13.28 %.

Bij de mannen daalt dit percentage geleidelijk van 7.32 % in 1901. Bij de vrouwen zijn stijgingen en dalingen, maar toch is over het geheel een daling waar te nemen.

Van de veroordeelden waren 8087 Protestant, 6453 Katholiek en 188 Israëliet of per 100,000 inwoners van gelijken godsdienst respectievelijk 232,5 — 316,4 — 159,5.

Het zou ons te ver voeren alles mêe te deelen wat hierover in de Inleiding wordt gezegd, toegelicht met vele staatjes. Hier en daar een greep er uit te doen, komt ons minder goed voor, omdat het tot valsche conclusies zou kunnen leiden. Maar de lezing is wel aan te bevelen. De Godsdienst is ditmaal uitvoerig behandeld, omdat een en ander tot een nog al scherpe discussie in de Tweede Kamer heeft geleid.

Al het vorenstaande heeft betrekking op de strafzaken waarvan de Arrondissements-rechtbanken kennis nemen. Een enkel woord nog over de strafzaken waarvan de Kantonrechters kennis nemen. Het aantal veroordeelden groeit onrustbarend. Dit is zeker voor een zeer groot deel het gevolg van de gestadige vermeerdering (ook onrustbarend) van het aantal strafbepalingen in nieuwe wetten en verordeningen.. Het aantal veroordeelden bedroeg 161.031 tegen 66.028 in 1896 en 150.758 in 1907. Hiervan kwamen er voor rekening van de drankwet bijna 40.000, van de motor- en rijwielwet ruim 27.000, van plaatselijke verordeningen bijna 46.000, de leerplichtwet ruim 7000, de jachtwet ruim 7800.

Voor de criminaliteit zijn deze veroordeelingen natuurlijk niet van zoo groote beteekenis.

Eindelijk nog een overzicht over de strafzaken door den militairen rechter berecht. De Inleiding is hier bijzonder kort. Op 1½ pagina, bijna geheel ingenomen door drie staatjes, wordt alles afgedaan, behalve dat er in het hoofdstuk dat over recidive handelt, nog 2 staatjes van recidivisten van door den militairen rechter veroordeelden voorkomen.

Uit die eerstgenoemde 3 staatjes zien we dan dat voor z.g.n. commune delicten, zonder overtredingen, 208 personen werden veroordeeld tegen 180 in 1907, voor militaire misdrijven 570 tegen 519 en voor overtredingen 314 tegen 264.

In de eigenlijke Statistiek vinden wij een en ander in de staten VI, VII, VIII, IX en X.

Staat VI behandelt de veroordeelden wegens commune delicten naar locus delicti, leeftijd, burgerlijken staat, legitimiteit en geboorteplaats. A. Indeeling naar de provincies en B. Indeeling naar gemeenten of groepen van gemeenten.

Staat VII behandelt dezelfde veroordeelden naar locus delicti, verstandelijke ontwikkeling, rang of graad, kerkgenootschappen en opgelegde straffen of maatregelen; onderverdeeld als boven in A en B.

Op deze twee staten is geen verdeeling gemaakt tusschen zee- en landmacht, zoodat ze voor ons militairen betrekkelijk weinig waarde hebben; daarop werd reeds gewezen in den vorigen jaargang van dit tijdschrift, blz. 30 en 31.

Van de 208 veroordeelden waren 61 recidivist. Van 14 waren leeftijd en legitimiteit onbekend; vermoedelijk zijn dit de veroordeelde inlandsche schepelingen. Er waren 198 ongehuwden en 10 gehuwden of bijna 5 %. (In 1907 2,8 %); 22 werden veroordeeld wegens wederspannigheid, 62 wegens de verschillende soorten van mishandeling en 82 wegens de verschillende soorten diefstal en verduistering.

Onder de veroordeelden waren 3 officieren, 205 onderofficieren en minderen, waaronder 51 miliciens. 114 waren Protestant, 78 Katholiek, 2 Israëliet, terwijl van 14 het kerkgenootschap niet bekend was. Zouden deze laatsten weer 14 inlandsche schepelingen zijn? Zoo ja, dan behooren ze zoo goed als zeker tot den Mahomedaanschen godsdienst, daar bijna alle inlandsche schepelingen in Indië dien godsdienst belijden. Er waren 15 analphabeten onder. Hieronder loopen waarschijnlijk ook weer 14 inlandsche schepelingen, daar 14 analphabeten in het buitenland het misdrijf hebben gepleegd, waarvoor zij zijn veroordeeld.

Staat VIII behandelt de veroordeelden wegens militaire delicten naar militaire arrondissementen (1), leeftijd, burgerlijken staat, legitimiteit en geboorteplaats.

Staat IX behandelt dezelfde veroordeelden naar militaire arrondissementen (1), verstandelijke ontwikkeling, rang of graad, kerkgenootschap en opgelegde straffen en maatregelen.

We hebben uit de twee laatste staten op de ondervolgende staatjes, voor zoover betreft de gepleegde feiten, de verschillende krijgsraden, rang of stand en leeftijd, de land- en zeemacht voor het gemakkelijker overzicht gesplitst. We zien uit staatje A dat bij de landmacht van de 393 personen 268 werden veroordeeld wegens desertie en bij de zeemacht 145 van de 177.

Voor de overige feiten zijn dan bij de landmacht 125 en bij de zeemacht 32 personen veroordeeld. Toch zeker gunstige cijfers. Uit staatje B zien wij dat voor militaire delicten noch bij de landmacht, noch bij de zeemacht

(1) Voor de Zeemacht is de verdeeling Krijgsraad te Willemsoord, id. te Amsterdam id. te Hellevoetsluis en id. buitenslands.

officieren werden veroordeeld, dat bij de zeemacht ook geen onderofficieren of korporaals en slechts 2 verplicht dienenden werden veroordeeld. Bij de landmacht werden veroordeeld 33 vrijwillig dienende onderofficieren en korporaals en 6 verplicht dienende, 128 vrijwillig dienende minderen en 226 verplicht dienende; onder deze laatsten 172 wegens desertie, w. o. hoogstwaarschijnlijk een groot aantal zullen zijn wegens het niet opkomen bij oproeping, maar toch werden voor de ernstige militaire misdrijven van dienstweigering, insubordinatie door woorden en gebaren en feitelijke insubordinatie 43 miliciens veroordeeld.

A. Wegens militaire delicten veroordeelden, verdeeld in Landmacht en Zeemacht.

STRAFBARE FEITEN.	LANDMACHT.							ZEEMACHT.								Totaal Generaal.
	Hoog Militair Gerechtshof.	Krijgsraad te 's Gravenhage.	Krijgsraad te 's Hertogenbosch.	Krijgsraad te Arnhem.	Krijgsraad te Haarlem.	Krijgsraad te Leeuwarden.	Totaal.	Hoog Militair Gerechtshof	Zeekrijgsraad te Willemsoord.	Zeekrijgsraad te Amsterdam,	Zeekrijgsraad te Hellevoetsluis.	Zeekrijgsraden buitenslands.	Krijgsraad te Haarlem.	Krijgsraad te 's Gravenhage.	Totaal.	
												(1)	(2)	(2)		
Dienstweigering	5	5	10	6	7	2	35	1	3	2	—	10	—	—	16	51
Insubordinatie door woorden en gebaren	3	3	3	5	2	5	21	1	1	—	—	5	1	—	8	29
Feitelijke insubordinatie . .	14	5	3	4	2	4	32	—	1	—	—	3	—	2	6	38
Desertie	6	61	63	71	43	24	268	6	46	10	8	65	9	1	145	413
Diefstal in de chambree enz. en aan boord	3	2	3	6	6	5	25	—	—	—	—	1	—	1	2	27
Verkoopen van gouvernementskleeding	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Andere militaire diefstal (art. 194 en 199 C. W. K. te L.).	1	1	3	2	—	1	8	—	—	—	—	—	—	—	—	8
Ontrouw in eene militaire administratie	—	2	1	- -	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Totaal . .	32	79	86	94	60	42	393	8	51	12	8	84	10	4	177	570

(1) In deze kolom zijn onder de 4 eerste getallen begrepen respectievelijk 2, 2, 1 en 55 inlandsche schepelingen.

(2) In deze kolommen zijn vermeld de door de Krijgsraden der Landmacht veroordeelde Mariniers, die bij de Zeemacht worden geteld. In den vervolge zullen deze kolommen natuurlijk verdwijnen nu de Mariniers steeds tot de Zeemacht blijven behooren.

B. Veroordeelden naar rang of stand en leeftijd.

STRAFBARE FEITEN.	RANG OF STAND.						LEEFTIJD.						
	Officieren.	Vrijw. dienende onderoff. en korp.	Verpl. dienende onderoff. en korp.	Vrijwillig dienende minderen.	Verplicht dienende minderen.	Totaal.	Van 16 tot 18 jaar.	Van 18 tot 21 jaar.	Van 21 tot 23 jaar.	23 jaar.	Van 24 tot 30 jaar.	Van 30 tot 50 jaar.	Totaal.
A. Landmacht.													
Dienstweigering	—	3	—	19	13	35	2	15	13	1	3	1	35
Insubordinatie door woorden en gebaren	—	1	—	7	13	21	—	11	5	1	3	1	21
Feitelijke insubordinatie	—	1	—	14	17	32	1	11	11	5	3	1	32
Desertie	—	17	5	74	172	268	7	63	56	36	81	25	268
Diefstal in de chambree enz. en aan boord	—	4	1	9	11	25	1	11	9	4	—	—	25
Verkoopen van gouvernementskleeding.	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	1
Andere militaire diefstal, artt. 194 en 199 Cr. W. K. t. L.	—	4	—	4	—	8	1	2	2	3	—	—	8
Ontrouw in eene militaire administratie	—	3	—	—	—	3	—	—	2	—	—	1	3
Totaal	—	33	6	128	226	393	12	113	98	50	90	30	393
B. Zeemacht,													
Dienstweigering	—	—	—	16	—	16	3	9	1	1	—	—	[1])1
Insubordinatie door woorden en gebaren	—	—	—	8	—	8	—	1	1	1	2	1	[2] 6
Feitelijke insubordinatie	—	—	—	6	—	6	—	3	—	—	2	—	[3]) 5
Desertie	—	—	—	143	2	145	10	42	15	6	15	2	[4])90
Diefstal in de chambree en aan boord	—	—	—	2	—	2	1	—	—	—	1	—	2
Totaal	—	—	—	175	2	177	14	55	17	8	20	3	117

(1) Van 2 inlandsche schepelingen was leeftijd onbekend.
(2) Alsvoren van 2 inlandsche schepelingen.
(3) Alsvoren van 1 inlandsch schepeling.
(4) Alsvoren van 55 inlandsche schepelingen.

Uit de staten VIII en IX blijkt verder nog dat van de 393 veroordeelden der landmacht 355 ongehuwd, 36 gehuwd en 2 gehuwd geweest waren, terwijl van de 177 veroordeelden der zeemacht 172 ongehuwd en slechts 5 gehuwd waren; dat onder de veroordeelden der landmacht 7 en onder die der zeemacht 60 analphabeten waren. Wat het hooge aantal der laatsten betreft, dient er op gewezen te worden dat daaronder de 60 veroordeelde inlandsche schepelingen zijn begrepen; onder de veroordeelde Europeesche schepelingen waren dus *geen* analphabeten. Onder de veroordeelden der landmacht hadden 7 middelbaar onderwijs genoten en had 1 (veroordeeld wegens desertie) zelfs *eenig examen van hooger onderwijs met vrucht afgelegd.*

Wat de kerkgenootschappen betreft waren van de veroordeelden der landmacht 202 Protestant, 181 Katholiek, 6 Israëliet, 1 Apostolisch en behoorden 3 niet tot een kerkgenootschap; van de veroordeelden der zeemacht waren 81 Protestant, 34 Katholiek, 2 Israëliet en was van 60 het kerkgenootschap onbekend; deze laatsten zullen wel weer onze 60 inlanders zijn en dan behooren ze zoo goed als zeker tot den Mohamedaanschen godsdienst.

Staat X eindelijk bevat de onherroepelijk veroordeelde militairen wegens overtredingen, verdeeld naar arrondissementen (niet militaire), leeftijd, straffen en maatregelen.

Land- en Zeemacht zijn ook hier helaas niet afzonderlijk opgegeven. In het geheel waren er 314 schuldig verklaarden, w.o. onder meer 205 overtredingen van de Motor- en rijwielwet, 15 van de Spoorwegwet, 1 van de Leerplichtwet, 37 van plaatselijke verordeningen, 6 van de Jachtwet; 9 personen voorkwamen hunne vervolging.

Aan het einde van de Crimineele Statistiek vinden wij een staat van het aantal „gewelddadige levensberoovingen", dat 582 bedraagt, waarvan 56 door misdrijf en 526 door zelfmoord. Onder de laatsten 387 mannen en 139 vrouwen. Van de mannen waren 131 ongehuwd, 188 gehuwd, 66 gehuwd geweest. Van de vrouwen waren deze cijfers respectievelijk 37, 66 en 36. Onder de zelfmoordenaars waren *5 kinderen beneden de 16 jaren;* hoe diep treurig!

Wij willen dit overzicht besluiten ten eerste met een woord van groote waardeering voor den bekwamen samensteller der „Inleiding" Mr. J. R. B. De Roos en verder met een paar opmerkingen en vragen.

Het wil ons voorkomen dat het gewenscht is om uit de statistiek van veroordeelde militairen, de inlandsche schepelingen op een afzonderlijk staatje te vermelden. Nu brengen ze voor den oningewijde verwarring, o.a. betreffende het aantal analphabeten onder de veroordeelden der zeemacht, het aantal van onbekenden godsdienst en leeftijd bij diezelfde veroordeelden; ook vermeerderen ze (daar ze blijkbaar *allen* of *bijna allen*, dat is niet te zien, als ongehuwd zijn opgegeven) het aantal ongehuwden bij de veroordeelden der zeemacht. Ook zou daardoor de Statistiek der Criminaliteit o.i. beter tot haar recht komen. Europeanen en inlanders toch verschillen zóó veel in aard en karakter, dat daarom alleen reeds, naar onze bescheiden meening scheiding wenschelijk is.

Verder zou het overweging verdienen om ook in de Staten VI, VII en X land- en zeemacht te scheiden, zoodat we ook betreffende de zgn. commune delicten een overzicht van de criminaliteit der beide onderdeelen onzer weêrmacht zouden verkrijgen, die van veel nut en belang zou kunnen zijn. Ook zou het aanbeveling verdienen de sterkte van het personeel der land- en zeemacht in de statistiek te vermelden. In verband met de voor

de landmacht zeer uiteenloopende sterkte zou het dan voor een goede statistiek van belang zijn de veroordeelden der landmacht op een afzonderlijken staat te verdeelen naar de maanden waarin de feiten zijn gepleegd, waarvoor ze zijn veroordeeld, met bij iedere maand de gemiddelde sterkte.

Voor de zeemacht is dit niet noodzakelijk daar de sterkte niet aan groote schommelingen onderhevig is.

Verkeerd gebruik van het woord „mutatie" voor „strafreden".

Van Zijne Excellentie den Luitenant-Generaal R. P. Verspijck, lid van het Hoog Militair Gerechtshof, ontving de redactie de volgende opmerking, die zij met dank aan den geachten inzender en met volle instemming plaatst. Zij meende echter dat bij de Zeemacht, altbans in officiëele geschriften, het besproken taalmisbruik uiterst zelden voorkwam.

Augustus 1910.

Geachte Redactie.

Het ligt wellicht op Uwen weg om bij hen, die van onze taal in officiëele militaire stukken gebruik maken, eene verkeerde opvatting en toepassing van de beteekenis van het bastaardwoord: „mutatie" weg te nemen.

Telkens, zoowel bij de Land- als Zeemacht, ziet en hoort men dit woord gebruiken wanneer „strafreden" bedoeld wordt en toch weet ieder, die het in die verkeerde beteekenis neêrschrijft, dat: „mutatie" afkomstig is van het fransche: „mutation" en verandering of vervanging beteekent.

Het verkeerde woord heeft zoodanig post gevat in onze militaire terminologie, dat het misschien zoo heel vlot niet zal gaan het te verdrijven, maar dit zal waarschijnlijk voor U geen reden zijn om er niet naar te trachten. Wellicht wil de Redactie van het Marineblad en van de(n) Nederlandsche Spectator, door overneming, een handje medewerken.

Achtend .... enz.

Benoeming van een lid van het Hoog Militair Gerechtshof.

Bij Kon. Besluit van 10 September 1910, nº. 64, is de kapitein-luitenant ter zee S. F. Nolst-Trenité benoemd tot lid van het Hoog Militair Gerechtshof ter vervulling van de vacature ontstaan door het overlijden van den Schout-bij-nacht titulair L. A. Walaardt Sacré. Gedurende de vacature werd de functie van Raad bij het College (art. 28 Prov. Instr.) waargenomen door den kapitein-luitenant ter zee E. Coenen, daartoe benoemd bij Kon. Besluit van 21 Juli 1910, nº. 47.

De verjaring van schuldvorderingen op het Rijk volgens de Wet van 8 November 1815 (Stbl. nº. 51). (1)

De heer A. J. M. Stumpff Jr., Referendaris bij de Algemeene Rekenkamer, leidt voor ons in een onderwerp, waarin hij ongetwijfeld deskundig

(1) Uit het Weekblad van het Recht No. 9020, waar het een bespreking vormt van een door den heer Stumpff geschreven stuk in Themis, LXXIe deel, tweede stuk. (Red. M. R. T.).

moet worden geacht. Het is *„De verjaring van schuldvorderingen op het Rijk volgens de wet van 8 November 1815 (Stbl. nº. 51)"*, houdende bepaling van den tijd, binnen welken alle pretensiën, ten laste van het Rijk, zullen moeten worden ingediend. De S. heeft zich ten doel gesteld een overzicht te geven van die wet, eenige kwesties ter zake te behandelen en voorts de vraag onder de oogen te zien, of hare handhaving wel gewenscht is. Krachtens die wet, welke welhaast haar eeuwfeest zal vieren, moeten alle pretensiën ten laste van het Rijk worden ingediend binnen zes maanden, volgende op het jaar, waarover zij loopen, bij verzuim van welke indiening de pretensie voor verjaard en vernietigd wordt gehouden. De wet zelf zondert met name een aantal vorderingen van hare toepassing uit. De handhaving van deze bepalingen heeft de wetgever als het ware nog nader willen verzekeren door in art. 29 der instructie voor de Algemeene Rekenkamer (wet van 5 Oct. 1841, *Stbl.* nº. 40, later meermalen gewijzigd), welk artikel overigens nog van verdere strekking is, aan dat College te verbieden vorderingen te verevenen ten laste van den Staat, welke niet te zijner kennis zijn gebracht binnen één maand na het tijdstip, waarop de vorderingen ingevolge de wet van 1815 verjaard zouden zijn, tenzij om bijzondere redenen de voldoening van volgens die wet verjaarde of niet tijdig ter kennis der Algemeene Rekenkamer gebrachte vorderingen vóor de afsluiting der betrokken begrooting (d.i. vóor 31 December van het jaar, volgende op het dienstjaar), door den Koning mocht worden toegestaan. De S. brengt ons in herinnering, dat het vaststellen van bedoelden termijn van zes maanden door den wetgever noodig werd geacht voor de goede orde in de administratie van 's Lands financiën, en ten einde de rekening der staatsuitgaven van ieder dienstjaar regelmatig en tijdig te kunnen doen sluiten. Als man van de praktijk weet de heer STUMPFF ons mede te deelen, dat men in die verwachting voor een deel teleurgesteld is, daar behalve de door de wet zelf uitgezonderde nog tal van pretensiën blijken aanwezig te kunnen zijn, waarop de wet onmogelijk kan worden toegepast. Zoo blijkt, om te dezer plaats maar één van de door den S. opgesomde gevallen te noemen, dat pretentien, die *niet* over een bepaald jaar loopen (bijv. de condictio indebiti), niet onder de wet van 1815 kunnen vallen zooals de Hooge raad dan ook reeds in 1864 heeft beslist. De verjaring in die gevallen geschiedt dan overeenkomstig het gemeene recht.

Voorts wordt de aandacht gevestigd op de kwestie, of men bij den termijn van zes maanden te doen heeft met een gewonen verjaringstermijn of met een termijn, na verloop van welken de actie geacht moet worden te zijn vervallen. Met den S. en de meest geldende opvatting meen ik, dat na verloop van zes maanden de pretensie beschouwd moet worden te zijn *vervallen*. En gelukkig ook; de andere opvatting zou het moreele aanzijn van den Staat slechts schaden, wanneer herhaaldelijk, ondanks het bewustzijn van het bestaan eener vordering, op den verjaringstermijn een beroep zoude moeten worden gedaan. Het hierboven vermelde art. 29 der instructie voor de Algemeene Rekenkamer geeft den S. voorts aanleiding tot eenige beschouwingen, waarbij hij m.i goed geslaagd is de onjuistheid aan te toonen van het beroep van Mr. OPPENHEIM op dat artikel, waar deze auteur in zijn werk „Het Nederlandsche Gemeenterecht" I, blz. 830 en volg. (3e druk) tracht aan te toonen, dat de in de wet van 1815 bedoelde verjaringstermijn slechts het vorderingsrecht en niet de vordering zelve zou treffen. Wanneer nu de crediteur den in die wet gestelden termijn van zes maanden heeft in acht genomen, dan gelden voor de vordering de gewone verjaringstermijnen van het commune recht, en gedurende deze kan de crediteur

betaling vragen, indien hij van den Staat geen betalingsmandaat ontvangt en kan hij ook wachten met het in ontvangst nemen van zijn geld, indien hij het mandaat ontvangen heeft.

Hoe luidt ten slotte het oordeel van den heer S. over de wet van 1815? Hij acht haar af te keuren en niet noodig. Door en dat nog wel om administratieve redenen een voordeelig uitzonderingsrecht te scheppen voor den Staat, maakt deze misbruik van de publiekrechtelijke positie, waarin hij als wetgever verkeert. De bepalingen dier wet zijn geenszins onverschillig voor den crediteur en raken diens belangen ter dege, maar dan is het minstens genomen zonderling, dat belanghebbenden van al hetgeen te dezer zake van kracht is nauwelijks op de hoogte kunnen zijn; bij hen wordt eene kennis van de inwendige Rijksadministratie verondersteld, die zij onmogelijk kunnen hebben. Eene andere regeling met eene behoorlijke dienstafsluiting, en zelfs vlugger dan thans, zou zonder bezwaar de oude wet van 1815 kunnen vervangen. De S. richt hierbij het oog op Frankrijk; de aldaar geldende regeling zou hij met eenige verbetering hier te lande willen overgenomen zien. Het opstel eindigt met een ernstig woord van protest tegen het in September 1909 ingediende ontwerp van wet, houdende regeling van de begrootingen en rekeningen van Staatsbedrijven, voorzoover daarin de in de wet van 1815 gestelde termijn van zes maanden tot drie maanden wordt teruggebracht voor de vorderingen op de Staatsbedrijven.

Nog eene Staatscommissie. (1)

De Staatscourant van enkele dagen geleden bracht eene verrassing. Ingesteld werd eene nieuwe Staatscommissie — de hoeveelste weten wij niet, wij zijn de tel kwijt — en hare taak heeft iets geheel bijzonders, iets naar wij meenen, noch nicht dagewesenes. Zij zal voor reeds bestaande wettelijke voorschriften — die omtrent de ouderlijke macht en voogdij — naar een eenvoudiger vorm en duidelijker redactie moeten zoeken, zonder aan den inhoud der bepalingen iets wezenlijks te veranderen. Eene taak van eigenaardige moeilijkheid. Inhoud en vorm hangen bij wetsbepalingen zeer nauw samen. Verandert men den laatste, dan ondergaat ook de eerste wijziging. Eene nieuwe redactie doet oude quaesties verdwijnen, doch andere ontstaan. Ook zal de Commissie wel moeilijk weerstand kunnen bieden aan de verleiding om hier en daar wat te wijzigen en aan te vullen. Wij wenschen haar intusschen niet af te schrikken van de aanvaarde taak; integendeel, wij wenschen Mr. Limburg en zijn staf het meest mogelijke succes op hun pogen. Eén wensch mag daarbij nog wel worden uitgesproken. Moge eene dergelijke Staatscommissie nooit meer noodig zijn! Het heeft alles voor bij vaststelling van nieuwe wetten onmiddellijk te zorgen voor eene eenvoudige, duidelijke en begrijpelijke redactie.

Invoering wijziging R. O., B. R. en Sv. (1)

Staatsblad nº. 180, 181 en 182 en *Staatscourant* van jl. Vrijdag nº. 163 bevatten de Wetten van den 5den Juli 1910, tot wijziging der wet R. O. en van de wetboeken van B. R. en Sv., die, tot regeling van de samenstelling van den Hoogen Raad, de Gerechtshoven, de Arrond.-Rechtbanken

1) Uit het Weekblad van het Recht No. 9019. (Red. M. R. T.).

en de Kantongerechten en van de jaarwedden der rechterlijke ambtenaren, alsmede van de klassen der Rechtbanken en Kantongerechten en die, houdende regeling van de heffing van griffierechten en, in verband daarmede, wijziging van eenige wettelijke voorschriften.

Naar wij uit goeden bron vernemen, is de Regeering voornemens, deze zgn. justitieele wetten met 1 Jan. e. k. in te voeren. Op dien datum zullen dus o. a. de verhoogde wedden ingaan en zullen de griffiers aanvangen, de griffierechten ten behoeve van den Staat te heffen. De nieuwe voorschriften, ingevolge waarvan de Hooge Raad en de Hoven voortaan met vijf en drie raadsheeren rechtspreken, zullen evenwel, zijn wij goed ingelicht, reeds op 1 Nov. a. s. in werking treden.

Beëediging en installatie als lid van het Hoog Militair Gerechtshof van den Kapitein-Luitenant ter Zee S. F. Nolst Trenité.

In de op Zaterdag 15 October 1910 des namiddags ten half drie ure gehouden plechtige openbare terechtzitting van het Hoog Militair Gerechtshof, had de beëediging en installatie plaats van het in dat college bij Kon. besluit van 10 September 1910 nº. 64 nieuw benoemde lid den Kapitein-luitenant ter Zee S. F. Nolst Trenité.

Nadat het Hof, in gala gekleed, ter audientiezaal was binnengekomen en had plaats genomen, werd deze zitting door den president van het Hof, Mr. G. H. van Bolhuis, geopend en aan den heer griffier Mr. J. L. A. Nepveu, verzocht den nieuw benoemde binnen te leiden. Daaraan voldaan zijnde, werd het Kon. besluit der benoeming voorgelezen en het woord verleend aan den heer advocaat-fiskaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht, Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt, tot het nemen van zijn requisitoir. Z.H.Ed.Gestr. herinnerde er aan, dat op den 18den Mei van dit jaar aan het Hof het lid Walaardt-Sacré, Schout bij Nacht-titulair door den dood is ontvallen. Op 12 Maart 1894 was hij in het Hof benoemd en heeft er alzoo ruim 16 jaren deel van uitgemaakt. In al dien tijd heeft de heer Sacré getoond te zijn een man van helder verstand en plichtbesef, met lust in werken en afdoen van zijn taak. Van dien werklust heeft de overledene ook buiten het Hof doen blijken, door zich behalve aan zijne hoofdbetrekking, daarenboven nog aan ander maatschappelijk werk te geven. De herinnering aan den heer Sacré zal hier in eere blijven.

Ter vervulling der opengevallen plaats in het Hof heeft het Hare Majesteit, onze geëerbiedigde Koningin behaagd, met ingang van 16 October 1910 te benoemen den heer Nolst Trenité, Kapitein-Luitenant ter Zee. Spreker biedt hem zijne gelukwenschen aan en hoopt dat hij spoedig over de moeilijkheden, in den aanvang noodwendig aan de vervulling van zijn nieuw ambt verbonden, heen zou zijn en hier ten nutte der maatschappij en met zelfvoldoening werkzaam moge zijn. Spr. verzocht aan het Hof dat de nieuwbenoemde zal worden toegelaten tot het afleggen van den vereischten ambtseed en dat hem daarvan akte zal worden verleend.

Op verzoek van den heer president las de Griffier het formulier van den eed voor, hetwelk, volgens de Provisioneele Instructie luidt: „Ik belove „en zwere, dat ik mijn ambt als lid van het Hoog Militair Gerechtshof „ter goeder trouw, met alle vlijt en naarstigheid, zal waarnemen, dat ik „mij in alle zaken, bij het Hof voorkomende, zal gedragen met alle opregt„heid, eerlijkheid en onzijdigheid, zonder daarin aan de partijen toe te „dragen eenige gunst of ongunst, en zonder mij daarvan te laten aftrekken

„door eenige beweegredenen hoegenaamd, en dat ik zooveel eenigszins in „mijn vermogen is getrouwelijk zal in acht nemen en nakomen de instructie „voor het Hoog Militair Gerechtshof vastgesteld". Nadat overste NOLST TRENITÉ zich daartoe bereid had verklaard, werd de eed in handen van den President afgelegd.

Mr. VAN BOLHUIS hield daarna de volgende rede:

Mijne Heeren Leden van dit Hoog Militair Gerechtshof, Advocaat-Fiskaal en Griffier!

Toen wij op een der eerste dagen der Meimaand van dit jaar onze gewone vergadering verlieten, vermoedden wij niet dat het de laatste maal was geweest dat wij ons mochten verheugen in het samenzijn met onzen ambtgenoot L. A. WALAARDT SACRÉ.

Weinige dagen later vernamen wij dat een ernstige ongesteldheid hem had getroffen en den 25sten Mei stonden wij geschaard om zijne groeve, waar een kring van vrienden en belangstellenden door hunne aanwezigheid getuigden van de vriendschap, die zij van hem hadden genoten en van de waardeering, waarmede zij hem in verschillende betrekkingen hadden waargenomen en leerden kennen.

Ons College heeft hem gedurende zestien jaren in zijn midden gezien, altijd vol ijver zich gevende aan de vervulling van het gewichtig ambt, waartoe hij in 1894 was geroepen.

In die betrekking hebben wij hem hoog gewaardeerd om zijn scherp verstand, zijn groote werkzaamheid, zijn vriendschappelijken omgang, zijn oprechtheid en den eenvoud van zijn karakter.

Wars van alle uiterlijk vertoon zijne voldoening zoekende in het bewustzijn zijn plicht naar eer en geweten te vervullen, gevoelde hij zich gelukkig dat hij zijne kennis en ervaring als officier der zeemacht verkregen, in dienst mocht stellen der militaire rechtspraak, en daarbij gaf hij doorgaans blijk van zijn helder verstand en van zijne begeerte om mede te werken tot toepassing der zoo verouderde militaire strafwetgeving in milden geest, overeenkomstig de begrippen van den nieuwen tijd.

Zijne nagedachtenis blijve bij ons College in dankbare herinnering.

Het heeft Hare Majesteit onze geëerbiedigde Koningin behaagd, U in zijne plaats te benoemen tot lid van ons College, kapitein-luitenant ter zee S. F. NOLST TRENITÉ! en nu wij gereed staan U in ons College te zien zitting nemen, is 't mij eene behoefte eenige woorden tot U te richten.

Allereerst om U welkom te heeten in ons midden; voor ons zijt Ge persoonlijk tot nog toe een onbekende, maar de eervolle plaats, door U in 's lands zeemacht bekleed, doet ons verwachten dat Ge Uwe nieuwe betrekking zult vervullen met al Uw vermogen en met volle toewijding.

Groot is voor U de overgang; van het actieve, vaak woelige en altijd veranderlijke leven van officier der zeemacht, ziet Ge U verplaatst in een werkkring, waarvan rustige werkzaamheid, regelmaat en betrekkelijke kalmte wel de hoofdkenmerken vormen.

Meen echter niet, dat die werkkring U zal tegenvallen door te groote rust; daarvoor behoeft Ge allerminst vrees te koesteren.

Het getal zaken, aan de beslissing van ons College onderworpen, neemt van jaar tot jaar toe;

vele dier zaken zijn van weinig beteekenis, maar dat dit 't geval is,

blijkt altijd eerst na onderzoek, en dat onderzoek wordt vaak tijdroovend door het groot aantal;

maar nevens dit — laat mij 't noemen — materieel werk aan ons ambt verbonden, doen zich telkens vragen voor, welker beantwoording nauwgezette studie, vaak omslachtig onderzoek vereischt.

Ik wil niet hier herhalen de klacht over het verouderde onzer militaire strafwetgeving en rechtspleging;

ook wil ik niet de hoop uitspreken, daarin verbetering te zien komen; ik — en zoovele anderen voor mij — deden dit reeds zoo vaak, dat herhaling eentonig wordt;

wij blijven dus wachten, maar niet enkel met geduld, want, al hopende en wachtende blijven wij bezield door de overtuiging dat de rechtspraak een der hoogste functies is van het staatsgezag;

en dat wij, geroepen om over militairen die functie in het hoogste ressort uit te oefenen, die hooger roeping steeds in het oog moeten houden;

geroepen dit te doen in vormen en naar regelen, die in de rechtsovertuiging van onzen tijd niet meer passen, grijpen wij de gelegenheid aan om de al te hinderende en belemmerende kanten dier regelen te ontgaan;

en onze rechtspraak boven alles te leiden door het onwrikbaar en onafgebroken streven, om ieder zijn recht te doen geworden.

Dat Ge in dat streven met overtuiging en wakker zult medewerken, vertrouwen wij, en dat die medewerking zal samengaan met anngenamen omgang en met wederzijdsche waardeering van elkanders gevoelen, dat wensch ik van harte.

Mijne medeleden en mij zelven in Uwe welwillendheid aanbevelende verklaar ik U geïnstalleerd als lid van dit Hof en verzoek U de voor U bestemde plaats in te nemen.

Het nieuw benoemde lid, zijn zetel ingenomen hebbende, erlangde daarna het woord om Hare Majesteit de Koningin voor de benoeming en de Ministers van Justitie en Marine voor de voordracht te bedanken. Hij erkende de zware eischen aan zijn nieuw ambt gesteld, doch hij zal zijne beste krachten aanwenden om zijn functie als lid van dit college waardig te vervullen en roept daartoe de welwillendheid in van president, leden, advocaat-fiskaal, griffier en verdere ambtenaren bij het college. Ook de leden der balie spreekt hij toe en beveelt zich in hunne vriendschap aan.

Mr. F. A. C. Schröder wenscht ten slotte namens de balie het nieuwe lid geluk met zijne installatie en hoopt bij Z H.Ed.Gstr. een even welwillend gehoor te vinden als hij tot nog toe bij alle leden van dit hoogst Militair Rechtscollege heeft ondervonden.

Daarna werd deze plechtigheid, die door vele belangstellende burger- en militaire autoriteiten, als mede door enkele dames werd bijgewoond door den president gesloten.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Intrekking van Hooger Beroep in het Militair strafproces.

„Overste, kan ik nog terug?" Het is deze vraag van een beklaagde, die voor den Zeekrijgsraad te Amsterdam terecht stond, waarin ik aanleiding vind het hier volgende te schrijven. De bedoeling van beklaagdes vraag was of hij, na eenmaal verklaard te hebben van het tegen hem gewezen vonnis in hooger beroep bij het Hoog Militair Gerechtshof te willen komen, deze verklaring weder kon intrekken, omdat hij bij nader inzien in het vonnis wilde berusten.

Alvorens te trachten een antwoord op de gestelde vraag te geven, moge eerst het verloop der zaak volgen. Nadat het tegen den beklaagde gewezen vonnis in den Krijgsraad was geresumeerd en gearresteerd werd het dictum van het vonnis hem door twee commissarissen van den Krijgsraad medegedeeld en verklaarde hij, na raadpleging van den hem toegevoegden raadsman, wien het vonnis ter inzage werd aangeboden, tegen het vonnis hooger beroep te willen instellen. Vervolgens had de pronuntiatie van het vonnis in den Krijgsraad plaats, waarna de veroordeelde zich tot den President wendde met de vraag: „Overste, kan ik nog terug?" De Krijgsraad beantwoordde het verzoek van den veroordeelde om geen hooger beroep in te stellen toestemmend, waarop het vonnis ter approbatie aan het Hoog Militair Gerechtshof werd opgezonden; van een en ander werd aanteekening gehouden in de notulen van den Krijgsraad. Door het Hof werd echter niet beslist of de Krijgsraad juist had gehandeld en of de veroordeelde op zijne eens afgelegde verklaring kon terug komen, omdat het vonnis niet werd geapprobeerd, maar daartegen door den Advocaat-Fiskaal hooger beroep werd ingesteld.

Hoe moet nu de gestelde vraag worden beantwoord? En hoe moet worden gehandeld, wanneer het hooger beroep door een veroordeelde reeds is ingesteld, maar hij van het beroep afstand wenscht te doen? Deze tweede vraag toch, sluit zich onmiddellijk bij de eerste aan en zal ik trachten beide vragen te beantwoorden. Slaat men de Rechtspleging bij de Zeemacht op, om daarin het antwoord te vinden, dan wordt men niet veel wijzer; deze toch zwijgt op dit punt. De Rechtspleging bij de Landmacht, de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof, de Justitiëele Voorschriften voor de Zeemacht en die voor de Landmacht geven evenmin licht. De meest gebruikelijke handleidingen en commentaren (HUART EN SALMON, BLOK, WINCKEL, KOOLEMANS BEYNEN, COLLETTE en VAN DIJK, BARRÉ)

brengen ons al evenmin verder; zij allen gaan de vragen stilzwijgend voorbij. Raadpleegt men vervolgens de in dit tijdschrift en in het Tijdschrift voor Strafrecht gepubliceerde jurisprudentie dan wordt ook daarin de oplossing niet gevonden en wanneer men dan ten slotte tracht in de vroegere ontwerpen, welke tot de tegenwoordige militaire wetten geleid hebben, eenige aanwijzing te vinden, hoe de gestelde vragen beantwoord behooren te worden, dan blijkt, dat ook dit vergeefsche moeite is. Waar wij dus door op ons eigen terrein te blijven zoeken geen stap nader tot de oplossing komen, kan het zijn nut hebben eens te zien hoe de zaak in het gewone strafproces geregeld is.

Het Wetboek van Strafvordering raadplegende vinden wij in art. 237 4e lid: „Zoolang niet gedagvaard is, kan hij, die in hooger beroep is „gekomen, van het beroep afstand doen. De afstand geschiedt en wordt „gestaafd op de wijze, voorgeschreven bij de artt. 230 en 231. De griffier „geeft hiervan onverwijld kennis aan den procureur generaal." De artt. 230 en 231 regelen de wijze, waarop het hooger beroep moet worden ingesteld, zoodat art. 237 eigenlijk bepaalt, dat het afstand doen van het reeds ingestelde hooger beroep op dezelfde wijze geschiedt, als het instellen van het beroep. Deze bepaling kwam echter vroeger in het Wetboek van Strafvordering niet voor, maar werd daarin eerst opgenomen bij de herziening door de wet van 15 Januari 1886, *Stbl.* nº. 5, tegelijk met het tegenwoordig 5e lid van het artikel. De memorie van toelichting teekende daarbij het volgende aan: „Door deze bepaling wordt voorzien in eene gaping van de „bestaande wet, wat betreft het desistement, hetwelk echter de praktijk „ook thans toelaat, en wel in den vorm waarop de aanteekening van het „beroep geschiedt" (Smidt II blz. 33). Dat het desistement, hoewel niet in het W. v. Sv. geregeld, toch toelaatbaar was, was ook de meening van De Bosch Kemper (III blz. 87), die schrijft: „Nadat men hooger beroep „heeft aangeteekend, kan men weder van hetzelve desisteren, op dezelfde „wijze, waarop men het beroep heeft aanhangig gemaakt." Van gelijke meening was ook De Pinto: „De wet geeft volstrekt geene regelen of „vormen voor het desistement; men mag daaruit nogtans niet afleiden, „dat men van een eenmaal ingesteld beroep geen afstand zon kunnen doen. „Dat regt bestaat vanzelf, omdat het niet door de wet ontnomen is; het „wordt in de praktijk ook toegelaten en erkend, en het geschiedt in den„zelfden vorm als de aanteekening van het beroep, door eene verklaring „ter griffie" (Handleiding II, 2e druk blz. 446). Uit het vorenstaande blijkt dus, dat voor 1886 in het Wetboek voor Strafvordering dezelfde leemte bestond als thans nog in de Rechtspleging bij de Zeemacht en in die bij de Landmacht, maar dat gezaghebbende schrijvers er geen bezwaar in zagen het desistement toch toe te staan en dit dan ook in de praktijk geschiedde. De uitspraak van Mr. De Pinto: „dat regt bestaat van zelf, „omdat het niet door de wet ontnomen is", zoude evengoed geschreven kunnen zijn in eene handleiding tot de Rechtspleging bij de Zeemacht of bij de Landmacht, als tot het toenmalige Wetboek van Strafvordering en mag dan ook veilig worden aangenomen, dat waar de beide Rechtsplegingen het recht om van het hooger beroep afstand te doen, niet aan de veroordeelden ontnemen, zij dit recht ook hebben. Hoe van dit afstand doen moet blijken is dan, bij gebrek aan voorschriften daaromtrent, een vraag, die de praktijk moet beantwoorden onder toezicht van het Hoog Militair Gerechtshof. Het wil mij voorkomen, dat, evenals in het gewone strafproces, het voldoende is, wanneer van de intrekking van het beroep op dezelfde wijze blijkt, als van het instellen. Daarom handelde m. i. de Krijgsraad

juist, toen hij het verzoek van den veroordeelde inwilligde en daarvan deed blijken in de notulen. Het hooger beroep was toch nog niet ingesteld, de veroordeelde had alleen nog maar aan officieren-commissarissen verklaard hooger beroep te willen instellen en van die verklaring bleek ook alleen nog maar uit de notulen van den Krijgsraad. Was daarentegen het appel reeds geïnterjecteerd en had hiervan aanteekening op het vonnis plaats gehad (art. 209 R. Z., art. 230 R. L.), dan zou van de intrekking van het appel ook door aanteekening op het vonnis moeten blijken. Feitelijk acht ik het niet noodzakelijk, dat de veroordeelde een verzoek doet om afstand te mogen doen van het beroep, maar is het m. i. voldoende, dat hij verklaart op zijn voornemen om appel aan te teekenen terug te komen of afstand te doen van het reeds ingesteld appel. Het desistement toch moet niet beschouwd worden als een gunst tegenover, maar als een recht van den veroordeelde.

Dat ook het Hoog Militair Gerechtshof van meening is, dat een veroordeelde afstand kan doen van het door hem ingesteld hooger beroep, kan blijken uit de beide volgende resoluties van 8 Mei 1906 en van 5 Juni 1908 welke door mij werden gevonden in het archief van den Krijgsraad te Willemsoord. De eerste luidt: „Is na lezing en overweging besloten dit „vonnis te approbeeren mits door beklaagde worde geteekend eene akte op „te maken ten overstaan van den Zeekrijgsraad, waarbij hij verklaart in „te trekken het door hem ingesteld hooger beroep tegen het den 26 April „j.l. tegen hem gewezen vonnis": de tweede: „Is na lezing en overweging „besloten in te willigen het door den veroordeelde gedaan verzoek om te „mogen intrekken het door hem tegen het vonnis ingesteld hooger beroep „en te mogen berusten in het door den Zeekrijgsraad tegen hem gewezen „vonnis en mitsdien, nadat onder aan het vonnis door den veroordeelde „zal zijn verklaard, dat hij het beroep intrekt en in het vonnis berust, en „die verklaring door hem en door den President en den Secretaris van den „Krijgsraad zal zijn geteekend, het vonnis te approbeeren". Waarom het Hof in het eerste geval eischt, dat door den veroordeelde een akte moet worden opgemaakt, waarin van de intrekking van het hooger beroep blijkt en daarentegen in het tweede geval een verklaring onder aan het vonnis voldoende is, blijkt uit de resolutie niet. Ik meen dat het standpunt in de tweede resolutie ingenomen, juister is dan dat in de eerste. Dat een veroordeelde hooger beroep instelt blijkt uit een verklaring, welke op het vonnis wordt gesteld, een akte wordt er niet van opgemaakt, daarom komt het mij voldoende voor, dat ook van de intrekking door een verklaring op het vonnis blijkt. Dat van het instellen, zoowel als van het intrekken van het hooger beroep blijkt, is voor den veroordeelde van evenveel belang, waarom zouden nu voor het een andere, meerdere of betere waarborgen geëischt moeten worden dan voor het andere? Waar uit de beide aangehaalde resoluties blijkt, dat het Hof van oordeel is, dat intrekken van een reeds ingesteld hooger beroep mogelijk is, zal het zich zeker ook kunnen vereenigen met de meening, dat een veroordeelde op zijne mededeeling, dat hij hooger beroep wenscht in te stellen, terug kan komen, omdat wie het meerdere kan, ook het mindere kan. In het Wetboek van Strafvordering wordt dit laatste geval niet behandeld en dit is ook niet noodig, omdat van de verklaring van den veroordeelde, dat hij hooger beroep wil instellen, door den griffier een akte moet worden opgemaakt, welke door hem en den veroordeelde moet worden geteekend. Wenscht deze dus op zijne verklaring terug te komen, dan wordt de akte eenvoudig niet geteekend, van het voornemen van den veroordeelde blijkt uit niets

en de zaak is daarmede afgeloopen. Dikwijls zal het geval zich daar wel niet voordoen, omdat het tijdsverloop tusschen het doen der verklaring en het opmaken van de akte niet lang is en er bovendien tusschen beide gebeurtenissen niets meer geschiedt; de uitspraak van het vonnis heeft reeds vroeger plaats gehad. Niet aldus in het militaire strafproces. Dáár geschiedt de pronuntiatie eerst, nadat de veroordeelde zijn voornemen heeft te kennen gegeven hooger beroep te willen instellen en wanneer geen hooger beroep wordt ingesteld, eerst na de approbatie van het vonnis door het Hoog Militair Gerechtshof. Verandert nu de veroordeelde van meening en stelt hij geen hooger beroep in, dan moet het vonnis ter approbatie aan het Hof worden ingezonden; de pronuntiatie heeft dan feitelijk te vroeg plaats gehad, het gewone verloop van het proces is door de handelingen van den veroordeelde gewijzigd. Om deze reden heeft dit geval in het militaire strafproces wel eenige beteekenis.

Tot wien moet een veroordeelde zich wenden, wanneer hij afstand wil doen van het hooger beroep? Zoolang het alleen geldt het terugkomen op het voornemen om hooger beroep in te stellen, zal hij zich natuurlijk tot den Krijgsraad moeten wenden; is het appèl eenmaal ingesteld, dan zal het moeten afhangen van het tijdstip, waarop de veroordeelde van het appèl afstand wil doen. De rechtsplegingen kennen niet de regeling, dat het hooger beroep wordt ingesteld door een verklaring af te leggen voor den secretaris van den Krijgsraad, zooals dit in het burgerlijk strafproces geschiedt ter griffie van de rechtbank, maar het hooger beroep wordt ingesteld in den Krijgsraad zelf, na mededeeling van het voornemen daartoe aan twee commissarissen van den Krijgsraad (1), daarom zal natuurlijk de intrekking van het beroep ook in den Krijgsraad moeten plaats hebben. Heeft deze echter besloten het vonnis met de processtukken aan het Hoog Militair Gerechtshof op te zenden (art. 211 R. Z., art. 232 R. L.) en is de zitting gesloten, dan is de taak van den Krijgsraad voorloopig afgedaan en begint de behandeling voor het Hof. Wenscht de veroordeelde dan van het beroep afstand te doen, dan zal hij zich niet meer tot den Krijgsraad, maar tot het Hof moeten wenden. Te meer is dit noodzakelijk, omdat het Hof zal moeten beslissen of de veroordeelde in zijn afstand doen van het beroep ontvankelijk is, want hoewel ik het afstand doen van het beroep beschouw als een recht van den veroordeelde, volgt daaruit nog niet, dat, nu elke regeling omtrent dit punt ontbreekt, dit recht aan geen enkele termijn gebonden is.

In het gewone strafproces kan, zoolang nog niet is gedagvaard, van het beroep afstand worden gedaan (art. 237 W. v. Sv.), daarna houdt dit recht op. Bij de wijziging van het Wetboek van Strafvordering in 1886 was door de regeering voorgesteld om aan het artikel als laatste lid toe te voegen: „De beklaagde kan ook op de teregtzitting, door middel eener „verklaring, afstand doen, mits onmiddellijk na het uitroepen der zaak. „In dat geval komen de kosten, tengevolge van het beroep veroorzaakt, „te zijnen laste" (Smidt II blz. 33). Tengevolge van een amendement van de commissie van rapporteurs uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal kwam dit laatste lid echter te vervallen, voornamelijk omdat een dergelijke afstand op het laatste oogenblik van weinig eerbied voor de rechterlijke macht zoude getuigen (Smidt II blz. 34—36). Ik gevoel wel iets voor het

(1) In het aanhangig wetsontwerp tot wijziging van de beide rechtsplegingen wordt voorgesteld de mededeeling van het vonnis en wat daar verder verband mede houdt, niet meer te doen geschieden door twee commissarissen van den Krijgsraad, maar door den Secretaris.

antwoord van den Minister van Justitie „dat het meer eerbied verraadt „voor de rechterlijke macht indien iemand in de uitspraak ten slotte berust, „dan wanneer hij zich blijft verzetten" (SMIDT II blz. 35); maar wat hier ook van zij, de hoofdzaak is, dat er een tijdstip wordt vastgesteld, waarop de veroordeelde niet meer terug kan. Waar dit tijdstip in de beide rechtsplegingen niet wordt aangegeven, zal het door het Hof moeten worden vastgesteld. Hoewel het Hof natuurlijk aan de regeling van het Wetboek van Strafvordering niet gebonden is, omdat dit voor het militaire strafproces niet geldt, zoude er wel wat voor te zeggen zijn, dat het Hof dezelfde regeling toepaste, ongelukkigerwijze is dit echter niet mogelijk, omdat het proces in appèl voor het Hoog Militair Gerechtshof een ander verloop heeft dan voor den gewonen strafrechter. De veroordeelde toch wordt, wanneer hij zelf appèl heeft aangeteekend, in appèl niet gedagvaard en verschijnt zelfs in den regel niet voor het Hof, zoodat ook van het denkbeeld, dat hij op de terechtzitting onmiddellijk na het uitroepen der zaak nog afstand van het beroep zou kunnen doen, geen gebruik kan worden gemaakt. Er dient dus een ander tijdstip te worden aangenomen, waarop het recht om afstand te doen van het beroep, ophoudt.

Het aanbrengen der zaak in appèl ter rolle van het Hof, wanneer door den veroordeelde appèl is aangeteekend, geschiedt in hoofdzaak als volgt: Na de ontvangst van het gepronuntiëerde vonnis met de stukken wordt de veroordeelde bij de resolutie van admissie in het appèl geadmitteerd en worden hem, wanneer een volmacht in blanco is ingezonden, een procureur en een advokaat toegevoegd, terwijl bij diezelfde resolutie de Advocaat-Fiskaal geautoriseerd wordt het appèl r. o. voor den Fiskaal (Auditeur-Militair) bij den Krijgsraad te vervolgen. Afschrift dezer beschikking wordt gezonden aan den Advocaat-Fiskaal, den toegevoegden advocaat en den procureur. Deze ontvangt daarbij het afschrift van het vonnis door den Krijgsraad gewezen en de ten zijnen name ingevulde volmacht, terwijl het origineele vonnis en de processale stukken bij dezelfde beschikking in handen worden gesteld van den Advocaat-Fiskaal. De procureur verzoekt daarna bij request 's Hofs mandament van appèl, hetwelk door het Hof bij resolutie wordt verleend, daarbij tevens aan den exploiteur gelastende den Advocaat-Fiskaal te dagvaarden om te compareeren op zekeren bekwamen dag voor het Hof, ten einde te procedeeren als naar rechten. De exploiteur dagvaardt nu den Advocaat-Fiskaal om op een bepaalden dag ter rolle van den Hove te verschijnen; hem wordt een kopy van 's Hofs mandament met akte van dagvaarding gelaten, terwijl tevens een kopy van het mandament met een relaas van de door den exploiteur verrichte dagvaarding aan den procureur wordt verstrekt. Ter rolle dient de procureur van eisch, welke hem tijdig door den advocaat is verstrekt en wordt de zaak verder behandeld. In den eisch worden in het kort de gronden van het hooger beroep ontwikkeld. Vóór dat eisch wordt gedaan, kan een nadere instructie worden gehouden, welke bij request aan het Hof moet worden verzocht. Gaan wij dit verloop na, hetwelk ik ontleend heb aan een paar missiven van den Advocaat-Fiskaal aan den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad aan boord van het wachtschip te Amsterdam, dan vinden wij twee momenten, welke in aanmerking komen als tijdstip, waarop door den veroordeelde geen afstand meer kan worden gedaan van het beroep, n.l. wanneer het Hof de resolutie van admissie heeft genomen of wanneer het bij resolutie mandament van appèl heeft verleend. Het tweede moment komt m. i. het meest in aanmerking en wel omdat de toegevoegde verdediger eerst wordt aangewezen bij de resolutie van admissie. Voor de

meeste veroordeelden is dat het oogenblik, waarop voor het eerst een verdediger in hunne zaak optreedt en komt het mij billijk voor, wanneer dien verdediger uit de kennisneming van het bij den procureur berustende afschrift van het vonnis en zoo noodig van de processale stukken blijkt, dat het beter is alsnog afstand van het beroep te doen, hij dit den veroordeelde nog kan aanraden en deze alsdan in zijn afstand van het beroep nog ontvankelijk is. Den procureur zal dan tevens verzocht moeten worden te wachten met zijn verzoek aan het Hof om mandament van appèl te verleenen. Is dit laatste verleend, dan wordt hiermede tevens het tijdperk afgesloten, waarin de veroordeelde van het beroep afstand kan doen; hij zelf en zijn toegevoegde verdediger hebben dan voldoende gelegenheid gehad te beoordeelen of zulks wenschelijk was. Zooals ik reeds zeide, zal het Hof de ontvankelijkheid van den afstand van het beroep hebben te beoordeelen; de Krijgsraad zoude dit trouwens niet kunnen, omdat hij niet op de hoogte is van den stand van het geding, nadat tot opzending van het vonnis met de stukken besloten en de laatste zitting van den Krijgsraad gesloten is. Tusschen het besluit tot opzending van het vonnis met de processale stukken en die opzending kunnen echter allicht eenige dagen verloopen, omdat door den secretaris (auditeur) een afschrift van het vonnis moet worden gemaakt. Geeft de veroordeelde nu zijn wensch om afstand te doen van het beroep te kennen vóór het vonnis met de processale stukken is verzonden, dan ware er niets tegen, dat, ter bespoediging van den afloop van het geding, de President van den Krijgsraad den secretaris (auditeur) gelastte het vonnis met de stukken voorloopig aan te houden en den Krijgsraad deed bijeenkomen. In deze zitting zou de President dan van het voorgevallene mededeeling kunnen doen en de veroordeelde in staat gesteld kunnen worden zijn verklaring, dat hij van het beroep afstand doet, af te leggen. Het vonnis zal daarna ter approbatie aan het Hoog Militair Gerechtshof moeten worden opgezonden. Aldus zou, meen ik, in den geest van art. 142 R. Z. en 156 R. L. gehandeld worden.

Hoewel de praktijk zich blijkbaar tegen de intrekking van het hooger beroep niet verzet, ware het misschien wenschelijk van de gelegenheid, dat de wijziging van de beide Rechtsplegingen bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangig is, gebruik te maken om in de aangegeven leemte te voorzien. Hiertoe zouden dan enkele artikelen in de hoofdstukken, welke over het appèl der vonnissen van de krijgsraden handelen, moeten worden ingevoegd. In verband met hetgeen door mij hiervoor betoogd werd, zoude ik dan de navolgende aanvulling in overweging willen geven. (1)

Na art. 209 R. Z. en 230 R. L. ware in te voegen een nieuw artikel van den volgenden inhoud: Wanneer een gecondemneerde na de pronuntiatie verklaart, op zijn voornemen om van het vonnis van den Krijgsraad te appelleeren, terug te komen, zal het origineele vonnis met de stukken daartoe behoorende, aan het Hoog Militair Gerechtshof ter approbatie worden toegezonden.

Na art. 213 R. Z. en art. 234 R. L. zouden de volgende artikelen kunnen worden ingelascht: 1°. Indien een gecondemneerde na het interjecteren van het appèl alsnog in het gewijsde wil berusten, zal hij dit in den Krijgsraad kunnen verklaren en indien dezelve niet meer vergaderd is, van zijne begeerte het appèl in te trekken aan den secretaris mededeeling kunnen doen.

(1) Het is den geachten inzender immers bekend dat de Regeering zich bij de Wijzigingsvoorstellen van het formeel M. Sr. groote beperking moest opleggen?
(Red. M. R. T.).

2°. Wanneer het originele vonnis met de stukken door den Secretaris nog niet aan het Hoog Militair Geretgshof is verzonden, zal hij hetzelve aanhouden en van de begeerte van den gecondemneerde om het appèl in te trekken aan den President van den Krijgsraad mededeeling doen.

3°. De President zal zoo spoedig mogelijk den Krijgsraad bijeen doen roepen ten einde den gecondemneerde gelegenheid te geven het appèl in te trekken.

4°. Van de gedane intrekking van het appèl zal op het origineele vonnis van den Krijgsraad melding worden gemaakt.

5°. Wanneer het origineele vonnis met de stukken door den secretaris reeds aan het Hoog Militair Geregtshof is verzonden, zal hij van de begeerte van den gecondemneerde tot intrekking van het appèl eene verklaring opmaken, en, na dezelve met den gecondemneerde te hebben geteekend, zoo spoedig mogelijk aan het Hoog Militair Geregtshof inzenden.

Ik geloof niet, dat tegen deze laatste bepaling bezwaar bestaat, wanneer men in aanmerking neemt, dat in den regel de veroordeelde in de residentie van den Krijgsraad blijft en niet naar Utrecht wordt overgebracht, waar ook meestal zijn toegevoegde verdediger verblijf houdt en deze hem dus niet kan bijstaan. Men zal toch ook niet kunnen eischen, dat de Krijgsraad weder bijeenkomt, alleen om de mededeeling van den veroordeelde, dat hij van het beroep afstand wenscht te doen, aan te hooren en die mededeeling ter kennis van het Hof te brengen. Anders dan als een officiëele kennisgeving, dat de veroordeelde afstand van het beroep wenscht te doen, wil ik deze verklaring niet beschouwd hebben; door die verklaring wordt geenszins beslist, dat het beroep niet doorgaat. Het Hof zal na ontvangst der verklaring hebben te beslissen over de ontvankelijkheid van den afstand van het beroep en zoo die vraag toestemmend wordt beantwoord, zal het vonnis geapprobeerd kunnen worden onder voorwaarde, dat door een verklaring op het vonnis van het afstand doen van het beroep blijke. Daarom ook komt het mij niet noodig voor, dat door den secretaris aan den Krijgsraad of den Fiskaal (auditeur) kennis wordt gegeven van het gebeurde, ook al is hiervan het gevolg, dat de Krijgsraad, die een sententie van het Hof denkt te ontvangen, bij wijze van verrassing een resolutie tot approbatie van het vonnis, of, ingeval van een proces over vermeende onbevoegdheid van den rechter, een resolutie tot voortzetting der informatiën ontvangt, beiden natuurlijk onder voorwaarde, dat door een verklaring op het vonnis van de intrekking van het beroep blijke.

In verband met het vorenstaande wil ik nog de aandacht vestigen op een verkeerde gewoonte, welke bij de krijgsraden bestaat. Art. 203 R. Z. bepaalt: „Alle zoodanige vonnissen door de krijgsraden gewezen, van welke, „volgens het bepaalde bij het vorige artikel, aan het Hoog Militair Ge„rechtshof kan worden geappelleerd, zullen aanstonds, na het resumeren „en arresteren derzelve, door twee commissarissen van den krijgsraad, „aan den gecondemneerde worden gecommuniceerd" enz., terwijl art. 234 R. L. een vrijwel gelijkluidende bepaling bevat. Dit voorschrift wordt nu in den regel zoo opgevat, dat aan den veroordeelde alleen het dictum van het vonnis wordt medegedeeld en niet de motieven, waarop de schuldigverklaring berust. Dat deze opvatting bij de Zeekrijgsraden bestond en nog bestaat is mij uit eigen waarneming bekend en dat ook bij de Krijgsraden van de landmacht evenzoo gehandeld wordt, althans werd, blijkt uit de mededeeling van Mr. A. C. Wesenhagen, auditeur-militair te 's-Gravenhage, in het Tijdschrift voor Strafrecht deel VII blz. 68 noot. Dat door de

enkele mededeeling van het dictum van het vonnis feitelijk in strijd met de wet wordt gehandeld, zal wel niet worden tegengesproken; de artt. 203 R. Z. en 234 R. L. toch spreken van „alle zoodanige *vonnissen*" en niet van een gedeelte van of een extract uit het vonnis, en een vonnis bestaat uit heel wat meer dan het enkele dictum, zooals ook blijkt uit de artt. 175 R. Z. en 207 R. L., terwijl bovendien art. 161 G. W. nog bepaalt, dat alle vonnissen de gronden moeten inhouden waarop zij berusten. (1) Werd nu door de enkele mededeeling van het dictum het belang van den veroordeelde niet geschaad, dan zoude ik met die wijze van handelen vrede kunnen hebben, met het oog op den omslag, dat het vonnis anders dikwijls drie maal achter elkander gelezen moet worden, n.l. voor het resumeeren en arresteeren, bij het mededeelen aan den veroordeelde en voor het pronuntiëeren, maar juist om te kunnen beoordeelen of hij al dan niet hooger beroep zal instellen is het voor een veroordeelde van belang de motieven, waarop het vonnis berust, te kennen. Wordt alleen hooger beroep ingesteld op grond van de zwaarte of soort der straf, dan zullen de overwegingen in het vonnis voorkomende meestal van minder belang zijn voor de beoordeeling of hooger beroep zal worden ingesteld, omdat de opgelegde straf in den regel weinig of niet gemotiveerd wordt. Iets anders wordt het evenwel, wanneer het gaat om het al of niet bewezene, het al of niet strafbaar zijn der ten laste gelegde feiten. In dat geval is het zeer goed mogelijk, dat een veroordeelde, die het plan had in geval van veroordeeling in hooger beroep te gaan, door de in het vonnis opgenomen overwegingen overtuigd wordt, dat appèl aanteekenen nutteloos zoude zijn en weinig kans op succes zoude hebben en hij door dit toch te doen, onnoodig zijne preventieve hechtenis zoude verlengen, wat in geval slechts een korte vrijheidsstraf is opgelegd van belang kan zijn. Zoo had b.v. de beklaagde in de zaak, die mij aanleiding tot dit opstel geeft, er belang bij om zoo spoedig mogelijk vrij te zijn, daar hij was afgekeurd en nog in den goeden tijd van het jaar een burger-betrekking wilde zoeken en geloof ik, dat deze particuliere belangen bij hem op het laatste oogenblik den doorslag gaven, al verklaarde hij dan ook na de pronuntiatie, de kwestie van het in mindering brengen der preventieve hechtenis eerst niet goed te hebben begrepen, maar deze hem door de pronuntiatie duidelijk was geworden. Ik betwijfel of dit de juiste reden was, maar mogelijk is het, natuurlijk. Is de opgegeven reden echter juist, dan blijkt hier wel uit, dat volledige voorlezing van het vonnis gewenscht is. Omgekeerd is het ook mogelijk, dat een veroordeelde door de voorlezing van het vonnis tot de overtuiging komt, dat het bewijs tegen hem niet zoo sterk is, als hij wel dacht, b.v. door onbekendheid met het feit, dat de verklaring van zijn medebeklaagde niet tegen hem gebruikt mag worden, en nu appèl tegen het vonnis wil aanteekenen, hoewel hij oorspronkelijk dat plan niet had. In alle gevallen trouwens waar een veroordeelde twijfelt of hij al dan niet appèl zal aanteekenen, zullen juist de overwegingen van het vonnis dikwijls den doorslag kunnen geven.

Maakt een veroordeelde gebruik van de hem bij art. 203 R. Z. en 224 R. L. gegeven bevoegdheid, dan is het noodig, dat hij dengene, dien hij raadpleegt, iets meer kan mededeelen dan het dictum van het vonnis, anders is het voor den geraadpleegde niet wel mogelijk zich een oordeel te vormen en advies te geven. Wanneer in zoo'n geval verzocht werd inzage

(1) De redactie steunt *krachtig* dit gedeelte van de verhandeling van den heer KEMPEN. (Red. M. R. T.).

te mogen nemen van het vonnis, zou dit behooren te worden toegestaan, want zelfs al is het vonnis den veroordeelde geheel voorgelezen, dan zal hij het toch niet zoo in zich kunnen opnemen, dat hij den geraadpleegde voldoende inlichtingen kan geven.

Het bezwaar tegen de gevolgde gewoonte is in de laatste jaren wel minder geworden, nu vele beklaagden door een raadsman worden bijgestaan. Deze toch is, daar hem ook inzage wordt gegeven van de processale stukken en den ingedienden Eisch en conclusie, in den regel wel zoo op de hoogte, dat hij aan de mededeeling van het dictum van het vonnis voldoende heeft om zich zijn oordeel te kunnen vormen. De mogelijkheid bestaat echter, dat in het vonnis andere overwegingen voorkomen dan in den Eisch en dat een nieuw gezichtspunt wordt geopend, dat van invloed op het te geven advies kan zijn. Mededeeling daarvan aan den verdediger, met aanbieding van het vonnis ter inzage, is dan gewenscht; zoo noodig kan hij dan adviseeren gebruik te maken van den termijn van 3 dagen van art. 203 R. Z., art. 224 R. L. In de praktijk heeft aanbieding van het vonnis ter inzage aan den verdediger meestal plaats en zoo dit al niet mocht gebeuren, zal de verdediger, wanneer hem dit noodig voorkomt, wel zoo vrij zijn zulks te vragen en geloof ik niet dat er één Krijgsraad zoude zijn, die dit verzoek zoude weigeren. Mijne bedoeling was dan ook meer de aandacht op de kwestie te vestigen voor die gevallen, waarin den beklaagde geen verdediger ter zijde staat, omdat wanneer dan aan de veroordeelden het geheele vonnis wordt medegedeeld, kan worden voorkomen, dat een veroordeelde, die eerst verklaard heeft appèl te willen aanteekenen, na de pronuntiatie over stag gaat en, wat veel erger zoude zijn, dat een veroordeelde die, na de approbatie van het vonnis door het Hoog Militair Gerechtshof, dit hoort pronuntiëeren, zoude kunnen zeggen: „ja, als ik dat geweten had, dan had ik zeker appèl aangeteekend."

Ten slotte nog een opmerking aangaande de pronuntiatie. Deze geschiedt, wanneer hooger beroep wordt ingesteld, volgens art. 208 R. Z. en 229 R. L. na het rapport van commissarissen aan den Krijgsraad, dat de veroordeelde hooger beroep wil instellen. In die artikelen staat niet, dat die pronuntiatie met open deuren moet plaats hebben. Toch zal dit het geval moeten zijn en kan ik mij niet vereenigen met de uitspraak van COLLETTE en VAN DIJK op blz. 216 hunner handleiding, dat die pronuntiatie niet in het openbaar moet plaats hebben. (1) Als dit zoo ware, waartoe zou die pronuntiatie dan dienen? Allen die er bij tegenwoordig zijn kennen het vonnis reeds, tenminste wanneer het bepaalde in de artt. 203 R. Z. en 234 R. L. naar behooren wordt opgevolgd. De bedoeling dezer pronuntiatie is natuurlijk te voldoen aan het voorschrift van art. 161 G. W. (ook in alle vroegere grondwetten voorkomende), dat de uitspraak van vonnissen geschiedt met open deuren en van de artt. 193 R. Z. en 215 R. L., dat alle vonnissen openlijk moeten worden uitgesproken of uitgelezen. Deze artikelen zijn algemeen en gelden ook hier. Wij hebben hier toch te doen met de uitspraak van het vonnis van den rechter in eersten aanleg en de openlijke uitspraak zou, wanneer tegen het vonnis hooger beroep wordt ingesteld, anders in het geheel niet plaats hebben; het vonnis met de processtukken toch gaat naar het Hoog Militair Gerechtshof en later wordt alleen de door het Hof gewezen sententie gepronuntiëerd.

Doet nu een veroordeelde afstand van het beroep, nadat de pronuntiatie

(1) De redactie M. R. T. evenmin. (Red.)

heeft plaats gehad en is het vonnis daarna door het Hoog Militair Gerechtshof geapprobeerd, dan zal de pronuntiatie niet nog eens behoeven plaats te hebben, maar zal kunnen worden volstaan met de mededeeling in het openbaar, onder verwijzing naar de plaats gehad hebbende pronuntiatie, welke op het vonnis werd aangeteekend, van de door het Hof genomen resolutie, ten einde van 's Hofs goedkeuring te doen blijken, hetgeen anders te gelijk met de pronuntiatie geschiedt. Mocht het Hof echter het vonnis geapprobeerd hebben, onder voorwaarde, dat in het vonnis het een of ander gewijzigd worde, dan dient het gewijzigde vonnis op nieuw gepronuntiëerd te worden en van die pronuntiatie ook aanteekening te worden gedaan op het vonnis. In dat geval immers heeft pronuntiatie van het vonnis, zooals het ten slotte is vastgesteld en goedgekeurd, nog niet plaats gehad.

Amsterdam, Juli 1910.

P. A. KEMPEN,

Officier van Administratie der 2e klasse
Kon. Marine.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 12 Mei 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, en H. M. Engelhard.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Verdediger: Mr. F. A. C. Schröder.

De Krijgsraad te Arnhem veroordeelt eenen 18-jarigen soldaat van het 5de Regiment Infanterie te Amersfoort wegens poging tot oplichting, tweemalen gepleegd doch ééne voortgezette handeling uitmakende, tot 3 maanden gevangenisstraf en 5 jaar ontzegging, enz.

Het Hof verbetert in hooger beroep het vonnis wat betreft den duur der ontzegging en bepaalt dien op 3 jaren.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een soldaat bij het 5de Regiment Infanterie, oud 18 jaar, geboren te Rotterdam, gedetineerd te Arnhem, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, gewezen den 6den April 1908, met aanhaling der artikelen 326, 45, 56 en 27 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan poging tot oplichting, tweemaal gepleegd doch één voortgezette handeling uitmakende, en veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie maanden, met bepaling dat de tijd, door beklaagde sedert 2 April 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor vijf jaar, alsmede verwezen in de proceskosten;

bij welk vonnis op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen:

dat beklaagde te Amersfoort op 6 Maart 1908, met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordeelen, wetende dat zich een doos met kleederen, toebehoorende aan den soldaat W. A. L., bij den bierhuishouder B. J. B. bevond, bij wien beklaagde in den ochtend van dien dag als hulp van L. het goed had gebracht, getracht heeft B. J. B. te bewegen tot de afgifte aan hem van *f* 5.50, door te zijnen huize zich valschelijk voordoende als gemachtigde van W. A. L. de volgende valschelijk door hem met „W. A. L." onderteekende briefjes af te geven, zonder diens machtiging of weten:
1°. „Mijnheer B.... Wilt u zoo goed wezen om 5.50 voor mij mede te „geven daar ik nog een broek en een jas heb gekocht en deze van middag „nog moet betalen. Ik zal het u Zaterdagavond, wanneer ik van wacht „afkom, teruggeven. Wanneer er soms een korporaal komt om mijn „schoenen te leenen, geef ze s. v. p. niet af. Ik heb hem gezegd dat hij ze „mocht hebben omdat hij bleef zeuren en om van hem af te komen heb „ik maar gezegd ga ze maar halen. Maar u moet ze volstrekt niet afgeven. „Bij voorbaat mijn dank. (get.) W. A. L...."
2°. „Waarde B.... Het zou mij zeer spijten wanneer gij mij niet kon „helpen daar ik erg in de verlegenheid zit. Ik vertrouw dat u het wel „zult doen, daar u van mij toch een waarde in huis heeft van bij de 20 „gulden, u kunt er vast op rekenen, van Zaterdagavond terug. Adieu. „(get.) W. A. L....", en bij de overgifte mondeling aan B. J. B. te verzoeken hem *f* 5.50 voor W. A. L. te leenen, aangezien hij (B.) toch goed van L. in huis had, terwijl de uitvoering van het misdrijf alleen ten gevolge van de van zijn wil onafhankelijke omstandigheid niet is voltooid, dat B. J. B. weigerde geld te geven;
van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appèl en eischer, ter eenre

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 17den April 1908 geautoriseerd om dit appèl voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gehoord de pleidooien;
Gezien de processtukken;
Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan, beschuldigd:
dat hij te Amersfoort op 6 Maart 1908 met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordeelen, wetende dat zich een doos met kleederen, toebehoorende aan den soldaat W. A. L., bij den bierhuishouder B. J. B. bevond, bij wien beklaagde in den ochtend van dien dag als hulp van L. het goed had gebracht, getracht heeft B. J. B. te bewegen tot de afgifte aan hem van *f* 5.50, door te zijnen huize zich valschelijk voordoende als gemachtigde van W. A. L., de volgende valschelijk door hem met W. A. L. onderteekende briefjes af te geven zonder diens machtiging of weten:
1°. „Mijnheer B.... Wilt u zoo goed wezen om 5.50 voor mij mede te „geven daar ik nog een broek en een jas heb gekocht en deze van middag „nog moet betalen. Ik zal het u Zaterdagavond, wanneer ik van wacht „afkom, teruggeven. Wanneer er soms een korporaal komt om mijn schoenen „te leenen, geef ze s. v. p. niet af. Ik heb hem gezegd dat hij ze mocht

„hebben omdat hij bleef zeuren en om van hem af te komen heb ik maar „gezegd ga ze maar halen. Maar u moet ze volstrekt niet afgeven. Bij „voorbaat mijn dank. (get.) W. A. L. . . .";

2°. „Waarde B. . . . Het zou mij zeer spijten wanneer gij mij niet kon „helpen daar ik erg in de verlegenheid zit. Ik vertrouw dat u het wel „zult doen, daar u van mij toch een waarde in huis heeft van bij de 20 „gulden. U kunt er vast op rekenen, van Zaterdagavond terug. Adieu (get.) „W. A. L. . . .", en bij de afgifte mondeling aan B. J. B. te verzoeken hem *f* 5.50 voor W. A. L. te leenen, aangezien hij (B.) toch goed van L. in huis had, terwijl de uitvoering van het misdrijf alleen tengevolge van de, van zijn wil onafhankelijke omstandigheid niet is voltooid, dat B. J. B. weigerde geld te geven.

Overwegende dat de Krijgsraad terecht heeft beslist dat die feiten wettig en overtuigend bewezen zijn door beklaagdes bekentenis, bevestigd door de verklaringen der onder eede gehoorde getuigen, van welk een en ander de inhoud in het vonnis is weergegeven;

Overwegende dat door die bewijsmiddelen is gebleken dat beklaagde zich tweemalen ten huize van getuige B. heeft vervoegd met het oogmerk om zich ten zijnen eigen bate door dien getuige geld te doen afgeven, hetwelk hem zou worden ter hand gesteld als door B. geleend aan den getuige L., en dat hij de beide ten processe voorhanden briefjes, door hem valschelijk met den naam van getuige L. onderteekend, daarbij achtereenvolgens heeft afgegeven, het eerste aan de vrouw van B., het tweede aan dien getuige zelven, zulks terwijl de getuige L. hem die briefjes niet had ter hand gesteld noch hem opgedragen om voor hem geld ter leen te vragen en in ontvangst te nemen;

dat beklaagde daardoor in strijd met de waarheid zich heeft voorgedaan als door L. gemachtigd om voor hem geld in ontvangst te nemen en hij de briefjes, die niet van L. afkomstig waren, heeft afgegeven om te doen gelooven dat hij werkelijk door dezen was gemachtigd om voor hem van B. geld ter leen te vragen en in ontvangst te nemen;

dat beklaagde derhalve, door het aannemen van eene valsche hoedanigheid en door listige kunstgrepen heeft getracht den getuige B. tot afgifte van eenig goed te bewegen, weshalve de Krijgsraad te recht die feiten heeft gequalificeerd als poging tot oplichting twee malen gepleegd, ééne voortgezette handeling uitmakende;

Overwegende dat ook te recht door den Krijgsraad is aangenomen dat beklaagde door het gepleegde feit ongeschikt is om in den militairen stand te blijven;

dat de opgelegde gevangenisstraf in goede verhouding staat tot de zwaarte van het gepleegde feit maar dat het voldoende is den tijd der ontzegging te bepalen op drie jaren;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis den 6den April 1908 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem tegen appellant gewezen, alleen voor zooveel hem daarbij voor den tijd van vijf jaren het recht is ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen.

Bepaalt den tijd dier ontzegging op drie jaren;

Houdt overigens het vonnis in stand;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen gedragen worden door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 22 Mei 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy en H. M. Engelhard.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. F. H. Abbing.

De Krijgsraad te Arnhem veroordeelt beklaagde, die 17 jaar is, wegens:
a. eerste desertie enz. tweemalen gepleegd;
b. met verandering van naam zich aangeven bij een ander korps;
c. het in eene authentieke akte eene valsche opgave doen opnemen aangaande een feit.... enz. (art. 227 Sr.);
tot plaatsing in eene tuchtschool voor één jaar.
Adv.-fiskaal eischte dat de gedaagde ter beschikking van de Regeering zal worden gesteld zonder toepassing van eenige straf.
Het H. M. G. beveelt dat beklaagde ter beschikking der Regeering zal worden gesteld en veroordeelt hem tevens tot zes maanden gevangenisstraf.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 10den April 1908 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, den 27sten Maart 1908 gewezen in de zaak tegen een hoornblazer 1ste klasse bij het 10de Regiment Infanterie, oud 17 jaar, geboren te Haarlem, gedetineerd te Haarlem, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 13, 132*a*, 134 en 154 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande, 26, 27*ter*, 39*septies* eerste en laatste lid, 57, 91 en 227 van het Wetboek van Strafrecht, der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* nº. 35), der artikelen 10, tweede lid, der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: *a.* eerste desertie in tijd van vrede gepleegd door een soldaat en opgevolgd van arrestatie, twee maal gepleegd; *b.* het door een militair na van zijn korps gedeserteerd te zijn, zich met verandering van zijn naam komen aangeven bij een ander korps; *c.* het in een authentieke akte een valsche opgave doen opnemen aangaande een feit, van welks waarheid de akte moet doen blijken met het oogmerk om de akte te gebruiken of door anderen te doen gebruiken als ware zijne opgave in overeenstemming met de waarheid, terwijl uit dat gebruik nadeel is ontstaan, -- en veroordeeld tot plaatsing in een tuchtschool voor den tijd van een jaar, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad.

Welke Advocaat-Fiskaal, met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de volgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden:

dat beklaagde:

1°. te Haarlem, in de Infanterie-kazerne op 21 December 1907 heeft gemankeerd op het avondappel, eveneens op de drie appels van den volgenden dag en moedwillig en zonder verlof van zijn korps en garnizoen afwezig is gebleven, totdat hij op 2 Januari 1908 te Haarlem door een onderofficier is gearresteerd;

2°. te Haarlem in de Infanterie-kazerne op 5 Januari 1908 heeft gemankeerd op het avond-appel, eveneens op de drie appels van den volgenden dag en moedwillig en zonder verlof van zijn korps en garnizoen afwezig is gebleven, totdat hij op 1 Maart 1908 te 's Gravenhage door de politie is gearresteerd;

3°. te Nijmegen op of omstreeks 7 Februari 1908, na van het 10de Regiment Infanterie gedeserteerd te zijn, zich onder den naam van „H. Z." heeft aangegeven om in dienst te treden bij het Nederlandsch Oost-Indische leger;

4°. te Nijmegen op 7 Februari 1908 zich vervoegd heeft bij A. J. de G. die bevoegd is om als werver op te treden en in die hoedanigheid het Rijk te vertegenwoordigen, aan dezen bedriegelijk opzettelijk in strijd met de waarheid mitsdien valschelijk heeft verklaard dat hij genaamd was H. Z. zulks onder overlegging van een nationaliteitsbewijs ten name van H. Z. en door een en ander dien werver heeft bewogen om hem, beklaagde, aan te nemen om het Koninkrijk der Nederlanden als militair bij de Koloniale troepen gedurende den tijd van zes jaren te dienen onder bepaling dat hij, beklaagde, na bekrachtiging dier aanneming aanspraak zoude hebben op eene som van tweehonderd gulden als premie van wege het Rijk aan hem te betalen, vervolgens opzettelijk bedriegelijk de door gezegden werver in den vereischten vorm overeenkomstig zijne bevoegdheid opgemaakte akte van engagement, welke akte onder andere moest doen blijken van de waarheid dat H. Z. als vrijwilliger was aangeworven, met den naam H. Z. heeft onderteekend, zulks met het oogmerk om die akte te gebruiken en door anderen te doen gebruiken als ware zijne opgave in overeenstemming met de waarheid en die akte echt, uit welk gebruik niet slechts kon ontstaan maar ook ontstaan is het nadeel, dat aan hem, beklaagde, ten laste van het Rijk is uitbetaald bovengenoemde premie van twee honderd gulden, en dat aan den sergeant-majoor J. B. te Nijmegen een aanbrengpremie van twintig gulden ten laste van het Rijk is uitbetaald;

dat deze feiten, zoomede de schuld van den beklaagde daaraan, door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend zijn bewezen en naar behooren zijn gequalificeerd;

dat Vertooner echter de opgelegde straf niet goedkeurt;

dat integendeel Vertooner vindt dat, tot opwekking van het verantwoordelijkheidsbesef van den beklaagde, een bepaalde strafmaatregel onvoldoende, doch eene langdurige en stelselmatige dwangopvoeding noodig is;

dat de beklaagde, nu de Krijgsraad op hem geen dwangopvoeding toepaste, alsnog door het Hof ter beschikking van de Regeering zal moeten worden gesteld;

verzocht en bij Resolutie van den 17den April 1908 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, voor wat de toegepaste straf betreft, en dat de gedaagde alsnog, met weglating der aangehaalde artikelen 26, 27*bis* 27*ter* en 39*septies* 1e. en laatste lid, van het Wetboek van Strafrecht, en aanhaling der artikelen 39, 1ste lid en 39*bis* van dat Wetboek ter beschikking van de Regeering

zal worden gesteld, zonder toepassing van eenige straf, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden hoornblazer, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring door den impetrant en eischer ambtshalve ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gelet op hetgeen de beklaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd dat hij:

1°. te Haarlem in de Infanterie-kazerne op 21 December 1907 heeft gemankeerd op het avondappel en eveneens op de drie appels van den volgenden dag, en moedwillig en zonder verlof van zijn korps en garnizoen afwezig is gebleven totdat hij op 2 Januari 1908 te Haarlem door een onderofficier is gearresteerd;

2°. te Haarlem in de Infanterie-kazerne op 5 Januari 1908 heeft gemankeerd op het avondappel, eveneens op de drie appels van den volgenden dag en moedwillig en zonder verlof van zijn korps en garnizoen afwezig is gebleven tot dat hij op 1 Maart 1908 te 's-Gravenhage door de Politie is gearresteerd;

3°. te Nijmegen op of omstreeks 7 Februari 1908, na van het 10de Regiment Infanterie gedeserteerd te zijn, zich onder den naam van H. Z. heeft aangegeven om in dienst te treden bij het Nederlandsch Oost-Indische Leger;

4°. te Nijmegen op 7 Februari 1908 zich vervoegd heeft bij A. J. de G., die bevoegd is om als werver op te treden en in die hoedanigheid het Rijk te vertegenwoordigen, aan dezen bedriegelijk opzettelijk in strijd met de waarheid mitsdien valschelijk heeft verklaard, dat hij genaamd was H. Z. zulks onder overlegging van een nationaliteitsbewijs ten name van H. Z., en door een en ander dien werver heeft bewogen om hem, beklaagde, aan te nemen om het Koninkrijk der Nederlanden als militair bij de Koloniale troepen gedurende den tijd van zes jaren te dienen, onder bepaling, dat hij, beklaagde, na bekrachtiging dier aanneming aanspraak zoude hebben op eene som van tweehonderd gulden als premie vanwege het Rijk aan hem te betalen, vervolgens opzettelijk bedriegelijk de door gezegden werver in den vereischten vorm overeenkomstig zijne bevoegdheid opgemaakte akte van engagement, welke akte onder andere moest doen blijken van de waarheid dat H. Z. als vrijwilliger was aangeworven, met den naam H. Z. heeft onderteekend, zulks met het oogmerk om die akte te gebruiken en door anderen te doen gebruiken als ware zijne opgave in overeenstemming met de waarheid en die akte echt, uit welk gebruik niet slechts kon ontstaan maar ook ontstaan is het nadeel dat aan hem, beklaagde, ten laste van het Rijk is uitbetaald bovengemelde premie van tweehonderd gulden en dat aan den sergeant-majoor J. B. te Nijmegen een aanbrengpremie van twintig gulden ten laste van het Rijk is uitbetaald;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht, door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklaagde was ten laste gelegd en dat die bewezen verklaarde feiten bij het vonnis met juistheid zijn gequalificeerd als:

a. eerste desertie in tijd van vrede door een soldaat, opgevolgd van arrestatie, twee malen gepleegd;

b. het door een militair, na van zijn korps gedeserteerd te zijn, zich met verandering van zijn naam komen aangeven bij een ander korps;

c. het in eene authentieke akte eene valsche opgave doen opnemen aangaande een feit, van welks waarheid de akte moet doen blijken, met het oogmerk om de akte te gebruiken als ware zijne opgave in overeenstemming met de waarheid, terwijl uit dat gebruik nadeel kon ontstaan;

dat echter beklaagde, door de feiten waaraan hij is schuldig bevonden en door de omstandigheden, die hij bij zijn verhooren heeft opgegeven als daartoe hebbende aanleiding gegeven, heeft blijk gegeven van zóódanige physieke en moreele ontwikkeling ten kwade, dat van de toepassing van de straf van tuchtschool, zij het ook voor geruimen tijd, zoomin als van het opleggen der straffen van militaire detentie of van gevangenis, eenige duurzame werking ten goede schijnt te verwachten en zulks met meer grond mag worden aangenomen het geval te zullen zijn bij stelselmatige dwangoproeping met het vooruitzicht van straf die — indien hij van gezindheid en gedrag verbetert — niet behoeft te worden toegepast;

dat mitsdien het vonnis wat betreft de veroordeeling tot plaatsing in eene tuchtschool voor den tijd van één jaar moet worden te niet gedaan;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen met uitzondering van de artikelen 26, 27*bis*, 27*ter* en 39*septies* van het Wetboek van Strafrecht en gezien bovendien de artikelen 39 en 39*ter* van dat Wetboek.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Haarlem, den 27sten Maart 1908 tegen beklaagde gewezen, alleen voor zooveel betreft de daarbij opgelegde straf van plaatsing in eene tuchtschool voor den tijd van een jaar;

En is zooverre opnieuw rechtdoende;

Beveelt dat beklaagde ter zake van de feiten, waaraan hij bij het vonnis is schuldig verklaard ter beschikking zal worden gesteld van de Regeering;

Veroordeelt hem tevens tot gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

Houdt overigens het vonnis in stand;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep gevallen zullen gedragen worden door den Staat.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 12 Juni 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy en H. M. Engelhard.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. F. A. C. Schröder.

Beklaagde, milicien-soldaat, wordt door den Krijgsraad te Arnhem veroordeeld tot één jaar militaire gevangenisstraf met 5 jaar ontzegging wegens feitelijke insubordinatie (het werpen van een met vuil waschwater gevuld waschblik naar een sergeant).

Verdediger beweert dat met water, een liquide vloeistof, geen geweld kan worden gepleegd als bedoeld in art. 100 C. W. L., zijnde een ondeugdelijk middel.

Het H. M. G. verbetert het vonnis alleen wat de opgelegde gevangenisstraf betreft, die tot tien maanden wordt verminderd.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen:

een milicien-soldaat bij het 8ste Regiment Infanterie, oud 22 jaar, geboren te Amsterdam, gedetineerd te Arnhem, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, gewezen den 12den Mei 1908, met aanhaling der artikelen 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 19, 12 en 7 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 117 der Militiewet 1901 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: het als soldaat plegen van een daad van geweld tegen zijn meerdere in rang in tijd van vrede en niet voor den vijand, en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van een jaar, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor vijf jaar, met bepaling dat de tijd, door beklaagde sedert 26 April 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de proceskosten;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen dat beklaagde te Arnhem in het waschlokaal n°. 10 van gebouw A in de Menno van Coehoorn-kazerne, op 22 April 1908 des voormiddags te 10 uur, in voorloopig arrest zijnde, na zich onder toezicht van den commandant der wacht, sergeant D. van E. gewasschen te hebben, opzettelijk het waschblik met vuil water met kracht naar dien sergeant heeft geworpen en hem met het water heeft getroffen, terwijl het blik vlak langs hem heen vloog;

van welk vonnis beklaagde zich heeft beroepen op het Hof, alzoo im-

petrant van mandament van appel en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat zoowel de geschiedenis als de woorden van artikel 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande voor de strafbaarheid van het daarin omschreven delict noodwendig vordert dat de gewelddadige handeling eenige materiëele laesie op den getroffene ten gevolge kan hebben;

dat in rechten vaststaat dat de sergeant VAN E. getroffen is door water — een liquide vloeistof — en hierdoor geen geweld kan uitgeoefend worden, als in gemeld artikel bedoeld, zijnde een vloeistof (1) daartoe een ondeugdelijk middel;

dat, indien met den Krijgsraad wordt aangenomen, dat appellant het opzet had om den sergeant met het waschblik te treffen, een veroordeeling wegens het voltooide misdrijf van artikel 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande ten onrechte is uitgesproken, hebbende appellant zich slechts aan poging tot dat misdrijf schuldig gemaakt, daar het waschblik geen doel heeft getroffen;

dat, nu appellant ontkent den opzet gehad te hebben om den sergeant te treffen, doch het blik weg wierp om schrik aan te jagen en zijn woede te koelen — hetgeen zeer goed begrijpelijk en mogelijk is —, uit de verschillende aanwijzingen diens opzet moet afgeleid worden;

dat vaststaat dat sergeant VAN E. slechts drie passen van appellant verwijderd stond, zoodat deze, indien hij dit beoogde, den sergeant moest geraakt hebben, waaruit volgt dat hier geen opzet aanwezig is;

dat, waar de getuigen verklaren dat appellant de bedoeling moet gehad hebben VAN E. te raken, „omdat er niemand anders aanwezig was", zij van de veronderstelling uitgaan dat hij iemand wilde raken en daardoor over het hoofd zien dat men, uit baloorigheid of om schrik aan te jagen, iets dergelijks doen kan;

dat VAN E. aan beklaagde onbekend was en er voor hem derhalve geen enkele reden bestond om dezen iets onaangenaams aan te doen;

dat uit een en ander volgt, dat appellant niet het opzet gehad heeft, en derhalve zal behooren te worden vrijgesproken;

dat, indien eene veroordeeling mocht volgen, appellant geacht wil worden hier te hebben geïnsereerd het aan het Hof in persoon gericht verzoek om clementie;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen het vonnis te vernietigen en appellant alsnog vrij te spreken, subsidiair het vonnis te bevestigen in zooverre het betreft de gronden en middelen, doch de straf te beperken, met veroordeeling van den Staat in de kosten,

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 22sten Mei 1908 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

(1) De vloeistof geconcentreerd zwavelzuur b.v. ook? (Red. M. R. T.)

Overwegende dat de beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake: dat hij te Arnhem in het waschlokaal nummer 10 van gebouw A in de Menno van Coehoornkazerne op 22 April 1908 des voormiddags 10 uur, in voorloopig arrest zijnde, na zich onder toezicht van den commandant der wacht, sergeant D. VAN E., gewasschen te hebben, opzettelijk het waschblik met vuil water met kracht naar dien sergeant heeft geworpen en dezen met het water heeft getroffen, terwijl het blik vlak langs dezen heen vloog;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht hetgeen aan den beklaagde is te last gelegd wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, met dien verstande dat het feit heeft plaats gehad niet des voormiddags 10 uur, maar des voormiddags 5½ uur;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht den beklaagde deswege heeft schuldig verklaard aan het misdrijf van: „het als soldaat plegen van een „daad van geweld tegen zijn meerdere in rang, in tijd van vrede en niet „voor den vijand";

Overwegende dat de Krijgsraad terecht aan den beklaagde voor den tijd van vijf jaren het recht heeft ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen;

Overwegende echter dat de door den Krijgsraad aan den beklaagde opgelegde militaire gevangenisstraf voor den tijd van een jaar eenigermate is te zwaar in verhouding tot het feit waaraan de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis, door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, 12 Mei 1908 tegen beklaagde gewezen, alleen wat betreft den duur van de aan den beklaagde opgelegde militaire gevangenisstraf;

Veroordeelt den beklaagde tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van tien maanden;

Houdt overigens het vonnis in stand, onder andere wat betreft de ontzegging aan den beklaagde voor den tijd van vijf jaren van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen en de bepaling dat de tijd, door den beklaagde sedert zes en twintig April 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 1 September 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W C. A. Scholten, C. J. G. de Booy en H. M Engelhard.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. L. J. C. Kastelijn.

De Krijgsraad te Arnhem veroordeelt beklaagde wegens diefstal tot drie maanden gevangenisstraf.

Het H. M. G. acht niet bewezen het oogmerk van wederrechtelijke toeeigening en spreekt beklaagde vrij.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen:

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 18den Juli 1908 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 7den Juli 1908 gewezen in de zaak tegen een milicien-soldaat bij het 8ste Regiment Infanterie, oud 23 jaar, geboren te Middachtersteeg, gemeente Rheden, eerst gedetineerd te Arnhem, doch, ingevolge 's Hofs resolutie van den 18den Juli 1908, den 22sten Juli d. a. v. bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 310 en 27 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 117 der Militiewet 1901 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan diefstal, en veroordeeld tot drie maanden gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door den beklaagde sedert 3 Juni 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de proceskosten;

Welke Advocaat Fiskaal met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de volgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden:

dat beklaagde te Velp, gemeente Rheden, op 23 Mei 1908, des avonds omstreeks 9 uur, heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, een heerenrijwiel, merk „Hazelwood", toebehoorende aan F. van M., althans aan een ander dan hem, beklaagde, hetwelk tegen den muur van het tramstation aan den Rijksstraatweg stond;

dat, Vertooner's inziens, deze feiten rechtens voldoende bewezen en naar behooren gequalificeerd zijn, terwijl de opgelegde straf in goede verhouding staat tot die feiten;

dat dan ook Vertooner dit verzoek alleen indient om aan 's Hofs Resolutie

van 18 Juli 1908 te voldoen en bij deze prosequeert het appel den 22sten Juli 1908 d. a. v. geinterjecteerd;

verzocht en bij Resolutie van den 27sten Juli 1908 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot bevestiging van het vonnis, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat; alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima,

en

genoemden milicien-soldaat, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à m., voor wien, voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat bij het vonnis als bewijsmiddel is gebezigd beklaagdes bekentenis, dat hij zich aan het hem te last gelegde heeft schuldig gemaakt;

dat aan beklaagde is te last gelegd: „dat hij te Velp, gemeente Rheden, „op 23 Mei 1908, des avonds omstreeks 9 uur, heeft weggenomen met het „oogmerk van wederrechtelijke toeëigening een heerenrijwiel merk „Hazel-„wood", toebehoorende aan F. van M., althans aan een ander dan hem, „beklaagde";

dat, blijkens proces-verbaal van verhoor van beklaagde door Officieren-Commissarissen, de beklaagde heeft verklaard: „ik heb dien avond wel een „rijwiel weggenomen, dat tegen den muur van het tram-station te Velp „stond en mij niet toebehoorde, maar die wegneming is niet geschied met „het oogmerk om mij dat rijwiel toe te eigenen, maar om een eindje te „gaan rijden";

dat mitsdien nimmer kan gezegd worden, dat beklaagde het hem te laste gelegde heeft bekend;

dat immers het tweede element van het misdrijf, het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, in beklaagdes verklaring zelfs ontkend wordt;

dat derhalve de zoogenaamde bekentenis niet kan dienen tot bewijs van het geïncrimineerde oogmerk;

dat tot de bewijsconstructie overigens slechts getuigenverklaringen en een proces-verbaal hebben medegewerkt;

dat echter een oogmerk als intern feit niet voor rechtstreeksche waarneming en bewijs vatbaar is, waarom getuigenissen en proces-verbaal daartoe niet vermogen te dienen;

dat bovendien beklaagdes verklaring, dat hij het oogmerk niet had tot toeëigening, wordt bevestigd door de omstandigheid, dat hij het rijwiel 200 à 300 Meter verder heeft laten liggen op den weg;

dat hij immers in het tegenovergestelde geval het rijwiel aan de hand had kunnen medenemen of in het hout aan den weg verbergen;

dat zijn vrees voor de straf gereedelijk kan worden verklaard uit het besef dat zijne handeling in elk geval ongepast en onrechtmatig was, zonder daarom nog diefstal te moeten zijn;

dat mitsdien het telastgelegde oogmerk is onbewezen;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen, met vernietiging van het vonnis a quo, beklaagde vrij te spreken van den hem telastgelegden diefstal.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi,

Gezien de processtukken,

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd:

dat hij te Velp, gemeente Rheden op 23 Mei 1908, des avonds omstreeks negen uur heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeeigening een heerenrijwiel, merk „Hazelwood", toebehoorende aan F. van M., althans aan een ander dan hem beklaagde, hetwelk tegen den muur van het tramstation aan den Rijksstraatweg stond;

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven dat hij, ten tijde en ter plaatse als in de telastlegging vermeld, het daarbij vermelde rijwiel heeft weggenomen, maar dat hij daarbij heeft gevoegd zulks te hebben gedaan niet met het oogmerk om het zich wederrechtelijk toe te eigenen, maar alleen om er eenige oogenblikken op te rijden; dat hij er een klein eind op gereden heeft, toen is gevallen, het rijwiel op den straatweg heeft laten liggen en is weggeloopen daar hij menschen achter zich hoorde, die hem achtervolgden;

Overwegende dat, door de verklaringen der gehoorde getuigen, de opgaven van beklaagde wel zijn bevestigd, maar dat daardoor, evenmin als door die opgaven, is bewezen dat hij het rijwiel heeft weggenomen met het oogmerk het zich wederrechtelijk toe te eigenen, weshalve hij van het hem te last gelegde moet worden vrijgesproken.

Gezien de artikelen 181 der Rechtspleging bij de landmacht en 117 der Militiewet 1901.

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 7den Juli 1908 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem, tegen beklaagde gewezen;

En opnieuw rechtdoende,

Spreekt beklaagde vrij van het hem te last gelegde; (1)

Heft op het verband waaronder hij zich tengevolge van zijn ontslag bij handtasting bevindt;

Bepaalt dat de kosten, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep zullen komen ten laste van den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 4 Juni 1909.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

De Krijgsraad te Arnhem veroordeelt een milicien-soldaat van het 5de Regiment Infanterie wegens eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door langer dan 8 dagen boven zijn verlof van zijn korps

---

(1) Militairen, met dergelijke fietsneigingen behept, zijn gelukkig strafbaar volgens het reglement van krijgstucht en discipline. (Red.)

afwezig te blijven zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te bewijzen, opgevolgd door vrijwillige aangifte na 4 weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met 1ste desertie in tijd van vrede opgevolgd door arrestatie, tot 50 cent geldboete subs. 1 dag hechtenis. De Adv.-Fiskaal eischte in appel verbetering der straf tot 3 dagen militaire detentie.

Het Hof, van oordeel dat beklaagde de reden van zijne afwezigheid voldoende heeft gerechtvaardigd, spreekt den beklaagde vrij van het hem ten laste gelegde.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen :

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 13den April 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, den 5den April 1909 gewezen in de zaak tegen F., oud 20 jaar, geboren te Hoogeveen, milicien-soldaat bij het 5de Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 159, 134, 53, 54 en 17 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 19 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), en van artikel 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door langer dan acht dagen boven zijn verlof van zijn korps afwezig te blijven, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te bewijzen, opgevolgd door vrijwillige aangifte na vier weken, misdrijf, ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, opgevolgd door arrestatie, en veroordeeld tot eene geldboete van vijftig cents, met bepaling dat de boete, bij wanbetaling binnen twee maanden na de uitvoerbaarheid van het vonnis, zal worden vervangen door hechtenis van één dag, alsmede verwezen in de proceskosten.

Welke Advocaat-Fiskaal bij Resolutie van den 23sten April 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, voor wat de soort der opgelegde straf betreft, en dat de gedaagde alsnog, met weglating der artikelen 53 en 54 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 23 van het Wetboek van Strafrecht en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), doch met aanhaling van artikel 10 van laatstgenoemde wet zal worden veroordeeld tot drie dagen militaire detentie, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve ter eenre

en

genoemden F., gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring, door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd:

dat hij te Amersfoort op 15 Mei 1908, na op 13 Maart 1908 te zijn ingedeeld als loteling van de lichting 1908 uit de gemeente Hoogeveen bij het 5de Regiment Infanterie en op 18 Maart 1908 met verlof te zijn vertrokken naar Hoogeveen in afwachting van eene herkeuring voor Gedeputeerde Staten, nadat hij tot tweemaal toe was opgeroepen om voor gemeld College te verschijnen, doch aan deze oproepingen niet had voldaan, weshalve de burgemeester van Hoogeveen hem op 15 Mei 1908, op verzoek van den Commandeerende Officier, had doen aanzeggen zich onverwijld bij zijn korps aan te melden, niet aan die aanzegging heeft voldaan, voortdurend afwezig is gebleven en zich te Hoogeveen op 18 Januari 1909 vrijwillig en zonder achterhaald te zijn ter Secretarie heeft aangemeld;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht, door beklaagdes bekentenis, bevestigd door de beëdigde verklaringen der getuigen in hoofdzaak in het vonnis weergegeven (zijnde daarbij de naam van den getuige S. G., verkeerdelijk vermeld als G. S.) wettig en overtuigend is bewezen wat den beklaagde was te last gelegd;

dat echter door den getuige G. is verklaard dat „ofschoon er tijd genoeg „was, tijdens het verblijf van den beklaagde in Hoogeveen de oproeping „van dezen om voor Gedeputeerde Staten te verschijnen is achterwege „gebleven vóór zijn vertrek naar Duitschland", tot welk vertrek beklaagde blijkens zijne niet onaannemelijk gebleken opgaven is gedrongen door het bij hem ingekomen bericht dat zijn kind gestorven en zijne vrouw, die te Bochum verblijf hield, ziek was en zich niet zonder hem kon redden;

dat derhalve beklaagde de reden zijner afwezigheid, naar 's Hofs oordeel, voldoende heeft gerechtvaardigd en hij van het hem te last gelegde moet worden vrijgesproken;

Gezien de artikelen 117 der Militiewet 1901 en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 5den April 1909 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem, tegen beklaagde gewezen;

En opnieuw recht doende;

Spreekt hem vrij van het hem te last gelegde;

Heft op het verband waaronder hij zich tengevolge van het ontslag bij handtasting bevindt;

De kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep te dragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 3 December 1909.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. F. A. van Engen.

De Krijgsraad te 's Hertogenbosch heeft:

a. den sergeant S. wegens:

1°. het openlijk met vereenigde krachten geweld plegen tegen goederen met opzettelijke vernieling van goederen;

2°. het door het bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd opgeven van een valschen naam;

3°. het door een onderofficier bestelen van een onderofficier (korporaal) in het slaapkwartier, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met het door een militair bestelen van een kameraad in het slaapkwartier;

b. den sergeant V. wegens:

1°. het openlijk met vereenigde krachten geweld plegen tegen goederen met opzettelijke vernieling van goederen;

2°. eenvoudige beleediging van een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening in zijne tegenwoordigheid mondeling aangedaan, tweemaal gepleegd;

3°. wederspannigheid, gepleegd door twee personen met vereenigde krachten;

4°. wederspannigheid;

5°. diefstal;

veroordeeld:

S. tot: a. eene gevangenisstraf van één dag;

b. eene geldboete van een gulden, met bepaling dat die boete bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door één dag hechtenis;

V. tot eene gevangenisstraf van drie maanden,

met bepaling dat de tijd, door de veroordeelden vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van ieder hunner sedert den 18den September 1909 in mindering zal worden gebracht;

c. eene militaire gevangenisstraf van twee maanden.

met degradatie van beide beklaagden en mitsdien terugbrenging tot den stand van soldaat;

met vrijspraak van hetgeen hun meer is te last gelegd, dan als bewezen is aangenomen en verwijzing ter zake daarvan naar den Commandeerenden Officier van hun korps.

De adv.-fiskaal verzoekt in appel ten deele wijziging van het vonnis.

Het Hof handhaaft op sommige punten de beslissing van den Krijgsraad en wijzigt ten deele het vonnis.

Opgaaf der motieven waarop de adv.-fiskaal zijn requisitoir grondt.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen:

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 22sten October 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, den 11den October 1909 gewezen in de zaak tegen 1° S. oud 25 jaar, geboren te Nijmegen, sergeant-fourier, en 2° V. oud 27 jaar, geboren te 's Hertogenbosch, sergeant van wapening, beiden van het 2de Regiment Infanterie, en thans gedetineerd te Utrecht, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 13, 17 en 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2, 3, 7, 13 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 23, 27, 55, 57, 62, 141, 180, 182, 266, 267, 269, 310 en 435, 3°. van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 77, 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zijn schuldig verklaard,

S. aan:

1°. het openlijk met vereenigde krachten geweldplegen tegen goederen met opzettelijke vernieling van goederen,

2°. het door het bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd opgeven van een valschen naam,

3°. het door een onderofficier bestelen van een onderofficier (korporaal) in het slaapkwartier, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met het door een militair bestelen van een kameraad in het slaapkwartier;

V. aan:

1°. het openlijk met vereenigde krachten geweld plegen tegen goederen met opzettelijke vernieling van goederen,

2°. eenvoudige beleediging van een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening in zijne tegenwoordigheid mondeling aangedaan, tweemaal gepleegd,

3°. wederspannigheid, gepleegd door twee personen met vereenigde krachten,

4°. wederspannigheid,

5°. diefstal;

en deswege veroordeeld,

S. tot:

a. eene gevangenisstraf van één dag,

b. eene geldboete van een gulden, met bepaling dat die boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door één dag hechtenis,

c. eene militaire gevangenisstraf van twee maanden;

V. tot eene gevangenisstraf van drie maanden,

met bepaling dat de tijd, door de veroordeelden voor de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van ieder hunner sedert den 18den September 1909 in mindering zal worden gebracht;

met degradatie van beide beklaagden en mitsdien terugbrenging tot den stand van soldaat;

met vrijspraak van hetgeen hun meer is te last gelegd, dan als bewezen

is aangenomen en verwijzing ter zake daarvan naar den Commandeerenden officier van hun korps;

alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad, op ieder hunner voor de helft te verhalen.

Welke Advocaat-Fiskaal, bij Resolutie van den 29 October 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appèl, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis voor wat betreft: de qualificatie der misdrijven, waaraan beklaagde S. sub 3°. en beklaagde V. sub 3°. zijn schuldig verklaard, het niet, wegens hunne wederrechtelijke afwezigheid van hun korps, verwijzen der beklaagden naar hun korpschef en den duur der, ter zake van diefstal, hun opgelegde vrijheidsstraf, en dat alsnog, met weglating van artikel 17 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en aanhaling van artikel 179 van het Wetboek van Sfrafrecht, beklaagde S. sub 3°. zal worden schuldig verklaard aan: het door een militair bestelen van zijnen kameraad in het slaapkwartier en deswege veroordeeld tot zes maanden militaire gevangenisstraf; beklaagde V. sub 3°. zal worden schuldig verklaard aan: het door geweld, door twee personen met vereenigde krachten gepleegd, een ambtenaar dwingen tot het nalaten eener rechtmatige ambtsverrichting, en veroordeeld tot zes maanden gevangenisstraf, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, en verder veroordeeling van de gedaagden in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, met verwijzing verder der beklaagden, wegens hunne wederrechtelijke afwezigheid van hun korps, naar hun korpschef, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve ter eenre

en

genoemde S. en V. gedaagden in voorschreven cas, ter andere zijde, voor wie, voor antwoord in appel, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd, op de gronden en middelen nader bij pleidooi aan te voeren, dat het den Hove moge behagen den gedaagde S. vrij te spreken van den hem te last gelegden diefstal, en den gedaagde V. vrij te spreken van de hem sub 2°., 3°. en 5°. telast gelegde misdrijven en in verband daarmede aan de beklaagden zoodanige straf op te leggen als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren.

HET HOF,

Gehoord de pleidooien;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat aan de beklaagden is telast gelegd:

den beklaagde S.:

1°. dat hij te 's Hertogenbosch in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909, te ongeveer half een uur, openlijk met vereenigde krachten, in vereeniging met den sergeant-fourier P. en den sergeant V., beiden van het 2de Regiment Infanterie, geweld heeft gepleegd tegen het aan de openbare Choorstraat langs de Sint-Janskerk aldaar staand hek, toebehoorende aan de Roomsch Katholieke gemeente te 's Hertogenbosch, door opzettelijk en wederrechtelijk dat hek te vernielen door het omver en stuk te trekken, tengevolge waarvan dat hek op den grond is gevallen;

2°. dat hij te 's Hertogenbosch in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909, te ongeveer half één uur, door den agent van politie. tevens veldwachter der gemeente 's Hertogenbosch, J. H. V., bij zijn aanhouding wegens het begaan van het sub 1°. omschreven misdrijf, naar zijn naam gevraagd, aan dien ambtenaar den valschen naam van L.... heeft opgegeven;

3°. dat hij in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909 te 's Hertogenbosch met den sergeant-fourier P. en den sergeant V., beiden van het 2de Regiment Infanterie, in garnizoen te 's Hertogenbosch, afspraak heeft gemaakt hunne garnizoensplaats 's Hertogenbosch zonder verlof te verlaten met het verder oogmerk zich naar het buitenland te begeven en niet meer in 's lands dienst terug te keeren en alzoo afspraak heeft gemaakt met voornoemde onderofficieren P. en V. tot ongeoorloofde verwijdering van zijn korps met het oogmerk 's lands dienst voor goed te verlaten, zijnde de desertie van hem, beklaagde, P. en V., werkelijk gevolgd en hebbende hij zich met den sergeant V. op den 31sten Augustus 1909, des voormiddags te 7.30 uur te 's Hertogenbosch als deserteur aangemeld bij den sergeant der Infanterie L., op dat oogenblik commandant van de wacht aan de Jacobskazerne aldaar;

4°. dat hij te 's Hertogenbosch in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909, des voormiddags te ongeveer half drie uur, heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, een rijwiel, toebehoorende aan den cadet-korporaal v. D. M. en zich bevindende in de Jacobskazerne aldaar, met welken cadet-korporaal hij in voormelde kazerne was gelogeerd.

Den beklaagde V.:

1°. dat hij te 's Hertogenbosch in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909, te ongeveer half een uur, openlijk met vereenigde krachten, in vereeniging met den sergeant-fourier S. en den sergeant-fourier P., beiden van het 2de Regiment Infanterie, geweld heeft gepleegd tegen het aan de openbare Choorstraat langs de Sint-Janskerk aldaar staand hek, toebehoorende aan de Roomsch Katholieke gemeente te 's Hertogenbosch, door opzettelijk en wederrechtelijk dat hek te vernielen door het omver en stuk te trekken, tengevolge waarvan dat hek op den grond is gevallen;

2°. dat hij in de wacht van de Sint Jacobskazerne te 's Hertogenbosch in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909, te ongeveer half een uur, den agent van politie, tevens veldwachter der gemeente 's Hertogenbosch, J. H. V., terwijl deze ambtenaar was in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, heeft beleedigd door dezen, met opzet om te beleedigen, het woord „kwajongen" toe te voegen;

3°. dat hij in de wacht van de Sint Jacobskazerne te 's Hertogenbosch, in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909, te ongeveer half een uur, zich met den sergeant-fourier P. met vereenigde krachten tegen den agent van politie, tevens veldwachter der gemeente 's Hertogenbosch, J. H. V., die werkzaam was in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, met geweld heeft verzet door dien ambtenaar gezamenlijk vast te grijpen en voornoemde wacht uit te gooien;

4°. dat hij te 's Hertogenbosch, op het Sint Jacobskerkhof aldaar, in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909, te ongeveer half een uur, den agent van politie, tevens veldwachter der gemeente 's Hertogeebosch, J. H. V., terwijl deze ambtenaar was in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, heeft beleedigd door dezen, met het opzet om te beleedigen, het woord „kwajongen" toe te voegen;

5°. dat hij te 's Hertogenbosch op het Sint Jacobskerkhof aldaar in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909 te ongeveer half een uur, zich op-

zettelijk door te rukken en te trekken met geweld heeft verzet tegen den agent van politie, tevens veldwachter der gemeente 's Hertogenbosch, J. H. V., toen deze hem, ter zake van het sub 4°. genoemde feit, had vastgegrepen om hem voor den heer commissaris van politie te geleiden;

6°. dat hij in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909 te 's Hertogenbosch met den sergeant-fourier P. en den sergeant-fourier S. beiden van het 2de Regiment Infanterie in garnizoen te 's Hertogenbosch, afpsraak heeft gemaakt hunne garnizoensplaats 's Hertogenbosch zonder verlof te verlaten met het verder oogmerk zich naar het buitenland te begeven en niet meer in 's lands dienst terug te keeren, en alzoo afspraak heeft gemaakt met voornoemde onderofficieren P. en S. tot ongeoorloofde verwijdering van zijn korps met het oogmerk 's lands dienst voor goed te verlaten, zijnde de desertie van hem, beklaagde, P. en S. werkelijk gevolgd en hebbende hij zich met den sergeant-fourier S. op den 31sten Augustus 1909 des voormiddags te half acht uur, te 's Hertogenbosch als deserteur aangemeld bij den sergeant der Infanterie L., op dat oogenblik commandant van de wacht aan de St. Jacobskazerne aldaar;

7°. dat hij in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909 te ongeveer half drie uur, te 's Hertogenbosch heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, een rijwiel, toebehoorende aan den tweedeluitenant der Infanterie H. B. de M., en zich bevindende in de Sint Jacobskazerne aldaar.

Overwegende dat de Krijgsraad terecht heeft beslist, dat door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen is *ten opzichte van beide beklaagden* dat zij te 's Hertogenbosch in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909 te ongeveer half een uur openlijk met vereenigde krachten, in vereeniging met den sergeant-fourier van het 2de Regiment Infanterie P. Ch. L. P., geweld hebben gepleegd tegen het aan de openbare Choorstraat langs de Sint Janskerk staand hek, toebehoorende aan de Roomsch Katholieke gemeente te 's Hertogenbosch, door opzettelijk en wederrechtelijk dat hek te vernielen door het omver en stuk te trekken, tengevolge waarvan dat hek op den grond is gevallen,

ten opzichte van den eersten beklaagde (*S.*) *daarenboven:* dat hij te 's Hertogenbosch in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909 te ongeveer half een uur door den agent van politie tevens veldwachter der gemeente 's Hertogenbosch J. H. V., bij zijne aanhouding wegens het plegen van bovengemeld misdrijf naar zijn naam gevraagd, aan dien ambtenaar den valschen naam van L. heeft opgegeven;

ten opzichte van den tweeden beklaagde (*V.*) *daarenboven:* dat hij te 's Hertogenbosch, in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909 te ongeveer half een uur, in de wacht van de St. Jacobskazerne den agent van politie tevens veldwachter der gemeente 's Hertogenbosch J. H. V., terwijl deze ambtenaar was in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, heeft beleedigd door dezen, met het opzet om te beleedigen, toe te voegen het woord „kwajongen" en zich aldaar met den sergeant-fourier van het 2de Regiment Infanterie P. Ch. L. P. met vereenigde krachten tegen voormelden ambtenaar, terwijl deze werkzaam was in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, met geweld heeft verzet door dien ambtenaar gezamenlijk vast te grijpen en uit te wacht te gooien,

voorts dat hij te 's-Hertogenbosch, in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909 te ongeveer half een uur, op het Sint Jacobskerkhof voornoemden ambtenaar, terwijl deze was in de rechtmatige uitoefening zijner bediening,

heeft beleedigd door dezen, met het opzet om te beleedigen, toe te voegen het woord „kwajongen" en zich aldaar door te rukken en te trekken met geweld heeft verzet tegen voornoemden ambtenaar toen deze hem ter zake van laatstgemeld door hem gepleegd misdrijf had vastgegrepen ten einde hem voor den Commissaris van politie te geleiden.

Overwegende dat de Krijgraad terecht ter zake daarvan *ieder der beide beklaagden* heeft schuldig verklaard aan het misdrijf van „openlijk met „vereenigde krachten geweld plegen tegen goederen met opzettelijke ver- „nieling van goederen",

den eersten beklaagde (*S.*) *daarenboven* aan de overtreding van „door het bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd, opgeven van een valschen naam",

den tweeden beklaagde (*V.*) *daarenboven* aan het misdrijf van „eenvoudige „beleediging aangedaan aan een ambtenaar gedurende de rechtmatige uit- „oefening zijner bediening", tweemaal gepleegd, aan het misdrijf van „weder- „spannigheid gepleegd door twee personen met vereenigde krachten" en „aan het misdrijf van „wederspannigheid."

Overwegende dat de Krijgsraad terecht heeft vrijgesproken *den eersten beklaagde* (*S.*) ter zake van de aan dezen *onder 3°.* te last gelegde afspraak tot desertie en den *tweeden beklaagde* (*V.*) ter zake van de aan dezen onder 6°. te lastgelegde afspraak tot desertie, zijnde hunne schuld daaraan niet wettig en overtuigend bewezen, terwijl de Krijgsraad terecht *beide beklaagden* ter zake van hunne ongeoorloofde afwezigheid van hun korps van 20—31 Augustus 1909 heeft verwezen naar den Commandeerenden officier van hun korps.

Overwegende echter dat de Krijgsraad ten onrechte heeft beslist dat wettig en overtuigend bewezen is ten opzichte van den *eersten beklaagde* (*S.*) dat hij te 's Hertogenbosch in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909 te ongeveer half drie uur heeft weggenomen, met het oogmerk van weder- rechtelijke toeëigening, een rijwiel, toebehoorende aan den kadet-korporaal P. P. v. d. M. en zich bevindende in de Sint Jacobskazerne, met welken kadet-korporaal hij in voormelde kazerne was gelogeerd.

Overwegende toch dat, bij de ontkentenis van den beklaagde daaromtrent, niet voldoende is bewezen dat deze, toen hij het rijwiel wegnam, het oogmerk heeft gehad zich dat rijwiel wederrechtelijk toe te eigenen.

Overwegende voorts dat de Krijgsraad ten onrechte heeft beslist dat wettig en overtuigend bewezen is ten opzichte van den *tweeden beklaagde* (*V.*) dat hij te 's Hertogenbosch in den nacht van 19 op 20 Augustus 1909 te ongeveer half drie uur heeft weggenomen met het oogmerk van weder- rechtelijke toeëigening een rijwiel, toebehoorende aan den tweede-luitenant der Infanterie H. B. de M. en zich bevindende in de Sint Jacobskazerne.

Overwegende toch dat bij de ontkentenis van den beklaagde daaromtrent niet voldoende is bewezen dat deze, toen hij het rijwiel wegnam, het oogmerk heeft gehad zich dat rijwiel wederrechtelijk toe te eigenen.

Overwegende dat, in verband met de vier laatste overwegingen, de militaire gevangenisstraf van twee maanden, door den Krijgsraad aan *den eersten beklaagde* (*S.*) opgelegd, behoort te vervallen en de gevangenisstraf van drie maanden, door den Krijgsraad aan *den tweede beklaagde* (*V.*) opgelegd, behoort te worden verminderd, terwijl de straffen van één dag gevangenis en één gulden boete, door den Krijgsraad aan *den eersten beklaagde* (*S.*) opgelegd ter zake van de aan dezen onder *1°.* en onder *2°.* te last gelegde en bewezen verklaarde feiten zijn te licht.

Overwegende dat *de tweede beklaagde* (*V.*), ter zake van de door hem

gepleegde misdrijven van wederspannigheid ongeschikt is om den graad van onderofficier te behouden.

Gezien de in het vonnis aangehaalde wetsartikelen met weglating van de artikelen 17 en 191 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en 310 van het Wetboek van Strafrecht.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, 11 October 1909 in de zaak tegen S. en V. gewezen, voor zoover daarbij wettig en overtuigend bewezen is verklaard hetgeen aan *den eersten beklaagde (S.)* onder 4°. is te laste gelegd en hetgeen aan den *tweeden beklaagde (V.)* onder 7°. is te laste gelegd, en zij deswege zijn schuldig verklaard, *de eerste beklaagde (S.)* aan het misdrijf van „door „een onderofficier bestelen van een onderofficier (korporaal) in het slaap- „kwartier ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende „met het door een militair bestelen van een kameraad in het slaapkwartier", *de tweede beklaagde (V.)* aan het misdrijf van „diefstal" en zij ter zake daarvan tot straf zijn veroordeeld.

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen den aan *den eersten beklaagde (S.)* onder 4° te last gelegden diefstal van een rijwiel.

Spreekt dien beklaagde daarvan vrij.

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen den aan *den tweeden beklaagde (V.)* onder 7°. te last gelegden diefstal van een rijwiel.

Spreekt dien beklaagde daarvan vrij.

Veroordeelt den *eersten beklaagde (S.)* ter zake van het misdrijf van „openlijk met vereenigde krachten geweld plegen tegen goederen met „opzettelijke vernieling van goederen" en de overtreding van „door het „bevoegd gezag naar zijn naam gevraagd opgeven van een valschen naam" tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zeven dagen en tot eene geldboete ten bedrage van vijf gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop de rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door hechtenis voor den tijd van drie dagen;

Bepaalt dat de tijd, door dezen beklaagde sedert achttien September 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal worden gebracht bij de uitvoering van de gevangenisstraf en de geldboete hem opgelegd.

Veroordeelt *den tweeden beklaagde (V.)* ter zake van het misdrijf van „openlijk met vereenigde krachten geweld plegen tegen goederen met „opzettelijke vernieling van goederen," het misdrijf van „eenvoudige belee- „diging aangedaan aan een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening „zijner bediening" tweemaal gepleegd, het misdrijf van „wederspannigheid „gepleegd door twee personen met vereenigde krachten" en het misdrijf van „wederspannigheid" tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden, met degradatie en mitsdien terugbrenging tot den stand van soldaat.

Bepaalt dat de tijd, door dezen beklaagde sedert achttien September 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal worden gebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf.

Houdt overigens het vonnis in stand onder andere wat betreft de vrijspraak van *den eersten beklaagde (S.)* van de aan dezen onder 3° te laste gelegde afspraak tot desertie en de vrijspraak van *den tweeden beklaagde (V.)* van de aan dezen onder 6° te last gelegde afspraak tot desertie, met verwijzing van beide beklaagden naar den Commandeerenden Officier van hun korps ter zake van hunne ongeoorloofde afwezigheid van hun korps van 20—31 Augustus 1909.

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat.

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiskaal grondde zijn eisch op de volgende motieven:

dat de kwalificatie van het misdrijf, waaraan beklaagde S. sub 3° schuldig verklaard en veroordeeld is, niet juist is; dat zij kortweg dient te luiden: „het door een militair bestelen van zijnen kameraad in het slaapkwartier"; dat voorts het misdrijf, waaraan beklaagde V. onder 3° schuldig verklaard en veroordeeld is al evenmin naar behooren is gekwalificeerd; dat hier de kwalificatie dient te luiden: „door geweld, door twee personen met ver- „eenigde krachten gepleegd, een ambtenaar dwingen tot het nalaten eener „rechtmatige ambtsverrichting", dat wijders de beklaagden wegens vrijspraak niet, doch wèl wegens hunne wederrechtelijke afwezigheid van hun korps, naar hun korpschef hadden moeten zijn verwezen;

terwijl de Verdediger tot staving zijner conclusie van antwoord aanvoerde:

dat de gedaagde S. ten onrechte is schuldig verklaard aan „het door „een onderofficier bestelen van een onderofficier (korporaal) in het slaap- „kwartier, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst „hebbende met het door een militair bestelen van zijn kameraad in het „slaapkwartier" en evenzeer de Eischer R. O. ten onrechte het dezen gedaagde te last gelegde kortweg wil qualificeeren als „het door een militair „bestelen van zijnen kameraad in het slaapkwartier";

dat de vereischten noch voor het eerste noch voor het tweede genoemde misdrijf aanwezig zijn en zelfs van diefstal niet kan gesproken worden;

dat de gedaagde S. dan ook van het hem in dat opzicht ten laste gelegde behoorde te zijn vrijgesproken;

dat de gedaagde V. ten onrechte is schuldig verklaard aan: „eenvoudige „beleediging van een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner „bediening in zijne tegenwoordigheid mondeling aangedaan, tweemaal ge- „pleegd" en aan „wederspannigheid, gepleegd door twee personen met „vereenigde krachten", vermits de bedoelde ambtenaar niet kan gezegd worde toen ter tijde in de rechtmatige uitoefening zijner bediening te zijn geweest;

dat de gedaagde V. dan ook veel minder schuldig staat aan „door „geweld, door twee personen met vereenigde krachten gepleegd, een „ambtenaar dwingen tot het nalaten eener rechtmatige ambtsverrichting";

dat de gedaagde V. ten onrechte is schuldig verklaard aan diefstal, vermits de daartoe noodige vereischten niet aanwezig zijn, veel minder bewezen;

dat de gedaagde V. dan ook voor zooveel betreft het hem sub 2°, 3° en 5° ten laste gelegde behoorde te zijn vrijgesproken;

dat de aan dezen gedaagde opgelegde straf, wanneer hij slechts schuldig mocht worden verklaard aan het hem sub 1 en 4 ten laste gelegde, dan ook te zwaar mag worden geacht.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 1 Maart 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Een Jongen, die 21 Januari 1910 16 jaar moest worden, pleegt 28 November 1909 een strafbaar feit. De Krijgsraad te Hellevoetsluis verklaart zich onbevoegd op grond van de overweging dat uit het extract-stamboek blijkt dat beklaagde zich verbonden heeft voor elf jaren, INGAANDE 21 JANUARI 1910 *en dat niet is gebleken dat hij zich ook heeft verbonden om vóór dien tijd te dienen.*

Het Hof doet deze beschikking van den Krijgsraad te niet.

Adv.-Fiskaal had geadviseerd gemelde dispositie van den Krijgsraad GOED TE KEUREN.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de dispositie van den Zeekrijgsraad te Hellevoetsluis den 17den December 1909 genomen in de zaak van den jongen A., stamboek nº. 1821, destijds gedetineerd aan boord van Harer Majesteits instructieschip „van Galen", aldaar, sedert, ingevolge 's Hofs resolutie van 7 Januari 1910 op den 9den Januari 1910 uit zijn arrest ontslagen, die, krachtens beschikking van den Schout-bij-Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Hellevoetsluis van den 6den December 1909, voor genoemden Zeekrijgsraad was gesteld, beschuldigd:

„dat hij in den namiddag van den 28sten November 1909 aan den wal te Hellevoetsluis, den sergeant der mariniers T. zijn meerdere in rang, toen deze met de politie een troep vechtlustige jongens der opleiding, waaronder hij, A., zich ook bevond, uiteenjoeg, heeft bedreigd, door tegen dezen meerdere in rang, nadat deze hem op zijn last om naar boord te gaan, tegen den schouder duwde, zijn mes te trekken en tegen dezen te zeggen „laat me los, anders steek ik er mee";

bij welke dispositie de Zeekrijgsraad voormeld zich vooralsnog heeft onbevoegd verklaard om over den persoon en de zaak van A. te oordeelen, en heeft gelast dat beklaagde den in deze bevoegden rechter zal worden aangeboden en overgeleverd.

Gezien het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, strekkende tot goedkeuring van gemelde dispositie.

Overwegende dat 's Krijgsraads beslissing gegrond is op de overweging dat uit het extract-stamboek blijkt, dat beklaagde zich den 3den October 1907 heeft verbonden in den Zeedienst voor den tijd van elf jaren, ingaande den 21sten Januari 1910; dat niet gebleken is dat hij zich ook verbonden heeft vóór dien tijd te dienen, en hij daarom niet geacht kan worden tot het Krijgsvolk te water te behooren omdat hij niet is „jongen den lande ter zee dienende".

Overwegende dat in het extract-stamboek, voor zooveel den beklaagde betreft, als extract conform uitgegeven den 6den December 1909 door den

officier van administratie 1ste klasse (onleesbaar), is aangegeven, dat beklaagde den 3den October 1907 voorloopig is aangenomen te Leiden als „jongen" voor de rol van Harer Majesteits „van Galen".

Overwegende dat beklaagde, bij zijn verhoor voor Officieren-Commissarissen te Hellevoetsluis den 7den December 1909, heeft opgegeven laatstelijk te hebben gediend als jongen aan boord van Harer Majesteits instructieschip „van Galen" te Hellevoetsluis en dat hij, bij zijn verhoor voor het Hof den 22sten Februari 1910 gehouden, heeft erkend sedert ongeveer twee en een half jaar in dienst te zijn na den 1sten October 1907 te Nijmegen te hebben onderteekend de ten processe in afschrift aanwezige hem vertoonde verklaring, houdende voorloopige verbintenis in 's Rijks Zeedienst, bij welke akte hij zich vrijwillig verbond in 's Rijks Zeedienst voor den tijd van elf jaren, ingaande den 21sten Januari 1910, zulks nadat zijn vader J. A., wonende te Nijmegen, bij akte geteekend den 2den September 1907 (door den Burgemeester van Nijmegen gezien voor legalisatie der handteekening van genoemden J. A.) had verklaard, in zijne hoedanigheid van vader van den minderjarigen A. er in toe te stemmen dat deze zich verbindt om het Koninkrijk der Nederlanden als vrijwilliger bij de Koninklijke Nederlandsche Marine te dienen onder al de daarvoor gestelde voorwaarden en bepalingen;

dat beklaagde verder bij zijn verhoor voor het Hof heeft erkend: op den 3den October 1907 te Leiden op de Kweekschool voor de Zeevaart te zijn geplaatst als jongen en sedert aldaar te hebben vertoefd, van kleeding en voeding te zijn voorzien en te hebben genoten de daar verstrekte opleiding voor den dienst ter Zee, een en ander na te Leiden op den 3den October 1907 te hebben onderteekend eene akte van denzelfden inhoud als het ten processe voorhanden en hem vertoonde afschrift (voor eensluidend geteekend door den Directeur der Kweekschool voor Zeevaart, tevens fungeerend commies van aanneming der Marine te Leiden v. d. W.), welke akte bevat eene voorloopige verbintenis in 's Rijks Zeedienst voor schepelingen, die als jongen in dienst wenschen te treden en waarvan de inhoud overeenkomt met dien der bovenvermelde akte van 1 October 1907;

dat beklaagde verder heeft erkend op den 8sten November 1907 te hebben onderteekend de ten processe in afschrift (voor eensluidend geteekend door den Directeur der Kweekschool voornoemd) aanwezige hem vertoonde akte, waarbij hij, dienende als jongen in den proeftijd aan de Kweekschool voor Zeevaart te Leiden, onder stamboeknommer 1821, verklaart, nu deze tijd verloopen is, dat hij volledig op de hoogte is gesteld, wat zijne vooruitzichten en dienstvoorwaarden bij de marine betreft en *definitief* wenscht aangenomen te worden als jongen bij Hare Majesteits Zeemacht.

Overwegende dat deze verbintenis is aangegaan nadat beklaagdes vader J. A., als uitoefenende de ouderlijke macht over beklaagde, bij akte geteekend te Hees den 8sten November 1907 toestemming had gegeven tot de definitieve verbintenis van beklaagde, van welke akte een afschrift (voor gelijkluidend geteekend door den Directeur der Kweekschool voornoemd) ten processe aanwezig is en aan beklaagde vertoond.

Overwegende dat als getuigen onder eede gehoord, hebben verklaard,

1°. v. d. W., Kapitein-Luitenant ter Zee, directeur der kweekschool voor Zeevaart te Leiden, voor het Hof:

dat beklaagde, na een paar dagen op de Kweekschool te Leiden te hebben vertoefd en aan den dienst te hebben deelgenomen, op 3 October 1907 heeft geteekend de bovenvermelde akte en toen voorloopig is aangenomen

als jongen, bij welke aanneming de proeftijd is begonnen, na verloop van welken hij op den 8sten November 1907 heeft geteekend de verklaring hiervoren vermeld, nadat hij, getuige, had ontvangen eene door beklaagdes vader geteekende verklaring, gedagteekend 8 November 1907, waarbij deze verklaarde tot de definitieve verbintenis van zijn zoon zijne toestemming te verleenen; dat beklaagde van 3 October tot 8 November 1907 en daarna geregeld op de kweekschool is geweest, in uniform is gekleed en alle oefeningen heeft medegemaakt, totdat hij op 1 April 1908 geplaatst is op Harer Majesteits Instructieschip „van Galen" te Hellevoetsluis.

2°. de sergeant der Mariniers H. T., bij zijn verhoor voor Officieren-Commissarissen op den 9den December 1909:

dat beklaagde op 28 November 1909 behoorde tot de oudste afdeeling der aan boord van Harer Majesteits „van Galen" geplaatste jongens.

Overwegende dat door den inhoud der aangehaalde schriftelijke bescheiden, bevestigd door de opgaven en de erkentenis van beklaagde en door de verklaringen van de gehoorde getuigen, wettig en overtuigend is bewezen:

dat beklaagde op den 28sten November 1909 als jongen den lande ter zee was dienende en wel niet enkel feitelijk maar, ten gevolge van den door hem op 3 October 1907 met toestemming zijns vaders door hem verklaarden wil, om als jongen in den zeedienst te worden aangenomen, en dat hij toen is aangenomen, een stamboeknummer heeft ontvangen en, overeenkomstig de bestaande voorschriften is geplaatst, eerst aan de Kweekschool voor Zeevaart te Leiden en daarna in de rol van Hr. Ms. „van Galen" te Hellevoetsluis;

dat wel de bewoordingen der op 3 October 1907 door beklaagde onderteekende verklaring, niet geheel juist, den inhoud der door hem op dien dag aangegane verbintenis bepalen tot het tijdvak tusschen 21 Januari 1910 en 21 Januari 1921 zoodat, indien uitsluitend die verklaring bestond, daaruit zou volgen dat beklaagde op 28 November 1909 nog niet in 's Rijks zeedienst was verbonden, maar dat uit de verklaring, door beklaagde den 8sten November 1907 geteekend, blijkt dat hij toen reeds voorloopig was aangenomen als jongen, als zoodanig diende en wenschte definitief als zoodanig te worden aangenomen, welke aanneming ingevolge het bepaalde bij artikel 11, 1ste lid van Deel III, Hoofdstuk X der Verordeningen voor de Koninklijke Marine (zooals het, na wijziging aangebracht bij Koninklijk Besluit van 9 September 1907 n°. 94, op 1 October 1907 was in werking getreden) door het Bestuur der Zeemacht heeft plaats gehad, en waardoor beklaagdes verplichting om den lande in den dienst ter zee als jongen te dienen, welke voorloopig was aangevangen op 3 October 1907, op den 8sten November 1907 definitief is geworden;

dat derhalve ook de vermelding in het stamboek, dat beklaagde is aangenomen als jongen voor den tijd van elf jaren, ingaande op 21 Januari 1910, niet is volledig, vermits daaruit niet blijkt dat hij reeds vóór dien dag is opgenomen in het personeel der Koninklijke Nederlandsche Zeemacht;

dat echter deze vermelding in het stamboek — waarschijnlijk aldus opgenomen in verband met de bepaling van artikel 13 der Wet van 9 Juni 1902 (*Staatsblad* n°. 87): dat voor vaststelling van den bij de Zeemacht voor pensioen geldigen diensttijd *niet* in aanmerking komt de diensttijd voorafgaande aan het tijdstip, waarop het zestiende levensjaar is vervuld — niet te kort kan doen aan het *feit:* dat beklaagde reeds van 3 October 1907 voorloopig, en van 8 November 1907 definitief, krachtens zijn wil, is geweest en op 28 November 1909 — ten tijde dat hij het hem te last gelegde feit pleegde — nog was jongen den lande ter zee dienende en hij

derhalve, krachtens artikel 2 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, behoorde tot dat Krijgsvolk en aan dat Wetboek was onderworpen, zoodat de Krijgsraad zich bij de aangehaalde beschikking ten onrechte onbevoegd heeft verklaard om over den persoon en de zaak van A. te oordeelen en heeft gelast dat beklaagde den in deze bevoegden rechter zal worden aangeboden en overgeleverd;

Gezien de artikelen 1 en 2 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water en artikel 224 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

Doet te niet de beschikking den 17den December 1909 door den Zeekrijgsraad te Hellevoetsluis genomen in de zaak van den jongen A., waarbij de Krijgsraad zich onbevoegd heeft verklaard om over diens persoon en zaak te oordeelen;

Verklaart dat er geen termen zijn tot overgave van den beklaagde aan den bevoegden rechter;

Gelast dat deze beschikking met de processtukken aan den Zeekrijgsraad voormeld zullen worden teruggezonden opdat deze ter zake verder handele volgens de Wet. (1)

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 24 Mei 1910.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Vrijspraak door den Zeekrijgsraad te Willemsoord van een marinier, die uit de KAZERNE *aldaar is achtergebleven,* OMDAT OP HET AAN DEN BEKLAAGDE TE LASTE GELEGDE FEIT GEEN STRAF IS GESTELD.

DAAROM *zendt Krijgsraad vonnis ter approbatie aan het H. M. G., dat besluit* GEEN *gevolg te geven aan het verlangen van den Krijgsraad om over te gaan tot onderzoek van dat vonnis.*

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gezien een schrijven van den Krijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord van 10 Mei 1910 daarbij inzendende een door dien Krijgsraad den 6den Mei 1910 gewezen vonnis waarbij een marinier 3de klasse, gedetineerd aan boord van gemelden bodem, is vrijgesproken van het hem telast gelegde, daarin bestaande: „dat hij, dienende bij de afdeeling mariniers gekazerneerd te Willemsoord, den 16den Juli 1909 is achtergebleven van passagieren, zonder verlof voortdurend afwezig is geweest, zijnde hij den 21sten April 1910 door de politie te Amsterdam gearresteerd";

welk vonnis door den Krijgsraad aan het Hof is toegezonden ter herziening, krachtens besluit van den Krijgsraad van 9 Mei 1910, in hoofdzaak genomen op grond, dat de Krijgsraad bij het vonnis heeft beslist, dat op het aan den beklaagde te last gelegde feit geene straf is gesteld, het vonnis niet kan gezegd worden te behooren tot de categorie van

(1) Na het bekend worden van deze resolutie zijn de stukken, waarop de aanneming in den Zeedienst geschiedt, tot meerdere zekerheid anders geformuleerd. (Red.)

vonnissen waarin de beschuldiging loopt over een feit waarbij geen zwaardere straf is gesteld dan die van het vallen van de raa met laarsen;

Overwegende dat bij artikel 181 der Rechtspleging bij de Zeemacht is bepaald dat geene vonnissen door de Krijgsraden gewezen zullen mogen worden ter executie gelegd voor en aleer zij door het Hof zijn geapprobeerd of geconfirmeerd in maniere als bij de wet is bepaald;

dat daarvan bij artikel 182 zijn uitgezonderd alle vonnissen door de Krijgsraden binnengaats gewezen ten laste van officieren in den dienst ter zee of van degene die daarmede gelijk staan, wanneer daarbij geen zwaardere straf is bepaald dan van arrest of detentie gedurende zes weken of van suspensie in den dienst mede voor den tijd van zes weken; en ten laste van onderofficieren en mindere schepelingen, wanneer de straf niet te boven gaat eene condemnatie tot het vallen van de raa met laarsen, zijnde daarbij verder bepaald dat die vonnissen aan geenerlei herziening of hooger beroep onderhevig zijn maar kracht van arrest hebben, doch niet mogen worden gepronunciëerd of ter executie gelegd alvorens de commandant van de vloot, het eskader of minder smaldeel daarop zal hebben geapostilleerd „fiat executie" en die alzoo aan den Krijgsraad zal hebben teruggezonden;

Overwegende dat deze bepaling in verband met het bepaalde in de artikelen 55 en 56 van 's Hofs Provisioneele Instructie en artikel 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water moet worden verstaan in dien zin dat niet de bij het vonnis opgelegde straf beslist over de vraag of het vonnis aan 's Hofs approbatie is onderworpen, maar dat die vraag beslist moet worden naar de zwaarte der straf bij de wet bedreigd tegen het feit hetwelk ten grondslag ligt der beschuldiging, zooals die aan den rechter ter beoordeeling is voorgelegd;

dat beklaagde bij beschikking van den Vice-Admiraal, Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord van 4 Mei 1910 naar den Krijgsraad is verwezen beschuldigd van het feit omschreven als in den hoofde dezes is weergegeven en dat die beschuldiging in den loop des gedings niet is gewijzigd;

dat dit te last gelegde feit niet is te brengen onder eenige andere bij het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water strafbaar gestelde feiten dan die van desertie, behandeld in het derde Hoofdstuk van dat Wetboek en dat daartegen bij artikel 137 is bepaald de straf van het vallen van de raa met laarsen (thans van militaire gevangenis van ten hoogste een jaar en zes maanden of militaire detentie voor den tijd van twee jaren met vermindering in klasse);

zoodat het in die zaak gewezen vonnis niet onderworpen is aan approbatie door het Hof, onverschillig of de beslissing eene veroordeeling inhoudt dan wel de Krijgsraad van oordeel is dat het telast gelegde feit niet bevat al de elementen van het bij de wet strafbaar gestelde en hij daardoor komt tot een vrijspraak;

dat immers de bevoegdheid des rechters evenals de vraag of eene rechterlijke uitspraak aan hooger beroep of aan approbatie door den hoogeren rechter is onderworpen, bepaald wordt door het feit gelijk het aan 's rechters oordeel wordt onderworpen, niet door de beslissing die de rechter over dat feit heeft gegeven;

Overwegende dat mitsdien door den Krijgsraad in strijd met de wet is besloten het voormelde vonnis aan het Hof ter herziening in te zenden en dat deze onwettige handeling het Hof niet kan roepen tot het onderzoek der zaak, welke door de wet aan 's Hofs beoordeeling is onttrokken;

Besluit:

geen gevolg te geven aan het verlangen van den Krijgsraad voornoemd om over te gaan tot onderzoek van het voormelde vonnis;

het vonnis met de stukken aan den Krijgsraad terug te zenden ten einde daarmede te handelen als is bepaald bij artikel 182 der Rechtspleging bij de Zeemacht.

AFSCHRIFT.

PRO JUSTITIA.

IN NAAM DER KONINGIN!

De Krijgsraad op Curaçao heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den waarn. Auditeur-Militair, eischer ambtshalve, op en jegens den fuselier HENDRIK NIELSEN, *gedetineerde.*

DE KRIJGSRAAD OP CURAÇAO,

Gezien de stukken van den processe;

Overwegende, dat de beklaagde HENDRIK NIELSEN, oud 20 jaren, geboren te Amsterdam, dienende als fuselier bij het garnizoen op Curaçao, voor den Krijgsraad terecht staat beschuldigd, dat hij op den 25 Maart 1910 uit de geldlade der soldaten-cantine binnen het waterfort in de Willemstad op Curaçao, in welke cantine hij toen geëmployeerd was tot het verrichten van werkzaamheden, arglistig heeft weggenomen een bedrag van f 7.67 aan zilveren muntstukken, dat hem niet toebehoorde, na die lade te hebben opengemaakt met den daarvoor bestemden sleutel, die zich bevond onder de sleutels, welke hem door den korporaal-buffethouder JOHAN BOSHART waren ter hand gesteld om de cantine open te maken;

Gelet op den eisch en conclusie van den eischer ambtshalve, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan „diefstal van goederen uit een magazijn, gepleegd door een persoon, dáár geëmployeerd tot het verrichten van eenig werk" en veroordeeling van den beklaagde tot militaire detentie voor den tijd van vier maanden;

Gelet op hetgeen de beklaagde tot zijne verdediging heeft ingebracht;

Overwegende, dat de beklaagde heeft opgegeven:

dat hij op den 25en Maart 1910 geëmployeerd was in de soldatencantine binnen het Waterfort in de Willemstad op Curaçao, welke cantine hij moest schoonhouden; dat in den namiddag van dien dag, omstreeks drie uur, de korporaal-buffethouder JOHAN BOSHART hem een bos sleutels ter hand stelde, om de cantine open te maken, onder welke sleutels die van de in de cantine aanwezige geldlade zich bevond; dat hij, na die lade met den daarvoor bestemden sleutel te hebben opengemaakt, er een bedrag van f 7.67 aan zilveren muntstukken uit heeft weggenomen; dat hij het weggenomen geld, dat hem niet toebehoorde, met uitzondering van één gulden, die op hem is gevonden, deels verdronken en deels aan een meid gegeven heeft;

Overwegende, dat door de na te noemen getuigen onder eede is verklaard door:

1o. JOHAN BOSHART: dat hij als korporaal-buffethouder op den 25sten Maart 1910 aan den beklaagde, die in de cantine als bediende geëmployeerd was, een bos sleutels heeft overhandigd om de cantine open te maken; dat

onder bedoelde sleutels die van de in de cantine aanwezige geldlade was; dat, toen hij daarop in de cantine kwam, hij de geldlade ontsloten en rechts daarvan de sleutels en het hangslot vond, terwijl de beklaagde, die in de cantine moest zijn, nergens te vinden was; dat hij onmiddellijk daarop een onderzoek instelde en uit de geldlade ongeveer f 7.— aan zilveren muntstukken vermiste; dat de sleutels van de cantine onder berusting van hem, korporaal-buffethouder, zijn en hij ze aan geen ander mag afgeven; dot hij echter uit gemakzucht en vertrouwen, dat hij in den persoon van den beklaagde stelde, hem meermalen bedoelde sleutels heeft ter hand gesteld; dat hij den beklaagde altijd als een eerlijk persoon heeft gekend en nooit aan- of opmerkingen op zijne werkzaamheden in de cantine behoefde te maken;

2o. Hendrik Manuel: dat hij als onderofficier belast met 't beheer der cantine onder toezicht der cantine-commissie op den 25en Maart 1910 de de kas in de cantine heeft opgenomen en het hem toen gebleken is, dat er een te kort was van f 7.67; dat op den beklaagde, die als bediende in de cantine altijd een gunstigen indruk op hem heeft gemaakt, een gulden is gevonden; dat de beklaagde nooit te voren op oneerlijkheid is betrapt;

Overwegende, dat alzoo door de bekentenis van den beklaagde, bevestigd door de aanwijzigingen, voortvloeiende uit de beëedigde verklaringen van de hierboven genoemde getuigen — in onderling verband en samenhang beschouwd — wettig en overtuigend is bewezen wat aan hem is ten laste gelegd, alsmede diens schuld daaraan en diens arglist.

Overwegende dat, ingevolge het reglement op den inwendigen dienst der infanterie voor onder-officieren en voor mindere militairen in cantinelokalen voorhanden moeten zijn eet- en drinkwaren, alsmede zoodanige voorwerpen en artikelen, waarvan kan worden aangenomen, dat de soldaat ze dikwijls gebruikt;

Overwegende, dat mitsdien cantinelokalen, zoo zij al niet dadelijk als magazijn, bedoeld bij art. 199 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande kunnen worden beschouwd, daarmede dan toch moeten worden gelijkgesteld;

Overwegende, dat de beklaagde tijdens de ontvreemding in zijn militaire betrekking in de cantine was geëmployeerd;

Overwegende dat de gepleegde diefstal mitsdien beschouwd moet worden als ten aanzien van het misdadige het meest overeenkomende met het misdrijf, waartegen bij gemeld art. 199 is voorzien;

Overwegende, dat het als bewezen aangenomen feit derhalve dient te worden gequalificeerd zooals in voorschreven eisch en conclusie is geschied;

Overwegende, dat de Krijgsraad wegens de geringheid van het door het misdrijf toegebracht nadeel en het feit, dat de beklaagde door plichtsverzuim van den korporaal-buffethouder in de gelegenheid was gesteld een diefstal te plegen, aanleiding vindt om in casu artt. 53 en 54 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande toe te passen;

Gezien artt. 17, 53, 54 en 199 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en art. 19, lid 1 en 10 van het Koninklijk Besluit van 2 September 1883 nº. 20, Publicatieblad 1883 nº. 14;

De Krijgsraad op Curaçao:

Rechtdoende op confessie en alzoo in het hoogste ressort:

Verklaart het feit, den beklaagde ten laste gelegd en zijn schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen;

Verklaart dat dat feit oplevert het misdrijf van „diefstal van goederen

uit een magazijn, gepleegd door een persoon, dáár geëmployeerd tot het verrichten van eenig werk" ;

Verklaart den beklaagde daaraan schuldig ;

Veroordeelt hem te dier zake met aanneming van voormelde redenen van verschooning, tot militaire detentie van één maand ;

Verwijst hem in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van dezen Krijgsraad ;

Aldus gevonnist den 8sten April 1910 bij de Heeren Th. J. C. Buys, president, J. H. M. Ellis, L. Schutte, E. C. Brusse, H. A. Stork, C. van Roggen en A. van Houte, leden van den Krijgsraad, en geresumeerd en gearresteerd den 9den April daaropvolgende.

De President,
(*get.*) Th. Buys.

De waarn. Auditeur-Militair,
(*get.*) Zeppenfeldt.

Geapprobeerd bij beschikking van het Militair Gerechtshof voor de West-Indische Bezittingen van 14 Mei 1910.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 16 Maart 1909.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en H. J. M. Tijssens.

Klacht van een kapitein der Infanterie over een hem door zijnen divisie-commandant opgelegde disciplinaire straf wegens hoogst oneerbiedig en indisciplinair gedrag, insinuëeren, enz.

Strafreden en straf door het H. M. G. gewijzigd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht den 5den October 1908 ingediend door A., 45 jaar oud' kapitein bij een der Regimenten Infanterie, over de straf van veertien dagen kamerarrest zonder accès hem den 3den October 1908 opgelegd door zijn divisie-commandant, wegens :

„Hoogst oneerbiedig en indisciplinair gedrag jegens zijnen regiments-„commandant, door in een request aan den Minister van Oorlog, dien „commandant van zeer laakbare handelingen en vijandige gevoelens te zijnen „opzichte te beschuldigen, van welke beschuldigingen gebleken is, dat zij „geen enkelen grond van waarheid bezitten.

„Voorts in het vorengenoemd request op hoogst ongepaste wijze aan „zijn ongemotiveerd oordeel over zijn regiments-commandant uiting te geven.

„Ten slotte ook ten opzichte van een hoofdofficier en een kapitein van „het regiment zich schuldig gemaakt aan het zonder grond in vorenbedoeld „request uitspreken van eene insinuatie omtrent hun optreden jegens hem."

Gezien de schriftelijke toelichting der klacht door den klager en de memorie tot rechtvaardiging der opgelegde straf door den straffer ingediend met de daarbij gevoegde bijlagen.

Gelet op het verhoor van klager en straffer voor den Hove gehouden en op de verklaringen der daarbij gehoorde getuigen.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, strekkende tot wijziging der strafreden en handhaving der opgelegde straf.

Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken:

I. dat klager in den loop van het jaar 1908 zich driemaal schriftelijk heeft gewend tot den Minister van Oorlog, en wel den 14den Juni, den 3den Juli en den 30sten Juli, met verzoek:

in dat van 14 Juni: het daarheen te leiden dat hem van de zijde van zijn Regimentscommandant in deze tragische zaak volledig eerherstel en betering van geleden onrecht geworde;

in dat van 3 Juli: hem, requestrant, zoodra doenlijk te willen doen verlossen uit den ondragelijken toestand waarin machinaties van bedrog en wraakzucht hem ter kwader uur gebracht hebben;

in dat van 30 Juli: hem, requestrant, te doen bevrijden van het ondraaglijk gevoel van smaad en vernedering dat nu reeds zoo lange weken aan zijn gemoedsrust knaagt, kon het zijn door te bewerken dat hij door zijn Regimentscommandant alleszins gerehabiliteerd worde (met aangifte van de wijze waarop hij die rehabilitatie gaarne zou zien geschieden); bij welk request gevoegd waren bijlagen ten getale van 22;

dat deze verzoeken betrekking hadden op hetgeen tusschen klager en zijn Regimentscommandant sedert Mei 1908 was voorgevallen, in hoofdzaak hierop neerkomende:

dat klager op 10 Juni 1908 na opontbod is verschenen ten bureele van dien Commandant, die hem, in tegenwoordigheid van den Luitenant-Kolonel B. M., en van den kapitein L. beiden van dat Regiment, heeft gedaan de hieronder vermelde vragen, waarop door klager is geantwoord als daarnevens vermeld, nadat elk van die vragen door den Kolonel werd toegelicht als daarbij aangegeven:

1°. Erkent gij het portret van uw vader — dat U hier getoond wordt — voorzien van de aanteekening, aan de keerzijde daarvan door U gesteld, te hebben toegezonden aan uw vader?

Ja.

Toelichting. Het getoonde portret is het gedeelte van een kabinetportret, op welk gedeelte de vader van den kapitein A. afgebeeld is.

Bedoeld gedeelte is ontstaan door een kabinet-portret der ouders van den kapitein A. in de lengte in twee stukken te snijden.

Aan de keerzijde van het getoonde gedeelte was door den kapitein A. het volgende geschreven: „Deze man heeft 4 Mei 1908 „met één slag de *liefde* en *achting* van zijn oudsten zoon vermoord, „doordien hij dien zoon voor de rechtbank der *menschen* heeft „gedaagd; deze man F. A., is krachtens die eerlooze daad, op „4 Mei 1908, naar het gevoelen van dien oudsten zoon overleden. „Hij verantwoorde zich thans voor den rechterstoel van zijn God! „R. I. P., 5 Mei 1908. A."

2°. Vermits gij erkent het portret aan uw vader toegezonden te hebben, zoo acht ik mij verplicht, U als mijn gevoelen mede te deelen, dat — wat er ook tusschen U en uw vader of andere familieleden moge voorgevallen zijn, het stellen van de aanteekening op de keerzijde van het portret en uwe verdere handelwijze met het portret nimmer vereenigbaar is met de gevoelens, welke een zoon aan zijn vader verschuldigd is.

In verband hiermede dring ik er bij U ernstig op aan, die daad

nog voor zooveel mogelijk goed te maken, door het betoonen van berouw daarover en door het uiting geven van dat berouw aan uw vader.

Neen, Kolonel. Zijt gij voornemens hieraan gevolg te geven?

3. Uw vader heeft U onlangs bij deurwaarders-exploit doen sommeeren, om alsnog te voldoen aan de verplichting, welke het Burgerlijk Wetboek U oplegt, namelijk, om uw ouders, die behoeftig zijn, naar vermogen te ondersteunen. Uw vader verlangde daarbij, dat gij aan die verplichting zult voldoen, niet op de wijze, zooals gij te voren hadt aangeboden, door uwe ouders bij U in huis te nemen, doch op de wijze zooals evengenoemd Wetboek aangeeft, d. i. door hen te ondersteunen in *geld*. Uw vader verlangde daartoe van U een geldelijk bedrag, dat in verband met uw inkomen, billijkerwijze door U afgestaan kan worden. Gij hebt aan die sommatie geen gevolg gegeven, integendeel, gij hebt die sommatie beantwoord door de handelwijze met het portret, waarvan zooeven sprake was.

Mitsdien vraag ik U thans: Zijt gij alsnog bereid, te beginnen met de loopende maand, en vervolgens maandelijks, een bedrag van minstens *f* 25.— (vijf en twintig gulden) aan uwe ouders toe te zenden?

Neen, Kolonel.

dat de Kolonel tot het doen dier ondervraging was overgegaan tengevolge van een verzoek van klagers broeder Mr. J. A., hem den 21sten Mei 1908 geworden in een uitvoerig schrijven van dezen, strekkende dat de Kolonel den klager sub rosa zou hooren over hetgeen door dezen gedaan was met het portret zijns vaders en hem in overweging geven: 1°. zijn euveldaad jegens zijn vader goed te maken op de door hem, Kolonel, te bepalen wijze; 2°. maandelijks aan zijne ouders tot levensonderhoud op te zenden een vast bedrag door den Kolonel zoo mogelijk te bepalen, doch niet beneden *f* 25.—;

op welk verzoek gezegde Mr. J. A. in een tweede nog uitvoeriger schrijven, gelijk met het straks vermelde, vergezeld van vele bijlagen, ontvangen, in zooverre terugkwam dat hij wenschte dat klager, ter zake van verschillende grieven die hij, Mr. J. A. tegen hem in dat schrijven ontwikkeld had, op *zijn* verzoek zou worden gedaagd voor een militairen Raad van Eer, terwijl hij „de zaak zijns vaders in de privé-berechting aan „den Kolonel" zelf overliet, als dit slechts eenigszins mogelijk is";

dat de Kolonel daarop den 23sten Mei geantwoord heeft dat de medegedeelde stukken en feiten niet betroffen handelingen van klager in het openbaar geschied; dat de berechting daarvan niet behoorde tot zijne bevoegdheid en dat er geen termen aanwezig waren tot het doen van een voorstel aan het Legerbestuur om de zaak te brengen voor een Raad van Onderzoek;

dat hij ook ten aanzien van klagers handelingen met het portret zijns vaders niet kon doen de stappen welke hij (Mr. J. A.) hem aanbeval, daar hij de zekerheid had, dat een verzoek zijnerzijds in privé tot klager gedaan niet de minste uitwerking zou hebben;

dat hij wel bereid en genegen zou zijn de punten van het portret en van de toelage tot onderstand met klager te behandelen, mits hij door Mr. J. A. gemachtigd werd zulks te doen in tegenwoordigheid van een hoofdofficier en een ouder kapitein — door hem, Kolonel, aan te wijzen — beiden van het Regiment onder zijn bevel;

dat daarop Mr. J. A. bij schrijven van 25 Mei de gevraagde machtiging heeft verleend en verder uitvoerig heeft toegelicht zijne meening: dat de overige handelingen van klager, waaromtrent hij in zijne vroegere schriften zijne grieven had uiteengezet, toch eigenlijk wel den officiersstand blameeren, weshalve hij andermaal aandrong op een onderzoek door een Raad van onderzoek, speciaal „het daarheen te leiden dat klager te ..... „(klagers garnizoensplaats) zich verantwoorde voor militaire rechters wegens „de feiten genoemd en bedoeld in het dossier", door hem den 20sten Mei 1908 aan den Kolonel opgezonden;

dat de Kolonel toen op 10 Juni heeft gehouden de ondervraging hiervoren vermeld en daarvan bij schrijven van 11 Juni aan Mr. J. A. bericht heeft gezonden, uitvoerig vermeldende de door hem tot klager gerichte vertoogen en de aan dezen gestelde vragen, met de door den klager gegeven antwoorden en mededeelende in deze geen verdere pressie op klager te kunnen uitoefenen en ook geen andere maatregelen te kunnen treffen om den kapitein tot zijn plicht te brengen, weshalve hij zijne bemoeiïngen in deze aangelegenheid als geëindigd beschouwde;

II. dat het hiervoren vermelde optreden van Mr. J. A. het gevolg was van ernstige oneenigheden tusschen dezen en zijn broeder, den klager ten deze, door welke oneenigheden de vroeger goede verhouding tusschen beide broeders geheel was verstoord en welke ten slotte geleid hebben tot eene ten verzoeke van Mr. J. A. aan den klager bij exploit van den deurwaarder J. van 25 April 1908 beteekende sommatie, om met hem te voldoen aan zijne wettelijke verplichting tot onderhoud hunner ouders, door aan dezen maandelijks als zijn aandeel veertig gulden te zenden;

dat daarop den 4den Mei is gevolgd eene sommatie, bij exploit van denzelfden deurwaarder ten verzoeke van klagers vader van dezelfde strekking, waarbij Mr. J. A. voormeld als gemachtigde van den requirant werd aangewezen, in welk exploit ten aanzien van klager meer dan ééne voor hem zeer grievende beschuldiging werd uitgesproken;

dat klager door dit optreden van zijn vader zóózeer is geschokt en verstoord dat hij, naar zijne opgave, in den nacht op een portret van zijn vader eenige regelen heeft geschreven, waarin hij de grenzen van betamelijkheid en den plicht van piëteit jegens zijn vader uit het oog verloor, en dit portret met dat opschrift aan zijn vader heeft toegezonden;

dat kort daarna, ook door de tusschenkomst van klagers echtgenoot en van een anderen broeder, de goede verstandhouding tusschen klager en zijnen vader geheel is hersteld, nadat gebleken was dat de ten verzoeke van dezen beteekende sommatie het werk was geweest van Mr. J. A., aan wien klagers vader op 29 April 1908 eene volmacht had verstrekt om ter zake van het uit te keeren levensonderhoud het noodige te verrichten, welke volmacht door den vader van klager, bij exploit van den deurwaarder B. van 24 Juni 1908 aan Mr. J. A. beteekend, is herroepen;

III. dat klager op 17 Juli 1908 heeft ontvangen eene beschikking van den Minister van Oorlog van 11 Juli 1908, Kabinet 1ª K 62, waarin op klagers verzoek: om door bemiddeling van den Minister, moeilijkheden, welke omtrent eene particuliere aangelegenheid tusschen hem en den betrokken Regimentscommandant zijn gerezen, uit den weg te ruimen, wordt overwogen:

dat adressant op de vragen hem op 10 Juni j.l. door zijn Regimentscommandant gesteld, geheel vrijwillig heeft geantwoord, niettegenstaande

hem van te voren door dien commandant was aangezegd, dat geene dienstzaak maar eene particuliere aangelegenheid zou worden besproken;

dat de handeling ten deze van den betrokken Regimentscommandant is geschied met eene goede bedoeling, zonder het opzet, om de moeilijkheden, als door requestrant bedoeld, in het leven te roepen;

dat, nu eenmaal door bedoelden Regimentscommandant van het met adressant plaats gehad hebbende onderhoud, mededeeling is gedaan aan diens broeder — op wiens verzoek de door dien commandant noodig geachte stappen waren gedaan — het voor hem Minister, ondoenlijk is, om ongedaan te maken hetgeen eenmaal is voorgevallen;

dat hem Minister geen enkel middel ten dienste staat om invloed uit te oefenen op de wijze, waarop door den broeder van adressant gebruik zal worden gemaakt van het in diens bezit zijnde stuk, bevattende het relaas van het bedoelde onderhoud;

en op die gronden aan klager werd ter kennis gebracht: dat aan het door hem gedaan verzoek niet het gewenschte gevolg kan worden gegeven.

Dat klager op 30 Juli 1908 het hierboven onder 3° vermelde verzoek tot den Minister van Oorlog heeft gericht en daarop den 5den September 1908 heeft ontvangen 's Ministers beschikking van 29 Augustus 1908 Kabinet 1ª R. 77, waarbij, op klagers request, houdende o.a. het verzoek: dat hij door zijnen Regimentscommandant alleszins gerehabiliteerd worde, en van welke rehabilitatie alsdan een proces-verbaal in duplo worde opgemaakt, waarvan het eene exemplaar aan hem en het andere aan Mr. J. A. verstrekt worde, opdat aan dezen laatste het effectief misbruik van het hem door den Regimentscommandant toegezonden proces-verbaal van het verhoor op 10 Juni j.l. belangrijk ingeperkt, en zoodoende requestrant mede, tegen verdere schade aan eer en goeden naam ten deze nog eenigszins beveiligd zou kunnen worden;

ter kennis van adressant wordt gebracht: „dat de resultaten van het „ter zake ingesteld onderzoek hem, Minister, geen aanleiding geven om „alsnog eenigen maatregel ten aanzien van requestrant te treffen".

Overwegende dat klagers bezwaren tegen de hem opgelegde straf in hoofdzaak hierop neerkomen: dat zoowel zijne handeling met het portret zijns vaders als de vraag omtrent de wijze waarop hij aan zijne verplichting tot onderhoud zijner ouders, behoorde te voldoen, geheel vielen buiten de bemoeienis van zijn chef en dezen absoluut niet aangingen;

dat het optreden van zijn Kolonel tegenover hem uiterst grievend voor hem was, door deze geheel particuliere aangelegenheden te behandelen in bijzijn van twee officieren, die er geheel buiten stonden en dat het bij hem vaststaat dat zijn Kolonel die zaak geheel anders zou hebben behandeld, indien niet omstreeks den tijd dier behandeling eene klacht door hem aanhangig ware geweest bij dit Hof over eene door den Kolonel aan klager opgelegde straf;

dat zijn request aan den Minister van Oorlog door de beschikking van dezen was afgedaan en, nadat de Minister beslist had gelijk boven vermeld, de straffer daarop niet kon terugkomen.

Overwegende dat straffer, ter rechtvaardiging van de door hem opgelegde straf, heeft aangevoerd:

dat in het door klager tot den Minister gericht request zelf uitdrukkingen voorkomen, die zijne aandacht trokken terwijl in het daarbij als

bijlage gevoegd „Beknopt overzicht van het voorgevallene bij het . . . „Regiment Infanterie sinds 27 April 1908 en in betrekking staande tot „den kapitein A.", meer in 't bijzonder vijf zinsneden voorkwamen waarvan de uitdrukkingen hem grond hebben gegeven tot het opleggen der straf.

Overwegende dat de voor die straf aangegeven redenen:

a. voor een deel betreffen de in klagers request van 30 Juli en in de genoemde bijlage tegen zijn Regimentscommandant geuite grieven en beschuldigingen, en

b. voor een ander deel beöogen het door klager medegedeelde omtrent de houding van den Luitenant-Kolonel B. M., en den kapitein L.,

weshalve deze afzonderlijk moeten worden behandeld;

Overwegende dat het geen verschil uitmaakt of de bedoelde uitdrukkingen voorkomen in het request van 30 Juli of in de daarbij gevoegde door klager gestelde bijlage, welke een deel van het request uitmaakte.

Overwegende ten aanzien van het genoemde onder *a.*:

dat klager in het request spreekt van „de medewerking door zijn Regi„mentscommandant aan klagers broeder verleend"; van „de ongehoord „grievende bejegening door klager den 10den Juni van zijn Regiments„commandant ondervonden"; van „den onwelwillenden toon, waarop die „commandant, volgens de door dezen sedert 7 Mei l.l. aangenomen gewoonte „hem toesprak";

waarna hij uit het feit dat de Regimentscommandant hem de drie vragen heeft gesteld, zonder hem eenige mededeeling te doen, omtrent de aanleiding tot en de bedoeling van dat verhoor, afleidt dat: „indien de be„doeling van den Regimentscommandant inderdaad eene goede voor hem „(klager) ware geweest en hij dus gezegde aanleiding en bedoeling vooraf „aan hem had medegedeeld, hij zou verzocht hebben verschoond te mogen „blijven van te antwoorden op hoogst ongepaste en zinledige vragen af„komstig van zijn (klagers) jongeren broeder, met wien hij reeds meer „dan vier jaren elk contact had verbroken, en welke broeder thans zijn „chef ging bezigen als werktuig ter koeling eener machtelooze wraak."

Overwegende dat het beklag in de aangehaalde zinsneden, door klager ingebracht, over het door hem van zijn Regimentscommandant ondervondene niet kan gezegd worden beschuldigingen tegen dezen te bevatten, waarvan gebleken is dat zij geen enkelen grond van waarheid bevatten;

dat toch de handelwijze van den Regimentscommandant — door den klager, in het bijzijn van de twee genoemde officieren, de drie vragen voor te houden, in het bovenvermelde nader aangegeven, zonder hem eenigszins in te lichten over de redenen, die hem tot dat verhoor aanleiding gaven, zonder hem voorbereid te hebben op hetgeen hij hem vragen zou en zonder daardoor den klager in de gelegenheid te stellen, zich met kennis van het onderwerp der ondervraging, te verklaren omtrent zijn al of niet bereid zijn hem te antwoorden, — niet kan gezegd worden in overeenstemming te zijn met hetgeen door een subaltern officier van zijn commandant verwacht mag worden, wanneer, zooals in dit geval, die commandant zich geroepen acht zijn ondergeschikte te onderhouden over geheel particuliere familiezaken en geschillen, die tot den dienst niet in betrekking staan;

dat — indien de commandeerende officier zich in 't belang der krijgstucht en van de eer van het Officierskorps geroepen acht om zijn ondergeschikte over dergelijke zaken te onderhouden, hij moet zorgen de zaak onpartijdig te kunnen beoordeelen, en daartoe wel vóór alles vereischt wordt dat hij niet uitsluitend afgaat op beweringen van een hem geheel onbekend, verbitterd bloedverwant, maar den officier, dien hij door dezen

ziet beschuldigen van zeer laakbare handelingen, die beschuldiging mede deelt en hem in de gelegenheid stelt zich te verantwoorden;

dat hij zich daarbij met zorg moet onthouden van alles wat zelfs maar den schijn op hem kan laden als ware hij door hetgeen hem tegen dien officier is medegedeeld, reeds zeker van de juistheid van dat medegedeelde, en verder behoort in het oog te houden dat het zich mengen van een derde — vooral als die derde is de chef van een der twistende partijen — in geheel particuliere aangelegenheden en familietwisten, voor den ondergeschikte niet aangenaam is, maar dat zulks voor hem grievend wordt wanneer het plaats vindt in bijzijn van anderen, die met de geheele zaak nooit iets te maken kunnen hebben;

dat, indien de Regimentscommandant bezwaar mocht hebben gehad om zich met den klager over deze zaken in een gesprek in te laten buiten tegenwoordigheid van anderen, hij hem schriftelijk de vertoogen had behooren te doen en de vragen te stellen, die hij noodig achtte, maar hij den klager niet had moeten roepen tot eene ondervraging in bijzijn der twee genoemde officieren, welke handeling geheel had een ambtelijk karakter, 't geen ook door den Kolonel bedoeld werd, gelijk blijkt uit zijn schrijven van 23 Mei aan klagers broeder, waarin hij verklaart de zekerheid te hebben dat een verzoek zijnerzijds in privé tot klager gedaan om diens optreden tegen zijn vader goed te maken, of eene tot hem te richten aanmaning om maandelijks eene vaste som van f 25.— tot levensonderhoud zijner ouders te zenden „niet de minste uitwerking zou hebben;"

dat dit ambtelijk optreden van den Kolonel tegenover klager des te minder te rechtvaardigen is, nu hij daartoe — blijkens zijn schrijven aan Mr. J. A. van 23 Mei — niet overging zonder van dezen daartoe machtiging te hebben gevraagd en die te hebben verkregen bij schrijven van dien particulier van 25 Mei, welk schrijven kennelijk des schrijvers toeleg doet blijken om des klagers handelingen jegens hem (Mr. J. A.) en tegenover klagers vader gepleegd, ter kennis te brengen van de in klagers garnizoensplaats in garnizoen zijnde Officieren en daardoor bij dezen de overtuiging te vestigen „dat die door den kapitein A. gepleegde feiten, den officiers-„stand blameeren."

Overwegende dat, nu de Kolonel, bij zijn verhoor als getuige, heeft verklaard dat hij heeft getracht zich bij de behandeling dezer zaak geheel onzijdig te houden, er geen grond bestaat om aan de juistheid dier mededeeling te twijfelen, maar dat uit het hiervoren overwogene blijkt dat hij dit goede voornemen niet heeft kunnen volbrengen en hij — zij 't dan zijns ondanks — allen grond heeft gegeven voor klagers opvatting, medegedeeld in zijn request aan den Minister van Oorlog, als zou die Regimentscommandant aan klagers broeder medewerking hebben verleend, en voor klagers bezwaar, dat het optreden van dien Regimentscommandant, door het op 10 Juni 1908 gehouden verhoor, voor hem buitengewoon grievend was.

Overwegende dat straffer verder heeft gewezen op de volgende uitdrukkingen door klager gebezigd in de straks vermelde bijlage I tot zijn request aan den Minister van Oorlog van 30 Juli 1908, waarin hij gewaagt

„van den „animosen" toon door den Kolonel de laatste weken steeds „tegenover hem gebezigd";

van „de bitter vijandige gezindheid van den Regimentscommandant „jegens mij, op en na 7 Mei ll. uit schier alle handelingen van dien chef „aan het licht getreden";

tot staving waarvan hij zich beroept op den inhoud van het „Bericht"

door dien Kolonel aan het Hoog Militair Gerechtshof gezonden in de toen aanhangige klachtzaak over eene hem opgelegde straf „en in welk bericht „een blinde haat van mijn onmiddellijken Chef, tegen mij, zelfs naar voren komt;"

en waarin hij zijne „overtuiging" uitspreekt: „dat de Kolonel de droe- „vige familiezaak, waardoor mijn toestand nog zooveel moeilijker werd, „heeft aangegrepen om het moreele lijden, waarin ik geheel buiten mijn „schuld gedompeld was, wreedaardig opzettelijk te vermeerderen;"

voor welke telastlegging hij als grond aangeeft dat, indien de Kolonel die „familie-quaestie op gansch andere, op delicate wijze had behandeld, „deze wel betracht had den geest van het imperatief verlangen van Hare „Majesteit de Koningin, uitgesproken in artikel 1 alinea 2 en artikel 2 „laatste lid van het Reglement op den Inwendigen Dienst der Infanterie",

terwijl hij ten slotte gewaagt „van het misbruik van gezag, waaraan „de Regimentscommandant in de meerbedoelde familieaangelegenheid zich „heeft overgegeven,"

Overwegende te dien aanzien:

dat, al moge de toon waarop de Regimentscommandant tegen klager de laatste weken vóór 30 Juli geregeld sprak, niet zijn geweest in strijd met de houding door een chef tegen zijn mindere aan te nemen, echter veilig kan worden aangenomen dat sedert klager zich den 21sten Mei 1908 bij het Hoog Militair Gerechtshof had beklaagd over eene hem door dien Regimentscommandant opgelegde straf die toon aanmerkelijk afweek van de wijze waarop hij tot nog toe den klager had bejegend;

dat toch in het „Bericht", den 2den Juli 1908 door den Kolonel Regiments-commandant aan het Hof ingezonden in antwoord op klagers ingediend bezwaarschrift, omtrent den persoon van klager en zijn optreden als officier uitdrukkingen gebezigd worden, welke ganschelijk niet zijn overeen te brengen met de verplichting van den meerdere om zich te onthouden van alle beleedigende uitdrukkingen tegen zijne ondergeschikten;

dat nu wel die uitdrukkingen zijn gebezigd in een verweerschrift aan den rechter ingediend op eene tegen hem ingediende klacht en daarom uit een ander oogpunt beschouwd moeten worden dan in andere gelegenheid het geval zou zijn geweest, maar dat het niet te verwonderen is dat klager, die kort voor het stellen van zijn request aan den Minister van Oorlog van 30 Juli, dat „Bericht" in handen had gekregen om daarvan volgens de eischen der procedure kennis te nemen, door den inhoud daarvan zeer geschokt is in het vertrouwen in zijn commandant, te meer daar hij sedert de ontvangst op 17 Juli, der beschikking van den Minister van Oorlog van 11 Juli de zekerheid had verkregen, dat zijn Regimentscommandant werkelijk aan Mr. J. A. mededeeling had gedaan van het onderhoud, door welke mededeeling het voor den Minister „ondoenlijk was om ongedaan te maken, hetgeen eenmaal was voorgevallen."

Overwegende dat het optreden van klagers Regimentscommandant door het houden van het verhoor op 10 Juni, niet ten onrechte door klager is gequalificeerd als misbruik van gezag daar uit de boven medegedeelde correspondentie van dien Commandant met Mr. J. A. blijkt, dat de Kolonel, de zekerheid hebbende dat een verzoek zijnerzijds in privé tot klager te doen ten aanzien van klagers handelingen tegenover diens vader, niet de minste uitwerking zou hebben, toch zich bereid verklaarde die handelingen te behandelen in een onderhoud met klager in bijzijn van twee aan hem Commandant ondergeschikte en boven den klager gestelde officieren, waar-door dat onderhoud een ambtelijk karakter verkreeg terwijl vaststond en

de Kolonel dit zelf had verklaard, dat voor een ambtelijk optreden geen grond bestond.

Overwegende dat het derhalve zeer verklaarbaar is dat klager bij het stellen van het voormelde „Beknopt overzicht" bestemd om aan den Minister van Oorlog gezonden te worden, ten opzichte van de gezindheid van zijn Regimentscommandant te zijnen aanzien een zeer ongunstige opvatting had en dat hij volkomen gerechtigd was zich over de handelingen van zijn Regimentscommandant op verzoek van — en na gevraagde en verkregen machtiging van Mr. J. A., tegenover hem klager ondernomen — bij den Minister van Oorlog te beklagen, maar dat hij zich bij het doen van dat beklag had moeten onthouden van het bezigen van uitdrukkingen als „bitter vijandige gezindheid" te zijnen aanzien van zijn Regimentscommandant, van „blinde haat" welke die Commandant jegens hem koesterde en van het uitspreken zijner overtuiging dat die Commandant „de droevige familiezaak waardoor zijn toestand nog zooveel moeilijker „werd, had aangegrepen om zijn (klagers) moreel lijden wreedaardig op„zettelijk te vermeerderen";

dat deze uitingen van klager over zijn Regimentscommandant in een aan den Minister van Oorlog gericht geschrift, behooren tot de handelingen niet bestaanbaar met de instandhouding eener goede krijgstucht en klager, voor zooveel zulks in de reden der hem opgelegde straf is uitgedrukt, terecht is gestraft;

dat echter de reden der door den straffer opgelegde straf, veel meer bevat, hetwelk blijkens het voren overwogene, niet juist is bevonden en dus behoort te vervallen, en dat de opgelegde straf veel te zwaar is in verband met al het voorgevallene hiervoren vermeld, hetwelk klagers gedrag zoozeer verontschuldigt dat de geringst mogelijke straf reeds voldoende is.

Overwegende ten aanzien van het genoemde onder *b:*

dat klager ten slotte in zijn request van 30 Juli 1908 de meening heeft uitgesproken, dat de twee officieren, die bij het onderhoud van 10 Juni waren tegenwoordig geweest, ten gevolge van hun kennisnemen van klagers familie-zaken, sedert dien eene „totaal veranderde houding hadden aangenomen";

dat straffer zonder eenigen grond in die mededeeling van klager heeft gezien een „insinuatie", tegen die officieren „omtrent hun optreden jegens" klager, daar deze daarmede niets anders beoogde dan dat zij zich sedert dat onderhoud bepaald hadden tot eene terughoudende maar correcte houding zonder aan hen fouten te verwijten in hun optreden jegens hem;

dat hij trouwens dit punt aanroert, niet om die officieren in eenig opzicht te beschuldigen, maar om te doen uitkomen, welke gevolgen het optreden van zijn Regimentscommandant in dit opzicht had gehad.

Overwegende dat derhalve dit gedeelte der strafreden behoort te vervallen.

Krachtens de artikelen 15 en 17 der Rechtspleging bij de Landmacht, in verband met artikelen 51 van 's Hofs Provisioneele-Instructie, beschikkende op de ingediende klacht.

Gezien artikel 27 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande.

Verklaart die klacht wettig voor zooveel betreft de zwaarte der opgelegde straf en het geheel der daarvoor aangegeven reden.

Verandert die straf in kamerarrest met accès voor den tijd van één dag; en wijzigt de reden dier straf, zoodat die luidt:

„In een request aan den Minister van Oorlog, bij een overigens recht„matig beklag over handelingen van zijn Regiments-commandant jegens

„hem, ten aanzien van dien Regiments-commandant, uitdrukkingen gebezigd, „welke onbestaanbaar zijn met de instandhouding eener goede krijgstucht, „zelfs wanneer men rekening houdt met de verschoonende omstandigheden „waaronder dit request werd gesteld".

Bepaalt dat deze straf geacht zal worden te zijn ondergaan door het door klager ondergaan der voormelde straf.

Gelast dat de straf, waarover het beklag loopt, met de daarvoor aangegeven redenen in klagers strafregister zal worden doorgehaald en vervangen door het hierboven bepaalde.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiskaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 25 Juni 1909.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Klacht van eenen kapitein der infanterie over een hem door zijnen divisie-commandant opgelegde disciplinaire straf wegens:

het aanbieden aan het H. M. Gerechtshof, met betrekking tot eene reclame, van een schriftuur inhoudende voor zijnen regiments-commandant beleedigende qualificaties;

het bij een onderzoek op ongepaste wijze jegens zijn divisie-commandant motiveeren van eene handeling en het onderzoek bemoeielijken door het zich onthouden van antwoorden op gestelde vragen.

Strafreden en straf gewijzigd door Hoog Militair Gerechtshof.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de klacht den 9den Maart 1909 door A., oud 45 jaar, kapitein bij een der Regimenten Infanterie, aan het Hof ingediend, waarbij hij zich beklaagt over de straf van acht dagen kamerarrest zonder accès hem den 9den Maart 1909 opgelegd door den Generaal-Majoor, Divisie-Commandant om reden: „Aan het Hoog Militair Gerechtshof, met betrekking tot eene „door hem ingebrachte reclame over eene door zijnen divisie-commandant „hem opgelegde straf, door hem vervaardigde schrifturen aangeboden welke „door het Hof ter kennisneming in handen zijn gesteld van dien divisie-„commandant en in welke schrifturen een voor zijnen regiments-comman-„dant beleedigende qualificatie voorkwam.

„Wijders bij het onderzoek in een door hem gegeven antwoord, op een „jegens zijnen divisie-commandant ongepaste wijze eene handeling gemoti-„veerd, en voorts dit onderzoek bemoeilijkt door zich te onthouden van „antwoorden op hem gestelde vragen."

Gezien de memorie van klager ter toelichting zijner klacht en die van den straffer tot rechtvaardiging van de opgelegde straf, met de daarbij wederrijds overgelegde bescheiden.

Gelet op hetgeen door klager en straffer bij hunne verschijning voor het Hof is in het midden gebracht.

Gelet op het advies van den Advokaat-Fiskaal strekkende tot handhaving der opgelegde straf met tenietdoening van het eerste en van het derde gedeelte der strafreden en wijziging van het tweede gedeelte daarvan.

Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken:

dat klager bij schrijven van 16 Januari 1909 aan dit Hof heeft toegezonden zijne „Adversaria" geschreven in drie boekjes waarbij gevoegd een vierde bevattende de inhoudsopgave, ten einde in een destijds voor het Hof aanhangig beklag van klager over eene hem opgelegde straf, daarvan kennis te nemen;

dat deze stukken, bij schrijven van 23 Januari d.a.v. namens het Hof aan straffer, die ook in de toen aanhangige zaak de straf had opgelegd, zijn toegezonden, ten einde daarvan desverlangd kennis te nemen;

dat in die adversaria door klager geschreven met vermelding van de namen der schrijvers uit wier werken zij waren getrokken, onder dagteekening van 13 Augustus 1908 een voorkomt waaronder staat:

„nr. Nietzsche" van den volgenden inhoud:

„Toen ik voor de eerste maal tot de menschen kwam, deed ik de klui-
„zenaars-dwaasheid, de groote dwaasheid: ik ging op de markt staan. En
„daar ik tot *àllen* sprak, sprak ik tot niemand.

„Gij hoogere menschen, leert dit van mij, op de *markt* gelooft niemand aan den hoogeren mensch. En *wilt* gij daarop rekenen, gaat uw gang!
„Maar het gepeupel..... (hier volgen eenige namen waaronder den naam
„van klagers Regiments-commandant) e tutti quanti! cum suis! knipoogt:
„wij zijn allen gelijk"!....mensch is mensch, voor God zijn wij allen gelijk!
„Voor God! armzalig gespuis, maar God is dood! Hoe nu?!

„Voor het gepeupel willen wij echter niet gelijk zijn.

„Gij, hoogere menschen, gaat dan heen van de markt!"

dat straffer, na van die boekjes te hebben inzage genomen, bij schrijven van 26 Januari 1909 aan dit Hof heeft gevraagd of door het Hof ter zake van deze beleediging van zijn chef en van een ander officier van zijn Regiment, tegen klager (A.) eene vervolging zou worden ingesteld met meededeeling dat — zoo dit niet 't geval mocht zijn — hij, straffer, deze zaak zou entameeren;

dat daarop namens het Hof aan straffer is bericht:

„dat het instellen van eene strafvervolging niet behoort tot de aan het Hof
„opgedragen functie," waarop straffer na van den betrokken Auditeur-Militair vernomen te hebben dat tot het instellen eener strafvervolging ter zake voormeld geen termen aanwezig waren, eene Commissie heeft benoemd bestaande uit een majoor en twee kapiteins van klagers regiment en aan dezen heeft opgedragen een onderzoek in te stellen omtrent de handelingen van den klager die zich in de voormelde door hem aan het Hof toegezonden adversaria op voor zijn regiments-commandant en een kapitein van het Regiment, beleedigende wijze heeft uitgedrukt door de namen dier heeren te bezigen als bepalingen van de woorden „gepeupel" en „armzalig gespuis", welke opdracht vergezeld was o.m. van een uit het adversaria-boekje getrokken afschrift van het daarin voorkomende, hierboven aangegeven, voor gelijkluidend geteekend door den straffer, den luitenant-kolonel, Chef van den Staf dier divisie en den kapitein adjunct-chef van dien staf;

dat klager op 27 Februari 1909, voor die commissie verschenen, op de vraag: met welke bedoeling hij in zijn laatste zaak die adversaria aan het Hof had gezonden, heeft verklaard zulks te hebben gedaan naar aanleiding van enkele uitdrukkingen van den kolonel-regiments-commandant en van eene uitdrukking van den luitenant-kolonel M. voor het Hof op

12 Januari ll., welke uitdrukkingen een smet wierpen op de eerlijkheid en de betrouwbaarheid van zijn karakter;

dat hij die adversaria, door hem aangemerkt als een intiem dagboek, beschouwde als het meest onomstootelijk bewijs van zijn geheele zijn en het daarom noodig en doelmatig achtte zijnen rechters dat bewijs te verstrekken, en dat hij met die toezending geen andere bedoeling heeft gehad; dat zij alleen voor hen bestemd waren, en „men legt zijne ziel, in hare „intiemste uitingen, niet bloot voor de ongewijde oogen van den eerste „den beste";

dat hij op de vraag:

a. of hij bedoelde aanteekening uit het werk van Nietzsche heeft vertaald of uit eene vertaling overgenomen? heeft verklaard zich verplicht te achten niet te antwoorden daar hij zijne adversaria beschouwde van intiemen en geheel particulieren aard, en dat hij hetzelfde heeft geantwoord op de vragen:

b. hoe hij er toe gekomen was den naam van zijn commandant en dien van een kapitein van zijn regiment, met andere namen te noemen als bepaling van het woord „gepeupel"?

c. of hij door het inzenden van zijn adversaria opzettelijk zijn beleedigend oordeel over zijn regiments-commandant en over bedoelden kapitein heeft willen kenbaar maken aan het Hoog Militair Gerechtshof?

d. of hij der commissie het werk van Nietzsche of wel de vertaling daarvan, waarin de bedoelde aanteekening voorkomt, ter inzage kan verstrekken?

e. of hij aan het Hoog Militair Gerechtshof heeft kenbaar gemaakt zijn wil dat de door hem ingezonden adversaria niet aan de tegenpartij in de hangende procedure, den divisie-commandant, werden ter kennis gebracht?

f. of hij erkende aan het Hoog Militair Gerechtshof een stuk aangeboden te hebben hetwelk beleedigende uitdrukkingen voor zijnen regimentscommandant bevatte?

g. of hij nog iets te zijner verontschuldiging of verdediging had aan te voeren?

h. hoe hij bekend was geworden met een schrijven van zijn divisiecommandant aan het Hoog Militair Gerechtshof van 26 Januari 1909?

Overwegende dat de reden der opgelegde straf derhalve vervalt in drie onderdeelen:

1°. het toezenden der adversaria-boekjes, waarin voormelde aanteekening voorkwam, aan het Hoog Militair Gerechtshof;

2°. het bezigen van de uitdrukking: „men legt zijne ziel in hare intiemste „uitingen, niet bloot voor de ongewijde oogen van den eerste den beste;"

3°. het niet-antwoorden op eenige van de hem door de commissie gestelde vragen.

Overwegende ten aanzien van het eerste punt:

dat het schrijven van de aangehaalde regels door klager in zijne adversaria — min of meer een dagboek — hetzij dat die regels in haar geheel door hem ontleend zijn aan eenig schrijver, hetzij dat zij gedeeltelijk door hem zelven zijn gesteld en het onderschrift „naar Nietzsche" slechts aanduidt dat zij passen in de opvattingen van dezen schrijver, niet kan vallen onder het bereik van eenige strafbedreiging of eenigen tuchtmaatregel, daar dat schrijven, evenals de gedachte die den schrijver bewoog ze ter neer te schrijven, behoort tot een gebied waarop ieder geheel vrij is en slechts aan zijn geweten verantwoording schuldig is;

dat eerst als die ter neer geschreven gedachte door den schrijver naar buiten wordt geopenbaard en sprake kan zijn van eenig, hetzij naar straf-

recht hetzij naar tuchtrecht strafbaar feit, indien de persoon, van wien op beleedigende of onbetamelijke wijze in het geschrevene wordt gesproken, van dat geschrevene kennis krijgt door toedoen van den schrijver;

dat zulks hier niet het geval is vermits aan den regimentscommandant van klager en aan den kapitein bij klagers regiments dienende, in de bedoelde aanteekening genoemd, het adversaria-boekje niet is toegezonden en het ook voor klager niet berekenbaar mogelijk kon zijn dat van zijne toezending aan het Hof het gevolg zou zijn dat die aanteekening onder het oog van genoemde personen zou worden gebracht;

dat derhalve het onder 1° aangeduide gebleken feit niet kan opleveren eene beleediging van zijn regimentscommandant door klager.

Overwegende echter dat dat feit kan opleveren eene handeling niet bestaanbaar met de instandhouding eener goede krijgstucht, indien vaststaat dat klager de adversaria-boekjes aan het Hof heeft toegezonden met het opzet om zijne qualificatie van de personen, tot wie hij zijn regimentscommandant rekende, te behooren, onder de oogen te brengen van zijn divisie-commandant en dezen daardoor te laten zien hoe weinig waardeerend hij over genen dacht.

Overwegende dat van zoodanig opzet niet is gebleken en de bewering van klager: dat hij de boekjes aan het Hof heeft toegezonden om door den inhoud daarvan de overtuiging bij het Hof te vestigen dat zijn karakter eerlijk en betrouwbaar is en dat hij niet verdiende de smet bij vroegere verhooren door den regimentscommandant op zijn karakter geworpen, moet worden aangenomen als juist, tenzij die bewering onaannemelijk is of door omstandigheden wordt weersproken hetgeen niet kan gezegd worden.

Overwegende dat klager, bij de toezending der boekjes aan het Hof, bij behoorlijk nadenken wel de zekerheid kon hebben, dat die boekjes zouden worden gesteld in handen van zijnen divisiecommandant tegen wien zijne toen nog aanhangige klacht over eene hem opgelegde straf gericht was, vermits hij bij de behandeling van die en van eene voorafgaande zaak had ondervonden, dat het Hof zulks als eisch eener behoorlijke rechtspleging, niet achterwege laat.

en dat hij door zulks niet te bedenken en niet na te gaan of in die boekjes ook iets geschreven stond, waaraan de divisie commandant aanstoot moest nemen als niet overeen te brengen met de eischen der krijgstucht, door die toezending niet heeft gehandeld met de noodige voorzichtigheid.

Overwegende dat dit verzuim echter in dit geval voor het opleggen eener krijgstuchtelijke straf, niet voldoenden grond oplevert vermits de geheele toezending niet anders is te beschouwen dan als een laatste — zij het ook tamelijk vreemde — poging van klager om het Hof in de gelegenheid te stellen uit zijne aanteekeningen, gedurende bijna dertig jaren te boek gesteld, de overtuiging te putten dat hij niet verdiende de qualificatie door zijn regimentscommandant bij de voorafgegane behandeling van de toen aanhangige en van eene vorige zaak omtrent zijne handelingen en zijn karakter gegeven.

Overwegende dat klager wel bij de verhooren voor de straks genoemde Commissie zich niet gelijk is gebleven in zijne verklaring ten aanzien van het al of niet bij hem bestaan van de zekerheid, dat de boekjes in handen zouden worden gesteld van zijn divisiecommandant, en dat het beter ware geweest indien hij ruiterlijk had toegegeven onvoorzichtig te hebben gehandeld maar dat de poging van klager om die onvoorzichtigheid weg te redeneeren op zich zelve geen grond kan opleveren om hem, wegens die onvoorzichtigheid, krijgstuchtelijk te straffen;

Overwegende ten aanzien van het tweede punt:

dat klager, door bij zijn verhoor voor de Commissie van onderzoek op den 6den Maart 1909 eene der hem gestelde vragen beantwoordende met de mededeeling dat zijne aanteekeningen bestemd waren voor zijne rechters, daarop te doen volgen: „men legt zijne ziel in hare intiemste uitingen niet „bloot voor de ongewijde oogen van den eerste den beste" eene onbetamelijke uitdrukking heeft gebezigd — welke de divisiecommandant, straffer ten deze, in verband met de gestelde vraag en met de daaraan voorafgegane woorden, met grond kon opvatten als doelende op hem, divisiecommandant, in tegenstelling met de eerst door klager genoemde personen voor wie deze verklaarde den diepsten eerbied te gevoelen en die hij zeide geheel en al te vertrouwen.

Overwegende dat klager, door het uitspreken van deze geheel onnoodige opmerkingen, heeft gehandeld in strijd met den eerbied door hem aan zijn divisiecommandant verschuldigd, en dat hij te dier zake terecht is gestraft.

Overwegende ten aanzien van het derde punt:

dat van een officier in het algemeen verwacht en gevorderd kan worden, dat hij bij een door zijn meerdere ingesteld onderzoek naar gedragingen zijnenzijds, die door dezen worden vermeend in strijd te zijn met de instandhouding eener goede krijgstucht, op de hem gestelde vragen antwoord geeft, maar dat deze verplichting hare beperking vindt zoowel in den aard der gestelde vragen als in de wijze waarop zij hem gesteld worden;

dat in de boven onder *a—h* vermelde vragen de grenzen van gezegde verplichting overschreden werden;

deels omdat daarin een onderzoek werd ingesteld naar klagers gedachten, waaromtrent hij — voor zooveel hij deswege verantwoording schuldig was — zich reeds had geuit, en hem werd afgevraagd eene erkentenis van schuld, waarvan hij in de voorafgegane antwoorden reeds had verklaard zich naar zijne overtuiging niet bewust te gevoelen;

deels omdat straffer, door den klager te roepen tot een verhoor door drie officieren over de hem door dezen gestelde vragen, drie personen had geroepen tot het onderzoek van handelingen en gedachten van klager welke in het geheel niet bestemd waren om ter kennis te worden gebracht van de ondervragers;

dat straffer, indien hij het niet wenschelijk achtte den klager omtrent de door hem aangegeven punten mondeling te ondervragen, zijn doel geheel had kunnen bereiken door schriftelijk aan klager de door hem noodig geachte vragen voor te leggen en daarop klagers schriftelijk antwoord te vorderen.

Overwegende dat mitsdien klager, door zich te onthouden van antwoorden op eenige der hem gestelde vragen, niet heeft gehandeld in strijd met de eischen eener goede krijgstucht, en derhalve ook deze reden voor de opgelegde straf vervalt.

Overwegende dat. tengevolge van het vervallen van een groot gedeelte der redenen, voor de straf aangenomen, die straf te zwaar is.

Gezien artikel 16 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande.

Krachtens artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie in verband met de artikelen 15—18 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschikkende op de ingediende klacht.

Verklaart die gegrond voor zooveel betreft de eerste en de derde der redenen voor die straf aangegeven en ten gevolge daarvan ook voor zooveel betreft de zwaarte dier straf.

Bepaalt den aard en duur dier opgelegde straf op vier dagen kamerarrest met accès.

Gelast dat als reden dier straf in klagers straflijst zal worden vermeld: „Bij een door zijn divisiecommandant bevolen ondervraging in een door „hem gegeven antwoord, eene handeling gemotiveerd op eene jegens zijn divisiecommandant ongepaste wijze."

Bepaalt dat de nu opgelegde straf zal worden geacht ondergaan te zijn door het ondergaan der oorspronkelijk opgelegde.

Gelast dat deze laatste, met de daarvoor aangegeven redenen, in klagers straflijst zal worden doorgehaald en vervangen door de straf en de reden hiervoren vastgesteld.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager aan straffer en aan den Advocaat-Fiskaal.

De, naar aanleiding van de dispositie van 16 Maart 1909, hiervoor op bladz. 55 en vv. te vinden, plaats gehad hebbende opmerkingen en besprekingen bij de behandeling der Begrooting van Oorlog voor het jaar 1910 en de bij de Memorie van Antwoord overgelegde „Nota" van den afgetreden Minister van Oorlog, laat de redactie, met het oog op het gewicht der zaak, hier in extenso volgen.

TWEEDE KAMER.

VOORLOOPIG VERSLAG.

Geest in het leger.

Wederom ..... enz.

Eindelijk werd gewezen op de houding van den afgetreden Minister in de zaak van een kapitein te Breda, die in ruimen kring de aandacht heeft getrokken. Bedoelde kapitein — die overigens reeds eerder door zijn regiments- of divisiecommandant gestraft was met straffen, welke het Hoog Militair Gerechtshof òf vernietigde òf belangrijk verminderde — heeft, ter zake van een moeilijkheid van particulieren aard, tusschen hem en den regiments-commandant bestaande, zich met een request gewend tot den Minister. Naar aanleiding van den inhoud van dat request is hij door den divisie-commandant gestraft met veertien dagen arrest. Het Hoog Militair Gerechtshof heeft die straf tot eén dag arrest teruggebracht op overwegingen, waarin o.a. voorkomt, dat het optreden van den regimentscommandant door den kapitein in zijn request niet ten onrechte is gequalificeerd als misbruik van gezag. De kolonel heeft zich daarop tot H.M. de Koningin gewend naar aanleiding van die overweging in het arrest en daarop van den Minister — in wiens handen zijn adres ter afdoening was gesteld — een schrijven mogen ontvangen, inhoudende, dat hij volgens den Minister geen misbruik van gezag had gepleegd, maar met een goede bedoeling ten aanzien van den kapitein had gehandeld. Dat schrijven was voor publicatie bestemd. De leden, die deze zaak ter sprake brachten, meenden, dat het hier beschreven optreden van den Minister, ingaande tegen een uitspraak van het Hoog Militair Gerechtshof, onverdedigbaar is geweest. Zij zouden gaarne de meening van den tegenwoordigen bewindsman daaromtrent vernemen, daarbij opmerkende, dat het hun had bevreemd,

dat op voordracht van dien Minister de bovenbedoelde kolonel bij gelegenheid van den verjaardag van H. M. de Koningen is benoemd tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Geest in het leger.

Het was den ondergeteekende ..... enz.

Ter beoordeeling van de houding van den afgetreden Minister van Oorlog in de zaak van een kapitein te Breda, is het noodig den geheelen loop dezer zaak te kennen, en kan niet worden volstaan met hetgeen daaromtrent in het Voorloopig Verslag is opgenomen.

Daarom heeft de ondergeteekende zich tot het verkrijgen van volledige inlichtingen gewend tot zijn ambtsvoorganger, die daarop het geheele verloop dezer zaak en de overwegingen welke hem tot zijne beslissing geleid hebben, heeft samengevat in eene Nota met bijlagen, onder mededeeling, dat overlegging van die stukken aan de Kamer door hem op prijs zou worden gesteld. In verband daarmede is die Nota c. a. in haar geheel bij deze Memorie gevoegd.

Het is den ondergeteekende niet doenlijk, zich bij het meest nauwgezette onderzoek in deze zaak, hetwelk voor een goed deel door hem als voorzitter eener commissie, bedoeld in § 25 van het voorschrift beoordeelingslijsten, persoonlijk werd geleid, in te denken in de mogelijkheid, dat de kolonel zich ten deze aan eigenlijk misbruik van gezag zou hebben schuldig gemaakt.

Ware het wellicht in de bestaande verhoudingen voorzichtiger geweest, indien door den kolonel de geheele familieaangelegenheid, welke voor een goed deel ingreep in het militaire leven van den kapitein en waarvan de kolonel, als zoodanig, verplicht was kennis te nemen, schriftelijk te behandelen, daartegenover mag niet uit het oog worden verloren, dat eene mondelinge behandeling aan den kapitein eene ruime gelegenheid bood, om zijn standpunt in deze aangelegenheid in vertrouwelijken vorm tegenover een tweetal oudere kameraden toe te lichten.

Daarbij was de kapitein geheel vrij gelaten, om al of niet op de vragen te antwoorden.

Hoe bij deze handelwijze aan een eigenlijk misbruik van gezag kan worden gedacht, is dan ook den ondergeteekende — onder eerbiediging overigens van de meening van het Hoog Militair Gerechtshof — niet duidelijk; hij vermeent te mogen aannemen, dat in den gedachtengang van het hof, aan de woorden misbruik van gezag meer de beteekenis moet worden gehecht van misbruik van moreel overwicht, dat een kolonel op een kapitein bezit.

Immers de elementen van het misdrijf „misbruik van gezag" namelijk dat het gezag is aangewend om te *dwingen* iets te doen, na te laten of te dulden, waren in het onderwerpelijke geval niet aanwezig.

Door den hierbedoelden kolonel is — dit staat ook voor den ondergeteekende vast — met de beste bedoeling gehandeld.

Met het afgeven van de bedoelde verklaring heeft de voorganger van ondergeteekende dan ook niet anders bedoeld, dan ter handhaving van het gezag den kolonel een stuk in handen te geven, waarmede een tegenwicht werd gevormd tegen het gebruik, dat de kapitein van het in zijne handen gestelde afschrift van de resolutie van het Hoog Militair Gerechtshof,

waarin de handelwijze van den korpskommandant werd gelaakt, zou kunnen maken.

Waar de kolonel zich ter zake van het hem gedane verwijt niet ter purge kon stellen, achtte de voorgaande Minister van Oorlog de gevolgde handelwijze ter bevestiging van het gezag raadzaam.

Alhoewel niet geroepen een oordeel uit te spreken over de gedragslijn, die zijn ambtsvoorganger in deze heeft gemeend te moeten volgen, is ook de ondergeteekende van meening, dat, waar de kolonel zich ter zake van het hem gedaan verwijt niet ter purge kon stellen, en ook naar het oordeel van zijn ambtsvoorganger langs anderen weg geen middel was te vinden, om de schade te veronzijdigen, welke door een verkeerd gebruik van het stuk aan de krijgstucht kon worden toegebracht, eene verklaring als door zijn ambtsvoorganger gegeven, tot steun van het gezag des kolonels noodig was.

Ten aanzien van de onderscheiding, welke den kolonel kort daarop is ten deel gevallen, moge worden aangeteekend, dat deze hoofdofficier steeds gesignaleerd is geworden als een ijverig en flink korpscommandant, die ook in vorige betrekkingen goed voldeed, zoodat, toen hij door zijn chef voor eene decoratie werd voorgedragen, er geen aanleiding bestond, die voordracht niet over te nemen.

NOTA

behoorende bij de Memorie van Antwoord met twee Bijlagen.

Op den 21sten Mei 1908 ontving de kolonel, commandant van het .... regiment infanterie, een pakket stukken, hem toegezonden door den heer mr. Y. te . . . , alle betrekking hebbende op geschillen over geldelijke en particuliere familiezaken met zijn broeder kapitein X, dienende bij vermeld korps.

Bij deze stukken waren ook gevoegd:

1°. een afschrift van een aan kapitein X beteekend deurwaardersexploot waarbij deze, namens zijn vader, werd gesommeerd mede bij te dragen tot zeker bedrag in het onderhoud zijner ouders op grond van art. 376 Burgerlijk Wetboek, en

2°. de helft van een doorgesneden kabinetportret, op welke helft de vader van den kapitein is afgebeeld, terwijl de keerzijde van het portret was voorzien van een voor dien vader zeer krenkend opschrift, door den kapitein daarop gesteld en door hem aan zijn vader toegezonden als gevolg van de sub 1 bedoelde sommatie.

De heer mr. Y verzocht aan den kolonel, den kapitein X *sub rosa* te hooren over hetgeen door dezen was gedaan met het portret zijner ouders, en hem in overweging te geven „zijn euveldaad jegens zijn vader" goed te maken op de door den kolonel te bepalen wijze en maandelijks aan zijne ouders, ter voldoening aan art. 376 B. W. een vast bedrag te zenden, doch niet beneden de *f* 25.

Een nader verzoek van mr. Y — in hetzelfde pakket gesloten — hield in, dat hij wenschte dat de kapitein X, wegens de verschillende andere grieven tegen dezen aangevoerd, zou worden gebracht voor een „raad van eer", terwijl hij de zaak zijns vaders „in de privé berechting" van den kolonel zelf overliet, als dit slechts eenigszins mogelijk was.

Naar aanleiding van een en ander berichtte de kolonel op 23 Mei 1908 aan mr. Y dat de medegedeelde stukken en feiten niet betroffen handelingen

van den kapitein X, in het openbaar geschied; dat de berechting daarvan niet behoorde tot zijne (kolonel) bevoegdheid, en dat er geen termen aanwezig waren tot het doen van een voorstel aan het legerbestuur om de zaak te brengen voor een raad van onderzoek.

Voorts gaf de kolonel aan mr. Y te kennen, dat hij ook ten aanzien van de handelingen van kapitein X tegenover zijn vader, niet kon voldoen aan den wensch van mr. Y, daar hij de zekerheid had dat een verzoek zijnerzijds in privé tot kapitein X gedaan, niet de minste uitwerking zou hebben; doch dat hij het voorgevallene met het portret en de kwestie van de onderhoudsbijdrage (art. 376 B. W.) met den kapitein X zou behandelen, indien hij door mr. Y werd gemachtigd dit te doen in tegenwoordigheid van een hoofdofficier en een ander kapitein van het regiment.

Waar den kapitein X handelingen werden ten laste gelegd als die met het portret zijns vaders en het weigeren van de verplichting bedoeld in art. 376 B. W., rekende de kolonel het tot zijn plicht, deze aangelegenheden niet buiten beschouwing te laten, omdat de wijze waarop een officier zijne zedelijke en maatschappelijke verplichtingen vervult, wel degelijk behoort in aanmerking te worden genomen bij diens beoordeeling, en een korpscommandant dan ook zeer zeker ambtelijk bevoegd en verplicht is om, als hem over de zedelijke en maatschappelijke gedragingen van een officier ernstige klachten bereiken, een onderzoek in te stellen.

Vermits de heer mr. Y echter uitdrukkelijk had geschreven deze zaak als privé te beschouwen, kon de kolonel, zonder nadere machtiging van den verzoeker, geen behandeling van de zaak ter hand nemen; die behandeling toch zou wel is waar vertrouwelijk, maar toch ook officieel, dus ambtelijk moeten zijn.

Met het oog op hetgeen bij en nà een vroeger plaats gehad hebbend onderhoud tusschen den kolonel en den kapitein was geschied, achtte de regimentscommandant het noodzakelijk thans dat ambtelijk onderhoud in tegenwoordigheid van twee andere officieren te voeren.

Den 25sten Mei verleende mr. Y de gevraagde machtiging, er daarbij nog nader op aandringende dat de kapitein X zich voor de overige feiten voor een Raad van Onderzoek zou verantwoorden.

Op 10 Juni d. a. v. deed de kolonel den kapitein X bij zich ontbieden, ten einde hem in tegenwoordigheid van den luitenant-kolonel P en van den kapitein Q (ouder in rang dan kapitein X) en beiden voor zooveel noodig op de hoogte gebracht, te hooren over de wijze waarop de vader van kapitein X. door dezen was behandeld door het terugzenden van het doorgesneden portret met bijschrift, en over het verleenen van den onderstand bedoeld in art. 376 B. W.

Nadat de kolonel aan kapitein X had medegedeeld dat de zaak, waarvoor hij ter plaatse was ontboden, niet betrof den militairen dienst, doch van particulieren aard was, *verzocht* hij hem te antwoorden:

1°. op de vraag of de kapitein X erkende, het portret te hebben doorgesneden en met het door hem gestelde opschrift aan zijn vader te hebben toegezonden;

2°. of de kapitein X. voornemens was aan zijn vader uiting te geven van zijn berouw over die daad;

3°. of de kapitein X alsnog bereid was een bedrag van minstens *f* 25 per maand af te staan ter voldoening aan art. 376 B. W.

Op deze vragen werd door den kapitein X respectievelijk met ja, neen en neen geantwoord.

De kolonel deelde den afloop mede aan mr. Y.

Daarna heeft de kapitein X zich met een tweetal requesten gewend tot den Minister van Oorlog, en wel dd. 14 Juni en 3 Juli, waarin hij zijne grieven over de door hem ondervonden bejegening deed kennen, en 's Ministers bemiddeling inriep om „hem te verlossen uit een ondragelijken toestand" en van den regimentscommandant te verkrijgen volledig eerherstel en betering van geleden onrecht.

Door inzage van de op dit oogenblik voorhanden op de zaak betrekking hebbende bescheiden stelde de Minister van Oorlog zich op de hoogte van al het voorgevallene, en zond hij aan den kapitein X de beschikking van 11 Juli 1908, Kabinet litt. K[62], waarvan een afschrift als bijlage 1 hierbij wordt overgelegd.

Daarop ontving de Minister van Oorlog een derde zeer uitvoerig request met XXII bijlagen, dd. 30 Juli 1908, waarin de kapitein X den Minister verzoekt „hem te doen bevrijden van het ondragelijk gevoel van smaad en vernedering dat nu reeds zoo lange weken aan zijn gemoedsrust knaagt en, kon het zijn, door te bewerken dat hij door den regimentscommandant alleszins gerehabiliteerd worde".

Ook dit request werd zoowel door de daarbij betrokken autoriteiten, (waaronder de inspecteur der infanterie die zich daarvoor naar de standplaats van den kolonel begaf) als door den Minister onderzocht, waarna deze laatste bij Kabinetsbeschikking van 29 Augustus 1908 litt. R[77] aan den requestrant deed kennen dat de resultaten van het ter zake ingesteld onderzoek, hem, Minister, geen aanleiding gaven om alsnog eenigen maatregel ten aanzien van requestrant te treffen.

Intusschen waren in het request met bijlagen van 30 Juli door den kapitein X uitdrukkingen gebezigd ten opzichte van zijn regimentscommandant, welke, naar het oordeel van den commandant der betrokken divisie van zoodanigen aard waren, dat deswege aan den kapitein X eene disciplinaire straf moest worden opgelegd. Aangezien het echter mogelijk was dat de kapitein, wegens overprikkelden gemoedstoestand, niet toerekenbaar moest worden geacht voor hetgeen hij, over zijn regimentscommandant, in bedoeld request had geschreven, werd hij, in September 1908 aan eene geneeskundige observatie onderworpen. Op 1 October berichtten de beide officieren van gezondheid, die de observatie hadden gedaan, dat niet kon worden getwijfeld aan 's kapiteins toerekenbaarheid, en evenmin aan eenige tijdelijke zielsstoornis.

De divisiecommandant strafte daarna dien kapitein, op 3 October 1908, met 14 dagen kamerarrest zonder accès.

De kapitein X diende, over die straf, op 5 October 1908, eene reclame in bij het Hoog Militair Gerechtshof.

In deze zaak op 16 Maart 1909 eene beslissing nemende, wijzigde het Hoog Militair Gerechtshof de straf in één dag kamerarrest met accès en bracht het Hof ook in de strafreden verandering. (Voor de bijzonderheden wordt verwezen naar bijlage 2, zijnde een afschrift van de resolutie van het Hoog Militair Gerechtshof.)

Aan den straffer (i. c. den divisiecommandant) en — met afwijking van het bepaalde in art. 15 (art. 17 R. L.) onder 10 der Justitieele Voorschriften voor de landmacht — ook aan den gestrafte, werd door het Hoog Militair Gerechtshof een afschrift van de resolutie gezonden.

De regimentscommandant ontving het exemplaar afschrift dat voor uitreiking aan den kapitein X bestemd was, en moest daarin lezen, wat het Hoog Militair Gerechtshof over de handelingen van hem, kolonel, als 's hofs overwegingen in de resolutie had opgenomen.

Op 16 April 1909 diende de kolonel een verzoekschrift in aan Hare Majesteit de Koningin, waarin hij zijn diep leedwezen te kennen gaf dat door het Hoog Militair Gerechtshof in de resolutie van 16 Maart 1909, in menig opzicht een afkeurend oordeel wordt uitgesproken omtrent de beweegredenen welke hem tot het houden van het verhoor van den kapitein X hadden geleid, omtrent de strekking van dat verhoor, en omtrent de wijze waarop dat verhoor heeft plaats gehad en waarin hij:

voorts te kennen gaf dat het Hoog Militair Gerechtshof bij de behandeling dezer zaak niet beschikte over alle gegevens en over alle bescheiden, betrekking hebbende op de aangelegenheden welke het onderwerp van het verhoor uitmaakten,

wijders dat de beweegreden van hem, kolonel, geheel andere waren dan door het Hoog Militair Gerechtshof werden aangenomen op grond van de gegevens waarover het Hof beschikte, en

ten slotte dat hij, als korpscommandant een wakend oog moetende houden op het, door de onder hem dienende officieren, wel nakomen van hunne maatschappelijke verplichtingen, een helder licht wilde doen vallen op zijne bedoelingen en handelingen, en daarom aan Hare Majesteit verzocht een nader onderzoek te doen instellen.

Zoowel de commandant der 3de divisie als de commandant van het veldleger ondersteunde dit verzoek.

Eene aandachtige overweging van den inhoud van het request vestigde bij den Minister van Oorlog de meening dat het doel, hetwelk de kolonel beoogde, wellicht ware te bereiken, als hij gebruik maakte van art. 52 van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof en aan het Hof verzocht zich „ter purge" te mogen stellen.

Alvorens evenwel in dien zin stappen te doen, won de Minister van Oorlog daarover, onder toezending van het request en van de resolutie van het Hoog Militair Gerechtshof van 16 Maart 1909, het gevoelen in van den Minister van Justitie.

De Minister van Justitie gaf als zijn gevoelen te kennen dat het hem niet waarschijnlijk voorkwam dat het Hoog Militair Gerechtshof requestrant in een verzoek om purge ontvankelijk zou achten, en zulks — onder verwijzing naar de interlocutoire sententie van het Hof van 20 December 1904 (*Militair-Rechtelijk-Tijdschrift*, deel I, bladz. 161) — op grond van de meening dat aan den kolonel geen *strafbaar feit is ten laste gelegd* en het rechtsmiddel van zich ter purge te stellen, alleen is verleend aan personen, die zich bezwaard achten, doordat men hun ten laste legt of te hunnen laste verbreidt het plegen van een feit, *waarop door de wet straf is bedreigt* (crimen).

Evenwel gaf de Minister van Justitie den Minister van Oorlog in bedenking omtrent deze kwestie het advies in te winnen van den advocaat-fiskaal.

Naar aanleiding daarvan verzocht de Minister van Oorlog zijn' ambtgenoot van Justitie het advies van den advocaat-fiskaal te vragen, waarbij hij tevens

1°. deed opmerken en zulks in verband met de verwijzing naar de interlocutoire sententie van het Hof van 20 Dec. 1904, dat de kapitein X en met hem het Hof in zijn resolutie, de handeling van den kolonel qualificeert als: *misbruik van gezag*, en

2°. als zijn vaste overtuiging te kennen gaf dat het niet dan rechtmatig zou zijn dat aan den kolonel de gelegenheid werd gegeven, zich van hetgeen door het Hof over hem wordt gezegd, vóór dat Hof te zuiveren, en dit te meer omdat het Hof de qualificatie heeft geschreven in een voor derden

bestemd stuk, die daarvan ten nadeele van de krijgstucht op ruime schaal gebruik kan maken.

Uit het antwoord van den Minister van Justitie bleek dat de advocaat-fiscaal, om advies gevraagd, met den Minister van Justitie van oordeel was dat de kolonel van het middel van purge geen gebruik kon maken *vermits hem geen „delict" ten laste was gelegd.*

Thans moetende beslissen welk advies op het request van den kolonel door den Minister van Oorlog zou moeten worden uitgebracht aan Hare Majesteit de Koningin, werd de Minister geleid door de volgende overwegingen :

a. In de eerste plaats blijkt uit de resolutie dat het Hof van gevoelen is, dat de handelwijze van den regimentscommandant, door den kapitein X de drie vragen te stellen in tegenwoordigheid van twee andere officieren, zonder hem te voren ingelicht of voorbereid te hebben, en zonder hem gelegenheid te geven zich met kennis van het onderwerp der ondervraging te verklaren omtrent „zijn al of niet bereid zijn tot antwoorden, niet kan gezegd worden in overeenstemming te zijn met hetgeen door een subaltern officier van zijn commandant verwacht mag worden wanneer, zooals in dit geval, die commandant zich geroepen acht, zijn ondergeschikte te onderhouden over geheel particuliere familiezaken en geschillen die tot den dienst niet in betrekking staan."

Hieromtrent was de Minister van oordeel, dat de kolonel beter had gedaan door — zooals ook het Hof in zijne verdere overwegingen aangeeft (1) — den kapitein X. de vragen schriftelijk te stellen. Reeds bij het nemen van eene beschikking op het eerste request van den kapitein X. had de Minister dit in een afzonderlijk schrijven aan den kolonel doen kennen.

Doch de Minister kon niet beamen dat de kolonel den kapitein „heeft onderhouden over geheel particuliere familiezaken en geschillen, die tot den dienst niet in betrekking staan". De kolonel toch — het werd reeds hierboven opgemerkt — is wel degelijk verplicht om, wanneer hem stukken in handen komen welke rechtmatigen twijfel doen rijzen omtrent de zedelijke en maatschappelijke gedragingen van een zijner officieren, daarnaar een onderzoek in te stellen. De kolonel kreeg toegezonden, met nader gevraagde en verkregen volmacht van den zender om daarvan gebruik te maken, een afgesneden portret met krenkend opschrift daarop gesteld en geparafeerd door den kapitein X. en een deurwaardersexploot, dien officier beteekend namens zijn vader. Uitsluitend over deze stukken heeft de kolonel den kapitein drie vragen gedaan, alle andere stukken en bescheiden betrekking hebbende op de particuliere en familiegeschillen, zijn geheel buiten behandeling gebleven, en, naar de Minister meende, was dan ook niet juist wat het Hof daarover verder in zijne overwegingen te kennen geeft.

b. In de tweede plaats blijkt uit de resolutie dat het Hoog Militair Gerechtshof in eene zijner overwegingen heeft opgenomen, „dat het optreden van den regimentscommandant door het houden van het verhoor op 10 Juni 1908 niet ten onrechte door klager (kapitein X.) is gequalificeerd als *misbruik van gezag*".

Als reden voor die qualificatie geeft het Hof op, dat de kolonel de handelingen van den kapitein behandelde in een onderhoud met dien kapitein in bijzijn van twee officieren, aan hem, commandant, ondergeschikt en boven klager gesteld, „waardoor dat onderhoud een ambtelijk karakter verkreeg,

---

(1) Maar wat toch ook zeker eene ambtelijke handeling zou wezen.

terwijl vaststaat, — *en de kolonel dat zelf had verklaard*, — dat voor een ambtelijk optreden geen grond bestond."

Al dadelijk zij opgemerkt, dat de dezerzijds onderstreepte woorden lijnrecht in strijd zijn zoowel met hetgeen de kolonel in zijn rapport van 25 Juni 1908, nº. 52, *G* heeft opgegeven en wat zeer zeker door hem ook aan het Hoog Militair Gerechtshof is medegedeeld, als met hetgeen in de resolutie zelve — op bladz. 18 — wordt gezegd, waar over het ondervragen van kapitein X. in bijzijn van twee officieren wordt aangeteekend: „welke handeling geheel had een *ambtelijk karakter*, *'t geen ook door den kolonel bedoeld werd*" (dezerzijds gecursiveerd).

Dit laatste is volkomen juist. De kolonel wilde aan de behandeling van de quaestie van het portret en van het verzoek van den vader om onderstand een ambtelijk karakter geven, en wel verre dat zou vaststaan dat voor een ambtelijk optreden geen grond bestond, kan uit het voorafgaande zijn gebleken dat de kolonel tot een ambtelijk optreden niet slechts bevoegd, maar zelfs verplicht was. Trouwens, had de kolonel gehandeld zooals het Hoog Militair Gerechtshof in de resolutie aangeeft dat hij had kunnen handelen zonder dat daarop door het Hof aanmerking zou zijn gemaakt, dan had die handeling ook wel degelijk een ambtelijk karakter gehad.

Met de overweging van het Hof, dat de handelwijze van den kolonel, door het geven van een ambtelijk karakter aan zijne handelwijze, niet ten onrechte is gequalificeerd als misbruik van gezag, kon dan ook door den Minister van Oorlog niet worden ingestemd, en dit te minder omdat, ware 's Hofs overweging zoodanig juist dat hier art. 365 van het W. S. toepasselijk was, het Hoog Militair Gerechtshof, toen het tot de overtuiging kwam dat de kolonel misbruik had gemaakt van zijn gezag, had moeten zorgen dat art. 84 van de provisioneele instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof werd toegepast.

Waar het Hoog Militair Gerechtshof dit naliet, heeft het Hof eene „overweging" doen kennen, waaraan het zelf geen gevolg verbond, zooals de wet aangeeft, maar dan is het niet duidelijk waartoe het opnemen van die overweging heeft moeten dienen.

Overigens zij opgemerkt dat zulke *overwegingen niet de minste bindende kracht hebben, en daaraan mag dan ook niet de waarde worden gehecht, als zouden zij, ten aanzien van het overwogen punt, de kracht van eene* **beslissing** bevatten.

Op grond van de sub *a* en *b* opgenomen overwegingen kwam de Minister van Oorlog tot het besluit dat aan Hare Majesteit de Koningin, onder uitvoerige uiteenzetting van hetgeen dezerzijds was verricht om tot eene aan het doel van het request beantwoordende oplossing te komen, moest worden voorgesteld het verzoekschrift ter beschikking in handen te stellen van den Minister van Oorlog, verklarende de Minister wijders, dat hij, persoonlijk niet overtuigd zijnde van de juistheid der bewering van het Hoog Militair Gerechtshof, dat er misbruik van gezag heeft plaats gehad, bereid zou zijn te overwegen of aan den kolonel eene verklaring van hem, Minister, ware te geven, waaruit kon blijken dat van dezen commandant, naar 's Ministers meening, niet kan worden gezegd dat hij misbruik heeft gemaakt van zijn gezag.

Waar namelijk van de meerbedoelde overweging in 's Hofs resolutie ernstig misbruik gemaakt zou kunnen worden ten nadeele van den goeden geest en de krijgstucht, achtte de Minister van Oorlog het raadzaam, ten einde althans eenigermate zulk eventueel misbruik te beperken, aan den betrokken commandant zijn gevoelen te doen kennen.

Het behaagde Hare Majesteit zich met bedoeld voorstel te vereenigen, waarna de Minister van Oorlog aan den kolonel de beschikking zond van 16 Juli 1909, Kabinet litt. B, 71, in extract luidende: De Minister van Oorlog enz.

„overwegende dat nauwgezet is nagegaan de mogelijkheid voor requestrant om zich door het middel van ter purge stelling voor het Hoog Militair Gerechtshof te zuiveren van de blaam die door de resolutie van gemeld Hof van 16 Maart 1909 is geworpen op zijne gedragingen;

„overwegende dat, krachtens de sententie van 20 December 1904, het Hoog Militair Gerechtshof alleen dan het middel van ter purge stelling toelaat, indien een delict (crimen) is ten laste gelegd, wat blijkens de resolutie van 16 Maart 1909 niet het geval is;

„overwegende dat het middel van purge in deze niet bruikbaar is;

„heeft de eer ter kennis te brengen van den requestrant dat hij, Minister, persoonlijk, na volledige kennisneming van alle schriftelijke bescheiden op deze aangelegenheid betrekking hebbende, geen aanleiding heeft gevonden om te verklaren, dat in deze door den kolonel Z „misbruik van gezag" is gemaakt;

„machtigt meergenoemden kolonel van deze verklaring, zoo noodig, gebruik te maken, waar zulks hem goeddunkt."

Ten slotte wordt hierbij nog aangeteekend, dat de Minister van Oorlog buiten beschouwing heeft moeten laten de overweging, in 's Hofs resolutie voorkomende, dat door den kolonel, ten aanzien van den kapitein X, in zijn bericht aan het Hof dd. 2 Juli 1908, „uitdrukkingen gebezigd worden welke ganschelijk niet zijn overeen te brengen met de verplichting van den meerdere om zich te onthouden van alle beleedigende uitdrukkingen tegen zijn ondergeschikte".

Had het Hof de bedoelde beleedigende uitdrukkingen in de resolutie vermeld, zooals zeer zeker had mogen worden verwacht, dan ware het mogelijk geweest voor den Minister van Oorlog zich daarover eene meening te vormen en naar bevind van zaken, c. q. tegen den kolonel op te treden.

Nu het Hof de vermelding naliet, kon door den Minister over de juistheid van deze overweging onmogelijk een oordeel worden geveld.

(Geparafeerd :) SN.

Overeenkomstig de geparafeerde minute,

De Secretaris-Generaal
van het Departement van Oorlog,

DE BRUIJN.

BIJLAGE I.

AFSCHRIFT.

Behoort bij de Nota behoorende bij de Memorie van Antwoord.

Departement van Oorlog.

Kabinet, Litt. K[62].

DE MINISTER VAN OORLOG,

Beschikkende op een request van den kapitein . . . . . van het . . . de regiment infanterie, wonende te . . . . . welk verzoekschrift de strekking heeft, te erlangen, de bemiddeling van den Minister van Oorlog, om moeilijkheden, welke omtrent eene particuliere aangelegenheid tusschen requestrant en de betrokken regiments-commandant zijn gerezen, uit den weg te ruimen;

Overwegende, dat adressant op de vragen hem op 10 Juni l.l. door zijn regimentscommandant gesteld, geheel vrijwillig heeft geantwoord, niettegenstaande hem te voren door dien commandant was aangezegd, dat geen dienstzaak, maar eene particuliere aangelegenheid zou worden besproken;

Overwegende, dat de handeling ten deze van den betrokken regiments-commandant is geschied met eene goede bedoeling, zonder het opzet, om de moeilijkheden, als door requestrant bedoeld, in het leven te roepen;

Overwegende voorts, dat nu eenmaal door bedoelden regimentscommandant van het met adressant plaats gehad hebbende onderhoud mededeeling is gedaan aan diens broeder — op wiens verzoek de door dien commandant noodig geachte stappen waren gedaan — het voor hem, Minister, ondoenlijk is, om ongedaan te maken hetgeen eenmaal is voorgevallen;

Overwegende eindelijk, dat hem, Minister, geen enkel middel ten dienste staat, om invloed uit te oefenen op de wijze, waarop door den broeder van adressant gebruik zal worden gemaakt van het in diens bezit zijnde stuk, bevattende het relaas van het bedoelde onderhoud.

Brengt ter kennis aan adressant, dat, om de hiervoren ontwikkelde beweegredenen, aan het door hem gedane verzoek niet het gewenschte gevolg kan worden gegeven.

's Gravenhage, 11 Juli 1908.

De Minister voornoemd,

(Geparafeerd:) SN.

Overeenkomstig de geparafeerde minute

De Secretaris-Generaal van het Departement van Oorlog.

DE BRUYN.

BIJLAGE II.

AFSCHRIFT.

Extract uit het Register der Resolutiën van het Hoog Militair Gerechtshof.

Behoort bij de Nota behoorende bij de Memorie van Antwoord.

PRO JUSTITIA.

Zie voor de hier volgende dispositie blz. 55 en v.v. van deze aflevering.

BERAADSLAGING TWEEDE KAMER.

Zitting van 17 December 1909.

(Pag. 1098 en volgende der Handelingen).

De heer THOMSON .....

Nu kom ik tot een andere zaak, die alle andere feiten welke ter oore zijn gekomen, in de schaduw stelt. Ik bedoel de zaak Roest van Limburg. Aan hetgeen zich aan het eigenlijke feit: het stellen van het gezag van den Minister, het uitvoerend gezag, boven de rechterlijke macht, vastknoopt, zal ik maar weinige woorden besteden, doch tot recht begrip van de zaak kan ik er niet geheel over zwijgen. Het bijkomstige dan is dit, dat in het garnizoen te Breda een kapitein, in de Nota aangeduid met den naam X., herhaalde malen onrechtvaardig of te zwaar is gestraft, éénmaal met 14 dagen eenvoudig arrest, door het Hoog Militair Gerechtshof geroyeerd; éénmaal met 14 dagen streng arrest door het Hoog Militair Gerechtshof veranderd in één dag eenvoudig arrest; éénmaal met 8 dagen streng arrest, veranderd door het Hoog Militair Gerechtshof in 4 dagen eenvoudig arrest; beide malen met geheel veranderde strafmutaties.

De eerste maal, dat die kapitein een reclame bij het Hof aanhangig had over zijn kolonel — en men weet, dat dit de verhouding tusschen strafoplegger en mindere nu niet altijd aangenamer maakt — komt bij de kolonel een mr. in de rechten, met name Y., een jongere broer van den kapitein, welke broer zich bij den kolonel beklaagt over private handelingen van den kapitein tegen hun beider vader, en de tusschenkomst van den kolonel inroept om die aangelegenheid te berechten.

De kolonel zegt: het is een private aangelegenheid, ik kan er niets aan doen. Het is geen dienstzaak, en als ik er den kapitein over spreek, zal deze mij niet eens antwoorden.

De kolonel was dus overtuigd, dat het geen dienstzaak was, maar, zegt hij tegen dien broer, ik ben bereid de zaak te bespreken, doch dan zal ik haar een ambtelijk karakter geven, haar in presentie van een paar officieren behandelen.

Ik moet daarvoor dan echter een titel hebben. Geeft gij mij dus de machtiging daartoe. Daarop gaat de kolonel die private aangelegenheid afdoen langs ambtelijken weg. De kapitein meent, dat de kolonel daarmede zijn bevoegdheid is te buiten gegaan en gevoelt zich terecht gegriefd, dat men die familiezaak heeft gebracht ter kennis van de collega's van het garnizoen; hij wendt zich tot den Minister. Deze antwoordt: ik kan er niets aan veranderen. Hij wendt zich ten tweeden male tot den Minister, nu een weg tot herstel aangevende. Weder: ik kan er niets aan doen. De stukken komen terug, de eerste reclamezaak is nog hangende. Wat moet men doen? Men begint het middel, reeds meermalen toegepast, men probeert of men dien kapitein niet gek kan verklaren. Waarom lacht men? Het is een van de middelen die dan worden aangewend, zie de zaak Hackstroh. Hoe weinig men overtuigd was van de doeltreffendheid van dit middel blijkt uit het feit, dat men dien persoon zelf een brief schrijft, luidende als volgt:

Breda, 9 Sept. 1908.

6de Regiment Infanterie.
Commandant.
N°. 23*g*. Geheim.
Onderwerp:
Geneeskundig onderzoek.

Naar aanleiding van het laatstelijk door u aan Zijne Excellentie den Minister van Oorlog ingediend request, afgedaan 11 Juli en 29 Aug., is er, zooals u gebleken zal zijn, twijfel gerezen omtrent uwe toerekenbaarheid. In verband hiermede heb ik de eer u weledelgestrenge op te dragen u morgen te 10 u. v.m in het militair hospitaal bij den chef van den militairen geneeskundigen dienst aan te melden.

De kolonel regimentscommandant,

Z.

Ja, Z., het pseudoniem uit de Nota. Inderdaad stond hier zijn werkelijke naam. Wanneer men ernstig twijfelt aan de ontoerekenbaarheid van iemand, gaat men dan als kolonel dien man een brief schrijven: er is twijfel gerezen aan uw toerekenbaarheid, ga naar het hospitaal en laat u onderzoeken. Doet een kolonel zoo iets, dan acht ik dien persoon volgens de begrippen van recht die in mij zijn, alleen op grond daarvan reeds ongeschikt voor regiments-commandant. De heer X. werd niet gek bevonden en toen moest er iets anders gebeuren. Hij werd gestraft met 14 dagen streng arrest, die door het Hoog Mil. Gerechtshof zijn veranderd tot het geringste minimum, één dag gewoon arrest, omdat er een uitdrukking was gebezigd die niet strookte met de eischen van tucht; ik kom daar niet tegen op, die eene dag is verdiend.

Hij kreeg dan 14 dagen arrest op grond van de stukken, die hij had overgelegd bij het verzoekschrift, waarin hij aan den Minister vroeg om ongedaan te maken zooveel mogelijk het feit, dat zijn particuliere aangelegenheden aldus waren besproken.

De resolutie van het Hoog Militair Gerechtshof op een reclame van die straf hebben wij in afschrift gekregen in de stukken bij de begrooting van Oorlog, als bijlage n°. 71*a* overgelegd. Ik zal die resolutie, hoewel zij misschien niet geheel bekend is, niet voorlezen. Ik wil alleen zeggen, dat

die beslissing nu in een harer overwegingen aanleiding is geweest tot het feit, wat ik hier even wilde bespreken.

In die resolutie wordt namelijk gezegd:

„Overwegende, dat het optreden van klagers regiments-commandant, door het houden van het verhoor op 10 Juni, niet ten onrechte door klager is gequalificeerd als misbruik van gezag, daar uit de boven medegedeelde correspondentie van dien commandant met mr..... blijkt, dat de kolonel, de zekerheid hebbende, dat een verzoek zijnerzijds in privé tot klager te doen ten aanzien van klagers handelingen tegenover diens vader, niet de minste uitwerking zou hebben, toch zich bereid verklaarde die handelingen te behandelen in een onderhoud met klager in bijzijn van twee aan hem, commandant, ondergeschikte en boven den klager gestelde officieren, waardoor dat onderhoud een ambtelijk karakter verkreeg, terwijl vaststaat en de kolonel dit zelf had verklaard, dat voor een ambtelijk optreden geen grond bestond."

Daarin wordt dus gezegd, dat de bewering van den kapitein dat zijn kolonel zich had schuldig gemaakt aan misbruik van gezag, naar het oordeel van het Hoog Militair Gerechtshof was gegrond.

Dit stuk komt terug in Breda langs den hiërarchischen weg in extenso en de kolonel neemt daarvan kennis.

Nu zegt de generaal Sabron in zijn Nota, want deze is geheel van zijn hand, dat daarmede niet opgevolgd werden de justitieele voorschriften. In het adres van den kolonel Roest van Limburg aan de Kamer hebben wij ook gezien, dat hij zich beriep op de justitieele voorschriften. Dat de oud-Minister dit doet, is mij onverklaarbaar, want hij weet toch evengoed als wij allen, dat de justitieele voorschriften geen rechtskracht hebben, dat de rechtspleging en het militair strafrecht moeten worden geregeld bij de wet en de justitieele voorschriften zijn vastgesteld bij Koninklijk besluit en derhalve de kracht van wet missen. Dat zij natuurlijk voor zoover zij overeenkomstig wettelijke bepalingen zijn of overeenkomen met de jurisprudentie van het Hof, zullen worden gevolgd is duidelijk, maar even duidelijk is het, dat, wanneer zij daarmede in botsing komen, het Hoog Militair Gerechtshof zegt: ik heb met die voorschriften niets te maken. Toch wordt hier, bij wijze van sneer zou ik haast zeggen, ingelascht, dat het verboden was bij de justitieele voorschriften, dat toch het Hof zich durft verstouten een volledig afschrift te zenden, dat het in het belang van het recht noodig oordeelt en waarmede ik het geheel eens ben.

Niet het feit dat men dergelijke resoluties in haar geheel doet kennen tast de krijgstucht aan, maar het feit dat handelingen gepleegd worden die in deze resoluties door het Hoog Militair Gerechtshof op een wijze, die mijn lof te boven gaat, aan de kaak worden gesteld.

Dit stuk komt dus bij den kolonel en die vindt het hoogst onaangenaam, dat er in staat, dat hij zich schuldig gemaakt heeft aan misbruik van gezag.

Dat is te begrijpen, want misbruik van gezag is als ambtsmisdrijf een delict, dat vooral in het militaire hoog moet worden aangeslagen, in het militaire, waar men zoo spoedig er toe komt om ten gevolge der hiërarchieke verhoudingen niet precies de grenzen te trekken. Dit is dan ook de reden dat bij het nieuw militair strafrecht een maximum gesteld is veel hooger dan het maximum waartoe de gewone strafrechter mag gaan. En zelfs als men de bewustheid zou uitschakelen, dan nog is culpose machtsovertreding een uit krijgstuchtelijk oogpunt, hoogst strafbare handeling.

Zeer begrijpelijk dus, dat de kolonel het onaangenaam vond en hij wil zich zuiveren. Hij wendt zich tot de Koningin, zeggende, dat het toch zoo

onaangenaam voor hem is, dat het Hoog Militair Gerechtshof hem schuldig noemt aan misbruik van gezag, en dat hij het bijzonder op prijs stellen zou, als de Koningin kon goedvinden te bepalen, dat hij zich niet had schuldig gemaakt aan misbruik van gezag.

Dit stuk komt hier in den Haag. Het gevoelen wordt ingewonnen van den Minister van Justitie over de vraag, of die kolonel zich ter purge kan stellen. Daarop heeft de Minister van Justitie zich gewend tot den advocaat-fiskaal, en die heeft vermoedelijk in dezen zin geantwoord: naar mijn meening niet, want zooals de zaak daar ligt is niet bewezen dat er boos opzet in het spel is. Er is dus geen beschuldiging wegens gepleegd delict. Iets dergelijks maak ik althans uit de stukken op.

Nu vraag ik mij af: waarom heeft de kolonel zich niet gewend tot het Hoog Militair Gerechtshof zelf en moest hij door een derde laten vernemen de subjectieve opvatting van den advocaat-fiskaal? Die is toch niet meer dan adviseur geweest; beslissing rust bij het Hof. Wat die overwegingen geweest zijn, hoe die zijn gemotiveerd, ik begrijp het niet, het wordt ons niet gezegd. De kolonel kon zich dus niet ter purge stellen, meent men, en nu biedt de Minister SABRON — en er wordt bij gezet: de commandant van de derde divisie en de commandant van het veldleger hebben het voorstel ondersteund — aan Hare Majesteit aan een beschikking, waarbij wordt teruggekomen op de overweging van het Hoog Militair Gerechtshof, en waarbij tegelijker tijd de kolonel gemachtigd wordt om, voor zoover hem dit nuttig kan zijn, publiciteit te geven aan de mededeeling, dat hij, Minister, handelende op last van Hare Majesteit de Koningin, den kolonel niet schuldig acht aan machtsmisbruik.

Die mededeeling komt in Breda, de kolonel is natuurlijk zeer vereerd met die goedgunstige beschikking van den Minister of van de Koningin, en de kolonel verzamelt alle officieren, ook de officieren die jonger zijn dan de kapitein X, zegt er bij, dat hij de luitenants ook zou verzameld hebben, wanneer de plaatsruimte niet te kort was geschoten, en gaat, voor zoover hem dienstig acht, en dus zeer eenzijdig, het verloop der zaak uiteenzetten, dat wel is waar het Hoog Militair Gerechtshof gezegd heeft, dat hij zich schuldig gemaakt heeft aan misbruik van gezag, maar dat daar niets van aan was, want dat de Minister gezegd had, dat het niet zoo was. Men interrumpeert mij hier: bovenop krijgt de kolonel nog verdere blijken van waardeering. Zeer zeker, daarop wordt hem het *virtus nobilitat* toegekend.

Toen ik die belooning hoorde, wilde de speling van het lot, dat ik ongeveer te gelijkertijd in handen kreeg *De Nieuwe Courant* van 3 September 1909, waar in een correspondentie uit Duitschland gezegd wordt: „Een gendarme in het arrondissement Marburg had bij de laatste Rijksdagverkiezingen zijn ambt misbruikt om tegen de candidatuur van een sociaaldemocraat te werken. De betrokken candidaat klaagde bij den Landraad en kreeg ten antwoord, dat de gendarme inderdaad misbruik had gemaakt van zijn ambt en een berisping had ontvangen. Drie maanden later kreeg de gendarme een orde."

Neen, ik wil niet zeggen, dat dit het Pruissische stelsel is, zooals men hier zegt, maar het heeft er toch wel iets van. Het spreekt vanzelf, dat men gemeend heeft die zaak eenigszins te moeten aanpassen. De Minister heeft — daarvoor ben ik hem dankbaar — niet zijn eigen inzichten gegeven, maar heeft aan zijn ambtsvoorganger gevraagd, hem een Nota te geven waarin de zaak werd uiteengezet, met het doel die als bijlage over te leggen. De Minister is zoo welwillend geweest in de Memorie van Antwoord te zeggen:

ik vind geen termen om mij uit te laten over het optreden van mijn geachten ambtsvoorganger. Dat is ten opzichte van dien voorganger zeer welwillend. Ik wil er tevens uit opmaken, dat, als deze Minister het in deze met zijn voorganger eens was geweest, hij niet die ontwijkende terminologie zou hebben gebezigd.

Welnu, de heer SABRON geeft een uiteenzetting, die wel handig gevonden is. Hij zegt, dat de kolonel niet buiten zijn bevoegdheid was gegaan, maar dat hij een opvatting had gehuldigd, waartoe hij verplicht was op grond van zijn dienstvoorschriften. Dat is echter absoluut in strijd o. a. met de bijlage I, waarin staat de beslissing van den generaal als Minister van Oorlog, en waarbij wordt gezegd, dat geen dienstzaak, maar een particuliere aangelegenheid zou worden besproken, en wat zelfs aan den kapitein was medegedeeld. Daarop kan men zich dus allerminst beroepen.

Dat is echter bijzaak. De hoofdzaak is, dat het uitvoerend gezag zich laat verleiden een soort oppertoezicht uit te oefenen op het Hoog Militair Gerechtshof, op de rechterlijke macht. Dat is het feit, dat ik wilde releveeren en waarop ik den nadruk wilde leggen.

Over die uiteenzetting in die Nota zal ik niet lang spreken, hoewel ik er alle aanleiding toe had om even in het licht te stellen, hoe ongemotiveerd het bij voorbeeld is, dat de opzet van generaal SABRON gegeven wordt op een dergelijke tendentieuze wijze, ten einde stemming te maken tegen den kapitein X. Er wordt begonnen met een paar aanhalingen, waaruit blijkt, dat die man zich in zijn private aangelegenheden zaken zou hebben veroorloofd, die ieder mensch zal moeten veroordeelen. Daartegen protesteer ik, en dit wel omdat generaal SABRON, die het dossier kent, moet weten, dat vóór dat die zaak haar beslag had, een brief is ingekomen van den vader van dien kapitein aan den divisie-commandant, waaruit blijkt, dat de geheele mededeeling een onjuisten indruk geeft, om niet te zeggen een valschen.

Het odium, dat wegens particuliere aangelegenheden op dezen man geworpen wordt, is in strijd met de verklaring van den eigen vader van den kapitein, in dat schrijven aan den divisie-commandant vervat en in strijd met de bewoordingen waarbij het exploot tegen X. wordt herroepen. Hier wordt dus ten onrechte een zekere stemming gemaakt.

Ik zal nu verder niet betoogen, dat ook in het militaire „la vie . . . . privée doit être murée"; bij een wijze van handelen als hier principieel door den oud-Minister verdedigd, krijgen wij een inquisitie in het leger; een kolonel heeft zich niet te mengen in de verhouding van een kapitein tot zijn vader, in private aangelegenheden, die met den dienst niets te maken hebben. Tegen een dergelijk inquisitoriaal optreden teeken ik ernstig protest aan. Waar de Minister meent zijn opinie voor zich te moeten houden uit deferentie jegens zijn ambtsvoorganger, aan wien hij hulde bracht, hoop ik, dat zijn daden bewijzen zullen, dat hij met dergelijke opvattingen hoe eer hoe liever wil breken.

Ik heb — bij voorbeeld bij bladz. 6 van de Nota — verschillende aanteekeningen gemaakt. Let bij voorbeeld op de advocaterij in de zinsnede aan het slot, waarbij gezegd wordt, dat men met de beleedigende uitdrukkingen, die de kolonel zich heeft veroorloofd ten aanzien van den kapitein, geen rekening kan houden, omdat zij niet waren gemotiveerd. Zoo één mededeeling brandmerkt het stuk. De Minister, die de zaak ook bestudeerd heeft, weet ook, dat die kolonel bij het verhoor van het Hoog Militair Gerechtshof dien kapitein heeft beleedigd; o. a. heeft uitgemaakt voor bedrieger. Dit is wel door hem ontkend later bij het onderzoek in den

Haag, maar er ligt een gewaarmerkt afschrift van notulen eener bijeenkomst van het Hoog Militair Gerechtshof, waaruit blijkt, dat hij dat woord wel degelijk heeft gebruikt. Mag dan een meerdere zich ongestraft dergelijke beleedigende uitdrukkingen herhaalde malen veroorloven tegenover een officier van zijn korps, terwijl de mindere voor het kleinste woordje dat niet in den haak is, gestraft wordt met arrest?

Wanneer men meent, dat men op die manier met twee maten kan meten, dan zal de Minister nooit een behoorlijke rechtspositie in het leger kunnen grondvesten.

Het komt ten slotte hierop neer, dat het uitvoerend gezag zich een oppertoezicht toeëigent over de rechterlijke macht. En dat is niet eens, maar herhaaldelijk gebeurd. Ik heb hier gestaan tegenover Minister SABRON en ik heb hem voor de voeten geworpen, dat hij het goedkeurde, dat, terwijl een officier was vrijgesproken voor het Hoog Militair Gerechtshof, de smet van die aantijging, die gebleken was niet gerechtvaardigd te zijn, werd overgebracht in de beoordeelingslijst. Generaal SABRON heeft het goedgepraat. Dit zijn loten van dezelfden stam. Ik heb voor mij het *Militair Rechtelijk Tijdschrift*, bladz. 424, van Januari 1909. Daar vindt men, dat een krijgsraad een klager niet ontvankelijk verklaarde, op grond, dat de klacht niet tijdig was ingediend, en zich daarbij baseerde op de Justitieele Voorschriften. Het Hoog Militair Gerechtshof maakt uit: gij kunt u daarop niet beroepen, het is in strijd met onze jurisprudentie. De Justitieele Voorschriften hebben geen kracht van wet. En wat doet de krijgsraad? De krijgsraad besluit „de verdere behandeling dezer zaak aan te houden en inmiddels zich zich te wenden tot den kolonel-garnizoenscommandant met verzoek wel te willen inwinnen de meening van Zijn Excellentie den Minister van Oorlog over de vraag in hoeverre de krijgsraad geacht kan worden bevoegd te zijn bij wetsuitlegging af te wijken van de bij Koninklijk besluit vastgestelde Justitieele Voorschriften".

Bij den krijgsraad zat dan toch een auditeur-militair! Te recht zegt het Hoog Militair Gerechtshof bij het verstrekken van den last om de zaak gauw op te knappen, dat natuurlijk die voorschriften geen verbindende kracht hadden en verder — het klinkt haast naïef —: „dat de rechter — ook de militaire rechter — zelfstandig heeft te oordeelen naar de wet en naar zijn overtuiging en alle waarborg voor een goede rechtspraak te loor gaat indien de rechter zijn oordeel en zijne handelingen richt naar de meening van het uitvoerend gezag, hetwelk in geen opzicht geroepen is den rechter voor te lichten of op zijn besluit invloed te oefenen."

Ik zal het gewichtige onderwerp niet verder uitspinnen. Wie nog nader wil worden ingelicht verwijs ik naar den belangrijken brief van het Hoog Militair Gerechtshof in deel I van het *Militair-Rechtelijk Tijdschrift*, op bladz. 121 e. v. te vinden.

Daar is een dergelijke zaak behandeld, die zich heeft voorgedaan in het jaar 1901 en afgedaan is in het jaar 1903. Het gold hier ook een poging van het uitvoerend gezag om tegen een rechterlijke uitspraak te reageeren.

Mijn conclusie behoef ik niet te herhalen. Ik hoop van den Minister, voor zoover zijn beleid treft, een geruststellende verklaring te vernemen.

De heer VAN SASSE VAN YSSELT: Mijnheer de Voorzitter! Ik zal niet zoo uitvoerig zijn als de vorige geachte spreker en wegens het late uur slechts zeer kort de aandacht der Kamer verzoeken. Ik wensch slechts een enkel woord te spreken over een van de zaken, die de geachte afgevaardigde uit Leeuwarden in het laatste deel van zijn rede heeft behandeld.

Bij de behandeling van hoofdstuk IV der Staatsbegrooting voor 1910 had ik reeds hetzelfde onderwerp ter sprake gebracht, en wel om aan te toonen, hoezeer het in het belang is van een behoorlijke militaire rechtspleging, dat de leiding er van zij in handen van een burgerlijk rechtsgeleerde. Bij die gelegenheid heb ik gewezen op het geval van den kapitein X, enkel en alleen om te bewijzen hoezeer het zaak is dat de juridieke leiding van de militaire rechtspleging geschiede door een rechtsgeleerde. Doch ik wenschte daarmede volstrekt niet een blaam te werpen op den ambtsvoorganger van den Minister van Oorlog, dien ik nog steeds zeer hoogacht, hoewel ik betreur een van zijn laatste daden, waarover de geachte afgevaardigde uit Leeuwarden zooeven heeft gesproken.

Na het verschijnen van de Nota van den oud-Minister SABRON moet ik echter erkennen, dat ik mij bij het bespreken dezer zaak tijdens de behandeling van hoofdstuk IV der Staatsbegrooting, sterker heb uitgedrukt dan eigenlijk wel juist was. Ik zeide toen, op grond dat mij gebleken was uit besprekingen, die ik gehad had in militaire kringen, dat de Minister van Oorlog SABRON eenvoudig een sententie van het Hoog Militair Gerechtshof had op zijde gezet. Ik had dit gehoord van zeer betrouwbare zijde, naar aanleiding dat wegens deze sententie een beschikking door 's Ministers ambtsvoorganger was gezonden aan den kolonel Z., en dat deze beschikking aan een grooten, breeden kring van officieren was voorgelezen, waardoor die beschikking een zeer groote sensatie had gemaakt, omdat iedereen nu meende, dat door den toenmaligen Minister van Oorlog een sententie van het Hoog Militair Gerechtshof als het ware te niet gedaan was. De sententie is echter niet op zij gezet, maar de oud-Minister SABRON heeft bij een beschikking, die hij aan den kolonel Z. heeft toegezonden, alleen verklaard, dat onjuist is een overweging, voorkomende in de sententie van het Hoog Militair Gerechtshof, welke gewezen was in zake de klacht van kapitein X. en waarbij gezegd werd, dat de kolonel Z. een misbruik van gezag had gemaakt. Tevens heeft hij daarbij verklaard, dat kolonel Z. gemachtigd was die beschikking voor te lezen waar hij zulks noodig achtte. De sententie zelf is alzoo door 's Ministers voorganger niet op zij gezet en ik stel er als eerlijk man prijs op dit te verklaren, tot rectificatie van hetgeen ik bij een vorige gelegenheid heb gezegd. Maar wel is door des Ministers ambtsvoorganger op zijde gezet een overweging, welke in de sententie van het Hoog Militair Gerechtshof voorkwam, en die zeer in het belang was van den klagenden kapitein X.

Moet ik derhalve rectificeeren hetgeen ik bij een vorige gelegenheid heb gezegd, dit sluit echter niet uit dat ik het blijf betreuren, dat de toenmalige Minister SABRON heeft gemeend als appèl-, cassatie- of revisierechter te moeten optreden, waar de wet hem daartoe niet de bevoegdheid gaf, al is het ook, dat H. M. de Koningin hem daartoe gemachtigd had en ik, van een menschkundig standpunt beschouwd, het zeer goed kan verklaren dat hij dat deed.

Dat Minister SABRON zijn beschikking als een in hoogere instantie rechtsprekende rechter heeft gegeven, blijkt duidelijk uit den inhoud van zijn beschikking. Dat blijkt ook uit hetgeen hij als volgt zegt op bladz. 5 van zijn Nota:

„Met de overweging van het hof, dat de handelwijze van den kolonel, door het geven van een ambtelijk karakter aan zijn handelwijze, niet ten onrechte is gequalificeerd als misbruik van gezag, kon dan ook door den Minister van Oorlog niet worden ingestemd."

Oud-Minister SABRON heeft verder in zijn Nota te kennen gegeven, dat

hij meende de beschikking te mogen geven, omdat hij niet op zijde stelde de sententie van het Hoog Militair Gerechtshof, maar alleen opkwam tegen een overweging daarvan, die volgens hem niet de minste bindende kracht zoude hebben. Ik wees er echter reeds op dat die overweging van veel belang was voor den klager, den kapitein X., en ik wijs er nu bovendien nog op dat zij de noodzakelijke praemisse was van de conclusie waartoe het Hoog Militair Gerechtshof was gekomen, en die deze is:

„dat echter de reden der door den straffer opgelegde straf veel meer bevat, hetwelk blijkens het voren overwogene, niet juist is bevonden en dus behoort te vervallen, en dat de opgelegde straf veel te zwaar is in verband met al het voorgevallene hiervoren vermeld, hetwelk klagers gedrag zoozeer verontschuldigt dat de geringst mogelijke straf reeds voldoende is."

De overweging, waartegen de oud-Minister SABRON gemeend heeft te moeten opkomen, was derhalve een zeer gewichtige; zij maakte als het ware het hoofdbestanddeel uit van de sententie van het gerechtshof, ten aanzien van het daarin bedoelde punt sub *a*. Derhalve is eigenlijk ook niet juist zijn beweren, dat hij niet opkwam tegen de sententie, maar wel tegen een niets bindende overweging daarvan.

Ik hoop, dat wat de oud-Minister SABRON gedaan heeft tegenover de sententie van het Hoog Militair Gerechtshof, ons hoogste militaire rechtscollege, moge blijven een unicum, en dat zich iets dergelijks in de toekomst niet meer moge herhalen, want een rechterlijk gewijsde moet ook voor een Minister van Oorlog een uitspraak zijn, die hij ten volle heeft te eerbiedigen. Het getuigt ook niet van eerbied voor het rechterlijk gezag, dat een Minister van Oorlog bij een beschikking opkomt tegen een sententie van het Hoog Militair Gerechtshof, die in het hoogste ressort was gewezen.

Er wordt in deze Kamer herhaaldelijk aanmerking op gemaakt, dat de sociaal-democraten rechterlijke uitspraken critiseeren, maar is hier niet critiek geleverd op een rechterlijk gewijsde, dat een Minister van Oorlog in de eerste plaats had te eerbiedigen?

Een dergelijk geval als het door mij besprokene zal zich echter, naar ik vertrouw, ook wel niet meer voordoen, want ik heb alle hoop, dat wij spoedig zullen komen tot een wettelijke herziening van de militaire rechtspleging, waardoor langs wettelijken weg een redres tegen rechterlijke uitspraken te verkrijgen zal zijn, een herziening die noodig is, omdat de wet, zooals door den geachten afgevaardigde uit Leeuwarden op zeer goede gronden is betoogd, niet kan worden op zijde gezet, gewijzigd of veranderd door justitieele voorschriften, gegeven bij een Koninklijk besluit, waar de wet aan den Koning daartoe niet de macht gaf.

Zitting van 20 December 1909.

Pag. 1163—1164 der Handelingen.

De heer DUYMAER VAN TWIST .....

Nu nog een woord over de Nota, die bij de stukken is gevoegd geworden, betreffende de zaak van den kapitein X.

Ik zeg den oud-Minister SABRON dank, dat hij in de Nota geen namen heeft genoemd, maar uit kieschheid de personen heeft aangeduid met letters.

Mijnheer de Voorzitter. Ik veroorloof mij aan het verloop der zaak kort te herinneren.

Bij den kolonel van het regiment, waarbij de kapitein X diende, was een klacht ingekomen over dien kapitein, welke klacht den kolonel aanleiding gaf tot het instellen van een onderzoek. De vader van den kapitein had zijn zoon een deurwaardersexploot beteekend, waarbij hij namens zijn vader werd gesommeerd mede bij te dragen in het onderhoud van zijn ouders op grond van art. 376 Burgerlijk Wetboek. De kapitein weigerde de uitkeering van het bedrag. Die weigering en tevens de wijze, waarop zij ter kennisse van den vader kwam, gaf den kolonel aanleiding den kapitein bij zich te ontbieden. Het onderhoud had plaats op 10 Juni 1908. Bij dit onderhoud waren tegenwoordig een luitenant-kolonel en een kapitein van ouderen rang. Nu wil ik dadelijk toegeven, dat het beter ware geweest indien die kolonel niet mondeling, maar schriftelijk het onderzoek had doen plaats hebben; maar dat twee officieren bij het onderhoud tegenwoordig waren, is te begrijpen, omdat de kolonel zeer voorzichtig moest zijn. Hoe noodig dit was, is gebleken, door dat later bekend werd, dat die kapitein er een dagboek op nahield. Dit kwam aan den dag bij de behandeling van een geding ter zake van het bezigen van hoogst beleedigende uitdrukkingen jegens dien kolonel. De naam van den kolonel had die kapitein gebruikt als bepalingen voor de woorden: „gepeupel" en „armzalig gespuis". Nu had die kapitein zich veroorloofd zijn vader op de meest ignobele wijze in kennis te stellen, dat hij van zijn zoon geen uitkeering te verwachten had. Men vindt dit op bladz. 8 van de Nota.

De kapitein had het portret van zijn beide, nog in leven zijnde ouders genomen en dit met een schaar in tweeën geknipt. Toen had hij achter het portret van zijn vader geschreven:

„Deze man heeft 4 Mei 1908 met één slag de *liefde* en de *achting* van zijn oudsten zoon vermoord, doordien hij dien zoon voor de rechtbank der *menschen* heeft gedaagd; deze man, ..., is krachtens die eerlooze daad, op 4 Mei 1908, naar het gevoelen van dien oudsten zoon, overleden. Hij verantwoorde zich thans voor den rechterstoel van zijn God!

R. I. P..... 5 Mei 1908".

De vader was voor dien zoon dus begraven. Geen cent zou die vader van dien zoon meer krijgen. Mijnheer de Voorzitter. Ik zal de woorden op het portret gesteld, niet qualificeeren. Ik zou daarvoor geen woorden kunnen vinden.

Bij zijn kolonel geroepen, werden den kapitein de volgende vragen gesteld:

1°. of de kapitein X erkende het portret te hebben doorgesneden en met het door hem gestelde opschrift aan zijn vader te hebben toegezonden;

2°. of de kapitein X voornemens was aan zijn vader uiting te geven van zijn berouw over die daad, en

3°. of de kapitein X alsnog bereid was een bedrag van minstens f 25 per maand af te staan ter voldoening aan art. 376 Burgerlijk Wetboek.

Op deze vragen werd door den kapitein X respectievelijk met ja, neen, en neen geantwoord.

Toen ten gevolge van een opgelegde straf, in verband met een onderzoek naar deze zaak, de kapitein zich bij het Hoog Militair Gerechtshof beklaagde, kwam in een der overwegingen van het hof de uitdrukking voor van „misbruik maken van gezag" van den kolonel.

Daarover beklaagde de kolonel zich bij den Minister van Oorlog, verzoekende zich ter purge te mogen stellen. Na onderhandeling tusschen den Minister van Oorlog, den Minister van Justitie en den advocaat-fiskaal, werd dit — aangezien hier van het plegen van een delict geen sprake was — den kolonel niet toegestaan. Op een verzoek van den kolonel, gericht tot

H. M. de Koningin, om een nader onderzoek in te stellen, werd den Minister SABRON opgedragen, dit onderzoek in te stellen en ontving de kolonel het bericht, dat met de uitdrukking van „misbruik maken van gezag" niet werd ingestemd. Nu heeft men die beslissing den Minister kwalijk genomen. Die beslissing had de generaal SABRON niet mogen nemen. Maar nu komt het mij voor, dat men voorbij ziet:

1°. dat de gewraakte uitdrukking niet stond in het vonnis, maar in de overweging, en

2°. dat het woord misbruik maken van gezag niet in dien geest door het Hoog Militair Gerechtshof schijnt bedoeld te zijn als dit gewoonlijk zoo beschouwd wordt, want was het juist geweest, dat de kolonel misbruik van gezag had gemaakt, dan had art. 365 van het Wetboek van Strafrecht moeten toegepast worden, welk artikel luidt: „de ambtenaar, die door misbruik van gezag iemand dwingt iets te doen, niet te doen of te dulden, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren".

De kolonel had dus moeten vervolgd worden, ook in verband met art. 89 (84?) van de provisioneele instructie bij het Hoog Militair Gerechtshof, maar die vervolging heeft niet plaats gehad. Wel een bewijs, dat het Hoog Militair Gerechtshof in dit misbruik van gezag niet zag, wat generaal SABRON bedoelde.

Ik geloof, dat, wanneer men de zaak zoo bekijkt, de beslissing, welke Minister SABRON aan de Koningin voorstelde, geen bezwaar behoeft te vinden.

Zitting van 22 December 1909.

Pag. 1256 en volgende der Handelingen.

De heer MARCHANT.....

Eindelijk de zaak-Dijkstra.

Ik zal in de zaak zelf niet treden, ik geloof, dat er hier al veel te veel over gesproken is. Maar ik wil toch niet onopgemerkt laten, nu de houding van dezen Minister en van zijn voorganger in deze zaak is verdedigd, dat het mij onbegrijpelijk voorkomt, hoe een Minister termen heeft kunnen vinden om op deze wijze, zij het ook maar een overweging van het Hoog Militair Gerechtshof te désavoueeren.

Wanneer men het optreden van dezen kolonel in het gunstigste licht beschouwt, dan zal men toch moeten toegeven, dat hij in hooge mate onkiesch heeft gehandeld of, om het militaire jargon te gebruiken, onoordeelkundig. Waar dit het geval is geweest, kan ik mij niet voorstellen, dat de Minister van Oorlog termen heeft kunnen vinden, de beschermende hand over dien kolonel uit te strekken.

Men beroept zich hier op de schade, die zou zijn toegebracht aan de tucht ten gevolge van dit arrest van het Hoog Militair Gerechtshof. In sierlijk Nederlandsch is in de Memorie van Antwoord gezegd, dat de bedoeling was, „die schade te veronzijdigen". Maar de tucht, Mijnheer de Voorzitter, kan ook op andere wijze worden geschaad en ik voor mij zou zeggen, dat, indien op die wijze een soort van actie wordt in het leven geroepen en men stelt de militaire autoriteit in het leger tegenover den onafhankelijken militairen rechter, daardoor in hooge mate de krijgstucht geschaad wordt.

Zitting van 23 December 1909.

Pag. 1293 en volgende der Handelingen.

De heer VERHEIJ .....

Ik wil, Mijnheer de Voorzitter, nog een enkel woord zeggen over de beklagzaak te Breda. Daar is al zooveel gesproken over den loop der zaak, dat ik daar niet verder in treden zal. Ik wil alleen zeggen, dat ik mij geheel aansluit bij hen, die meenen, dat door de hoogere autoriteiten in deze zaak niet gehandeld is zooals behoort, en ik ben het ook hiermede eens, dat die hoogere autoriteiten, wanneer sprake is van schade aan de krijgstucht, daaraan meer schade hebben toegebracht dan de sententie van het Hoog Militair Gerechtshof ooit kon doen.

Er is echter nog een zijde aan deze zaak, waarop nog niet het licht gevallen is en die ik even wil belichten.

De Minister gaat akkoord met zijn ambtsvoorganger in de opvatting, dat de verklaring, die den kolonel werd gegeven, moest dienen tot steun van het gezag van den kolonel, dat door de bekende overweging in de sententie zou zijn aangerand. De Minister Sabron zeide, dat het noodig was zijn gevoelen aan den kolonel te doen kennen, omdat van de resolutie ernstig misbruik zou kunnen gemaakt worden ten nadeele van den goeden geest en de krijgstucht. En deze Minister zegt in zijn Memorie van Antwoord, dat het noodig was om te veronzijdigen een verkeerd gebruik van de sententie en tot steun van het gezag van den kolonel.

Mijnheer de Voerzitter! Dit is voor mij een zoo eigenaardige redeneering, dat ik er niet bij kan. Ik kan mij natuurlijk heel goed voorstellen, dat de sententie den kolonel-regimentscommandant niet aangenaam was, maar dat zij noodig maakte, dat de Minister tusschenbeide moest komen om den goeden geest en de krijgstucht te handhaven en tot steun van het gezag van den kolonel, dit is mij inderdaad te machtig.

Ik zou willen vragen: is dan de krijgstucht in het leger en speciaal bij het officierskorps, is de geest dan zoo bitter slecht als deze uitspraken van de hoogste autoriteiten doen vermoeden?

Waren inderdaad de krijgstucht en het gezag van den kolonel na de bekende overweging van het hof niet meer veilig, zóó zelfs, dat de Minister te hulp moest komen? Als dit moet worden aangenomen en de Minister blijft zich in die stelling handhaven, dan acht ik den toestand in het leger zóó gevaarlijk, dat wij daarin niet kunnen berusten; dan is de discipline bij het leger een kaartenhuis, dat het eerste 't beste flauwe briesje in elkaar doet storten; dan wordt het dringend noodig, dat een onderzoek geschiede vanwege de Kamer. Ik heb mij inderdaad verontrust; ik laat daar, dat men den kolonel wilde sparen en dat men hem goed gezind bleef; daarvoor waren misschien voldoende redenen; maar de motieven, Mijnheer de Voorzitter, die zijn aangevoerd om het ingrijpen te rechtvaardigen, gaan de perken te buiten.

Ik verheug er mij over, dat bij de marine de geest zóó is, dat ik het hier gebeurde daarbij onmogelijk acht. Ik heb de gedachte ook niet kunnen onderdrukken, dat door de autoriteiten bepaald afgekeurd wordt, dat een afschrift van de sententie óók gegeven was aan den gestafte, zoodat die kennis kon nemen van hetgeen over een hooger geplaatst officier werd gezegd. Maar, Mijnheer de Voorzitter, als dit inderdaad het geval mocht zijn, dan wil ik toch den Minister en hun, die denken als hij, en de Kamer wijzen op het beklagrecht, zooals dat geregeld is in de nieuwe wet op

de krijgstucht. Zij is nog niet ingevoerd, maar wij willen hopen, dat die invoering onder dezen Minister niet lang meer op zich zal laten wachten. In die wet op de krijgstucht dan wordt in art. 68 bepaald, dat de beslissing op een klacht door het Hoog Militair Gerechtshof met redenen omkleed — schrik niet, mijne heeren — in het openbaar moet worden *uitgesproken*. De heeren, die zoo bevreesd zijn, dat een schriftelijke sententie, aan den gestrafte uitgereikt, zoo schadelijk voor de krijgstucht kan worden, dat maatregelen moeten worden genomen als de vorige Minister heeft gedaan, zullen, als de nieuwe wet in werking komt, voor heete vuren komen te staan. Angstige momenten zullen zij beleven. Ik wil hopen, dat, wanneer de wet op de krijgstucht zal zijn ingevoerd, die angst toch niet meer zal leiden tot herhaling van een geval als nu heeft plaats gehad.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN .....

Nog wil ik een enkel woord zeggen over de zaak-Dijkstra.

Ofschoon ik zelf niet gediend heb, en ook niet behoor tot militaire kringen, heb ik op die zaak een eenigszins anderen kijk dan de heeren die tot dusver daarover gesproken hebben. Ik zal alleen in het kort aangeven welken kijk ik op de zaak heb.

Een officier begaat een handeling die op zich zelf beschouwd uitermate ruw is. Dat feit komt ter oore van iemand uit den kring van officieren. Die kring houdt er zijn eigen begrippen van eer op na. Dat is iets dat in vroegere toestanden algemeen was. Toen beseften de menschen nog, dat de maatschappij bestaat niet uit een hoop op zich zelf staande individuen maar uit kringen. Iedere kring had en heeft ook nu nog wel zijn eigen eer. Zelfs wij zelf . . . .

De heer VLIEGEN: Dan moet u ook erkennen dat de arbeiders gelijk hebben, die de onderkruipers als onwaardigen beschouwen.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN: Zeker, de arbeiderskringen hebben ook hun eigen gevoel van eer, en wij hebben dat ook hier in ons eigen Parlement. Want ook de Kamerleden dulden in dezen kring niet wat zij in andere kringen misschien zeer natuurlijk en aangenaam vinden.

Nu bestaat er nog altijd een militaire kring. Het volksleger hebben wij nog niet. Ik meen dat wij dit toch in het oog moeten houden bij het beoordeelen dezer zaak; ik wil even aanhalen een klein citaat uit een werk van den grooten man van het strafrecht, FRANZ VON LISZT, die omtrent het punt van eer zegt — en ik haal dit ook aan in verband met de quaestie van het duel —: „sie", nl. Ehre, „findet ihren Maszstab in der „sozialen Bestimmung des Individuums"; sie wird bedingt nicht durch das „was der Mann an sich ist, sondern was er ihr (der Gesellschaft) ist. „Der Inhalt der Ehre ist nach der hier vertretenen Auffassung ein anderer, „wenn es sich um den Bauer oder den Handwerker, den Offizier oder den „Fabrikhernn, den Staatsmann oder den Gelehrten, den Beambten oder den „Studenten handelt.

„Mit Recht hat das Reichsgericht in der Aeuszerung über eine Rede „Bismarcks: „eine solche Rede könne jeder Schornsteinfeger halten" eine „Beleidigung des Reichskanzlers erblickt, ohne damit der Menschenwürde „oder bürgerlichen Ehrenhaftigkeit der Schornsteinfeger nahe zutreten."

Dit is het juiste standpunt; het komt aan bij het woord dat gebezigd wordt, of de daad die verricht wordt, op den kring waarin dit geschiedt.

Nu moet men niet uit het oog verliezen, dat het militaire korps bij slot van rekening is een betrekkelijk kleine kring, bestaande uit menschen die

elkaar niet ontwijken kunnen, die moeten samenwerken, en die daarom een eigen code van fatsoen hebben. Wanneer men hier nu gaat zeggen: Het is zoo dwaas en zoo verkeerd om op die bijzondere wijze zijn eer te handhaven, dan zeg ik toch — ik ben geen voorstander van het duël —: die opvatting der militairen berust niet op willekeur, men moet toch een middel hebben om die eer te handhaven, en het is de vraag of een voldoend middel inderdaad bij ons bestaat. En wanneer dat niet bestaat, is het de vraag of men dan dat duël missen kan.

Ik heb aan een gewezen militair, dien ik hier niet noemen zal, een militair van wien ik zeker ben, dat indien ik hem noemde, de geheele Kamer unaniem erkennen zou, dat dat is een moedig man en een eerlijk en oprecht Christen, gevraagd: Wat denkt gij: zoudt gij, indien gij uitgedaagd werdt, die uitdaging aannemen? Daarop heeft hij mij geantwoord: Neen. Maar hij voegde er bij: Ik zou onmiddellijk mijn ontslag uit het leger genomen hebben. Natuurlijk heb ik dat nooit aan iemand medegedeeld vóór mijn ontslag uit den dienst.

Nu heeft niet iedereen den moed zoo iets te doen en zich aldus van zijn inkomsten te berooven. Daarin zit juist de moeilijkheid.

En nu zeg ik, dat het daarom nog niet zoo gek is en nog geen aanleiding behoeft te geven om spottend over die opvatting te spreken, en dat uit die spotternijen alleen blijkt hoe elke kring geneigd is om te spotten met hetgeen hij in een anderen kring ziet doch niet begrijpt of voelt. Dat gebeurt zoowel van de zijde der meer gezeten kringen tegenover dien der arbeiders of met hem gelijkstaanden, waarmede zij niet dagelijks in aanraking komen, als omgekeerd van de zijde der laatstbedoelden ten opzichte bijv. van militaire kringen.

Ik kom nu, na deze uitweiding over die kringen, terug op de zaak zelf, want ook daarmede staat dit in verband.

In militaire kringen toch beoordeelt men ook het onderling samenzijn; ook het al of niet bezoeken der sociëteiten wordt besproken in de conduitelijst; ook de gemakkelijkheid van den omgang met anderen. Het schijnt ons vreemd, maar ik kan toch begrijpen dat dit geschiedt. Dat men in officierskringen zich ergert over een feit als waarvan hier gesproken is, is niet zonderling, maar pleit integendeel vóór die kringen.

Wanneer twee officieren er bijgehaald worden, blijkbaar met het doel om den kapitein tot inkeer te brengen en alzoo hem te redden, is dat dan zoo verkeerd? De kapitein is tot inkeer gekomen, en dat strekt hem tot eer, maar kan ook een ernstig optreden van den kolonel en de hoofdofficieren daartoe niet hebben bijgedragen? Ware het beter geweest, dat de kolonel, in plaats van te pogen den kapitein tot inkeer te brengen, gezegd had: Dat raakt de eer van een officier niet, officieel bemoei ik er mij niet mee en dat hij dan aan alle officieren dat feit, dat hem medegedeeld was, dat hij dus als zoodanig wist, vertelde, en zoo den kapitein nog meer in opspraak had gebracht? Hij mocht dit doen, volgens het hof, want het raakt volgens het hof, de eer van den officier niet, en het hof neemt dus aan, dat de stand van officieren zulke ruwheden veroorlooft.

Dit is mijn opvatting van de zaak. Ik moet daarom zeggen, dat ik de beoordeeling van de zedelijke waarde, zoomin die welke voorkomt in 's hofs sententie als die van den kant der heeren, die zich in de zaak gemoeid hebben, niet deel.

Maar ik kom nu op een veel belangrijker quaestie, nl. of het geoorloofd was voor den Minister van Oorlog zich niet te storen aan de motiveering die voorkomt in de sententie van het Hoog Militair Gerechtshof. Nu ook

een jurist als de heer VAN SASSE VAN YSSELT hier daarover zijn gevoelen heeft gezegd, veroorloof ik mij mijn gevoelen daartegenover te plaatsen. Ik ben het absoluut niet met dien geachten afgevaardigden op dit punt eens.

Ik wensch in herinnering te brengen, dat de bekende Latijnsche spreuk, die in het Hollandsch aldus luidt, dat een rechterlijk gewijsde voor waarheid gehouden wordt, zóó moet worden verstaan niet dat het rechterlijk gewijsde waarheid is, maar dat het voor waarheid moet gehouden worden. Het is volstrekt niet waar — het is een verkeerde opvatting — dat de rechterlijke macht meer onfeilbaar zou zijn dan eenig andere macht. Haar gevoelen is op zich zelf niet meer eerbiedwaardig, dan het gevoelen van u, Mijnheer de Voorzitter! of van een van ons allen. De motiveering van een vonnis of uitspraak dient alleen om willekeur bij de beslissingen te voorkomen. Vroeger geschiedde die motiveering niet eens. De waarde van een uitspraak wordt ontleend aan de waarborgen voor goed recht. De klager en de beklaagde hebben juist daarom hun rechten, en tegenover den het recht handhavenden rechter komen hun gelijke rechten toe.

Tusschen twee haakjes merk ik op, dat ik daarom beslist tegenstander ben van onze tegenwoordige strafvordering, waarbij dat niet het geval is.

Nu is in dit geval de klager door het hof in het gelijk gesteld. Dàt moet worden geëerbiedigd. Het is ook geëerbiedigd. Voldaan is aan den eisch dat de sententie voor waar gehouden worde door iederen autoriteit, ook door den Minister van Oorlog, die met die sententie in aanraking komt.

Maar in deze zaak is geen tegenpartij. Het geldt hier geen rechtspraak tusschen partijen, maar er wordt eenvoudig recht gedaan op de klacht van den klager. En nu heeft de Minister zoomin als wie ook het oordeel te eerbiedigen over andere personen die in die sententie ter sprake komen.

Ik zal een paar doodeenvoudige voorbeelden uit onze gewone burgerlijke zaken aanhalen ten bewijze, dat men scherp moet onderscheiden tusschen motiveering eenerzijds en beslissing anderzijds.

Iemand wordt veroordeeld wegens het doen van een valschen eed. De rechter neemt op grond van getuigenverklaringen aan, dat hij daarvoor geld heeft aangenomen van A. Nu mag evenwel niemand op dien grond de schuld aannemen van A, ook al staat in het vonnis, dat deze dat geld gegeven heeft.

Ik neem een ander voorbeeld. Iemand wordt veroordeeld wegens diefstal bij zijn meester. De rechtbank neemt verzachtende omstandigheden aan op grond dat die meester dien man altijd slecht en schriel behandeld heeft. Niemand mag nu op grond van dat vonnis aannemen, dat die meester dien man slecht behandelt. De veroordeelde geniet van de beslissing van den rechter door de lichtere toepassing van de straf, ook al heeft de rechter ongelijk, maar als de meester er tegen opkomt, bewerende dat de getuigen zich totaal hebben vergist en hij dien veroordeelde volstrekt niet slecht heeft behandeld, dan staat hem dat volkomen vrij.

De heer VAN SASSE VAN YSSELT: Elke vergelijking gaat mank.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN: Dit is een vergelijking, die precies op deze zaak slaat, want ook hier hebben wij juist te doen met het geval, dat eenerzijds gezegd wordt door den klager: „mijn patroon heeft mij slecht behandeld", en dat dit door den rechter wordt aangenomen, terwijl de patroon zich daaraan niet te storen heeft. Nu is het waar dat in ons geval die derde persoon, de kolonel, een nota heeft ingezonden om zijn beschouwingen over de zaak te geven.

Maar hij heeft toch niet de gelegenheid gehad zichzelf persoonlijk te verdedigen, want hij is niet als beklaagde gehoord. En nu veroordeelt men hem toch zonder hem gehoord te hebben en miskent alzoo een van de allereerste regelen van een eerlijke procesvoering.

De heer MARCHANT: Ik heb dien man niet veroordeeld. Maar hij is als getuige gehoord.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN: Dat doet er niets toe. Men mag iemand alleen veroordeelen als hij als beklaagde heeft terecht gestaan; dan had hij niet als getuige behoeven te antwoorden op de vragen, die de voorzitter hem deed, maar had hij met zijn geheele verdediging voor den dag kunnen komen. En die verdediging schijnt hij te hebben. Hij heeft immers ook na de uitspraak gezegd: „ik ben bereid mij te verdedigen; ik wil mij in purge stellen". Men heeft gezegd: „gij kunt en moogt dat niet doen", en dat was ook juist. Maar nu moeten wij niet zeggen: „dus is die man schuldig"; dan begaan wij een onrecht. Zoo beschouw ik de zaak. Als men oppervlakkig de sententie leest schijnt het anders, omdat het tuchtrecht, zooals het hier wordt toegepast, zoo bijzonder van aard is. De straffer toch wordt min of meer als partij beschouwd. Blijkt, dat een verkeerde strafoplegging heeft plaats gehad, dan wordt dit een kwade noot voor degene die de straf oplegt. Maar hij is toch geen partij, en hierdoor ontstaat ook hier een groote moeilijkheid. Want ik kom op tegen wat de geachte afgevaardigde uit Rotterdam III gezegd heeft, dat de Minister zich met de zaak niet had in te laten, en dat de handhaving van het gezag er niets mede had te maken. Ik ben zoo vrij dit ten sterkste te betwisten. Door het Hooggerechtshof is gesproken van misbruik van gezag door den kolonel. Indien dit waar is, behoort die kolonel strafrechtelijk of tuchtrechtelijk te worden vervolgd; doch dat geschiedt niet. Wanneer iemand wordt beschuldigd van misbruik van gezag te hebben gepleegd, is dat een strafbaar feit. Wanneer een Hooggerechtshof een zoodanige uitdrukking bezigt en niet bedoelt een strafrechterlijk feit, had het Hof een ander woord moeten bezigen, het zij met allen eerbied gezegd. Als men iemand ten laste legt, dat hij b.v. diefstal heeft gepleegd, dan heeft hij diefstal gepleegd in de oogen van velen. Dat geldt dus ook den bedoelden kolonel, en daarom raakt de handhaving van diens goeden naam m.i. wel degelijk de tucht in het leger. Er moet tegen die aantijging iets gedaan worden, waar hij wien ze geldt zegt: ik heb zulk misdrijf niet gepleegd en ik wil mij in purge stellen. Dat heeft hij niet gevraagd aan het hof, maar aan mannen die advies in deze konden geven, en deze hebben hem gezegd, — ik meen terecht, — dat dit niet kan; er is geen gelegenheid tot in-purge-stelling. De heer THOMSON zegt: het hof heeft dat niet beslist. Dit is zoo; maar laat dan de heer THOMSON eens aantoonen dat de kolonel het recht had een zoodanig advies aan het hof te vragen. Ik ben met de militaire procedure niet bekend, maar mannen, die er juridisch over kunnen oordeelen hebben gezegd, dat het recht tot in-purge-stelling in deze niet bestaat. Maar aangenomen, dat het wel bestond; de kolonel heeft een advies gekregen van zeer bevoegde personen, die gezegd hebben: „gij kunt dit middel niet gebruiken." En wat moet nu gebeuren? Wanneer hij zich er niet op verdedigt, blijft de kolonel in de oogen van het leger onder een smet en zal iedereen zeggen: „gij zijt door het Hooggerechtshof beschuldigd misbruik van gezag te hebben gepleegd en blijft toch in het leger; voor u heb ik weinig respect". Nu komt de Minister

van Oorlog en zegt: „ik eerbiedig de beslissing van den rechter, maar in die motiveering kan ik niet deelen; ik zie niet in, dat gij misbruik van gezag hebt gepleegd". En ik, Mijnheer de Voorzitter, kan niet inzien dat hierdoor de Minister van Oorlog verkeerd heeft gehandeld.

De heer VAN HAMEL: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou niet de vrijheid genomen hebben in deze algemeene beraadslagingen, bij de kortheid van den tijd nog te spreken, indien niet de geachte afgevaardigde uit Goes over de quaestie waarover ik een woord had willen zeggen, die betreffende den kolonel te Breda, een meening had verkondigd, die ik niet kan deelen en die, naar mijn bescheiden opvatting — en bescheidenlijk zal ik het ook doen — hier niet onweersproken mag blijven.

Ik zal mij niet inlaten met de vraag naar de handelingen van den kapitein in quaestie en de opvatting van die handelingen. Er is mij gezegd, dat in dat opzicht de geachte afgevaardigde uit Goes een misvatting heeft gehad, omdat, terwijl hij is uitgegaan van de gedachte, dat die handelingen aan het officierskorps te Breda bekend waren, het feit dit is, dat die handelingen niet bekend waren, maar alleen zijn medegedeeld aan den kolonel, en dat de kolonel de eerste is geweest, die ze aan andere officieren heeft medegedeeld.

Maar ik wil het alleen hebben over de verhouding van den Minister tot het Hoog Militair Gerechtshof. Dit is m. i. een principieele quaestie, en in dit opzicht schaar ik mij volkomen aan de zijde van de heeren THOMSON, VAN SASSE VAN YSSELT, ELAND en VERHEY, die daarover hebben gesproken.

In de eerste plaats deze opmerking, dat het Hoog Militair Gerechtshof in een geval als dit niet is een rechter die over een strafzaak oordeelt, maar is een krijgstuchtelijk orgaan passende in de geheele krijgstuchtelijke organisatie, en dat aan dat hof als zoodanig daarin het laatste woord toekomt.

Dat deze opvatting ook door militairen gedeeld wordt, kan ik staven door aan te halen een passage uit „De militaire Rechtspleging", een handleiding, uitgegeven door de heeren COLETTE en VAN DIJK, officieren. Wanneer zij daar omschrijven de competentie van den militairen rechter, schrijven zij (op bladz. 85): „De reclamezaken: de militaire rechter oordeelt dan evenwel niet als strafrechter, maar als *disciplinaire autoriteit*, op dezelfde wijze als ook de gewone rechter soms disciplinaire rechtsmacht uitoefent. Dit zijn de gevallen van discipline judiciaire, tegenover advocaten, notarissen, enz., waaraan in een noot van bedoeld werk nader wordt herinnerd.

Het hof is dus in eene zaak als die wij hier bespreken, de hoogste disciplinaire autoriteit, die als zoodanig de zaak heeft te beoordeelen en het laatste woord heeft. Dit is het systeem van onze militaire rechtspleging.

Nu in de tweede plaats de uitspraak zelf van het hof. Er wordt gezegd: men heeft niet gereageerd tegen het dictum, maar tegen een overweging van het hof.

Zeer juist, maar die overweging — het is door den heer VAN SASSE VAN YSSELT zoo naar waarheid opgemerkt — beheerscht het geheele dictum. Zonder die overweging is het dictum onverklaarbaar. Als het dictum luidt, dat de straf, door den generaal opgelegd, veel te hoog was en slechts een zeer kleine, een minimum straf — ja, ik zou haast zeggen, een nominale straf — wordt opgelegd, dan is dat alleen te motiveeren door de overweging, die het hof daaraan laat voorafgegaan en die het niet in hypothetischen vorm — door een rechter worden dikwijls overwegingen gegeven in hypothetischen vorm — maar in zeer stelligen zin en vorm uitspreekt. Het hof stelt feiten, beslist als voor dit college vaststaande, dat die feiten

hebben plaats gehad, dat de kolonel misbruik van gezag heeft gemaakt en dat dit de aanleiding is geweest tot de oneerbiedige uitlatingen van den kapitein in zijn request aan den Minister; zoodat daarom die uitlatingen door het hof als een zeer geringe krijgstuchtelijke overtreding worden beschouwd. Men kan dus van het dictum niet losmaken deze alles beheerschende overweging.

Nu heeft de vorige Minister van Oorlog aan dien kolonel een verklaring in handen gegeven, waarvan de strekking was om de uitspraak van het hof in die overweging vervat, te „veronzijdigen".

Zijn Excellentie kan natuurlijk over de houding van den kolonel minder ernstig denken dan het hof en voorts dien officier zoo goed vinden voor zijn ambt, dat hij hem niettegenstaande de uitspraak van het hof handhaaft in zijn functie en hij hem gaarne als officier behoudt. Dit laatste kan hij hem te kennen geven. Maar iets geheel anders is, wat nu geschiedde, de uitreiking van een uitdrukkelijke verklaring omtrent het punt in quaestie, afwijkend van die van het hof. Die ministerieele verklaring is wel eenigszins voorzichtig gesteld, want er staat, dat de Minister geen aanleiding heeft gevonden te verklaren, dat in deze door den kolonel misbruik van gezag was gemaakt; maar de bedoeling, een op zij schuiven van de uitspraak van het hof, was wel zeer duidelijk; anders toch ware dit optreden van den Minister geheel onnoodig geweest.

Nu is er aangevoerd, dat de kolonel geen partij was in dit geding en dat het dictum hem niet betrof. De overweging, waarvan ik sprak, betrof hem echter wel. Hij is in elk geval getuige geweest in deze zaak en mij dunkt, dat hij wel de gelegenheid zal hebben gehad als getuige voor het hof zijn opvatting en de motiveering daarvan duidelijk uiteen te zetten, eerst schriftelijk en later mondeling. Ik vertrouw, dat dat het geval is geweest, omdat het hof het hof is en ook omdat de voorzitter van dat college een man is, zoo hoog staande, dat iedere rechtsgeleerde en militair in hem het allergrootste vertrouwen zal moeten stellen.

Nu kon die kolonel zich niet ter purge stellen — een procesvorm, dien wij in het gewone leven niet meer kennen, maar die in het militaire leven is overgebleven uit oud-Hollandsche rechtspleging. Men heeft geadviseerd, dat dat ter purge stellen niet kan plaats hebben, omdat den kolonel geen delict, geen „crimen", zooals het bij de oude schrijvers wordt genoemd, geen strafbaar feit was ten laste gelegd. Dat is eenigermate in afwijking van hetgeen de geachte afgevaardigde uit Goes heeft gemeend, die als zijn opvatting te kennen gaf, dat er wel van een delict, nl. misbruik van gezag, sprake was. Misbruik maken van gezag is inderdaad, naar onze bestaande wetgeving, op zich zelf geen strafbaar feit, maar strafbaar is het dwingen van iemand tot iets door misbruik te maken van gezag. Art. 365 van het Wetboek van Strafrecht stelt dat strafbaar.

Ik laat echter daar de vraag, of dat ter purge stellen moest worden afgewezen, op grond dat er geen sprake was van een strafbaar feit, maar ik meen reeds dat men niet aan het hof kon vragen ter purgestelling tegen een uitspraak van het hof zelf. Ter purgestelling was een middel, vooral aangewend als men door een baljuw met tenlasteleggingen werd lastig gevallen, dikwijls met de bedoeling van dien baljuw om een transactie uit te lokken; dan kon men ter purgestelling bij het Hof van Holland vragen, en bij toelating de aanklagers en getuigen dagen voor het hof, dat dan de zaak onderzocht.

Maar nu meen ik wel, dat in deze regeling de formeele aanwending van dit instituut tegen het hof zelf niet passen zou, zoodat het ook mijn

inziens in dit geval volkomen was uitgesloten; zoo iets komt ook in de oude werken over de procedure voor het Hof van Holland, voor zooveel althans mij bekend, niet voor. Maar de kolonel had wel een brief kunnen schrijven aan het hof en dan afwachten, wat het hof daarop zou antwoorden. Dat had hij mijn inziens kunnen doen. Maar dit is niet gebeurd.

Nu heeft de geachte afgevaardigde uit Goes parallel loopende voorbeelden aangehaald uit de gewone strafrechtspleging, die de juistheid van zijn opvatting zouden aantoonen. Ik zal dat ook doen ten faveure van mijn zienswijze en een voorbeeld aanhalen dat precies parallel loopt met het geval dat wij hier vóór ons hebben. Want, met alle bescheidenheid gezegd, de voorbeelden door den geachten afgevaardigde uit Goes aangehaald, troffen niet, omdat zij niet aan het ambtelijk, maar te veel aan het burgerlijk leven waren ontleend. Hij heeft gesproken van een proces tegen een van diefstal beschuldigde dienstbode, waarbij van den meester, als getuige gehoord, dingen waren gezegd, die hij en zijn vrienden niet konden accepteeren. Maar ik zal een voorbeeld stellen, aan het ambtelijk leven ontleend, dat ieder oogenblik kan voorkomen en zich ook voorgedaan heeft. Laten wij nemen een hooggeplaatst politie-ambtenaar, een burgemeester b.v., die hulpofficier van justitie is, en die een handeling, b.v. een huiszoeking of een arrestatie verricht en daarbij verzet ondervindt. De man, die zich verzet heeft, wordt strafrechterlijk vervolgd voor rebellie en de zaak gaat door tot den Hoogen Raad. De hoofdvraag bij dat geding is nu deze, of de burgemeester was in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening, want alleen dan is verzet als wederspannigheid strafbaar gesteld. Nu wordt geprocedeerd; de burgemeester is daarbij niet partij — partijen zijn het openbaar ministerie en de beklaagde — maar de burgemeester is getuige, precies als deze kolonel het was voor het hof; en de Hooge Raad maakt uit dat de burgemeester niet was in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening en dat er dus geen weerspannigheid was in den zin der wet; de beklaagde wordt niet veroordeeld. En nu vraag ik, of dan een Commissaris der Koningin zou gevonden worden, die, wanneer die burgemeester bij hem kwam en van hem een verklaring vroeg, houdende dat hij wel had gehandeld in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening, of dan eenig gewestelijk Commissaris dergelijke verklaring zou geven. Ik geloof niet, dat in het geheele land een Commissaris der Koningin zou te vinden zijn die dat zou willen doen. Hij zou misschien zeggen: burgemeester, gij zijt in mijn oog toch nog een goed burgemeester, ik handhaaf u, en ik hoop, dat de zaak door den tijd vergeten wordt. Maar hij zal niet een ambtelijk stuk afgeven, ingaande tegen de beslissing van den Hoogen Raad in en voorkomende in een der overwegingen van zijn arrest, een stuk dat bestemd zou zijn om de overweging van den Hoogen Raad omtrent die rechtmatigheid te veronzijdigen. Ik geloof, dat dit voorbeeld absoluut parallel loopt met deze quaestie; met dit verschil nog, ten nadeele van de opvatting van den geachten afgevaardigde uit Goes, dat de Hooge Raad niet eens is een ambtsrechtelijk orgaan, terwijl — wat ik zooeven aangaf — het Hoog Militair Gerechtshof dit wel is.

Ik zal verder geen misbruik van den tijd der Kamer maken, maar ik eindig met een opmerking die ik reeds maakte, dat het verantwoordelijkheidsgevoel van het hof toch ook een verantwoordelijksgevoel is en dat in dat hof militairen en juristen van hoog aanzien zitten, die zeer nauwgezet hun uitspraken overwegen en zeer wel beseffen, welken invloed in het militaire leven die uitspraken moeten hebben.

De heer TYDEMAN: Mijnheer de Voorzitter! Ik zou het woord niet gevraagd hebben, indien ik niet wenschte op te komen tegen de beschouwingen van den vorigen geachten spreker. Ik heb over het punt, waarover het hier gaat, nagedacht, en ik heb lang geaarzeld — ik moet het wel zeggen — aan welke zijde ik mij zou scharen. Maar nu ik mij schaar aan de zijde van den heer LOHMAN, stel ik er prijs op dit uit te spreken.

Dan spreek ik uit, dat het mij voorkomt, dat de handeling van den Minister SABRON juist was, dat hij niet anders handelen kon en dat hij daartoe verplicht was. Op twee voorwaarden: eerstens, indien de Minister meende, dat de kolonel over wien het gaat was een goed kolonel, een voortreffelijk man, — en ik houd hem ook daarvoor — en dat die kolonel zich door de behandeling tegenover den kapitein nòch aan eenig verzuim, nòch aan een min of meer groven misslag heeft schuldig gemaakt. Wanneer de Minister die vraag bevestigend beantwoordt — of de kolonel tactvol was opgetreden is een geheel andere quaestie, waarover men van meening kan verschillen —, dan moest hij zóó handelen als hij gehandeld heeft, nadat hij had onderzocht of de tweede voorwaarde vervuld was, namelijk of er eenig middel was voor den kolonel om zich van de op hem gelegde blaam te zuiveren. Volkomen logisch en volkomen juist heeft de Minister SABRON in zijn dispositie gezegd, dat dit punt nauwgezet was onderzocht. De geachte afgevaardigde uit Goes zeide, dat hij niet wist of de kolonel zich tot het Hoog Militair Gerechtshof kon wenden om zich ter purge te stellen. Die vraag is in de dispositie van Minister SABRON beantwoord, waarin o. a. aangehaald wordt een sententie van het hof van 1904, waarin het hof verklaart, dat men zich slechts onder omstandigheden, die zich hier niet voordeden, ter purge kan stellen. Ook was het advies van den Minister van Justitie hierover gevraagd, die onomwonden had verklaard, dat, naar zijn oordeel, dat middel hier niet openstond.

Welnu, in die omstandigheden was de kolonel gerechtigd te meenen, dat hij inderdaad geen stappen kon doen om van dit middel gebruik te maken. Er was dus geen middel voor den kolonel om zich van de blaam die op hem geworpen was, door de overweging van het Hoog Militair Gerechtshof, te zuiveren. Dit wil niet zeggen, dat door die overweging de kolonel was schuldig verklaard aan misbruik van gezag. Er was eenvoudig gezegd, dat de uitdrukking die de klager, de kapitein, bezigde, „misbruik van gezag", aan het Hoog Militair Gerechtshof in deze niet te sterk, niet ongepast voorkwam. Meer is er niet gezegd, maar daardoor werd dan toch een blaam geworpen op den kolonel dien het hier aangaat.

En wat is nu het geval? Nu kom ik op de parallel van den geachten afgevaardigde uit Amsterdam, die m. i. niet opgaat. Men heeft hier niet te doen met een burgemeester, men heeft hier te doen met een kolonel, en de hiërarchische verhoudingen waarin hij staat tegenover een groot korps officieren en honderden minderen, die dat korps moet blijven commandeeren als regiments-commandant. En dat met de op hem geworpen blaam van misbruik van gezag, die hij niet van zich af kan wentelen.

Nu zijn maar twee wegen mogelijk: òf dat de kolonel van zijn post wordt verwijderd, en dan ook uit het leger wordt ontslagen, dus niet in een hoogere of andere betrekking wordt geplaatst, òf dat hij van die blaam wordt ontheven. Men moet zich daarvoor verplaatsen in de eigenaardige militaire verhoudingen, die alleen in het leger bestaan die — men moge daarvan zeggen wat men wil — op dit oogenblik in ieder geval niet met één slag veranderd of verwijderd kunnen worden. Nu komt de Minister, die dien kolonel behouden wil, voor een zeer moeilijk geval te staan.

Want de Minister moet, wanneer hij een verklaring afgeeft, om den kolonel van die blaam te bevrijden, in strijd komen met een uitspraak, zij het een overweging, van het Hoog Militair Gerechtshof.

Mijnheer de Voorzitter! Dat is zeker in het algemeen niet wenschelijk, dat geef ik volkomen toe, maar de vraag is, of dat in alle omstandigheden verboden is, of een Minister, voor een dergelijk dilemma staande, in geen geval een uitspraak mag geven in strijd met die van het Hoog Militair Gerechtshof. Die vraag kan ik niet in dien zin beantwoorden.

Het komt mij voor, dat de Minister van Oorlog heeft gehandeld in deze zooals hij handelen moest, dat hij den kolonel niet *mocht* loslaten, omdat naar zijn oordeel deze was een voortreffelijk kolonel, die zich niet aan verzuim of groven misslag had schuldig gemaakt.

De heer Cool, Minister van Oorlog . . . . .

Mijnheer de Voorzitter! Een enkel woord over de zaak van den kapitein te Breda. Ik zal zeer kort zijn, met het oog op den tijd en omdat er reeds zooveel over gezegd is. Gaarne sluit ik mij aan bij hetgeen dienaangaande is betoogd door de geachte afgevaardigden uit Goes en uit Tiel.

Mijnheer de Voorzitter! Zonder in bijzonderheden af te dalen, meen ik te mogen constateeren, dat de voorstelling van zaken omtrent het voorgevallene met een kapitein te Breda, Vrijdagavond hier gegeven door den geachten afgevaardigde uit Leeuwarden, nogal afwijkt van de uiteenzetting van het geheele verloop dezer zaak, door mijn ambtsvoorganger in zijn Nota neergelegd.

Ik stel er prijs op in deze Kamer mede te deelen, dat ik in mijn hoedanigheid van voorzitter eener commissie als bedoeld in § 25 van het Voorschrift beoordeelingslijsten gelegenheid heb gehad nauwkeurig kennis te nemen van deze zaak en schroom niet te verklaren, dat de uiteenzetting, gegeven door mijn ambtsvoorganger, naar mijn meening volkomen juist is.

Ik wensch hierop niet verder in den breede in te gaan; toch meen ik voor enkele punten uit het betoog van den geachten afgevaardigde uit Leeuwarden een uitzondering te moeten maken.

De geachte afgevaardigde heeft beweerd, dat het hier een geheel private aangelegenheid betrof, waarmede de kolonel zich niet had in te laten, en meent zich daarbij o. m. te kunnen beroepen op het gestelde in de beschikking van mijn ambtsvoorganger van 11 Juni 1908 op een request van den kapitein, namelijk op de daarin voorkomende woorden: „dat geen dienstzaak, maar een particuliere aangelegenheid zou worden besproken."

Nu was de aangelegenheid, door den kolonel in behandeling genomen, zeer zeker van particulieren aard, maar toch betroffen zij handelingen van den kapitein, die — indien zij juist waren voorgesteld — van invloed konden zijn op diens beoordeeling voor wat betreft de wijze waarop die officier zijn zedelijke en maatschappelijke plichten vervulde. De kolonel was daarom m. i. verplicht omtrent die handelingen een onderzoek in te stellen.

Op welke wijze hij dat gedaan heeft, laat ik daar. Ik wil wel erkennen, hij zou het op andere wijze kunnen gedaan hebben, maar hij moest het doen; het was zijn plicht.

Het tweede punt dat ik ter sprake wensch te brengen, is het briefje, door den geachten afgevaardigde voorgelezen, waarbij den kapitein opgedragen werd, zich aan een geneeskundig onderzoek te onderwerpen, onder mededeeling dat omtrent zijn toerekenbaarheid twijfel was gerezen.

Aan dat briefje werden door den geachten afgevaardigde eenige beschouwingen vastgeknoopt en zelfs werd naar aanleiding dier beschouwingen

een conclusie getrokken, namelijk dat de kolonel daarom alleen niet voor bevordering in aanmerking moest komen.

Mijnheer de Voorzitter! Gulweg wil ik erkennen dat de inhoud van dat briefje, bij de voorlezing Vrijdagavond, op mij een zeer vreemden indruk maakte. De indruk was van dien aard, dat ik het noodzakelijk achtte, daaromtrent dadelijk nadere inlichtingen in te winnen.

Die inlichtingen heb ik verkregen en zij stellen deze zaak in een geheel ander licht dan de geachte afgevaardigde hier voor ons heeft willen ontsteken. Mij is toch gebleken, dat de twijfel omtrent zijn toerekenbaarheid van den kapitein zelf is uitgegaan en door hem geopperd is in het op 8 September 1908 door den divisiecommandant ingesteld verhoor. Toen daarop de kolonel van den divisiecommandant opdracht kreeg om den kapitein, mede in verband met den door den kapitein zelf geopperden twijfel omtrent zijn toerekenbaarheid, aan een geneeskundig onderzoek te doen onderwerpen, richtte de kolonel tot den kapitein een nota, van den inhoud als door den geachten afgevaardigde is voorgelezen. Naar de meening van den kolonel bestond er onder deze omstandigheden geen aanleiding voor hem om aan den kapitein de reden te onthouden, waarom hij aan een geneeskundig onderzoek zou worden onderworpen.

Ik geloof dat dit een geheel ander licht op de zaak werpt.

Een derde punt uit het betoog van den geachten afgevaardigde uit Leeuwarden, dat een nadere bespreking eischt, is de niet bindende kracht van de justitieele voorschriften voor de militaire rechtspraak. Geheel deel ik de meening van den geachten afgevaardigde dat deze voorschriften, als zijnde vastgesteld bij Koninklijk besluit en niet bij de wet, geen bindende kracht voor den militairen rechter bezitten.

Toch meen ik het uit een krijgstuchtelijk oogpunt te moeten betreuren, dat het hoogste militair rechterlijk college aanleiding heeft gevonden niet te handelen, zooals is aangegeven in art. 15 (10) dier voorschriften, luidende:

„Van de in kracht van gewijsde gegane resolutie wordt in elk geval aan den strafoplegger kosteloos een afschrift uitgereikt. De klager ontvangt zoodanig afschrift alleen dan indien zijn klacht ongegrond is bevonden. Is de klacht gegrond verklaard, dan ontvangt hij een extract, de beslissing vermeldende", en alzoo een volledig afschrift van de resolutie aan den kapitein heeft doen toekomen.

Het Hoog Militair Gerechtshof had dus zeker wel het volste recht te handelen gelijk het deed, maar ik zou toch verwacht hebben, dat het Hof, waarin verscheidene opperofficieren zitting hebben, meer rekening gehouden zou hebben met de eischen, die de instandhouding eener goede discipline vordert.

In dit verband zij het mij veroorloofd de woorden in herinnering te brengen van den toenmaligen Minister van Oorlog, generaal Bergansius, bij de behandeling van de Wet op de Krijgstucht, in deze Kamer gesproken op 4 Juni 1902 naar aanleiding van het amendement-Verhey om in de laatste alinea van art. 67, thans art. 65 van de Wet op de Krijgstucht, in te voegen de woorden: „met redenen omkleede" en welk amendement die bewindsman beslist meende te moeten ontraden.

Die woorden luiden:

„Mijnheer de Voorzitter! Er is een afdoende reden waarom men den gestrafte niet altijd een schriftelijke en gemotiveerde beslissing kan geven. Bij gegrondverklaring zou dat toch zeer bedenkelijk kunnen zijn, omdat er dan soms opmerkingen ten aanzien van den strafoplegger in voorkomen, die wel hij, doch niet de reclamant behoeft te kennen. Voor de laatste

is het dan voldoende, dat hij weet dat de straf wordt opgeheven en geroyeerd. Dit is ook de lijn die door het Hoog Militair Gerechtshof wordt gevolgd, omdat ook door het Hof, bij een resolutie in gunstigen zin voor den reclamant, aan hem enkel wordt medegedeeld, dat zijn reclame gegrond bevonden is, zonder meer." Tusschen haakjes zij gezegd, Mijnheer de Voorzitter, dat *was* de lijn, want het Hof heeft blijkens zijn resolutiën van 16 Maart 1909 en 25 Juni 1909, wegens mij niet bekende redenen, gemeend deze mijns inziens juiste gedragslijn te moeten verlaten. „Bij een ongunstige beslissing — zoo vervolgt de generaal BERGANSIUS — kan hij evenwel bij het Hof een afschrift krijgen van de resolutie, en daar kan ook niets tegen zijn, hoewel het mij, bij het krijgstuchtelijk beklag, waarvan in art. 67 sprake is, ook dan niet noodig voorkomt en in den regel met mondelinge mededeeling kan worden volstaan.

„Ik moet dus het amendement blijven ontraden."

Het amendement werd met 56 tegen 27 stemmen verworpen, en het artikel zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het door de Regeering in deze materie ingenomen standpunt, een standpunt dat ik geheel deel, is dus toen door deze Kamer goedgekeurd.

En thans, Mijnheer de Voorzitter, een enkel woord omtrent het zich stellen van het uitvoerend gezag boven de rechtspraak. Hier ontmoet ik, naast den geachten afgevaardigde uit Leeuwarden, o. a. den geachten afgevaardigde uit 's Hertogenbosch. Ik kan verklaren, dat mijn ambtsvoorganger bij het nemen der beschikking er niet aan gedacht heeft de resolutie van het Hoog Militair Gerechtshof ter zijde te schuiven. De geachte afgevaardigde uit 's Hertogenbosch heeft dit erkend, al voegde hij er in één adem bij het te betreuren, dat de Minister gemeend heeft tegen een zeer belangrijke overweging van de resolutie te moeten opkomen. De bedoeling van mijn ambtsvoorganger met het afgeven van de verklaring is alleen geweest om de schade te veronzijdigen, welke door een verkeerd gebruik van de resolutie aan de krijgstucht kon worden toegebracht, nadat gebleken was dat langs anderen weg geen middel was te vinden.

En voor het handhaven van de krijgstucht was zeker mijn voorganger in de eerste plaats geroepen.

Ik hoop, dat een dergelijk treurig incident als zich hier heeft voorgedaan tot het verleden zal blijven behooren. Ik geef den geachten afgevaardigde uit Leeuwarden gaarne de verzekering, die hij gevraagd heeft, dat alles wat het recht in het leger zal kunnen bevorderen mijn krachtigen steun zal hebben, en dat ik geen onrecht onder welken vorm ook zal dulden.

EERSTE KAMER.

VOORLOOPIG VERSLAG, pag. 188.

Militaire Rechtspleging.

Met groote voldoening had men vernomen, dat er overeenstemming was verkregen tusschen den Minister van Justitie en zijn militaire ambtgenooten betreffende de hoog noodige wijziging der militaire rechtspleging. Men wees nogmaals op het gebrekkige in die rechtspleging en men meende, dat het meer dan tijd was eindelijk voordeel te doen met het werk van den hoogleeraar VAN DER HOEVEN door invoering van het nieuw militair strafwetboek.

In dit verband wees men ook op de omstandigheid, dat bij het Bredasche geval gebleken is, dat de hoogste uitvoerende macht niet voldoende het gezag van den rechter weet hoog te houden Men achtte de oplossing van de botsing, die daar tusschen rechtsmacht en Regeering heeft plaats gehad, zeer ongewenscht en betreurde het, dat de Minister gemeend heeft te mogen handelen in strijd met de overwegingen van een arrest van het Hoog Militair Gerechtshof. De uitvoerende macht behoort zich te onthouden van het uitspreken van oordeel over een vonnis en nu moge men zeggen, dat het oordeel hier niet het vonnis maar de overweging van het vonnis gold, dit doet niets ter zake, daar een vonnis steunt op de overweging en daarmede een onafscheidelijk geheel uitmaakt. Men achtte dergelijke aantastingen van het gezag van de rechtelijke macht niet geschikt om het militair beleid populair te maken.

Door andere leden echter werd volkomen instemming betuigd met de meening van den Minister, dat de door zijn ambtsvoorganger genomen beschikking aangaande bedoelden kolonel te Breda, niet alleen noodig, maar, dat deze ambtsvoorganger, gelet op het voorgeschrevene in de Bevorderingswet, hiertoe zelfs verplicht was, indien hij dien kolonel niet, wegens misbruik maken van gezag, voor een raad van onderzoek wilde brengen, waarvoor toch allerminst termen aanwezig waren.

MEMORIE VAN ANTWOORD, PAG. 235.

Militaire rechtspleging.

Met betrekking tot het „Bredasche geval" zij aangeteekend, dat er tusschen rechtsmacht en Regeering geen botsing heeft plaats gehad.

Nadat het Hoog Militair Gerechtshof, bij resolutie van 16 Maart 1909, had overwogen, dat het optreden van den kolonel niet ten onrechte was gequalificeerd als misbruik van gezag, achtte de toenmalige Minister van Oorlog zich verplicht, persoonlijk een onderzoek in te stellen of de kolonel zich inderdaad in den zin als bedoeld in de artikelen 42—44 van de Bevorderingswet der landmacht 1902 aan „misbruik van gezag" had schuldig gemaakt. Dat hij zich bij dat onderzoek geenszins *gebonden* mocht achten door eene overweging van het Hoog Militair Gerechtshof, zal wel geen betoog behoeven.

Toen nu de Minister, op grond van het ingestelde onderzoek en na volledige kennisneming van alle schriftelijke bescheiden, op deze aangelegenheid betrekking hebbende, tot de overtuiging was gekomen, dat in deze door den kolonel geen „misbruik van gezag" in bovenbedoelden zin was gemaakt, heeft hij dit in eene *beschikking*, waarin hij zich echter strikt heeft onthouden van het uitspreken van een oordeel over het vonnis, of over de juistheid of onjuistheid van eene daarin voorkomende overweging, kenbaar gemaakt.

Het doel van die beschikking was, zooals in de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer werd uiteengezet, uitsluitend handhaving van de krijgstucht en van het gezag van den kolonel.

BERAADSLAGING EERSTE KAMER.

Zitting van 8 Februari 1910.

Pag. 359 en volgende der Handelingen.

De heer VAN VOORST TOT VOORST . . . . . .

Maar ik acht het meer van nut een enkel woord te spreken over den geest die in het leger heerscht, inzonderheid over het officierskorps, welke vooral tot uiting is gekomen bij de behandeling van een vonnis van het Hoog Militair Gerechtshof, van een in Breda garnizoen houdend kapitein.

Ik heb zoowel in de afdeeling waartoe ik de eer had te behooren, als in de Commissie van Rapporteurs het goed recht van den oud-Minister van Oorlog, den heer SABRON, verdedigd, toen hij den kolonel ROEST VAN LIMBURG de aan ons allen bekende beschikking deed toekomen.

Bij het lezen van zooveel meeningsverschil in de andere Kamer ligt de vraag voor de hand, of het nemen dezer beschikking noodzakelijk was en of de belangen van den dienst haar eischten.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN zegt aan het slot zijner verdediging: „Ik kan niet inzien, dat de Minister van Oorlog verkeerd gehandeld heeft".

En de heer TYDEMAN drukt zich nog sterker uit door de handeling van den Minister juist te noemen en daaraan toe te voegen, dat hij niet anders handelen kon en dat hij daartoe verplicht was.

Aan de beide hier bedoelde klemmende betoogen, waarmede ik geheel instem, wensch ik, omdat in het Voorloopig Verslag dezer Kamer ook een afkeurend oordeel over deze zaak is uitgesproken, het een en ander te zeggen.

Ik stel voorop, dat, wil het leger als zoodanig in stand blijven, de tucht en wel de strengste tucht en daarmede de goede geest gehandhaafd moet worden. Hiermede te transigeeren, — de krijgsgeschiedenis van alle eeuwen heeft dit bewezen — doet het leger onherroepelijk zijn ondergang te gemoet gaan. Een toegeeflijk, slap bestuur doodt den goeden geest. Nu rust op den Minister van Oorlog in de eerste plaats de verplichting om de tucht in het leger te handhaven, — behoort alzoo tot zijn verantwoordelijkheid.

Als een gevolg daarvan heb ik mij afgevraagd: wat moet de Minister van Oorlog doen, na het lezen der stukken, welke betrekking hebben op een door het Hoog Militair Gerechtshof gewezen vonnis, waarin voorkomt: „Overwegende dat het optreden van klagers regimentscommandant door het houden van het verhoor op 10 Juni niet ten onrechte door klager is gequalificeerd, als misbruik van gezag, enz."

De Minister weet toch, dat punt 2 van art. 42 der wet van 9 Juni 1902 regelende de bevordering, het ontslag, het op non-activiteit en het op pensioen stellen der militaire officieren bij de landmacht, zegt:

„Een officier kan door Ons niet-eervol uit den dienst worden ontslagen, wegens opzettelijke en herhaalde ongehoorzaamheid, mishandeling van ondergeschikten of misbruik maken van gezag".

Verder weet de Minister, dat diezelfde wet hem opdraagt den officier voor een raad van onderzoek te brengen, indien een rechterlijk gewijsde, of andere betrouwbare bescheiden, hem hiertoe nopen.

Wanneer men nu bedenkt dat een officier alléén op schriftelijken last van den Minister van Oorlog voor eenen raad kan komen en dat de Minister verplicht is te onderzoeken of het feit of de feiten hiertoe aanleiding geven, dan spreekt het vanzelf, dat de Minister, door de hiervoren aangehaalde overweging van het hof verplicht was na te gaan of punt 2 van art. 42 van genoemde wet moest worden toegepast. Hij moest derhalve uit de hem ten dienste staande stukken de overtuiging putten, of er al dan niet misbruik was gemaakt van gezag. Dit nu heeft de oud-Minister SABRON gedaan, niets meer en ook niets minder. Hem bleek, na een nauwgezet onderzoek, dat noch het rechterlijk gewijsde, noch de overige stukken hem verplichten den officier voor een raad te brengen. Indien hij, in weerwil

daarvan, de schriftelijke lastgeving daartoe had verstrekt, dan zou hij, Minister, zich zelf aan misbruik van gezag hebben schuldig gemaakt. Hij zou immers zonder reden een officier een smadelijke vernedering hebben doen ondergaan.

Toets ik nu de genomen beschikking aan de op den Minister rustende verplichtingen, dan liggen de volgende vragen voor de hand:

Was de Minister overtuigd, dat er misbruik van gezag werd gemaakt, zoo ja, waarop grondde zich dan deze overtuiging?

Indien hij daarvan niet overtuigd was, mocht hij er dan in berusten, dat een kapitein onbeperkt gebruik maakt van een stuk, dat den kolonel die het gezag moet handhaven — art. 26 van het Reglement op den inwendigen dienst draagt hem dit op — misbruik van gezag verwijt?

Ter beantwoording der eerste vraag veroorloof ik mij in herinnering te brengen, dat de kolonel in de beoordeelingslijst van den officier in quaestie moet verklaren, dat deze officier zijn maatschappelijke en zedelijke verplichtingen al dan niet naar behooren vervult.

En wanneer nu deze kolonel een schriftelijke en officieele mededeeling ontvangt, dat een kapitein van zijn regiment zoo diep gezonken is, dat, toen zijn vader hem om geldelijken steun vraagt, waartoe de zoon wettelijk verplicht is, deze zoon het kabinetportret zijner ouders in de lengte in 2 stukken snijdt en op het stuk waarop het portret van den vader voorkomt schrijft:

„Deze man heeft 4 Mei 1908 met één slag de *liefde* en de *achting* van zijn oudsten zoon vermoord, doordien hij dien zoon voor de rechtbank der *menschen* heeft gedaagd; deze man..... is krachtens die eerlooze daad, op 4 Mei 1908, naar het gevoelen van dien oudsten zoon, overleden.

„Hij verantwoorde zich thans voor den rechterstoel van zijn God!

„R. I. P. .....5 Mei 1908.",

kan die kolonel deze verklaring dan maar met een schouderophalen bij zich neerleggen? Moet hij nu niet de persoonlijke bevestiging van den kapitein hebben, dat deze daad door hem verricht werd; moet hij ook niet overeenkomstig § 3 van het Reglement van krijgstucht nog trachten den kapitein te verbeteren en moet hij bij dat alles geen rekening houden met de ondervinding, welke hij, kolonel, van dezen kapitein opdeed, toen hij hem reeds vroeger onder vier oogen over zijn verkeerde handelingen onderhield?

Dat hij zich bij dat onderhoud deed vergezellen door twee oudere en bezadigde officieren pleit voor zijn doorzicht. Hetgeen de kolonel deed was zijn plicht; vooraf te waarschuwen waarover de bespreking zou loopen was onnoodig, het waren feiten waarover het verhoor zou loopen, tekortkomingen van zedelijken aard, alléén bedreven door den kapitein, waarvan hij alléén de bevestiging of ontkenning kon geven.

De Minister zag dus te recht in — hij had daarvan bij zijn onderzoek de overtuiging gekregen — dat in hetgeen de kolonel gedaan had geen misbruik van gezag gelegen was.

Zonder in eenige beschouwing te treden, schrijft hij geen aanleiding te vinden om te verklaren, dat de kolonel misbruik van gezag heeft gemaakt.

De Minister zegt niet in zijn beschikking dat het hof onjuist is, of onjuist overweegt, neen, hij beweert alleen, dat hij persoonlijk niet kan verklaren, dat er misbruik van gezag is gemaakt; hij beoordeelt zelf de overweging van het hof niet.

Door deze beschikking in handen te stellen van den kolonel moest,

omdat deze zich niet ter purge kon stellen, geneutraliseerd worden het nadeel, dat de kapitein aan het prestige van dien kolonel en daardoor ook aan de tucht in het regiment kon toebrengen.

Uit deze zaak is mij gebleken dat het hof zich niet meer houdt aan het Koninklijk besluit van 3 Januari 1823 nº. 89, waarin de Koning, gebruik makende van art. 77 der „Provisionele instructie voor het Hoog Militair Geregtshof" bepaalde dat, „in aanmerking nemende het misbruik, hetwelk ten nadeele van de krijgstucht door militairen van minderen rang zoude kunnen worden gemaakt van een schriftelijk bewijs van schuldverklaring hunner superieuren, voor het geval eene klacht gegrond wordt verklaard, aan klager geen afschrift mag worden uitgereikt maar aan hem mondeling mededeeling moet worden gedaan van 's Hofs beslissing".

Had het hof zich aan de sinds meer dan 80 jaren gevolgde praktijk gehouden, veel leed — en ook latere straffen — waren voor sommigen en speciaal voor meerbedoelden kapitein voorkomen en voorzeker was aan de krijgstucht — waarvoor de Minister van Oorlog ten slotte de eenige verantwoordelijke persoon is — geen schade gedaan.

En dat genoemd Koninklijk besluit nu niet als een verouderd beginsel, op verouderde toestanden betrekking heeft, kan blijken uit het feit, dat o.a. door den met de militairrechtelijke en krijgstuchtelijke toestanden zoo uitnemend vertrouwden professor VAN DER HOEVEN, nog bij de behandeling van de wet op de krijgstucht — welke nu nog op haar invoering wacht — bij de artt. 65 en 68 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal gewezen werd op het nut van de nu door het hof buiten werking gestelde bepaling.

Waarom, kan verder gevraagd worden, heeft het hof niet gezorgd, indien het art. 77 van de provisioneele instructie van het Hoog Militair Gerechtshof niet meer wenschte toe te passen, dat dit bij de wet werd geregeld?

Dat artikel luidt:

„Alle definitieve sententiën bij het Hoog Militair Geregtshof ter eerster instantie gewezen, zullen, bevorens te worden gepronuntiëerd, aan den Souvereinen Vorst, worden ingezonden. Bijaldien daarop, na verloop van 14 dagen geen dispositie ter contrarie van den Vorst inkomt, zullen dezelve worden gepronuntiëerd".

In dit artikel heeft de toenmalige wetgever als het ware een veto aan den Vorst gegeven.

Resumeerende kom ik tot de conclusie, dat de Minister, die de verantwoordelijkheid voor de krijgstucht draagt, geen reden kunnende vinden om den kolonel ROEST VAN LIMBURG voor een raad te brengen, besluit hem daarvan mededeeling te doen door een beschikking. Hij onthoudt zich daarbij zorgvuldig van elke meening over 's hofs uitspraak of overweging. De Minister zegt alléén, dat hij geen aanleiding vindt om te verklaren, dat de kolonel misbruik van gezag heeft gemaakt. Deze persoonlijke meening van den Minister moest de kolonel weten, daar hij anders voor een raad van onderzoek zou moeten terechtstaan. Dat door deze noodzakelijke mededeeling de Uitvoerende Macht een oordeel over een vonnis heeft uitgesproken is m. i. onjuist.

Nu art. 77 van de provisioneele instructie van het Hoog Militair Gerechtshof niet meer wordt toegepast en er hoegenaamd geen redres is te krijgen van een ter eerste instantie gewezen vonnis van genoemd hof, zijn de hoofd- en opperofficieren van het leger er het slechtst aan toe, hetgeen te eer om verbetering vraagt, nu de subalterne officieren dagelijks meer rechtszekerheid verlangen.

Uitsluitend oordeelt het hof nu over deze hoofd- en opperofficieren en eenig appèl bestaat er niet.

Dat het Bredasche geval dit eens duidelijk heeft aangetoond, beschouw ik dan ook als de eenige lichtzijde dezer hoogst onverkwikkelijke geschiedenis. Zij geeft mij verder aanleiding den Minister in overweging te geven zoo mogelijk de vereischte stappen te doen, dat niet alleen het Koninklijk besluit van 3 Januari 1823 nº. 89 door het Hoog Militair Gerechtshof weder wordt nageleefd, maar dat tevens de invloed van art. 77 der provisioneele instructie door het hof wordt opgevolgd.

Nu is de toestand inderdaad bedenkelijk, en zoolang de wet hierin geen wijziging brengt, is voorloopig terugkeer tot den ouden toestand het eenige middel, dat namelijk aan de in eerste instantie door het hof berechte officieren nog een veiligheidsklep waarborgt. En al moge deze klep dan ook bij uitzondering geopend worden, het bestaan daarvan heeft gedurende plm. 80 jaren gunstig gewerkt. Subalterne hoofd- en opper-officieren wisten dat de Vorst handelend kon ingrijpen, en dit is dan ook wel geschied.

De heer VAN LÖBEN SELS: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb eigenlijk voornamelijk het woord gevraagd om te spreken naar aanleiding van de punten die ik ook in de afdeelingen behandeld heb en die in het Voorloopig Verslag zijn opgenomen, maar het zij mij geoorloofd om vooraf enkele vraagteekens te stellen naar aanleiding van de hoogst belangrijke redevoeringen die heden zijn gehouden.

Ik ontmoet dan in de eerste plaats den heer VAN VOORST TOT VOORST, dat hij de bespreking heeft aangedurfd van de rechtsquaestie, door hem behandeld.

Erkennende, Mijnheer de Voorzitter, dat ik als niet jurist zijnde allicht gevaar loop niet voldoende te onderscheiden tusschen het gezag dat toekomt aan de hoogste rechtspraak en de eischen van de administratieve macht, zou ik den geachten afgevaardigde toch willen vragen — misschien zal dan straks de quaestie meer tot haar recht komen wanneer zij door den Minister behandeld wordt — of mijn indruk verkeerd is, waar ik meen, dat zijn betoog er toe strekte, om te zeggen: voor de militaire rechtspraak geldt niet dat het hoogste rechtsprekende college niet aan critiek onderhevig mag zijn van het administratief gezag? Is die indruk de juiste dan beperk ik mij tot het stellen van een vraagteeken. Overigens houde de geachte afgevaardigde mij den indruk ten goede, dat de redevoeringen die van rechts in de Tweede Kamer zijn gehouden ten gunste van het standpunt door hem verdedigd, slechts dienden — zooals de Minister van Buitenlandsche Zaken zich dezer dagen uitdrukte, ik ben dus zeker parlementair, wanneer ik die woorden bezig —: *pour le besoin de la cause;* m. i. wilde men de zaak goed praten.

Wat mij ook verwonderd heeft, is dit, dat men altijd in de betoogen ter verdediging der houding van Minister SABRON over deze zaak zoo verschrikkelijk den nadruk heeft gelegd op de hoogst afkeurenswaardige daad van den betrokken kapitein van het verscheuren van het portret van zijn vader. Dat is natuurlijk een afkeurenswaardige daad, ik erken het; maar dit doet niets af of toe aan de procedure waarover wij het hebben en mag niet den doorslag geven waar het geldt de beoordeeling van de vraag, of het geoorloofd was, om in te gaan tegen de uitspraak van den hoogsten militairen rechter. Ik weet wel, zelfs de heer DE SAVORNIN LOHMAN heeft in den breede gewezen op de afkeurenswaardige houding van den betrokken kapitein, maar ik heb niet kunnen ontdekken, dat de betoogen van de

heeren VAN SASSE VAN YSSELT en VAN HAMEL niet volkomen overeenkomen met de rechtsbeginselen die, naar ik meende, steeds zijn beleden door de Christelijke partijen in zake de verhouding van rechtsprekende macht en administratieve macht.

De heer VAN DER FELTZ: Mijnheer de Voorzitter! Het zij mij vergund nog even terug te komen op de zaak der militaire rechtspleging en bepaaldelijk het in de gewisselde stukken genoemde Bredasche geval, en wel naar aanleiding van de dezen morgen door den heer VAN VOORST TOT VOORST gehouden rede, waarin ik een motief vind om een enkele inlichting te vragen aan den heer Minister van Oorlog.

De geachte afgevaardigde uit Zuidholland heeft in zijn betoog van heden-morgen zich aangesloten aan de voorstelling van zaken, die de Minister te dezer zake gegeven heeft in de Memorie van Antwoord. Daar vinden wij in den aanvang de volgende woorden:

„Nadat het Hoog Militair Gerechtshof, bij resolutie van 16 Maart 1909, had overwogen, dat het optreden van den kolonel niet ten onrechte was gequalificeerd als misbruik van gezag, achtte de toenmalige Minister van Oorlog zich verplicht, persoonlijk — ik druk op dat woord — een onderzoek in te stellen, of de kolonel zich inderdaad in den zin als bedoeld in de artikelen 42—44 van de Bevorderingswet der landmacht 1902 aan „misbruik van gezag" had schuldig gemaakt. Dat hij zich bij dat onderzoek geenszins gebonden mocht achten door een overweging van het Hoog Militair Gerechtshof, zal wel geen betoog behoeven."

Wanneer ik die artikelen 42—44 in hun onderling verband beschouw, dan is het mij niet duidelijk, waarom de toenmalige Minister zich op grond van die artikelen verplicht achtte, *persoonlijk* een onderzoek in te stellen.

Art. 42 bepaalt, dat een officier door de Kroon niet eervol kan worden ontslagen, o.a. wegens misbruik maken van gezag — het geval dus, waarvan hier sprake is.

Art. 43 zegt: „Het ontslag, bij het voorgaande artikel bedoeld, kan niet plaats hebben dan op het advies van een raad van onderzoek of van een raad van appèl, enz.

Art. 44 luidt: „Een officier kan alleen op schriftelijken last van Onzen Minister van Oorlog voor een raad van onderzoek worden gebracht.

Die lastgeving moet gegrond zijn:

hetzij op een rechterlijk gewijsde", enz. — dan worden er verder andere gronden vermeld, maar voor ons geval is het voorgelezene voldoende.

Er was in deze een rechterlijk gewijsde; als zoodanig beschouw ik de uitspraak van het Hoog Militair Gerechtshof. Dit hof overwoog, dat de betrokken kolonel misbruik van gezag had gemaakt. Hoe volgt nu uit de aangehaalde artikelen, dat de Minister SABRON deze overweging persoonlijk moest onderzoeken? Mij komt het voor, dat dit lag op den weg van de daarvoor aan te wijzen commissie van onderzoek. Zoodra die Minister het rechterlijk gewijsde in handen had, lag het m.i. op den weg van Zijn Excellentie een raad van onderzoek in het leven te roepen, die dan te beslissen had, of de overweging al of niet gewettigd was. Naar aanleiding van die uitspraak zou de toenmalige Minister dan geweten hebben hoe Zijn Excellentie verder had te handelen.

Nu is mijn vraag deze: op grond van welk wetsartikel meent deze Minister, dat de Minister van Oorlog *persoonlijk* moest onderzoeken of er in dit geval misbruik van macht was gepleegd en waarom dit onderzoek niet kon worden opgedragen aan een commissie van onderzoek?

De heer Cool, Minister van Oorlog.....

Mijnheer de Voorzitter! Ik zal thans overgaan tot de beantwoording van de overige sprekers van dezen morgen en ontmoet dan in de eerste plaats den geachten afgevaardigde uit Zuid-Holland, den heer van Voorst tot Voorst. Deze geachte afgevaardigde heeft gesproken over de zaak van den kapitein te Breda.

Hierover is reeds zooveel gezegd, dat ik er niet veel meer heb bij te voegen. Ik dank den geachten afgevaardigde voor den steun, welke hij mijn voorganger en mij heeft willen verleenen. Duidelijk heeft hij, mijns inziens, aangetoond, dat in het belang van de tucht in het leger en van den kolonel, wiens gezag gehandhaafd moest worden, niet anders gehandeld worden kon.

Ik betreur het, dat art. 77 van de provisioneele instructie van het Hoog Militair Gerechtshof niet meer toegepast wordt en dat het Hof niet heeft kunnen goedvinden den weg te volgen, in 1823 voorgeschreven, een weg, dien het hof tot voor kort gevolgd heeft. Dan was veel onaangenaams voorkomen geworden.

Ik zou het zeer wenschelijk achten, als het hof opnieuw kon goedvinden, dien ouden weg te bewandelen; wellicht zou de provisioneele instructie eenigszins gewijzigd, of wel opnieuw meer de klemtoon op dat artikel gelegd moeten worden. Ik geef den geachten afgevaardigde uit Zuidholland de verzekering, dat ik met mijn geachten ambtgenoot van Justitie zal overleggen, of in dien geest maatregelen te treffen zijn.

Den geachten afgevaardigde uit Drenthe, den heer Van der Feltz, kan ik op zijn vraag alleen antwoorden, dat het toch quaestieus was, of een raad van onderzoek moest optreden. Minister Sabron onderzocht dit en kwam tot een negatieve conclusie. Dat was het gevoelen van dien bewindsman; meer kan ik er niet van zeggen. Met de beschouwing van mijn ambtsvoorganger kan ik mij geheel vereenigen. Hij vond geen aanleiding om den kolonel voor een raad van onderzoek te brengen. De kolonel kon zich niet ter purge stellen voor het Hoog Militair Gerechtshof, zoodat er geen andere weg overbleef dan die, welke door den Minister Sabron gevolgd is.

Nu kan men op justitieele of principieele gronden zeggen: dit of dat ware beter geweest, maar uit het oogpunt van handhaving der krijgstucht kon niet anders gehandeld worden. Op dit standpunt moet men zich stellen; er is gehandeld in het belang van de handhaving der krijgstucht, waarvoor de Minister Sabron verantwoordelijk was.

Bij een eventueele wijziging van de provisioneele instructie van het Hoog Militair Gerechtshof zal het zaak zijn om den klemtoon te leggen op artikel 77. Door het daar bepaalde kunnen meerdere rechtswaarborgen voor de hoofd- en opperofficieren verkregen worden.

De heer van Voorst tot Voorst: Mijnheer de Voorzitter! Slechts een kort woord. De heer van Löben Sels heeft ten aanzien van de opmerkingen door mij over de Bredasche zaak gezegd, dat hij de rechtsbeginselen der Christelijke partijen verdedigde. Ik heb mij afgevraagd welk verband er bestond tusschen de Christelijke beginselen en het door mij gesprokene. Ik heb het niet begrepen. Ik heb beweerd, en ik beweer nog, dat de door den oud-Minister Sabron genomen beschikking juist was en hij daartoe zedelijk verplicht was. Hij en hij alleen moest nauwgezet overwegen of er misbruik van gezag had plaats gehad. Hij heeft dit gedaan en daardoor den kolonel Roest van Limburg niet voor een raad van onderzoek gebracht.

Hij heeft met het oog op zijn verantwoordelijkheid gedaan, wat hij moest doen. Indien de generaal VAN LÖBEN SELS leest wat door mij betoogd werd — herhaling zou de Kamer slechts vervelen — geloof ik, dat het wellicht minder duidelijk door mij gesprokene hem de gewenschte inlichting zal geven. Indien hij het leest, zal hij bemerken, dat ik de Christelijke beginselen geheel buiten beschouwing heb gelaten. In de andere Kamer werd m. i. niet voldoende rekening gehouden noch met de aan den Minister door de Bevorderingswet gestelde eischen, noch met het niet nakomen van het door mij aangehaalde Koninklijk besluit en het buiten werking stellen van art. 77 van de Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof. Het misbruik maken van gezag is het zwaartepunt waarover de geheele zaak loopt. De Minister van Oorlog, in casu het uitvoerend gezag, heeft zich geen beoordeeling van het vonnis van het Hoog Militair Gerechtshof aangematigd, hij heeft dit niet oneerbiedig bejegend, maar het eenige juiste standpunt, hem door de wet op de bevordering enz. voorgeschreven, ingenomen.

Deze paar woorden slechts, Mijnheer de Voorzitter!

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK. (1)

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 4 April 1910.

Voorzitter: Mr. A. TELDERS.

Raadsleden: Mrs. A. M. B. HANLO, J. H. VAN GOOR, A. J. L. NYPELS, CH. KRABBE, B. C. J. LODER en A. FENTENER VAN VLISSINGEN.

De wet schrijft den rechter niet voor in zijn vonnis te vermelden waarom hij het bewijs niet ontzenuwd acht door de door den beklaagde te zijner verdediging aangevoerde omstandigheden. Uit het stilzwijgen daaromtrent kan niet worden afgeleid, dat naar die omstandigheden geen onderzoek heeft plaats gevonden.

De verklaringen van een verbalisant-getuige, dat een beklaagde zwaaiend ging, wartaal sprak en dranklucht van zich gaf betreffen omstandigheden, die voor zintuigelijke waarneming vatbaar zijn.

J. H. C., oud 52 jaren, koopman, geboren en wonende te Maastricht, is requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arrond.-Rechtbank te Maastricht van 29 Dec. 1909 waarbij in hooger beroep is bevestigd, behalve wat de regeling der vervangende hechtenis betreft, een op 23 Juli 1909 door den Kantonrechter te Maastricht gewezen vonnis, bij hetwelk hij is schuldig verklaard aan: „zich in kennelijken staat van dronkenschap op den openbaren weg bevinden, terwijl tijdens het plegen der overtreding nog geen jaar is verloopen, sedert eene vroegere veroordeeling van den schuldige wegens gelijke overtreding onherroepelijk is geworden" en te dier zake, met toepassing van de artt. 23 en 453, tweede lid Strafr., is veroordeeld tot betaling eener geldboete van *f* 15 en drie dagen vervangende hechtenis;

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer VAN GOOR, heeft de adv.-gen. LEDEBOER de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Bij tijdig ingediende memorie zijn als middelen van cassatie voorgedragen: 1°. „Schending, althans verkeerde toepassing der artt. 391, 392, 398, 401 Strafv. en art. 453 Strafr.";

(1) De in deze rubriek opgenomen uitspraken zijn overgenomen uit het Weekblad van het Recht. (Red. M. R. T.).

2°. „Schending althans verkeerde toepassing der artt. 211, 221, 223, 256 Strafv. en art. 453 Strafr.".

De in het eerste middel genoemde artikelen zouden geschonden zijn, doordat geen recht zou zijn gedaan op wettige bewijsmiddelen, doch alleen op gissingen door de agenten van politie bij redeneering opgemaakt.

Het aan requirant ten laste gelegd feit van „*openbare dronkenschap*", is bij het, behalve eene hier niet ter zake dienende omstandigheid, bevestigd vonnis van den Kantonrechter, als bewezen aangenomen, op grond van de, in een ambtseedig proces-verbaal opgenomen en als getuige afgelegde verklaring van den agent van politie J. B., dat deze heeft gezien en bevonden dat, requirant zich ten tijde en ter plaatse als in de dagvaarding omschreven, op den openbaren weg bevond in staat van dronkenschap, voor hem verbalisant kenlijk daaraan, dat hij zwaaiend ging, wartaal sprak en dranklucht van zich gaf.

Bij het bestreden vonnis der Rechtbank zijn de bewijsgronden nog aangevuld met de verklaringen van de, als getuige gehoorde politieagenten K. en S., welke beide, voor zoover ten deze van belang, inhouden dat die getuigen hebben gezien, dat requirant op bedoelden tijd en ter voorschreven plaatse „zwaaiend" over de straat liep.

Een en ander bevat niets, wat niet vatbaar was voor zintuigelijke waarneming; (zie de arr. van den H. R. van 1 Nov. 1909 in W. 8918 en 8922); ten overvloede voeg ik hier, naar aanleiding van eene opmerking in de memorie, nog aan toe, dat vermelding van de redenen van wetenschap, betreffende het door getuigen verklaarde, in het vonnis, niet door de wet wordt gevorderd. (Zie laatstelijk arr. H. R. 16 Juli 1909 W. 8902).

Het eerste middel acht ik dus ongegrond.

Het tweede is hierop gegrond, dat de Rechtbank had behooren, — doch verzuimd heeft — te onderzoeken, de al dan niet gegrondheid van een verweer van requirant, „dat hij *steeds* een waggelenden of min of meer zwaaienden gang heeft en bovendien in casu schuin steeds omziende op de openbare straat had geloopen, ten einde zich te vrijwaren tegen het werpen van steenen door de hem achtervolgende kinderen, tengevolge waarvan zijn gang nog meer dan anders zwaaiende of waggelende was"; zijnde nu dientengevolge het bestreden vonnis niet naar eisch der wet met redenen omkleed.

Dat *requirant* zou beweerd hebben, steeds een waggelende gang te hebben, blijkt uit de stukken niet, wel dat een getuige eene verklaring in dien geest heeft afgelegd, doch in elk geval zou eene bewering als de bovenbedoelde, voor den rechter geene verplichting scheppen, *uitdrukkelijk* te kennen te geven, of hij die bewering al dan niet overeenkomstig de waarheid acht, noch *uitdrukkelijk* te motiveeren, waarom hij c. q. desniettegenstaande, het ten laste gelegde feit als bewezen heeft aangenomen.

Aangezien in het in voege als voorschreven, bevestigd vonnis de gronden waarop het bewijs rust, zijn vermeld en in het bestreden vonnis wordt verklaard, dat de Rechter zich daarmede vereenigt, onder aanvulling met nog enkele andere, en de wettigheid der gebezigde bewijsmiddelen niet met recht kan bestreden worden, is de bestreden uitspraak naar den eisch der wet met redenen omkleed en houd ik dus ook dit middel voor ongegrond.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij memorie:

I. Schending, althans verkeerde toepassing der artt. 391, 392, 398 en 401 Strafv. en art. 453 Strafr.;

II. Schending, althans verkeerde toepassing der artt. 211, 221, 223 en 256 Strafv. en art. 453 Strafr.;

Overwegende, dat bij inleidende dagvaarding aan den requirant is ten laste gelegd en bij het door het bestreden vonnis in zooverre bevestigde vonnis van den kantonrechter wettig en overtuigend bewezen verklaard is, met zijne schuld daaraan, dat hij op 5 Juni 1909 op den openbaren weg in de gemeente Maastricht, in de lage barakken, zich heeft bevonden in kennelijken staat van dronkenschap en zulks nadat hij bij vonnis van het kantongerecht te Maastricht van 18 Juli 1908 is veroordeeld geworden wegens openbare dronkenschap, welk vonnis, bij verstek gewezen, onherroepelijk is geworden na verloop van 14 vrije dagen na den 17 Oct. 1908, op welken dag de veroordeelde is aangehouden en ingesloten ter ten uitvoerlegging der bij dat vonnis, waartegen geen verzet is gedaan, opgelegde hechtenisstraf;

dat dit feit is gequalificeerd en requirant deswege tot de straf is veroordeeld, als aan het hoofd van dit arrest vermeld;

O. wat het tweede middel betreft, dat, als onmiddellijk den vorm betreffende, het eerst behoort behandeld te worden;

dat dit middel, blijkens de toelichting, daarop steunt, dat de Rechtbank verzuimd zou hebben te onderzoeken de al of niet gegrondheid van het verweer van den requirant, dat hij steeds een waggelenden of min of meer zwaaienden gang heeft en bovendien in casu, schuin, steeds omziende, op de openbare straat had geloopen, ten einde zich te vrijwaren tegen het werpen met steenen door de hem achtervolgende kinderen, ten gevolge waarvan zijn gang nog meer dan anders zwaaiende of waggelende was;

dat blijkens de processen-verbaal, respectievelijk gehouden ter terechtzitting van Kantongerecht en Rechtbank, de requirant in beide instantiën eenvoudig ontkend heeft het hem ten laste gelegde, onder bijvoeging bij de Rechtbank: „dat hij op tijd en plaats voormeld door een troep kinderen achtervolgd werd en genoodzaakt was telkens om te kijken, omdat zij hem met straatvuil gooiden en hem uitscholden; dat hij dus voortdurend schuin moest loopen";

dat alzoo het middel, voor zoover dit een beroep doet op den gang dien de requirant *steeds* zoude hebben, zijn feitelijken grondslag mist;

dat, wat het overigens in het middel aangevoerde betreft, dit niet tot cassatie kan leiden, daar den rechter nergens is voorgeschreven, om in zijn vonnis te vermelden, waarom hij het bewijs niet ontzenuwd acht door de door den beklaagde te zijner verdediging aangevoerde omstandigheden, zoodat uit het stilzwijgen daaromtrent niet kan worden afgeleid, dat naar die omstandigheden geen onderzoek heeft plaats gehad;

O. wat het eerste middel betreft:

dat dit volgens de toelichting daarop steunt, dat geen recht zoude gedaan zijn op wettige bewijsmiddelen, doch alleen op vermoedens, namelijk gissingen door de agenten van politie bij redeneering opgemaakt;

dat het bewijs volgens het vonnis van den Kantonrechter — welk bewijs door de Rechtbank is aangevuld door de aanwijzingen voortvloeiende uit eene erkentenis van beklaagde en uit een tweetal getuigenverklaringen — geleverd wordt door een ambtseedig door den verbalisant als getuige ter terechtzitting bevestigd en toegelicht proces-verbaal, inhoudende: „dat de verbalisant heeft gezien en bevonden, dat de beklaagde op 5 Juli 1909 des namiddags te 8½ uur in de gemeente Maastricht, op den openbaren weg

genaamd de Lage Barakken, zich bevond in staat van dronkenschap, voor hem, verbalisant, kenlijk daaraan, dat hij zwaaiende ging, wartaal sprak en dranklucht van zich gaf";

dat de laatstgenoemde drie omstandigheden voor zintuigelijke waarneming vatbaar zijn en dus geen verboden gissingen van een getuige opleveren en dit evenmin het geval is met de getuigenverklaringen, die de Rechtbank ter aanvulling van het bewijs gebezigd heeft, omdat daarin alleen van dezelfde omstandigheden gewag gemaakt wordt;

dat alzoo ook dit middel ongegrond is;

Verwerpt het beroep.

Arrond.-Rechtbank te Alkmaar.

Rechtdoende in Strafzaken.

Zitting van den 12 Juli 1910.

Voorzitter: Mr. D. van Houweninge.

Rechters: Mrs. A. M. Ledeboer en N. H. de Lange (plv.).

De Politiehond als bewijsmiddel.

De Officier van Justitie,

tegen

I. J. C. A., oud 23 jaren, van beroep koopman, geboren te Velzen, wonende te Haarlem en

II. N. J. K., oud 27 jaren, van beroep typograaf, geboren en wonende te Haarlem, ter terechtzitting verschenen, beiden gedetineerd in het Huis van Bewaring te Alkmaar.

De Reehtbank enz.;

Gezien enz.;

Overwegende dat de beklaagden zijn gedagvaard ter zake:

dat zij te Castricum in den nacht van 22 op 23 April 1910 te zamen en in vereeniging hebben gepoogd met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening weg te nemen, goederen, die zich zouden bevinden in de woning van A. M. van der V., en behoorende aan dezen, althans aan een ander dan aan hen, beklaagden; zulks na zich den toegang tot die woning gedurende den voor de nachtrust bestemden tijd te hebben verschaft — terwijl zij zich daar hebben bevonden buiten weten en tegen den wil van den rechthebbende — door middel van verbreken van een glasruit, waarna zij de spanjolet-sluiting van een veranda-deur konden omdraaien, dientengevolge die deur openen en zich door die opening naar binnen begeven; hebbende het voornemen der daders tot dit misdrijf zich geopenbaard door een begin van uitvoering en zijnde die uitvoering daarvan niet voltooid alleen tengevolge van de van hunnen wil onafhankelijke omstandigheden dat van der V. en vrouw zijn wakker geworden, waarna de dader die op de slaapkamer van van der V. was, zich ontdekt ziende, ijlings de vlucht heeft genomen, aan welke vlucht de andere, bemerkende dat de eene ontdekt was, heeft deelgenomen;

zulks wat aangaat beklaagde K.:

terwijl nog geen vijf jaren waren verloopen sedert hij geheel had ondergaan de gevangenisstraf, hem door het Gerechtshof te Amsterdam opgelegd bij arrest van 25 Sept. 1907 wegens diefstal in vereeniging met braak;

Overwegende dat de navolgende getuigen ter terechtzitting hebben verklaard:

A. M. van der V., enz.;

F. D. H., tevens deskundige:

dat hij op verzoek en in tegenwoordigheid van den rechter-commissaris voor strafzaken bij deze Rechtbank op 23 Mei ll. op het terrein van het huis van bewaring alhier met behulp van zijn politiehond Tjap een onderzoek heeft ingesteld naar de herkomst van een pet hem door dien rechter-commissaris ter hand gesteld, zijnde de pet ter terechtzitting aanwezig, gemerkt A;

dat hij alstoen, nadat de beide beklaagden op de binnenplaats waren geleid, alwaar op een oppervlakte van plm. 30 M². een zevental personen aanwezig waren, den hond lucht heeft gegeven van de pet en vervolgens gecommandeerd heeft: „zoek luid!"; dat daarop de hond eerst langs de verschillende menschen liep, daarop terug snelde naar beklaagde K. en driemaal blaffend tegen dezen opsprong;

dat, nadat K. nog eens van plaats veranderd was, de hond wederom op hem afsprong, luid blaffende;

dat vervolgens de beide beklaagden in de gevangenis zijn teruggebracht en de pet, gemerkt A, alstoen is neergelegd naast de pet gemerkt B, mede ter terechtzitting aanwezig;

dat hij daarop met den hond zich begeven heeft binnen de gevangenis en deze lucht heeft laten opnemen van beklaagde K.; dat hij daarop den hond heeft losgelaten, en dat deze toen eerst de pet, gemerkt B, opnam, maar deze aanstonds weder los liet en tot tweemaal toe de pet apporteerde, gemerkt A;

dat de lucht, welke aan het menschelijk lichaam aanwezig is en welke voor ieder mensch verschillend is, zich door de uitwaseming van het lichaam mededeelt aan de voorwerpen, speciaal aan de kleedingstukken, welke iemand eenigen tijd draagt en een politiehond het instinct heeft om de lucht van het menschelijk lichaam te herkennen;

dat de voormelde proeven de contrôle-proef, waarbij de hond op de meest besliste wijze te kennen gaf, dat hij de lucht van de pet A, herkende als de lucht van beklaagde K. en omgekeerd, aantoonen, dat aan de pet, gemerkt A, kleeft de lucht van beklaagde K., zoodat hij tot de conclusie komt, dat die pet geruimen tijd door dezen beklaagde moet zijn gedragen;

O. dat de Rechtbank zich met het gevoelen van den deskundige, op de gronden daarvoor door dezen aangevoerd, vereenigt en dat gevoelen tot het hare maakt;

O. enz.;

O. dat het als bewezen aangenomen feit moet worden gequalificeerd voor ieder der beklaagden: „poging tot diefstal, gedurende den voor de nachtrust bestemden tijd, in eene woning door iemand die zich aldaar buiten weten en tegen den wil van den rechthebbenden bevindt, door twee of meer vereenigde personen, waarbij de schuldige zich den toegang tot de plaats des misdrijfs heeft verschaft door middel van braak;

Voor den 2de beklaagde bovendien: „gepleegd terwijl nog geen vijf jaren zijn verloopen sedert de schuldige eene tegen hem wegens diefstal

door twee of meer vereenigde personen, waarbij de schuldigen zich den toegang tot de plaats des misdrijfs hebben verschaft door middel van braak, uitgesproken gevangenisstraf geheel heeft ondergaan";

Gezien de artt. 10, 45, 310, 311 pr. 3, 4, 5; 421 Strafrecht, 219 Strafvord.;

Recht doende:

Verklaart de beklaagden schuldig aan het feit hun bij dagvaarding ten laste gelegd, zooals hiervoren voor ieder hunner bewezen verklaard en gequalificeerd;

Veroordeelt hen deswege tot een gevangenisstraf, den eersten beklaagde voor den tijd van drie jaren, den tweeden beklaagde voor den tijd van vier jaren;

Beveelt de teruggave, enz.

Dit vonnis, waaruit blijkt dat de politiehond zijne intrede in ons strafproces gehouden heeft, is een aardige illustratie van het juist dezer dagen in de residentie gehouden concours. Wij matigen ons geen oordeel aan over het gevoelen van den inzake politiehonden deskundige. Staat het wetenschappelijk vast, dat de lucht, welke aan het menschelijk lichaam aanwezig is, voor ieder mensch verschillend is en dat dus eene erkenning, steunende op de reuk van den hond, volstrekte zekerheid geeft? Wij stellen de vraag zonder, gelijk gezegd, ons aan een antwoord te wagen.

REDACTIE.

DE POLITIEHOND.

Naar aanleiding van uwe nota onder het vonnis der Rechtbank alhier W. 9022 in zake de politiehond, deel ik u mede dat in hooger beroep, het Hof te Amsterdam eveneens het deskundig oordeel van den eigenaar-dresseur, van den bewusten hond overnam en dat oordeel mitsdien tot inlichting van het Hof heeft gediend.

Als Rechter-Commissaris ook in deze zaak heeft mij de afloop zeer geïntresseerd, en gaf 't mij dan ook een zekere mate van voldoening toen mij gister werd gerapporteerd dat de veroordeelde K. tijdens zijn transport naar de strafgevangenis te L. op zijne, ook voor 't Hof volgehouden, ontkentenis is teruggekomen, de met A. gepleegde inbraak in bijzonderheden heeft medegedeeld en bekend dat de bewuste pet van hem was geweest.

De hond Tjap heeft dus in den echten zin van 't woord „een goeden neus gehad". Dit komt nog meer uit indien u nagaat dat de proefneming met den hond op de beide beklaagden plaats had ééne maand na de inbraak, en de pet in dien tusschentijd in tal van handen was geweest o. a. bij een deskundige die door photographische vergrooting den in de voering gestempelden doch niet meer leesbaren naam van den leverancier voor den dag bracht, en bij de politie te Haarlem waar beklaagden de pet werd gepast. Ter ontzenuwing van het resultaat met den politiehond beriep beklaagde zich dan ook op dat passen bij de politie.

Mij dunkt dat deze zaak wel geschikt is om uwen twijfel of het wel vast staat dat ieder mensch *voor een politiehond* een andere lucht bij zich heeft, eenigszins te doen verminderen.

Mr. Q.

Hooge Raad der Nederlanden.

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 6 Juni 1910.

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raadsheeren: Mrs. S. Gratama, J. H. van Goor, A. J. L. Nypels, Ch. Krabbe, J. A. A. Bosch en A. Fentener van Vlissingen.

Elk gebruik van gezag tot het provoceeren van een misdrijf is misbruik van gezag. Gebruik van gezag heeft plaats, wanneer de meester aan zijn ondergeschikte een last geeft tot het verrichten van eene handeling, die valt binnen de grenzen van het dienstverband. De nadrukkelijkheid van het bevel, bestemd en geschikt om den tegenstand of de aarzeling van den ondergeschikte te overwinnen, is een eisch die de wet niet kent. (*Anders* Simons, *Leerboek I bl. 209*).

De Ambtenaar van het O. M. bij de Kantongerechten te Amsterdam, is requirant van cassatie tegen een vonnis van den Kantonrechter in kanton IV te Amsterdam van 8 Febr. 1910, waarbij J. L. V., oud 39 jaren, caféhouder, wonende te Amsterdam, ontslagen is van alle rechtsvervolging.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer van Goor, heeft de adv.-gen. Jhr. Rethaan Macaré de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Aan den gerequireerde is bij inleidende dagvaarding te laste gelegd, dat op 8 Dec. 1909 de bij hem in dienst zijnde N. S., als bestuurder van een handkar, daarmede gereden heeft op den openbaren weg in de Nieuwe Tuinstraat te Amsterdam, zonder dat die handkar, (gelijk bij art. 71 der Alg. Politieverordening van Amsterdam is voorgeschreven), voorzien was van een door de politie aangewezen nummer in wit geschilderde cijfers ter grootte van 15 cM. op donkeren achtergrond, welk feit beklaagde door *daartoe* aan genoemden S. last te geven, alzoo door misbruik van gezag *opzettelijk* heeft uitgelokt.

Dit feit is door den Kantonrechter in kanton IV te Amsterdam bij het aangevallen vonnis (met terzijdestelling van de gevolgtrekking, dat hier zou zijn misbruik van gezag), op grond van wettige bewijsmiddelen wettig en overtuigend bewezen verklaard.

De Kantonrechter acht dit bewezen feit echter niet strafbaar en heeft de gerequireerde te dier zake ontslagen van alle rechtsvervolging, omdat naar zijn oordeel de door hem als bewezen aangenomen daadzaken niet opleveren misbruik van gezag in den zin van art. 47 2°. Strafr., stellende hij, dat daartoe vereischt wordt, dat de door den patroon aan zijn ondergeschikte gegeven last meer is dan eene eenvoudige opdracht van werk, doch het karakter draagt van een nadrukkelijk bevel of gebod bestemd en geschikt, om eene mogelijke aarzeling, bij den van hem afhankelijken ondergeschikte te overwinnen.

Tegen die beslissing is de betrokken Ambtenaar van het O. M. in cassatie gekomen en stelt deze bij tijdig ingediende memorie als middel voor:

Schending van art. 216 Strafv., 47 Strafr., 71 aanhef en letter *e* 134 der Alg. Politieverordening van Amsterdam dd. 10 Maart 1909 jis. art. 1 en 133 dier Verordening.

De gronden, die hij tot staving van dit middel bij memorie aanvoert, komen mij juist en overtuigend voor.

Wat te laste gelegd en bewezen verklaard is, levert niet op eene eenvoudige opdracht van werk, doch is de *opzettelijk* aan den ondergeschikte gegeven last tot het bij de door hem binnen de kom der gemeente Amsterdam op den openbaren weg te verrichten werkzaamheden gebruiken van een ongenommerde handkar, alzoo tot een bij de Politieverordening verboden handeling.

Met Mr. Noyon Wetb. v. Strafr. 2e druk deel I bl. 268, aant. 28 op art. 47 in fine acht ik, dat de patroon, die aan den van hem finantieel ondergeschikte opzettelijk den last geeft, om eene bij wet of verordening verboden handeling te verrichten reeds alleen daardoor misbruik maakt van zijn gezag.

De eisch, dat nog daar te boven moet blijken, dat de ondergeschikte geaarzeld heeft, om aan den hem gegeven last te voldoen of dat althans het bevel op zoo nadrukkelijke wijze moet gegeven zijn, dat het geschikt was, om eene mogelijke aarzeling bij den ondergeschikte te overwinnen, acht ik buiten de wet.

Mitsdien concludeer ik tot vernietiging van het aangevallen vonnis en dat Uw Raad recht doende ten principale zal verklaren, dat de bewezen verklaarde feiten behooren te worden gequalificeerd: Het door misbruik van gezag opzettelijk uitlokken van eene overtreding van het bij art. 71 der Alg. Politieverordening van Amsterdam gestelde verbod, om binnen de kom der gemeente Amsterdam op den openbaren weg een handkar te gebruiken, die niet voorzien is van een door de politie aangewezen nummer, in wit geschilderde cijfers ter grootte van 15 centimeters op donkeren achtergrond en dat Uw Raad mitsdien den gerequireerde met toepassing der artt. 47 en 23 Strafr., 71 en 134 jis. 1 en 133 der Alg. Politieverordening van Amsterdam dd. 10 Maart 1909 alsnog zal veroordeelen tot betaling eener geldboete van één gulden of tot subsidiaire hechtenis van één dag.

De Hooge Raad enz.;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie:

Schending van art. 216 Strafv., art. 47 Strafr., de artt. 71 aanhef en sub *e* en 134 Alg. Politieverordening van Amsterdam, vastgesteld 10 Maart 1909, in verband met de artt. 1 en 133 dier Verordening;

dat aan den gerequireerde bij inleidende dagvaarding is ten laste gelegd, dat op 8 Dec. 1909 de bij hem in dienst zijnde N. S. als bestuurder van een handkar, daarmede gereden heeft op den openbaren weg in de Nieuwe Tuinstraat te Amsterdam, zonder dat die handkar voorzien was van een door de politie aangewezen nummer in wit geschilderde cijfers ter grootte van 15 centimeters op donkeren achtergrond, welk feit beklaagde door daartoe aan genoemden S. last te geven, alzoo door misbruik van gezag, opzettelijk heeft uitgelokt;

dat bij het bestreden vonnis dit feit wettig en overtuigend bewezen verklaard is, met gerequireerdes schuld daaraan, doch niet strafbaar verklaard en hij deswege van alle rechtsvervolging is ontslagen;

Overwegende, dat art. 71 der in het middel van cassatie genoemde verordening voorschrijft: „Het is aan houders of bestuurders verboden op den openbaren weg het hierna te noemen materieel te gebruiken, tenzij

voorzien van de navolgende kenteekenen: *e.* de handkarren van een door de politie aangewezen nummer in wit geschilderde cijfers ter grootte van 15 centimeters op donkeren achtergrond, enz."; art. 133 luidt: „De bepalingen van afdeeling II van dit Hoofdstuk (waartoe art. 71 behoort) zijn uitsluitend van toepassing binnen de kom der Gemeente", terwijl bij art. 134 op de overtreding van genoemd verbod als straf gesteld wordt eene geldboete van ten hoogste f 15;

O. dat het ontslag van rechtsvervolging daarop gegrond is, „dat bij dagvaardiging niet werd gesteld en overigens ook niet is bewezen, dat die last van beklaagde aan zijn bediende tot eene verrichting vallende onder diens dienstverband, meer was dan eene eenvoudige opdracht van werk en het karakter droeg van een nadrukkelijk bevel of gebod, bestemd en geschikt om een mogelijken tegenstand, althans eene mogelijke aarzeling bij den van hem afhankelijken ondergeschikte te overwinnen, hetgeen eerst den last tot een opzettelijk uitlokken van het feit door misbruik van gezag zoude stempelen";

dat requirant daartegen te recht aanvoert:

„dat elk gebruik van gezag tot het provoceeren van een strafbaar feit een misbruik is", dat gebruik van gezag plaats heeft: „wanneer de meester aan dien ondergeschikte een last geeft tot het verrichten van eene handeling, die valt binnen de grenzen van het dienstverband" en dat: „vormt zoodanige handeling een strafbaar feit, dat gebruik van gezag misbruik is";

dat de nadrukkelijkheid van het bevel, bestemd en geschikt om den tegenstand of de aarzeling van den ondergeschikte te overwinnen, een eisch is, die de wet niet kent, waar deze misbruik van gezag in het algemeen genoegzaam verklaart, zoodat eene beperking van de toepassing der bepaling tot die gevallen, buiten de wet ligt;

dat alzoo het middel gegrond is en het bestreden vonnis, wegens schending van art. 47 Strafr. en de artt. 71 en 134, in verband met art. 133 Alg. Politieverordening van Amsterdam moet worden vernietigd, voor zoo verre het ten laste gelegde feit daarbij niet strafbaar verklaard is en gerequireerde is ontslagen van alle rechtsvervolging;

Vernietigt in zooverre het vonnis van het Kantongerecht n°. IV te Amsterdam op 8 Febr. 1910 in deze zaak gewezen;

Recht doende ten principale, krachtens art. 105 R. O.:

Qualificeert het bij genoemd vonnis bewezen verklaarde:

het door misbruik van gezag opzettelijk uitlokken der overtreding: het binnen de kom der gemeente Amsterdam op den openbaren weg een handkar gebruiken, die niet voorzien is van een door de politie aangewezen nummer, in wit geschilderde cijfers ter grootte van 15 centimeters op donkeren achtergrond;

Gezien bovengenoemde artikelen en de artt. 23 en 91 Strafr.;

Veroordeelt den gerequireerde in eene geldboete van f 1, met bepaling dat die boete bij niet betaling daarvan binnen den tijd van 2 maanden na den dag waarop dit arrest kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door hechtenis van één dag.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Uit de Begrooting van Oorlog 1910.

1o. Militaire Rechtspleging.

VOORLOOPIG VERSLAG TWEEDE KAMER.

In de Memorie van Antwoord betreffende de begrooting van het Departement van Justitie voor 1909 heeft de Minister van Justitie medegedeeld, dat het overleg betreffende de voorgenomen wijziging in de militaire rechtspleging, door hem gepleegd met zijn ambtgenooten van Marine en van Oorlog, bevredigend mocht worden genoemd, al was nog niet in allen deele overeenstemming verkregen. Desondanks is echter de indiening van een Nota van Wijzigingen op het reeds eenige jaren aanhangige wetsontwerp tot dusverre uitgebleven. Was men wel ingelicht, dan zou die vertraging te wijten zijn aan de ongeneigdheid der militaire Departementen om tot een hervorming in de gewenschte richting mede te werken. Men vroeg inlichtingen omtrent den stand der zaak en drong er met kracht op aan, dat de Minister aan het tot stand komen van een hervorming zijn medewerking niet zoude onthouden. Zooals ook in het Voorloopig Verslag betreffende hoofdstuk IV is opgemerkt, is zulk een hervorming dringend noodzakelijk en in verband met de invoering van het Militaire Strafwetboek en de Wet op de Krijgstucht spoedeischend. Het eerst noodige schijnt, dat aan het hoofd der krijgsraden burgerrechtsgeleerden worden geplaatst.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Ten aanzien van de hier gestelde vragen en opmerkingen, meent de ondergeteekende te kunnen volstaan met te verwijzen naar hetgeen door den Minister van Justitie, op bladzijde 14 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag betreffende hoofdstuk IV der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1910, onder het opschrift *Militaire Rechtspleging* is medegedeeld (1).

VOORLOOPIG VERSLAG EERSTE KAMER.

Met groote voldoening had men vernomen, dat er overeenstemming was verkregen tusschen den Minister van Justitie en zijn militaire ambtgenooten betreffende de hoog noodige wijziging der militaire rechtspleging. Men wees nogmaals op het gebrekkige in die rechtspleging en men meende dat het meer dan tijd was eindelijk voordeel te doen met het werk van den hoogleeraar VAN DER HOEVEN door invoering van het nieuw militair strafwetboek.

(1) Zie blz. 278, Deel V Mil. Recht. Tijdschrift. (Red.).

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Naar aanleiding van de hier gemaakte opmerking spreekt de ondergeteekende het vertrouwen uit, dat, nu de hierbedoelde overeenstemming verkregen is, het tot stand komen der zoo lang gewenschte wijziging der militaire rechtspleging niet lang meer op zich laten wachten.

2o. Duel.

VOORLOOPIG VERSLAG TWEEDE KAMER.

In verband met het duel, dat onlangs te 's Gravenhage heeft plaats gehad en waarbij een der partijen een actief dienend officier der huzaren was, vroegen eenige leden 's Ministers zienswijze te mogen vernemen omtrent de quaestie van deelneming van een officier aan zulk een bij de wet verboden handeling. Moet uit het feit, dat bedoelde officier, die tot vijf dagen gevangenisstraf is veroordeeld, tot nog toe in zijn positie in het leger is gehandhaafd, worden afgeleid, dat de legerautoriteiten van oordeel zijn, dat noch het begaan van genoemd strafbaar feit, noch het ondergaan van gevangenisstraf te dier zake op de beoordeeling van een officier van invloed mag zijn?

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Het valt niet te ontkennen, dat hier bedoelde actiefdienende hoofdofficier door het aannemen van een duel de strafwet heeft overtreden en dus niet gehandeld heeft overeenkomstig de eischen der krijgstucht.

Dat het gehouden tweegevecht en de daarop gevolgde straf het prestige van den kolonel bij het korps, waarover hij het commando voert, op gevoelige wijze heeft geschaad, is tot heden niet gebleken.

Naar de meening van den ondergeteekende, kan de vraag, of het begaan van genoemd strafbaar feit, en het deswege ondergaan van gevangenisstraf, op de beoordeeling van een officier van invloed mag zijn, in het algemeen niet anders dan bevestigend worden beantwoord.

BERAADSLAGING TWEEDE KAMER.

Zitting van 17 December 1909.

De heer THOMSOM . . . . . .

Ik sprak straks over de rechtsbedeeling in het leger en ik heb mij daarbij de mededeeling veroorloofd, dat, naar mijn meening, de rechtspositie onder het bewind van den geachten voorganger van dezen Minister er niet op is vooruitgegaan. Ik zal die meening, waar ik die heb uitgesproken, met enkele voorbeelden moeten toelichten. Ik doe dat, omdat de Minister zich ten opzichte van deze zaak van een pertinente mededeeling onthoudt. Zijn Excellentie citeert voor een groot deel de opvatting van zijn voorganger, maar omtrent de inzichten van hem zelf tasten wij in het duister.

Zijn Excellentie zegt bijvoorbeeld ten aanzien van de bekende quaestie van het Haagsche duel, die in de pers voldoende is bekeken, op bladz. 22 van de Memorie van Antwoord:

„Het valt niet te ontkennen, dat hier bedoelde actiefdienende hoofdofficier door het aannemen van een duel de Strafwet heeft overtreden en dus niet gehandeld heeft overeenkomstig de eischen der krijgstucht.

„Dat het gehouden tweegevecht en de daarop gevolgde straf het prestige

van den kolonel bij het korps, waarover hij het commando voert, op gevoelige wijze heeft geschaad, is tot heden niet gebleken."

Ik vraag: moet dat dan blijken, moet men mogelijk maken, dat dit blijkt? En verder:

„Naar de meening van den ondergeteekende kan de vraag, of het begaan van genoemd strafbaar feit, en het deswege ondergaan van gevangenisstraf, op de beoordeeling van een officier van invloed mag zijn, in het algemeen niet anders dan bevestigend worden beantwoord."

Deze uiteenzetting lijdt niet aan overdreven kracht, om geen ander woord te bezigen. In het algemeen kan dus het ondergaan van gevangenisstraf door een hoofdofficier op grond van handelingen in strijd met bepalingen van de Strafwet geacht worden van invloed te zijn op de beoordeeling. Ik vind dat uitermate zwak. Ik had begeerd, dat de Minister hier van de mogelijkheid, die hem gegeven was om tegen het duel op te treden, had doen blijken; ik had begeerd dat de Minister met ronde woorden had gezegd: dat duel, dat verouderde overblijfsel, duld ik in mijn leger niet, dat moet maar begrepen worden, des niet zal ik maatregelen nemen dat het begrepen wordt.

Moet ik uit dit zwakke antwoord nu de gevolgtrekking maken, dat de Minister dit niet begrijpt? De Minister knikt ontkennend en ik ben dankbaar daarvoor. Maar het is noodig, dat de Minister daarvan doet blijken. Dat is noodig, en dat kan ik naar aanleiding van deze recente quaestie zeggen, omdat een van de dagbladen zich verdienstelijk heeft gemaakt door naar aanleiding van dit duel een enquête te houden; een stemkaart werd gezonden naar de verschillende officieren om te vragen hoe het staat met de opvattingen omtrent het tweegevecht in het leger. Neemt men nu van die opvattingen kennis, dan blijkt, dat het noodig is, dat de Minister van zijn meening, die ik nu ken, blijk geeft. Dat kan de Minister ook gerust doen, want de uitkomst van die enquête is niet onbevredigend. Ruim 24 pCt. der officieren hebben geantwoord en daarvan waren er 72 pCt. onvoorwaardelijk tegenstanders van het duel en 28 pCt. voorstanders verklaarden er zich althans niet onvoorwaardelijk tegen.

Maar waarop ik voornamelijk wil wijzen, dat zijn de argumenten, op grond waarvan de officieren, die het duel mooi vinden en echt militair, dit bepleiten. Een officier heeft bijvoorbeeld geantwoord: „Ondergeteekende keurt onvoorwaardelijk af, dat de pers zich bemoeit met delicate zaken als het tweegevecht en acht het onbescheiden per briefkaart vragen te stellen als deze.

„Daarenboven zou tot beantwoording meer dienen te worden gezegd, dan kan geschieden door het zwart maken van een cirkeltje.

„Een en ander brengt hem er toe, beleefd doch dringend te verzoeken, in het vervolg van deze en dergelijke „referendums" te worden verschoond."

Een tweede zegt:

„Ik neem de vrijheid hieronder te vermelden waarom ik het tweegevecht in sommige gevallen niet afkeur, doch zelfs toejuich. Het tweegevecht kan mijns inziens in verschillende gevallen noodig zijn om onbeschoftheid behoorlijk te beloonen of om, zich door maatschappelijke of financieele positie onaantastbaar gevoelende, 1) te doen inzien, dat hun positie ze niet stelt boven de wetten waardoor mannen zich gebonden achten onderling of tegenover dames."

---

1) (Gevoelende*n*? Red.)

Zonderlinge opvatting over die wetten waardoor mannen zich gebonden achten, terwijl men zich door de gewone Strafwet, die het duel strafbaar stelt, niet gebonden acht!

Maar het meest curieus is de opvatting van een tweede-luitenant-kwartiermeester. Deze „keurt het tweegevecht onvoorwaardelijk goed en vindt het niet of zelden voorkomen van duels één teeken van de vele, die duiden op verslapping en verwijfdheid; men kent tegenwoordig — zegt hij — slechts den economischen strijd; militairen zijn mannen van wapenen; zijn er die zich niet in staat voelen de wapenen te hanteeren, eische men dat dezen er uitgaan; het is voorts bedroevend dat de burgerrechter zich mag mengen in zulke bij uitstek militaire aangelegenheden. In den strijd vormen zich mannen die het vaderland noodig heeft in tijden van gevaar. Het is ijselijk dat men zoo alles wil vermijden om het dierbare corpus te behouden; u begrijpt toch ook dat die vrees ten verderve voert, o, mijnheertje, mijnheertje, gedenk het lot der volkeren, bedenk dat in den worstelstrijd der volken een klein volk vooral dubbel krachtig moet zijn; met uw stemkaart in handen zou men er toe komen te besluiten: Ja, 't vaderland is verloren, laten we maar denken après nous le déluge; bedenk, mijnheertje, dat de kracht eener natie zit in de individuen, hiermede stop, dag mijnheer."

De redactie van de courant teekent daarbij aan:

„Welk een kostelijk heel klein stukje militaire psychologie! Kolonel baron van der Capellen en overste Römer hebben wel overtuigde medestanders. Hulde terloops aan onze militaire opleidingscholen, die zulke nieuw gevormde officieren in de maatschappij afleveren." (1)

Men zal het mij ten goede houden, dat ik hier deze enkele voorbeelden aanhaal, omdat de Minister daaruit zal kunnen ervaren hoe noodig het is dat er in het leger een einde wordt gemaakt aan het duel, dat helaas nog voorkomt, zij het dan sporadisch, en dat niet in het leger mocht bestaan. Nu is het in dit verband allerkostelijkst, dat de kolonel van der Capellen, de commandant van het regiment, gemeend heeft een duel niet te kunnen weigeren, hetgeen door zijn medestanders is aangevoerd als een bewijs van grooten moed en alle mogelijke militaire deugden, maar dat daarentegen de generaal Braams, inspecteur van de cavalerie, aan denzelfden persoon het op ongeveer gelijke motieven gevraagde duel geweigerd heeft. Ten gevolge van die weigering is die generaal Braams verklaard — en dat is hem overgebracht door een actief dienend officier uit het leger — dat hij was „satisfaktionsunfähig".

Het doet mij pleizier, dat men daarom lacht. Ik geloof, dat het belachelijk maken van het duel het beste middel is om het te bestrijden.

De heer Ter Laan: . . . . . .

In overeenstemming met de geheele legerinrichting is wat wij gehoord hebben over dat bespottelijke duel, waarmede twee hooge heeren een prachtig voorbeeld hebben gegeven.

Ik las, in denzelfden tijd, dat een 17-jarig jongmensch in dienst een korporaal een klap had gegeven, wat hij niet mocht doen. Daarvoor heeft hij twee maanden straf gekregen. Dat was nog een kwajongen; men moest er nog over beraadslagen of hij goed was voor de tuchtschool. Mag nu

(1) Het kan voor velen eene geruststellende gedachte zijn dat de hier besproken officier in den regel meer gelegenheid zal hebben tot het hanteeren van de pen dan van het zwaard, en voor dien officier zelf, dat ook met de eerste zoo scherpe wonden kunnen worden toegebracht. Lezenswaardige beschouwingen over het duel zijn te vinden in het *Tijdschrift voor Strafrecht*, deel I, pag. 109 vg. (Red. M. R. T.).

die straf van twee maanden gehandhaafd blijven, als zulke hooge heeren, die daartoe het voorbeeld hebben gegeven en elkander niet slechts met de zachte hand aanraakten, voor hun duel maar een paar dagen krijgen?

Deze Minister zal zich niet boven de rechterlijke macht plaatsen, gelijk een voorganger zich aanmatigde te doen. Maar wat de Minister wel had moeten doen was: vragen aan de Koningin, of het recht van gratie niet moest worden toegepast op dezen jongen, die zoo trouw het gegeven voorbeeld volgde.

De Minister heeft het duel niet goedgekeurd in de stukken; maar heeft hij het afgekeurd! Tusschen de regels zeker niet en in de regels niet sterk.

Nu weet ik wel, dat dit duel maar gekheid was. Geen sterveling heeft geloofd, dat een dezer heeren zou kunnen sneuvelen en daarvoor waren, denk ik, die heeren zelf ook niet bang. Het was met dat duel Pruissen in het klein; maar het voorbeeld is en blijft slecht voor het leger. Ik verwacht dus van den Minister, dat hij op de een of andere manier scherper zijn afkeuring zal uitspreken over die duelleerende officieren; doet hij dit niet, dan mocht het duel eens inburgeren onder de hooge officieren. Het zou niet onmogelijk zijn, dat degene, wiens brief de heer THOMSON heeft voorgelezen, aan den geachten afgevaardigde zijn kaartje zond, altijd met een Minister, die het duel niet zoo stellig mogelijk afkeurt en verbiedt.

De heer COOL, Minister van Oorlog: . . . . . .

Wel wensch ik een nader woord te zeggen aangaande mijn zienswijze omtrent het duel. Volgens den geachten afgevaardigde uit Leeuwarden zou mijn antwoord op de vraag, dienaangaande in het Voorloopig Verslag gesteld, niet buitengewoon warm zijn geweest. Dit spijt mij, want, Mijnheer de Voorzitter, ik aarzel niet hier te verklaren, dat ik het duel onvoorwaardelijk afkeur; het is een middel om zich zelf recht te verschaffen, dat in onzen tijd niet meer past en dat dan ook, naar mijn meening, te recht strafbaar is gesteld. Ieder, die dus aan een tweegevecht deelneemt, moet daarvan de gevolgen ondervinden en zoo is het dan óok de beide in deze bedoelde hoofdofficieren gegaan; zij zijn beide tot gevangenisstraf veroordeeld.

Nu is evenwel de vraag gedaan, of de regimentscommandant die in deze zaak betrokken was, wel in zijn commando kon worden gehandhaafd; naar mijn meening moet deze vraag bevestigend worden beantwoord. In het duel kan toch geen reden zijn om hem zijn bevel te ontnemen; immers de aanleiding er toe lag niet in een onwaardige handeling van den kolonel; de uitdaging is niet van hem uitgegaan en hij heeft zelfs nog een weg aangewezen, langs welken men tot een vergelijk kon komen. Alleen, hij heeft door het tweegevecht aan te nemen, de Strafwet overtreden, maar daarvoor is hij door den rechter veroordeeld en daarbij kan het, naar mijn meening, blijven.

Zooals de geachte afgevaardigde uit Leeuwarden reeds heeft medegedeeld, heeft de inspecteur der cavalerie de uitdaging niet aangenomen, mijns inziens te recht. Afgescheiden van de strafbaarstelling van het duel, zou het niet aangaan, dat men voldoening zou verschuldigd zijn wegens handelingen *in dienst* gepleegd. Waar zou het heen, indien een inferieur, na het verlaten van den dienst, het recht zou hebben van den meerdere, die hem vroeger in dienst bemerkingen heeft gemaakt of misschien zelfs wel gestraft, deswege voldoening te vorderen. Dit zou in lijnrechten strijd zijn met de eischen der krijgstucht, en, naar mijn meening, is dan ook in het nieuwe Wetboek van Militair Strafrecht volkomen te recht nog

afzonderlijk straf bedreigd tegen dengene die een meerdere *naar aanleiding van een dienstaangelegenheid* tot tweegevecht uitdaagt en tegen den meerdere die zoodanige uitdaging aanneemt.

De hoofdofficier, die den generaal wegens het niet aannemen van de uitdaging voor „unsatisfactionsfähig" heeft verklaard, is deswege krijgstuchtelijk gestraft.

En wat nu het nieuwe Militair Strafwetboek aangaat, dit is zeer streng. Het zegt in titel IV, art. 96:

„De militair, die naar aanleiding van een dienstaangelegenheid een meerdere tot tweegevecht uitdaagt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren.

Met gelijke straf worden gestraft de militair, die opzettelijk zoodanige uitdaging overbrengt, en de meerdere die haar aanneemt.

De militaire getuigen en geneeskundigen, die, wetende dat de uitdaging naar aanleiding van eene dienstaangelegenheid plaats had, het daarop volgende tweegevecht bijwonen, worden gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar."

VOORLOOPIG VERSLAG EERSTE KAMER.

Algemeen werd goedgekeurd, dat de Minister zich onomwonden tegen het duel heeft uitgesproken. Sommige leden meenden echter, dat de Minister den Commandant van het 3de Regiment huzaren, die aan een duel heeft deelgenomen, en zich daardoor schuldig gemaakt heeft aan een strafbaar feit en daarom ook gevangenisstraf heeft ondergaan, niet in het leger had mogen handhaven.

Zij wezen daarbij, vooreerst op het moedwillig, met voorbedachten rade overtreden der wet door een persoon, die, als overheid over anderen gesteld, dezen eerbied voor de wet moet inprenten en ten anderen op het oud, gelukkig niet meer zoo veelvuldig toegepast gebruik onder militairen, om hem, die de uitdaging weigert aan te nemen, al is hij de partij, die het onrecht leed en al is zijne weigering gegrond op zijn godsdienst — zooals bij alle Roomsch-Katholieke officieren het geval is — niet slechts elke bevordering, maar elk langer verblijf in het Nederlandsche leger onmogelijk te maken.

Mocht men, aldus vroegen deze leden, uit de handhaving van bedoelden hoofdofficier opmaken, dat ook het legerbestuur van oordeel is, dat een officier in het leger in het algemeen gedwongen is een duel niet af te slaan en dat daarom het aannemen van een duel niet van invloed kan zijn op de beoordeeling van een officier? Men zou gaarne het gevoelen van den Minister hieromtrent vernemen en meer in het bijzonder wenschte men de vraag te stellen of de Minister geen bezwaar zal maken wanneer een officier een duel afslaat en of hij in dat geval dien officier de hand boven het hoofd zal houden.

Andere leden, hoewel afkeurende, dat bedoelde hoofdofficier de wet geschonden heeft, konden toch niet inzien, dat hij wegens dit feit, niet in het leger zoude kunnen blijven. Het misdrijf is door de ondergane straf geboet.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Het was den ondergeteekende aangenaam te vernemen, dat zijne onomwonden verklaring tegen het duel algemeen werd goedgekeurd; overigens

deelt hij geheel de meening van de leden die als hun gevoelen te kennen gaven, niet te kunnen inzien, dat de commandant van het 3de regiment huzaren, ter zake van deelneming aan een tweegevecht, niet in het leger zou kunnen blijven. Hem is trouwens geene wetsbepaling bekend, welke de Regeering het recht zou geven, dien hoofdofficier om de genoemde reden het leger te doen verlaten.

Maar ook indien zoodanige wetsbepaling bestond, zou er, zooals door den ondergeteekende ook reeds in de Tweede Kamer werd gezegd, geene aanleiding zijn die ten aanzien van bedoelden kolonel toe te passen.

De verdere beschouwingen, te dezer plaatse nog gehouden over een ondersteld geval, meent hij te mogen laten rusten.

BERAADSLAGING EERSTE KAMER.

De heer VAN LAMSWEERDE: Mijnheer de Voorzitter! Ik wensch een enkel woord te wijden aan een punt dat in het Voorloopig Verslag ter sprake is gebracht naar aanleiding van een bijzonder geval, n.l. het duel. Over dat bijzondere geval wensch ik niet te spreken. Zijn Excellentie heeft te dien opzichte een antwoord gegeven, waarmede ik mij natuurlijk kan vereenigen, aangezien een vaste regel of iets op deze of gene wijze moet worden gestraft niet kan worden gegeven. Dat hangt geheel af van de bijzondere omstandigheden, die hier wel kunnen zijn van dien aard, dat de Minister, hoezeer hij ook onomwonden het duel afkeurt, niettemin meent in dit geval daaraan niet de gevolgen te moeten verbinden, die men volgens het Voorloopig Verslag gaarne daaraan verbonden had gezien. Maar in het Voorloopig Verslag is er aan vastgeknoopt een algemeene beschouwing en is een vraag gesteld aan Zijne Excellentie, en daarop zou ik zeer gaarne nog eenig antwoord vernemen. Er is gesproken over het duel, voornamelijk in zijn gevolgen, èn wanneer het plaats heeft èn wanneer het niet plaats heeft, omdat de uitgedaagde weigert het duel aan te nemen. Dáárop is geen antwoord vernomen. Wel zegt Zijn Excellentie in de Memorie van Antwoord, dat hij in dit bijzondere geval geen wetsbepaling vond om dien hoofdofficier uit het leger te verwijderen, maar de hoofdnadruk is in het Voorloopig Verslag gelegd op de quaestie van eenige straf in de promotie, met andere woorden, of het gevolgen zou hebben ten opzichte van den conduite-staat. Wat toch is het geval? Als twee personen samen oneenigheid hebben, en er heeft een beleediging plaats, dan ziet men — de gevallen, die voor de rechtbank komen zijn in het burgerlijk leven legio —, dat er gevochten wordt. Als het in de herberg gebeurt, gaat men naar buiten en er wordt gestoken met messen. Er heeft een vervolging plaats, er volgt een vonnis, ten gevolge waarvan de persoon die het geldt, in de maatschappij voor vele dingen blijvend onmogelijk wordt.

Geldt het echter een duel, dan rekent men dit een groot verschil. Waarin mag dat bestaan? Ik heb zoo dikwijls van militairen gehoord, dat het gewoonlijk zaken betreft, waarin men niet graag den rechter mengt. Maar zouden dergelijk soort zaken, waar men den rechter liever buiten laat, alléén bij militairen voorkomen? Onder burgers komen dergelijke zaken evengoed voor en als die daarom gaan vechten, worden zij gestraft en vindt men, dat daardoor hun eer heeft geleden. Bij duel redeneert men heel anders. Wie een duel weigert, heet een lafaard; wie het aanneemt, wordt dikwijls een kranige vent genoemd, en velen beschouwen de straf, op duel gesteld, als iets verkeerds. Wordt door duel recht gedaan? Neen, iedereen

weet, dat hij die onrecht had geleden, dikwijls nog bovendien een verwonding krijgt.

De Minister zegt ten slotte: „De verdere beschouwingen, te dezer plaatse nog gehouden over een ondersteld geval, meent hij te mogen laten rusten." Maar in de afdeeling waarin ik zitting heb, is het juist een hoofdpunt van bespreking geweest, of hij die een duel niet wil aannemen, op dien grond door zijn krijgsmakkers onmogelijk mag worden gemaakt en daardoor niet alleen opklimming in rang moet verbeuren, maar hem ook, door doodverklaring of andere middelen, het verder verblijf in het leger mag worden bemoeilijkt; een straf veel zwaarder dan door een rechter wegens veel ergerlijker feiten zou worden uitgesproken. Daarom is aan Zijn Excellentie gevraagd, of uit het betrekkelijk geval en de beantwoording der besprekingen in de Tweede Kamer de gevolgtrekking mag worden gemaakt, dat een officier in het leger in het algemeen gedwongen is een duel niet af te slaan en dat het aannemen van een duel niet van invloed kan zijn op de bevordering van een officier. Dit is de eerste vraag, waarop ik zeer gaarne een antwoord van Zijn Excellentie te gemoet zie. Verder wordt in die zelfde alinea van het Voorloopig Verslag gevraagd, of de Minister een officier die een duel afslaat, de hand boven het hoofd zal houden. De bedoeling is duidelijk: zal de Minister door ernstige maatregelen beletten, dat dien officier het leven in den dienst onmogelijk wordt gemaakt? Dat dit afslaan van een duel geen reden mag zijn den betrokkene niet verder te bevorderen, wordt in het Voorloopig Verslag geadstrueerd door het betoog, dat een duel in zijn gevolgen, neerkomende op een mishandeling, eigenlijk veel strafbaarder is, dan een gewone mishandeling, in drift gepleegd. Hier toch gaat alles met voorbedachten rade, wordt alles keurig voorbereid. Dit maakt, dunkt mij, het feit strafbaarder. Bovendien beroept men zich er op, dat personen die duelleeren, gewoonlijk meer tot de ontwikkelden behooren. Een nieuwe reden tot verzwaring, dunkt mij. Ik zou deze personen zwaarder willen straffen, juist omdat zij meer ontwikkeld zijn.

Dan voert men nog als argument aan, dat het duel voornamelijk voorkomt onder militairen, maar als er toch ergens tucht en eerbied voor de wet moet bestaan, onderhouden moet worden en aan de ondergeschikten ingeprent, dan zal het toch wel zijn in het leger, want zonder tucht en gehoorzaamheid kan door het leger niets uitgericht worden. Ieder officier weet, dat het duel bij de wet verboden is en toch gaat men in het leger maar voort met voorbedachten rade duels te houden en nauwkeurig voor te bereiden: secondanten worden gezonden, plaats en wapens worden vastgesteld na ernstige beraadslaging, een geneesheer wordt meegenomen voor het geval dat de verwondingen te ernstig mochten zijn. Alles wordt dus behoorlijk voorbereid, om elkander te verwonden. Wat dus in het dagelijksch leven opzettelijke mishandeling heet, vindt men in het leger niet erg; men ziet er niets oneervols in als er geduelleerd wordt.

Daarbij komt nu nog, dat men onderscheidene gevallen kan aanhalen, waarin degene die eigenlijk recht had, door een ander „gezocht" wordt, zooals men dat noemt; dikwijls om zeer laakbare redenen, die niet openlijk bekend zijn, maar slechts aan hen die den binnenkant van de geschiedenis kennen. In zulk een geval is het dubbel onrecht, wanneer zoo iemand uitgedaagd wordt en dan den dienst moet verlaten, als hij de uitdaging niet aanneemt.

Hoezeer ik het dus toejuich, dat de Minister van Oorlog nogmaals onomwonden het duel heeft afgekeurd, zou ik toch zeer gaarne zien, dat

hij het niet liet bij deze uiting van zijn gevoel, maar daaraan verbond een besliste uiting, zoodat de officieren die een duel weigeren uit gemoedsbezwaar of om welke andere reden ook, weten, dat zij in het leger zullen kunnen blijven, omdat de Minister hun de hand boven het hoofd zal houden en diegene zal straffen, die een dergelijk onrechtvaardig vonnis als ik schetste, over een makker niet alleen uitspreken, maar dat ook uitvoeren.

Wat men ook moge aanvoeren, om het duel te vergoelijken, ik schroom niet om te zeggen, dat ik het een onbeschaafd middel acht, een vuistrecht, maar geen werkelijk recht. De geheele uitslag hangt af van de vraag, wie het meest ervaren is op het gekozen wapen. Men zou het duel kunnen vergelijken met de inroeping van het Godsoordeel, doch de tijden waarin dit geschiedde zijn gelukkig voorbij. Als men zulk een rechtspraak verlangde, dan kon men evengoed met dobbelsteenen werpen; hij die de meeste oogen wierp zou dan de meeste eer hebben.

Ik vind het duel een onbeschaafd middel en hoop, dat de Minister hèm de hand boven het hoofd zal houden die om godsdienstige redenen het duel weigert.

De heer VAN LÖBEN SELS: . . . . . .

Een tweede punt betreft het duel. Ook hier slechts een kantteekening en een vraag.

Erkende juristen hebben mij gezegd: de zaak is uiterst netelig, wij zelf willen dit niet zoo te hooi en te gras behandelen, daar zit te veel aan vast. Te eer onthoud ik mij dus van volledige bespreking. Maar één ding blijve niet onvermeld, overigens mij aansluitende voor een groot deel aan het betoog van den heer VAN LAMSWEERDE. Het is dit: Thans is in Nederland aan het licht gekomen een geheel ongeordende toestand, en ik beweer, dat dit het ergste van alles is. In Duitschland heeft men althans een geordenden toestand. Hier te lande kan voortaan een ieder doen wat goed is in zijn eigen oog. Men kan een duel aannemen, dat is goed, men kan het afslaan, dat is ook goed.

Ten gevolge van de procedure die gevolgd is bij het laatst plaatst gehad hebbend duel, zal men langzamerhand weer genoopt worden om het duel te aanvaarden als een niet te vermijden zaak. Eenmaal de straf zoo licht zijnde en geen verdere gevolgen met zich meesleepende, zal de publieke opinie eischen dat men dat over hebbe voor de militaire eer. Maar daardoor wordt dan ook het duel, dat scheen verdwenen uit de zeden der Nederlandsche officieren weêr ingevoerd, en ieder officier kan verwachten vroeg of laat buiten schuld uitgedaagd te worden.

Nu wensch ik niet hard te oordeelen over de betrokken personen; ik geloof, dat zij zich vrijwel allen gedwongen voelden om iets te doen wat zij liever niet hadden gedaan.

Dit blijft echter vaststaan: een regeling behoort er te zijn en dan mag ik dit zeggen, dat ik voor mij als hoogsten rechtsregel blijf aannemen dien der tien geboden uit de Heilige Schrift, gij zult niet doodslaan. En ik meen, dat zij die dit belijden, gewaarborgd moeten zijn, dat zij een eervolle plaats in het leger niet zullen verliezen, waar zij als gevolg van hun geloof een duel niet aannemen. Ik ga verder en veroorloof mij den Minister met beslistheid voor te stellen een raad van eer in het leven te roepen voor de regeling van alle zaken betreffende beleedigingen van officieren onderling. Deze bestaat in Duitschland. Daardoor wordt veel kwaad voorkomen. Helaas, wordt in Duitschland in hoogste instantie een duel toegestaan en opgelegd. Dit zou hier niet het geval mogen zijn. De

eereraad beslisse wie verontschuldigingen heeft aan te bieden. Beide partijen hebben zich aan die uitspraak te onderwerpen, en daarmee is de eerezaak van de baan.

De heer Cool, Minister van Oorlog: . . . . . .

Mijnheer de Voorzitter! De geachte afgevaardigde uit Gelderland, de heer van Lamsweerde, heeft gesproken over het duel, en opgemerkt, dat ik niet geantwoord heb op een paar vragen over dit ontwerp, gesteld in het Voorloopig Verslag. De eerste vraag was: „Mocht men, aldus vroegen deze leden, uit de handhaving van bedoelde hoofdofficieren opmaken, dat ook het legerbestuur van oordeel is, dat een officier in het leger in het algemeen gedwongen is een duel niet af te slaan en dat daarom het aannemen van een duel niet van invloed kan zijn op de beoordeeling van een officier?"

Ik ben hierop in de Memorie van Antwoord niet ingegaan, omdat ik onderstelde, dat men aan de beantwoording van een ondersteld geval niet veel waarde zou hechten, maar wanneer dat, gelijk mij nu gebleken is, wèl het geval is, wil ik gaarne zeggen, dat ik die vraag volmondig met neen beantwoord. En op de tweede vraag „Men zou gaarne het gevoelen van den Minister hieromtrent vernemen en meer in het bijzonder wenschte men de vraag te stellen of de Minister geen bezwaar zal maken wanneer een officier een duel afslaat of hij in dat geval dien officier de hand boven het hoofd zal houden.", antwoord ik even volmondig ja. Ik zal dien officier, die dien zedelijken moed bezit, zooveel van mij afhangt, de hand boven het hoofd houden.

3°. Rechtsgeleerde opleiding van officieren.

VOORLOOPIG VERSLAG TWEEDE KAMER.

Art. 52. Sommige leden verklaarden zich weinig ingenomen met het voornemen meer officieren dan tot dusverre mogelijk was, in de gelegenheid te stellen colleges in rechtsgeleerde vakken aan een der universiteiten te volgen. Blijkens de ondervinding bestaat het gevaar, dat de officieren, die zich een academischen graad weten te verwerven, daarvan zoo spoedig mogelijk gebruik maken om zich buiten het leger een positie te verschaffen.

Andere leden merkten op, dat in elk geval de tegenwoordige practijk om officieren aan de universiteiten colleges te laten bijwonen, ongetwijfeld de voorkeur verdient boven de indertijd door den Minister Staal gekoesterde plannen betreffende rechtsgeleerde ontwikkeling van officieren.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Art. 52. De ondergeteekende heeft met leedwezen vernomen, dat sommige leden weinig ingenomen waren met het voornemen, meer officieren, dan tot dusverre mogelijk was, in de gelegenheid te stellen colleges in rechtsgeleerde vakken aan een der Universiteiten te volgen.

Waar bezwaarlijk kan worden ontkend, dat meerdere rechtskennis voor officieren, die bestemd kunnen worden om te worden benoemd tot officier-commissaris, lid van den krijgsraad of secretaris, gewenscht is — en hiermede wordt ook rekening gehouden in het ontwerp van wet tot wijziging van de rechtspleging bij de landmacht — had de ondergeteekende

gemeend, dat een voorstel tot uitbreiding van de gelegenheid, om die kennis te verwerven, niet anders dan instemming zou ontmoeten.

Voor het geval het geopperde bezwaar uitsluitend voortvloeit uit de vrees, dat de officieren, die zich een academischen graad weten te verwerven, daarvan zoo spoedig mogelijk gebruik maken om zich buiten het leger een positie te verschaffen, moet de ondergeteekende doen opmerken, dat het volgen van colleges niet per se medebrengt, dat een academische graad moet worden verkregen.

Aan de officieren die thans de academische lessen volgen, is voorts bij de hun daartoe verleende vergunning medegedeeld, dat, vermits het doel dier vergunning is, van hunne diensten gebruik te maken bij de vervulling van de betrekkingen van officier-commissaris, lid van den krijgsraad enz., het voor de hand ligt, dat eenige zekerheid moet bestaan, dat zij — onvoorziene omstandigheden daargelaten — *als officier* voor die betrekkingen beschikbaar blijven.

Dienovereenkomstig zijn door de betrokken officieren verklaringen afgegeven.

VOORLOOPIG VERSLAG EERSTE KAMER.

In verband met het voornemen van den Minister om meer officieren in de gelegenheid te stellen colleges in rechtsgeleerde vakken aan een der universiteiten te volgen, werd gevraagd hoeveel officieren deze colleges volgen en of dit aantal voldoende is voor de door den Minister beoogde plannen?

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Ter beantwoording van de hier gestelde vraag zij medegedeeld, dat, aanvangende met den cursus, welk in de maand September 1907 begon, gedurende twee jaren de colleges in rechtsgeleerde vakken door een tweetal officieren werden gevolgd. Een tweetel andere officieren lieten zich in de maand September 1908 voor bedoelde colleges inschrijven, met het voornemen die lessen eveneens gedurende twee jaren te volgen.

Laatstbedoelde officieren zijn derhalve ook nog voor den loopenden cursus voor de lessen in rechtsgeleerde vakken ingeschreven.

Door één officier werden wijders nog gedurende een jaar de lessen in de wijsbegeerte des rechts en in het volkenrecht gevolgd.

Dit aantal officieren, ofschoon voorloopig bevredigend, kan bezwaarlijk voldoende worden genoemd; doch hierbij zij opgemerkt, dat ook niet verwacht kan worden, dat reeds terstond een voldoend aantal aanwezig zou zijn, gelet op de voorbereidende studiën, welke velen zullen verlangen te maken alvorens de lessen aan de Universiteit te volgen.

Bijdragen tot de geschiedenis van de militaire strafwetgeving en rechtspleging.

door

X.

Wijziging in de bestraffing van desertie. 1748.

PUBLICATIE.

De Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden, allen dengeenen die deesen sullen zien of hooren leezen Salut, doen te weeten:

Alsoo de desertie onder de trouppes van den Staat, hoe langer hoe meer in zwang gaat en de Straffe des doods, daarteegen bij den Articulbrief gestatueerd, en van tijd tot tijd geëxecuteert, bevonden werd niet te voldoen aan het oogmerk, nog te strekken tot een genoegsaem afschrik van andere.

Soo is 't dat wij, op het hoogwijs advis en de consideratien van Zijne Hoogheid, den Heere Prince van Orange en Nassau, hebben goedgevonden te statueeren, soo als wij statueeren bij deesen:

dat voortaan alle Ruyters, Dragonders, Soldaaten en alle anderen in den dienst sijnde, tot sergeanten en wachtmeesters incluis, die van hunne compagnien deserteeren, desweegens, in plaats van met de dood te werden gestraft, sullen werden gecondemneert, om hun leeven lang geduurende, met boeijen aan de beenen vastgeslooten, te moeten werken aan 's Lands fortificatien, of aan soodanig ander 's Lands werk, als hun sal werden opgelegt; en omme voorts den tijd, dat zij buijten soodanig werk sijn, geconfineert te weesen, en geboeijt te blijven, volgens een Reglement hetwelke Zijne Hoogheid daaromtrent sal formeeren; werdende het sestiende Articul van den Articulbrief hiermede in sooverre gealtereert en verandert, alles egter met die uijtsondering, dat deese verandering geen plaats sal hebben omtrent diegeene die uijt een beleegerde Stad of uijt een Leger, staande voor, of marscheerende naa den vijand, van hunne compagnien koomen te deserteeren, of welkers desertie met andere aggraveerende omstandigheeden gepaart gaat, die bij continuatie met de dood sullen werden gestraft.

Ordonneerende alle militaire Regters sig hiernaa in het vervolg exactelijk te reguleeren, en dien conform de schuldige bij hunne sententien of vonnissen te condemneeren, sonder eenige dissimulatie, op poene van onse hoogste indignatie.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie pretendeere, lasten en beveelen wij den Hoogen Krijgsraad der Vereenigde Nederlanden, voorts alle Gouverneurs en Commandeurs, deese alomme, daar het gebruijkelijk is, te doen publiceeren en affigeeren, ter plaatse daar men gewoon is publicatie en affixie te doen.

Gedaan in den Haage onder het Cachet van den Staat, de paraphuure van den Heere praesideerende in onse Vergaaderinge en de signature van een van onse Griffiers op den 17 Octobr. 1748.

Was geparapheert Pr. Buteux ut. Onder stont:

Ter ordonnantie van de Hooggemelde Heeren Staaten Generaal, geteekent JAN DE LA BASSECOUR.

zijnde op het spatium gedrukt het cachet van haar Hoogmogenden op een Rooden Ouwel, overdekt met een papiere Ruijte.

(overgenomen uit n° *1829* van de Bibliotheek van het Departement van Oorlog. Dl. IV. n°. 169.) (1)

Het door Zijne Hoogheid den Prins van Oranje en Nassau geformeerde Reglement is gedateerd 10 April 1749. Daarin worden de garnizoenen aangewezen waar de deserteurs moeten werken, en worden opgesloten.

Bij deze menschen werden, bij aankomst in de gevangenis, beide beenen verbonden met een ketting van $2^1/_2$ voet lengte, welken zij te allen tijde moesten dragen.

Zij werden gekleed in een „peije" of lange jas, en ontvingen voorts 2 hemden en 1 pr. schoenen. Al hun overige kleeding moesten zij zelf verdienen. Voor hun werk ontvingen zij drie stuivers daags. Als hun arbeid aan de vestingwerken tegen het vallen van den avond was afgeloopen, werden zij in een lokaal gemeenschappelijk opgesloten. Aan voeding kregen zij niet meer dan „2 ponden brood daags en het noodige water."

(Voor meer bijzonderheden zij verwezen naar het Reglement zelf, te vinden in n°. 1829 van de Bibliotheek van het Departement van Oorlog, Dl. IV. n°. 197.)

Recht van appèl van militairen, door een krijgsraad veroordeeld. 28 Aug. 1750.

WIJ WILLEM CAREL HENDRIK FRISO, BIJ DE GRATIE GODS, PRINCE VAN ORANGE EN NASSAU, ERFSTADHOUDER, CAPITEIN GENERAAL EN ADMIRAAL DER VEREENIGDE NEDERLANDEN, ENZ. ENZ. ENZ.

Doen te weeten dat aan Ons door den Hoogen Krijgsraad der Vereenigde Nederlanden vertoont sijnde, dat tot nu toe alle crimineele vonnissen bij subalterne krijgsraaden gewesen, aan Ons ter approbatie waren gesonden, en dat bedenkinge was ontstaan of door Onze approbatie, aan diegeene, die sig met soodanig een vonnis beswaart vond, benoomen was het Regt van provocatie aan den voornoemden Hoogen Krijgsraad; Wij goedgevonden hebben bij deesen voor het toekoomende te verklaaren:

dat alle vonnissen, waerbij alleen op confessie is regt gedaan, aanstonds aan Ons ter approbatie sullen worden gesonden, sonder dat de gecondemneerdens in eenigerlije maniere daarvan sullen kunnen appelleeren;

dat voorts ten aansien van sulke vonnissen, waarbij gedeeltelijk op de confessie en gedeeltelijk op getuigen of andere bewijsen, of ook waarbij buijten eenige confessie en dus alleen op getuigen of andere bewijsen sa

(1) Voorstandees van wederinvoering van de doodstraf ter overweging aanbevolen. (Red. M. R T.).

weesen regt gedaan, de condemnatie bij soodanige vonnissen gedecerneert, immediat naar het resumeeren en arresteeren derselve, door twee commissarissen van den krijgsraad geadsisteert met den Auditeur Militair, of met diegeene die dierglijke functie waarneemt, aan den gecondemneerden, sal werden gecommuniceert, en aan denselven toegestaan den tijd van drie daagen, om te overleggen, of hij sal willen appelleeren dan niet, ter welken einde dan ook aan de gecondemneerden in gevalle hij buiten accès heeft gezeten, zal worden gegeven vrij accès van diegeene, welke hij sal vermeenen noodig te hebben, om daarover met deselve te spreeken;

dat de gecondemneerde, sig bepaalt hebbende, sal versoeken deselve commissarissen, geadsisteert als boven, aan wie de gecondemneerde sig duidelijk sal expliceeren of hij wil appelleeren dan niet;

dat de gecondemneerde sig binnen den voorschreven tijd van drie daagen geëxpliceert hebbende aan het gewijsde te sullen aequiesceeren, of wel denselven tijd hebbende laaten verloopen, sonder sig geëxpliceert te hebben, het origineele vonnis aan Ons ter approbatie sal worden gesonden, sullende de voornoemde commissarissen gehouden sijn, om bij het communiceeren der condemnatie den gecondemneerden hiervan duidelijk tot sijne naarigting te informeeren;

dat de gecondemneerde, declareerende dat hij van intentie is te appelleeren, gemelde commissarissen geadsisteert als boven, daarvan aanstonds rapport sullen doen aan den vollen krijgsraad, wanneer het vonnis niet aan Ons ter approbatie gesonden, maar in den vollen krijgsraad en presentie van den gecondemneerden sal worden gepronuncieert, en de gecondemneerde de interjectie van 't appell aan den voornoemden Hoogen Krijgsraad der Vereenigde Nederlanden met behoorlijke modestie sal moeten doen, hetwelk terstond zal worden aangeteekent;

dat aanstonds naa het pronuncieeren van het vonnis, een copie authenticq daarvan aan den gecondemneerde ter sijnen koste sal worden gegeeven, en wijders de gecondemneerde voor commissarissen van den krijgsraad en den auditeur militair of die dergelijke functie waarneemt, sal passeeren een procuratie op soodaanigen procureur bij den Hoogen Krijgsraad der Vereenigde Nederlanden postuleerende, als hij tot het vervolgen van zijn appèl sal willen employeeren, aan wien de gecondemneerde gehouden sal sijn de voorschr. procuratie met de copie authenticq van het vonnis en de noodige instructie ten spoedigsten over te senden, gelijk meede de Krijgsraad immediaat naa de Interjectie van het appel, copie authenticq van het vonnis neevens de origineele stukken van het proces sal senden aan den Hoogen Krijgsraad der Vereenigde Nederlanden;

dat de gecondemneerde binnen den tijd van dertig daagen het mandement van appel aan den auditeur militair of die dergelijke functie waarneemt sal moeten doen exploicteeren, welk geexploicteerde mandement den auditeur militair of die dergelijke functie waarneemt, bij missive zal senden aan den Hoogen Krijgsraad, en daarbij versoeken dat de Fiscaal van de Generaliteit mag werden gequalificeert, om voor hem in die saake het regt van de Hooge Overigheid waar te neemen;

dog den voorschreeve tijd geëxpireert sijnde, sonder dat inmiddels het mandement van appel aan den auditeur militair of aan dengeene die dergelijke functie waarneemt, sal weesen geëxploicteert, sal den gecondemneerde vervallen sijn van het regt van provocatie, en het origineele vonnis aan Ons ter approbatie gesonden worden, ten waare nogtans de gecondemneerde sig ter behoorlijken tijd aan den Hoogen Krijgsraad der Vereenigde Nederlanden bij request hadde geadresseert, en bij denselven

Hoogen Krijgsraad op het versoek daarbij gedaan, om redenen niet aanstonds wierde gedisponeert, als wanneer daarvan aan den auditeur militair of aan dengeene die dergelijke functie waarneemt, kennisse sal moeten gegeeven worden.

En zal deese gesonden werden aan den Hoogen Krijgsraad der Vereenigde Nederlanden, den Fiscaal van de Generaliteit, mitsgaders aan de Auditeurs militair, en aan diegeene die dergelijke functie waarneemen, om hun daarnaa te reguleeren.

Gegeven in 's Graven Haage onder Onse Handteekening en furstelijk Zeegel dd. 28 Augustus 1750.

Was get. PRINCE D'ORANGE ET NASSAU.

onder stond

Ter ordonnantie van Zijne Hoogheid
en gecontrasigneert

J. DE BACK.

Berechting van jachtovertredingen van mllitairen in de 2de helft der 18de eeuw. (1)

„Edele Gestrenge Vrome
„onse lieve Getrouwe

„Hoeseer het naa onse (2) aanstelling tot Capiteijn-Generaal over de militaire „van den Staat seeker is, dat alle militaire soo in civile als crimineele „saaken moeten teregt staan voor den militairen Regter, hebben wij „nogthans geoordeelt dat daarvan moeten worden uitgesondert, alle contra- „ventie en fraudes, die in het stuk van de Jagt door militairen souden „moogen werden gepleegd, en alle hetgene verders daartoe betrekkelijk „is omdat de Regtsoeffening over de saaken de Jagt concerneerende, aan „een speciaalen Regter is gedemandeert, en aan wien wij derhalven goed- „vinden, dat die judicature over alle militaire personen, in dat stuk met „seclusie van den militairen regter sal werden overgelaten, waarvan wij „noodig geoordeelt hebben U.E. te verwittigen, opdat U.E. sig in voor- „komende gevallen daarnaa soude gedraagen.

„Waarmede

„Edele, Gestrenge, Vrome. onse lieve getrouwe wij U.E. bevelen, in „Gods heilige protectie.

„U.E. goedwillige Vriend

„*(get.)* Prince d'Orange et Nassau.

„onder stond

„Ter ordonnantie van Z. H.

„en gecontrasigneert J. DE BACK."

---

(1) Cf art. 12. 2de gedeelte. Cr. W. W. en 13. 2de al., Cr. W. L. Is de Jacht- en Visscherijwet eene wet 's Lands lasten, middelen en impositiën te water en te lande betreffende? (Red. M. R. T.).

(2) Prins Willem IV.

Rangverhoudingen van Zee- en Landofficieren.

„Zijne Hoogheid noodig geöordeelt hebbende dat tot voorkoming van „alle bedenkelijkheeden en disputen, die over den rang tusschen de respec- „tieve zee- en landofficieren souden konnen vallen, een vasten voet beraamt „werde, waarnaa de selve rang tusschen de gemelde officieren werde „gereguleert en vastgestelt, heeft goedgevonden te ordonneeren en te „statueeren, sooals Zijne Hoogheid ordonneert en statueert mits deezen, dat „van nu voortaan een Lieutenant Admiraal Generaal sal hebben gelijken „rang als Veldmaarschalk; een Lieutenant Admiraal met eene Generaal „van de Cavallery en Infantery; een Vice-Admiraal met een Lieutenant „Generaal; en een Schout bij Nagt met een Generaal Major.

„Dat wijders alle Capiteins ter zee gedurende de tien eerste jaaren te „reekenen van den dag hunner aanstelling af, sullen hebben de rang met „een Lieutenant Colonel, en dat deselve nae expiratie van de voorschr. „tien jaaren sullen bekomen gelijke rang als een Colonel.

„Lastende Zijne Hoogheid alle hooge en laage Officieren te water en te „lande, en verders alle en een iegelijk die het soude moogen aangaan, „sig na deeze te reguleeren.

„Aldus gearresteerd in 's Gr. Haage, 8 Maart 1750.

„Was geteekent,

„Prince van Orange en Nassau.

„onder stond

„Ter ordonnantie van Zijne Hoogheid
„en gecontrasigneert

(get.) J. de Back."

Beide laatste stukken overgenomen uit het *Memorie Boeck* van J. F. Liernur, Sergeant en schrijver van de compagnie van den Hr. Col. Pesters, aanwezig in het Gemeente-Archief te 's-Gravenhage.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 22 September 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD.

Advocaat-Fiskaal Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. L. J. C. KASTELIJN.

De Krijgsraad te Arnhem verklaart beklaagde schuldig aan „het opzettelijk gebruikmaken van een vervalschte authentieke akte enz." en veroordeelt hem tot een jaar gevangenisstraf met ontzegging enz. voor vijf jaren.
Het H. M. G. spreekt beklaagde vrij.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een korporaal bij de Koloniale Reserve, oud 34 jaar, geboren te Nijmegen, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, gewezen den 5den Augustus 1908 (1), met aanhaling der artikelen 225, 226 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 191), 9 der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht is schuldig verklaard aan: het opzettelijk gebruik maken van eene vervalschte authentieke akte, als ware die echt en onvervalscht, terwijl uit dat gebruik eenig nadeel kon ontstaan, en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van één jaar, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, alsmede verwezen in de kosten;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen dat beklaagde te Harderwijk op 28 Maart 1908 opzettelijk van navolgend geschrift waaruit eene bevrijding van schuld kon ontstaan en dat bestemd was om tot bewijs van eenig feit, namelijk van de betaling te dienen, zijnde eene authentieke acte, een staat van uitbetaling voor de onderofficieren en soldaten van het 2de eskadron van het 2de Regiment Huzaren, kleeding en uitrusting

(1) Zie voor dit vonnis bladz. 138 hierachter.

1ste kwartaal 1908, model n°. 62 art. 69 § 2, welke staat op 20 Maart 1908 te Venlo was opgemaakt ter som van *f* 21.58 door den Commandant van het eskadron en voor dat bedrag was gezien en goedgekeurd door den Majoor-Commandant van het 1ste, 2de en 5de eskadron van dat Regiment, ten behoeve van den gepasporteerden milicien-korporaal C. H. VAN L., van dat Regiment, als het te goed op zijn zakboekje aan hem toekomende, welke staat valschelijk als handteekening voor voldaan de handteekening v. L. . . . droeg, welke handteekening immers niet door C. H. VAN L., voornoemd hierop gesteld was, heeft gebruik gemaakt als ware het echt en onvervalscht door het bij den Luitenant-kwartiermeester H. B. ter uitbetaling aan te bieden en *f* 21.58 daarop in ontvangst te nemen, terwijl uit dat gebruik eenig nadeel kon ontstaan;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

1°. dat voor het primair telastgelegde misdrijf vereischte is dat de beklaagde de wetenschap bezit van de valschheid der handteekening m. a. w. dat het opzet aanwezig zij om van het valsche stuk, als ware het echt en onvervalscht, gebruik te maken;

dat in het onderhavige geval dat opzet en die wetenschap niet zijn bewezen;

dat uit niets blijkt dat beklaagde de handteekening van VAN L. zoude hebben nagemaakt, uit welk feit de wetenschap en het opzet zoude volgen, en welk feit dan ook niet is te last gelegd;

dat het stuk in quaestie, de staat van uitbetaling, door den rechthebbende, i. c. te onderteekenen in het hospitaal, zonder eenige waarborgformaliteiten nimmer is te beschouwen als eene authentieke akte in den zin der wet;

dat appellant derhalve behoort te worden vrijgesproken van het primair telastgelegde;

2°. dat het eerste subsidiair telastgelegde niet is een misdrijf, in het bijzonder niet valt onder de bepalingen van artikel 326 van het Wetboek van Strafrecht, daar toch het aanbieden van een stuk met valsche onderteekening *zonder meer* niet is het aannemen van een valschen naam of hoedanigheid of listige kunstgrepen of „samenweefsel van verdichtsels";

dat derhalve appellant ook hiervan behoort te worden vrijgesproken;

3°. dat appellant ten aanzien der andermaal subsidiair telastlegging opmerkt, dat de getuige-verklaring van getuige B., dat aan hem, appellant het voor VAN L. bestemde geld is uitbetaald, geheel op zich zelf staat, en mitsdien niet als bewijs van dat feit vermag te worden gebezigd, zich overigens te dien aanzien refereerende aan 's Hofs oordeel;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen den beklaagde vrij te spreken van het hem telastgelegde

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 19den Augustus 1908 geautoriseerd om dit appèl voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, door wien voor antwoord in appel bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat de impetrant bij Sententie — als daarin ook nog opgenomen worden de gronden waarop het oordeel van de deskundigen steunt — door het vonnis van den Krijgsraad niet bezwaard zal worden verklaard.

HET HOF

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen de beklaagde bij zijn verhoor voor het Hof heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat aan den beklaagde is telastgelegd dat hij te Harderwijk op 28 Maart 1908 opzettelijk van navolgend geschrift, waaruit eene bevrijding van schuld kon ontstaan en dat bestemd was om tot bewijs van eenig feit, namelijk van de betaling, te dienen, zijnde een authentieke akte, een staat van uitbetaling voor de onderofficieren en soldaten van het 2de eskadron van het 2de Regiment Huzaren, kleeding en uitrusting 1ste kwartaal 1908, model nº. 62 artikel 69 § 2, welke staat op 20 Maart 1908 te Venlo was opgemaakt ter som van f 21.58 door den Kommandant van het eskadron en voor dat bedrag was gezien en goedgekeurd door den majoor kommandant van het 1ste, 2de en 5de eskadron van dat Regiment ten behoeve van den gepasporteerden milicien-korporaal C. H. VAN L. van dat regiment, als het te goed op zijn zakboekje aan dezen toekomende, welke staat valschelijk als handteekening voor voldaan de handteekening „v. L . . ." droeg, welke handteekening immers niet door C. H. v. L. voornoemd hierop gesteld was, heeft gebruik gemaakt als ware het echt en onvervalscht, door het bij den luitenant-kwartiermeester H. B., ter uitbetaling aan te bieden en f 21.58 daarop in ontvangst te nemen, terwijl uit dat gebruik eenig nadeel kon ontstaan; *althans:* dat hij op tijd en plaats voormeld, met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordeelen, door het aanbieden van dien staat met de daarop geplaatste valsche handteekening „v. L . . .", den luitenant-kwartiermeester B. heeft bewogen tot de afgifte aan hem, beklaagde van *f* 21.58;

in ieder geval: dat hij op tijd en plaats voormeld opzettelijk een bedrag van *f* 21.58, toebehoorende aan C. H. VAN L. voornoemd althans aan een ander dan aan hem beklaagde, en dat aan hem door den luitenant-kwartiermeester B. ten behoeve van VAN L. was ter hand gesteld en hij, beklaagde, anders dan door misdrijf onder zich had, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend.

Overwegende dat de Krijgsraad wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard hetgeen aan den beklaagde primair is te last gelegd, den beklaagde ter zake daarvan heeft schuldig verklaard aan het misdrijf van „het opzettelijk gebruik maken van eene vervalschte authentieke akte als ware die echt en onvervalscht terwijl uit dat gebruik eenig nadeel kon ontstaan" en hem deswege heeft veroordeeld tot eene gevangenisstraf van één jaar met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor vijf jaar;

Overwegende dat de beklaagde in hooger beroep bij het Hof evenals in eersten aanleg bij den Krijgsraad heeft ontkend zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen hem primair en subsidiair is te last gelegd;

Overwegende dat, welke ernstige bezwaren ook tegen den beklaagde mogen zijn gewezen door de bij den Krijgsraad onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen H. H. J., sergeant-majoor bij de Koloniale Reserve te Harderwijk, H. B., eerste-luitenant-kwartiermeester bij de Koloniale Reserve te Harderwijk, C. H. v. L., soldaat bij de Koloniale Reserve te Harderwijk, J. VAN M., korporaal-tisanier bij het Militair hospitaal te Harderwijk, en van de deskundigen W. W., en A. W., hoofden van scholen te Arnhem,

van welke personen ook bij het Hof in hooger beroep zijn gehoord als getuigen onder eede B. en VAN L. voornoemd, door die verklaringen echter niet voldoende is geleverd het wettig en overtuigend bewijs van de schuld van den beklaagde aan hetgeen aan hem primair is te last gelegd, terwijl door de verklaringen evenmin wettig en overtuigend is bewezen dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan hetgeen aan hem subsidiair is te last gelegd.

Gezien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht,

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, 5 Augustus 1908 in de zaak tegen beklaagde gewezen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde primair en subsidiair is te last gelegd;

Spreekt hem daarvan vrij,

Gelast zijn ontslag uit het arrest, waarin hij zich bevindt ter zake van hetgeen aan hem is te last gelegd.

Bepaalt dat de kosten in eersten aanleg en in hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

Krijgsraad
in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem.

Vonnis van 5 Augustus 1908.

President: Majoor J. D. GREVINCK.

Leden: de Kapiteins H. G. POST en W. J. VAN DEN HURK en de Luitenants C. D. VIEHOFF, W. F. NIJLAND, Mr. J. S. BARBAS en H. J. KOOLE.

Waarnemend Auditeur-Militair: Mr. J. R. H. VAN SCHAIK.

De Krijgsraad te Arnhem veroordeelt beklaagde wegens: „het opzettelijk „gebruik maken van een vervalschte authentieke akte, als ware die echt en „onvervalscht, terwijl uit dat gebruik eenig nadeel kon ontstaan."

Bewijs door aanwijzingen.

DE KRIJGSRAAD IN HET DERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, HOOFDPLAATS ARNHEM:

Gezien de stukken van den processe;

Gehoord de conclusie van eisch van den Auditeur-Militair, schriftelijk ter tafel overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde, oud 34 jaar, geboren te Nijmegen, korporaal bij de Koloniale Reserve, gedetineerd te Arnhem, voor den Krijgsraad is gesteld als beschuldigd:

dat hij te Harderwijk op 28 Maart 1908 opzettelijk van navolgend geschrift waaruit een bevrijding van schuld kon ontstaan en dat bestemd

was om tot bewijs van eenig feit, namelijk van de betaling te dienen, zijnde een authentieke akte, een staat van uitbetaling voor de onderofficieren en soldaten van het 2de eskadron van het 2de Regiment Huzaren, kleeding en uitrusting 1ste kwartaal 1908, model n°. 62, art. 69 § 2, welke staat op 20 Maart 1908 te Venlo was opgemaakt ter som van *f* 21.58 door den Commandant van het Escadron en voor dat bedrag was gezien en goedgekeurd door den Majoor-Commandant van het 1ste, 2de en 5de eskadron van dat Regiment, ten behoeve van den gepasporteerden milicien-korporaal C. H. VAN L. van dat Regiment, als het tegoed op zijn zakboekje aan hem toekomende, welke staat valschelijk als handteekening voor voldaan de handteekening v. L..... droeg, welke handteekening immers niet door C. H. VAN L. voornoemd hierop gesteld was, heeft gebruik gemaakt als ware het echt en onvervalscht, door het bij den Luitenant-kwartiermeester H. B. ter uitbetaling aan te bieden en *f* 21.58 daarop in ontvangst te nemen, terwijl uit dat gebruik eenig nadeel kon ontstaan;

althans dat hij op tijd en plaats voormeld met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordeelen door het aanbieden van dien staat met de daarop geplaatste valsche handteekening v. L....., den Luitenant-kwartiermeester B. heeft bewogen tot de afgifte aan hem, beklaagde, van *f* 21.58;

in ieder geval, dat hij op tijd en plaats voormeld, opzettelijk een bedrag van *f* 21.58, toebehoorende aan C. H. VAN L. voornoemd, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, en dat hem door den Luitenant-kwartiermeester B. ten behoeve van VAN L. was ter hand gesteld en hij beklaagde anders dan door misdrijf onder zich had, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend;

Overwegende dat de navolgende getuigen, allen wonende te Harderwijk, onder eede hebben verklaard:

1°. H. H. J., sergeant-majoor bij de Koloniale Reserve:

27 Maart 1908 is G. H. VAN L. te Harderwijk in het hospitaal gegaan. Dien morgen, voor hij ging, zeide ik tegen hem: „Je hebt nog een tegoed „van *f* 21.58, kom op het bureau en teeken daarvoor." Maar toen was het uur van aantreden, VAN L. heeft niet geteekend, en is zonder teekenen naar het hospitaal gegaan. Daarop, ik vermeen 28 Maart d. a. v., heb ik beklaagde, die korporaal van de week was, opgedragen naar het hospitaal te gaan en den staat n°. 62, in de telastelegging bedoeld, door VAN L. te laten teekenen. De korporaal (bekl.) is teruggekomen eenigen tijd daarna met den staat geteekend met een handteekening „VAN L.....". Vervolgens heb ik hem gezegd: „Ga naar den Luitenant-kwartiermeester, ontvang het „geld, en breng het naar VAN L. in het hospitaal". Toen heb ik van de zaak niets meer gehoord. De soldaat VAN L. is begin Mei 1908 uit het hospitaal gekomen, en vroeg mij naar het tegoed. Ik zeide hem: „Dat „heb je toch reeds ontvangen in het hospitaal," waarop hij antwoordde: „Neen majoor, dat heb ik niet ontvangen." Daarop zei ik: „Een tijd geleden heb ik den korporaal .... (beklaagde) naar het hospitaal gestuurd „om jou dat uit te betalen," waarna v. L. zeide: „Dat kan wel, maar ik „heb het bedrag niet ontvangen; wel heeft die korporaal een paar dagen „geleden tegen mij gezegd: „Ik ben een tijd geleden bij je geweest om je „een staat te laten teekenen," waarop ik antwoordde: „Neen, korporaal, „u bent nooit bij mij geweest met een staat en zeer zeker heb ik op geen „staat geteekend." Toen ben ik naar den Luitenant-kwartiermeester gegaan en heb mij op de hoogte gesteld, of het bedrag werkelijk was uitbetaald, hetgeen mij bleek van wel. De ten processe aanwezige staat, mij vertoond wordende, is die welken ik beklaagde heb meegegeven;

2°. H. B., 1ste Luitenant-kwartiermeester:

Eenige dagen vóór 28 Maart 1908 had ik uit Nijmegen ontvangen een staat tot uitbetaling van het tegoed, ten name van C. H. VAN L., tot een bedrag van *f* 21.58, met last tot uitbetaling. Die staat werd door mij aan de 6de compagnie gezonden ter afdoening; 28 Maart 1908, 's middags half drie, drie uur werd de staat behoorlijk voor voldaan geteekend mij door een korporaal ter uitbetaling aangeboden. Daar als rang van VAN L. was vermeld korporaal, vroeg ik: „Ben jij VAN L.?" Toen hij neen antwoordde, dacht ik te doen te hebben met een ordonnance van het compagniesbureel, die meermalen dergelijke stukken ter uitbetaling aanbiedt. Ik betaalde daarop het bedrag op den staat vermeld. De mij vertoond wordende staat 62 is die welke de korporaal mij aanbood, de mij vertoond wordende beklaagde, de korporaal die mij den staat aanbood en wien ik het geld uitbetaalde;

3°. C. H. VAN L., soldaat bij de Koloniale Reserve:

6 Maart 1908 ben ik gepasporteerd van het eskadron Ordonnancen te Amersfoort en gegaan naar Harderwijk, om mij te verbinden voor Indië. Zaterdag 28 Maart 1908, 's ochtends even voor 9 uur, vroeg de sergeant-majoor J. mij even op zijn bureau te komen, om even te komen teekenen. Ik wist niet waarvoor. Ik heb dat niet gedaan omdat ik geen tijd meer had, en mee moest naar het hospitaal. Men heeft mij tijdens mijn verblijf in het hospitaal geen staat of ander stuk ter teekening gegeven. Daar is door mij met niemand, ook niet met beklaagde, gesproken over geld dat mij toekwam, Toen ik uit het hospitaal ontslagen was, lag mij nog bij dat de majoor mij destijds gezegd had, een stuk bij hem te moeten teekenen. Daarom vroeg ik hem eens, een paar dagen na mijn terugkeer uit het hospitaal, of ik en waarvoor ik moest komen teekenen. De majoor nam mij mede naar zijn bureel. Ik wist volstrekt niet, dat het ging over mijn tegoed. De majoor zeide mij toen echter, dat ik nog geld tegoed had voor mijn kleeding, en dat ik daarvoor een staat als kwijting moest teekenen. Hij zocht dien staat, hier en daar kijkende, maar vond hem niet. Eenige dagen na mijn vertrek uit het hospitaal, toen ook beklaagde als verpleegde daar weer weg was, zaten we met z'n drieën in de cantine. Wij spraken over een persoon en toen hoorde ik opeens van beklaagde: „Dat is die „dag geweest, waarop ik voor jou in het hospitaal ben geweest met een „staat om te teekenen." Ik zeide: „Voor mij? ik heb geen mensch gezien." Ik dacht er heelemaal niet aan op dat oogenblik dat het hier ging over een staat voor geld. De staat n°. 62, mij hier vertoond, is niet door mij voor kwijting geteekend, de daarop staande handteekening „v. L. . . . .", is niet van mij;

4°. J. VAN M., korporaal-tissonier:

Ik was op 28 Mei j.l. ziekenoppasser op zaal 56 in het hospitaal, op welke zaal C. H. VAN L. lag. Op dien dag heb ik beklaagde niet gezien, noch de deur voor hem open gemaakt, evenmin een stuk van hem aangenomen.

Overwegende dat A. W. en W. W., hoofden van scholen te Arnhem, als deskundigen onder eede hebben verklaard gelijkluidend, dat naar hunne overtuiging de handteekening „v. L. . . . .", voorkomende op staat model 62 niet is gezet door C. H. VAN L., van wien de andere ten processe aanwezige handteekeningen afkomstig zijn;

Overwegende, dat de Krijgsraad het vorenstaand gevoelen van deskundigen overnemende en tot het zijne makende en mede op grond van de hierboven opgenomen getuigenverklaring van C. H. VAN L., dat de hand-

teekening op staat model 62 niet van hem afkomstig is, aanneemt dat die handteekening is niet van C. H. VAN L. in genoemden staat bedoeld, maar valsch;

Overwegende dat beklaagde heeft ontkend zich te hebben schuldig gemaakt aan alles hetgeen hem is te laste gelegd, en voorts heeft opgegeven:

Ik heb wel van den sergeant-majoor den bewusten staat ontvangen om daarmede naar het hospitaal te gaan en hem door v. L. te laten teekenen. Ik ben naar het hospitaal gegaan om 11¼ uur en trof daar aan een oppasser, ik meen met een baard, die den staat mee naar de zaal nam om te laten teekenen. Eenige oogenblikken later kreeg ik van dienzelfden oppasser den staat geteekend terug en ben daarop weder naar de compagnie gegaan, alwaar ik hem bij den sergeant-majoor op de hoek van de tafel heb gelegd, met de woorden, of er nog iets was van zijne orders, waarop deze antwoordde: „Dank je wel." Verder heb ik van den staat niets gezien en weet van de zaak hoegenaamd niets af.

Ongeveer 3 weken later kwam ik ook in het hospitaal als verpleegde, VAN L. kwam toevallig met mij in gesprek en zeide dat hij nog een paar centen wilde zien te leenen om met permissie te gaan naar Rotterdam, wanneer hij uit het hospitaal ontslagen werd. Daarop zeide ik, dat hij toch nog geld te goed had, want dat ik met den staat voor teekening bij hem was geweest. Toen zei hij: „Ik heb heelemaal geen staat gezien of ge„teekend." Toen dacht ik, dat het geld bij den administrateur van het hospitaal was gedeponeerd, en ben er dus niet verder op doorgegaan. Op het bureau van den Luitenant-kwartiermeester ben ik nog nooit geweest.

Overwegende dat door de hierboven opgenomen beëedigde getuigenverklaringen, bevestigd door de aanwijzing voortvloeiende uit de eigen erkentenis van beklaagde, het wettig en overtuigend bewijs is geleverd. dat beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan het hem primair ten laste gelegde feit;

Overwegende alsnog in het bijzonder en ten overvloede dat de getuigenissen van den sergeant-majoor J. en den luitenant-kwartiermeester B., welke loopen over verschillende gebeurtenissen, die echter in causaal verband tot elkander staan, zoo sluitend zijn, dat daaruit ten stelligste blijkt, dat eerstgenoemde getuige den bewusten staat ter incasseering heeft medegegeven aan beklaagde, dat beklaagde zich daartoe bij den tweeden getuige heeft vervoegd, en dat die laatste het geld aan beklaagde heeft uitbetaald; dat ook de omstandigheid, dat hier twee verklaringen in conflict komen met beklaagdes voorstelling van zaken, eene vergissing of onjuist relaas dier getuigen onaannemelijk maken; dat wat betreft de wetenschap bij beklaagde, dat het meergenoemde stuk vervalscht was, ook deze voortvloeit uit al de bovengenoemde bewijsmiddelen; dat immers getuige J. den staat ongeteekend heeft medegegeven en beklaagde zelf erkent die geteekend te hebben teruggebracht; dat hij dus verantwoordelijk is voor hetgeen er intusschen met dien staat is gebeurd; dat hij nu niets afdoende ter décharge heeft aangevoerd, waaruit zou blijken, dat buiten zijn weten die staat is geteekend door een ander dan getuige C. H. VAN L.; dat wel door beklaagde is beweerd, dat hij dien staat in het hospitaal heeft aangeboden, maar hij dit niet heeft kunnen waar maken, terwijl in het bijzonder de getuige VAN M., die dien staat op 28 Maart 1908 zou hebben moeten in ontvangst nemen, zegt daarvan niets te weten; dat dus de overtuiging en het bestaan der wetenschap bij beklaagde, dat het stuk vervalscht was, bij den Krijgsraad niet is geschokt door zijne ontkentenis, te minder waar hij de blijken heeft gegeven van nog andere niet te aanvaarden ontkentenissen voor zijn

rekening te nemen; dat uit den staat model 62 eene bevrijding van schuld kon ontstaan, namelijk na betaling voor het Rijk, althans den luitenant B. tegenover den soldaat C. H. VAN L.; dat die staat ook was een authentieke akte vermits hij was opgemaakt door den commandant van het 2de eskadron 2de Regiment Huzaren, die daartoe bevoegd was, en in den wettelijken vorm; dat al werd een der substantialia van de authentieke akte niet vervalscht, daarom niet minder die akte van een valsche handteekening werd voorzien en zoodoende in de authentiekte akte valschheid gepleegd; dat de mogelijkheid van nadeel ook aanwezig is, aangezien, hetzij C. H. VAN L. door de gebruikmaking van beklaagde van zijn tegoed werd verstoken, hetzij degene die tegenover VAN L. verantwoordelijk bleef;

Overwegende dat door de bewezenverklaring van het primair te laste gelegde een onderzoek naar hetgeen beklaagde subsidiair is te laste gelegd, vervalt;

Overwegende dat beklaagde ter zake van het door hem gepleegd feit ongeschikt is om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen;

Gezien de artt. 225 en 226 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart het aan beklaagde primair te laste gelegde wettig en overtuigend bewezen;

Kwalificeert het als: „het opzettelijk gebruik maken van een vervalschte „authentieke akte, als ware die echt en onvervalscht, terwijl uit dat gebruik „eenig nadeel kon ontstaan";

Verklaart hem hieraan schuldig;

Veroordeelt hem tot een gevangenisstraf van een jaar;

Ontzegt hem het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor vijf jaar;

Verwijst hem in de proceskosten.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 13 October 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. HAMBURGER A.DZN.

Diefstal met braak.

Een milicien-huzaar wordt door den Krijgsraad te Leeuwarden wegens diefstal met braak veroordeeld tot tien maanden gevangenisstraf met 5 jaren ontzegging enz.

H. M. G. spreekt hem vrij.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een milicien-huzaar bij het 4e Regiment Huzaren, oud 21 jaren, geboren te Emmen, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden gewezen den 22sten Juni 1908, met aanhaling der artikelen 10, 310, 311 en 27 van het Wetboek van Strafrecht, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64), 185 der Rechtspleging bij de Landmacht en 117 der Militiewet 1901, is schuldig verklaard aan diefstal, waarbij de schuldige het weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel van verbreking en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van tien maanden, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmploijeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde, sedert zijn eerste verhoor als beklaagde voor Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad van den 13den Juli 1908 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de straf, die bij het vonnis is opgelegd, en verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen dat beklaagde op 26 Mei ll. te Deventer, in de cavalerie-kazerne op kamer 70, waar de adspirant-cornet T. M. verblijf hield, uit diens met hangslot en sleutel gesloten kastje een bankbiljet van *f* 60.— toebehoorende aan dien adspirant-cornet, heeft weggenomen met het oogmerk zich dat bankbiljet wederrechtelijk toe te eigenen, zulks na bedoeld bankbillet onder zijn bereik te hebben gebracht door dat slot te verbreken;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat de impetrant beslist moet ontkennen wat hem is te last gelegd;

dat, ofschoon 't in 't algemeen zeer moeilijk is te bewijzen dat iemand iets niet gedaan heeft, hij de aandacht van het Hof wil vestigen op de omstandigheid dat hij niet op kamer 70 A is geweest;

dat men van kamer 60 naar 70 niet kan komen zonder een bureau voorbij te gaan zoodat, indien 't waar was wat hem te last gelegd wordt, hij zeker uit dat bureau zou zijn opgemerkt;

dat er steeds vele sigaretten doosjes achter de keuken liggen;

dat men daar die doosjes wegwerpt, die als *res nullius* worden beschouwd en impetrant niet wederrechtelijk handelde door dit doosje tot zich te nemen;

dat 't niet waar is dat hij C. vroeg over 't wisselen van *f* 60.—, maar integendeel dat C. hem er over vroeg;

dat 't stalbuis vóór dat impetrant is in arrest gesteld zeer nauwkeurig is onderzocht; onder de armsgaten werd 't zelfs losgetornd en doorzocht;

dat hij zich geheel heeft moeten ontkleeden en zijn goed, muts, buis enz. ter dege zijn doorzocht;

dat 't op zich zelf onaannemelijk is dat hij een stalbuis zoo achteloos zou hebben laten liggen, waarin een zoo belangrijk bedrag was geborgen;

dat de *f* 60.— zijn gevonden door hen, die geregeld op kamer 70 dienst deden;

B. is oppasser van den bestolene, die zeer opvallend verklaarde met 't geval niet te doen te willen hebben (zie de verklaring van C. op 17 Juni 1908);

dat geenerlei aanwijzing van de verbreking van 't kastje van den bestolene voorhanden is;

dat toch 't los zijn van de kribbehaak niet als zoodanig kan worden aangemerkt, immers hierdoor wordt noch klaarblijkelijk aangetoond dat er een strafbaar feit is gepleegd, noch dat beklaagde hetzelve heeft bedreven;

dat beklaagde bereid is 't vorenstaande mondeling te bevestigen;

terwijl, na een verhoor voor het Hof en van den impetrant nog is te kennen gegeven:

dat, al hebben het getuigenverhoor en de nadere inlichtingen door het Hof ingewonnen, niet positief de onschuld van beklaagde bewezen, zij toch zeer zeker gegevens aan 't licht hebben gebracht welke van belang zijn met opzicht tot de betrouwbaarheid van de getuigen B. en C., en van den beklaagde;

dat beklaagde persisteert bij hetgeen door hem bereids is gezegd en nog het volgende ter aanvulling daarvan wenscht mede te deelen:

C. verklaart (op 17 Juni 1908) dat B. in de deurpost bleef staan, B. zelf verklaart, dat hij meezocht (verhoor op 18 September 1908); blijkbaar heeft B zich buiten schot willen houden, hetgeen ook ligt in zijne verklaring, dat hij met het geval niet te doen wilde hebben, later is hij van front verandert in zijne verklaringen; in zijne verklaring van 17 Juni zegt B.: „ik zelf keek de kamer van beklaagde eens rond;" op 18 September d. a. v. heeft hij zelfs gezien dat C. zijn vingers stak onder de oksel van een der mouwen; C. zeide, dat er verteld werd dat *f* 10.— was uitgeloofd voor hem, die het geld vond; den getuige T. M. is daarvan niets bekend; nadat C. zijne vingers in de oksel gestoken had vond hij 't papiertje onderaan bij het einde van de pijp van de linkermouw tusschen de voering en het laken (verklaring van 17 Juni);

beklaagde meent dat iemand, die niet weet dat hij iets vinden zal, niet zocht zooals C. deed;

dat nog wordt opgemerkt: gesteld dat gebleken was dat het bankbillet in de mouw was ingenaaid, gesteld voorts dat beklaagde dat zou gedaan hebben, dan zou er van het lostornen en weer dichtnaaien van de mouw iets uiterlijk zichtbaar moeten zijn; dat geen enkele omstandigheid wijst op eenig zichtbaar teeken van dien aard;

dat noch het wettig, noch het overtuigend bewijs is geleverd van 't den beklaagde te last gelegde;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen den impetrant vrij te spreken van het hem te last gelegde;

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 30sten Juni 1908 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen de appellant bij zijn verhoor voor het Hof heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat aan den beklaagde is te last gelegd dat hij op 26 Mei 1908 te Deventer in de Cavaleriekazerne op kamer 70 waar de adspirant-cornet T. M. verblijf hield, uit diens met hangslot en sleutel gesloten kastje een bankbiljet van zestig gulden toebehoorende aan dien adspirant-cornet, heeft weggenomen met het oogmerk om zich dat bankbiljet wederrechtelijk toe te eigenen, zulks na bedoeld bankbiljet onder zijn bereik te hebben gebracht door dat slot te verbreken;

Overwegende dat de beklaagde in hooger beroep bij het Hof evenals in eersten aanleg bij den Krijgsraad heeft ontkend, zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen aan hem is te last gelegd;

Overwegende dat, welke ernstige bezwaren ook tegen den beklaagde mogen zijn gerezen, door de bij den Krijgsraad afgelegde beëdigde verklaringen van de getuigen, den adspirant-cornet W. F. T. M., den opperwachtmeester P. J. S., den korporaal J. A. C., den huzaar J. J. en den huzaar W. B., van welke verklaringen de inhoud in het vonnis is opgenomen, terwijl bij het Hof in hooger beroep C., J. en B, voornoemd als getuigen onder eede gehoord, hebben volhard bij hunne verklaringen bij den Krijgsraad afgelegd, door die verklaringen echter niet voldoende is geleverd het wettig en overtuigend bewijs van de schuld van den beklaagde aan hetgeen aan hem is te last gelegd;

Gezien artikel 181 van de Rechtspleging bij de Landmacht en 117 der Militiewet 1901.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis door den Krijgsraad in het Vijfde Militaire Arrondissement, standplaats Leeuwarden, 22 Juni 1908 in de zaak tegen beklaagde gewezen, waarbij wettig en overtuigend bewezen is verklaard hetgeen aan den beklaagde is te last gelegd, deze ter zake daarvan is schuldig verklaard aan het misdrijf van „diefstal waarbij de schuldige het weg te nemen goed „onder zijn bereik heeft gebracht door middel van verbreking" en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van tien maanden, met aftrek sedert 13 Juni 1908 van den tijd, door den beklaagde in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, voorts met ontzegging voor den tijd van vijf jaren van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmploijeerde te dienen, eindelijk in de kosten van het proces;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde is te last gelegd;

Spreekt hem daarvan vrij;

Gelast zijn ontslag uit het arrest, waarin hij zich bevindt ter zake van hetgeen aan hem is te last gelegd;

Bepaalt dat de kosten in eersten aanleg en in hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 13 October 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. J. Hamburger ADzn.

Dienstweigering.
Een marinier, krachtens het Reglement op den Inwendigen Dienst, aangewezen om als oppasser bij de machinisten werkzaam te zijn, behoort de order om achter tafel te gaan en te bedienen, hem gegeven door den machinist gamelle-chef, op te volgen. Vonnis te niet gedaan **alleen** *voor zooveel betreft den duur der daarbij opgelegde militaire gevangenisstraf. Straf door H. M. G. van 9 op 4 maanden gebracht.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een marinier 2de klasse, oud 22 jaar, geboren te Dordrecht, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis door den Zeekrijgsraad aan boord van Hare Majesteits Wachtschip te Willemsoord, gewezen den 21sten September 1908, met aanhaling van de artikelen 1, 2, 98 jº. 97 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 7 en 20 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, is schuldig verklaard aan het als minder schepeling, in andere gelegenheden dan in eene affaire tegen den vijand, in de nabijheid van denzelven of in oorlogstijd op de brandwacht, uitdrukkelijk weigeren de door zijn superieur gegeven orders na te komen, en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van negen maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging der rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier militaire gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht van 14 September 1908, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat het beklaagde voorkomt dat hij, die als oppasser bij de machinisten was aangewezen, daardoor niet kan geacht worden door het Rijk voor bediening bij de maaltijden te zijn aangewezen;

dat, blijkens eene overweging in het vonnis, aan de order eene bepaalde dienstverrichting ten grondslag ligt, doch dat de beklaagde slechts dàn strafbaar is indien hij eene bepaalde dienstverrichting, hem door zijn superieur, binnen den kring van diens bevoegdheid, zoowel op zich zelve

als met betrekking tot hem aan wien de order wordt gegeven, gelast, opzettelijk nalaat;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen beklaagde vrij te spreken; subsidiair, hem een zoodanige lichtere straf op te leggen als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren,

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 6den October 1908 geautoriseerd om dit appel voor den fungeerend Fiskaal bij den Zeekrijgsraad aan boord van Hare Majesteits Wachtschip te Willemsoord te vervolgen mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd: dat hij in den morgen van den 8sten September 1908, dienende aan boord van Harer Majesteits pantserschip „Piet Hein", uitdrukkelijk heeft geweigerd de order om achter de tafel te gaan en te helpen bedienen hem als oppasser der machinisten door den machinist J. A. H. in diens functie als gamelle-chef van de tafel der machinisten gegeven, na te komen;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de zakelijke inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklaagde was te last gelegd en dat met juistheid bij het vonnis is beslist dat de machinist H. als Chef de gamelle van de tafel der machinisten, bevoegd was aan beklaagde, die in overeenstemming met het bepaalde bij het Reglement op den Inwendigen Dienst aan boord van Harer Majesteits Oorlogsschepen, was aangewezen om als oppasser bij de machinisten werkzaam te zijn, de order te geven om achter tafel te gaan en te bedienen;

dat het bewezen verklaarde feit bij het vonnis met juistheid is gequalificeerd maar dat de te dier zake opgelegde straf is te zwaar in verhouding tot het feit;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 21sten September 1908 door den Zeekrijgsraad aan boord van Hare Majesteit Wachtschip te Willemsoord tegen beklaagde gewezen alleen voor zooveel betreft den duur der daarbij opgelegde militaire gevangenisstraf;

En in zoover opnieuw rechtdoende;

Bepaalt dien duur op vier maanden.

Houdt overigens het vonnis in stand waarbij de appellant is schuldig verklaard aan „het als minder schepeling in andere gelegenheden dan in een affaire tegen den vijand, in de nabijheid van denzelven of in oorlogstijd op de brandwacht, uitdrukkelijk weigeren de door zijn superieur gegeven orders na te komen" en voor zoover is bepaald dat de tijd, sedert veertien September 1908 door hem voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der militaire gevangenisstraf zal worden in mindering gebracht en hij is veroordeeld in de kosten in eersten aanleg.

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 16 October 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. HAMBURGER ADZN.

Beklaagde, een marinier, is door den zeekrijgsraad te Hellevoetsluis schuldig verklaard aan:
1o. diefstal met inklimming,
2o. diefstal door twee vereenigde personen,
3o. diefstal door middel van een valschen sleutel,
4o. diefstal drie malen gepleegd,
5o. verduistering en
6o. oplichting
en veroordeeld tot 2 jaar en 3 maanden gevangenisstraf met ontzegging enz. van 5 jaren.

In hooger beroep herroept beklaagde zijn bekentenis ten aanzien van een der misdrijven, welke bekentenis hem zou zijn afgedwongen.

H. M. G. vindt de reden van herroeping niet aannemelijk, verbetert het vonnis alleen voor wat den duur der opgelegde gevangenisstraf betreft en brengt die terug op een jaar en zes maanden.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een marinier 1ste klasse, oud 36 jaren, geboren te Workum, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis van den zeekrijgsraad te Hellevoetsluis gewezen den 29 Juli 1908, met aanhaling der artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1, 2, 2de lid en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* no. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* no. 64), 27, 57, 90, 310 en 311 princo en sub 4o en sub 5o, 321 en 226 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, is schuldig verklaard aan 1o. diefstal waarbij de schuldige zich den toegang tot de plaats des misdrijfs heeft verschaft door middel van inklimming, 2o. diefstal door twee vereenigde personen, 3o. diefstal, waarbij de schuldige zich den toegang tot de plaats des misdrijf heeft verschaft en zoodoende het weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel van een valschen sleutel; 4o. diefstal drie malen gepleegd; 5o. verduistering en 6o. oplichting, en veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren en drie maanden met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met bepaling dat de tijd door den veroordeelde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, zal worden in mindering gebracht van den 29 Juni 1908, als-

mede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

bij welk vonnis op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen:

1°. dat beklaagde in den nacht van den 21 Juni 1908 tusschen 12½ en 2 uur, uit het beneden middenlokaal der marine-cantine te Hellevoetsluis heeft weggenomen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening 71 sigaren, welke geborgen waren in twee sigarenkistjes en een dezer twee kistjes, 16 stuks vijf cents postzegels, 19 stuks 2½ cents postzegels en 20 stuks een cents postzegels, van het Koninkrijk der Nederlanden en ongestempeld, 1 kogelfleschje met limonade, 1 cacaolepeltje, eene hoeveelheid suiker van ongeveer 4 hectogram, 1 busje voor ongeveer ¾ gedeelte gevuld met Blookers Daalders cacao, alle welke goederen aan een ander dan hem toebehoorden, waarbij hij zich den toegang tot genoemd lokaal heeft verschaft door middel van inklimming;

2°. dat hij in het tijdvak van 18 April tot 23 April 1908 te zamen en in vereeniging met den korporaal der Mariniers T. H. uit den winkel van den varkensslager A. v. d. B. aan de Westkade te Hellevoetsluis heeft weggenomen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, 8 stuks worsten aan genoemden slager van denB., althans niet aan hem, toebehoorende;

3°. dat hij, in het tijdvak van 16 Maart 1908 tot 1 April 1908 uit een kastje aan boord van Harer Majesteits Innstructieschip „Buffel" te Hellevoetsluis heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeeigening, een horloge met ketting, den matroos 1ste klasse L. de R., althans niet hem, toebehoorende, waarbij hij zich den toegang tot genoemd kastje heeft verschaft en zoodoende het weggenomen horloge met ketting onder zijn bereik heeft gebracht door middel van een valschen sleutel;

4°. dat hij, in het tijdvak van een maand vóór 22 Juni 1908, bij het verlaten van de herberg van C. F. W. G. te Hellevoetsluis heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, een sleutel, genoemden G., althans niet hem, toebehoorende;

5°. dat hij op den 28ste Mei 1908 uit de voorbovenkamer der marinecantine te Hellevoetsluis, welke kamer wordt bewoond door den cantinehouder, den sergeant bottelier J. S., heeft weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, een gouden ringetje, aan de huisvrouw van genoemden S., althans niet aan hem, toebehoorende;

6°. dat hij op den 16de Juni 1908, nadat hij, op last van den sergeant bottelier J. S. cantinehouder voor het personeel der marine-cantine te Hellevoetsluis aan boord van Hare Majesteits Instructieschip „van Galen" te Hellevoetsluis, soldij had ontvangen, opzettelijk een bedrag van vier gulden vijftig cents, zijnde soldij bestemd voor den marinier 2de klasse G. P. en welk bedrag hij alzoo anders dan door misdrijf onder zich had en hem niet toebehoorde, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend;

7°. dat hij op den 6den Juni 1908 te Nieuw Helvoet, met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordeelen, door het aannemen van eene valsche hoedanigheid A. v. d. B., slijter in sterken drank, heeft bewogen tot de afgifte van 1 liter brandewijn;

8°. dat hij in het tijdvak van 1 April 1908 tot 15 Mei 1908, heeft weggenomen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, uit de hut bewoond door den luitenant ter zee 2e klasse J. L. W. aan boord van Hare Majesteits Instructieschip „Suriname" te Hellevoetsluis, een bankbiljet van 25 gulden, genoemden luitenant ter zee, althans niet aan hem, toebehoorende;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven dat hij zich voor eisch en conclusie wenscht te refereeren aan de prudentie van den Hove zoowel wat betreft het al of niet bewezene van de telastgelegde feiten en de qualificatie daaraan te geven als den aard en duur der op te leggen straffen

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee en Landmacht, ambtshalve en als 's Hofs Resolutie van den 19den Augustus 1998 geautoriseerd om dit appel voor den fungeerend Fiskaal bij den Zeekrijgsraad te Hellevoetsluis te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, door wien, voor antwoord in appel, bij schrifture ter rolle is betoogd:

dat het vonnis nog aanvulling behoeft in verband met de nadere in appel gedane en bewezen telastlegging;

en is geconcludeerd dat de impetrant, met inachtneming van het bovenstaande, bij Sententie, bij voormeld vonnis niet bezwaard zal worden verklaard.

HET HOF,

Gelet op hetgeen de Appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht.

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi.

Gezien de processtukken;

Overwegende dat aan den beklaagde bij den Zeekrijgsraad is telastgelegd:

Zie hiervoren sub 1° tot en met 8°.

Overwegende dat aan den beklaagde in hooger beroep bij het Hof, wat betreft het onder 7°. vermelde feit, nader is telastgelegd dat hij op 6 Juni 1908 te Nieuw Helvoet, met het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordeelen, door het aannemen van de valsche hoedanigheid van lasthebber van S. G. te Hellevoetsluis, A. van den B. slijter in sterken drank, heeft bewogen tot de afgifte van één liter brandewijn;

Overwegende dat de beklaagde in hooger beroep bij het Hof, evenals bij den Zeekrijgsraad heeft bekend zich te hebben schuldig gemaakt aan de feiten, hem onder 1°, 2°, 3°, 4°, 5°, 6° en 7° te lastgelegd, doch heeft ontkend zich te hebben schuldig gemaakt aan het feit hem onder 8° te lastgelegd, bewerende dat zijne bekentenis omtrent dit feit hem is opgedrongen door den commissaris van politie te Hellevoetsluis;

Overwegende dat de beklaagde in hooger beroep bij het Hof heeft bekend zich te hebben schuldig gemaakt aan het feit onder 7° hem in hooger beroep nader te lastgelegd;

Overwegende dat de Zeekrijgsraad terecht al de aan den beklaagde te lastgelegde feiten wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen;

Overwegende dat de bekentenis door den beklaagde op 14 Juli en 29 Juli 1908 voor Officieren-Commissarissen afgelegd betreffende het hem onder 8° telastgelegde feit, nadat hij op 8 Juli te voren dat feit voor den Commissaris van politie te Hellevoetsluis eveneens had bekend, door hem in hooger beroep bij het Hof niet is herroepen om eene aannemelijke reden;

Overwegende dat door de in het vonnis onder 7° gemelde bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan den beklaagde in hooger beroep bij het Hof nader is telastgelegd;

Overwegende dat de Zeekrijgsraad te recht den beklaagde ter zake van gemelde feiten heeft schuldig verklaard aan de misdrijven van:

1°. diefstal, waarbij de schuldige zich den toegang tot de plaats des misdrijfs heeft verschaft door middel van inklimming;

2°. diefstal door twee vereenigde personen;

3°. diefstal waarbij de schuldige het weg te nemen goed onder zijn bereik heeft gebracht door middel van een valschen sleutel;

4°. diefstal drie malen gepleegd;

5°. verduistering;

6°. oplichting;

Overwegende echter dat de door den Zeekrijgsraad aan den beklaagde opgelegde gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren en drie maanden is te zwaar in verhouding tot de feiten, waaraan beklaagde zich heeft schuldig gemaakt in verband met de omstandigheid dat zijn gedrag in den zeedienst in de laatste vier jaren, blijkens het bij de processtukken gevoegde extract uit zijn conduiteboekje, zeer goed is geweest;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde in hooger beroep bij het Hof nader is te last gelegd;

Verbetert het vonnis door den Zeekrijgsraad te Hellevoetsluis 29 Juli 1908 in de zaak tegen beklaagde gewezen, alleen wat betreft den duur van de aan den beklaagde opgelegde gevangenisstraf.

Veroordeelt den beklaagde tot eene gevangenisstraf voor den tijd van een jaar en zes maanden.

Houdt overigens het vonnis in stand, onder andere wat betreft de ontzegging aan den beklaagde voor den tijd van vijf jaren van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen en de bepaling dat de tijd, door den beklaagde sedert 29 Juni 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal worden gebracht bij de uitvoering van de hem opgelegde gevangenisstraf.

Bepaalt dat de kosten van het hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 23 October 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. F. A. C. Schröder.

Een sergeant-fourier wordt door den Krijgsraad te Haarlem vrijgesproken

van de beschuldiging als zoude hij te Zandvoort een verboden weg met zijn rijwiel hebben bereden.

In hooger beroep aanvulling der telastlegging door Adv. fiskaal, die schuldigverklaring en veroordeeling tot f 2.— boete, subs. 2 dagen hechtenis eischt.

Beklaagde verdedigt zich door te beweren dat niet is bewezen dat de weg was afgesloten; dat de verklaring dienaangaande door den Burgemeester van Zandvoort afgegeven niet is authentiek, zijnde de Burgemeester ingevolge de Motor- en Rijwielwet daartoe niet bevoegd.

H. M. G. overweegt dat de betreffende bepaling der politie-verordening niet bevat een verbod van het gebruik van den weg met motorrijtuigen en rijwielen, dus niet is een sluiting van den weg voor die voertuigen, maar slechts bevat eene regeling van het verkeer op dien weg, zoodat de Raad der gemeente Zandvoort niet gebonden was aan de voorwaarde gesteld in het slot van het eerste lid van art. 8 der Motor- en Rijwielwet en een onderzoek naar het al of niet aanwezig zijn geweest van waarschuwingsborden, niet noodig is.

H. M. G. doet vonnis te niet en veroordeelt beklaagde tot f 2.— boete subs. 2 dagen hechtenis.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fokaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 27sten Juli 1908 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem den 10en Juli 1908 gewezen in de zaak tegen een sergeant-fourier bij het 10en Regiment Infanterie oud 27 jaren, geboren te Haarlem, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling van artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschuldiging als zoude hij te Zandvoort op 8 Juni 1908 des namiddags te ongeveer 4 uur als bestuurder op een rijwiel gezeten, gereden hebben op den openbaren weg, de Kerkstraat, in de richting van af het Hotel „Driehuizen", althans die straat op een rijwiel in genoemde richting bereden hebben — de kosten te dragen door den Staat.

Welke Advocaat-Fiskaal met 's Hofs toestemming, ter 's Hofs terechtzitting van 22 September 1908 aan den beklaagde alsnog heeft te last gelegd: „dat hij, immers en in ieder geval, op tijd en plaats vermeld, met „een rijwiel, de Kerkstraat, in de richting vanaf het Hotel „Driehuizen" „naar het Kerkplein heeft bereden";

dat het Hof vervolgens, na voorhouding nog aan den beklaagde van een nader ambtseedig proces-verbaal van den inspecteur van politie, tevens onbezoldigd rijksveldwachter te Zandvoort J. A. W. H., omtrent die nadere telastlegging den fourier, als beklaagde, en H., als getuige onder eede, heeft gehoord;

dat thans, door het zoo in eersten aanleg als in hooger beroep bijgebrachte bewijsmateriaal, wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen den beklaagde, als voorzegd nader is te last gelegd;

dat derhalve van vrijspraak van den beklaagde geen sprake meer mag wezen en zijne veroordeeling behoort te volgen;

verzocht en bij resolutie van den 2en October 1908 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het

vonnis en dat de gedaagde alsnog met aanhaling der artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 49 der Algemeene Politieverordening voor de gemeente Zandvoort van 24 November 1904, afgekondigd den 15den December d. a. v., doch gewijzigd den 2den October 1906 en afgekondigd den 21sten November d. a. v., 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* no. 191), 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* no. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: „het te Zandvoort, met een rijwiel berijden van de Kerkstraat in de richting vanaf het Hotel „Driehuizen" naar het Kerkplein"; en deswege veroordeeld tot eene geldboete van twee gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door twee dagen hechtenis, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appel gevallen desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre,

en

genoemden sergeant-fourier, gedaagde in voorschreven cas. ter andere zijde, voor wien voor antwoord in appel bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat beklaagde zal behooren vrijgesproken te worden;

dat immers beklaagde slechts dan gestraft kan worden wanneer vaststaat dat de weg is afgesloten en dit is aangeduid door waarschuwingsborden;

dat niet bewezen is dat dit gebeurde;

dat er wel eene verklaring in het dossier aanwezig is, afkomstig van den Burgemeester der gemeente Zandvoort, doch deze niet is authentiek zijnde de Burgemeester, als zoodanig, niet bevoegd deze af te geven en wel om twee redenen:

dat immers de Motor- en Rijwielwet wegen kent die afgesloten worden door den Minister, door Gedeputeerde Staten en Besturen der gemeenten, naar gelang dit betreft een Rijks-, Provincialen- of Gemeente-weg;

dat in casu niet is bewezen dat de Kerkstraat aan de gemeente toebehoort en alleen in dat geval het gemeentebestuur tot de afsluiting en tot het afgeven der authentieke verklaring gerechtigd zou zijn;

dat, ook al wordt aangenomen dat de overtreding had plaats gevonden in een aan de gemeente toebehoorende straat, ook dan nog den Burgemeester niet de bevoegdheid toekomen zou, de bedoelde verklaring af te geven;

dat immers de artikelen 7 en 8 der Motor- en Rijwielwet 1905 (*Staatsblad* nº. 69) de afsluiting der wegen opdraagt aan den Raad der gemeente bij plaatselijke verordening;

dat, nu de plaatsing der borden niet aan den Burgemeester als zoodanig gedelegeerd is, de Raad voor die plaatsing heeft zorg te dragen, zoodat de Burgemeesrer aan dit voorschrift gevolg gevende slechts optreedt als Voorzitter van den Raad;

dat het constateeren van de aanwezigheid der borden en het afgeven eener verklaring daarvan door den Burgemeester slechts geschieden kan in zijn hoedanigheid van Voorzitter van den Raad en het desbetreffend stuk derhalve van den Gemeenteraad behoort uit te gaan;

dat artikel 102 der Gemeentewet voorschrijft dat alle stukken van den Raad uitgaande behooren mede-onderteekend te zijn door den Secretaris of Wethouder, wat niet geschiedde, zoodat bedoeld stuk afkomstig is van den Burgemeester als zoodanig en alle bewijskracht mist;

dat derhalve niet bewezen is dat artikel 8 der Motor- en Rijwielwet opgevolgd is en beklaagde hierom zal behooren vrijgesproken te worden;

dat de feiten evenmin eene veroordeeling wettigen, daar door de bijgebrachte verklaring van den gehoorden getuige niets nieuws aan het licht is gekomen en het Hof, op de gronden in het vonnis a quo vermeld, dit zal behooren te bevestigen;

en is geconcludeerd dat het Hof, met of zonder verbetering en aanvulling der gronden, het vonnis van den Krijgsraad zal bevestigen.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen de beklaagde bij zijn verhoor voor het Hof heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd, ter zake:

dat hij te Zandvoort op 8 Juni des namiddags ongeveer vier uur als bestuurder op een rijwiel gezeten, gereden heeft op den openbaren weg „de Kerkstraat" in de richting van (af) het hotel „Driehuizen", althans die straat op een rijwiel in gemelde richting bereden heeft;

welke telastlegging in hooger beroep is aangevuld in dier voege dat hem alsnog is te last gelegd:

„immers en in ieder geval dat hij op tijd en plaats voormeld met een „rijwiel de Kerkstraat in de richting van(af) het hotel Driehuizen naar „het Kerkplein heeft bereden";

Overwegende dat in het proces-verbaal door den inspecteur van politie te Zandvoort tevens onbezoldigd rijksveldwachter J. A. W. H. op den 8en Juni 1908 op zijn ambtseed opgemaakt, is vermeld: dat hij in den namiddag van dien dag te ongeveer vier uur zich bevond op den openbaren weg de Kerkstraat, te Zandvoort en daar zag dat een militair die straat bereed op een vélocipède in de richting van het hotel Driehuizen af; dat deze militair door hem aangehouden hem opgaf genaamd te zijn. . . . . fourier bij het 10e Regiment Infanterie; dat genoemde H., als getuige zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gehoord, heeft verklaard daarbij te volharden, daarbij voegende dat hij den beklaagde zeer duidelijk op zijn rijwiel heeft zien rijden op een afstand van ongeveer zes meters;

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven: dat hij, op tijd en plaats voormeld, niet wetende dat die straat niet in die richting bereden mocht worden, met zijn rijwiel aan de hand een eind die straat is opgeloopen, toen besloot verder te rijden en in het zadel ging; dat zijn rijwiel een paar omwentelingen deed toen zijn voet van den opstap afgleed en hij, den inspecteur van politie op zich ziende afkomen, daaruit opmakende dat hij daar niet rijden mocht, niet verder reed; dat hij erkent gereden te hebben, indien door „rijden" wordt verstaan het voortbewegen zonder in den zadel te zijn gezeten;

Overwegende dat door den inhoud van het aangehaalde proces-verbaal, in verband met de verklaringen van den verbalisant als getuige en met

de opgave van beklaagde, wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde op den 8en Juni 1908, des namiddags te ongeveer vier uur met een rijwiel de Kerkstraat te Zandvoort heeft bereden in de richting van het hotel Driehuizen of naar het Kerkplein, welk feit met boete van ten hoogste *f* 25.— of hechtenis van ten hoogste zes dagen is strafbaar gesteld bij artikel 49 der algemeene politieverordening voor de gemeente Zandvoort, vastgesteld door den Raad dier gemeente den 24en November 1904 en afgekondigd den 15en December 1904, gelijk dat artikel is gewijzigd bij besluit van dien Raad van 2 October 1906, afgekondigd den 27en November 1906;

Overwegende dat deze bepaling der politieverordening, als niet bevattend een verbod van het gebruik van een weg met motorrijtuigen of rijwielen, niet is een sluiting van dien weg voor het verkeer met die voertuigen, maar slechts bevat eene regeling van het verkeer op dien weg in verband met het gebruik dier voertuigen, zoodat de Raad der gemeente Zandvoort, zijne bevoegdheid tot het vaststellen van die bepaling ontleenende aan artikel 135 der Gemeentewet in verband met artikel 7 der Wet van 10 Februari 1905 (*Staatsblad* nº. 69), niet gebonden was aan de voorwaarde gesteld in het slot van het eerste lid van artikel 8 van laatstgenoemde Wet, en een onderzoek, naar het al of niet aanwezig zijn geweest van waarschuwingsborden, niet noodig is;

Overwegende dat mitsdien de Krijgsraad ten onrechte heeft aangenomen dat het feit, aan beklaagde te laste gelegd, niet wettig en overtuigend is bewezen en hem deswege heeft vrijgesproken;

Gezien artikel 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, artikel 49 der Algemeene Politieverordening voor de gemeente Zandvoort van 24 November 1904, afgekondigd den 15en December 1904, gelijk die is gewijzigd den 2en October 1906 en afgekondigd den 27en November 1906, artikelen 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 191), 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 10en Juli 1908 door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement ter hoofdplaats Haarlem, tegen beklaagde gewezen;

En opnieuw recht doende;

Verklaart den beklaagde schuldig aan: het met een rijwiel berijden van de Kerkstraat te Zandvoort in de richting van het Hotel Driehuizen af naar het Kerkplein.

Veroordeelt hem deswege tot eene geldboete van twee gulden, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd te vervangen door hechtenis van twee dagen.

Verwijst hem in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 23 October 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. F. A. C. Schröder.

Mishandeling.
De zeekrijgraad te Amsterdam veroordeelt beklaagde wegens mishandeling tot 8 dagen gevangenisstraf.
Adv. Fiskaal vult telastlegging aan en eischt 3 weken gevangenisstraf.
H. M. G. verklaart den beklaagde bij het vonnis niet te zijn bezwaard.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen

een matroos 3e klasse, oud 21 jaar, geboren te Utrecht, gerequireerde in persoon, die bij vonnis door den zeekrijgsraad aan boord van Hare Majesteits Wachtschip te Amsterdam, gewezen den 27en Juli 1908, met aanhaling der artikelen 300 van het Wetboek Strafrecht, 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water en 163 en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, met vrijspraak van hetgeen hem meer is telast gelegd dan bewezen verklaard, is schuldig verklaard aan mishandeling en veroordeeld tot eene gevangenisstraf van acht dagen, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat het ter appreciatie der verschillende zeer uiteenloopende getuigenissen wellicht zijn nut zou hebben E. W., A. S., J. H., J. O. en H. F. K., nogmaals te hooren opdat het Hof uit de houding en voordracht der getuigen zou kunnen besluiten of de vriendinnen van eerstgenoemde, dan wel de vrienden van appellant geloof verdienen, daar het vaststaat dat een der partijen de waarheid verdraait;

dat ook zonder verhoor nu reeds kan vastgesteld worden dat aan de verklaring van E. W. niet al te veel geloof gehecht mag worden, omdat het niet moeilijk is aan te toonen dat zij op meer dan een punt, zelfs waar het zeer ernstige feiten betreft, zich zelf tegenspreekt en hare verklaringen in conflict komen met die harer vriendinnen;

dat zij immers voor Officieren-Commissarissen op 15 Juli verklaard heeft, dat appellant op het Kolkje tegen haar zou gezegd hebben: „als „ik je nu dit ding door je sodomieter draaide, rothoer, wat zou je dan „zeggen"; „hij had daarbij iets in zijn hand, waarvan ik een glimmend „puntje zag, enz.", en dit wel terwijl zij op 2 Juli (een dag na het gebeurde) blijkens het proces-verbaal aan de politie opgeeft dat appellant

gezegd zou hebben: „Bet, als ik je nu op die brug eens hardstikkedood „sloeg, wat zou je dan zeggen? Op hetzelfde oogenblik gaf hij mij een „stomp op het oog, nu stak hij de hand in den zak, haalde er een „glimmend voorwerp uit, enz.";

dat deze getuige verder zegt, dat zij eerst uit het café van van S. gegaan zijn en de matrozen hen zouden gevolgd hebben, terwijl getuige S. het tegendeel verklaard heeft;

en verder, dat zij het mes den geheelen avond niet meer uit haar boezelaar gehad heeft, terwijl genoemde vriendin zag, dat zij het tijdens de vechtpartij in haar hand had;

dat zij voor de politie verklaard heeft, dat zij morgen opnieuw bij den dokter zou moeten komen, terwijl deze deskundige-getuige meedeelt dat daarover geen syllabe gesproken is;

dat bovendien haar zucht tot verdichting en overdrijving volgt uit haar in het dossier aanwezigen brief, in verband met de verklaring van getuige van C;

dat tenslotte er op gewezen dient te worden, dat:

hare voorstelling over de wijze waarop het bloed aan het mes gekomen is, er op wijst dat zij eenvoudig fantaseert om op die wijze zich zelf van elke schuld vrij te pleiten;

dat een en ander de conclusie wettigt, dat haar getuigenis voor de toedracht der zaak op den bewusten avond, geen gewicht in de schaal mag leggen en deze voorbijgegaan moet worden;

dat appellant uit het complex der feiten, welke in confesso zijn, meent te kunnen bewijzen, dat niet hij, doch eerstgenoemde getuige met de vechtpartij begonnen is, en daartoe het volgende onder de aandacht van het Hof brengt:

1°. dat de drie dames de matrozen op den voet volgden toen dezen het café van van S. verlaten hebben, en niet de matrozen de dames, zooals de verklaring van getuige W. luidt;

2°. dat deze getuige, bij het verlaten van „de Witte Ballon" ongemotiveerd bij de deur stond te wachten;

3°. dat zij in den vroegen avond een mes heeft gekocht hetwelk tijdens de vechtpartij gebruikt is (zie verklaring S.) en met bloed bevlekt was;

4°. dat niemand van de aanwezigen (behalve W.) eenig voorwerp in de handen van appellant heeft gezien, terwijl evenmin iets in zijn bezit of in de omgeving gevonden is;

5°. dat getuige S. verklaart op 17 Juli: „Bet ging naar beklaagde toe „(op den zeedijk) en zei: „ziezoo, als je nu vechten wil dan heb ik ook een wapen";

dat deze gegevens alle afkomstig zijn van de vriendinnen der gelaedeerde en derhalve in casu als waarheid mogen worden aangenomen en hieruit mag afgeleid worden dat Bet dien avond zeer vechtzuchtig gestemd en de attaqueerende partij geweest is, waar vaststaat, dat deze zoowel als appellant gevochten heeft;

dat appellant zich derhalve beroept op noodweer en om deze reden zal behooren te worden vrijgesproken;

dat hij zich tegen een vrouw, die in het bezit is van een mes en opzettelijk dit wapen gekocht heeft om hem te treffen, des nachts te 1 uur op den Zeedijk te Amsterdam mag verdedigen op een wijze als hij dit deed, zijnde het niet bewezen — en wordende het ook met den meesten nadruk ontkend — dat hij zich op andere wijze, dan met zijn vuist heeft verdedigd;

dat voor het geval het Hof geen termen vindt appellants beroep op

noodweer gemotiveerd te verklaren, de verschillende aangevoerde feiten eene zeer geringe geldboete als voldoende straf zullen billijken; dat appellant immers gestraft zal moeten worden voor eenvoudige mishandeling, zonder dat hij daarbij van eenig voorwerp heeft gebruik gemaakt;

dat deze laatste omstandigheid, zonder eenige feitelijke motiveering, aangenomen is door den Advocaat-Fiskaal doch deze ontkend wordt en niet bewezen is;

dat, behalve de niet geloofwaardige getuige W., niemand een voorwerp in appellants handen gezien heeft en de verklaring van dokter van C. geenszins de mogelijkheid uitsluit, dat de val op de steenen de wonde heeft toegebracht, er nog van afgezien dat de wonden veroorzaakt zijn door het met bloed bedekte mes van genoemde getuige;

dat, waar door den Advocaat-Fiskaal de verklaringen der dames bewijskachtig geacht worden, appellant er op moet wijzen dat de disculpeerende verklaringen van getuigen O. en K., ook onder eede zijn afgelegd, en niet zonder meer aangenomen mag worden dat hun moraliteit lager staat dan die der Zeedijkbewoonsters, vooral niet daar hunne verklaringen ten deele bevestigd worden door de verklaringen van T. en van K.;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen te vernietingen het beroepen vonnis en opnieuw recht doende appellants beroep op noodweer te aanvaarden en hem van het hem te last gelegde vrij te spreken,

subsidiair: het vonnis te verbeteren voor wat betreft de opgelegde straf en deze te veranderen in een geldboete met instandhouding overigens van het vonnis, refereerende appellant zich aan 's Hofs oordeel omtrent de wenschelijkheid de genoemde getuigen nader te hooren, alles met veroordeeling van den staat in de kosten, — en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

der Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 5en Augustus 1908 geautoriseerd om dit appel voor den fungeerend Fiskaal bij den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Amsterdam te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer a minima door wien voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is betoogd:

dat Vertooner, met 's Hofs toestemming ter 's Hofs terechtzitting van 4 September 1908 aan den impetrant nog heeft telastgelegd: „immers en „in ieder geval, dat hij op tijd en plaats vermeld, aan genoemde vrouw „opzettelijk lichamelijk letsel toegebracht en derhalve haar mishandeld „heeft, door moedwillig met een zijner handen, waarin een voorwerp, her„haaldelijk gevoelig op haar achterhoofd te slaan, met het gevolg, dat zij, „op dat lichaamsdeel, twee bloedende wonden bekomen heeft," waarna, daaromtrent, door het Hof de impetrant is gehoord;

dat nu, door het zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gehouden gerechtelijk onderzoek, ook is bewezen in het bijzonder door de in onderling verband en samenhang beschouwde beëedigde getuigenissen van E. W., A. C. S., en D. van C., hetgeen aan den impetrant nader, in appel is telastgelegd, evenals impetrants schuld daaraan;

dat Zaterdagavond vóór het gebeurde reeds de impetrant aan getuige W., die hem niet ontvangen wilde, had trachten schrik aan te jagen, door haar oe te roepen: „denk er om, ik heb een mes en sleutels bij mij";

dat waar de impetrant, door den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad zóó terecht als een stevig matroos aangeduid, zich niet ontzien heeft zijne krachten te misbruiken, door een vrouw, die hem niet ter wille had willen zijn, herhaaldelijk te slaan en bloedend te verwonden, hij met slechts acht dagen gevangenis niet voldoende is gestraft;

en is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, voor wat betreft de gronden waarop de veroordeeling berust en den duur der opgelegde gevangenisstraf, en dat alsnog de impetrant en verweerder, ter zake van mishandeling, zal worden veroordeeld tot drie weken gevangenisstraf, met instandhouding overigens van dat vonnis, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF.

Gelet op hetgeen de appellant bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat aan den beklaagde bij den Zeekrijgsraad is telastgelegd dat hij in den nacht van 1 op 2 Juli 1908 op den Zeedijk te Amsterdam E. W., opzettelijk pijnlijk heeft gestompt en die vrouw moedwillig op het achterhoofd heeft geslagen of gestooten, waardoor zij bloedend verwond werd;

Overwegende dat aan den beklaagde in hooger beroep bij het Hof nader is te lastgelegd dat hij in den nacht van 1 op 2 Juli 1908 op den Zeedijk te Amsterdam aan E. W., opzettelijk llchamelijk letsel heeft toegebracht door moedwillig met eene zijner handen, waarin een voorwerp, herhaaldelijk gevoelig op haar achterhoofd te slaan, met het gevolg dat zij op dat lichaamsdeel twee bloedende wonden heeft bekomen;

Overwegende dat de Zeekrijgsraad terecht door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard dat de beklaagde in den nacht van 1 op 2 Juli 1908 op den Zeedijk te Amsterdam E. W., moedwillig op het achterhoofd heeft geslagen, waardoor zij bloedend verwond werd en daarbij te recht heeft beslist dat de beklaagde dat feit niet heeft begaan, geboden door de noodzakelijke verdediging van zijn lijf tegen oogenblikkelijke aanranding.

Overwegende dat de Zeekrijgsraad te recht niet wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard hetgeen aan den beklaagde daarenboven is telastgelegd;

Overwegende dat door gemelde bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan den beklaagde in hooger beroep bij het Hof nader is telast gelegd, met uitzondering dat niet wettig en overtuigend is bewezen dat de beklaagde, toen hij E. W., met eene zijner handen op het achterhoofd sloeg, in die hand een voorwerp heeft gehad.

Overwegende dat de Zeekrijgsraad terecht den beklaagde ter zake van het feit, hetwelk wettig en overtuigend is bewezen verklaard, heeft schuldig verklaard aan het misdrijf van mishandeling.

Overwegende dat in verhouding tot dat feit niet is te zwaar de door den Zeekrijgsraad opgelegde straf. namelijk eene gevangenisstraf voor den tijd van acht dagen;

Overwegende dat de Zeekrijgsraad terecht den beklaagde heeft vrijgesproken van hetgeen aan dezen meer te last gelegd dan bewezen is verklaard.

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde in hooger beroep bij het Hof nader is te last gelegd met uitzondering dat niet wettig en overtuigend is bewezen dat de beklaagde, toen hij E. W., met eene zijner handen op het achterhoofd sloeg, in die hand een voorwerp heeft gehad.

Spreekt den beklaagde vrij van hetgeen aan dezen in hooger beroep bij het Hof meer is te last gelegd dan bewezen is verklaard.

Verklaart den beklaagde bij het vonnis 27 Juli 1908 door den Zeekrijgsraad aan boord van Hare Majesteits Wachtschip te Amsterdam tegen hem gewezen, niet te zijn bezwaard.

Bevestigt dat vonnis.

Verwijst den veroordeelde in de kosten van het hooger beroep.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 6 November 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. F. A. C. Schröder.

De Krijgsraad te Arnhem veroordeelt beklaagde wegens:

1°. openbare dronkenschap;

2°. wederspannigheid en

3°. het slaan van zijn meerdere in rang,

tot: 1°. f 3.— geldboete, subs. 6 dagen hechtenis; 2°. zes weken gevangenisstraf en 3°. acht maanden militaire gevangenisstraf.

Beklaagde beweert niet dronken te zijn geweest, hetgeen acht getuigen constateeren, zoodat bekl. ten onrechte is gearresteerd en zoo hij zich al verzet heeft, hetgeen bekl. ontkent, hij zich niet zou hebben schuldig gemaakt aan wederspannigheid, omdat de politie niet was in de rechtmatige uitoefening harer bediening.

De telastlegging wordt aangevuld door Adv.-Fiskaal, die verklaart geen bezwaar te hebben tegen de opgelegde straffen, maar wel tegen de in mindering brenging van het voorarrest op de geldboete, omdat bekl. vrij moet worden gelaten om de boete te betalen.

Het H. M. G. verklaart de eerste overtreding niet bewezen, omdat het desbetreffende proces-verbaal alleen over „dronkenschap" spreekt en met geen woord melding maakt van „kenlijken staat van dronkenschap". Wat het 2e misdrijf betreft het H. M. G. beschouwt de arrestatie gedaan, omdat de politie bekl. op heeterdaad betrapte op de overtreding van art. 426 Sr.

Bekl. wordt vrijgesproken van de overtreding en schuldig verklaard aan 1°. wederspannigheid en 2°. het plegen van daden van geweld tegen zijn meerdere in rang enz. H. M. G. vermindert de straf voor het eerste misdrijf tot 7 dagen gevangenisstraf en voor het tweede misdrijf tot zes maanden militaire gevangenisstraf.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof,

tusschen

een hoornblazer 1e klasse bij het 11e Regiment Infanterie, oud 23 jaar geboren te Utrecht, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, gewezen den 14en September 1908, met aanhaling der artikelen 13 en 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* no. 162), 1, 3, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* no. 191), 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* no. 64), 23, 27, 56, 58, 62, 91, 180 en 453 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan:

Io. het zich in kennelijken staat van dronkenschap bevinden op den openbaren weg;

IIo. wederspannigheid, en

IIIo. het als soldaat slaan van zijn meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand, en veroordeeld voor het eerste feit tot eene geldboete van drie gulden, bij wanbetaling binnen twee maanden na de uitvoerbaarheid van het vonnis te vervangen door hechtenis van drie dagen,

voor het tweede feit tot een gevangenisstraf van zes weken, en

voor het derde feit tot eene militaire gevangenisstraf van acht maanden, met bepaling dat de tijd, door beklaagde van 4 tot 8 Mei 1908 en sedert 19 Juli 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straf in mindering zal worden gebracht, allereerst op de geldboete, vervolgens op de militaire gevangenisstraf en eindelijk op de gevangenisstraf, alsmede verwezen in de proceskosten;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat appellant met beslistheid en nadruk ontkent zich aan de beide eerste telastleggingen te hebben schuldig gemaakt;

dat de bewijsformuleering in het vonnis vervat dan ook onhoudbaar en onbegrijpelijk is;

dat dit immers geput wordt uit het ambsteedig proces-verbaal van den agent den T. met eenige aanwijzingen uit de andere genoemde getuigenverklaringen;

dat de Krijgsraad terecht het ambtseedig proces-verbaal niet zoodanig betrouwbaar acht, dat daardoor het bewijs geleverd zou zijn, maar zich aan een grove fout schuldig maakt door de verklaringen der getuigen als bewijsmateriaal te gebruiken;

dat deze verklaringen immers hoewel op ergerlijke wijze uit haar verband gerukt, in geen enkel opzicht genoemd proces-verbaal bevestigen, doch integendeel dit geheel ontzenuwen en elke bewijskracht daaraan ontnemen, althans dit behooren te doen;

dat immers niet minder dan acht getuigen, waaronder sommigen die met nauwkeurigheid beklaagdes toestand opgenomen hebben, verklaren dat appellant niet dronken was, te weten: B., P., van L., S. C., V., L., Z. en S.;

dat het verwonderlijk genoemd mag worden, dat de Krijgsraad, niettegenstaande de bekende autocratie der politiedienaren, den verbalisant de hand toch boven het hoofd houdt terwijl n.b. acht menschen getuigen dat er van dronkenschap geen sprake was;

dat het in de rede ligt, dat den T. appellant als dronken te boek stelde, begrijpende dat hem anders het recht ontbrak de hand op appellant te leggen;

dat immers, indien hij niet dronken was appellant slechts pleizier maakte en zong, en dit wel om 9 uur 's avonds, zoodat hij hierdoor nòch wet, nòch verordening overtrad en elk ingrijpen der politie onrechtmatig was;

dat echter uit de genoemde verklaringen vaststaat, dat appellant niet dronken was;

dat appellant, indien hij zich verzet had tegen zijne arrestatie (quod non) zich toch niet zou hebben schuldig gemaakt aan het misdrijf omschreven in artikel 180 van het Wetboek van Strafrecht, omdat de politiedienaar niet in de rechtmatige uitoefening zijner bediening was, daar hem elk recht tot deze arrestatie ontbrak;

dat de getuigen P., B., V., en L., beslist verklaren, dat appellant zich niet aan verzet heeft schuldig gemaakt hoewel de politie appellant omliep, aanpakte en sloeg, zoodat ook dit te last gelegde feit onbewezen is;

dat appellant het hem in de derde plaats te last gelegde nader erkent en over het gebeurde zijn leedwezen uitspreekt;

dat dit bedreven werd onder den invloed der ontgane bevordering tot korporaal zoowel als van overmatig gebruik van sterken drank, zoodat hij, ook in verband met zijn gunstig verleden, een beroep op de clementie van het Hof doet;

er is geconcludeerd dat het Hof zal vernietigen het vonnis waarvan beroep, en opnieuw rechtdoende den appellant van de twee eerste feiten vrij zal spreken met zijne veroordeeling voor het derde onder referte aan 's Hofs oordeel omtrent den duur der op te leggen straf, kosten rechtens, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hof Resolutie van den 22en September 1908 geautoriseerd om dit appèl voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, standplaats Arnhem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien voor antwoord in appel en eisch à minima bij schrifture ter rolle is betoogd:

dat Vertooner met den Krijgsraad van oordeel is dat hetgeen den appellant te last is gelegd wettig en overtuigend is bewezen, evenals impetrants schuld daaraan;

dat echter de qualificatie sub 3 aan Vertooner niet geheel juist noch volledig voorkomt;

dat zij, naar Vertooner meent, behoort te luiden: „het door een soldaat „in tijd van vrede en niet voor den vijand plegen van daden van geweld „tegen zijn meerdere in rang, doch in zoodanig verband staande, dat zij „als eene voortgezette handeling moeten worden beschouwd";

dat Vertooner tegen de opgelegde straffen geen bezwaar heeft, maar wel tegen de in mindering brenging van het voorarrest op de geldboete, en

dat de impetrant, binnen de door de wet getrokken grenzen, vrij gelaten moet worden om de boete te betalen;

en is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis voor wat de qualificatie sub 3° en het in mindering brengen van het voorarrest op de geldboete betreft, en dat alsnog de den impetrant en verweerder sub 3° te last gelegde strafbare feiten, zullen worden gequalificeerd als „het door een soldaat,

„in tijd van vrede en niet voor den vijand plegen van daden van geweld „tegen zijn meerdere in rang, doch in zoodanig verband staande dat zij als „eene voortgezette handeling moeten worden beschouwd", voorts de bepaling, dat het voorarrest bij de uitvoering der opgelegde straf allereerst op de geldboete in mindering moet worden gebracht, zal worden te niet gedaan, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis en veroordeeling van den impetrant in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in appel gevallen desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellant, voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake:

1°. dat hij zich op 3 Mei 1908 des avonds omstreeks 9 uur te Nijmegen in kennelijken staat van dronkenschap op den openbaren weg Stationsplein heeft bevonden;

2°. dat hij op 3 Mei 1908 te Nijmegen des avonds omstreeks 9 uur zich met geweld door rukken en trekken heeft verzet tegen den agent van politie M. DEN T., die zich aldaar in de rechtmatige uitoefening zijner bediening op surveillance bevond, toen deze hem wilde arresteeren, aangezien hij zich in staat van dronkenschap bevond en met kameraden op zeer luidruchtige wijze op het Stationsplein zong en danste, waardoor een volksoploop ontstond;

3°. dat hij op 19 Juli 1908 des avonds omstreeks 10.30 uur in de kazernewacht van de Infanterie-kazerne n°. 1 te Ede opzettelijk den sergeant W. V. een duw tegen diens borst heeft gegeven en zijn ontbloote sabel dreigend tegen hem heeft opgeheven ten einde hem daarmede een slag toe te brengen;

A. Overwegende dat de Krijgsraad het eerste feit wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door het ambtseedig proces-verbaal van den agent van politie en buitengewoon veldwachter der gemeente Nijmegen, M. DEN T. en diens beëdigde verklaring als getuige;

Overwegende echter dat het voormelde proces-verbaal met geen woord melding maakt van „kenlijken staat van dronkenschap" en slechts spreekt van „dronkenschap", zoodat het ten aanzien van den kenlijken staat niet als bewijsmiddel kan gelden, terwijl de verklaring van DEN T. als getuige geheel op zich zelf staat en zóódanig in strijd is met de verklaringen der getuigen B., P., V., L., en Z. en in het bijzonder van den perroncontroleur VAN L., dat het Hof niet de overtuiging heeft verkregen, dat de appellant werkelijk in kenlijken staat van dronkenschap op den openbaren weg, het Stationsplein, te Nijmegen heeft verkeerd en hij dus van het in de eerste plaats te last gelegde zal behooren te worden vrijgesproken;

B. wat het in de tweede plaats te last gelegde betreft:

Overwegende dat het Hof deze telastlegging zóó opvat dat de agent van politie, buitengewoon veldwachter, den appellant wilde arresteeren omdat hij hem op heeterdaad betrapte op de overtreding vermeld in artikel 426 van het Wetboek van Strafrecht;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht dit feit en beklaagdes schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door het ambtseedig proces-verbaal en de in het vonnis opgenomen verklaringen der getuigen;

Overwegends echter dat de voor dit feit door den Krijgsraad opgelegde straf te hoog is in verhouding tot het gepleegde feit, in aanmerking genomen de omstandigheden waaronder het werd gepleegd;

C. ten aanzien van het in de derde plaats te last gelegde:

Overwegende dat de Krijgsraad te recht door de bewijsmiddelen waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen, dit feit, en beklaagdes schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard;

Overwegende echter dat de Krijgsraad het ten onrechte heeft gequalificeerd als het, als soldaat, slaan van zijn meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand;

Overwegende dat het bewezen verklaarde moet worden gequalificeerd als: het als soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand plegen van daden van geweld tegen zijn meerdere in rang, in zóódanig verband dat zij moeten worden beschouwd als één voortgezette handeling;

Overwegende dat de voor dit misdrijf door den Krijgsraad opgelegde straf te hoog is in verhouding tot de gepleegde feiten;

Krachtens artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Gezien de artikelen 13 en 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162), 1 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 10, 27, 56, 91, 180 en 426 van het Wetboek van Strafrecht en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Verbetert het voormelde vonnis van den Krijgsraad;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen appellant onder 1° is te last gelegd.

Spreekt hem daarvan vrij.

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen appellant onder 2° en 3° is te last gelegd, alsmede zijne schuld daaraan;

Qualificeert het onderscheidenlijk als wederspannigheid en het als soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand, plegen van daden van geweld tegen zijn meerdere in rang, in zoodanig verband, dat zij moeten worden beschouwd als één voortgezette handeling;

Veroordeelt hem te dier zake tot eene gevangenisstraf van zeven dagen en eene militaire gevangenisstraf van zes maanden;

Bepaalt dat de tijd, door beklaagde van vier tot acht Mei 1908 en sedert negentien Juli 1908 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der straffen, in de eerste plaats op de gevangenisstraf, in mindering zal worden gebracht;

Verwijst hem in de kosten in eersten aanleg gevallen;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen blijven ten laste van den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 27 November 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. F. A. C. Schröder.

De Krijgsraad te Haarlem veroordeelt een kanonnier 2e klasse, die weigerde met een sergeant naar het station te loopen, bewerende dat hij niet kon loopen.

Een officier van gezondheid, als getuige gehoord, verklaarde echter dat beklaagde, bij wien hij toen was geroepen, uit de politiekamer gewoon naar de wacht naar hem getuige kwam toeloopen.

Het H. M. G. verklaart den beklaagde niet te zijn bezwaard bij het vonnis.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een kanonnier 2e klasse bij het 2e Regiment Vesting-Artillerie, oud 18 jaar, geboren te Rotterdam, gerequireerde in persoon, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, gewezen den 8sten September 1908, met aanhaling der artikelen 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan het door een minder militair uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten een order van dengeen, die boven hem gesteld is te gehoorzamen of na te komen, niet in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats, welke dadelijk belegerd of berend is, en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van drie maanden, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den krijgsraad;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat de Wetgever heeft strafbaar gesteld, zooals dan ook is te last gelegd, het uitdrukkelijk weigeren aan een last te voldoen;

dat dit „weigeren", dat door den Wetgever op één lijn gesteld wordt met „opzettelijk nalaten" in dien zin moet worden uitgelegd, dat men den wil heeft om aan een opgedragen last niet te voldoen en daardoor aan die opdracht geen gevolg wordt gegeven en dit niet aan andere oorzaken kan worden toegeschreven;

dat derhalve, ingeval appellant schuldig verklaard zou worden, zal moeten bewezen zijn dat beklaagde „opzettelijk" geen gevolg heeft gegeven aan den hem opgelegden last en niet eenvoudig, zooals de Rechter a quo heeft aangenomen, dat het gegeven bevel niet is uitgevoerd;

dat de vervolgingsambtenaar derhalve zal moeten bewijzen 1° de weigering en 2° de ongegrondheid van appellants verweer, dat hij niet in staat was aan den last uitvoering te geven;

dat hij hierin wel niet zal kunnen slagen blijkende het uit de stukken duidelijk dat dit verweer gegrond is;

dat de langdurige verpleging in het hospitaal — acht dagen — er op wijst, dat beklaagde in zeer ernstige mate met hoofdpijn behept kan zijn en het dus mogelijk is, dat voor een weigering in casu gegronde reden bestond;

dat dit zeer waarschijnlijk te achten is, nn Dr. MAC-LEOD het noodig achtte appellant een vrijbillet naar Naarden te geven, terwijl B. getuigt, dat beklaagde er slecht uitzag en over hoofdpijn klaagde en dit nu hij pas uit het hospitaal ontslagen was;

dat de mededeelingen van de Heeren Dr. ROMENIJ en COENEN er op wijzen, dat beklaagde psychisch niet normaal is, en hoofdpijn en duizeligheid zeer goed een gevolg kunnen zijn van zijn abnormalen toestand;

dat de geincrimineerde weigering derhalve wellicht zijn oorzaak vindt in verschillende omstandigheden, waarvoor appellant niet aansprakelijk te stellen is, en diens opzet tot nalaten den opgedragen last te volvoeren in ieder geval onbewezen is;

en is geconcludeerd tot vernietiging van het vonnis waarvan beroep, met vrijspraak van Appellant, kosten rechtens,

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 15en September 1908 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorgeschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen de appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan ter zake dat hij te Amsterdam in de kazerne Oranje-Nassau op 18 Augustus 1908 des voormiddags ongeveer 11 uur 45 minuten, toen de sergeant-majoor-administrateur P. H. hem gelastte om den sergeant, die hem naar het garnizoen Naarden, waarheen hij was overgeplaatst, moest geleiden, te volgen, uitdrukkelijk heeft geweigerd aan dien last te voldoen, zeggende: „ik kan niet loopen" en zulks dan ook opzettelijk heeft nagelaten;

Overwegende dat de beklaagde in hooger beroep bij het Hof, evenals bij den Krijgsraad, heeft verklaard dat hij op 18 Augustus 1908 dáárom niet aan den hem gegeven last heeft voldaan, omdat hij op dien dag wegens duizeligheid niet kon loopen;

Overwegende dat de krijgsraad terecht hetgeen aan den beklaagde is te last gelegd wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard door de bewijsmiddelen waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen;

Overwegende toch dat bij den Krijgsraad de Officier van gezondheid

te Amsterdam A. J. A. KOELENSMID als getuige onder eede heeft verklaard:

dat hij, op 18 Augustus 1908, naar de Artillerie-kazerne te Amsterdam ontboden zijnde op grond dat de beklaagde had voorgegeven niet te kunnen loopen, aldaar heeft bevonden dat de beklaagde heel gewoon van uit de politiekamer naar de wacht naar hem kwam toeloopen, alleen over hoofdpijn en duizeligheid klagende, en dat de beklaagde, die voorzien was van een vervoerbillet per stoomtram naar Naarden, in staat was om met dat vervoermiddel naar Naarden te reizen, na zich te voet naar het station van die tram te hebben begeven;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht den beklaagde ter zake van het door dezen gepleegde feit heeft schuldig verklaard aan het misdrijf van „het door een minder militair uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten „een order van dengenen die boven hem gesteld is te gehoorzamen of na „te komen, niet in een affaire tegen den vijand of in een plaats welke „dadelijk belegerd of berend is;

Overwegende dat in verhouding tot het feit, waaraan de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt, niet is te zwaar de door den Krijgsraad aan den beklaagde opgelegde militaire gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden wanneer men in aanmerking neemt dat het gedrag van den beklaagde in den militairen dienst van dien aard is geweest dat hij, acht dagen vóórdat hij het feit pleegde, door zijn Regiments Commandant is gestraft met degradatie van korporaal tot kanonnier 2de klasse;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsartikelen met weglating van artikel 27 van het Wetboek van Strafrecht;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart den beklaagde niet te zijn bezwaard bij het vonnis 8 September 1908 door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement hoofdplaats Haarlem tegen hem gewezen.

Bevestigt dat vonnis.

Verwijst den veroordeelde in de kosten van het hooger beroep.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 4 December 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN IJSSELT.

Verdediger: Mr. L. J. C. KASTELIJN.

Een sergeant der infanterie wordt door den krijgsraad te 's Hertogenbosch schuldig verklaard aan 1°. mishandeling gepleegd door een ambtenaar met gebruikmaking van een middel hem door zijn ambt geschonken en 2°. eerste desertie in tijd van vrede, terwijl hij wordt vrijgesproken van het toebrengen van een slag met de sabel aan den tweeden luitenant der Infanterie de B., zijn meerdere in rang.

(*Bekl. kende den luitenant de B., die in burgerkleeding was toen beklaagde hem den slag toebracht, niet*).

Nader onderzoek heeft plaats. Adv.-fiskaal legt bekl. nog te last den luitenant te hebben gedreigd met woorden door hem, na eene aanmaning om rustig te zijn daar hij bekl. anders meê zou nemen naar de wacht, toe te voegen: „dan zal ik je op je sodemieter komen." Adv.-fiskaal eischt dat bekl. niet zal worden schuldig verklaard aan „mishandeling enz.", maar aan „het met woorden dreigen van zijn meerdere in rang en het plegen van daden van geweld tegen zijn meerdere in rang enz., te zamen één voortgezette handeling uitmakende."

Het H. M. G. overwoog dat beklaagde's beweren dat hij den luit. de B. niet kende en niet wist dat er een luit. van dien naam was, hem niet kan baten, nu vaststaat, dat hij van dezen, alvorens de sabel te trekken, had vernomen wie hij was en uit diens optreden kon opmaken dat hij met een officier te doen had. Verder: dat de luitenant in dienstzaken tegen beklaagde optrad en zijn verklaring ten aanzien van de door bekl. tegen hem gebezigde uitdrukking geloof verdient, ook al wordt die door geen andere bewijsmiddelen gestaafd.

Het H. M. G. verklaart bekl. schuldig aan „het dreigen van zijn meerdere in rang en het slaan van zijn meerdere in rang enz., te zamen één voortgezette handeling uitmakende."

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 16den October 1908 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, den 7den October 1908 gewezen in de zaak tegen J. oud 25 jaren, geboren te Breda, sergeant bij het 6de Regiment Infanterie, thans gedetineerd te Utrecht, die bij gemeld vonnis, met aanhaling van de artikelen 13, 17, 134 en 159 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, der Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), der artikelen 1, 4, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 10, 11, 27, 44, 58, 91, 84 en 300 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: *A.* mishandeling gepleegd door een ambtenaar, waarbij de dader een tot de gewapende macht behoorend persoon, gebruik heeft gemaakt van een middel hem door zijn ambt geschonken; *B.* eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een onderofficier, door langer dan twee dagen zonder verlof van zijn korps en garnizoen afwezig te zijn, zonder de reden van zijne afwezigheid ten genoege des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd door vrijwillige aanmelding doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede opgevolgd van arrestatie en veroordeeld tot *a.* eene gevangenisstraf van eene maand, *b.* eene militaire detentie van twee maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire detentiestraf van den 21sten September 1908 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad, terwijl hij is vrijgesproken van het mede hem te last gelegde: dat hij op den

1sten September 1907, des voormiddags te ongeveer 12¼ uur op den Beijerd te Breda, tegen den tweede-luitenant der Infanterie L. A. C, DE B., zijn meerdere in rang, een daad van geweld heeft gepleegd door dezen met de sabel opzettelijk een slag op den rechterschouder en rechterbovenarm toe te brengen.

Welke Advocaat-Fiskaal, met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de volgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden:

dat beklaagde:

A.[2] op den 1 September 1907, des voormiddags ten ongeveer 12¼ uur op de Beijerd te Breda een in burgerkleeding gekleed persoon, zijnde L. A. C. DE B. van beroep tweede luitenant der Infanterie in garnizoen te Breda, wiens qualiteit en rang hem, beklaagde, echter onbekend waren, heeft mishandeld, door dezen opzettelijk met de sabel, een middel aan hem, beklaagde, als tot de gewapende macht behoorend persoon, geschonken, een slag op den rechterschouder en rechterarm toe te brengen, waardoor voornoemde lichaamsdeelen pijnlijk werden aangedaan;

B. op den 8sten September 1907 zijn korps in garnizoen te Breda, zonder verlof, heeft verlaten en daarvan zonder verlof moedwillig en onafgebroken is afwezig gebleven totdat hij zich op den 14en September 1908 des voormiddags te 12.45 uur te Breda vrijwillig als deserteur heeft aangemeld bij J. L. sergeant bij de 2e compagnie, 4e bataillon van het 6e Regiment Infanterie, op dat oogenblik commandant van de wacht aan de Chassé-kazerne aldaar;

terwijl beklaagde bij datzelfde vonnis is vrijgesproken van de beschuldiging A[1], als zoude hij op den 1en September 1907 des voormiddags te ongeveer 12.15 uur, op den Beijerd te Breda tegen den tweede-luitenant der Infanterie L. A. C. DE B., zijn meerdere in rang, een daad van geweld hebben gepleegd, door dezen met de sabel opzettelijk een slag op den rechterschouder en rechterbovenarm toe te brengen;

dat Vertooner met 's Hofs toestemming ter 's Hofs terechtzitting van 10 November 1908, nevens de aan den beklaagde in eersten aanleg reeds te last gelegde strafbare feiten, hem nog heeft te last gelegd:

dat hij in den nacht van 31 Augustus op 1 September 1907, ongeveer een kwartieruurs na middernacht in den Beijerd te Breda, L. A. C. de B., tweede-luitenant der Infanterie, zijn meerdere in rang, in diens tegenwoordigheid, opzettelijk met woorden gedreigd heeft door, op de aanmaning van den luitenant om zijns weegs te gaan en zich rustig te gedragen daar hij anders mede naar de wacht zou worden genomen, al vloekende, dezen meerdere toe te voegen: „dan zal ik je op je sodemieter komen";

waarna het Hof, omtrent al de te last gelegde feiten J. als beklaagde, mitsgaders luitenant de B., als getuige onder eede, nader heeft gehoord;

dat thans, door het zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gehouden gerechtelijk onderzoek, rechtens is bewezen hetgeen den beklaagde in eerste instantie sub *A* primair en *B* en in appèl is te last gelegd, evenals beklaagdes schuld daaraan;

dat, wat de telastlegging in eersten aanleg sub *A* primario in het bijzonder betreft, immers gebleken is dat de luitenant vóór de beklaagde met de sabel hem sloeg, dezen toegevoegd heeft, op de wijze als een officier tot een mindere spreekt: „sergeant weet je wel wien je voor hebt, ik ben de „tweede-luitenant de B." en dat de beklaagde die woorden heel goed heeft gehoord;

dat alzoo, tijdens het toebrengen van den sabelslag aan den heer de B., het aan den beklaagde bekend was dat die heer luitenant was;

dat mitsdien beklaagde niet aan mishandeling c. a., zooals de krijgsraad deed, maar, wat de Krijgsraad naliet, aan: „het door een onderofficier in tijd van vrede en niet voor den vijand, plegen van daden van geweld tegen zijn meerdere in rang" had moeten zijn schuldig verklaard;

dat, in verband daarmede beklaagde geen gevangenisstraf doch wel militaire gevangenisstraf had moeten zijn opgelegd, terwijl hij van het sub *A* subsidiair te last gelegde had moeten zijn vrijgesproken;

dat eindelijk de beklaagde, die als onderofficier van zijn wapen misbruik maakte, zijn graad niet had moeten behouden, vooral nu de sabelslag voor een ongewapend officier bestemd was;

verzocht en bij Resolutie van den 17en November 1908 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 17, 99, 100 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 159 van dat Wetboek, zooals het is gewijzigd bij de Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162), 7, 10, 13 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 10, 11, 19, 27, 56, 58 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan het door een onderofficier:

a. met woorden dreigen van zijnen meerdere in rang,

b. plegen van daden van geweld tegen denzelve, in tijd van vrede en niet voor den vijand, staande de feiten sub *a* en *b*, hoewel elk op zich zelf misdrijf opleverende, in zoodanig verband, dat zij moeten worden beschouwd als ééne voortgezette handeling, en

c. plegen van eerste desertie in tijd van vrede, door, zonder verlof, langer dan twee dagen van zijn korps afwezig te zijn, zonder de reden van afwezigheid ten genoege des Rechters te bewijzen, gevolgd door vrijwillige terugkomst en aangifte, zonder achter- haald te zijn, doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, gevolgd door aanhouding en deswege veroordeeld tot 1°. vijf maanden militaire gevangenisstraf, 2°. drie maanden militaire detentie met vrijspraak van het hem meerder te last gelegde en met bepaling dat de tijd, door den gedaagde vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht van den 21en September 1908 in mindering zal worden gebracht eerst van de hem op te leggen militaire detentie en daarna van de militaire gevangenisstraf, voorts den gedaagde te degradeeren en mitsdien terug te brengen tot den stand van soldaat en verder verwijzing van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, in eersten aanleg en in appel gevallen desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren -- alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve ter eenre, en, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

genoemden J. gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer

à minima, voor wien voor antwoord in appel en eisch à minima bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat voor strafbare mishandeling een volstrekt vereischte is dat de „mishandelde" een lichamelijk leed is toegebracht, dat deze pijn hebbe geleden;

dat dit in casu niet het geval is, immers getuige de B. de „mishandelde" uitdrukkelijk heeft verklaard geen pijn te hebben gevoeld;

dat hieraan niet afdoet diens mededeeling, dat de slag gevoelig aankwam, aangezien dit het lijden van pijn niet in zich sluit, zooveel te minder na getuige's voorafgaande verklaring;

dat beklaagde derhalve van deze telastelegging behoort te worden vrijgesproken;

dat niet bewezen is dat beklaagde het opzet heeft gehad eenen superieur te mishandelen;

dat hij toch niet wist luitenant de B. tegenover zich te hebben en diens eigen verklaring voor beklaagde geen bewijs zijner hoedanigheid behoefde te zijn;

dat het toch herhaaldelijk gebeurt dat een burger, om indruk op mindere militairen te maken, zich voordoet als officier;

dat beklaagde aannemelijk heeft gemaakt, dat hem een luitenant de B. niet bekend was, daar deze immers eerst sinds kort was beëedigd en in het garnizoen te Breda ingelijfd;

dat bovendien een ieder zich wel kan voordoen als luitenant de B.;

dat dan ook de te last gelegde verzwarende omstandigheid onbewezen is gebleven en er geene redenen bestaan voor beklaagdes degradatie;

dat beklaagde, ten aanzien der overige telastlegging 's Hofs clementie eerbiedig inroept;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen hem, beklaagde, vrij te spreken van het sub *A* te last gelegde en hem ter zake van het sub *B* te last gelegde eene zoodanig lichte straf op te leggen als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, met ontzegging van den door den Advocaat-Fiskaal gedanen eisch.

HET HOF

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen de beklaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd:

A. dat hij op den eersten September 1907 des voormiddags te ongeveer kwart over twaalf uur op den Beijerd te Breda tegen den tweede-luitenant der Infanterie L. A. C. DE B., zijn meerdere in rang, een daad van geweld heeft gepleegd door dezen met de sabel opzettelijk een slag op den rechterschouder en rechterbovenarm toe te brengen;

althans

dat hij op den eersten September 1907, des voormiddags te ongeveer kwart over twaalf uur, op den Beijerd te Breda een in burgerkleeding gekleed persoon, zijnde L. A. C. de B., van beroep tweede-luitenant der Infanterie in garnizoen te Breda, wiens qualiteit en rang hem, beklaagde,

echter onbekend waren, heeft mishandeld door dezen opzettelijk met de sabel, een middel aan hem, beklaagde, als tot de gewapende macht behoorend persoon, geschonken, een slag op den rechterschouder en rechterarm toe te brengen, waardoor voornoemde lichaamsdeelen pijnlijk werden aangedaan;

B. dat hij op den 8en September 1907 zijn korps in garnizoen te Breda zonder verlof heeft verlaten en daarvan zonder verlof, moedwillig en onafgebroken is afwezig gebleven, totdat hij zich op den veertienden September 1908 des voormiddags te kwart voor een uur te Breda vrijwillig als deserteur heeft aangemeld bij J. L,. sergeant bij de 2de compagnie, 4de bataillon van het 6de Regiment, op dat oogenblik Commandant van de wacht aan de Chassé-kazerne aldaar;

welke telastlegging in hooger beroep is aangevuld in dier voege dat hij daarenboven is beschuldigd:

„dat hij in den nacht van 31 Augustus op 1 September 1907 ongeveer „een kwartieruurs na middernacht, in den Beijerd te Breda L. A. C. de B., „tweede luitenant der Infanterie, zijn meerdere in rang, in diens tegen„woordigheid, opzettelijk met woorden gedreigd heeft door, op de aan„maning van den luitenant om zijns weegs te gaan en zich rustig te „gedragen daar hij anders mede naar de wacht zou worden genomen, al „vloekende dezen meerdere toe te voegen: „dan zal ik je op je sodemieter „komen";

Overwegende ten aanzien van het onder A te last gelegde, gelijk dat in hooger beroep nader is omschreven en aangevuld,

dat onder eede is verklaard door:

1°. L. A. C. de B., tweede-luitenant bij het 6de Regiment Infanterie:

dat hij in den nacht van 31 Augustus op 1 September 1907, te ongeveer kwart na twaalf uur, zich bevond in den Beijerd te Breda in burgerkleeding, toen hem J. achterna kwam, vergezeld van een burger en nog eenige militairen; dat de sergeant J. hem aan zijn jas trok en hem vroeg: „zeg, hadt je iets tegen die menschen, dan zal je G. v. d. met mij te doen „krijgen", daarbij doelende op korporaals, die hij, getuige, was nagegaan; dat hij daarop antwoordde: „sergeant, weet je wel wien je voor hebt, ik „ben de tweede-luitenant de B. en sommeer je bij dezen verder je mond „te houden, je eigen weg te gaan, je verder rustig te gedragen, anders „neem ik je direct zelf mee naar de wacht"; dat J. hierop antwoordde: „dan zal ik je G. v. d. op je sodemieter komen"; dat J. tegelijkertijd zijn sabel trok en hem daarmede een slag op rechterschouder en bovenarm gaf; dat hij sedert 19 Juli 1907 officier is; dat hij niet zeker kan zeggen of, voordat hij zich in den Beijerd bevond, en hij in de Boschstraat door eenige militairen is lastig gevallen, de sergeant J. daarbij was; dat een van die militairen n.l. de korporaal D. zeker kon weten dat hij, luitenant de B., althans officier was; dat hij niet weet wie die militairen waren; dat die burger en die militairen er bij tegenwoordig waren. toen hij den sergeant J. toevoegde: „sergeant, weet je wien je voor je hebt, ik ben de tweede-luitenant de B,"; dat hij den slag goed gevoeld heeft; dat de slag betrekkelijk zacht aankwam doordat hij bijtijds zijn lichaam eenigszins kon terugtrekken; dat op den 5den September 1907 de sergeant J. naar hem toe kwam met de vraag of hij aan de zaak geen verder gevolg wilde geven; dat J. hem toen mededeelde dat hij heel goed gehoord had dat hij getuige had gezegd, dat hij de luitenant de B. was; dat J. zelf niet begreep waarom deze hem den slag had gegeven; dat, toen hij hem zeide, dat hij aan de zaak gevolg zou geven, J. antwoordde: „ja, maar ik geloofde toen niet, dat gij

de luitenant de B. waart, dat kan ieder burger wel zeggen, dat hij officier is''; dat tijdens het voorgevallene J. bij eene andere compagnie en bataillon was ingedeeld dan hij getuige; dat zijne compagnie ligt in de Chassékazerne en die van J. in de Klooster-kazerne; dat op het moment dat de quaestie met J. ontstond het in den Beijerd donker was; dat hij echter het gezicht van J. heeft herkend en hem een paar dagen later in de kazerne herkende; dat in de verte een lantaarn scheen; dat vóór het voorgevallene met J. hij nooit voor dienst met J. in aanraking is geweest; dat hij op 17 Augustus 1907 is beëedigd en op dien datum zijn fuctie van officier heeft aanvaard; dat J. hem met zijn sabel opzettelijk een slag tegen rechterschouder en rechterbovenarm toebracht; dat de slag goed aankwam en hem flink pijn deed;

dat hij, kort vóór dat beklaagde in zijne nabijheid kwam, eenige korporaals was tegen gekomen die zwaaiende liepen en voor wie hij uitweek maar een van welke toch tegen hem aanstootte; dat hij daarvan rapport wilde gaan maken en den Beijerd inliep op weg naar de Klooster-kazerne toen beklaagde hem achterna kwam en handelde als voormeld; dat hij den beklaagde heeft toegesproken op den toon van een officier, die tot zijn mindere spreekt;

2°. G. W. K. sergeant:

dat hij in den nacht van 31 Augustus op 1 September 1907 tusschen twaalf uur en half een zich bevond in het café „het Wapen van Breda" en aldaar den beklaagde in het algemeen sprekende, hoorde zeggen: „ik heb een officier een slag met mijn sabel gegeven" of iets dergelijks; dat beklaagde beslist het woord „officier" heeft gebruikt;

3°. J. Th. H. korporaal:

dat hij in den nacht van 31 Augustus 1907 te Breda, met den korporaal S. de Boschstraat afliep in de richting van den Beijerd, dat hij even vóór den Beijerd den beklaagde voor zich uit zag loopen met een burger en twee korporaals; dat die personen in botsing kwamen met een burger, waarna eene woordewisseling plaats had, de twee korporaals wegliepen en dezen gevolgd werden door een heer die gevolgd werd door den beklaagde met den burger die bij hem was; dat hij toen gezien heeft dat beklaagde aan dien burgerheer een slag gaf met de sabel; dat hij toen is weggegaan gevolgd door den beklaagde, dien hij hoorde zeggen: „die mijnheer wou „ons wijs maken dat hij de luitenant de B. was van het eerste bataillon"; dat hij toen het gezelschap van beklaagde is ontloopen;

4°. J. D., korporaal:

dat hij op tijd en plaats door den vorigen getuige aangeduid den beklaagde in vluggen pas achter een burgerheer heeft zien loopen, den beklaagde zijn sabel zien trekken en in de richting van dien burgerheer slaan;

Overwegende dat beklaagde heeft opgegeven:

dat hij op 31 Augustus 1907 veel had gedronken en 's avonds laat eenige korporaals zag in de Boschstraat te Breda, die zeer luidruchtig waren, van wie twee den Beijerd ingingen, gevolgd door een burgerheer; dat hij dien heer achtervolgde en hem vroeg wat hij van die korporaals moest hebben, waarop die heer hem antwoordde: „denk er om sergeant, ik ken „je, weet je wel wie je voor hebt? ik ben de tweede-luitenant de B."; dat hij den luitenant de B. niet kende en niet wist dat er onder de officieren van het Regiment een luitenant van dien naam was; dat hij zich niet herinnert tot den luitenant de B. de woorden te hebben gesproken welke hem in hooger beroep zijn te last gelegd;

Overwegende dat door de verklaringen der getuigen en door beklaagdes

bekentenis wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde in den nacht tusschen 31 Augustus en 1 September 1907 op den Beijerd te Breda tegen den tweede-luitenant de B., die zich als zoodanig aan hem had bekend gemaakt en hem gelastte verder zijn mond te houden, zijn eigen weg te gaan en zich verder rustig te gedragen, onder het uiten der woorden: „dan „zal ik je G. v. d. op je sodemieter komen", zijne sabel heeft getrokken en hem daarmede een slag op den rechterschouder en bovenarm toegebracht;

dat toch die luitenant door aan beklaagde, die zich op straat onbehoorlijk gedroeg, te gelasten zooals hij deed, in dienstzaken tegen hem optrad en zijne verklaring ten aanzien van de door beklaagde tegen hem gebezigde uitdrukking geloof verdient, ook al wordt die door geen andere bewijsmiddelen gestaafd;

Overwegende dat beklaagdes beweren dat hij den luitenant de B. niet kende en niet wist dat er een luitenant van dien naam was, hem niet kan baten nu het vaststaat dat hij van dezen, alvorens de woorden te uiten en de sabel te trekken, had vernomen wie hij was en uit diens optreden kon opmaken dat hij met een officier te doen had;

dat evenwel de omstandigheden, waaronder beklaagdes handelingen zijn gepleegd, het aannemelijk maken dat hij meer heeft gehandeld in overmoed en uit baldadigheid dan uit een geest van verzet tegen zijn meerdere, zoodat er grond bestaat om hem ter zake van dit misdrijf eene niet zware straf op te leggen;

Overwegende dat de bedreiging en de daad van geweld door beklaagde tegen zijn meerdere geuit en gepleegd, hoezeer elk op zich zelve eene strafbare handeling zijnde, in zóódanig verband staan dat zij ééne voortgezette handeling uitmaken;

Overwegende dat derhalve de Krijgsraad ten onrechte den beklaagde ter zake van het hem onder A te last gelegde heeft schuldig verklaard aan mishandeling gepleegd door een ambtenaar met gebruik maken van een middel hem door zijn ambt geschonken, zoodat het vonnis te dien aanzien moet worden vernietigd;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht, door de bewijsmiddelen in het vonnis weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat den beklaagde onder B was te last gelegd; dat dat feit bij het vonnis met juistheid is gequalificeerd en dat de deswege opgelegde militaire detentiestraf van twee maanden deswege terecht is opgelegd;

Overwegende dat beklaagde ter zake zoowel van zijn optreden op de openbare straat en hee misbruik van zijn wapen maken, waaraan hij is schuldig bevonden als van de door hem gepleegde desertie, ongeschikt is om den graad van onderofficier te behouden en hij mitsdien moet worden gedegradeerd;

Gezien de artikelen 99, 100, 134, 159, 211 en 17 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, de Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), de artikelen 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162) 7, 10, 13 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 27, 56, 58 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Hertogenbosch den 7den October 1908 tegen beklaagde gewezen, alleen voor zooveel hij daarbij is schuldig verklaard aan mishandeling gepleegd door een ambtenaar waarbij de dader,

een tot de gewapende macht behoorend persoon, gebruik heeft gemaakt van een middel hem door zijn ambt geschonken en hij deswege is veroordeeld tot gevangenisstraf van eene maand.

En in zooverre opnieuw rechtdoende:

Verklaart J. schuldig aan:

het met woorden dreigen van zijn meerdere in rang en het slaan van zijn meerdere in rang gepleegd door een onderofficier in tijd van vrede en niet voor den vijand, te zamen ééne voortgezette handeling uitmakende;

Veroordeelt hem te dier zake tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van eene maand;

Houdt het vonnis in stand voor zooveel hij daarbij is schuldig verklaard aan eerste desertie in tijd van vrede gepleegd door een onderofficier, door langer dan twee dagen zonder verlof van zijn korps en garnizoen afwezig te zijn, zonder de reden van zijne afwezigheid ten genoege des rechters te kunnen bewijzen, opgevolgd door vrijwilllge aanmelding, doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, opgevolgd van arrestatie, en deswege veroordeeld tot militaire detentiestraf van twee maanden, met toerekening der voorloopige hechtenis sedert een en twintig September 1908;

Veroordeelt hem tot de straf van degradatie en stelt hem mitsdien terug tot den stand van soldaat;

Bepaalt dat de tijd, door beklaagde vóór de tenuitvoerlegging der militaire gevangenisstraf in verzekerde bewaring doorgebracht, sedert twintig November 1908 in mindering zal worden gebracht van die straf.

Verwijst den beklaagde in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 20 Maart 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: Mr. P. A. L. A. Baron van Ittersum, L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy en H. M. Engelhard.

Klacht over een opgelegde disciplinaire straf, wegens het, bij eene openingsrede van een onderofficiersvereeniging, zeggen dat eenige onderofficieren, die gestraft waren, **buiten hun schuld** *verhinderd waren de uitvoering bij te wonen.*

Uit tegenstrijdige verklaringen is niet met zekerheid gebleken welke woorden klager heeft gebezigd, zoodat tegenover zijn stellige ontkentenis, niet als vaststaande kan worden aangenomen dat klager zou hebben gezegd: **„buiten hun schuld".**

Klacht gegrond verklaard. Straf en strafreden doorgehaald.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gezien de klacht den 12den Februari 1908 door een sergeant-majoor-administrateur bij het 1ste Regiment Infanterie ingediend over de straf

van acht dagen kamerarrest, hem den 6den Februari bevorens opgelegd door zijn Bataillonscommandant, om reden: „Als voorzitter van eene onder-„officiers-vereeniging, in het bijzijn van officieren, genoodigden, bij eene „openingsrede ongeveer de navolgende woorden gebezigd: „ofschoon de „„opkomst over het algemeen bevredigend geacht kan worden, had deze „„beter kunnen zijn, maar door de bijzondere inrichting van den Zaterdag-„„voormiddag in de kazerne zijn verschillende onderofficieren buiten hun „„schuld verhinderd de uitvoering bij te wonen," wetende dat een vijftal „onderofficieren van zijne compagnie bij eene inspectie voor den compagnies-„commandant door dezen gestraft zijn geworden."

Gezien de schriftelijke toelichting der klacht door den klager en de memorie door den straffer tot rechtvaardiging der straf overgelegd alsmede de verklaringen der in het garnizoen gehoorde personen.

Gehoord den klager en den getuige C. J. K.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal strekkende tot wijziging der strafreden en handhaving der straf;

Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken:

dat op den 1sten Februari 1908 bij de inspectie der compagnie, waartoe klager behoort, eenige onderofficieren zijn gestraft omdat hunne uitrusting niet in orde was;

dat klager in den avond van dien dag, als voorzitter der onderofficiers-vereeniging T. O. G. I. D. O., eene feestelijke bijeenkomst dier vereeniging, waartoe de officieren waren uitgenoodigd en waar ook burgers aanwezig waren, heeft geopend met eene toespraak, waarin hij zijne gedachten heeft geuit over de opkomst, die bevredigend heeft genoemd en er op heeft gewezen dat eenige onderofficieren niet tegenwoordig konden zijn;

Overwegende dat klager die afwezigheid nader heeft omschreven door er bij te voegen dat zij 't gevolg was van de eigenaardigheid van den Zaterdagmorgen in de kazerne, maar dat hij ontkent te hebben gezegd dat die onderofficieren „buiten hun schuld" — zooals in de strafreden vermeld staat — afwezig waren, bewerende hij gezegd te hebben dat zij „tegen hun wil" niet de bijeenkomst bijwoonden, waarbij hij opgeeft in geen geval de bedoeling te hebben gehad om door die opmerking eene aanmerking te maken op zijn compagniescommandant die aan de bedoelde onderofficieren straf had opgelegd;

Overwegende dat de straffer heeft opgegeven de straf te hebben opgelegd op grond van een rapport opgemaakt door twee officieren, die de toespraak hadden gehoord, en welk rapport was opgemaakt op 6 Februari, naar aanleiding van straffers verlangen om van hen nauwkeurig te vernemen wat klager gezegd had, welk verlangen door straffer geuit werd tengevolge van de door hem van den Luitenant-Adjudant S. vernomen mededeeling omtrent het bezigen van minder gepaste uitdrukkingen door klager;

Overwegende dat, naar aanleiding van een en ander, op last van den waarnemenden Regiments-commandant, door eene Commissie van Officieren, te Assen een nauwkeurig onderzoek is ingesteld, waarbij de bedoelde twee Luitenants zijn gebleven bij hunne verklaring:

dat klager gezegd had dat de bedoelde onderofficieren „buiten hun schuld" afwezig waren, terwijl een derde officier beslist verklaarde dat klager geen uitdrukkingen gebezigd heeft of gezinspeeld heeft op het al dan niet schuldig zijn der gestrafte onderofficieren;

dat de gehoorde onderofficieren verklaard hebben dat klager heeft gezegd: dat de bedoelde onderofficieren „tegen hun wil" afwezig waren;

Overwegende dat de reserve-adjudant-onderofficier K., als getuige onder

eede voor het Hof gehoord, heeft verklaard dat hem niet was opgevallen dat klager in het aangegeven verband de woorden „buiten hun schuld" heeft gebezigd en dat hij dien avond klager over de afwezigheid dier onderofficieren heeft gesproken en toen vernomen dat zij gestraft waren, waarna klager in den verderen loop van het gesprek zich tegenover hem uitliet: dat hij, hopende dat zijn compagniescommandant aanwezig zou zijn, er in zijne toespraak iets van gezegd had.

Overwegende dat uit deze tegenstrijdige verklaringen niet met zekerheid is gebleken welke der verschillend aangegeven woorden klager heeft gebezigd, zoodat, tegenover zijne stellige ontkentenis dat hij zou hebben gezegd: „buiten hun schuld", niet als vaststaande kan worden aangenomen dat hij zulks heeft gezegd;

Overwegende dat klager verder heeft opgegeven met het bespreken van de bedoelde afwezigheid van eenige onderofficieren niet te hebben beoogd zijn compagniescommandant iets onaangenaams te willen zeggen, maar dat hij alleen wenschte te doen uitkomen dat die onderofficieren niet aanwezig waren omdat zij gestraft waren ter zake van de gehouden inspectie en dat hij daartoe uitdrukkingen heeft gebezigd, die voor de aanwezige burgers niet — maar voor de aanwezige onderofficieren wel begrijpelijk waren;

Overwegende dat, nu niet vaststaat dat klager eene uitdrukking heeft gebezigd waarin eene ongepaste aanmerking op de handelingen van zijn compagniescommandant was gelegen, zijne gezegden slechts te zijnen nadeele kunnen worden opgevat door aan te nemen dat hij daardoor beoogde op die handelingen een ongepaste critiek uit te oefenen;

dat daartoe, zonder nadere aanwijzingen, geen grond bestaat en het vermoeden daarvan te minder aannemelijk schijnt waar de twee bedoelde officieren op de bijeenkomst aan de gebezigde woorden geen aanstoot hebben genomen, die bijeenkomst tot ver na middernacht met genoegen hebben bijgewoond en eerst na eenige dagen over de gebezigde uitdrukkingen zijn gaan nadenken naar aanleiding van aan hen medegedeelde gesprekken van onderofficieren, waarbij in aanmerking komt dat klagers compagniescommandant, tegen wien de ongepaste opmerking zou zijn gericht geweest, heeft verklaard dat hij niet kan aannemen dat klager, door het misschien bezigen der uitdrukking „buiten hun schuld", de daden van hem, compagniescommandant, zou hebben willen critiseeren en dat hij den klager „daartoe niet in staat acht";

Overwegende dat het gehouden onderzoek derhalve niet heeft aangetoond dat klager te recht is gestraft.

Krachtens de artikelen 15—17 der Rechtspleging bij de Landmacht, in verband met artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie, beschikkende op de ingediende klacht,

Verklaart die gegrond.

Gelast dat de straf, waartegen die klacht gericht is, met de daarvoor aangegeven reden in klagers strafregister zullen worden doorgehaald.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan den straffer en aan den Advocaat-Fiskaal en dat daarvan aan klager mededeeling zal worden gedaan.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 31 Maart 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: Mr. P. A. L. A. baron van Ittersum, L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy en H. M. Engelhard.

Klacht van een soldaat over een hem door zijn divisie-commandant opgelegde straf van 4 dagen provoost wegens: „Den kapelmeester beschuldigd „hem, ten aanhoore van burgerpersonen een „oplichter en een dief" te „hebben genoemd en deze beschuldiging ook bij den Divisiekommandant „volgehouden, terwijl bij onderzoek gebleken is, dat de kapelmeester hem die „woorden niet heeft toegevoegd en niemand van het gesprek, waarin zij „zouden gebruikt zijn, iets heeft kunnen hooren".

Klacht ongegrond verklaard.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht van P., soldaat, geëmployeerde bij de muziek van een der Regimenten Infanterie, over de hem op den 4den Maart 1908 door zijnen Kolonel, Regimentscommandant, opgelegde straf van vier dagen provoost met de strafreden: „Den kapelmeester beschuldigd hem, ten aan„hoore van burgerpersonen een „oplichter en een dief" te hebben genoemd „en deze beschuldiging ook bij den Divisiecommandant volgehouden, terwijl „bij onderzoek gebleken is, dat de kapelmeester hem die woorden niet „heeft toegevoegd en niemand van het gesprek, waarin zij zouden gebruikt „zijn, iets heeft kunnen hooren."

Gezien klagers toelichting op zijne klacht, het desbetreffend bericht van den bestraffer en de overige bescheiden ter zake dienende;

Gehoord den klager, den bestraffer en, onder eede, den kapelmeester in de strafreden bedoeld;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende om de strafreden te wijzigen doch de straf te laten blijven.

Overwegende dat de straf werd opgelegd nadat klager zich bij den bestraffer op het rapport had beklaagd omdat de kapelmeester het aandeel in de verdienste, voortgekomen uit eene muziekuitvoering, aan klager niet had uitbetaald, terwijl dit beklag later werd versterkt met de mededeeling, dat de kapelmeester hem, ten aanhoore van diens vrouw en dienstbode, had uitgescholden met de woorden in de strafreden genoemd, bij een bezoek te zijnen huize dat hetzelfde onderwerp gold; dat, na deze laatste mededeeling, door den bestraffer aan eene commissie van drie officieren is opgedragen te onderzoeken of de kapelmeester inderdaad gescholden had dan wel of klager bij den Regimentscommandant onwaarheid had gesproken en dat, toen het laatste gebleken was, de straf is opgelegd waarover thans wordt geklaagd.

Overwegende dat is verklaard,

door den klager schriftelijk en mondeling:

dat hij op 30 Januari 1907 als hoornblazer bij het Regiment en in Mei d. a. v. bij de muziek werd geplaatst op zijn verzoek; dat hij toen geen

instrument bezat waarom er een cornet à piston van *f* 20.— voor hem werd aangekocht met de voorwaarde dat die in maandelijksche afbetalingen van *f* 2.— van het geld dat hij als oppasser van een officier verdiende, door hem zou worden betaald; dat aan deze voorwaarde slechts éénmaal door hem is voldaan waarom hem werd medegedeeld dat het instrument niet meer zijn eigendom zou zijn maar tot de instrumenten van het korps zou behooren; dat hij kort daarop, bij het wisselen van geld der leening, *f* 25.— heeft verloren; dat hij daarna dezen winter heeft deelgenomen aan eene muziekuitvoering op het ijs waarvoor hem, als zijn aandeel *f* 1.— toekwam; dat dit bedrag hem echter niet is uitbetaald door den kapelmeester en dat hij daarom verzocht heeft den Kolonel te spreken wat hem werd toegestaan; dat deze hem zeide dat het niet betaalde aandeel voor de uitvoering moest strekken tot vergoeding van het verloren geld en dus niet voor verdere afbetaling van het instrument dat door het korps was overgenomen; dat hij, meenende daardoor te kort te zijn gedaan door den kapelmeester, zich op een dag in Februari jl., 's morgens omstreeks 9 uur, naar diens huis heeft begeven om hem terug te vragen de *f* 2.— gestort voor het instrument dat thans overgenomen was door het korps en ook uitbetaling te krijgen van de *f* 1.— welke hem toekwam als deelnemer aan de muziekuitvoering; dat hem toen werd opengedaan door de vrouw van den kapelmeester die hem in de voorkamer liet, terwijl de dienstbode in de keuken was; dat deze beiden waarschijnlijk het gesprek moeten gehoord hebben dat daarop tusschen hem en den kapelmeester is gevoerd; dat laatstbedoelde binnenkomende tot hem zeide; „je bent een oplichter en een dief" en, op zijne vraag: „waarom?" antwoordde: „daar heb ik de bewijzen van"; dat hij dit voorval aan den Kolonel heeft medegedeeld en deze hem, na een ingesteld onderzoek, heeft gezegd dat hij, de stellige ontkenning van den kapelmeester geloovende, hem moest straffen zooals is geschied; dat de kapelmeester in zijne uitdrukkingen soms zeer ruw is;

door den bestraffer:

dat het bij het Regiment onder zijn bevel de gewoonte is dat de muzikanten hun eigen instrumenten hebben; dat, toen klager op diens verzoek bij de muziek kwam, hij er geen had waarom er een voor hem werd gekocht voor *f* 20.— met de voorwaarde van maandelijksche afbetalingen van *f* 2.— waaraan klager echter maar eenmaal voldeed hoewel hem meermalen het bedrag der afdoening door zijne moeder werd gegeven; dat, toen de betaling van het instrument uitbleef, het bedrag eener extra verdienste van *f* 1.— door den kapelmeester werd ingehouden en gevoegd werd bij de afbetaalde *f* 2.— terwijl het instrument het eigendom van het korps blijft zoolang dit niet geheel door klager zal betaald zijn; dat de door klager zoek gemaakte *f* 25.— door diens moeder zijn vergoed, nadat de klacht over de straf was ingediend;

door den kapelmeester, mondeling voor het Hof:

dat klager, na éénmaal voldaan te hebben aan de voorwaarde van afbetaling van *f* 2.— voor het te zijnen dienste aangekochte instrument, daarmede ophield en, op getuiges aanmaning, beweerde dat de Officier bij wien hij oppasser was hem niet betaalde; dat hij, getuige, van deze aantijging kennis gaf aan den chef van de muziek, den kapitein-adjudant, die bepaalde dat klager geen oppasser meer mocht zijn en dat hij het bedoelde instrument voortaan in bruikleen zou hebben waardoor de verplichting tot afbetaling niet meer op hem rustte; dat klager daarna de *f* 25.— verloor welke hem bij eene geldwisseling waren ter hand gesteld en dat hij, getuige, het aandeel van *f* 1.—, voor de muziekuitvoering op

het ijs. van klager heeft ingehouden ter vergoeding van het zoek gemaakte geld, terwijl de afbetaalde ƒ 2.— met dezelfde bedoeling, niet aan klager zijn uitbetaald;

dat, bij het bezoek aan getuiges huis door klager, deze hem verzocht om den Divisiecommandant te mogen spreken over de inhouding van den hem toekomenden gulden voor het ijsfeest; dat getuiges antwoord was dat klager nog veel schuldig was, waarop diens wederantwoord luidde: „ik ben niets schuldig"; dat getuige daarop zeide: „dat zijn praktijken „van oplichters" en klager daarna vroeg: „ben ik dan een dief?" waarop getuiges antwoord is geweest: „dat moet je zelf beslissen"; dat hij niet gezegd heeft dat klager een oplichter en een dief was;

dat hij geen dienstbode in huis had toen klager daar kwam, ook geen schoonmaakster, juffrouw of mevrouw, zoodat het onmogelijk is dat klager zoo iemand gezien heeft; dat hij niet weet waar in huis zijne vrouw, tijdens het gesprek tusschen klager en hem, was, maar wel dat deze later, bij navraag zijnerzijds, aan hem zeide wel een gesprek maar niet de woorden „oplichter" en „dief" te hebben gehoord; dat hij zelf klager in zijn kamer heeft gelaten;

Overwegende dat uit het bovenstaande niet is gebleken dat klager op den bewusten morgen door den kapelmeester te diens huize is genoemd „oplichter" en „dief", maar wel dat hem toen, in verband met de omstandigheden welke den klager in zijn huis brachten met verzoek om teruggave en uitbetaling van gelden welke werkelijk moesten komen in vergoeding van zoekgemaakt geld, eene hoogst ernstige berisping werd gegeven, waarin gezinspeeld werd op het gebruikmaken van oplichterspraktijken; dat klager daarna in plaats van, bij zijn betreffend beklag, aan zijn Regimentscommandant, den zin der tegen hem gesproken woorden mede te deelen, aan dezen heeft gezegd dat hij door den kapelmeester is genoemd „dief" en „oplichter"; dat, waar het geldt een beklag bij een hooger geplaatste over toegevoegde scheldwoorden door iemand aan wiens gezag men is ondergeschikt, het aankomt op de gebezigde woorden zelve en niet op de gevolgtrekking welke daaruit is te maken; dat er geen gronden zijn aangevoerd die doen twijfelen aan de oprechtheid der beëedigde verklaring van den kapelmeester en deze dus ten onrechte bij den Regimentscommandant is beschuldigd, klager „dief" en „oplichter" te hebben genoemd, terwijl eveneens ten onrechte daarbij is gezegd dat zulks ten aanhoore van anderen plaats vond;

Overwegende dat het inbrengen van onware beschuldigingen tegen zijn meerdere bij een hooger geplaatste niet overeen te brengen is met de instandhouding eener goede krijgstucht en daarom terecht is gestraft met eene straf die, in verband met klagers gedrag in den dienst, niet te zwaar is, en met eene strafreden die juist weergeeft wat aanleiding heeft gegeven tot de straf.

Gezien de artikelen 15 en 16 der Rechtspleging bij de Landmacht, 27 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande en 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Beschikkende op bovengenoemde klacht.

Verklaart die ongegrond.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan bestraffer en aan den Advocaal-Fiskaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 26 Mei 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy en H. M. Engelhard.

Klacht van een korporaal der infanterie over een hem door zijn bataillonscommandant opgelegde disciplinaire straf van vier dagen kamerarrest wegens: „een verzoek ingediend om den Bataillonscommandant te mogen „spreken terwijl bij navraag bleek dat hij zich over de behandeling door „den sergeant-majoor wenschte te beklagen, hebbende hij alzoo den chef „voorbij gegaan aan wien hij in deze zijne bezwaren had behooren kenbaar „te maken", alsmede over de ten onrechte ondergane straf op den 27sten te voren.

Deze tweeledige klacht ongegrond bevonden.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de klacht, gedagteekend 29 April 1908 van een korporaal bij het 4de Regiment Infanterie over de hem op den 28sten te voren door zijnen bataillonscommandant opgelegde straf van vier dagen kamerarrest met de strafreden: „Een verzoek ingediend om den Bataillonscommandant te mogen „spreken terwijl bij navraag bleek dat hij zich over de behandeling door „den sergeant-majoor wenschte te beklagen, hebbende hij alzoo den chef „voorbij gegaan aan wien hij in deze zijne bezwaren had behooren kenbaar „te maken", alsmede over de ten onrechte ondergane straf op den 27sten te voren.

Gelezen de toelichting van klager, de betreffende opmerkingen van den bestraffer en de verschillende bescheiden ter zake dienende.

Gehoord den bestraffer en den klager, alsmede, onder eede, den in de zaak betrokken compagniescommandant.

Gelezen het advies van den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende om de klacht ongegrond te verklaren met handhaving der opgelegde straf en strafreden.

Overwegende dat de straf, waarover in de tweede plaats wordt geklaagd, op den 27sten April door den compagniescommandants aan klager werd opgelegd in verband met een ingekomen en onderzocht rapport van den sergeant-majoor der compagnie en dat die straf bestond in acht dagen kamerarrest met de strafreden: „Het niet opvolgen van een door den „sergeant-majoor gegeven last en dezen bij navraag daarnaar een indisci- „plinair antwoord gegeven", welke straf volgens de bepalingen van artikel 186 van den Inwendigen dienst, dadelijk inging; dat deze straf den volgenden dag, op het dagelijksch rapport, werd kenbaar gemaakt aan den Bataillons-commandant, die er zijne goedkeuring aan onthield en, na den klager op twee verschillende tijdstippen van dien dag te hebben gehoord, de straf overnam en veranderde in die waarover in de eerste plaats wordt geklaagd;

Overwegende dat door klager schriftelijk, en voor dit Hof mondeling, is verklaard:

dat hij op den 27sten April, onmiddellijk nadat hem door zijnen compagnies-commandant de straf van acht dagen kamerarrest was opgelegd, schriftelijk heeft verzocht om den Bataillonscommandant te mogen spreken om zich over de behandeling van den sergeant-majoor zijner compagnie te beklagen, omdat deze niet den last had gegeven waarvan in de strafreden van den compagnies-commandant sprake was, maar alleen de opmerking had gemaakt dat klagers haar te lang was; dat, toen hij daarna, dat is den volgenden dag, bij den bataillons-commandant ontboden, vernam dat zijn schriftelijk verzoek dezen nog niet had bereikt, hij zijne bezwaren tegen de straf, hem door zijnen compagnies-commandant opgelegd, inbracht, waarop de Bataillons-commandant de straf verminderde tot vier dagen kamerarrest doch de strafreden onveranderd liet; dat hij, klager, daarom onmiddellijk tegen die strafreden zijne bezwaren inbracht, waarop de Bataillons-commandant de strafreden wijzigde zooals zij nog luidt, doch de straf deed blijven; dat dit laatste aanleiding gaf tot zijn beklag bij dit Hof, doch dat hij thans echter de rechtvaardigheid van de door den Bataillons-commandant opgelegde straf erkent;

Overwegende dat door klagers cempagniescommandant mondeling is verklaard: dat hem, op den 27sten April nadat hij klager had gestraft op de wijze hierboven vermeld, in handen kwam het verzoek van klager om den Bataillons-commandant te mogen spreken om zich te beklagen over de behandeling van den sergeant-majoor; dat hij klager toen op het onbehoorlijke van zijn gedrag heeft gewezen omdat in dat verzoek hij, compagnies-commandant, was voorbijgegaan; dat klager dit toen ook inzag en zijne overplaatsing naar eene andere compagnie verzocht omdat hij het met den sergeant-majoor niet vinden kon;

Overwegende dat door den bestraffer, zoowel schriftelijk als mondeling, is opgegeven: dat, toen hij op den 28sten April op het dagelijksch rapport de straf aantrof welke op den 27sten te voren door den compagnies-commandant aan klager was opgelegd, hij het wenschelijk vond de zaak, waarvan de strafreden gewaagde, te onderzoeken; dat hij daarom beval dat klager en de personen in de zaak betrokken om 12 uur 's middags door hem zouden worden gehoord; dat hij, na dit verhoor en wel om half drie, klager opnieuw liet ontbieden, hem mededeelde dat de straf, waarover het onderzoek had geloopen, door hem, Bataillons-commandant, tot vier dagen kamerarrest was teruggebracht en voorlezing gaf der strafreden waarin nog voorkwam dat klager niet voldaan had aan een gegeven last; dat klager daarop te kennen gaf dat hij met een dergelijke strafreden geen genoegen kon nemen omdat hem geen last tot het laten snijden van zijn haar was gegeven; dat hij, Bataillons-commandant, toen dat gedeelte der strafreden heeft weggelaten, zoodat deze alleen betrekking kreeg op het onbehoorlijke verzoek om, met voorbijgaan van den betrokken compagnies-commandant, zich, bij den Bataillons-commandant, te willen beklagen over de behandeling van den sergeant-majoor zijner compagnie;

Overwegende dat uit het bovenstaande is gebleken dat het arrest, door klager op den 27sten April ondergaan en waarover in de tweede plaats wordt geklaagd, het onvermijdelijk gevolg is geweest van eene straf welke hem dien dag door zijnen compagnies-commandant is opgelegd en den eerstvolgenden dag op het dagelijksch rapport door den Bataillons-commandant is verminderd; dat klager, onmiddellijk nadat hem bovenbedoelde straf was opgelegd, een aan den Bataillons-commandant gericht schriftelijk verzoek heeft opgemaakt om, met voorbijgaan van zijnen compagniescommandant, zich bij eerstbedoelde te kunnen beklagen over de

behandeling van zijnen sergeant-majoor, welke handeling in strijd is met het voorgeschrevene in artikel 4 alinea 4 van het Reglement op den Inwendigen dienst; dat aan klager daarop door den Bataillons-commandant werd opgelegd de straf waarover in de eerste plaats wordt geklaagd, welke straf, in verband met de overtreding en met klagers strafregister, zeker niet te zwaar is, terwijl de strafreden met juistheid weergeeft waarom zij werd opgelegd;

Overwegende dat derhalve te recht is gestraft met eene niet te zware straf en eene juiste strafreden terwijl het ondergane arrest, waarover in de tweede plaats wordt geklaagd, het noodwendig en rechtmatig gevolg is geweest van bestaande voorschriften;

Gezien de artikelen 15, 16 en 17 der Rechtspleging bij de Landmacht, 27 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande, en 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Beschikkende op bovengenoemde tweeledige klacht,

Verklaart die ongegrond.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan bestraffer en aan den Advocaat-Fiskaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 30 Juni 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en J. A. Roeloffs, toegevoegde raad.

Klacht van een kapitein over een disciplinaire straf van 4 dagen kamerarrest met accès, wegens: „zich voor vier dagen met verlof begeven, vóórdat „een daartoe strekkende aanvraag op het dagelijksch rapport was toegestaan, „en zonder zich vooraf te hebben overtuigd of dat verzoek was ingewilligd". De twaalf laatste woorden der strafreden gewijzigd in: „en zonder zich „vooraf zekerheid te hebben verschaft van de juistheid der meening, waarin „hij te goeder trouw verkeerde, dat het verlof was toegestaan". De straf tot op de helft verminderd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gelezen de klacht den 24sten April 1908 ingediend door een kapitein der Vesting-Artillerie over eene straf van vier dagen kamerarrest met accès hem den 22sten April 1908 opgelegd door zijn Regiments-commandant, om reden: „zich voor vier dagen met verlof begeven, vóórdat een „daartoe strekkende aanvraag op het dagelijksch rapport was toegestaan, „en zonder zich vooraf te hebben overtuigd of dat verzoek was ingewilligd".

Gelet op de schriftelijke toelichting door den klager van de gronden zijner klacht en door den straffer van de redenen die hem tot het opleggen der straf hebben bewogen, alsmede op hetgeen door elk van hen mondeling in het midden is gebracht bij de behandeling der zaak in de zittingen van het Hof op den 16den en den 26sten Juni;

Gelet op het mondeling advies van den Advocaat-Fiskaal strekkende tot

het verklaren dat klager te recht is gestraft, tot toevoegen aan de strafreden der woorden: „een en ander geschied onder verzachtende omstandigheden" en, in verband daarmede, tot verlichten der straf;

Overwegende dat uit het onderzoek is gebleken:

dat de Regimentscommandant op 11 April 1908 door middel van het z.g. „nota-boekje" een order heeft uitgegeven waarin, onder meer, voorkwam:

„aan allen, die niet door dienst verhinderd zijn, kan verlof verleend „worden van af Donderdagmiddag a. s. na den dienst tot Dinsdagmorgen „d. a. v. eerste reisgelegenheid, met dien verstande dat allen te twaalf „uur teruggekeerd moeten zijn, ...

. . . . . .

„Het verlof van Officieren kan aangevraagd worden met dien verstande „dat per compagnie één officier in het garnizoen blijft";

dat klager daarop bij schriftelijke nota van 14 April 1908 heeft aangevraagd „vier dagen verlof naar Valkenburg, ingaande 17 dezer, Dinsdag „d. a. v. te 12 uur 's middags terug", op welke aanvraag door den afdeelingscommandant, met potlood zijn gesteld de woorden: „v. d. B. Cies. Ct.", en welke aanvraag op het dagelijksch rapport van 14 April is ingeschreven, waarna daarachter door gezegden afdeelings-commandant met potlood is gesteld: „De Luitenant van den B. is beschikbaar voor het waarnemen „van het commando over de compagnie. Toegestaan om aan te vragen";

dat de Regimentscommandant daarop *niet*, door het stellen zijner paraaf, heeft te kennen gegeven het gevraagde verlof toe te staan, omdat hij de beschikking daarop wenschte aan te houden totdat hij zekerheid zou hebben verkregen omtrent een door hem verwacht bezoek van den Inspecteur, van welk besluit tot aanhouden zijner beschikking de Regimentscommandant op het rapport geen aanteekening heeft gedaan;

dat klager, den 15en April het dagelijksch rapport weder in handen krijgende, heeft opgemerkt dat daarop niet voorkwam de paraaf van den Regimentscommandant ten blijke dat deze het verlof toestond, maar dat hij wel heeft opgemerkt wat de Afdeelingscommandant er op had aangeteekend en daarna aan den sergeant-majoor C. van zijne compagnie navraag gedaan omtrent de beschikking op zijne aanvrage en toen van dezen ten antwoord kreeg — naar hij meent —: „het is in orde, het dagelijksch „rapport is bij den Kolonel geweest" of iets dergelijks;

dat klager daarop, in den namiddag van den 17en April omstreeks vier uur zich — naar zijne meening met verlof — naar Valkenburg heeft begeven en Maandagavond 20 April in het garnizoen is teruggekeerd.

Overwegende dat klager zijn bezwaar tegen de opgelegde straf grondt op de bewoordingen der order van 11 April, hierboven aangehaald, waaruit naar zijne meening volgde dat de Regimentscommandant zijne bevoegdheid om verlof te verleenen had overgedragen aan den Afdeelingscommandant, in verband waarmede hij uit de aanteekeningen door den Afdeelingscommandant op zijne schriftelijke aanvraag en op het dagelijksch rapport gesteld, zonder dat op dit laatste eenige beschikking van den Regimentscommandant voorkwam, heeft opgemaakt en gemeend heeft te moeten opmaken dat het door hem gevraagde verlof was toegestaan;

Overwegende dat straffer heeft aangevoerd dat klager de order van 11 April ten onrechte heeft opgevat zooals hij opgeeft, dat — indien klager nauwkeurig had gelezen wat die order bevatte en indien hij zorgvuldig had nagegaan wat op het dagelijksch rapport ten aanzien van zijne aanvraag was aangeteekend en had gemerkt dat daarop de inwilliging van den Regimentscommandant *niet* voorkwam, hij tot de overtuiging

had moeten komen, dat het gevraagde verlof hem inderdaad niet verleend was.

Overwegende dat, welke ook de strekking moge zijn geweest der order van 11 April ten aanzien van het verleenen van verlof in het algemeen, het daarbij bepaalde beperkt werd tot onderofficieren en minderen door de slotbepaling houdende dat door officieren verlof kan worden aangevraagd mits gezorgd werd dat per compagnie één officier in het garnizoen bleef;

dat klager dus ten onrechte die order heeft opgevat in dièn zin dat — in afwijking van het bij het Regiment als regel geldende — het verlof aan officieren kon worden verleend door den Afdeelingscommandant;

dat echter — ook al ware die opvatting gegrond geweest — klager uit de bovenaangehaalde in potlood gestelde aanteekeningen van den Afdeelingscommandant niet kon opmaken dat deze het gevraagde verlof verleend had, daar toch die aanteekening bepaaldelijk niet anders bevatte dan „toegestaan om aan te vragen";

dat klager derhalve, toen hij het dagelijksch rapport in handen kreeg zonder dat daarop voorkwam de paraaf van den Regimentscommandant ten blijke van inwilliging van het verzoek, daaruit had kunnen afleiden dat dat verzoek niet was ingewilligd maar er zeker niet in kon lezen dat het wel was toegestaan, en hij daarom, alvorens met verlof te gaan, zich nauwkeuriger had moeten vergewissen van het al of niet toestaan daarvan dan door een navraag bij zijn sergeant-majoor waarop een zoo weinig beslissend antwoord werd gegeven als klager opgeeft te hebben ontvangen;

dat mitsdien de onjuiste opvatting waarin klager, zij het — zooals straffer heeft toegegeven — geheel te goeder trouw heeft verkeerd, te wijten was aan klagers gebrek aan nauwkeurigheid en straffer alleszins gerechtigd was hem, wegens het vertrekken uit zijn garnizoen, straf op te leggen nu straffer zulks noodig oordeelde ten einde, zooals hij heeft opgegeven, na meermalen gebleken gemis aan nauwkeurigheid bij klager, het ditmaal geblekene vast te stellen en bepaald te omschrijven;

dat het echter, in verband met het als voormeld geblekene, wenschelijk is de strafreden eenigszins te wijzigen en de opgelegde straf te verminderen.

Krachtens artikel 51 van 's Hofs Provisioneele Instructie, in verband met de artikelen 15—17 der Rechtspleging bij de Landmacht, beschikkende op de ingediende klacht.

Beslist dat klager terecht is gestraft.

Bepaalt dat de twaalf laatste woorden der strafreden zullen worden vervangen door:

„en zonder zich vooraf zekerheid te hebben verschaft van de juistheid „der meening, waarin hij te goeder trouw verkeerde, dat het verlof was „toegestaan";

Bepaalt den duur der straf op twee dagen kamerarrest met acces.

Bepaalt dat afschriften dezer zullen worden gezonden aan den klager, den straffer en aan den Advocaat-Fiskaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 10 November 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Hooger beroep van een dispositie van den Krijgsraad te Haarlem, waarbij de klacht van een sergeant der infanterie over de straf van vier dagen kamerarrest hem den 12den Juni te voren opgelegd door zijnen compagnies-commandant, met de strafreden: „op het bureau der compagnie den sergeant-„majoor-administrateur op zeer ongepaste wijze toegesproken in verband „met de controleering der waschlijsten zijner sectie" —, ongegrond is bevonden en wel zóódanig ongegrond en lichtvaardig dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, terwijl aan klager, ter zake daarvan, is opgelegd de straf van acht dagen kamerarrest;

De dispositie bevestigd voor zoover zij de klacht ongegrond verklaart en te niet gedaan voor zoover zij de klacht lichtvaardig heeft verklaard, zoodat het indienen daarvan niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en voor zoover daarbij aan klager ter zake daarvan is opgelegd de straf van acht dagen kamerarrest.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de verklaring van den 5den October 1908 waarbij een sergeant van het 7de Regiment Infanterie, in garnizoen te Amsterdam, te kennen geeft bij dit Hof in hooger beroep te komen van eene dispositie van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Haarlem, waarbij zijne klacht, — over de straf van vier dagen kamerarrest hem den 12den Juni te voren opgelegd door zijnen compagnies-commandant, met de strafreden: „op het bureau der compagnie den sergeant-majoor-administrateur „op zeer ongepaste wijze toegesproken in verband met de controleering der „waschlijsten zijner sectie" —, ongegrond is bevonden en wel zóódanig ongegrond en lichtvaardig dat zij niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven, terwijl aan klager, ter zake daarvan, is opgelegd de straf van acht dagen kamerarrest;

Gelezen de toelichting gevoegd bij klagers kennisgeving, de bedoelde dispositie en de verschillende bescheiden ter zake dienende;

Gehoord den klager;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteit Zee- en Landmacht, strekkende om 's Krijgsraads dispositie te bevestigen voor zoover de ongegrondverklaring betreft doch te niet te doen de verklaring waarbij die klacht zoodanig ongegrond en lichtvaardig is bevonden dat deswege aan klager eene straf moet worden opgelegd;

Overwegende dat uit den inhoud der dispositie van den Krijgsraad is gebleken dat deze de klacht ongegrond heeft verklaard omdat bevonden is dat klager op het bureau der compagnie den sergeant-majoor-administrateur inderdaad op eene ongepaste wijze heeft toegesproken in verband met diens controleering der waschlijst van klagers sectie en de daarvoor opgelegde straf niet te zwaar was, terwijl de klacht lichtvaardig is geoordeeld omdat klager, die erkent de als bewezen aangenomen uitdrukking van: „majoor wenscht u de onderofficieren te laten straffen" te hebben gebezigd, zich

over de opgelegde straf niet mocht beklagen nu in de strafreden niet wordt vermeld de uitdrukking die hij ontkent te hebben gebruikt waardoor het indienen der klacht niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid is toe te schrijven ;

Overwegende dat klager, zoowel schriftelijk als mondeling, voor dit Hof heeft aangevoerd dat het rapport van den sergeant-majoor tien dagen na het voorval werd gemaakt ; dat hij vermeent dat de tegen den sergeant-majoor gebezigde en erkende uitdrukking niet ongepast was ; dat de sergeant-majoor eenigen tijd te voren had gezegd dat de onderofficieren *wel* maar de manschappen *niet* te veel moesten gestraft worden ; dat hij nog altijd meent dat bij den Krijgsraad, bij de beoordeeling zijner klacht, hebben gegolden de woorden welke hij ontkent te hebben gesproken en hem toch werden toegeschreven en niet die welke hij erkent gezegd te hebben en volgens zijn meening niet ongepast zijn ;

Overwegende dat de Krijgsraad op goede gronden de klacht ongegrond heeft geoordeeld doch dat niet aannemelijk is 's Krijgsraads beslissing dat die niet anders dan aan eene verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en daarom lichtvaardig is ;

dat toch de strafreden, wat de ongepastheid der gebezigde woorden betreft, in zeer algemeene bewoordingen is gesteld terwijl het juist voor den klager op deze bewoordingen aankwam toen daaromtrent tusschen hem en den rapporteur een groot verschil bleek te bestaan ; dat klager daardoor kan gemeend hebben dat hem de straf werd opgelegd wegens woorden welke hij niet had gesproken, te meer nu van die ongepaste woorden eerst tien dagen later werd rapport gemaakt ; dat hij daarom bij den Krijgsraad kan hebben recht gezocht ; dat hij blijkbaar, zij het ook ten onrechte, nog in dwaling verkeerde toen hij voor dit Hof verscheen en het dus mogelijk is dat zijne klacht aan gebrek aan goed inzicht is toe te schrijven ;

Gezien artikel 55 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Beschikkende in hooger beroep.

Bevestigt de dispositie voor zoover zij de klacht ongegrond verklaart.

Doet die te niet voor zoover zij de klacht lichtvaardig heeft verklaard, zoodat het indienen daarvan niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en voor zoover daarbij aan klager ter zake daarvan is opgelegd de straf van acht dagen kamerarrest.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan bestraffer en aan den Advocaat-Fiskaal en een uittreksel aan den klager.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 24 November 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Klacht van een matroos 2e klasse over de reden van eene straf van 2 × 24 uur provoostarrest, hem opgelegd wegens: „ongepast optreden tegenover den chef der equipage."

De klacht zoodanig ongegrond en lichtvaardig verklaard dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven en klager deswege gestraft met 7 dagen provoostarrest met vermindering van kost, om den anderen dag gewone voeding.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de verklaring dd. 31 Augustus 1908 van den matroos 2e klasse K., dienende aan boord van Harer Majesteits „Serdang", dat hij zich wenscht te beklagen bij het Hoog Militair Gerechtshof, over de reden van de straf van tweemaal 24 uur provoost, hem 28 Augustus 1908 opgelegd door zijn commandant, Luitenant ter Zee 1ste klasse S. wegens „ongepast optreden tegenover den chef der equipage."

Gelezen de bij deze klacht behoorende bescheiden.

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot ongegrondverklaring der klacht, met handhaving van straf en strafreden.

Overwegende dat door straffer in zijne memorie aan het Hof is meegedeeld, dat de bewuste straf aan klager is opgelegd, omdat hij op aanmaning van den chef der equipage, om bij de stoomsloeptakels te gaan, dezen ten antwoord heeft gegeven: „Ik? wel neen, je hebt immers toch „niets aan mij," hierbij doelende op een vroegere uitlating van den chef der equipage tegenover hem.

Overwegende dat schipper B., chef der equipage aan boord van Harer Majesteits „Serdang", door Officieren-Commissarissen als getuige gehoord bij het onderzoek der zaak, onder eede heeft verklaard dat hij op 27 Augustus, nadat hij in 't algemeen gefloten had „alles liggen, stoomsloep strijken", aan klager, die geen aanstalten maakte om er bij te gaan, in 't bijzonder de order gaf bij de stoomsloep te gaan; dat deze daarop zeide: „Ik? wel „neen, je hebt immers toch niets aan mij"; dat hij daarop de order herhaalde, waarop klager een dergelijk antwoord gaf als de eerste maal; dat hij toen zeide: „ga bij de stoomsloep en houd je mond," waarop klager antwoordde: „voor wien moet ik mijn mond houden?" dat hij toen zeide: „voor mij" en klager daarna, onverstaanbaar mopperend, bij het stoomsloepstrijken ging; dat klager later dien dag aan zijn hut is gekomen om over de zaak te spreken, waarbij deze een onmilitairen toon aansloeg; dat hij hem toen heeft gezegd dat, als hij zich beklagen wilde, hij den weg wist en nu weg moest gaan; dat hij tegen klager, ongeveer een maand geleden, toen deze bij het hijschen van de stoomsloep een luie houding aannam, gezegd heeft „ga weg, van de verschansing af, zoo kan ik je niet gebruiken";

Overwegende dat klager omtrent de zaak, bij het onderzoek voor Officieren-Commissarissen, heeft medegedeeld, dat hij bij de bewuste gelegenheid, toen de schipper hem vroeg of het fluiten van stoomsloep hijschen hem niet aanging heeft geantwoord: „Ik weet niet wat ik er bij moet doen, „omdat U toch niets aan mij hebt"; dat hij dit zeide naar aanleiding van een opmerking van den schipper van ongeveer een maand geleden, waarbij deze zeide: „donder op, ik heb niets aan je, ik zal wel een ander voor je nemen"; dat de schipper dit zeide omdat hij toen last van hoofdpijn had, waarvoor hij onder behandeling was; dat hij het niet ongepast vond den schipper die opmerking toe te voegen, omdat het diens eigen woorden waren; dat hij later den schipper aan diens hut over de zaak wilde spreken, omdat deze vroeger eens gezegd had dat, wanneer hij wat had, hij niet

dadelijk naar den Officier der divisie moest loopen, doch hem eerst moest raadplegen;

Overwegende dat klager, bij zijn verhoor voor Officieren-Commissarissen nog andere zaken aanhaalt die voor en na het feit, waarvoor hij is gestraft, zijn geschied, doch niets met dit feit zelf te maken hebben en blijkbaar alleenlijk te berde worden gebracht om daarmede te trachten aan te toonen dat de schipper hem onrechtvaardig zoude hebben behandeld.

Overwegende dat klager in zijne memorie aan het Hof geene enkele mededeeling doet, die iets met de klacht over zijne straf te maken heeft, doch deze memorie alleen gebruikt om vermeende grieven over handelingen van den schipper ten opzichte van hemzelven en zelfs ten opzichte van andere schepelingen te uiten;

Overwegende dat straffer in zijne memorie nog heeft medegedeeld dat bij de straf aan klager niet in aanmerking is genomen het gesprek van dezen met den schipper bij diens hut, omdat straffer hiervan onkundig was.

Overwegende dat uit klagers eigen verklaring blijkt dat zijn optreden tegen den Chef der equipage bij de bewuste gelegenheid ongepast is geweest, zelfs al heeft hij de woorden gebezigd, zooals die door hemzelven en niet zooals die door den schipper zijn medegedeeld.

Overwegende dat zulk optreden strafbaar is ingevolge artikel 21 van het Reglement voor het Krijgsvolk te water;

Overwegende dat hij daarvoor terecht en niet te zwaar is gestraft en de reden daarvoor met juistheid is omschreven;

Overwegende dat niets het indienen der klacht rechtvaardigt en deze dus aan verregaande oneerbiedigheid moet worden toegeschreven;

Gezien de artikelen 9, 12 der Rechtspleging bij de Zeemacht, 2 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 194) en 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Beschikkende op voormelde klacht.

Verklaart die zóódanig ongegrond en lichtvaardig dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid kan worden toegeschreven.

Straft klager deswege met zeven dagen provoost-arrest met vermindering van kost om den anderen dag gewone voeding.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan klager, aan straffer en aan den Advocaat-Fiskaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 27 November 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Een matroos 1ste klasse wordt wegens drie redenen gestraft met vermindering tot matroos 2de klasse voor een maand. Hij beklaagt zich bij de hoogere militaire autoriteit, die de klacht ongegrond bevindt en zoodanig lichtvaardig dat die niet anders dan aan groote oneerbiedigheid kan worden toegeschreven; hij wordt echter niet opnieuw gestraft.

De gestrafte beklaagt zich daarna bij het H. M. G., ook over de beslissing van de hoogere militaire autoriteit.

Het H. M. G. verklaart de klacht voor zoover betreft het eerste gedeelte der strafreden wettig en bepaalt dat dat gedeelte der strafreden daaruit zal vervallen en overigens ongegrond ook wat betreft de beslissing van de hoogere militaire autoriteit.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF,

Gezien de verklaring van een matroos 1ste klasse, dienende aan boord van Harer Majesteits „Koning der Nederlanden" van den 17den April 1908, houdende, dat hij zich wenscht te beklagen over eene hem door den commandant van dien bodem, den Kapitein-Luitenant ter Zee T. G., den 9den Maart 1908 opgelegde straf van vermindering in klasse voor den tijd van eene maand tot matroos 2de klasse, wegens:

1°. Toen door drukken sloependienst, tijdelijk het wachtsvolk niet groot genoeg was voor alle diensten en hij, na verklaard te hebben niet te willen gaan passagieren, werd aangewezen als dd. onderofficier van een der sloepen, na korten tijd gezegd wel te willen passagieren, kennelijk met het doel zich aan den hem tijdelijk opgedragen dienst te onttrekken;

2°. op voorparade en parade gezegd, dat de schipper onwaarheid sprak, welke beschuldiging ongegrond bleek te zijn;

3°. op voorparade herhaaldelijk zich onmilitair gedragen door, bij het onderzoeken van zijn zaak, in de rede te vallen terwijl de 1ste officier en de schipper in gesprek waren hoewel hem gelast was zoolang zijn mond te houden;

alsmede dat hij zich niet kan vereenigen met de beslissing van de Hoogere Militaire Autoriteit hem den 16den April 1908 door zijn commandant medegedeeld: dat zijn klacht ongegrond werd bevonden en zoodanig lichtvaardig dat die niet anders dan aan groote oneerbiedigheid kan worden toegeschreven;

Gezien de processen-verbaal van de verhooren afgenomen door de commissies tot onderzoek der klachtzaak benoemd;

Gezien de consideratiën en het advies d.d. 8 Juli 1908, Lett. P. n°. 24 van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht te dezer zake door het Hof ingewonnen en strekkende tot ongegrondverklaring der klacht en handhaving van straf en strafreden;

Overwegende dat, wat betreft het eerste gedeelte der strafreden, uit het onderzoek is gebleken:

dat klager, na afgevraagd te zijn of hij ging passagieren, waarop hij ontkennend geantwoord had, werd ingedeeld als onderofficier op de barkas, aan welke order hij gevolg gegeven heeft na te hebben opgemerkt, dat hij niet behoorde tot het wachtsvolk;

dat hij de kooien en zakken van de overgeplaatste manschappen in de barkas heeft geladen en deze daarop op de bakspier heeft gelegd;

dat hij na theewater order kreeg om met de barkas de manschappen naar de nieuwe bestemming over te brengen en hij toen beweerde toch te willen gaan passagieren;

dat de schipper daarop zeide: „dat 's goed, ga jij maar naar den wal, „ik zal er met den officier van de wacht over spreken"; dat deze het ook goed vond, al vond hij de handeling van klager een minnen streek, en hem in de barkas liet aflossen, waarna hij, na nog aan algemeene werkzaamheden deelgenomen te hebben, is gaan passagieren;

Overwegende dat niemand het passagieren als een recht kan beschouwen en de commandant dan ook de vergunning tot passagieren om drukke werkzaamheden of om andere redenen van noodzakelijkheid kan intrekken; dat de officier van de wacht in dat geval ook over alle aan boord zijnde manschappen, hetzij tot de wacht behoorende of niet, kan beschikken, zoodat, wanneer aan klager, nadat hij zijn wensch te kennen had gegeven om te gaan passagieren, dit was geweigerd, hij hier tegen geen bezwaar had kunnen maken;

dat hiervan echter geen sprake is geweest en noch de schipper, noch de officier van de wacht aan weigeren dachten maar klager dadelijk werd afgelost en van boord kon gaan toen hij zijn verlangen om te passagieren te kennen gaf.

Overwegende dat, al moge de handeling van klager niet getuigen van grooten dienstijver, het te kennen geven van een wensch, waaraan dadelijk voldaan wordt, toch niet als een disciplinair strafbaar feit kan worden aangemerkt;

Overwegende dat dus de klacht over het eerste gedeelte der strafreden wettig is;

Overwegende wat betreft het tweede gedeelte der strafreden,

dat klager bekent op voorparade tegen den eersten officier gezegd te hebben, dat de schipper onwaarheid sprak, daar deze hem niet eerst gevraagd had of hij ging passagieren;

dat de eerste officier onder eede desgelijks verklaart;

dat uit de beëedigde verklaringen van den officier van de wacht en den schipper blijkt dat deze het wel gevraagd heeft, zoodat die beschuldiging van onwaarheid spreken gebleken is ongegrond te zijn en dit gedeelte der strafreden dus juist is;

Overwegende wat betreft het derde gedeelte der strafreden;

dat en uit de bekentenis van klager en uit de beëedigde verklaringen van den schipper en van den eersten officier blijkt dat deze juist is;

Overwegende dat, hoezeer het eerste gedeelte der strafreden is gebleken daaruit te moeten vervallen, de opgelegde straf van vermindering in klasse voor den kortsten tijd als duur dier straf bepaald, niet te zwaar is in verhouding tot de overtredingen tegen de krijgstucht in het tweede en derde gedeelte der strafreden vermeld, zoodat die straf moet blijven gehandhaafd;

dat, ofschoon uit het onderzoek der zaak is gebleken dat de klacht ten aanzien van een belangrijk gedeelte der strafreden wettig is, daaruit nog niet volgt dat die ten onrechte door Zijne Excellentie den Vice-Admiraal, Commandant der Zeemacht in Nederlandsch-Indie bij beslissing van 11 April 1908, zoo ongegrond is bevonden, dat zij niet anders dan aan verregaande oneerbiedigheid moet worden toegeschreven, vermits uit die beschikking blijkt, dat de reden daarvoor hoofdzakelijk was: dat klager niet te goeder trouw kan geweest zijn toen hij den schipper van onwaarheid spreken beschuldigde, en het daarop betrekking hebbend gedeelte der strafreden ook bij het nu ingesteld onderzoek is gebleken juist te zijn.

Krachtens de artikelen 9—12 der Rechtspleging bij de Zeemacht in verband met artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie, beschikkende op de ingediende klacht.

Verklaart die wettig voor zooveel betreft het eerste gedeelte der strafreden;

Bepaalt dat het in de strafreden onder 1° aangegevene daaruit zal vervallen en in klagers conduiteboekje zal worden doorgehaald, en dat het

onder 2° en 3° dier strafreden daarin vermelde zal worden genommerd 1° en 2°;

Handhaaft de aan klager opgelegde straf van vermindering in klasse tot matroos 2e klasse voor den tijd van eene maand;

Bepaalt dat afschrift dezer zal worden uitgereikt aan klager, aan den Kapitein-Luitenant ter Zee T. G., aan den Vice-Admiraal voornoemd en aan den Advocaat-Fiskaal.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Dispositie van 4 December 1908.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Klacht van een matroos 1e klasse over eene straf van twee dagen scheepsarrest, opgelegd wegens:

„Na de order om in de stoomsloep, waarmede de commandant werd „overgevoerd, vooruit te gaan staan, aldaar niet de militaire houding „aangenomen, bewerende niet te weten dat zulks vereischt was".

De onwaarheid van klagers beweren, dat hij niet bekend was met de gewoonte daaromtrent aan boord van Hr. Ms. Friesland is bij het onderzoek niet gebleken.

Klacht wettig verklaard.

Straf en strafreden te niet gedaan.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de verklaring dd. 19 October 1908 van den matroos 1e klasse Z., dienende aan boord van Harer Majesteits pantserdekschip „Friesland," houdende dat hij zich bij het Hoog Militair Gerechtshof wenscht te beklagen over de straf van twee dagen scheepsarrest, hem den 17en October 1908 opgelegd door zijn commandant, den Kapitein ter Zee C. S., wegens: „Na de order om in de stoomsloep waarmede de Commandant werd „overgevoerd, vooruit te gaan staan, aldaar niet de militaire houding „aangenomen, bewerende niet te weten dat zulks vereischt was."

Gelezen de bij deze klacht behoorende schrifturen;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, strekkende tot wettigverklaring der klacht met teniet-doening van straf en strafreden;

Overwegende dat de bewuste straf aan klager is opgelegd wegens het den 16en October 1908 in de stoomsloep voorgevallene, zooals het in de strafreden is omschreven en door straffer zelf was waargenomen;

Overwegende dat straffer in zijne memorie aan het Hof opgeeft dat, volgens eene gewoonte, naar hij meent, overgenomen van het Nederlandsch-eskader in Oost-Indië, als de Commandant in de stoomsloep zit, de beide matrozen bij voor- en achterhaak geplaatst, gedurende de vaart, vooruit met het gezicht naar voren, in de militaire houding staan; dat deze houding geen bezwaar heeft, als de sloep, zooals in de haven van Curaçao,

geheel rustig ligt; dat deze gewoonte aan boord van Harer Majesteits „Friesland" gevolgd wordt sinds de aankomst bij de scheepsmacht in de Caraïbische Zee, op 19 September 1908; dat het aan straffer opviel, toen hij op 16 October in de stoomsloep werd overgevoerd, dat klager, die bij den achterhaak was geweest en aan wien door den kwartiermeester beduid werd om naar voren te gaan, daaraan op trage wijze en met een uitdrukking van misnoegen op het gelaat voldeed; dat, niettegenstaande klager zeer goed kon zien dat de naast hem staande matroos 2e klasse R. in de militaire houding stond, hij een zeer achtelooze houding aannam en die houding eerst op een aanmerking van den kwartiermeester gedeeltelijk verbeterde; dat hij den volgenden dag bij het rapport aan den klager mededeelde dat het hem zeer onbegrijpelijk voorkwam dat aan klager niet zoude bekend zijn, wat in het station nu bijna vier weken geregeld voor ieders oogen gebeurde; dat echter, aannemende dat hij de gewoonte niet wist, het hem als matroos 1e klasse zoude gepast hebben om in de gegeven omstandigheden zich bij den kwartiermeester daarvan zoo spoedig mogelijk op de hoogte te stellen, en, wanneer hij aanwijzing kreeg, daaraan vlug en gewillig te voldoen; dat hij aan de houding van den anderen matroos had kunnen zien en zelfs zonder aanwijzing had kunnen weten, dat de militaire houding vereischt werd; dat aan klager bij de bepaling der straf niet is aangerekend, dat hij de order of aanwijzing van den kwartiermeester, om vooruit te gaan staan, niet vlug en gewillig opvolgde.

Overwegende dat klager, bij het onderzoek door Officieren-Commissarissen, heeft verklaard dat het bij de bewuste gelegenheid op 16 October voor de eerste maal was dat hij op de stoomsloep kwam; dat hij niet wist dat hij vooruit in de positie moest gaan staan, hetgeen niet is voorgeschreven en aan hem ook nooit geleerd is; dat hij vroeger in West Indië gediend heeft onder de Kolonels C. en H. en dat onder geen van beiden het gewoonte was, dat de „haak achter" vooruit in de positie ging staan, als de commandant in de stoomsloep zat; dat hij aan boord van de „Friesland" ook nooit gezien had, dat de matrozen voorop in de positie stonden; dat korporaal van G. en matroos 1ste klasse L. met hem op de „Kortenaer" gevaren hebben en dat deze ook wel zullen weten dat het daar nooit gebeurde;

Overwegende dat door kwartiermeester L. van U. onder eede voor Officieren-Commissarissen een verklaring omtrent het gebeurde is afgelegd, in hoofdzaak overeenkomende met hetgeen daarover door straffer in zijne memorie is medegedeeld en bovendien inhoudende, dat toen hij, namens straffer, aan den adelborst van de Wacht rapport van klager moest maken, deze adelborst hem vroeg, waarvoor hij rapport moest maken, waarop hij had geantwoord, dat hij meende wegens onverschilligheid en onwil;

Overwegende dat door matroos 2de klasse S. R. onder eede voor Officieren-Commissarissen is verklaard dat hij bij de meergemelde gelegenheid, na het afsteken van de stoomsloep, dadelijk vooruit in de positie is gaan staan, zooals het de gewoonte is; dat, toen klager naast hem kwam staan, deze vroeg of hij in de houding moest gaan staan, waarop hij bevestigend antwoordde;

Overwegende dat door korporaal-konstabel P. van G. en door matroos 1ste klasse J. E. L. onder eede voor Officieren-Commissarissen is verklaard dat het aan boord van Harer Majesteits „Kortenaer" nooit gewoonte was dat „haak voor" en „haak achter" vooruit in de houding gingen staan, waaraan door eerstgenoemde wordt toegevoegd dat hij wel gezien

had dat het aan boord van Harer Majesteits „Friesland" gebeurde en door laatstgenoemde, dat men hem er op attent heeft gemaakt dat, als de commandant in de stoomsloep zat, hij vooruit in de houding moest gaan staan;

Overwegende dat, nu door straffer is verklaard dat het niet vlug en gewillig opvolgen van de order van den kwartiermeester, bij het bepalen der straf aan klager niet is aangerekend, deze omstandigheid buiten beschouwing moet blijven;

Overwegende dat omtrent het vooruit in de positie gaan staan, als de commandant in de stoomsloep zit, geene algemeene bepalingen bestaan en bij het onderzoek dezer klachtzaak niet is gebleken dat daaromtrent aan boord van Harer Majesteits „Friesland" bepaalde bevelen ter kennis van de equipage waren gebracht.

Overwegende dat bij het onderzoek niet is gebleken de onwaarheid van klagers beweren, dat hij niet bekend was met de gewoonte daaromtrent aan boord van Harer Majesteits „Friesland", al had hij die met eenige meerdere oplettendheid wellicht kunnen weten;

Overwegende dat hij derhalve niet strafbaar is wegens het in de strafreden vermelde feit;

Gezien de artikelen 9—11 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie.

Beschikkende op voormelde klacht,

Verklaart die wettig.

Gelast dat de straf aan klager 17 October 1908 opgelegd, met de daarbij behoorende strafreden zal worden te niet gedaan.

Bepaalt dat afschrift dezer beschikking zal worden uitgereikt aan straffer en aan den Advocaat-Fiskaal en een uittreksel aan klager.

Zeekrijgsraad
aan boord van Hr. Ms. Pantserschip „Tromp".

Vonnis van 11 April 1907.

Fiat-executie verleend te Tandjong Priok den 15den April 1907 door den Kapitein ter Zee, Commandant van het Nederlandsch Eskader in Oost-Indië, I. VAN DEN BOSCH.

President: F. C. E. C. KOSTER, Kapitein ter Zee.

Leden: S. OVERDIEP, Officier van Gezondheid 1ste klasse; Jhr. J. H. O. VAN DEN BOSCH, Luitenant ter Zee der 1ste klasse; J. A. BLAND VAN DEN BERG, Luitenant ter Zee der 2de klasse; G. A. BRAKKE, Officier-Machinist der 2de klasse; W. BRANDT, Luitenant ter Zee der 2de klasse en P. J. J. MICHIELSEN, 1ste Luitenant der Mariniers.

Fiskaal: W. F. VAN GRASSTEK, Off. v. Adm. der 1ste klasse.

Secretaris: C. DE PRIESTER, Adjunct-Administrateur.

Een schepeling die aan boord met den dienst van „zeuntje" is belast en commaliewant van zijn bak over boord werpt schendt daarbij als ambtenaar

een bizonderen ambtsplicht omdat de zorg voor het commaliewant bij het Reglement I. D. aan boord van Hr. Ms. oorlogsschepen aan hem is opgedragen.

Voor zoover de overboord geworpen goederen onmiddellijk na het plegen van de daad, door het aanwenden van gewone middelen, zijn opgevischt, is strafbare poging tot wegmaking aanwezig.

De poging en het voltooide misdrijf als één voortgezette behandeling beschouwd.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN Hr. Ms. PANTSERSCHIP „TROMP" TE TANDJONG PRIOK,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den Fungd. Fiskaal, eischer ambtshalve op en jegens G. marinier 2de klasse, oud naar zijne opgave 24 jaren, geboren te Maastricht, gedetineerd aan boord van gemelden bodem;

Gezien den eisch en conclusie van den eischer ambtshalve, mitsgaders de verdere processale stukken door dezen onder behoorlijken inventaris overgelegd.

Overwegende dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terecht staat beschuldigd van het feit:

„dat hij in den ochtend van den 1sten Maart 1907 tusschen zes en zeven ure opzettelijk en wederrechtelijk door een patrijspoortje aan bakboordszijde in het tusschendeks van Hr. Ms. pantserschip „Tromp", liggende bij Seboekoe, als zeuntje van Mariniersbak II, in welke kwaliteit hij, ingevolge desbetreffend voorschrift van het Reglement op den inwendigen dienst aan boord van Hr. Ms. Oorlogsschepen, voor het commalievant van zijn bak, toebehoorende aan het Rijk der Nederlanden, speciaal te zorgen had, verschillende goederen van dat commaliewant, te weten: 2 tafelkleedjes, 2 koffieketels, 2 opscheplepels, 14 schaftblikjes, 14 lepels, een spekpan, een voorsnijmes, een voorsnijvork, een boterkom, een zoutmokje, een peperbus, een poetszak, 15 drinkbekers, 15 vorken, 15 waschblikken, een koffiebak, een gortspaan en twee doeken te water geworpen heeft, waardoor deze goederen gedeeltelijk zijn gezonken en verloren geraakt, terwijl bij de ingestelde pogingen om die goederen terug te vinden slechts een koffiebak, twee koffieketels, twee waschblikken, een schaftblikje, een gortspaan en een poetszak zijn gered;"

Overwegende dat de gedetineerde bekent zich aan het hem telaste gelegde feit te hebben schuldig gemaakt en in zijn verhoor verklaart: „Toen het schip bij Seboekoe lag op Vrijdag 1 Maart werd mij op baksgewijs door den sergeant der Mariniers aangezegd op voorparade te komen en ben ik daarop naar beneden gegaan om het commaliewant van mijn bak naar dek te brengen om het daar schoon te maken; na dit gedaan te hebben ben ik met het commaliewant naar beneden gegaan en heb het op de bakskist neergezet en daarop buiten boord gegooid, door het poortje bij mijn bak";

dat hij zeuntje was van Mariniersbak II en het commaliewant van zijn bak geheel compleet was voor 15 man; dat hij niet weet wat van de door hem overboord geworpen artikelen is opgevischt en zich alleen herinnert dat hij over boord geworpen heeft, wat voor de hand lag, zooals eenige waschblikken, lepels, vorken en schaftblikken, het juiste aantal echter weet hij niet;

dat hij wist dat de commaliewantsartikelen, die hij als zeuntje onder zijn beheer had, aan het Rijk toebehoorden en de goederen die hij door het patrijspoortje overboord had geworpen, daardoor verloren zouden gaan

en hij dit gedaan heeft met het doel om ze weg te maken; dat hij dit gedaan heeft omdat hij kwaad was, dat hij op voorparade moest komen en omdat hij dacht dat de baksmeester, Korporaal der Mariniers B. hem zocht, daar deze rapport van hem had gemaakt omdat hij den vorigen dag aan den bak Marinier de B. een half mokje limoensap over zijn hoofd had leeggegooid;

dat hij erkent dat dit wel een reden is om rapport van hem te maken, doch dat hij toch dacht dat de Korporaal hem zocht;

dat hij spijt heeft het telastgelegde feit gedaan te hebben en opgeeft het in drift te hebben gedaan;

dat die bekentenis wordt bevestigd door de verklaringen van de navolgende onder eede gehoorde getuigen:

1°. D. Z., bootsman dd. provoost, dat hij op den 1sten Maart jl. door den leerling gewaarschuwd werd dat commaliewant in het Javanenlogies buiten boord werd gegooid, aldaar niets ziende gebeuren, de bakskisten is gaan inspecteeren en de bakskist van Mariniersbak II in het voorvolksverblijf aan bakboord zoo goed als leeg vond, waarop hij het zeuntje van dien bak Marinier 2de klasse G. heeft laten roepen en hem gevraagd, waar zijn commaliewant was, ten antwoord kreeg: „dat heb ik over boord gegooid," als reden opgevend: „ik word hier toch gezocht";

dat hij (getuige) het ontbrekende opgenomen heeft en bleek dit te zijn: 2 tafelkleedjes, 2 koffieketels, 2 opscheplepels, 14 schaftblikjes, 14 lepels, 1 spekpan, 1 voorsnijmes, 1 voorsnijvork, 1 boterkom, 1 zoutvaatje, 1 peperbus, 1 poetszak, 15 drinkbekers, 15 vorken, 15 waschblikken, 1 koffiebak, 1 gortspaan en 2 potdoeken;

dat van deze ontbrekende artikelen later door opvissching is terecht gekomen: 1 koffiebak, 2 koffieketels, 2 waschblikken, 1 schaftblikje, 1 gortspaan en 1 poetszak, welke artikelen na opvissching dadelijk bij hem werden gebracht;

dat het bakscommaliewant van Mariniersbak II geheel compleet was en het zoo nu en dan was opgenomen: dat hij niet gezien heeft dat Marinier G. de ontbrekende artikelen van het commaliewant buiten boord gooide;

dat hij nooit last had met den beklaagde als zeuntje in getuiges kwaliteit van provoost;

2°. Ch. G. B., korporaal der Mariniers:

dat hij op Vrijdag 1 Maart jl. gewaarschuwd werd dat ze het commaliewant van zijn bak over boord hadden gezet, dat hij zijn bakskist gesloten vond en de sleutel ontving van den korporaal der Mariniers S., d.d. provoost in zee; dat hij een briefje kreeg van bootsman Z. waarop was vermeld het commaliewant dat overboord geworpen was; dat de opgevischte goederen op een bakstafel waren uitgestald; dat hij in de bakskist heeft opgenomen wat van het commaliewant nog was overgebleven;

dat hij van den beklaagde, die kort voor het vertrek van het schip uit Holland (14 November) aan boord was geplaatst weinig last heeft aan den bak en pas twee keer rapport van hem heeft moeten maken, de eerste maal wegens niet-nummeren van zijn schoenen waarvoor hij met één dag strafdienst is gestraft en de 2de maal was den dag van het voorgevallene wegens ongeregeldheden aan den bak; dat hij niet weet waarom beklaagde het commaliewant over boord gegooid heeft.

3°. J. H., tamboer 2de klasse:

dat hij eenigen tijd geleden 's morgens ongeveer te half zeven uur zich bevond in het benedenschip en zag den beklaagde die op de bakskist stond,

waarin de flesschen der scheepstoko geborgen worden, door het patrijspoortje over boord gooien, een koffiebak, een paar bakskleedjes en naar hij vermeent een paar waschblikken; dat de marinier G. naar hij meende, zenuwachtig was want hem wat vragende, gaf hij geen antwoord, wat gewoonlijk niet zijn manier van doen is;

dat hij aan denzelfden bak zit met marinier G., die anders heel bedaard is en getuige dus niet begrijpt hoe beklaagde er toe gekomen is dit te doen en ook nooit iets gemerkt heeft van een gespannen verhouding tusschen den Korporaal B. en den beklaagde;

4°. H. J. VAN DEN S. kwartiermeester:

dat hij op den 1sten Maart j.l. terwijl hij onderofficier van de vlet was, over boord zag gooien commaliewantsartikelen en wel: een koffiebak, 2 koffieketels, 1 of 2 waschblikken, 1 schaftblik en een gortspaan benevens 2 bakskleedjes, die onmiddellijk zonken;

dat hij alle zooeven genoemde artikelen binnen boord heeft gebracht na ze opgevischt te hebben, behalve de bakskleedjes die gezonken waren;

Overwegende dat de beklaagde op de personen en op de verklaringen van deze getuigen niets heeft aantemerken, behalve op die van getuige H., dat het wel kan wezen, doch dat beklaagde zich niet herinnert, dat hij op een bakskist heeft gestaan tijdens het overboord gooien der commaliewantsartikelen;

Overwegende dat de commaliewantsgoederen, die door den beklaagde zijn overboord geworpen aan het Rijk der Nederlanden toebehoorden en dit door beklaagde erkend wordt;

dat beklaagde volgens zijne verklaring het doel heeft gehad om deze goederen weg te maken en ze daarom door het patrijspoortje over boord wierp om dit doel te bereiken;

dat beklaagde dus opzettelijk en wederrechtelijk gehandeld heeft;

Overwegende echter dat niet alle door beklaagde over boord geworpen commaliewantsgoederen zijn verloren gegaan en zulks onafhankelijk van zijn wil en nadat hij een begin van uitvoering had gegeven aan het opzet om alles weg te maken;

dat beklaagde mitsdien de artikelen die door getuige VAN DEN S. met de vlet zijn opgevischt en in diens verklaring vermeld zijn, gepoogd heeft weg te maken, daar zij door het aanwenden van gewone middelen alsnog onder het bereik van den rechthebbende konden gebracht worden.

Overwegende dat de beklaagde als zeuntje van Mariniersbak II ingevolge art. 462 van het Reglement op den Inwendigen Dienst aan boord van Hr. Ms. oorlogsschepen speciaal voor het commaliewant van zijn bak te zorgen had en hij dus als ambtenaar, als behoorende tot de gewapende macht, een bijzonderen ambtsplicht schond, door deze aan hem toevertrouwde goederen weg te maken en te trachten weg te maken;

dat mitsdien door de bekentenis van den gedetineerde bevestigd door de beëedigde verklaringen van den getuige H. en de aanwijzingen vervat in de beëedigde verklaringen van de hiervoren genoemde getuigen Z., B. en VAN DEN S., in hun onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen dat de gedetineerde het feit heeft gepleegd zooals in de beschuldiging is vermeld;

dat met het bewijs van die als bewezen aangenomen daadzaken welke het den gedetineerde te laste gelegde feit daarstellen tevens het bewijs van gedetineerdes schuld daaraan is verkregen.

Overwegende dat beklaagde opgeeft in drift te hebben gehandeld, hoewel feitelijk geen aanleiding voor dezen drift bestond, daar de door beklaaged

opgegeven reden voor zijn drift, dat de baksmeester korporaal B., die rapport van hem had gemaakt, hem zocht, uit niets blijkt, eerder het tegendeel en ook door beklaagde niet gemotiveerd wordt;

dat het meer aannemelijk is dat de opwelling van drift voortspruit uit het feit dat beklaagde op parade moest komen;

Gelet op het gunstige gedrag van den beklaagde blijkens zijn extract-conduiteboekje met de daarbij vermelde gunstige beoordeelingen, benevens de getuigenverklaring van zijn baksmeester korporaal der Mariniers B., dat hij weinig last met hem heeft;

Overwegende dat beklaagde zich tijdens de behandeling van zijn zaak, voorbeeldig heeft gedragen, terwijl hij aan denzelfden bak bleef als waartoe hij behoorde tijdens het plegen van het misdrijf en hoewel scheepsarrest hebbende, zijn dienst waarnam zonder tot eenige op- of aanmerking aanleiding te geven;

dat een en ander aanleiding geeft om de strafwet mild toe te passen.

Gezien de artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water, art. 1 der wet van 14 November 1879 (Stbl. nº. 193), artt. 350, 1ste lid, 84, 3de lid, 44, 45 en 56, 1ste lid van het Wetboek van Strafrecht en art. 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Pantserschip „Tromp";

Recht doende in naam en vanwege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau, enz. enz. enz.;

Verklaart den gedetineerde schuldig aan:

1o. het opzettelijk en wederrechtelijk wegmaken van goederen die geheel aan een ander toebehoorden begaan door een ambtenaar, die daardoor een bijzonderen ambsplicht schond;

2o. poging tot dit misdrijf,

wordende deze misdrijven als ééne voortgezette handeling beschouwd;

Veroordeelt hem tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één maand;

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van dezen krijgsraad.

Zeekrijgsraad
aan boord van Hr. Ms. Pantserdekschip „Zeeland".

Vonnis van 18 Mei 1907.

Fiat-executie verleend te Ampenan den 25sten Mei 1907, door den Kapitein ter Zee Commandant van het Nederlandsch Eskader in Oost-Indië I. VAN DEN BOSCH.

President: W. NAUDIN TEN CATE, Kapitein ter Zee.

Leden: M. SCHOO, Luitenant ter Zee der 1ste klasse; A. VAN AANHOLT, Officier-Machinist der 1ste klasse; de Luitenants ter Zee der 2de klasse C. R. SCHULTZ, K. N. THOMAS en T. N. VAN REES en de Officier-Machinist der 2de klasse T. DE JONGE.

Fiskaal: G. W. ERFMANN, Off. v. Adm. der 1ste klasse.

Secretaris: P. J. DIKKERS, Officier van Adm. der 2de klasse.

Zwaar lichamelijk letsel hetwelk den dood tengevolge heeft gehad.

Verhouding tusschen beklaagde en den verslagene, beide inlandsche schepelingen.

In de omstandigheid dat de verslagene den beklaagde, die een kalm en bedaard mensch was, reeds geruimen tijd sarde en plaagde, waardoor deze ten slotte zijn drift niet meer meester was, bestaat aanleiding om een lichte straf op te leggen.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN Hr. Ms. PANTSERDEKSCHIP „ZEELAND", In zee.

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den Fung. Fiskaal eischer ambtshalve op en jegens K. inlandsch stoker 1e klasse, oud naar gissing 25 jaren, geboren te Soerabaia, gedetineerd aan boord van gemelden bodem;

Gezien den eisch en de conclusie van den Eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processale stukken door denzelven onder behoorlijken inventaris overgelegd.

Overwegende dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terecht staat beschuldigd van het feit:

dat hij in den voormiddag van den 26en Januari 1907 tusschen half negen en half tien ure aan boord van Hr. Ms. Pantserdekschip „Zeeland", welk schip stoomende was langs de Noordkust van Peling naar de baai van Bonggai, den Inlandschen stoker 2e klasse Baso, door het toebrengen met een mes van twee steeksneewonden in de rechterborst, twee steeksneewonden in den buik, een steeksneewond in den rug en een steeksneewond in den linkerarm, tijdens hij genoemden Baso met een mes in de hand achtervolgde in de machinewerkplaats door het stokerslogies naar de boegbuiskamer, opzettelijk van het leven heeft beroofd;

Subsidiair:

dat hij in den voormiddag van den 26 Januari 1907, tusschen half negen en half tien ure, aan boord van Hr. Ms. Pantserdekschip „Zeeland", welk schip stoomende was langs de Noordkust van Peling naar de baai van Bonggai, den Inlandschen stoker 2e klasse Baso, door het toebrengen met een mes van twee steeksneewonden in de rechterborst, twee steeksneewonden in den buik, een steeksneewond in den rug en een steeksneewond in den linkerarm, — tijdens hij genoemden Baso met een mes in de hand achtervolgde in de machinewerkplaats door het stokerslogies naar de boegbuiskamer — opzettelijk lichamelijk letsel dan wel zwaar lichamelijk letsel heeft toegebracht, tengevolge waarvan genoemde Baso ongeveer een twintig minuten later van dienzelfden voormiddag is overleden;

dat gedetineerde ontkent het opzet te hebben gehad Baso van het leven te berooven, ook ontkent, dat hij de bedoeling heeft gehad Baso zwaar lichamelijk letsel toe te brengen, daarentegen bekent Baso met een mes verwond te hebben, zoover hij zich herinneren kan slechts eenmaal, en opgeeft: dat in den ochtend van den 26en Januari 1907, terwijl het schip stoomende was, met overal de Inlandsche Stoker 2de klasse Baso naar hem toekwam en zeide: „Ben je nog niet op?" daarbij hem leelijke scheldwoorden als „hoerekind", „beest", „varken", enz. toevoegende en hem tevens uitdagende met hem te vechten, waarbij Baso een mes te voorschijn haalde; dat gedetineerde op dit alles niets geantwoord heeft dan: „neen, ik wil niet met je vechten," en naar de mandiekamer is gegaan om zich te wasschen, al waar Baso hem steeds scheldende volgde; dat vervolgens de Inlandsche stoker 2de klasse Marto, die zeuntje aan den bak was, gedetineerde toeriep te komen eten,

waarop BASO, dit hoorende, tegen MARTO begon op te spelen en zeide: „wat, wil je dat varken te eten geven?"

dat gedetineerde daarna naar de doktersvisite is gegaan, alwaar BASO, die eveneens ziek was, ook moest wezen, en hij, nadat de dokter hem gezegd had, dat hij zijn dienst weer kon doen, naar zijn kastje in het stokersverblijf in het tusschendeks is gegaan om zich te verkleeden, daartoe zijn pakje uit de kast nam en daarmede naar de stokerswerkplaats ging om het aan te trekken, steeds achtervolgd door BASO die hem voortdurend uitschold; dat gedetineerde aan BASO vroeg: „waarom zoek je mij toch altijd?" waarop BASO antwoordde: „het kan mij niets schelen, als je niet met mij aan boord werken kunt, moet je maar vluchten"; dat op deze wijze het twistgesprek tusschen beiden werd voortgezet, totdat de gedetineerde aangekleed was en BASO op het laatst tegen hem zeide: „als je niet zwijgt, zal ik je onderste boven gooien," en hem schopte; dat gedetineerde hierop „mata glap" werd, zoo verwoed werd van drift, dat hij niet meer wist wat hij deed, zijn mes greep en naar BASO stak, echter niet weet wat er verder gebeurd is; dat hij gelooft dat BASO naar voren gevlucht is en dat hij eerst tot bezinning kwam, toen hij in de provoost zat; dat hij, toen hij na het vechten den sergeant der Mariniers op hem zag aankomen, het mes, waarmede hij naar BASO gestoken had, uit een poortje aan bakboord in het stokerslogies in het tusschendeks, heeft geworpen; dat hij hiertoe geen reden had, dan dat hij plotseling zag, dat hij een mes in de handen had, dit hem onaangenaam stemde, dat hij zich toen herinnerde met dit mes onheil te hebben aangebracht, n.l. dat hij met BASO gevochten had en zich verder alleen nog herinnert, dat hij BASO met dat mes geraakt heeft;

dat er geen bepaalde reden was, waarom BASO hem zoo vijandig gezind was; dat gedetineerde al last van hem had aan boord van Hr. Ms. „Utrecht", hoewel niet zoo erg als aan boord van Hr. Ms. „Zeeland", waar BASO hem voortdurend uitschold en dikwijls sloeg, aangezien BASO veel grooter en sterker was; dat gedetineerde zich nooit over de behandeling van BASO heeft durven beklagen, aangezien deze gedreigd had hem te dooden, indien hij zulks deed; dat hij daarom ook zijne overplaatsing niet durfde vragen; dat echter gedetineerde, niettegenstaande BASO hem steeds gezocht had, toch schrok en medelijden met hem had, toen hij hoorde, dat BASO dood was;

dat deze verklaring bevestigd wordt door de navolgende onder eede gehoorde getuigen:

A. wat betreft de twist, welke het toebrengen der verwondingen voorafging:

Inlandsch stoker olieman Sariman alias Wir: dat hij op zekeren morgen, den datum weet hij niet, terwijl het schip stoomende was, na om acht uur van de wacht te zijn afgelost, omstreeks half negen uur in de machinewerkplaats achter de schoorsteen ging liggen slapen;

dat hij nog niet lang lag, toen K. beneden kwam, een minuut of vijf met hem praatte, terwijl hij zich kleedde en vervolgens BASO ook in de machinewerkplaats kwam, het licht uitdraaide, waarom is getuige onbekend en K. dadelijk op heftigen toon toesprak; wat hij echter zeide, weet getuige niet, aangezien hij al half sliep; dat hij BASO aan K. hoorde vragen waarheen hij ging; deze daarop antwoordde: „ik ga mijn dienst weer doen" en zij vervolgens aan het twisten geraakten; dat BASO K. bij den arm meetrok naar achter in de machinewerkplaats bij de dynamo's; dat getuige hen daar verder hoorde twisten, waarom hij opstond, doch niet naar hen toe kon loopen, aangezien het donker was; dat hij zag, dat K. BASO achterna

liep rond de machinewerkplaats en dat, waar zij geloopen hadden bloed op het dek lag, getuige echter niet kon zien van wien dat bloed afkomstig was; dat zij naar voren liepen en K. een oogenblik later terugkwam aan den bak in het stokerslogies; dat getuige aan K. vroeg: „Waarom ben je zoo?" en K. hierop antwoordde: „Zwijg er maar over," en een oogenblik later in arrest werd gesteld; dat getuige er niet op heeft gelet of K. een mes in de hand had, toen hij Baso in de machinewerkplaats achterna liep en er ook niet op gelet heeft, hoe de gemoedstoestand van gedetineerde op dat moment was, wel echter, dat hij erg bleek zag, toen hij aan den bak in het stokerslogies kwam;

B. wat betreft het toebrengen der verwondingen:

1°. D. R. F., dat hij in den ochtend van den 26sten Januari 1907 terwijl het schip onder stoom was, zich tegen een uur of tien bevond aan de werkbank aan stuurboordszijde van de machinewerkplaats en de Inlandsche stokers K. en Baso van achter de dynamo's zag komen, waarbij Baso voorop liep; dat hij, daar hij K. hoorde schreeuwen, opkeek en toen Baso zag wegloopen achtervolgd door K., die een mes in de hand hield en Baso daarmede een steek in de rechterzijde gaf, dat Baso toen door het gangetje naar bakboord in de machinewerkplaats liep, vervolgens het stokerslogies in, daarna weer naar de machinewerkplaats, weer door het gangetje naar bakboordszijde, steeds achtervolgd door K. en dat deze gekomen bij den amarilsteen Baso wederom een steek met een mes in de rechterzijde gaf; dat Baso vervolgens, steeds achtervolgd door K. naar het stokerslogies, daar door heen langs de bottelarij naar de boegbuiskamer liep; dat getuige hen achterna ging en bij de bottelarij gekomen Baso naast het torpedokanon zag liggen; dat getuige na een minuut of vijf terugging naar de machinewerkplaats en zag dat K. aan bakboordszijde bij het achterste patrijsooortje in het stokerslogies stond en een mes door het poortje buiten boord wierp; dat getuige niets bemerkt heeft van een twistgesprek tusschen K. en Baso; dat hij niet aan K. heeft kunnen bemerken, dat hij erg driftig was en hem alleen heeft hooren gillen voor hij de eerste steek toebracht; dat volgens getuige K. na het voorgevallene erg kalm was, als bewijs waarvan hij aanhaalt dat K. heel gewoon op een bakskist sprong om het mes uit het patrijspoortje te kunnen werpen en getuige toen het mes niet van nabij gezien heeft, zoo dat hij niet gezien heeft of er bloed aan dat mes zat;

2°. G. J., dat hij in den ochtend van voormelden datum, terwijl Hr. Ms. „Zeeland" stoomende was, tegen half negen of negen uur in den gang, welke van de bottelarij naar de boegbuiskamer loopt, zat te vegen en hoorde zuchten en kermen; dat hij zich hierop omdraaide en toen een Inlander welke hem later is gebleken Baso te zijn, van uit het stokerslogies naar voren zag loopen langs getuige heen; van het lichaam van Baso liep bloed af en getuige kreeg bloedspatten in het gezicht; dat Baso waggelend en met moeite liep en de rechterhand tegen zijn zijde aandrukte; dat, ongeveer een meter achter Baso, K. aankwam, die met opgeheven arm, in een houding om te steken met een ontbloot mes in de hand liep; dat getuige aan dat mes bloed zag zitten en hij, toen K. nog ongeveer een meter voorbij hem was, deze met het mes een steek zag geven in den rug van Baso, rechts onder het schouderblad; dat K., na dezen steek te hebben gegeven, omkeerde en naar het stokerslogies terugging, terwijl Baso is doorgeloopen tot bij de boegbuiskamer, waar matroos 1ste klasse S. hem in zijn armen opving; dat K. erg woest en zenuwachtig was; dat hij beefde en bovendien erg bleek zag;

3°. F. M. H. dat hij in den ochtend van meergenoemden datum, terwijl het schip stoomende was, als rollezer lampen zat schoon te maken in het gangetje tusschen de bottelarij en de boegbuiskamer op de hoogte van stuurboordsprovoost; dat hij omstreeks half negen of negen uur den Inlandschen stoker Baso uit het stokerslogies zag komen door het gangetje, waar getuige zat; dat hij in gebogen houding over rechts liep met de beide handen rechts tegen de zijde terwijl een darm er bij hing; dat ongeveer op een pas afstands achter Baso een Inlander kwam, die hem later is gebleken de Inlandsche stoker K. te zijn, welke Baso achtervolgde en een mes in de hand hield; dat K. in de onmiddellijke nabijheid van Baso gekomen dezen met dit mes in den rug rechts onder het schouderblad stak, terwijl hij Baso toevoegde: „Kowè, kira apa?" en „sini sodemieter"; (1) dat Baso poogde zich te verdedigen en met de armen boven het hoofd zwaaide en vóór in de boegbuiskamer gekomen in elkaar zakte, stoker K. daarentegen, onmiddellijk nadat hij dien steek had toegebracht, naar het stokerslogies terugkeerde; dat K. erg bleek zag, met de tanden op elkaar en de vuisten ineengeknepen stond en op getuige den indruk maakte kwaad te zijn.

4°. C. P., die, als deskundige gehoord, verklaart, dat hij den 26sten Januari 1907 des voormiddags omstreeks half tien ure naar vooruit geroepen werd, omdat een Inlander gestoken was; dat hij in de boegbuiskamer gekomen den Inlandschen stoker Baso bewusteloos op den grond zag liggen, dat hij bleek was en met koud zweet bedekt, snel en rochelend ademde en de pols nauwelijks voelbaar en zeer snel was; dat Baso, nadat hij van zijn bovenkleederen ontdaan was, op zes plaatsen bleek verwond te zijn, welke verwondingen den indruk maakten zoo juist te zijn aangebracht, dat het alle zes steeksneewonden waren, waarvan een in den rug en een in den linkerarm niet van ernstigen aard waren, daar zij slechts huid- en spierweefsel getroffen hadden; dat de vier andere verwondingen bestonden uit twee tot in de borstholte doordringende en twee die in de buikholte waren doorgedrongen; dat de twee borstverwondingen den rechterlong hadden getroffen, terwijl lucht in de borstholte was gedrongen en bovendien de onderste van deze borstverwondingen tevens den lever had getroffen; dat uit beide buikverwondingen rechterhelft darmlissen puilden, terwijl de darmlis, die uit de onderste buikverwonding puilde, tevens dwars doorsneden was; dat de laatstgenoemde steeksneewonden wel van ernstigen aard waren en moeten worden beschouwd als de onmiddellijke oorzaak van den dood; dat de uiterlijke bloeding niet zeer belangrijk was en van zelf tot staan gekomen, belangrijke inwendige bloeding niet door percussie en palpatie kon worden aangetoond; dat, nadat een voorloopig verband was aangelegd en terwijl alles in gereedheid werd gebracht om tot buikopening over te gaan, de patient, ongeveer twintig minuten nadat getuige bij hem geroepen was, stierf; dat geen sectie werd verricht aangezien op dat moment de gelegenheid zeer ongunstig was en volgens getuige geen twijfel kon bestaan dat de dood het onmiddellijk gevolg van de aanwezige verwondingen was.

C. wat betreft de verhouding tusschen gedetineerde en den Inlandschen stoker 2de klasse Baso;

1°. J. P. dat Baso den omgang zocht met K. maar laatstgenoemde hiervan niets wilde weten en dit dikwijls aanleiding gaf tot ruzie; dat getuige in de eerste helft van Januari 1907 in de middenfankamer heeft bijgewoond, dat Baso die veel grooter en sterker dan gedetineerde was.

(1) „Wat denkt ge wel" en „hier....." (Red.)

dezen een paar schoppen en klappen toediende; dat K. toen huilende naar getuige toekwam en tegen dezen zeide, dat hij met BASO geen kameraad wilde zijn, maar deze hem telkens zocht; dat K. bang was voor BASO en bij hem onder den plak zat en telkens eten voor hem moest halen en als hij dit niet deed een paar klappen kreeg; dat K. een kalme bedaarde man was, die niemand zocht en altijd stil zijn gang ging, terwijl BASO daarentegen een lastig mensch was en nog al veel ruzie met anderen had; dat hij, wanneer hij gereedschap kwam halen bij getuige, brutaal was en direct een grooten mond opzette.

2°. JASIN: dat K. die zwakker was dan BASO voor laatstgenoemde bang was en BASO hiervan misbruik maakte om hem allerlei diensten te laten verrichten als b.v. eten of kleeren halen en dat, wanneer K. dit niet vlug genoeg deed, BASO hem schopte en uitschold; dat BASO ook wel eens geld aan K. te leen vroeg en als deze dit niet had, boos werd en hem uitschold; dat deze slechte verhouding tusschen hen beiden is begonnen ongeveer een maand of vier vóór de vechtpartij in Januari en zij vóór dien tijd goed met elkaar waren; dat BASO driftig van aard was en de andere inlanders eveneens uitschold en er geen dag voorbijging, dat hij niet met den een of ander onaangenaamheden had; dat iedereen bang voor hem was, wanneer hij nijdig was, doch overigens iedereen wel met hem was; dat getuige dikwijls BASO, als hij K. zoo schopte en sloeg, onder het oog heeft gebracht, dat het niet goed was zoo met kameraden om te gaan maar Baso dan antwoordde: „het kan me niet schelen, ik ben voor niemand bang";

3°. LEGIMAN: dat BASO, die veel sterker dan gedetineerde was, dezen allerlei diensten als het halen van zijn ligmatje, zijn eten, enz. voor hem liet verrichten en dat, wanneer dit niet gauw genoeg ging, BASO hem schopte en uitschold; dat getuige hierover Baso dikwijls heeft onderhouden, maar BASO antwoordde: „het kan mij niet schelen, ik durf wel te vechten als het er op aan komt"; dat deze onaangename verhouding tusschen K. en BASO al een drie maanden bestond, voordat de vechtpartij in Januari plaats had, dat zij vóór dien tijd goed met elkaar waren; dat ook de verhouding tusschen BASO en de andere Inlandsche schepelingen niet al te best was, aangezien hij zoo van schelden hield en eigenlijk iedereen bang van hem was en als BASO schold, de anderen den mond hielden; dat K. daarentegen bedaard was en iedereen hem wel mocht lijden;

4°. MARTO: dat hij in den ochtend van den 26sten Januari 1907 K. riep om te komen eten; BASO die toen met K. samen in het stokersverblijf aan stuurboord van de waschtafel was, toen tegen getuige zeide: „Geef hem geen eten" en getuige dit gezegde als gekheid heeft opgevat; dat de verhouding tusschen K. en BASO steeds goed was; dat BASO driftig van aard was en omdat hij groot en sterk was, iedereen bang voor hem was; dat iedereen hem uit den weg ging als hij zich boos maakte en hij steeds den baas wilde spelen; dat K. bedaard is en zooals getuige hem kent niet iemand is, die houdt van twisten;

dat verder uit eene ten processe overgelegde en voor eensluidend afschrift gewaarmerkte verklaring van den Kapitein ter Zee, Commandant van Hr. Ms. Pantserdekschip „Zeeland" blijkt, dat aan boord van zijnen bodem des voormiddags ten tien ure is overleden de persoon van BASO, Inlandsch stoker der 2de klasse, stamboeknummer 13832, tengevolge van hem toegebrachte verwondingen door een ander Inlandsch schepeling;

en ten slotte uit een voor extract conform gewaarmerkt uittreksel uit het scheepsjournaal van dienzelfden bodem blijkt, dat het schip op voor-

melden datum in den voormiddag stoomende was langs de Noordkust van Peling naar de baai van Banggai;

dat mitsdien door de verklaringen der onder eede gehoorde getuigen SARIMAN alias WIR, D. R. F., G. J., F. R. H., en C. P., en de aanwijzingen voortvloeiende uit de ten processe aanwezige verklaring van overlijden en het extract uit het scheepsjournaal, gehouden aan boord van Hr. Ms. „Zeeland", in hun onderling verband en samenhang beschouwd en in verband met de opgave van den gedetineerde, wettig en overtuigend is bewezen:

dat gedetineerde in den voormiddag van den 26sten Januari 1907, tusschen half negen en half tien ure aan boord van Hr. Ms. Pantserdekschip „Zeeland", welk schip stoomende was langs de noordkust van Peling naar de baai van Banggai, naar aanleiding van een twist tusschen hem en den Inlandschen stoker der 2de klasse BASO, dezen met een mes in de hand heeft achtervolgd van achter de dynamo's aan stuurboordzijde in de machinewerkplaats, door het gangetje naar bakboordzijde der machinewerkplaats, vervolgens het stokerslogies in, van uit het stokerslogies weer stuurboord de machinewerkplaats in, door het gangetje naar bakboordzijde, daarna wederom het stokerslogies in en door het stokerslogies tot in het gangetje loopende van de bottelarij naar de boegbuiskamer en hem met dat mes in dien tijd heeft toegebracht zes steeksneewonden, waarvan een in den linkerarm, een in den rug, twee in de rechterborst en twee in den buik rechterhelft en dat genoemde BASO, een twintig minuten later, omstreeks tien ure van dienzelfden voormiddag is overleden;

dat volgens meening van den als deskundige onder eede gehoorden Officier van Gezondheid der 1e klasse C. P., welke meening de Krijgsraad tot de zijne maakt, de dood het onmiddellijk gevolg is geweest van de vier laatstgenoemde toegebrachte verwondingen welke van ernstigen aard waren;

dat nergens uit blijkt, dat gedetineerde het opzet heeft gehad, BASO van het leven te willen berooven doch wel, dat hij, door het achtervolgen van genoemden BASO en het toebrengen van zes verwondingen, waarvan vier van ernstigen aard waren, zoodat de dood er op gevolgd is, het opzet heeft gehad zwaar lichamelijk letsel toe te brengen;

dat met het bewijs van deze als bewezen aangenomen daadzaken welke het feit daarstellen zooals in het sub 2o van het subsidiair te laste gelegde is vermeld, tevens het bewijs van gedetineerdes schuld daaraan is verkregen;

dat dit feit behoort te worden gequalificeerd als: „zware mishandeling, den dood tengevolge hebbende";

dat gedetineerde als reden zijner handelwijze opgeeft dat de Inlandsche stoker 2e klasse BASO hem voortdurend zocht en ook dien morgen twist met hem gezocht had;

dat deze opgave bevestigd wordt door de verklaringen der onder eede gehoorde getuigen SARIMAN alias WIR, J. P., JASIN, LEGIMAN en MARTO, waaruit blijkt, dat gedetineerde een kalm en bedaard mensch is, die niemand hindert en geen twist zal zoeken; de Inlandsche stoker 2de klasse BASO daarentegen twistziek van aard was, graag den baas wilde spelen en voortdurend onaangenaamheden had ook met zijne andere kameraden die, aangezien hij groot en sterk was, bang voor hem waren en hem, als hij boos was, uit den weg gingen; dat hij steunende op zijn meerdere kracht, gedetineerde allerlei diensten liet verrichten en plaagde en hem, wanneer hij niet aan zijn wenschen voldeed, uitschold en sloeg, met het noodlottig gevolg, dat BASO zijne tirannie met den dood heeft moeten bekoopen en gedetineerde dientengevolge voor den Zeekrijgsraad terecht staat;

dat deze opgave van gedetineerde de strafbaarheid zijner handelwijze niet opheft, doch zeer zeker een reden is om de strafwet niet in al hare gestrengheid toe te passen;

Gezien de artikelen 1, 2, 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water, art. 1 der wet van 14 November 1879 (Staatsblad no. 193), art. 12 der Regeling van het Korps Inlandsche Schepelingen der Zeemacht in Nederlandsch Indië, vastgesteld bij Ind. Stbl. no. 340, artt. 3, 27, 91, 302 van het Wetboek van Strafrecht, art. 9 der wet van 15 April 1886 (Stbl. no. 64), artt. 158 en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht.

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Pantserdekschip „Zeeland".

Rechtdoende in naam en van wege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau, enz. enz. enz.

Verklaart den gedetineerde schuldig aan: „Zware mishandeling, den dood ten gevolge hebbende";

Veroordeelt hem tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee jaren (1), met bepaling dat de tijd in verzekerde bewaring doorgebracht van af den 9den Maart 1907 in mindering zal worden gebracht.

Spreekt hem vrij van het hem meerdere te laste gelegde.

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van dezen krijgsraad.

Ontzegt den eischer ambtshalve allen anderen of verderen eisch ten deze gedaan en genomen.

Zeekrijgsraad

aan boord van Hr. Ms. Pantserdekschip „Friesland".

Vonnis van 28 November 1908.

Fiat executie verleend den 30sten November 1908 te Curaçao door den Kapitein ter Zee, Commandant der Scheepsmacht in de Caraïbische Zee, J. B. Snethlage.

President: W. J. Cohen Stuart, Kapt. ter Zee.

Leden: F. J. v. d. Esch en J. de Lange, Luitenants ter Zee der 1ste klasse; R. H. Haentjens, M. H. van Dulm en J. W. Vlielander Hein, Luitenants ter Zee der 2de klasss en L. Spiegelberg, 1ste Luitenant der Mariniers.

Fiskaal: P. A. Kempen, Off. van Adm. der 2de klasse.

Secretaris: C. L. Heijl, Adjunct-Administrateur.

Zaakbeschadiging.

Veroordeeling van een marinier voor dit misdrijf en **niet** *voor* **poging** *tot dit misdrijf, hoewel het buiten boord geworpen voorwerp was blijven*

---

(1) Eene zware straf voor dezen lang gesarden man. wiens toestand van mata-glap (mata = oog, glap = duister) een belangwekkend onderwerp van studie voor heeren psychologen en psychiaters ware geweest. (Red. M. R. T.).

drijven en kort na het gebeurde was gezien en opgevischt en niet was bedorven blijkens verklaring van den eigenaar.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN Hr. Ms. PANTSERDEKSCHIP „FRIESLAND" TE CURAÇAO,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden Fiskaal, Eischer ambtshalve op en jegens:

1°. L., marinier 2de klasse, oud naar zijne opgave 21 jaar geboren te 's-Gravenhage, gedetineerd aan boord van gemelden bodem en 2°. T., marinier 2de klasse, oud naar zijne opgave 22 jaren geboren te Amsterdam eveneens gedetineerd aan boord van gemelden bodem.

Gezien de schriftelijke voordracht van den fungeerenden Fiskaal houdende vrijspraak van den bekl. L. van het aan dezen te laste gelegde;

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve op en jegens den bekl. T., houdende schuldig verklaring aan: „het opzettelijk en wederrechtelijk wegmaken van eenig goed dat geheel aan een ander toebehoort en veroordeeling tot een gevangenisstraf van zes maanden met aftrek der preventieve hechtenis van af den 12den November 1908 mitsgaders in de kosten en vrijspraak van het hem verder te last gelegde;

Gezien de verdere processale stukken door denzelven onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken: dat beide gedetineerden L. en T. laatstelijk dienende als marinier 2de klasse aan boord Hr. Ms. „Friesland", thans gedetineerd aan boord van dezen bodem, zich respectievelijk den 12den September en den 6den September 1904, de eerste voor den tijd van acht en de tweede voor den tijd van zes jaren (sedert gereëngageerd tot 5 September 1912), vrijwillig bij het Korps Mariniers hebben verbonden en dat hun de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

dat zij voor den Zeekrijgsraad terecht staan, beschuldigd van: het feit dat zij den 8sten November 1908, 's avonds tusschen half acht en acht uur, te zamen en in vereeniging, opzettelijk en wederrechtelijk een kooi, toebehoorende aan den korporaal der Mariniers J. H. M., althans niet aan hen, uit de stuurboordspoort in het Marinierslogies van Hr. Ms. „Friesland" te water hebben geworpen, met het voornemen die kooi weg te maken, zijnde deze kooi echter blijven drijven en kort na het gebeurde gezien en opgevischt;

althans de beklaagde L. dat hij ten tijde en plaatse voornoemd den marinier 2de klasse T. opzettelijk behulpzaam is geweest, toen deze opzettelijk en wederrechtelijk een kooi toebehoorende aan den korporaal der Mariniers J. M. H., althans niet aan hem, uit de stuurboordspoort in het Marinierslogies van Hr. Ms. „Friesland" heeft geworpen, met het voornemen die kooi weg te maken, zijnde deze kooi echter blijven drijven en kort na het gebeurde gezien en opgevischt, door voornoemden T. te helpen de kooi voor de stuurboordspoort te krijgen;

en den beklaagde T. dat hij ten tijde en plaatse voornoemd opzettelijk en wederrechtelijk een kooi, toebehoorende aan den korporaal der Mariniers J. H. M., althans niet aan hem, uit de stuurboordspoort in het Marinierslogies van Hr. Ms. „Friesland" te water heeft geworpen met het voornemen die kooi weg te maken, zijnde deze kooi echter blijven drijven en kort na het gebeurde gezien en opgevischt;

dat beide beklaagden zoowel ontkennen zich aan het hun in de eerste

plaats gezamenlijk te last gelegde als aan het hun ieder afzonderlijk subsidiair te last gelegde te hebben schuldig gemaakt;

Overwegende dat de navolgende getuigen ieder voor zich onder eede hebben verklaard:

1°. C. D., marinier 2de klasse dienende aan boord Hr. Ms. „Friesland":

dat hij Zondag-avond 8 November met kooien-af de kooi van den korporaal der Mariniers M. op de bakstafel van bak I heeft gelegd en dat hij even over achten gezien heeft, dat de kooi niet meer op de tafel lag;

2°. J. L. marinier 1ste klasse dienende aan boord Hr. Ms. „Friesland":

dat hij Zondagavond 8 November den marinier D. last heeft gegeven voor de kooi van den korporaal M. te zorgen; dat deze dit gedaan heeft en de kooi op de tafel van bak I heeft gelegd, dat op die tafel geen andere kooien lagen, dat het hem opgevallen is dat de mariniers L., O. en T., dien avond eenige malen uit de stuurboordspoort keken en T. toen hij om 8 uur op post moest komen, eerst nog even uit die poort ging kijken;

3°. J. F. Z., tijdelijk marinier 3de klasse dienende aan boord Hr. Ms. „Friesland":

dat hij Zondagavond 8 November na kooien-af met zijn kooi in het marinierslogies is gekomen, deze heeft opgehangen en opengemaakt en daarna zijn kussen en zijn overtrek op de tafel van bak I heeft gelegd; dat op die tafel één kooi lag en L. en T. op de bakskist zaten; dat nadat hij zelf op de tafel was gaan liggen, hij bemerkte dat de kooi langzamerhand van de tafel afging en op de bank terecht kwam; dat L. en T. daarna tegelijk met de kooi van bakboord naar stuurboord zijn overgestoken en deze naar de bank van den monteur brachten, maar hij niet kan zeggen of beiden toen de kooi vast hadden; dat T. daarna de vierlijnen heeft losgemaakt, de kooi door de stuurboordspoort heeft gestoken, aan de lijn liet afvieren en daarna de lijn losliet; dat L. bij een en ander stond te kijken en beiden na afloop buiten de poort keken; dat hij zich niet met de zaak bemoeid heeft;

4°. J. S. B., marinier 1ste klasse, dienende aan boord Hr. Ms. „Friesland":

dat hij acht à tien dagen geleden (het verhoor is van 17 November) hoorde dat de kooi van korporaal M. buiten boord was gegooid en hij dien avond den marinier L. een kooi op de werktafel van den monteur heeft zien leggen terwijl hij zijn eigen kooi gelijk met hem, getuige, had opgehangen; dat hij niet weet wat er verder met die eerste kooi gebeurd is, maar hij zich herinnert dat er een getal van vijf cijfers opstond; dat hij bekl. T. toen niet gezien heeft;

5°. J. W., stoker 1ste klasse, dienende aan boord Hr. Ms. „Friesland":

dat hij Zondag 8 November 's avonds even na achten aan stuurboord bij het eerste kanon voor de valreep op de verschansing zat en toen vlak langs boord een kooi zag drijven; dat hij hiervan den sergeant-konstabel B., die onderofficier van de wacht was, heeft gewaarschuwd;

6°. F. J. Chr. B., sergeant-konstabel dienende aan boord van Hr. Ms. „Friesland":

dat hij Zondagavond 8 November onderofficier van de wacht was (nl. de eerste wacht van 8—12 uur) en ongeveer kwart over achten door den stoker W. werd gewaarschuwd dat er een kooi buiten boord dreef; dat hij naar de stuurboordsvalreep liep en ter hoogte van het kanon van $7^1/_2$ cM. voor de valreep, vlak langs boord een kooi zag drijven die hij daarop door de vlet, die klaar lag om naar den wal te gaan, deed oppikken; dat hij aan het nummer ziende, dat het van een marinier was, aan den sergeant der mariniers heeft gevraagd van wien de kooi zijn kon en hij

daarna de verschillende artikelen heeft te drogen gehangen; dat toen de kooi binnen boord kwam de beide vierlijnen aan elkaar geknoopt waren, zoodat zij samen één lang eind vormden;

7°. G. H. B. sergeant der Mariniers dienende aan boord Hr. Ms. „Friesland":

dat de sergeant-konstabel B. hem, Zondagavond 8 November ongeveer om kwart over achten, vroeg aan wien een natte kooi, die aan dek lag, toebehoorde; dat hij toen het stamboeknummer heeft opgenomen waaruit bleek dat het de kooi van korporaal M. was;

8°. J. H. M., korporaal der Mariniers, dienende aan boord Hr. Ms. „Friesland":

dat hij Zondagnacht 8 November aan boord komende, gezien heeft dat zijn kooi en kooigoed hing te drogen en hij alleen zijn sprei kon gebruiken; dat met zwarte inkt zijn stamboeknummer op de kooi staat; dat die kooi met kooigoed zijn eigendom waren en hij niemand opdracht of vergunning had gegeven die goederen te water te werpen; dat hij alles terug heeft en er niets is bedorven; dat hij op den dag dat T. wegens een door hem, getuige, gemaakt rapport, dat hij koffie aan een provoostarrestant had willen geven, gestraft was met 5 dagen strafdienst, hem in het marinierslogies heeft hooren zeggen: „denk er om dat jullie de rommel opbergen, want het „gaat buiten boord"; dat hij toen niet tegen een bepaald persoon sprak;

9°. A. G. S. F. marinier 2de klasse dienende aan boord Hr. Ms. „Friesland":

dat hij Zondag 8 November met van S. en T. op een bank aan bakboord aan dek zat, terwijl de korporaals M. en B. van bakboord naar stuurboord liepen; dat T. toen wijzende op beide korporaals zeide: „wacht maar jou kleine sodemieter, ik zal je wel krijgen"; dat hij getuige daarop antwoordde: „houdt je mond nou maar dicht, dat zal wel niet gaan, want hij heeft „zijn goed opgeborgen; het is hem een keer overkomen, het zal voor de „tweede keer niet meer gaan"; dat T. hierop zeide: „En zijn kooi dan?"; dat zij er verder niet op zijn doorgegaan;

10°. J. van S., marinier 2e klasse dienende aan boord van Hr. Ms. „Friesland": dat Zondagmorgen 8 November toen T. van parade kwam, deze tegen F. en hem getuige zeide: „daar gaat die kleerewipper", terwijl hij over zijn schouder naar korporaal M. keek, die naar de valreep liep; hij liet hier nog op volgen: „er gaat vanavond vast iets van hem over „boord";

dat uit het ten processe overgelegde extract conduite-boekje van beklaagde, voor extract-conform geteekend door den kapitein ter zee, Commandant van Hr. Ms. „Friesland", blijkt dat hij den 8sten November is gestraft met 5 dagen strafdienst wegens: „getracht een provoost-arrestant van koffie te voorzien";

Overwegende dat beklaagde T. opgeeft:

dat hij Zondagavond 8 November ongeveer te kwart voor achten bezig is geweest met het ophangen van zijn kooi; vervolgens even in zijn kastje is geweest, daarna op de werkbank is geklommen en ten slotte aan O. heeft gevraagd of hij wat thee van hem kon krijgen, waarop deze antwoordde dat het goed was en er een blik met thee van hem aan een eind buiten de bakboordspoort hing; dat hij toen wat thee gedronken heeft en daarna op post is gekomen; dat hij tegen getuige F. niet over een kooi heeft gesproken en zich niet herinnert tegen getuige van S. te hebben gezegd: „er gaat van avond vast iets van hem buiten boord", maar dat hij wel een soortgelijke uitdrukking als: „ik zal dat kleine kreng wel „krijgen" heeft gebruikt, hiermede doelende op den tamboer H.; dat altijd wanneer er iets is, L. en hij er van verdacht worden; dat de sergeant

der mariniers B. en korporaal M. steeds zoeken hem achteruit te brengen en ten slotte, dat de kooi ongeveer om half negen is gevonden, hij toen al bijna een half uur op post stond en het dus niet gedaan kan hebben;

Overwegende dat mitsdien niettegenstaande de beklaagde T. ontkent, door de beëedigde verklaring van den getuige J. F. Z. en de aanwijzingen, voortvloeiende uit de beëedigde verklaringen van de getuigen: C. D., J. L., J. W., F. J. C. B., P. H. B., A. P. S. F., J. van S., wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde in den avond van den 8sten November 1908 tusschen half acht en acht uur opzettelijk een kooi in gebruik bij den korporaal der Mariniers J. H. M. uit de stuurboordspoort in het marinierslogies van Hr. Ms. „Friesland" te water heeft geworpen met het voornemen die kooi weg te maken, zijnde deze kooi echter blijven drijven en kort na het gebeurde gezien en opgevischt;

Overwegende dat door de beëedigde verklaring van den getuige J. H. M. tevens wettig en overtuigend is bewezen, dat die kooi getuiges eigendom was en dat waar deze getuige aan beklaagde noch opdracht, noch vergunning had gegeven zijn kooi buiten boord te werpen, mede wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde T. wederrechtelijk handelde;

Overwegende dat door de bijgebrachte bewijsmiddelen niet wettig en overtuigend is bewezen dat beide beklaagden zich hebben schuldig gemaakt aan het hun gezamenlijk, in de eerste plaats te laste gelegde, zoodat zij daarvan behooren te worden vrijgesproken;

Overwegende dat door de bijgebrachte bewijsmiddelen evenmin wettig en overtuigend is bewezen het aan beklaagde L. subsidiair te laste gelegde, zoodat hij ook daarvan behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende dat de hiervoren ten opzichte van den beklaagde T. als bewezen aangenomen feiten behooren te worden gequalificeerd als:

„het opzettelijk en wederrechtelijk wegmaken van eenig goed dat geheel „aan een ander toebehoort";

Overwegende dat de toevallige omstandigheid, dat de kooi bleef drijven en kort na het gebeurde door anderen werd gezien en opgevischt, niet van invloed kan zijn op de qualificatie; dat toch op het oogenblik dat beklaagde T. de kooi los liet, deze was overgeleverd aan de invloeden van den stroom, den wind en het water, al mogen deze invloeden blijkens het feit dat de kooi dicht bij het schip bleef op dat oogenblik dan ook niet groot geweest zijn; dat de kooi op dat oogenblik buiten het bereik van den rechthebbende was gebracht en niet anders dan door het nemen van bijzondere maatregelen weder was terug te krijgen; dat evenmin als men een diefstal ongedaan kan maken door het gestolen goed terug te geven, het feit, dat eenig goed dat is weggemaakt, hetzij na korteren of langeren tijd wordt teruggevonden, in deze het voltooide strafbare feit ongedaan kan maken of dit in poging tot dat misdrijf kan veranderen; dat wanneer men dit niet aanneemt in vele gevallen, zoolang geen zekerheid bestaat dat het weggemaakte goed onmogelijk meer kan worden teruggevonden, eene veroordeeling wegens het voltooide misdrijf van artikel 350 van het Wetboek van Strafrecht onmogelijk zou zijn, tenzij men voor het weg zijn een zekere tijdsduur in aanmerking zoude brengen, die het betreffende artikel echter niet vereischt; (1)

Overwegende dat door de bewijsmiddelen hiervoren genoemd, waardoor

---

(1) Het schijnt toch eenigszins gewaagd om het begrip „wegmaken" toepasselijk te verklaren op een voorwerp dat men voor zich heeft, althans kan hebben.
(Red. M. R. T.).

het den beklaagde T. subsidiair ten laste gelegde feit is bewezen, tevens het wettig en overtuigend bewijs van beklaagdes schuld daaraan is verkregen; dat beklaagde wel opgeeft het feit niet te hebben kunnen plegen, omdat de kooi ongeveer om half negen werd gevonden en hij toen reeds bijna een half uur op post stond, maar het tijdstip van het vinden natuurlijk niets bewijst ten opzichte van het tijdstip van het over boord werpen;

Overwegende dat waar een feit als het door den beklaagde gepleegde, zeer ten nadeele is van het onderling vertrouwen dat aan boord van een oorlogschip moet bestaan, omdat het onmogelijk is dat ieder schepeling te allen tijde, alles wat hem toebehoort opbergt en het daardoor volstrekt niet lastig is om den een of anderen dag iets van een medeschepeling te pakken te krijgen en over boord te werpen, het den Krijgsraad voorkomt dat het noodzakelijk is den beklaagde T. een niet te lichte straf op te leggen;

Overwegende dat er termen bestaan de tijd door den genoemden beklaagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering te brengen van de hem op te leggen straf.

Gezien de artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, art. 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 350, 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en art. 163 en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht.

De Zeekrijgsraad aan boord Hr. Ms. „Friesland" te Curaçao,

Recht doende in naam en van wege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau enz. enz. enz.

Spreekt den beklaagde L. vrij van het hem te last gelegde en gelast zijn ontslag uit het arrest;

Verklaart den beklaagde T. schuldig aan: „het opzettelijk en wederrechtelijk wegmaken van eenig goed dat geheel aan een ander toebehoort."

Veroordeelt hem deswege tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde straf in mindering zal worden gebracht van af den 12den November 1908.

Spreekt hem, T., vrij van het hem meerder te last gelegde en ontzegt eischer ambtshalve allen anderen eisch.

Veroordeelt beklaagde T. eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad. (1)

---

(1) Cf. Aanteekening pag. 253 onder 1, Deel III, Novon: het Wetboek van Strafrecht en het vonnis van 11 April 1907 a/b „Tromp" in dit Deel opgenomen. (Red. M. R. T.).

Zeekrijgsraad
aan boord van Hr. Ms. Pantserschip „de Ruijter".

Vonnis van 9 Februari 1909.

Fiat executie verleend te Curaçao den 11den Februari 1909 door den Kapitein ter Zee, Commandant der Scheepsmacht in de Caraïbische Zee, J. B. SNETHLAGE.

President: E. W. PFEIFFER, Kap.-Luit. ter Zee.

Leden: C. L. VAN BUUREN, Luitenant ter Zee der 1ste klasse; J. W. WIJNANDS, Kapitein der Mariniers; J. DE HOOP, Officier van Gezondheid der 1ste klasse; de Luitenants ter Zee der 2de klasse A. C. RAMBALDO en E. T. DE VEER en de Officier van Gezondheid der 2de klasse F. H. TER POORTEN.

Fiskaal: Mr. G. J. JUTTE, Officier van Adm. der 2de klasse. m. u. r.

Secretaris: J. G. VAN KREGTEN, Adjunct-Administrateur.

Dienstweigering.
Het niet voldoen aan een order van een bootsman door een marinier schildwacht, om een boek waarin deze op zijn post stond te lezen, aan hem, bootsman, af te geven, is dienstweigering, ook al heeft die marinier dat boek daarna aan een anderen marinier gegeven, waardoor hij aan de later nogmaals gegeven order niet meer kon voldoen. Voor het misdrijf van dienstweigering is het geen vereischte dat de order drie malen wordt herhaald.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. PANTSERSCHIP „DE RUIJTER",
deel uitmakende van het eskader in de Caraïbische Zee,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden fiskaal eischer ambtshalve op en jegens B., oud naar zijne opgaven 21 jaren, geboren te Amsterdam, marinier 3de klasse, gedetineerd aan boord van gemelden bodem.

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve, mitsgaders de verdere processale stukken, door dezen onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de gedetineerde, oud naar zijne opgave 21 jaren, geboren te Amsterdam, laatstelijk dienende als marinier 3de klasse aan boord van gemelden bodem, zich den 11den September 1905, vrijwillig als marinier 3de klasse in den zeedienst heeft verbonden voor den tijd van acht jaren en de krijgsartikelen hem zijn voorgelezen;

dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terecht staat beschuldigd van het feit: „dat hij op den 30sten Januari 1909 in den voormiddag aan boord van Hr. Ms. Pantserschip „de Ruijter", schildwacht zijnde in het tusschendeks aldaar, toen hij op zijn post in een boek lezende werd bevonden door den bootsman J. C. M., dienstdoend provoost, en deze hem daarop eenige malen gelastte, dat boek aan hem, bootsman, af te geven, uitdrukkelijk heeft geweigerd zulks te doen en dat hij, B., na het ontvangen van die order, door zich van het bewuste boek te ontdoen, anders

dan door afgifte aan gemelden bootsman, opzettelijk heeft nagelaten die order te volvoeren, terwijl hij toch eenige malen in de gelegenheid is gesteld om, nadat hij op het ernstige van zijne gedragingen was gewezen, van eene andere gezindheid te doen blijken";

dat de navolgende onder eede gehoorde getuigen verklaren:

1°. bootsman J. C. M., oud 37 jaren, dienende aan boord van gemelden bodem:

dat hij Zaterdag den 30sten Januari '09, 's morgens om 10 uur ongeveer, aan boord van gemelden bodem uit de stuurboords-walegang komende, bij de koelkamer een marinier op post lezende zag staan; dat getuige verwonderd tot dien schildwacht, die de marinier B. bleek te zijn, zeide: „Hè, staat een schildwacht op post te lezen?"; dat deze daarop antwoordde, alsof het heel gewoon was: „Ja"; dat getuige beklaagde toen gelastte het boek af te geven, zeggende: „Geef hier dat boek", waarop deze heel kalm antwoordde „Waarom"; dat getuige op dit „Waarom" geen antwoord gaf, maar aan B. wederom gelastte hem het boek af te geven; dat beklaagde toen weer vroeg „Waarom", waarop getuige zeide: „Omdat een schildwacht op post geen lectuur bij zich behoort te hebben"; dat beklaagde daarop antwoordde: „Neen, het is van mij"; dat beklaagde intusschen het boek van het kastje had afgenomen en het opgerold in zijn hand hield; dat getuige weer zeide, terwijl hij het boekje aangreep: „geef hier dat boek"; dat getuige veronderstelde, dat beklaagde het boek zou loslaten, maar dat deze hetzelve echter vast hield; dat getuige dit bemerkende het boek los liet; dat getuige, een weinig verbluft over dat brutaal optreden, doorliep en de zaak overdenkende tot de slotsom kwam: „Neen dat mag ik niet onder mij laten", en zich omkeerde om het voorgevallene te rapporteeren; dat getuige B. weer passeerende, vroeg of hij het boekje nog bij zich had, waarop deze verwonderd vroeg: „Welk boek?"; dat getuige toen zeide: „Welk boek? wel het boek, waarin je zoo pas stond te lezen!"; dat beklaagde zich echter van den domme hield en zei: „Ik!" en getuige hierop weer: „Ja, jij, stond jij daar zoo pas niet te lezen?" waarop beklaagde zei: „Neen"; dat getuige hierop doorliep en eenigen tijd daarna — ongeveer 8 minuten na de eerste ontmoeting met beklaagde — met den adelborst van het benedenschip naar B. is gegaan; dat de adelborst aan B. vroeg: „Heb jij zooeven niet staan lezen?"; waarop deze zeide „neen" en nadat de adelborst hem onder het oog had gebracht, dat getuige het zoo maar niet op losse gronden zou hebben gerapporteerd, zeide: „dan vergist de bootsman zich zeker"; dat getuige en de adelborst daarop zijn weggegaan, de adelborst om het voorval te rapporteeren aan den officier van het benedenschip, den luitenant ter zee B.; dat na verloop van ongeveer een kwartier getuige bij dien luitenant ter zee werd geroepen, eene bespreking van het voorgevallene plaats vond en de luitenant ter zee, de adelborst en getuige naar den nog steeds op post staanden beklaagde toegingen en na een onderhoud van den luitenant ter zee met beklaagde, waarbij deze voor de gevolgen van zijne weigering werd gewaarschuwd, eerstgemelde aan getuige last gaf de order om het boek, waarin B. had staan lezen, af te geven; dat hij die order ook twee maal heeft gegeven en dat beklaagde er beide keeren op antwoordde: „ik heb geen boek"; dat na de tweede weigering er een gesprek plaats had tusschen beklaagde en den luitenant ter zee B., waarbij toen ter sprake is gekomen een stuk papier, maar dat getuige zich het rechte van dit gesprek niet weet te herinneren; dat getuige toen voor de derde maal order gaf het boek af te geven, maar niet zeker weet of toen de order was een boek of een stuk

papier af te geven; dat beklaagde hierop antwoordde: „Daar antwoord ik niet op, want dat zou de derde keer zijn"; dat beklaagde ook geen boek heeft afgegeven; dat beklaagde gemakkelijk tijd gehad heeft de order uit te voeren; dat getuige en beklaagde, beiden kalm waren; dat het volstrekt geen heftige scène was;

2°. Marinier 2de klasse J. H., oud 19 jaren, dienende aan boord van Hr. Ms. „de Ruijter":

dat hij Zaterdag j. l. den 30sten Januari 1909, zoowat tusschen 9 en 10 uur, zich bevond in het tusschendeks aan boord van gemelden bodem aan stuurboord vlak bij de koelkamer en zoetwaterkraan, alwaar te dien tijde de Marinier B. op post stond; dat deze stond te lezen in een boekje, dat lag op het brandslangenkastje; dat bootsman M. uit de stuurboordwalegang kwam en opmerkte dat beklaagde las, want dat getuige hoorde dat bootsman M. zeide: „B. je staat te lezen", waarop beklaagde antwoordde: „ik sta niet te lezen"; dat bootsman M. beklaagde gelastte het boekje af te geven; dat getuige niet zeker kan verklaren hoeveel keeren de bootsman aan beklaagde de order heeft gegeven, maar zeker weet, dat het wel twee keer is geweest; dat getuige niet kan verklaren, dat hij beklaagde bepaald met woorden heeft hooren weigeren het boekje af te geven; dat nadat de bootsman beklaagde had verlaten, getuige, die vrij van dienst was, een pas of tien naar vooruit liep en daarop terugkeerde en toen beklaagde tegen getuige zeide: „V. wil je het boekje in beslag nemen, het zit achter de lijst"; dat getuige begreep dat beklaagde doelde op het boekje, waarin hij zoo juist gelezen had; dat getuige om aan het verlangen van beklaagde te voldoen keek in de richting van de lijst, maar zag, dat het boekje niet achter de lijst zat, doch tevens, dat een korporaal-konstabel een boekje opraapte, dat onder de lijst op dek lag; dat getuige toen tegen dien korporaal zeide: „dat boekje is van mij"; dat hij dit boekje daarop kreeg, hetwelk was aflevering no. 1 van een roman, getiteld: „Onschuldig Veroordeeld"; dat het optreden van bootsman M. gewoon was; dat hij niet woedend was en niet met stemverheffing sprak; dat getuige niets bijzonders aan de houding van beklaagde heeft opgemerkt;

3°. Matroos 3de klasse P. H. Th. C. oud 18 jaren, dienende aan boord van Hr. Ms. „de Ruijter":

dat hij op Zaterdag, 6 Februari 1909 juist een week geleden, te ongeveer $8^1/_2$ à 9 uur aan boord van gemelden bodem aan stuurboord in het tusschendeks bij de koelkamer als zeuntje bezig was schoon schip te maken; dat de Marinier B. zich daar toen op post bevond bij de drinkwaterkraan; dat getuige op zeker oogenblik bootsman M. uit stuurboordswalegang zag komen en deze toen beklaagde vroeg om het boekje af te geven, waarin beklaagde had staan lezen; dat getuige heeft gehoord dat de bootsman eenige malen de order om het boekje af te geven herhaalde; dat hij niet weet, hoeveel malen de bootsman de order aan beklaagde heeft gegeven, maar zeker durft te verklaren, dat het meer dan eens is geweest; dat getuige niet precies kan zeggen wat tusschen beklaagde en den bootsman is voorgevallen, maar wel kan verklaren, dat beklaagde aan de order geen gevolg heeft gegeven; dat getuige kan verklaren, dat de bootsman begon met kalm te vragen om het boekje, dat later de toon heftiger is geworden; dat beklaagde heel kalm was, maar wat bleek zag;

4o. Luitenant ter Zee der 2e klasse C. J. E. B. de la R., oud 30 jaar, dienende aan boord van gemelden bodem:

dat hij, getuige, Zaterdag den 30 Januari 1909 omstreeks 9 uur rapport

kreeg dat de provoost M., den Marinier B. gevonden had als schildwacht bij de zoetwaterkraan, lezende in een boek; dat bootsman M. beklaagde herhaaldelijk order had gegeven het boek af te geven, aan welke order beklaagde niet zou hebben voldaan; dat getuige, na een gesprek over deze aangelegenheid met den adelborst van het benedenschip B. en bootsman M. met genoemden bootsman naar beklaagde is gegaan; dat getuige dezen mededeelde, dat de bootsman zeker gezien had dat hij in een boek had staan lezen, dat de bootsman hem tweemaal de order had gegeven het boek af te geven, waaraan hij niet had voldaan, dat hij zich hierdoor schuldig maakte aan dienstweigering en hem zeker wel bekend was dat hiertegen zware straf was bedreigd; dat beklaagde zeer kalm was en onverschillig; dat getuige zeide, dat hij hem, beklaagde, alsnog in de gelegenheid wilde stellen aan de order te voldoen, waartoe hij, getuige, den bootsman de order zou doen herhalen en dat getuige hem in zijn eigen belang aanraadde om aan de order te voldoen, waartoe hij genoemden bootsman te voren precies had gezegd met welke woorden hij de order moest geven; dat getuige toen den bootsman order gaf, de order aan B. te geven; dat de bootsman dan ook zeide: „B., geef mij dat boek, waarin ik je daareven heb zien lezen"; dat met precies dezelfde woorden kort daarop de order werd herhaald; dat beide keeren B. geen woord zei, na de eerste order geheel onbewogen bleef, na den tweeden keer aanvankelijk ook, maar daarna beklaagde zich wat omdraaide en iets mompelde van: „als ik het drie keer niet doe, draai ik er in" of iets dergelijks, terwijl hij tevens zeide: „het was geen boek, maar een stuk papier", waarop de bootsman direct inviel met: „geef mij dan dat papier", waarop beklaagde antwoordde: „dat heb ik niet meer"; dat getuige daarop den bootsman nogmaals heeft gevraagd of hij pertinent zeker was, dat het een boek was geweest, waarop hij bevestigend antwoordde en dat getuige de order daarop nogmaals heeft doen herhalen; dat beklaagde hierop totaal onbewogen bleef staan en getuige zeer straf aankeek;

dat getuige, na eenige oogenblikken gewacht te hebben, den adelborst B. order gaf beklaagde als schildwacht te doen aflossen en hem in arrest te doen stellen;

dat beklaagde deels bekent, deels ontkent zich aan het hem te last gelegde te hebben schuldig gemaakt en verklaart:

a. dat hij Zaterdag 30 Januari 1909 als schildwacht op post stond in het tusschendeks bij de zoetwaterkraan aan boord van Hr. Ms. „de Ruyter"; dat hij daar te ongeveer half negen stond te lezen in eene aflevering van een roman, getiteld: „Onschuldig veroordeeld", toen bootsman M. kwam aangeloopen; dat deze, beklaagde lezende ziende, zeide: „Sta je te lezen!" en tegelijk zeide: „Geef mij dat boekje van je";

b. dat beklaagde ontkent, dat de bootsman hem toen een *order* gaf en dat hij de afgifte van het boekje niet *eenige malen* heeft gevraagd; dat beklaagde terwijl de bootsman hoogervermelde woorden sprak, het boekje van het kastje heeft afgenomen en het opgerold vasthield achter zijn rug; dat de bootsman er meteen naar greep om het van beklaagde af te pakken; dat deze het echter vasthield, waarop de bootsman losliet;

c. dat de bootsman hierop is weggegaan, maar hem een paar minuten later weer passeerde en de bootsman hem toen vroeg: „Heb je het boek nog bij je", waarop beklaagde zich hield, alsof hij van geen boek wist; dat een paar minuten daarna de adelborst van het benedenschip met den bootsman bij beklaagde is gekomen, klaarblijkelijk om dat boek weer van hem los te krijgen; dat beklaagde tijdens de afwezigheid van den

bootsman het boekje opgerold heeft gestopt achter de algemeene rollenlijst, die in het tusschendeks hangt; dat het boekje eruit gleed en op dek viel; dat beklaagde toen tegen den juist daar passeerenden Marinier V. zeide: „Neem jij dat boekje mee, dan kan je het lezen, ik zal je straks de andere geven"; dat een paar minuten nadat de adelborst en bootsman M. weg waren, beiden zijn teruggekomen met den luitenant ter zee B.; dat deze beklaagde er op wees, dat als hij het boekje niet overgaf dit dienstweigering was en hij daarvoor in de gevangenis kon komen; dat daarop de luitenant ter zee B. tegen den bootsman zei: „Begin maar te gelasten dat hij dat boekje overgeeft"; dat de bootsman toen zei: „B. ik gelast je het boekje over te geven", waarop beklaagde antwoordde: „ik heb geen boek, ik kan het niet overgeven"; dat de bootsman toen nogmaals zeide: „ik gelast je het boek over te geven"; dat beklaagde daarop zeide, dat hij daarop geen antwoord gaf en zulks deed omdat hij vreesde, dat de woorden door elkaar zouden raken en dat het dan dienstweigering zou worden;

d. dat de bootsman nogmaals zeide, maar nu: „B. je moet dat boek of papier aanstonds bij mij brengen" en beklaagde hierop: „dat is wat anders, dat zal ik zoo met een wel doen"; dat beklaagde hierop is afgelost en in arrest gesteld;

Overwegende, dat mitsdien door de beëedigde verklaringen van de bovengemelde getuigen en de bekentenis van den beklaagde hierboven vermeld sub *a* en *c.*, benevens door de aanwijzingen uit diezelfde verklaringen voortvloeiende alles in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen het aan den beklaagde telastgelegde, benevens zijne schuld daaraan;

Overwegende dat de order gegeven aan een schildwacht, die op zijn post in een roman lezende wordt bevonden, n.l. om dat boek af te geven, is een order, die van den kant van den bevolene eischt het verrichten van een bepaalde daad, welke in het belang van den dienst behoort te geschieden, alzoo is eene order tot het verrichten van een bepaalden dienst;

dat het voor het misdrijf van dienstweigering gevorderde opzet in deze ten duidelijkste blijkt uit de gedragingen van beklaagde, die, order bekomen hebbende om een boek, waarin hij op post stond te lezen, af te geven, eerst uitdrukkelijk weigert en nalaat aan die order te voldoen, voorts zich van het bezit van het boek heimelijk ontdoet en eindelijk, niettegenstaande herhaalde aanmaning om het boek af te geven en waarschuwing voor de ernstige gevolgen, òf niets zegt, òf weigert, òf zich passief betoont, waaruit dan toch — beklaagde moge dan niet later, toen hij zich van het boek had ontdaan, aan de order tot afgifte hebben kunnen voldoen — blijkt de bepaalde en wel overdachte onwil om de oorspronkelijke order op te volgen, van welke onwil het vermoeden reeds was opgewekt door de aanvankelijke weigering en nalatigheid;

Overwegende, dat beklaagde zijne verdediging doet steunen op de navolgende gronden:

dat hij ontkent dat bootsman M. hem een *order* tot afgifte van het boek heeft gegeven, toen hij daarin op post lezende werd ontdekt en dat de afgifte toen niet *eenige malen* is verzocht, welk beweren door den krijgsraad niet aannemelijk wordt geacht op grond van de verklaringen van de eerste drie onder eede gehoorde getuigen;

dat beklaagde evenzeer ontkent den bepaalden onwil te hebben gehad de order uit te voeren; immers dat zijn aanvankelijk weigeren en nalaten niet zoo ernstig bedoeld is geweest; dat, wanneer de bootsman toen hij het boek reeds vasthield, langer had vastgehouden, hij zeker het boek zou

hebben losgelaten; dat beklaagde later weigerde, toen de order verscheidene keeren werd herhaald en hem op het ernstige van zijn handeling werd gewezen, omdat beklaagde, toen hij eenmaal het boek had afgegeven aan den Marinier V., die de geschiedenis van het boek kende, niet wilde zeggen dat het boek in het bezit van dien Marinier was, wijl deze dan straf zou hebben beloopen;

dat dit verweer, naar de krijgsraad meent, niet zeer klemt; dat de ernst van beklaagdes onwil blijkt uit de daad van heimelijke buitenbezitstelling van het boek, dat behoorde te worden afgegeven, terwijl de bepaalde onwil nog sterker spreekt uit zijn later aangenomen houding, die geheel in de lijn ligt van zijn aanvankelijk gedrag en waarvan wel het essentiëele is verregaande brutaliteit; dat beklaagde's latere houding dan ook bezwaarlijk verklaard kan worden uit een altruïstisch streven: een ander voor een mogelijk lichte bestraffing te vrijwaren, door zich zelf een wisse, zware straf op den hals te halen;

dat buitendien de aard der motieven den aard van het opzet in deze niet raakt;

dat ten slotte beklaagde zich verweert met de stelling, dat hier van het misdrijf van dienstweigering de rede niet kan zijn, vermits de order oorspronkelijk niet drie maal gegeven zoude zijn;

dat te dien aanzien wordt opgemerkt, dat de wet zulk een eisch niet stelt; dat wel een goede practijk bestaat om een order, welker uitvoering geweigerd wordt, eenige malen, gemeenlijk drie keer, met tusschenpoozen en onder gelijktijdige waarschuwing voor de gevolgen te herhalen, waaruit dan voor den rechter van den bepaalden onwil om de order op te volgen kan blijken, doch dat deze gedragslijn geenszins is een eisch van recht dat voor strafrechterlijke bestraffing slechts vordert een uit bepaalden onwil voortgesproten dienstweigering, welke bepaalde onwil ook, gelijk in casu, kan blijken uit andere omstandigheden;

Overwegende, dat mitsdien het wettig en overtuigend bewezen verklaarde feit moet worden gequalificeerd als: het in andere gelegenheden dan in eene affaire tegen den vijand, in de nabijheid van denzelven of in oorlogstijd op de brandwacht uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten de door een superieur gegeven order na te komen;

Overwegende ten aanzien van de op te leggen straf: dat het verregaand brutaal, hoogst onmilitair en het op de omgeving uiterst nadeelig inwerkend optreden van dezen beklaagde een ernstige bestraffing noodzakelijk maakt;

dat in het begane feit niet anders kan worden gezien als eene uiting van denzelfden onmilitairen geest, die dezen beklaagde reeds zijn geheelen vroegeren diensttijd bezielde; immers dat hij, van Maart 1905 in dienst, reeds 3 maal met den militairen rechter wegens zuivere militaire delicten in aanraking kwam; dat hij bij vonnis van den Krijgsraad in het 1ste Militaire Arrondissement van 16 December 1905 werd veroordeeld tot een maand militaire gevangenisstraf wegens insubordinatie door het uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten de orders van dengeen, die boven hem gesteld is te gehoorzamen en na te komen, in den tijd van vrede en niet voor den vijand, tweemaal gepleegd; dat hij bij vonnis van den Krijgsraad in het 4de Militaire Arondissement van 26 October 1906 werd schuldig verklaard aan: „desertie door een schildwacht van zijn post in tijd van „vrede en zonder geweer" en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden; dat hij eindelijk door het Hoog Militair Gerechtshof bij Sententie van 11 Februari 1908 werd veroordeeld tot vier maanden militaire gevangenisstraf ter zake van: 1°. het door een soldaat

met woorden en gebaren dreigen van een meerdere in rang; 2°. het door een soldaat plegen van een daad van geweld tegen een meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede, beide misdrijven beschouwd als eene voortgezette handeling;

dat hij ook door zijn chefs voortdurend ongunstig is beoordeeld;

op grond waarvan de Krijgsraad van meening is, dat deze beklaagde ter zake van het begane feit, ongeschikt is in den militairen stand te blijven;

Gezien de artikelen 9, 97 j°., 98 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water, art. 7, 12 en 20 der wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), art. 9 der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) art. 27 van het Wetboek van Strafrecht en art. 167 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Pantserschip „de Ruijter;"

Rechtdoende in naam en van wege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau enz. enz.

Verklaart den gedetineerde B. schuldig aan: „het in andere gelegenheden „dan in eene affaire tegen den vijand, in de nabijheid van denzelven of in „oorlogstijd op de brandwacht, uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten „de door een superieur gegeven order na te komen";

Veroordeelt hem tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van vier maanden, met de bepaling, dat de tijd door den veroordeelde sedert den 3den Februari 1909 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde straf in mindering zal worden gebracht;

Ontzegt hem het recht om bij de gewapende macht of als militair geemploijeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren.

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van dezen Krijgsraad;

Ontzegt den eischer ambtshalve allen verderen of anderen eisch ten deze gedaan en genomen.

Het door eenen superieur op kalmen toon wijzen op de ernstige gevolgen van het volharden in dergelijke weigering, waardoor dikwijls de weigerachtigen tot beter inzicht worden gebracht, verdient zeker alle aanbeveling; het doen herhalen der order, dikwerf talrijke malen, kan daarentegen niet alleen tot ernstiger misdrijven leiden, doch aan het feit van weigeren op zich zelf zwaarder beteekenis doen hechten en werkt slappe militaire opvattingen in de hand. Hier volgt een artikel door een gepensionneerden hoofdofficier van het Ned.-Ind. leger, lid van het H. M. G. hof in Ned.-Indië, in de Java-bode geplaatst, waarschijnlijk een 20-tal jaren geleden. Voor de literatuur in deze materie heeft het zijn waarde.

DIENSTWEIGERING.

In het tijdschrift „Het Recht in Ned. Indie" . . . . . bespreekt Mr. A. C. H. Graafland, waarnemend substituut-griffier bij het Hoog Militair Gerechtshof de Jurisprudentie over Militaire dienstweigering. Zijnedelgestrenge tracht te betoogen, dat de uitspraken van het Hooge Rechtscollege onjuist zijn. Het doel van dit antwoord is aan te toonen dat Mr. Graafland in deze faalt.

Terecht eischt het H. M. G. dat een militair, van welken rang of stand ook, niet slechts weigert maar ook opzettelijk nalaat een order, gegeven, door dengene, die boven hem gesteld is, uit te voeren.

Men moet art. 95 van het C. W. weten te lezen en dan houdt alle twijfel daaromtrent op. Dat art. luidt: „Elk militair, die in eene affaire tegen den vijand, of in eene plaats, welke dadelijk belegerd of berend is, uitdrukkelijk weigert of opzettelijk nalaat, de orders van dengene, die

boven hem gesteld is, te gehoorzamen of na te komen, zal met den dood gestraft worden, en wanneer dezelve misdaad in andere gelegenheden wordt gepleegd, zal dezelve, zoo het een officier is, met cassatie, en zoo het een onderofficier of minder militair is, met den kruiwagen gestraft worden".

Deze straffen zijn voor officieren gewijzigd in milit. gevangenisstraf van 5—15 jaren, cassatie met ontzetting enz. en voor onderofficieren of mindere militairen in militaire gevangenistraf van 1—15 jaar.

Bij het lezen van dit artikel valt het al dadelijk op, dat het woord „of" niet altijd dezelfde beteekenis heeft of hetzelfde begrip uitdrukt. Daar waar de wetgever zegt „in eene affaire tegen den vijand, *of* in eene plaats, welke dadelijk belegerd of berend is" is het duidelijk, dat hij bedoelt dat in beide omstandigheden dezelfde straf bedreigd wordt. Maar daar waar hij zegt te gehoorzamen *of* na te komen, wat taalkundig hetzelfde beteekent, heeft de wetgever niet anders kunnen bedoelen dan eene nadere definitie van „gehoorzamen" en moet „of" opgevat worden in den zin van het oude *oftewel* — zoo ook het weigeren of opzettelijk nalaten. De wetgever heeft kennelijk duidelijk nader willen définieeren wat onder „weigeren" verstaan dient te worden, hij heeft willen toelichten, dat het weigeren bestaat in het opzettelijk nalaten; ook hier moet het woord „of" gelezen worden alsof er staat *oftewel*.

Dat deze opvatting de eenige ware is en moet zijn, springt dadelijk in het oog bij het lezen van art. 96 C. W. Hier stelt de wetgever het „zich slechts met woorden verzetten" gelijk met opzettelijk nalaten ten aanzien van het bedreigen van de daarop gestelde straf. Ook moet men niet vergeten rekening te houden met de dikwerf voorkomende onduidelijke redactie der militaire wetboeken. Over het algemeen wordt nogal los er overheen geloopen als het betreft de zoogenaamde verbetering van militaire wetten, vooral de veranderingen in het Crimineel Wetboek, gearresteerd bij ordonnantie (Staatsblad 1890 no. 58) dragen daarvan de blijken; het is duidelijk, dat die zijn samengesteld zonder advies in te winnen van deskundigen, door en door bekend met het inwendige der militaire huishouding, in casu de leden van het Hoog Militair Gerechtshof in Ned. Indië.

Het Hoog Militair Gerechtshof is van meening, dat het misdrijf of de misdaad van dienstweigering in art. 95 C. W. niet is voltooid, zoolang de weigering zich bepaald heeft tot woorden, het is dan slechts eene overtreding tegen de artikelen 16 en 27 van het Reglement van Krijgstucht of Dicipline.

Dat tegen een los gezegde „ik doe het niet" of het meer populaire „ik verd. het", terwijl de ondergeschikte toch den last van dengene, die boven hem gesteld is, uitvoert, een straf van 1—15 jaren mil. gevangenisstraf wordt bedreigd, is niet aan te nemen, terwijl de militaire autoriteit door genoemde artikelen 16—27 het middel in handen heeft tegen dergelijke indiciplinaire overtredingen streng op te treden. Mr. Graafland vergist zich, waar hij op bladz. 173, 2e alinea meent, dat tegen het weigeren met woorden in het Reglement van Krijgstucht of Discipline geen straf bedreigd wordt.

Als men art. 95 van het C. W. leest, zooals het gelezen moet worden en door het Hoog Militair Gerechtshof gelezen wordt, kunnen alle beschouwingen over het onjuist toepassen van de wet door het Hoog Militair Gerechtshof gerust achterwege blijven. Zij zouden allicht kunnen leiden tot het op een dwaalspoor brengen van onervaren rechters.

A. VAN DER MEER,
(Red. M. R. T.). Lid van het Hoog Militair Gerechtshof.

Zeekrijgsraad
aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord.

Vonnis dd. 13 Juni 1910.

Fiat executie verleend te Willemsoord door den Directeur en Commandant der Marine, b. a. de Kapitein ter Zee, Hoofd van het vak van uitrusting, R. J. VERSCHOOR.

President: G. WITSEN ELIAS, Kapitein ter Zee.

Leden: de Kapiteins der Mariniers A. H. BAKKER en P. S. GROEN; de Luitenant ter Zee der 1ste klasse A. F. FOLKERSMA; de Officier van Administratie der 2de klasse Mr. H. D. RUBENKONING en de Luitenants ter Zee der 2de klasse J. VAN REEDE en H. VAN NIE.

Fiskaal: J. F. DE HART, Off. van Adm. der 1ste klasse.

Secretaris: H. G. GERDES, Off. van Adm. der 2de klasse.

Een marinier van de **kazerne** *te Willemsoord, die achterblijft van passagieren, wordt veroordeeld wegens „desertie in tijd van vrede, door zonder verlof langer dan twee dagen afwezig te zijn geweest van den* **bodem**, *waarop hij diende enz.*" (1)

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. WACHTSCHIP TE WILLEMSOORD

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden fiscaal, eischer ambtshalve op en jegens Z. oud naar zijne opgave 22 jaren, geboren te 's Gravenhage, marinier 3de klasse, gedetineerd aan boord van gemelden bodem;

Gezien den eisch en de conclusie van den Eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processale stukken door dezen onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende, dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken:

dat de gedetineerde, laatstelijk dienende als marinier 3de klasse bij de Afdeeling Mariniers, gekazerneerd te Willemsoord, thans gedetineerd aan boord van dezen bodem, zich den 1sten November 1907 vrijwillig voor den tijd van zes jaren in 's Rijks Zeedienst heeft verbonden en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

Overwegende, dat hij voor den Zeekrijgsraad terechtstaat, beschuldigd van het feit, dat hij, dienende bij de Afdeeling Mariniers, gekazerneerd te Willemsoord, den 2den Mei 1910 is achtergebleven van passagieren, zonder verlof voortdurend afwezig is geweest, hebbende hij zich den 23sten Mei d. a. v. vrijwillig aangemeld in de Oranje-kazerne te 's Gravenhage;

Overwegende, dat beklaagde bekent, zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt en ter zake opgeeft:

dat hij Zondag 1 Mei 1910, dienende bij de Afdeeling Mariniers, gekazerneerd te Willemsoord, des middags is gaan passagieren; dat hij, in stede van den volgenden dag des morgens om zes of zeven uur in de

(1) Zie afl. 1/2 deel VI van dit tijdschrift, blz. 51 en volgende.

kazerne terug te keeren, dien Zondag naar den Haag is gereisd; dat hij daar is gebleven en in verschillende logementen gewoond heeft van het geld, dat hij nog in zijn bezit had; dat hij op 23 Mei 1910 te omstreeks één uur des namiddags zich vrijwillig bij den sergeant der wacht in de Oranje-kazere aldaar heeft aangemeld; dat hij dienzelfden dag vandaar naar de Cavalerie-kazerne ter plaatse en den volgenden dag naar de Mariniers-kazerne te Willemsoord is overgebracht; dat hij uit die kazerne wederom naar het Wachtschip aldaar is getransporteerd, dat hij noch voor zijn achterblijven, noch voor zijn terugkeer eenige reden had; dat hij bij zijn achterblijven geene kleedingstukken boven die, welke hij aan had, heeft medegenomen; dat hij niet weet, waar zijn uniformstukken zijn gebleven;

Overwegende, dat de bekentenis van den beklaagde, dat hij zich aan het hem ten laste gelegde heeft schuldig gemaakt, wordt bevestigd door:

1°. de verklaring van G., tamboer 3de klasse aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, dat hij in den beklaagde herkent den Marinier Z. met wien hij in 1908 in de Mariniers-kazerne te Rotterdam heeft gediend, welke verklaring door genoemden G. als getuige onder eede is gedaan;

2°. de onder eede afgelegde getuige-verklaring van den Wachtmeester bij het 3de Regiment Huzaren te 's Gravenhage Q., dat in den namiddag van den 23sten Mei 1910 omstreeks één uur zich bij hem als Commandant der Hoofdwacht van de Oranje-kazerne te 's Gravenhage vrijwillig in burgerkleeding een persoon heeft aangemeld, bewerende te zijn de marinier 3de klasse Z. van de afdeeling Mariniers te Helder gedeserteerd;

3°. het den beklaagde betreffende extract uit het Stamboek, voor extract conform geteekend door den Officier van Administratie 1ste klasse aan boord Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord, waarin is vermeld dat de beklaagde op den 2den Mei 1910 bij de Afdeeling Mariniers te Willemsoord van passagieren is achtergebleven en den 24sten Mei 1910 onder militair geleide aan boord van gemelden bodem is gebracht;

Overwegende, dat de daadzaken in de beschuldiging genoemd en den beklaagde ten laste gelegd, mitsdien wettig en overtuigend zijn bewezen door zijne bekentenis, bevestigd door de onder 1, 2 en 3 genoemde bewijsmiddelen;

Overwegende, dat zijne schuld daaraan door diezelfde bewijsmiddelen is bewezen, terwijl hij geene omstandigheden heeft aangevoerd, waaruit de reden zijner afwezigheid ten genoegen van den krijgsraad is gebleken;

Overwegende, dat het aldus bewezen feit moet worden gequalificeerd als: „Desertie in tijd van vrede, door zonder verlof langer dan twee dagen afwezig te zijn geweest van den bodem, waarop hij dient, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te bewijzen;

Overwegende, dat blijkens het ten processe aanwezige extract uit het strafregister der Arrondissements-Rechtbank te 's-Gravenhage beklaagde bij vonnis van den Zeekrijgsraad te Hellevoetsluis 7 Januari 1910 wegens „desertie in tijd van vrede" tot drie maanden militaire gevangenisstraf werd veroordeeld, weshalve hij in recidive is vervallen;

Overwegende, dat bij het bepalen der opgelegde straf in aanmerking is genomen:

1°. beklaagdes ongunstig verleden, onder meer blijkende uit het feit, dat hij gedurende zijn korten diensttijd reeds twaalfmaal wegens ongeoorloofd achterblijven disciplinair moest worden gestraft;

2°. dat hij zich eerst acht dagen na het eindigen van zijne gevangenis-

straf op 3 April 1910 heeft aangemeld, daarvoor met veertien dagen provoost-arrest werd gestraft en binnen een week wederom is gedeserteerd;

Overwegende, dat dan ook van iemand als beklaagde voor de Marine geen heil is te verwachten;

Gezien de artikelen 1, 2, 12, 137 j°. 135 en 145 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water; 7, 12 en 20 der Wet van 14 November 1879 (*Staalsblad* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), de Wet van 14 Februari 1887 (*Staatsblad* n°. 35), de artikelen 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht.

De Zeekrijsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord;

Rechtdoende in naam der Koningin!

Verklaart den gedetineerde Z. schuldig aan:

Desertie in tijd van vrede, door zonder verlof langer dan twee dagen afwezig te zijn geweest van den bodem, waarop hij dient, zonder de reden van afwezigheid ten genoegen des rechters te bewijzen;

Veroordeelt hem tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

Bepaalt, dat de tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht van af den 2den Juni 1910;

Ontzegt hem het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren;

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van dezen Krijsraad.

AFSCHRIFT.

Militaire Rol 1910 N°. 3.

IN NAAM DER KONINGIN!

ARREST in zake F. W., oud 28 jaar, geboren te Chlondowo (Duitschland) fuselier in het Garnizoen op Curaçao,

Impetrant van mandament in cas d'appel en Eischer,

op en jegens

den Advocaat-Fiskaal bij het Militair Gerechtshof voor de Nederlandsch West-Indische Bezittingen,

Geïmpetreerde in voorschreven cas en Gedaagde.

Het Militair Gerechtshof voor de Nederlandsch West-Indische Bezittingen,

Gezien het vonnis van den Krijgsraad op Curaçao tegen Impetrant en Eischer op 25 Juli d.j. gewezen, waarbij de Krijgsraad „*rechtdoende op convictie*" (zijnde de bijvoeging „*en dus in het eerste ressort*" in de pen gebleven) verklaart, dat het feit, den beklaagde in de tweede plaats te last gelegd en zijn schuld daaraan wettig en overtuigend zijn bewezen en dit feit oplevert: „het door een minderen militair uitdrukkelijk weigeren „en opzettelijk nalaten de order van dengene die boven hem gesteld is te „gehoorzamen en na te komen, gepleegd in eene andere gelegenheid dan in „een affaire tegen den vijand of in eene plaats, welke dadelijk belegerd of „berend is" en beklaagde veroordeeld is tot detentie voor den tijd van drie maanden.

Gezien de aanteekening van den Auditeur Militair op het voormelde vonnis, inhoudende, dat het op 1 Augustus d.j. door den Krijgsraad is uitgesproken en daarop door Impetrant en Eischer als veroordeelde appèl is geinterjecteerd aan het Militair Gerechtshof voor de Nederlandsch West-Indische Bezittingen;

Overwegende dat ter rolle van 13 September d.j. door den praktizijn D. COUTINHO, als verdediger aan Impetrant en Eischer toegevoegd, na exhibitie van het mandament in cas d'appel, met relaas van daarvan gedaan exploit is gediend van eisch en geconcludeerd:

„tot nulliteit of correctie van het vonnis van den Krijgsraad, hiervoren „gemeld en gewezen op den 25 Juli en gepronuntieerd op den 1 Augustus „d.a.v. en door het Militair Gerechtshof, doende hetgeen de Krijgsraad had „behooren te doen, bij arrest den Auditeur Militair zijn eisch en conclusie „ter eerste instantie gedaan en genomen, zal ontzeggen en alsnog den „impetrant en eischer van de hem daarbij ten laste gelegde beschuldiging „zal vrijspreken; immers hem van rechtsvervolging te dier zake ontslaan „en subdidiair dat dit Hof den impetrant en eischer zoodanige andere en „mindere straf zal opleggen als dit Hof in goede Justitie zal vermeenen te „behooren;

„Makende mede wel expresselijk eisch van kosten zoo van deze als van „de vorige instantie ofte tot andere enz.";

dat vervolgens door den Advocaat-Fiskaal is geconcludeerd tot niet-ontvankelijk-verklaring van den Impetrant en Eischer in zijn gedanen Eisch, althans hem dien te ontzeggen en tot bevestiging van het vonnis van den Krijgsraad, waarna door partijen is gepersisteerd voor ré- en dupliek, van inventaris en stukken gewisseld en dispositief geïmploreerd;

dat eindelijk ter terechtzitting van 29 September tot het houden der pleidooien bepaald, door den verdediger van Impetrant en Eischer zijn eisch en conclusie nader is geadstrueerd doch door den waarnemenden Advocaat Generaal namens den wegens ongesteldheid afwezigen waarnemenden Advocaat-Fiskaal is verklaard, dat hem door dezen is opgedragen van pleidooi af te zien, met persistit bij de ter rolle genomen conclusie, strekkende tot bevestiging van het vonnis des krijgsraads op Curaçao;

Overwegende dat de Impetrant en Eischer voor den Krijgsraad op Curaçao heeft terechtgestaan als beschuldigd, dat hij 1°. in den voormiddag van 4 Juni 1910 in het garnizoen op Curaçao, toen de sergeant der infanterie AUGUST WINTERHOFF, zijn meerdere in rang, hem gelastte, om uit te pakken en inspectie te maken, uitdrukkelijk geweigerd en opzettelijk nagelaten heeft aan dien hem door dien meerdere gegeven last te voldoen, en vervolgens 2°. toen de eerste-luitenant der infanterie CORNELIS VAN ROGGEN, zijn meerdere in rang, hem in het arrestlokaal met de woorden: „weiger „je aan mijn last om alsnog uit te pakken te voldoen?", gelastte om uit te pakken en inspectie te maken, uitdrukkelijk geweigerd en opzettelijk nagelaten heeft aan dien hem door dien meerdere gegeven last te voldoen, zeggende: „Ja, dat weiger ik beslist, luitenant";

dat die Krijgsraad in zijn vonnis heeft verklaard dat het wettig en overtuigend bewijs niet is verkregen van het feit den beklaagde in de eerste plaats te last gelegd en hij derhalve daarvan moet worden vrijgesproken;

dat die telastlegging geen verder punt van onderzoek heeft uitgemaakt en het Hof zich daaromtrent met de uitspraak van den Krijgsraad vereenigt, zoodat te dien aanzien het vonnis van den Krijgsraad moet worden bevestigd;

Overwegende dat, wat de beschuldiging in de tweede plaats betreft, in

het vonnis is vermeld dat „de luitenant der infanterie VAN ROGGEN op zijn „eed moet worden geloofd en zijn getuigenis voor een volledig bewijs „moet worden gehouden, daar deze door eenen aan hem gesubordineerde „in een dienstzaak is gedesobedieerd en zijn getuigenis door geen omstan„digheid wordt verzwakt of tegengesproken;

„dat alzoo door de onder eede afgelegde verklaring van den getuige „CORNELIS VAN ROGGEN, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den „beklaagde is te last gelegd en zijne schuld daaraan;"

Overwegende dat de laatstvermelde bewijsvoering den onmiskenbaren stempel draagt, dat zij, al is de vermelding daarvan verzuimd, gegrond is op art. 211 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande;

Overwegende echter, dat het Hof de door den Krijgsraad op Curaçao gedane toepassing der bepaling van art. 211 van het Wetboek van het Krijgsvolk te Lande onjuist en ongeoorloofd acht;

dat toch door die bepaling van de gewone regelen van het bewijs volkomen wordt afgeweken, vermits daardoor de alleenstaande verklaring van één getuige als volledig bewijs wordt toegelaten;

dat dan ook door de jurisprudentie en gezaghebbende schrijvers eenstemmig is aangenomen, dat de buitengewone bepaling van art. 211 slechts dan toepasselijk mag zijn als er geen ander bewijs voor de beschuldiging aanwezig is;

dat dit laatste geval zich in dezen niet voordoet, maar integendeel op de meest gewone wijze het bewijs van hetgeen Impetrant en Eischer in de tweede plaats te last is gelegd, wettig en overtuigend geleverd wordt door de beëedigde verklaring van luitenant VAN ROGGEN als gewone getuige, aangevuld en voldoende bevestigd door hetgeen door den sergeant HENDRIK CARL VEENENDAAL, als beëedigde getuige, in de instructie is verklaard, namelijk: „dat hij later de arrestkamer op last van den luitenant VAN „ROGGEN heeft geopend; dat hij buiten bij de deur stond; dat hij enkele „woorden van het gesprokene tusschen W. en luitenant VAN ROGGEN heeft „kunnen hooren; dat de luitenant tegen W. zeide: „van morgen was je „zenuwachtig, ik wil je nu in de gelegenheid stellen om uit te pakken"; „dat de luitenant daarna nog iets gezegd heeft, waarbij hij het woord „ „uitpakken" heeft gebezigd waarna hij, getuige, W. heeft hooren zeggen: „ „ik weiger";

Overwegende dat uit het bovenstaande volgt, dat het bewijs van hetgeen Impetrant en Eischer in de tweede plaats is te last gelegd op informeele wijze is verkregen en dus de daarop door den Krijgsraad gegronde schuldigverklaring en veroordeeling is onwettig en dit tot vernietiging van het vonnis van den Krijgsraad te dien opzichte zou moeten leiden;

dat evenwel, daar gelijk boven reeds is overwogen, naar het oordeel van het Hof het bewijs van hetgeen Impetrant en Eischer sub 2°. is te last gelegd wettig en overtuigend bestaat en dus Impetrant en Eischer moet schuldig verklaard worden aan hetzelfde misdrijf, waaraan hij, hoewel op ongeoorloofd bewijs, door den Krijgsraad is schuldig verklaard, zoo meent het Hof in dezen te kunnen volstaan met het vonnis van den Krijgsraad *maar op andere gronden* te bevestigen.

Overwegende echter dat volgens het Hof de straf Impetrant en Eischer opgelegd veel te zwaar is en niet in verhouding met het kwalijk gepleegde staat;

dat wel is waar de Krijgsraad reeds zelf als verschoonende omstandigheid voor Impetrant en Eischer heeft aangenomen den opgewonden toestand waarin Impetrant en Eischer verkeerde, maar het Hof van oordeel is dat

bij het bekend prikkelbaar karakter van Impetrant en Eischer, diens wrevelige gemoedsstemming, reeds bestaande (blijkens o.a. de memorie door hem in hooger beroep ingediend) vóórdat het eerste bevel tot inspectie gegeven werd, zeer is opgewekt en verergerd — ten gevolge van zijn in arrest brengen, en het in de arrestkamer wederom aanmanen tot het gehoorzamen aan het bevel tot inspectie, *hetwelk minstens noodeloos was en aanleiding heeft gegeven tot de herhaalde weigering van Impetrant en Eischer en dat dit alles bij de strafoplegging van grooten invloed moet zijn;* (1)

Gezien artt. 53, 54 en 95 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, artt. 4[4o], 10 en 19 van het Koninklijk Besluit van 2 September 1883 (G. B. 1823 No. 17), artt. 52 en 54 van het Reglement op de Militaire Rechtspleging bij de Landmacht in de Nederlandsch West-Indische Bezittingen (G. B. 1832 No. 7);

Rechtdoende,

Bevestigt het vonnis van den Krijgsraad op Curaçao op 25 Juli d.j. tegen Impetrant en Eischer gewezen en den 1sten Augustus d.a.v. uitgesproken, ten aanzien van de vrijspraak van het sub 1°. te last gelegde;

Bevestigt, *doch op andere gronden*, evenzeer dat vonnis ten opzichte van de schuldigverklaring aan „het door een minderen militair uitdrukkelijk „weigeren en opzettelijk nalaten de order van dengene die boven hem „gesteld is te gehoorzamen en na te komen, gepleegd in eene andere „gelegenheid dan in een affaire tegen den vijand of in eene plaats, welke „dadelijk belegerd of berend is", alsmede de veroordeeling in de kosten en misen van de Justitie en de kosten in eerste instantie;

Vernietigt het ten aanzien van de opgelegde straf en in zooverre

opnieuw Rechtdoende,

Veroordeelt Impetrant en Eischer ter zake waarvan hij is schuldig verklaard tot militaire detentie voor den tijd van veertien dagen;

Verwijst hem in de kosten van het hooger beroep.

Aldus gewezen te Paramaribo, door de Heeren Mr. C. J. Heylidy, President, Mr. A. P. Visser, Dr. E. A. Koch, J. J. Mackenzie en J. L. Heyl, Leden, en door den President uitgesproken in de openbare terechtzitting van den 3den October 1910.

(*Get.*) Heylidy.

Ter ordonnantie van den Hove:

De Griffier bij het Militair Gerechtshof voormeld,

(*get.*) J. van Praag.

Deze cursiveering is van de Red. M. R. T.

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

Hooge Raad der Nederlanden. (1)

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 3 October 1910.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadsheeren: Mrs. A. M. B. HANLO, A. J. L. NYPELS, CH. KRABBE, J. A. A. BOSCH, A. FENTENER VAN VLISSINGEN en A. M. PLEYTE.

Art. 14 Crimineel Wetboek handelt alleen over een en hetzelfde delict door militairen en burgers te zamen als deelnemers gepleegd of waarin zij samen zijn betrokken en is dus niet van toepassing wanneer een militair en twee burgers zich hebben begeven op verboden terrein, in welk geval ieder hunner zich schuldig maakt aan overtreding van art. 461 Swb.

De Ambt. van het O. M. bij het Kantongerecht te Delft, is requirant van cassatie tegen een vonnis van den Kantonrechter te Delft van 2 Maart 1910, waarbij W. van S., oud 20 jaar, soldaat bij den Torpedodienst, geboren te Monster, wonende te Brielle, bij verstek is schuldig verklaard aan: „het zonder daartoe gerechtigd te zijn loopen op eens anders grond, waarvan de toegang door den rechthebbende op eene blijkbare wijze is verboden" en, met toepassing van de artt. 461 en 23 Strafr., veroordeeld tot eene geldboete van *f* 3 en vervangende hechtenis van drie dagen.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer FENTENER VAN VLISSINGEN, heeft de adv.-gen. LEDEBOER de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Bij het bestreden vonnis is ten laste van W. van S., soldaat bij den Torpedodienst te Brielle, als bewezen aangenomen: „dat hij op 2 Jan. 1910 des voormiddags ten omstreeks 10.30 ure onder Monster zonder daartoe gerechtigd te zijn, gelijktijdig en in vereeniging met twee anderen: *a.* C. Z., *b.* B. van der M., heeft geloopen op grond in de duingronden toebehoorende aan het Hoogheemraadschap van Delftland te Delft, althans aan een ander dan beklaagde, terwijl de toegang daarheen door den rechthebbende voor het publiek verboden was, zijnde zulks op een voor *hem* blijkbare wijze te kennen gegeven door middel van borden met het opschrift

(1 Overgenomen uit het Weekblad van het Recht nº. 9067. (Red.)

„Verboden toegang, art. 461 Strafr.", wat hem bij dagvaarding ten laste was gelegd.

Met toepassing van art. 461 Strafr. is hij deswege veroordeeld, tot eene boete van *f* 3 subsidiair 3 dagen.

Bij tijdig ingediende memorie is als middel van cassatie gesteld:

„Schending van art. 44 der wet op de Rechterlijke Organisatie en het beleid der Justitie doordat de Kantonrechter te Delft zich bevoegd heeft verklaard en den beklaagde heeft veroordeeld".

Blijkens de toelichting is de requirant nl. van oordeel, dat het in de dagvaarding bedoeld „commun delict" door den beklaagden militair, niet *gemeenschappelijk* was gepleegd met andere (burger) personen, hoewel hij in gezelschap van deze was, aangezien voor het plegen van dat feit geen gemeenschappelijk handelen noodig was en in casu ook niet plaats had. Ieder van de bedoelde personen zou nl. op zich zelf hebben geloopen op verboden terrein en dat zij waarschijnlijk bij elkander behoorden, maakt hunne overtreding nog niet tot eene „gemeenschappelijke".

Ook op grond van art. 88 Strafv., acht requirant eene behandeling voor den burgerlijken rechter niet geoorloofd omdat het feit niet kan gezegd worden, te zijn gepleegd door „vereenigde" personen, daar ieder onafhankelijk van den andere, een op zichzelf staand strafbaar feit heeft gepleegd.

De Kantonrechter nam aan, „dat de twee andere personen met wie volgens dagvaarding het feit gelijktijdig en in vereeniging zou zijn gepleegd, niet-militairen waren, en dat het commun delict *dus* is gepleegd „gemeenschappelijk met andere personen"" en hierop grondde hij zijne bevoegdheid om van de zaak kennis te nemen.

Het staat vast, dat de veroordeelde tijdens het plegen van het feit „*militair*" en als zoodanig onderworpen was aan de militaire rechtspraak, behoudens de bepaling van art. 14 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande, inhoudende, „dat de militaire regter niet zal erkennen of regt spreken over zoodanige militairen, die *gemeenschappelijk* een *commun delict* hebben gepleegd met andere personen, welke te regt staan voor den burgerlijken regter, *of in dat delict zijn betrokken* maar zullen alsdan dusdanige militairen uit hoofde der connexiteit aan den burgerlijken regter overgegeven, of ter judicature overgelaten worden."

De vraag doet zich nu voor, of tengevolge van deze bepaling, de burgerlijke rechter de bevoegde is ten aanzien van militairen, indien de door deze begane feiten, zijn „*samenhangend*" in den zin van art. 88 Strafv., met feiten gepleegd door niet-militairen.

Bij een arrest van den Hoogen Raad van 1 Aug. 1843 W. 514, N. R. XV § 50, werd die vraag bevestigend beantwoord, waarbij naar het mij voorkomt vooral heeft gewogen, dat in art. 14 bovengenoemd de competentie van den burgerlijken rechter wordt aangenomen „*uit hoofde der connexiteit*", terwijl *in het algemeen* onder *connexiteit* moet worden verstaan de „*samenhang*" bedoeld in artt. 87, 88 Strafv. Voorts zou men misschien uit de motiveering van de arresten van den Hoogen Raad van 30 Nov. 1891 W. 6120, 23 Nov. 1896 W. 6890 en 27 Dec. 1897 W. 7060 *kunnen* afleiden, dat diezelfde opvatting daarbij werd gehuldigd, doch met evenveel recht kan men beweren, dat bij die drie laatstgenoemde arresten de kwestie bepaaldelijk in het midden gelaten is.

De schrijvers die zich over de vraag hebben uitgelaten, zijn echter bijna algemeen van meening, dat de bedoelde vraag in ontkennenden zin moet beantwoord worden. (Zie A. DE PINTO Wetb. v. Strafv. noot op bladz. 224; Jhr. Mr. VAN NISPEN in Themis 1856 bladz. 466; Jhr. Mr. FEITH in T. v. S.

XI bladz. 37; Mr. POLS, het crimineel Wetb. voor het Krijgsvolk te lande, bladz. 92; anders Mr. VAN BEMMELEN in N. Bedr. voor R. en W. 1856 VI bladz. 526).

Ik zou mij bij de eerstgenoemde schrijvers willen aansluiten.

Uit het verband tusschen het eerste en het laatste gedeelte van art. 14 C. W. blijkt, dat „*connexiteit*" hier, zij het dan ook ten onrechte, is gebruikt als de juridische benaming, de qualificatie van het voorafgaande „gemeenschappelijk door militairen met andere personen, plegen van een commun delict"; het is echter dunkt mij duidelijk, dat daarbij eigenlijk sprake is niet van het plegen van *verschillende* delicten, door meerdere, zij het vereenigde personen, maar van *deelnemers aan één en hetzelfde delict.*

Dit klemt te meer als men in aanmerking neemt, dat de bepaling blijkbaar is overgenomen uit de wet van 22 Messidor an IV art. 2, luidende: „Si parmi deux on plusieurs prévenus du même délit, il y a un ou plusieurs militaires et un ou plusieurs individus non militaires la connaissance en appartient aux juges ordinaires".

Er is dus bij deze opvatting, in art. 14 C. W. van „samenhangende" delicten eigenlijk in het geheel geene sprake, immers èn volgens de bepalingen van het Wetb. van Strafv. (art. 87 vlg.), zooals ook werd beslist bij arrest van den H. R. van 16 Maart 1885 W. 5153, èn naar de meest gehuldigde wetenschappelijke opvatting, wordt voor „Samenhang" vereischt eene pluraliteit van delicten; dat nu onder „connexiteit, connexité", in de ware beteekenis, niet anders is te verstaan, dan onze „samenhang" is buiten kijf. (Zie o.a. Garraud, Traité d'Instr. Crim. et de proc. pén. Dl. II § 581).

Het woord „connexiteit" is dan ook in art. 14 C. W. eigenlijk niet op zijne plaats, het gebruik echter verklaarbaar, als men in aanmerking neemt, dat de oudere Fransche schrijvers niet altijd scherp onderscheidden, tusschen „connexité" en „indivisibilité", welke laatste één delict met meerdere deelnemers veronderstelt en dan ook spreken van „connexité" waar inderdaad slechts gedacht kan worden aan „deelneming". (Zie Merlin. Répertoir i. v. connexité § II bl. 29 vlg.).

Het komt mij dus voor, dat de woorden van art. 14 C. W. niet dubbelzinnig zijn en alleen dan de burgerlijke rechter rechtsmacht heeft over militairen, als deze *in vereeniging* met burgers als *deelnemers* aan één strafbaar feit optreden.

Deze opvatting is ook in overeenstemming met de eischen der praktijk. Immers bij deelneming van meerdere personen aan één strafbaar feit, dringt zich de noodzakelijkheid als het ware op, om één en denzelfden Rechter competent te verklaren, van de zaak in haar geheel kennis te nemen; doch, hoewel in gevallen van connexiteit, dikwerf ook de gezamenlijke behandeling wel wenschelijk zou kunnen zijn (1), zal dat belang in den regel niet dermate groot zijn, dat men zonder *uitdrukkelijke wetsbepaling*, de bevoegdheid van een bizonderen rechter mag ter zijde stellen. (Verg. Garraud t. a. p. § 662 bl. 512; de Pinto Herz. Strafv. Dl. I bl. 391).

Aangezien nu in casu van deelneming aan één delict de rede niet is, was de Kantonrechter m. i. onbevoegd om van de zaak kennis te nemen en heeft deze zijn rechtsmacht overschreden door die te berechten.

Voor het geval de Hooge Raad echter eene andere opvatting van art. 14 C. W. mocht huldigen, zij het mij vergund met een enkel woord te betoogen, dat ook dan de bevoegdheid van den Kantonrechter i. c. niet vaststaat.

---

(1) Vooral óók om te komen tot gelijke straftoemeting (Red. M. R. T.)

Deze heeft de onbevoegdheid van den militairen rechter en diensvolgens zijne eigene bevoegdheid, gebaseerd op het bewezene *in de dagvaarding gestelde, niet* op hetgeen afgescheiden daarvan, *bij het onderzoek ter terechtzitting* mocht zijn gebleken en uit het in de dagvaarding gestelde kon die bevoegdheid niet volgen.

Immers, daarin is slechts gesteld, dat op voor *beklaagde* („voor hem") blijkbare wijze de toegang tot den betreden grond verboden was, geenszins, dat zulks ook voor de *andere* in de dagvaarding genoemde *personen* „blijkbaar" was en de dagvaarding houdt dus niet in de omschrijving van meerdere *„strafbare feiten"* door de daarin genoemde personen gelijktijdig en in vereeniging gepleegd.

Bovendien als men aanneemt, dat met de in de dagvaarding voorkomende woorden „gelijktijdig en in vereeniging" is bedoeld en uitgedrukt, het begrip dat in artt. 87 en 88 Strafv. daaraan is gehecht, zoodat dus een zoodanig verband moet aanwezig zijn tusschen de verschillende feiten, dat zij inderdaad slechts één samenhangend geheel vormen, dat de daders derhalve bij hunne handelingen, hetzij in doel en werking, hetzij althans in werking min of meer verbonden zijn, dan is dunkt mij het vonnis niet naar den eisch der wet met redenen omkleed; ten aanzien van het bewijs van dit deel van het ten laste gelegde, is althans het bewijs daarvan aangenomen op grond van bewijsmiddelen, waardoor dit, als niet voor rechtstreeksche waarneming vatbaar, niet kon en mocht worden vastgesteld.

Ten aanzien van de beteekenis van „vereenigde personen" in art. 88 Strafv. verg. men de Pinto W. v. S. bladz. 223 vlg.; Feith t. a. p. blz. 20; arr. H. R. 13 Febr. 1855 W. 1770, N. R. XLIX).

Mijne conclusie strekt tot vernietiging van het bestreden vonnis en dat de Hooge Raad, recht doende ten principale, den Kantonrechter te Delft onbevoegd zal verklaren om van de zaak kennis te nemen en die zal verwijzen naar den bevoegden rechter.

De Hooge Raad enz.;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie:

Schending van art. 44 R. O.;

Overwegende, dat aan den gerequireerde bij dagvaarding is ten laste gelegd en bij het bestreden vonnis met zijne schuld daaraan als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, dat hij op 2 Jan. 1910 des voormiddags ten omstreeks 10.30 ure onder Monster, zonder daartoe gerechtigd te zijn, gelijktijdig en in vereeniging met twee anderen: *a.* C. Z., *b.* B. van der M., geloopen zou hebben op grond in de duingronden toebehoorende aan het Hoogheemraadschap van Delfland te Delft, althans aan een ander dan beklaagde, terwijl de toegang daarheen door den rechthebbende voor het publiek verboden was, zijnde zulks op een voor hem blijkbare wijze te kennen gegeven door middel van borden met het opschrift „Verboden toegang. Art. 461 Wetb. van Strafr.";

dat dit feit is gequalificeerd en de gerequireerde te dier zake is veroordeeld als aan het hoofd van dit arrest vermeld;

O. dat het middel van cassatie hierover klaagt, dat de Kantonrechter, wien ter berechting was voorgelegd eene overtreding gepleegd door een militair, met een onjuist beroep op art. 14 Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te lande, ten onrechte zich bevoegd heeft verklaard daarvan kennis te nemen;

dat dit middel is gegrond;

dat immers als regel militairen voor alle delicten terecht staan voor den militairen rechter en voornoemd art. 14 alleen eene uitzondering maakt voor „zoodanige militairen, die gemeenschappelijk een commun delict hebben gepleegd met andere personen, welke teregt staan voor den burgerlijken regter of in dat delict zijn betrokken";

dat nu hier was ten laste gelegd en in het bestreden vonnis als vaststaande is aangenomen, dat een militair en twee burgers zich hebben begeven op voor hen verboden terrein;

dat in zoodanig geval elk hunner zich schuldig maakt aan de overtreding van art. 461 Strafr. en er dus drie straf bare feiten worden gepleegd, zoodat toepasselijkheid van art. 14 Crim. Wetb., hetwelk blijkens den tekst en de geschiedenis van het artikel handelt over een en hetzelfde delict door militairen en burgers te zamen als deelnemers gepleegd of waarin zij samen zijn betrokken, is uitgesloten;

dat alzoo de gerequireerde in strijd met art. 156 der Grondwet en met verkeerde toepassing van art. 14 Crim. Wetb. is afgetrokken van den door de wet aangewezen militairen rechter;

Vernietigt het vonnis op 2 Maart 1910 door het Kantongerecht te Delft in deze zaak gewezen;

Recht doende ingevolge art. 105 R. O.;

Verklaart den Kantonrechter onbevoegd om van de zaak kennis te nemen;

Verwijst deze naar den bevoegden rechter.

ERRATA.

Blz. 131. In de noot staat „Voorstandes", lees: „Voorstanders".
„ 158. Laatste regel staat „oe", lees: „toe".
„ 166. In den 10den regel van boven staat „nn", lees: „nu".
„ 173. In den 9den regel van boven staat „fuctie", lees: „functie".
„ 180. In den laatsten regel staat „Advocaal", lees: „Advocaat".
„ 182. In den 18den regel van boven staat „Cempagnies", lees: „Compagnies".

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

De Papendrechtsche zaak in de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL. — Zitting 1910—1911.

Kort Verslag der Vergaderingen. (1)

Vergadering van Zaterdag 10 December 1910.

Staatsbegrooting voor 1911. Hoofdstuk IV (Justitie).

IIde Afdeeling (Kosten van de rechterlijke macht).

Algemeene beschouwingen.

De heer LIMBURG zegt, dat het niemand zal verwonderen, hier besproken te zien de Papendrechtsche zaak. De beteekenis der psyschiatrie in het strafproces en het beleid der rechterlijke macht zijn algemeene landsbelangen.

De Papendrechtsche zaak wekt hier ten tweede male belangstelling. Den eersten keer omdat er twijfel was gerezen aan de bezadigdheid van het optreden der politie. Thans zijn we twee jaren verder. De zaak is tweemaal bij den Hoogen Raad geweest, en heeft te Arnhem twee phasen doorloopen; de laatste maal is zij voor den beklaagde GARSTHAGEN geëindigd als een blij-eindigend treurspel.

Is het Nederlandsche publiek nu tevreden? Is het nu duidelijk, dat de politie niet mishandeld heeft? Is men nu zeker, dat er een complot was tegen de politie? Is nu iedereen gerust? Spreker meent, dat op alle deze vragen met neen moet worden geantwoord.

Het Arnhemsche Hof ging zeer gemoedelijk te werk. Het zeide tot GARSTHAGEN: mijn beste jongen, of uw verstandelijke vermogens heelemaal in orde zijn laten wij in het midden, maar dit is zeker, dat gij tot uw daad zijt gebracht door een bende, wier verstandelijke vermogens niet heel best in orde waren en die u in een weefsel hebben verward.

Dat is een zeer gemoedelijke uitspraak. Maar bracht die rust over hen, die zich over deze strafrechtzaak ongerust hadden gemaakt? Het lijkt er niet naar.

(1) Het abonnement op het analytisch verslag kost f 1.— per jaar, dat op de Handelingen (Openbare beraadslagingen) in extenso f 3.— per jaar. Aanvraag te richten, met postwissel, aan den Directeur der Landsdrukkerij te 's-Gravenhage.
Red. M. R. T.).

Bij de vele in deze strafzaak reeds gemaakte fouten is er in Arnhem nog een bijgekomen, nl. dat de gevolgen van het psychiatrisch onderzoek aan iederen Nederlander een heiligen afschrik hebben ingeboezemd van het getuigenisafleggen. Men loopt gevaar als een imbecil en een querulant te worden aangezien. Voorloopig blijkt het gevaar weliswaar alleen nog maar voor getuigen à décharge. Maar morgen kan een verdediger komen, die in zijn verdediging zegt: de heele zaak is een gevolg van een complot van een querulant, en op dien grond vraagt om een psychologisch-psychiatrisch onderzoek van alle in de zaak betrokkenen.

Na dit arrest zal men een dergelijke vraag naar een psychologisch-psychiatrisch onderzoek zeker mogen verwachten.

Op sommige rechtsgedingen schijnt een fatum te rusten. Zoo stond het van dit geding geschreven. Eerst de behandeling te Dordt. Twaalf getuigen kwamen onder eede verklaren omtrent mishandelingen door de politie. Toch weigerde men GARSTHAGEN tot het bewijs toe te laten. Had men dit maar dadelijk gedaan!

Na Dordt kwam het juridieke juweeltje — zooals *De Nieuwe Courant* het heeft genoemd — van het Haagsche Hof, dat een veldwachter, die iemand mishandelt in een arrestantenhok, op dit oogenblik *niet* is in de uitoefening van zijn functie!

De Hooge Raad heeft daar orde op gesteld en tot tweemalen toe een arrest vernietigd om vormgebreken. Wie geen vreemdeling is in cassatiezaken, stelt zich de vraag, of dit gebeurd zou zijn, als de Hooge Raad na behoorlijk onderzoek had gemeend, dat er recht was gedaan?

Toen volgde de behandeling voor het Hof van den Bosch, met deze puzzle voor het volk: wat zijt ge liever, beklaagde of getuige à décharge? Men zag daarbij tevens, dat de leiding voor een deel bij het Openbaar Ministerie berustte. Ook nu kwam de Hooge Raad tusschenbeide.

Daarna volgde de laatste behandeling, met het bekende onderzoek, waarvan de geschiedenis der Nederlandsche rechtspraak zal melding maken. Men had de illusie dat de waarheid zou blijken of, kòn dat niet, dat men het dan onomwonden zou erkennen. In plaats daarvan kreeg men het psychiatrisch-psychologisch onderzoek, waaruit blijken zou, dat half Papendrecht een gekkenhuis was. De drie benoemde psychiaters hebben zich waarschijnlijk weinig bekommerd om de gevolgen voor eenige medemenschen, die nu voortaan als minderwaardigen, imbecielen, maniakken, als een waanzinnige querulant met buitengewone suggestieve kracht bekend zullen staan. Van zoo buitengewone suggestieve kracht, dat een geestig orgaan het Nederlandsche volk noemde een draadje touw, gewonden om den vinger van den Dordtschen candidaat-notaris.

Spreker doet nu een belangrijke vraag, die z. i. zelfs van landsbelang is. Het is begrijpelijk, dat de drie medici zich het hoofd niet hebben gebroken over die vraag, namelijk of getuigen zich ook aan een onderzoek hadden te onderwerpen? Dat moest voor den rechter-commissaris echter geen vraag zijn geweest. Hij had hun moeten zeggen, dat zij zich slechts behoefden te onderwerpen *met hun uitdrukkelijken wil*. Spreker is blijkens de inlichtingen niet overtuigd, dat men den getuigen daarvan op de hoogte heeft gebracht.

Dat is dáárom van zooveel beteekenis, omdat *zelfs* in de Papendrechtsche strafzaak de wet niet mag worden overtreden.

Ons strafproces kent niet het maken van getuigen tot object van onderzoek. Het Hof te Arnhem, dat een aanvullende instructie noodig achtte, had zich aan de daarvoor geschreven wetsartikelen moeten houden.

Deze kennen dergelijke onderzoekingen niet; onze getuigen moeten getuigenis afleggen, maar zij hebben zich niet psychologisch-psychiatrisch te laten onderzoeken. Alvorens dit te gelasten, had de rechter-commissaris de kleine luyden van Papendrecht moeten waarschuwen voor een onderzoek, waaruit zij nu achteraf onder sterke psychose zijn teruggekeerd.

Spreker vernam daar straks de interruptie, dat het gelukkig is, dat een dergelijk psychiatrisch onderzoek niet plaats mag hebben. Hij meende, dat het wèl goed kan zijn, mits het maar wettelijk geregeld zij, want men kan ernstig beschuldigd worden door een hysterica, en dan moet kunnen blijken, dat deze een hysterica *is*. Doch dan moet zulk een onderzoek met wettelijke waarborgen zijn omringd, en de verdediging het recht hebben om haar licht te laten schijnen, en dan had men achterwege moeten laten de psychologie, niet de psychiatrie der zaak, gelijk spreker meent, dat in de Papendrechtsche zaak het geval had moeten zijn. En de vraag is of de formuleering der opdracht van een „psychiatrisch-psychologisch" onderzoek is van de drie medici of van den rechter-commissaris. Voor het verschil van psychiatrisch en psychologisch onderzoek wijst spreker op het uitnemend artikel in het *Weekblad van het Recht* van 2 December.

De verdediging had eveneens het recht moeten hebben de psychologie der Papendrechtsche zaak te geven, evenals die van de andere zijde is gegeven. In plaats daarvan hebben we gekregen een psychiatrisch onderzoek der getuigen in de kamer van den rechter-commissaris, zonder de waarborgen van het Wetboek van Strafvordering. Een griffier was niet tegenwoordig, een proces-verbaal is niet voorgelezen, het onderzoek had plaats op een eenigszins canalière wijze. Het rapport was ten slotte een tweede *Roman d'un jeune homme pauvre.*

Spreker begrijpt, dat de rechter-commissaris niet vooruit kon weten, dat het rapport de stoutste verwachtingen schitterend zou overtreffen, maar had het Hof niet publicatie en behandeling van het rapport kunnen voorkomen, en de betrokkenen althans vrijwaren tegen de schadelijke gevolgen?

We hebben trouwens allerlei eigenaardigheden gehad in deze zaak. Meestal heeft de verdediger, die een onderzoek vraagt van den beklaagde, de grootste moeite om dat gedaan te krijgen, en deze ambtenaar van het Openbaar Ministerie neemt als geestelijk manna tot zich de vraag naar onderzoek *der getuigen!*

Te Arnhem heeft deze ambtenaar ook geconstateerd, dat twee personen tot in hoogste instantie onschuldig zouden zijn veroordeeld. „Wat zegt gij daarvan?" vroeg iemand aan spreker, toen hij dat in het verslag van de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* had gelezen. Spreker antwoordde: „dat had nu eens een advocaat moeten zeggen!"

Uit dit alles blijkt, dat in deze strafzaak veel is geschied, wat in andere strafzaken precies andersom plaats heeft.

Nu heeft dat rapport en dat onderzoek over de geheele linie in de geheele pers critiek uitgelokt, en het is waarschijnlijk, dat de wijze, waarop het onderzoek is gevoerd, een unicum zal blijven. Dat is te hopen, omdat de justitie de Nederlandsche burgers noodig heeft om te getuigen, waartoe zij nu reeds moeilijk te vinden zijn, doch waartoe de lust, vooral om strafbare feiten kenbaar te maken, nog zal zijn verminderd na hetgeen te Arnhem is gebeurd. Spreker vermoedt, dat in de toekomst iemand, die als getuige wordt opgeroepen, den rechter zal komen smeeken, of hij er niet met een kleine geldboete af kan komen!

Hiermede is het groote landsbelang aangetoond, door den Minister

begrepen, toen hij de publicatie van het rapport tegenhield, voor welke bemoeiing spreker hem hulde brengt.

Hij zou hem op het hart willen binden: dat dergelijk onderzoek nooit meer plaats hebbe dan met toestemming der getuigen; in de tweede plaats dat vaststa, dat de intellectueele eigendom van zulk een rapport steeds zal toebehooren aan de Justitie, zoodat geen publicatie kunne plaats hebben zonder toestemming der Regeering; en in de derde plaats dat een psychiatrisch onderzoek niet ontaarde in een psychologisch onderzoek, en nog minder in een psychologische beschouwing van de zaak, want dat behoort tot de taak van den rechter.

De loop der Papendrechtsche zaak raakt de quaestie der psychologie in het strafproces, en raakt ook het prestige der Nederlandsche rechterlijke macht. De psychiatrie is nog in de periode van haar ontwikkeling. Nog maar al te vaak ondervindt men tegenstand, als men onderzoek vraagt voor beklaagden. Twee jaar geleden heeft spreker in deze Kamer de psychiatrie moeten verdedigen. Voor hem, die een groote plaats aan de psychiatrie wil inruimen, is het des te erger dat rapport te ontvangen, dat de psychiatrie in discrediet brengt. Spreker hoort zich reeds toeroepen: „Daar hebt gij het nu, gij hebt de geesten opgeroepen, daar zijn zij nu!" Dit rapport heeft inderdaad de psychiatrie gediscrediteerd. Zouden de heeren Taalman Kip c. s. nu werkelijk meenen honderd Nederlanders overtuigd te hebben?

Dat is toch van beteekenis.

Wel zijn er altijd groote geesten geweest, die zich van het publiek niets hebben aangetrokken. Van Galileï gaat de bekende sage, dat hij in de folterkamer zou hebben gezegd: „e pur se muove". Maar de vergelijking van deze psychiaters met Galileï gaat eenigszins mank, reeds hierom, omdat Galileï ontdekte den gang van zaken in het heelal en deze psychiaters zich slechts bezig hielden met een gedeelte van een dommen Papendrechter.

Men kan het ook het meest ontwikkeld publiek niet bijbrengen, dat alléén juist getuigen à décharge minderwaardig waren en geestelijk ontoerekenbaar. Het geheele proces liep uit op *the survival of the fittest.* De veldwachters alleen bleken te bezitten *mens sana in corpore sano.*

Het verzoek der verdedigers om de psychiaters te mogen inlichten, is geweigerd. Maar voor de psychologie van de zaak is noodig om te weten of de psychiaters in het geheel niet ingelicht zijn, ook niet door het O. M.?

Bij deze zaak is in hooge mate betrokken het prestige der rechterlijke macht. Spreker vermoedt, dat in den loop der zaak het O. M. te Dordrecht de overtuiging kreeg, dat de zaak-Garsthagen was een complot tegen de politie. Die overtuiging, die vaste meening heeft de handelingen van het O. M. te zeer beheerscht en de rechter-commissaris te Dordt kan door die meening zijn beïnvloed, mede bij zijn opdracht aan de psychiaters. Dat kan het gevolg zijn van het dagelijksch contact tusschen staande en de zittende magistratuur. Zoo kan de rechter-commissaris onbewust gekomen zijn in de atmosfeer van het O. M., zonder daardoor in het minst in botsing te zijn gekomen met zijn plicht. Daarom is de vraag van zooveel gewicht of de deskundigen het Openbaar Ministerie te Dordt hebben gesproken tijdens hun onderzoek.

Het Hof te Arnhem heeft de fout begaan de nadere instructie niet aan zich zelf te houden, dan ware Dordrecht er niet mede belast geworden. Beter was het, buiten die atmosfeer van Dordt te blijven, waar men maar steeds dacht aan een complot tegen de politie. Bij de herziening van ons strafproces zal de heele positie van het Openbaar Ministerie moeten herzien

worden, het heeft te veel macht. Dit tusschen haakjes. Maar afgezien hiervan had men Dordt moeten vermijden. De atmosfeer van Dordt deed in alles een complot zien. Die atmosfeer heeft loodzwaar gedrukt, zelfs op den verdediger in eerste instantie. Deze intègre rechtsgeleerde, die geld en tijd er voor over heeft gehad, heeft zelfs de Dordtsche atmosfeer gevoeld omdat hij noch faillissementszaken meer kreeg, nòch langer met de functie van rechter-plaatsvervanger werd belast.

Spreker roept den Minister toe: als die man u ooit noodig heeft, bedenk, hij heeft het recht gediend zonder naar de gevolgen te vragen.

De goede zijde van de Papendrechtsche zaak, want evenals aan alles, zit ook hieraan nog een goede kant, is dat nooit de publieke opinie zich zoozeer met een strafzaak en met de rechterlijke macht heeft bezig gehouden als dezen keer.

De goede samenstelling der magistratuur is een levenseisch voor het volk. Dat heeft de afgetreden Minister Nelissen te recht beschouwd als de hoogste vervulling van zijn ambt en hij heeft aan de Nederlandsche magistratuur vele frissche krachten toegevoegd.

Onze rechterlijke macht heeft vele jaren lang te ver af gestaan van het volk, zij kende het volk niet en zij troonde te hooger naarmate de plaats waar de rechter zetelde kleiner was. Het volk beschouwt dan ook de grootste en hoogste rechtscolleges als de meest onpartijdige. Bijna zou men er toe komen den Minister te vragen de rondgaande rechters te herstellen van een eeuw geleden. Maar spreker vraagt hem: breng in de magistratuur frissche krachten, mannen met socialen zin en de Papendrechtsche zaak zal gaan behooren tot het tijdvak van de insania Papendrechtia.

De heer van Hamel acht een bespreking van het beleid van de Justitie alleszins gewenscht, maar de bespreking gaat toch feitelijk over het hoofd van den Minister heen. Wel betreft zij deels ambtenaren, staande onder het gezag van den Minister, maar grootendeels staan zij daarbuiten.

Er zijn voor een goede justitie twee zaken noodig, twee hoofdzaken, ofschoon ook op detailzaken de aandacht gevestigd mag worden. De heer Limburg heeft een speciale zaak behandeld, maar voor spreker is die zaak wat delicaat en hij zal er dus maar beperkt over spreken.

De twee groote zaken, die de justitie noodig heeft, zijn: 1°. dat de justitie de zaken houdt in haar hand; 2°. dat de justitie absoluut en altijd door den indruk make van volkomen onbevangenheid en rustigheid bij het behandelen van zaken, spreker zou zeggen: een indruk van olympische rust.

Wanneer men in deze materie vaak verwijst naar Engeland, kan men niet beter doen, dan eens gaan hooren, wat daar het geheim is van het groote prestige van de Engelsche justitie. Die absolute rustigheid, het kalme, onbewogene van den Engelschen magistraat, is het geheim van het vertrouwen dat deze geniet.

Op de Papendrechtsche zaak, de heer Limburg zeide het terecht, rustte een fatum, het was een pechproces waarin de eene fout op de andere werd gestapeld. Spreker gaat ook zijnerzijds nog even op de behandeling in. Aan Garsthagen werd smaadschrift ten laste gelegd en hij vroeg toelating tot het bewijs. De beide gronden waarop die toelating kon geschieden, werden verworpen en een raadsel blijft hoe men de veldwachters te Papendrecht niet beschouwde als in de uitoefening van hun functie. Het was de simpelste manier geweest om het onderzoek te Dordt te doen

houden over feiten, die pas gebeurd waren en dan zou ieder van oordeel zijn geweest, dat recht zou zijn gedaan.

De zaak kwam voor het Hof in den Haag en het O. M. noemde GARSTHAGEN een brutalen leugenaar; diezelfde man werd te Arnhem volkomen te goeder trouw bevonden. De zaak ging naar den Bosch en over de behandeling daar deelt spreker de meening van den heer LIMBURG, ten aanzien vooral van het gemis aan onbevangenheid van den voorzitter tegenover de getuigen. Toen werd de zaak opnieuw gecasseerd en kwam voor het Hof te Arnhem. Nu heeft dat Hof de opdracht gegeven aan den rechtercommissaris te Dordrecht om te onderzoeken de goede trouw, te onderzoeken, desnoods met hulp van deskundigen, de betrouwbaarheid der getuigen. Dordrecht heeft inderdaad dat onderzoek gelast. Nu komt het rapport en het Hof geeft ten slotte de beslissing, dat de beklaagde moet worden ontslagen van rechtsvervolging, omdat hij in het algemeen belang heeft gehandeld, omdat hij had gehandeld te goeder trouw.

Als men het subjectieve standpunt van goede trouw voldoende acht, verklaart men daarmede echter tevens, dat het geheele onderzoek overbodig is geweest. Nu is de zaak nog niet uit, daar hier adressen zijn ingekomen. De behandeling daarvan komt later en spreker hoopt nu maar, dat daarmede verder geen ongelukken meer zullen gebeuren.

Spreker komt nu tot zijn twee vragen. Toen de heer LIMBURG de verwachting uitsprak, dat hij het verwijt zou krijgen, dat hij zelf de geesten had opgeroepen, zag spreker sommige leden reeds lachen. Spreker wil als voorstander van wetenschappelijke psychiatrie daartegen een enkel woord van verweer laten hooren.

Men moet onderscheiden tusschen beklaagden en getuigen. Tegenover beiden zijn fouten gebeurd. De eerste was, dat men dezen beklaagde, zooals er honderden voor den rechter komen, zonder opdracht van onderzoek verklaard heeft te zijn een imbeciel. Het nut van de psychiatrie tegenover den beklaagde is, dat men weet wien men voor zich heeft, voor men over het lot van een mensch beslist. Een psychiatrisch onderzoek kan den rechter den weg wijzen en is dan een uitnemend hulpmiddel voor de rechterlijke macht. In ontelbare gevallen is psychiatrische hulp een zegen geweest voor den rechter. Het brengt zuiverheid en rechtvaardigheid in de rechtspraak, allerminst slapte, waarbij spreker een beroep doet op prof. HEILBRONN. Doch spreker gaat thans hierop niet nader in.

Het tweede punt betreft het onderzoek der getuigen. Dat is een nieuwigheid geweest — en afschuwelijk, geschied op een wijze, in strijd met de wetenschappelijke studie van de psychologie der getuigenissen. Die studie bedoelt om den rechter voor te lichten voor het vormen van een eigen oordeel. Natuurlijk, een enkel maal kan een getuige geestelijk ziek zijn en onderzoek gewenscht in het belang van den beklaagde, doch het ging niet aan om alle getuigen aan een psychiatrisch-psychologisch onderzoek te onderwerpen.

Spreker wil dat den psychiaters niet ten kwade duiden, evenmin als hun uitgebreid rapport; het is hun vak. Wel duidt spreker aan de Justitie euvel, het gebruik van het rapport. Het ongeluk is, dat die rapporten in de openbaarheid zijn gebracht. De menschen zijn nu geteekend. De psychiaters mogen dat niet gedacht hebben, de justitie had dat moeten voorzien. Het heeft iets van vivisectie; evenals deze, kan een onderzoek onmisbaar zijn, maar het eischt dan ook dezelfde grootste zelfbeperking. Dat had men hier ook moeten bedenken.

Spreker blijft dus van meening, dat de psychiatrie een groote hulpwetenschap is, maar dat er groote voorzichtigheid bij noodig is.

Nu iets over de houding van de justitie ten opzichte van getuigen en verklaringen. Spreker gelooft niet, dat in de rechtszalen die groote rust wel altijd aanwezig is, welke moet worden geëischt. Rust is het eerste en het laatste woord, wat spreker altijd aan zijn studenten meegaf. Spreker hoopt, dat wat hier gebeurd is, nooit meer zal plaats hebben. Daarom zou spreker voor de rechters een Christelijk, Bijbelsch woord willen aanhalen en hun toeroepen: „Gij zijt het zout der aarde, maar als dat zijn smaak gaat verliezen, hoe zal het gezouten worden?"

Als de gerechtigheid daaraan niet denkt, hoe zal zij dan het vertrouwen der natie winnen? Spreker raadt den Minister aan, vooral goed op te letten bij het benoemen der rechters, die feitelijk alleen op hun geweten zijn aangewezen, maar van wie dan ook zoo ontzaglijk veel afhangt.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN wenscht nog iets te zeggen over de rechterlijke macht, zonder zich in het bijzonder op te houden met de Papendrechtsche zaak, omdat de rechtspraak een functie is, die alléén moet rekenen met de heiligheid van het recht, en niet moet blootstaan aan invloeden van buiten, zich vrijhouden van de beoordeeling der publieke opinie, waaraan zij zich niet kan onttrekken. De magistratuur moet waken voor de rechten van alle burgers en bewuste partijdigheid bestaat dan ook z. i. niet bij onze rechters, ofschoon niet allen er genoeg voor waken, zelfs den schijn van partijdigheid te vermijden. Of zij nimmer zich aan loslippigheid schuldig maken, of zij niet soms onrechtvaardig zijn uit vrees van beschuldiging van klassejustitie, waagt spreker niet te beoordeelen. Daarvan is de rechter verantwoording schuldig aan zijn eigen geweten en eenmaal aan God.

Partijdigheid kan alleen onbewust zijn. Onpartijdigheid is de moeilijkste zaak van de wereld, en daarom moet de wetgever het den rechter gemakkelijk maken. Dat doet onze rechterlijke organisatie niet. Dat de ambtenaren van het O. M. hun taak niet behoorlijk zouden vervullen, zal spreker allerminst beweren. Maar wel komt hij op tegen de functie, welke de ambtenaren van het O. M. bij onze rechtscolleges hebben. In civiele zaken zijn onze rechters misschien te lijdelijk, in strafzaken meestal niet lijdelijk genoeg. Het maakt vaak den indruk alsof O. M. en rechter er beiden slechts zijn om te straffen. Toch is er groot verschil in positie. Het Openbaar Ministerie moet fair wezen, maar màg eenzijdig zijn, als het maar de schuld van den beklaagde bewijst. Maar voor den rechter is de taak een andere. Zijn taak is, ieder die met hem in aanraking komt, te beschermen. Spreker wil hier een woord citeeren van BUYS, die onpartijdigheid hoofdzaak noemt. Spreker hoopt, dat vele rechters kennis zullen maken met het mooie boek van den heer VAN IDSINGA — De administratieve rechtspraak in de constitutioneele monarchie — waaruit spreker zoo juist deze uitspraak van BUYS heeft geciteerd.

Bij benoemingen van rechters heeft de Minister niet allereerst te letten op kennis, maar op karakter. Hij zij overigens voorzichtig met de inlichtingen.

Dat het Openbaar Ministerie den Minister inlicht over de flinkheid der rechters, gelijk in den laatsten tijd weer schijnt te gebeuren, daar komt spreker ten krachtigste tegen op. De rechters moeten onafhankelijk zijn van het Openbaar Ministerie. Men moet raadplegen de presidenten der colleges, niet het Openbaar Ministerie. Dit tusschen haakjes.

Het Openbaar Ministerie heeft het recht om zelf vragen te stellen; zijn

getuigen zijn *de* getuigen, daartegenover staat de advocaat, die niet mag vragen, en zijn getuigen worden vaak -- om het zacht te zeggen — anders behandeld dan *de* getuigen. Dit maakt vaak een slechten indruk.

In de raadkamer, werden op rapport van het O. M. voorloopige beslissingen genomen. Althans vroeger, tegenwoordig is dat waarschijnlijk anders. Tegen de gewoonte om gevangen te doen nemen op zijn verlangen bestaat geen waarborg. Deskundigen worden buiten den beklaagde om benoemd. Zij doen hun werk, maar de beklaagde mag zelf geen deskundige hulp inroepen.

De voorzitter der rechtbank en de rechters somtijds ook, zijn menigmaal rechters van instructie. Zij moeten de waarheid kennen en menigeen die scherp vraagt, dringt in de raadkamer op vrijspraak aan. Maar de rechter moet niet de hulp wezen van het O. M., hij moet de onpartijdige zijn tusschen het O. M. en den beklaagde. Als men rechters wil als in Engeland, moet men ze niet te jong nemen, maar menschen die in het leven zijn geweest en die de positie hebben van te staan tusschen de partijen.

Nu komt hierbij het novum, dat men de getuigen onderwerpt aan inquisitie door psychiaters, terwijl men vroeger den beklaagde martelde. Dat hangt nog samen met een ander novum. Vroeger werd gestraft, wie tegen God en de goddelijke rechtsorde inging. De rechter beoefende wel de psychiatrie en de psychologie, maar zijn taak was vrij eenvoudig. Ook wanneer er zielsziekte was, veroordeelde hij niet; hij sprak eenvoudig vrij in alle gevallen waarin hij geen overtuiging van schuld had of hij kon verzachtende omstandigheden aannemen.

Doch dat alles is veranderd, omdat God buiten de wetenschap is gesteld bij de wetenschappelijke opleiding aan de universiteiten; God is uitgeschakeld; er bestaat geen goddelijke rechtsorde, ja er bestaat eigenlijk principieel geen verschil tusschen goed en kwaad. Alle menschen zijn goed, zoo heet het. Wat normaal is in dezen, meet men naar zichzelf af. Wel zijn er sociale behoeften en meer of minder sociaal aangelegde menschen — wetenschappelijk zou men eigenlijk van dieren moeten spreken —. Wie in socialen aanleg te kort schiet, moet er in worden opgevoed. Die opvoeding moet zoo lang duren tot de betrokkene is gedresseerd. Als hij op die sociale behoeften niet reageert, dan is hij ziek en moet naar het ziekenhuis.

De taak van den rechter is hiermee een andere geworden. Psychiaters en psychologen zijn noodig. De rechter moet alles weten; vrijspraak of veroordeeling is niet genoeg. Deskundigen moeten zelfs gehoord worden over de getuigen. Dat is de nieuwe theorie. Het geheele oude begrip van toerekenbaarheid is vervallen, schreef onlangs een onzer hoogleeraren.

Spreker acht het onderzoek van getuigen beslist ongeoorloofd. Zij hebben alleen maar te getuigen. Wel moet de rechter ook onderzoeken de betrouwbaarheid der getuigen, maar alleen uit mededeelingen van anderen. De getuige mag niet zelf object worden van onderzoek. Dat kan een Nederlandsch burger eerst worden met inachtneming van de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering. Men kan zich niet excuseeren met de verontschuldiging dat de rechter hen niet gedwongen heeft te antwoorden, de rechter-commissaris heeft hun uitdrukkelijk er op te wijzen, dat zij geen antwoord behoeven te geven in zulk een psychologisch onderzoek

De rechter had ook hier moeten beschermen. En ook als hij heeft te beoordeelen, heeft hij geen verklaringen af te geven omtrent de geloofwaardigheid van getuigen, zooals te Arnhem is geschied. Acht de rechter iemand niet geloofwaardig, dan stelt hij zijn getuigenis ter zijde. De fout

van deze heele Papendrechtsche zaak is een toegeven geweest aan de nieuwsgierigheid van het publiek. In plaats van enkel den laster te onderzoeken, is men getreden in een volledig onderzoek van den toestand te Papendrecht, waarin Minister en Kamer belang stelden, doch waartoe het Hof niet had moeten overgaan. Het heeft zich beschouwd als een enquêtecommissie.

Spreker vraagt den Minister om zoo iets desnoods met wetsvoorstellen te beletten. De leer van den heer LIMBURG, dat een getuige wèl aan een psychiatrisch onderzoek mag worden onderworpen acht spreker, ook al is het wettelijk geregeld, een verschrikkelijke leer.

De heer GOEMAN BORGESIUS: Als het wettelijk geregeld is, is het nog erger.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN erkent dit. Het is ook geheel verkeerd, dat men niet bedacht heeft, dat het rapport zou moeten worden gepubliceerd. Publiceert men het niet dan komt men terug tot den tijd der geheime gerichten.

De heer VAN HAMEL heeft alleen bedoeld, dat men had moeten bedenken, toen men tot het onderzoek overging, dat het rapport kòn moeten worden gepubliceerd.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN houdt vol dat ook zóó opgevat de zaak niet in orde zou zijn. In een rechtzaak mag geen enkel stuk aan de openbaarheid worden onttrokken. Daaruit voelt men, hoe gevaarlijk het is, om getuigen aan een onderzoek te onderwerpen. Spreker hoopt, dat het niet meer zal gebeuren, maar dat anders onze burgers beschermd worden door een wetswijziging.

Nu nog een woord over de rechterlijke macht in het algemeen. Spreker breekt die niet gaarne af, houdt haar hoog. Daarom komt hij ook altijd op tegen beschuldigingen van klassejustitie. Als men de rechters beschuldigt zich te houden aan het bestaande recht, dan is dat eigenlijk een compliment.

De heer HUGENHOLTZ is blij, dat de heer LOHMAN tot dat inzicht is gekomen. Dat is een erkenning van klassejustitie.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN heeft dat altijd in dien zin erkend.

De heer HUGENHOLTZ: Wij hebben het nooit anders bedoeld.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN: Maar men heeft hier niet een recht voor één klasse, het recht is voor allen hetzelfde. Het klassenrecht is voor het heele Nederlandsche volk. Maar dat recht wijzigt zich. En niet altijd rekent de rechter genoeg met de wijzigingen, die in de maatschappij opkomen. Deze erkenning van spreker zal vermoedelijk den heer HUGENHOLTZ genoegen doen. De rechter, die zich niet in een nieuwe beschouwing heeft ingedacht, en volgens de oude oordeelt, wordt dan van klassejustitie beschuldigd. Dat is de reden, waarom dikwijls klachten worden vernomen. Niet omdat de rechter partijdig is tegenover den arbeider, maar omdat hij niet genoeg inziet, dat er thans verhoudingen zijn, die min of meer moeten worden beschermd met het oog op het algemeen belang.

Maar soms gebeurt ook het omgekeerde. Er is een richting die den

rechter wil verheffen boven de wet en dat acht spreker hoogst bedenkelijk. In Rome had men den praetor, doch geen volksvertegenwoordiging. In Engeland heeft men den rechter en die houdt er zich strikt aan de termen der wet. Wanneer men de bevoegdheid om het Recht te wijzigen geeft aan den rechter, gaat men de Volksvertegenwoordiging voorbij. De rechters hebben als studenten soms dwaze denkbeelden van de universiteit meegebracht en daarmee gaan zij het leven in. En dan ruimt men de oude rechters op — en vraagt den Minister *douce violence* om ze er uit te zetten en plaats te maken voor de jonge doctoren zonder levenservaring die naar hun denkbeelden dan het recht zullen vervormen, zooals de universiteit hun dat heeft geleerd. Dan gaat men dus de Volksvertegenwoordiging voorbij. En zoo'n nieuwe rechter wordt dan toegejuicht, een *bon juge* genoemd in de kranten; of van iemand die zich aan de wet houdt, wordt gezegd, dat hij maar moest worden opgeruimd. Welnu ook rechters zijn menschen en komen dientengevolge onder den invloed van toejuiching of blaam.

Dit acht spreker te bedenkelijker, omdat stelselmatig in de wetenschap met God wordt gebroken. Dan worden *die* rechters vooral toegejuicht, die voor het nieuwe recht veel gevoelen. Zoo komt het atheïstische recht in de mode. Zoo krijgt men een rechtspraak, die heelemaal niet dienstig is voor den geest van het volk.

Als de rechters het recht moeten maken, dan zal men voortaan bij de rechtersbenoemingen er op gaan letten; dan wordt het recht verpolitiekt en komt er een scheuring in het volk, nog grooter dan toen men het volk een neutrale school wilde opdringen. Spreker heeft niets tegen rechtsontwikkeling en tegen vrijheid van denken, maar eerst als het nieuwe recht is doorgedrongen tot den geest van het volk, mag het worden gehanteerd.

Nog een enkel woord. Spreker heeft niet veel gezegd van het arrest van het Hof te Arnhem, en zal er ook niet veel van zeggen, omdat het z. i. geen blijk geeft van moed om personen aan te vallen, die zich niet kunnen verdedigen. Het is hoogst onaangenaam, als men te goeder trouw vonnis heeft gewezen, in een openbare vergadering te worden uitgemaakt voor partijdige rechters.

Wij hebben allen er groote behoefte aan, dat de rechterlijke macht hoog gehouden wordt. Geschiedt dat? In het vrije Engeland, noch in Duitschland is het geoorloofd een college te beleedigen, bij ons wèl. En hoever dat gaat, bleek spreker uit een staaltje in het *Weekblad voor het Notarisambt*. Spreker noemt den schrijver niet, omdat hij hem de eer niet wil aandoen zijn naam vermeld te zien in de *Handelingen* der Staten-Generaal. Dat stuk was beleedigend voor de rechterlijke macht. Er werd herinnerd aan het Fransche dichterwoord, dat de rechter u wit of zwart maakt naar de mate gij ellendig of machtig zijt. Spreker vraagt of het niet noodig is, tegen deze excessen bij de Strafwet op te treden.

VERGADERING VAN MAANDAG 12 DECEMBER 1910.

De heer VAN WIJNBERGEN had het voornemen over de Papendrechtsche zaak te spreken, en hij is daarin versterkt door de indirecte uitnoodiging van den heer LIMBURG. Hij zal geen historische uiteenzetting geven. Wanneer we de zaak bezien, dan staat vast, dat aan den rechter-commissaris te Dordrecht de eere toekomt, aan deze oude zaak frisch leven te hebben ingeblazen, daarvoor met verontwaardiging en beroering gepaard gaande belangstelling te hebben gewekt.

Dit is niet enkel het gevolg van het onderzoek van getuigen, doch hiervan dat een tijdlang de medici de zaak uit handen der justitie hebben genomen. Bestaat er voldoende reden voor de algemeene verontwaardiging? Spreker beantwoordt die vraag beslist ontkennend voor allen die op het gebied van de strafleer de moderne beginselen huldigen. Spreker heeft zich dan ook verbaasd over de critiek in de liberale pers en ter linkerzijde in deze Kamer. Jarenlang heeft men geroepen om een psychiater in het strafproces, en nu hij is gekomen, verloochent men hem. De moderne theorie, nu in toepassing gebracht, diende nu toch ook aanvaard te worden in haar gevolgen. Nu spreekt men echter van excessen, van extravaganties, zooals de heeren LIMBURG en VAN HAMEL gedaan hebben.

Dat is niet vleiend voor mannen als JELGERSMA, VAN ERP TAALMAN KIP en VAN DEVENTER. Zij stonden toch bekend als wetenschappelijke mannen van den eersten rang. Het is ook niet bemoedigend voor een professor als JELGERSMA, die professor zal blijven en voortgaan de jeugd te onderwijzen. Het is ten slotte onjuist, omdat hier slechts de consequenties zijn gekomen van het principe van de verwerping van den vrijen wil.

Men wilde immers slechts de maatschappij beveiligen tegen hen die zich onsociaal gedragen hebben of waarvan verwacht mag worden, dat zij het zullen gaan doen. Deze theorie is vóór twee jaar hier besproken en daarom zal spreker er nu niet te diep op ingaan. Het is alleen opmerkelijk, dat deze zaak is gekomen in dit jaar, nu nog pas op het internationaal criminaliteits-congres werd aangedrongen op het psychiatrisch onderzoek van degenen, die bij een strafproces betrokken zijn.

Opmerkelijk is, dat de Petersburgsche professor NABOKOW er toen reeds tegen opkwam.

Het bestuur van de Internationale Criminalistische Vereeniging moest wel de toezegging geven, dat het onderwerp op een volgende agenda zou komen.

Komt het daartoe, komt het tot hetgeen men wenscht, dan gaat de psychiater op den rechterszetel zitten en zal wellicht den jurist als deskundige hooren, tenzij hem geheel het terrein van het recht worde vrijgelaten, waartoe reeds sedert vele jaren pogingen worden aangewend. Citaten, waaruit dit blijkt, zijn te over te vinden. Spreker wil zich echter bepalen tot een citaat uit VON LISZT, reeds uit het jaar 1896. Dat citaat is uit de dagen van scherpen strijd tusschen juristen en psychiaters, doch thans zijn we reeds zoover, dat de juristen capituleeren, teneinde via de phychiatrie de leer van de moderne crimineele anthropologie te doen zegevieren. Spreker beroept zich in dit verband op een artikel van *De Tijd* van 19 Nov. l.l., waarin wordt aangetoond, dat juristen en psychiaters nauwer aanraking zoeken. Dit bleek reeds uit de vestiging van het Psychiatrisch-Juridisch Genootschap.

Vanwaar dan nu de verontwaardiging van de modernen? Deze is een gevolg van de omstandigheid, dat het optreden met de moderne theorie in dit geval ontactvol was, niet opportuun. Spreker heeft op een congres eens gevraagd aan professor LASONDER, waarom men in zijn systeem nog altijd van *straf* sprak, en kreeg toen ten antwoord, dat men dat nog deed uit vrees voor botsing met het volksrechtsbewustzijn. Mr. LASONDER heeft gelijk gekregen. De botsing heeft nu plaats gehad. Prof. JELGERSMA had echter volkomen gelijk, toen hij zich verzette tegen de z. i. zoo onbillijke kritiek, die op het proces volgde, o. a. in *Land en Volk*.

Wat spreker betreft, die altijd de moderne leer heeft bestreden, hem doet

deze zaak zoozeer geen leed. Het is precies gegaan zooals werd voorgesteld: het eerste optreden is reeds een fiasco.

Spreker herinnert nog eens aan het debat, nu twee jaren geleden, waarin door spreker en anderen reeds werd geprotesteerd tegen de moderne eischen der psychiatrie. Toen was men verontwaardigd, omdat spreker mannen als WINKLER en JELGERSMA te lijf ging. Nu is het enthousiasme voor de arme psychiaters heel wat bekoeld. Waarom? Toen ging het om de theorie, nu heeft men de practijk gezien.

Met kracht wenscht spreker, al verheugt hij zich er in, te protesteeren tegen hetgeen gebeurd is. Doch wie protesteeren met hem, moeten met hem aansturen op practisch gevolg. Spreker wil den psychiater niet uit de rechtszaal weren, maar de leiding blijve bij het O. M. en de rechtbank, de psychiater worde niet *dominus litis*. Uit alles blijkt, dat de deskundigen in dit geval de leiding overnamen; zij vormden zich een oordeel over alles wat de zaak betrof; zij bezochten Papendrecht, het stadhuis, gaven den rechter de psychologie der zaak, geheel en al voor den rechter klaar gemaakt.

Hiertegen heeft spreker evenzeer bezwaar, als tegen het onderzoek van getuigen, waaruit evenzeer de tyrannie van de theorie der moderne leer blijkt. PATER CATHREIN wees eenige jaren geleden op het zonderlinge, dat deze leer, die zoozeer de persoonlijke vrijheid bedreigt, van liberalen uitgaat. En mr. VAN DER MEIJ wees op de ironie, dat de leer der persoonlijke vrijheid door een Jezuiet moest worden verdedigd.

Waar wij heen gaan, zien wij bij dit onderzoek. Of een psychiatrisch onderzoek bij de wet kan worden toegelaten, zal spreker afwachten. Hij gelooft niet, dat zulk een ontwerp spoedig zal worden ingediend; voorloopig schaart spreker zich liever aan den veiligen kant, aan dien van de uitnemende rede van den heer LOHMAN. Toch heeft spreker reeds opgemerkt, dat men het onderzoek van getuigen en het bijzitten van psychiaters als iets gewoons ging beschouwen. Zoo o. a. verklaarde openlijk de heer SLINGENBERG, rechter te Almelo, in het Psychiatrisch-Juridisch Genootschap van 6 Maart 1909. Hierop wijst spreker den Minister. Groot bezwaar heeft spreker tegen de keuze van personen bij de benoeming der psychiaters in de Papendrechtsche zaak. Men gebruikt de psychiaters om de moderne theorie ingang te doen vinden.

Omtrent psychiaters is voor twee jaren hier gesproken door den tegenwoordigen Minister. Hij meende dat het niet aanging om de toerekenbaarheid te doen beoordeelen door deterministen, wat ons in strijd moest brengen met de beginselen van ons strafrecht. Hield men daarmede te Arnhem bij de keuze der psychiaters rekening? Elk woord van afkeuring aan het adres der psychiaters is onbillijk en onverdiend; spreker brengt aan hun rapport hulde. Van hun standpunt hielden zij hun wetenschappelijke reputatie op. Deze psychiaters waren menschen van wie men het zuiver natuurwetenschappelijk standpunt kende. Men wist wat men aan hen had. De heer LIMBURG wilde onderscheiden tusschen psychiatrie en psychologie. Dat kan spreker niet toegeven; kennis van de psychologie is noodig voor de beoordeeling van menschen uit psychiatrisch standpunt. En wanneer men nu te doen heeft met menschen die uitsluitend met zinnelijke omstandigheden rekenen, beschouwen zij den mensch niet als een stoffelijk wezen met onsterfelijke ziel en het verstand niet als een geestelijk vermogen. Waar de psychologie tot basis strekt der psychiatrie, daar is tusschen beide een onverbreekbare band.

Daarom is zoo treffend juist, wat de heer LOHMAN daarover Zaterdag heeft gezegd, hetgeen spreker citeert uit het *Analytisch Verslag*. De heer

LOHMAN sprak over het uitschakelen van God in de wetenschap, het wegcijferen van het principieel verschil tusschen goed en kwaad. Volkomen sluit spreker zich daarbij aan en tot adstructie daarvan brengt hij nog eens in herinnering, wat in Oct. 1908 door een Zwitsersch hoogleeraar werd geschreven in een psychiatrisch tijdschrift, waar gezegd wordt, dat aan een verantwoordelijkheid van paarden of bacteriën niet wordt gedacht, maar dat wij ze toch verantwoordelijk stellen en beoordeelen, al naar zij schadelijk of nuttig voor ons zijn. Het begrip van menschelijke verantwoordelijkheid stelde de schrijver hiermee op een lijn. Daartegen is immers altijd juist het bezwaar gegaan, dat men bewust stuurt in deze richting, waarbij men, zooals LISZT het zeide, ten slotte noodwendig en zuiver bij het „Determinismus" terecht moet komen.

Reeds in de inaugureele rede van prof. JELGERSMA is datzelfde uitgesproken; men wist dus precies, wat men aan hem had, want in die rede reeds verwierp hij het standpunt van den vrijen wil. Ook uit andere citaten van zijn werken blijkt hetzelfde. Men kende hem dus.

En nu vraagt spreker: welken waarborg geven dergelijke personen aan den Nederlandschen rechter, dat zij hem zullen inlichten in den geest van het Nederlandsche strafrecht? Wat te Arnhem is gebeurd, staat daar als een waarschuwing, waartoe de natuurwetenschappelijke methode in het strafrecht leidt. Deze leer slaat bij het volk niet in, maar sommige menschen willen er van profiteeren en den rechter vóór zijn. Als curiosum wijst spreker op een geval voor de rechtbank te Utrecht (*Weekblad van het Recht* no. 8976), waarbij het onder curateele stellen van iemand werd geweigerd, mede op grond, dat die curateele werd gevraagd als middel om wegens zwakte van geestvermogens aan een strafvervolging te ontkomen.

Wil men nu de practische conclusie aanvaarden die uit het gebeurde onafwendbaar moet worden getrokken, dan erkenne men, dat deze moderne strafrechtsleer verderfelijk is, dat deze atheïstische leer niet mag worden doorgevoerd. Naarmate de moderne theorie meer naar voren komt, naar die mate komt ook de juistheid uit van de Christelijke strafrechtsleer, zooals CATHREIN die zoo uitnemend heeft geleerd en uiteengezet. Wie op dat standpunt staan, geven wèl toe, dat er omstandigheden zijn, waarin men verzachtende omstandigheden voor den misdadiger kan vinden, zooals zoo uitnemend o. a. is uiteengezet in „De Christelijke beginselen in het recht", door mr. VERKOUTEREN, waar deze zegt, dat hij toegeeft, dat men niet alleen op de misdaad, maar ook op den misdadiger heeft te letten.

Nimmer was het oogenblik gunstiger om de moderne leer te bestrijden dan juist nu, zooals men in Duitschland heeft ingezien, nu men daar een speciaal periodiek er tegen is gaan uitgeven. Spreker doet een beroep op de pers en de rechters zelven om nu den strijd aan te binden, nu men inziet, dat het *zoo* niet kan. Prof. CARPENTIER ALTING heeft reeds een poging gedaan. Dat is een gunstig symptoom en een tweede gunstig symptoom is het optreden van den nieuwen prof. VAN HAMEL te Amsterdam, uit wiens inaugureele rede ook een andere toon spreekt omtrent de persoonlijke verantwoordelijkheid dan vroeger wel eens werd gehoord.

Grooter waarborg meent spreker te mogen zien in het feit, dat deze hoogleeraar naar den katheder werd geroepen uit de rechtzaal, waarin hij de moderne strafrechtleer in de practijk zag werken. De herinnering daarvan zal hem lang bijblijven, ten profijte van het onderwijs in het strafrecht aan de Amsterdamsche Universiteit.

Betreurt men het te Arnhem gebeurde, dan stoppe men ook de bron, en doet men dit niet, dan beklage men zich niet als het geval zich herhaalt.

Toevoeging van frissche krachten aan de rechterlijke macht is gevraagd. Frisch is een wat vaag woord; beter is: gezond naar lichaam en geest; want frisch geeft geen voldoenden waarborg. Ook bij schipbreuk, heeft dr. Kuyper eens gezegd, kan het frisch zijn.

De Minister vergete bij zijn wetgevenden arbeid en bij de uitvoering der wetten niet wat te Arnhem is geschied; hij zij uitermate behoedzaam met het nemen van maatregelen. Spreker wil dit aldus verduidelijken. Er zijn tal van zaken, op zichzelf onschuldig, doch waarvan het gebruik alleen mag worden toegelaten, wanneer epidemiën dreigende zijn.

De heer GOEMAN BORGESIUS zou gaarne eenige beschouwingen over het voornaamste onderwerp in dit debat in het midden brengen, maar na de rede van den heer VAN WIJNBERGEN zou dit debat zulk een grooten omvang aannemen, dat de begrooting niet vóór Kerstmis ten einde zou komen. Spreker begrijpt het vermanend woord van den Voorzitter, maar waar de heer VAN WIJNBERGEN de moderne strafrechttheorie heeft genoemd de bron van alle kwaad in dezen, daar zullen de voorstanders misschien daarop willen ingaan. Toch acht spreker het wenschelijker om deze theoriën eens afzonderlijk te bespreken op een dag in Februari b.v. Hij onderwerpt deze zaak aan het oordeel van den Voorzitter.

De VOORZITTER zou gaarne bijdragen tot bekorting van het debat. Maar kan men de Papendrechtsche zaak nu niet afdoen? Men is er nu eenmaal mede begonnen; men kan toch de wetenschappelijke beschouwingen laten rusten tot een aparten dag.

De heer DUYS kan zich met dit voorstel wel vereenigen, maar dan krijgt *De Standaard* gelijk, die indertijd heeft gevraagd of het hier een Parlement of een academie is?

Thans is hier alleen de Papendrechtsche zaak aan de orde en deze kan niet worden uitgesteld, omdat we er midden in zitten.

In het a.s. voorjaar komen verschillende belangrijke wetsontwerpen aan de orde, o. a. de Bakkerswet. Moeten we dan onzen tijd gaan verdoen aan moderne strafrechttheoriën?

Het Nederlandsche volk heeft recht op behandeling van de Papendrechtsche zaak en spreker persoonlijk wil aan den Minister eenige vragen stellen. Dat kan niet worden uitgesteld.

De VOORZITTER blijft bij zijn gevoelen, dat het wenschelijk is, het debat betreffende Papendrecht af te doen en de wetenschappelijke beschouwingen later te houden.

De heer GOEMAN BORGESIUS meent, dat hoe goed de presidiale bedoeling ook is, de zaak moeilijk kan worden afgedaan zonder op den scherpen aanval van den heer VAN WIJNBERGEN in te gaan, en spreker heeft reeds om zich heen gehoord, dat zij, die daar nauw bij betrokken zijn, hun tegenwerpingen wenschen te maken. Het zal niet gaan, de Papendrechtsche zaak en de strafrecht-theorie te scheiden, maar dan komt er van afdoen van de begrooting niets.

Daarom stelt spreker voor, het debat over Papendrecht voort te zetten op een nader te bepalen dag in Februari.

De heer VAN NISPEN TOT SEVENAER (Nijmegen) erkent, dat de tijd uitermate kort is. Maar hij meent, dat de zaak voor 3/4 gedeelte is afgehandeld, en komt men er in Februari op terug, dan is de nu bestede tijde verloren, en zal men er nog eens misschien wel 14 dagen aan besteden. Men heeft gezegd, dat de moderne theorie scherp is aangevallen, doch men kan daarop een volgend jaar terugkomen. Het volk heeft belang bij het beëindigen van de Papendrechtsche strafzaak, niet bij het beëindigen van een academisch debat. Wil men andere onderwerpen uitstellen, dan kan men dit overwegen.

De heer GOEMAN BORGESIUS blijft van meening, dat nu óf het debat te lang zal duren, òf de hoofdzaak niet tot haar recht komen, maar toch voldoet spreker aan den wensch van den Voorzitter en trekt diensvolgens zijn voorstel in.

Hij zal nu aan de zaak eenige aandacht wijden, zij het in telegramstijl, en hoopt, dat de heer DUYS straks dit voorbeeld zal volgen, dan zal het gesprokene althans iets hebben uitgehaald.

Spreker stelt er prijs op, het woord te voeren vóór den Minister. Veel van dit debat gaat wel over zijn hoofd heen, maar toch lang niet alles. Het Openbaar Ministerie heeft in de Papendrechtsche zaak een groote rol gespeeld, en daarvan is de Minister de chef, en hij kan het niet lijdelijk aanzien, dat het O. M. woorden gebruikt of handelingen verricht, welke niet in het algemeen justitieel belang zijn. Maar er is meer.

De vraag is te recht gesteld, of, afgezien van het *jus constituendum* getuigen object mogen worden gesteld van een psychiatrisch onderzoek. Deze vraag is beslist ontkennend beantwoord door den heer LOHMAN; door anderen echter anders. Spreker wil gaarne weten, hoe de Minister er over denkt, want, als de wet dit onderzoek niet toelaat, moet de Minister de bestaande wet handhaven en overtreding straffen. Aan die vraag, of de bestaande wet het toelaat, is de belangrijke vraag vastgeknoopt: zou wettelijke regeling van deze materie wenschelijk zijn, om het mogelijk te maken getuigen psychiatrisch te onderzoeken onder wettelijken waarborg?

Spreker hoopt dat de Minister elken aandrang in die richting zal afwijzen. Reeds bij interruptie gaf spreker te kennen, dat hij wettelijke regeling nog bedenkelijker zou vinden. Mocht hetgeen te Arnhem is geschied, in Nederland practijk worden, dan waren wettelijke waarborgen noodig, doch naar sprekers meening moet die practijk onmogelijk worden gemaakt. Voor hem is psychiatrisch onderzoek van getuigen een ergerlijk misbruik, zelfs als er een wettelijk vernis van waarborgen bij is. Wettelijke regeling zal ons verder in het moeras helpen, het Arnhemsche feit niet doen blijven wat het blijven *moet:* een unicum. Spreker zou niet gaarne willen dat de Nederlandsche rechter den indruk had, dat men hier in de Kamer het gebeurde nóg zou kunnen billijken als maar ook de getuigen à charge waren onderzocht, wanneer er maar geen psychologisch doch alleen een psychiatrisch onderzoek hadde plaats gehad. Spreker komt niet op tegen de excessen, maar tegen de zaak zelve.

Men zal spreker wijzen op het gevaar, dat een rechter te veel waarde kan hechten aan een onbetrouwbaar getuige. Maar zal dat juist iemand zijn, die voor psychologisch onderzoek in aanmerking komt? Spreker kan er o. m. op wijzen, dat de minst betrouwbare getuigen soms juist de slimsten

zijn. Het gevaar is echter zoo groot niet. Wat hier is gebeurd, is niet alleen een unicum, het is ook een novum.

De bestaande klachten over de rechtspraak betreffen niet dat de rechters te veel waarde zouden hechten aan onbetrouwbare getuigen. Het gevaar, dat, als men den getuige niet maakt tot object van psychiatrisch onderzoek, wel eens te veel waarde kan worden gehecht aan onbetrouwbare getuigen, is niet zoo groot, als het gevaar dat getuigen, Nederlandsche burgers, als imbecielen en querulanten worden gebrandmerkt.

Hij hoopt, dat de Minister zich eens en vooral daartegen zal verzetten. Die lijst van imbecielen en querulanten is openbaar gemaakt, wat velen hebben afgekeurd, maar toch zou het nog erger zijn, als men de rechters liet werken met geheime rapporten. Men heeft den Minister lof gebracht voor het verhinderen van verdere publicatie, waarop spreker niets afdingt, maar toch heeft spreker dat meer beschouwd als een zachten wenk van den Minister, toen hij zag, dat het in Nederland mis liep met deze manier van doen, om daarmede op te houden.

En nu is er nog één punt. Anderen zullen opstaan om den scherpen aanval van den heer VAN WIJNBERGEN te beantwoorden. Het heeft spreker verbaasd, tegenover de algemeene afkeuring aan deze zijde, dat de heer VAN WIJNBERGEN daarin aanleiding vond om de schuld van het gebeurde op de linkerzijde te werpen. Welk bewijs gaf hij daarvoor? Citaten uit redevoeringen en brochures. Het blijkt, dat men een aanhanger kan zijn van de moderne rechtstheorie zonder het gebeurde in bescherming te nemen.

De heer VAN WIJNBERGEN gaf den Minister den raad, geen rechters te benoemen die de moderne rechtstheorie aanhangen. Het verbaasde spreker, den heer VAN WIJNBERGEN een beroep te hooren doen op den heer LOHMAN. De heer LOHMAN beval juist aan, te letten op kennis en vooral op karakter, niet op godsdienstige of wijsgeerige overtuiging.

De heer VAN WIJNBERGEN wilde geen blaam werpen op de psychiaters, doch hij verweet hen, te willen zijn *domini litis*, zich van de zaak te hebben meester gemaakt. Spreker heeft grooten eerbied voor de psychiaters en voor de Vereeniging voor psychiatrie, op wier honorair lidmaatschap spreker trotsch is. Doch het gebeurde moet een les wezen voor de psychiaters tot een meer bescheiden optreden en zij moeten luisteren naar het woord van een collega uit Duitschland, die vreesde dat de psychiatrie de Prügeljunge zou worden, omdat de rechter te veel de verantwoordelijkheid zou laten aan den psychiater. *Wenn das Gutachten gut medizinisch ist, ist es nicht juristisch, und wenn es gut juristisch ist, ist es nicht medizinisch!* En dan voegt die professor er nog bij, dat, wat de psychiaters kunnen geven, slechts een waarschijnlijkheidsdiagnose is op persoonlijke indrukken gevestigd, en dat daarom de psychiatrische wetenschap slechts hulpmiddel kan zijn.

Deze woorden bevatten volgens spreker waarheid; de psychiatrie zal ook z. i. slechts een prachtig hulpmiddel zijn en blijven, maar meer niet. Anders konden de beste psychiaters wel eens de slechtste rechters blijken te zijn.

Er zijn tal van grensgevallen in de toerekenbaarheid; daarom is gereserveerd optreden zoo hoog noodig.

Spreker zegt het den heer VAN WIJNBERGEN na, dat de psychiaters niet mogen zijn de heeren van het proces, — de domini litis, — want zij hebben slechts gegevens te verzamelen, ten einde den rechter tot een goede rechtspraak te doen komen.

De heer DUYS heeft van den heer BORGESIUS den wenk gekregen in telegramstijl te spreken en spreker zal dien wenk gaarne aanvaarden, mits

hij niet de kosten behoeft te betalen van verzending der rede, die door den heer BORGESIUS in diens telegramstijl is gehouden.

Spreker mengt zich niet in het theoretisch-wetenschappelijk debat.

. . . . . (1)

VERGADERING VAN DINSDAG 13 DECEMBER 1910.

De heer REGOUT, Minister van Justitie . . . . . .

Thans *de* zaak. Toen het laatste arrest in de Papendrechtsche zaak was verschenen, heeft de Minister overwogen, in hoeverre hij in de beslissing moest berusten, en of hij nog een nieuwe voorziening moest provoceeren. Spreker dacht daarbij aan het ook door den heer VAN HAMEL gememoreerde punt van de subjectieve opvatting omtrent het algemeen belang bij smaadschrift. Spreker ontdekte echter, dat het arrest op dit punt in overeenstemming is met de jurisprudentie van den Hoogen Raad, krachtens een arrest van 29 Juni 1908 (*Weekblad van het Recht* nº. 8745).

Dit is dus geen novum. Het arrest is overeenkomstig de jurisprudentie van den Hoogen Raad. Den heer DUYS geeft spreker de waarschuwing, dat diens meening omtrent de subjectieve opvatting van het algemeen belang niet de juiste is, wanneer soms een zijner vrienden het met smaadschrift mocht willen probeeren.

Tegenover deze jurisprudentie bestond dus geen reden om aan den advocaat-generaal bij het Arnhemsche Hof opdracht te geven, om bij den Hoogen Raad cassatie aan te teekenen in het belang der wet.

Een veroordeeling van GARSTHAGEN wenschte spreker voorts niet te provoceeren, en waar deze ontslagen was van rechtsvervolging, zooals ook de advocaat-generaal had gerequireerd, — al was het ook op andere dan de door hem gestelde overwegingen, — bestond er ook voor den advocaat-generaal geen aanleiding om *sua sponte* cassatie aan te teekenen.

Het rapport van de deskundigen was reeds gedrukt voor het spreker bekend was, gedrukt op initiatief van het parket bij het Hof te Arnhem. Er waren twee imprimés, het tweede waarschijnlijk van de zijde der verdediging, althans niet afkomstig van de justitieele autoriteiten. Spreker zou zeker een verbod hebben uitgevaardigd tegen het drukken van het rapport, maar ook van andere zijde schijnt het rapport gedrukt te zijn, want vóór de voorlezing voor het Hof hadden alle groote bladen reeds een résumé.

In een strafzaak mogen geen stukken ter tafel worden gebracht dan wanneer zij, behalve aan het rechtscollege en het parket, ook aan de verdediging zijn meegedeeld. Dus geen gebruik van geheime stukken. Ook mag uit den aard der zaak geen recht worden gedaan op eenig stuk, dat niet in het geding is gebracht. Maar voorlezen is iets anders dan *publiceeren*. De publieke behandeling heeft ten gevolge, dat niets geheims in het geding kan worden gebracht ten voordeele of ten nadeele van den beklaagde. Maar als de zaak eenmaal is beslist, moeten de sporen daarvan zooveel mogelijk verdwijnen, en daarom zijn ook de strafregisters geheim, ofschoon er slechts publiek uitgesproken vonnissen in voorkomen.

Thans zijn te veel exemplaren van het rapport in allerlei handen gekomen. De Minister heeft niet geaarzeld het parket mede te deelen, dat hij het drukken afkeurt. En evenzoo heeft de Minister afkeuring uitgesproken

(1).
N.B. Deze rede is niet verder overgenomen omdat voor dit tijdschrift alleen het wetenschappelijk gedeelte van het debat van waarde is. (Red. M. R. T.).

over het feit — indien het juist was —, dat de advocaat-generaal had verklaard, dat twee personen onschuldig waren veroordeeld, die bij een onherroepelijk geworden rechterlijk gewijsde waren veroordeeld. De advocaat-generaal heeft niet ontkend, de woorden te hebben gesproken, in tweeden termijn, mogelijk in het vuur eener improvisatie. Maar hij herinnerde het zich niet, wat zeer wel mogelijk is. De Minister wacht het stenografisch verslag af om te beoordeelen, of hij alsnog afkeuring zal moeten te kennen geven.

Waar spreker nu over dit stenografisch verslag even spreekt, deelt hij mee, dat de stenografen ter terechtzitiing waren als gevolg van een opdracht van sprekers ambtsvoorganger. Had spreker er aan gedacht, dan had hij de stenografen daar niet aanwezig doen zijn. Hij is niet een tegenstander van stenografische verslagen, maar wel zoolang dit niet wettelijk is geregeld. Op dit oogenblik wil spreker niet, dat stenografen vanwege het Departement van Justitie zittingen bijwonen; hij wil den schijn vermijden van het oefenen van pressie, of dat het dient ter contrôle van de behandeling.

Spreker kan niet zeggen, dat de Papendrechtsche zaak geheel uit is; hij heeft administratieve maatregelen in overweging, maar daarover kan de Minister zich nu niet nader verklaren.

Het ligt niet in zijn bedoeling, de Papendrechtsche zaak te doen hervatten, of het rapport van den politiebeambte VAN DE POLL over te leggen. De blaam, op dezen beambte geworpen, is niet verdiend. Op verdienstelijke wijze heeft hij zich gekweten van een zeer ondankbare taak. Het administratief onderzoek in Papendrecht acht spreker uit justitieel oogpunt verkeerd — de Kamer heeft het echter gewild, en dus is het geschied. De hoofdredacteur van het *Weekblad van het Recht* is dit geheel met spreker eens, en met bijzondere voldoening merkt de Minister op, dat die hoofdredacteur juist aanhaalde wat spreker ten deze als lid der Kamer had betoogd.

En waarom zet de Minister het onderzoek niet voort? In het algemeen belang. Het wordt tijd, dat te Papendrecht rust kome, dat de strijd van meeningen ten nadeele van het gezag er eindige. Als Nederlandsch burger met een beetje gezond verstand oordeelt de Minister dat het niet meer mogelijk is, in Papendrecht een onbevangen, onpartijdig oordeel te vinden over feiten, die jaren geleden zijn voorgekomen. Wie Papendrechter is, staat links of rechts, is links of rechts bevooroordeeld. De Minister verklaart dus het onderzoek gesloten! Uit dienzelfden hoofde is overlegging van het rapport van de Poll ongewenscht. De opdracht van dien inspecteur was een algemeene; hij ging verder dan de strafbare feiten, onderzocht verhoudingen en familieomstandigheden, waarvoor hem geen blaam mag treffen. Voor het publiceeren daarvan, dat het kwaad zou verergeren, krijgt men 's Ministers medewerking echter niet.

Gevraagd is, in hoeverre de Minister met het oog op de bestaande wet het psychiatrisch onderzoek van getuigen geoorloofd acht? 's Ministers standpunt in deze is dit: Geen enkele getuige in een strafzaak is verplicht, zich aan een psychiatrisch onderzoek te onderwerpen. Maar daarnaast, wanneer een rechter-commissaris, over wien spreker geen zeggenskracht heeft, het goedvindt een getuige psychiatrisch te doen onderzoeken, en deze getuige zich niet verzet, kan spreker dit niet beletten, maar hij acht ook dit verkeerd. Bepaaldelijk ingrijpen mag de Minister niet, hij kan alleen aan de parketten een vingerwijzing geven over eigen inzicht. Hoe gaarne men ook zou willen ingrijpen, de fout die spreker dan zou begaan, zou veel erger zijn dan tien Papendrechtsche zaken. Bij circulaire zal

spreker de parketten aanschrijven, dat in den regel alleen bij zeer hooge uitzondering getuigen psychiatrisch of psychologisch mogen worden onderzocht.

Blijft het psychiatrisch rapport van deskundigen het eigendom der justitie? Deze vraag hield ook spreker bezig, toen hij het parket te Arnhem per draadbericht verzocht, de verdere publicatie van het rapport te beletten. Op dit punt meent spreker, dat het rapport nu niet alleen het eigendom is van de justitie (1). Ook hier moet intellectueele eigendom worden erkend, maar alleen met medewerking van de justitie moest publicatie van dergelijke rapporten mogelijk zijn. Spreker herinnert in dit verband aan een rapport, door een officier van justitie gepubliceerd in het *Tijdsehrift voor Strafrecht,* zonder vermelding van namen, alleen als algemeen geval, in een wetenschappelijk belang.

Ook hier weer kan de Minister niet verder gaan dan de aandacht der parketten hierop vestigen, dat zij er toe zullen medewerken om aan de magistraten het verzoek te richten, bij benoeming van deskundigen den eisch te stellen, dat het rapport eigendom zij der justitie, en niet mag worden gepubliceerd dan met haar verlof.

Met eerbiediging van de zelfstandigheid der rechtscolleges, wenscht de Minister toch op te merken, dat in het bijzonder wat het psychiatrisch onderzoek in de Papendrechtsche zaak betreft, deze niet is te noemen de schoonste bladzijde uit de geschiedenis der Nederlandsche justitie.

Het is geweest: *Qui s'y frotte, s'y pique.*

Wie met deze zaak te maken hebben gehad, hebben er niet toe medegewerkt, het aanzien der justitie te verhoogen. De heer VAN HAMEL wees op de noodzakelijkheid van absolute onbevangenheid en kalmte bij de justitie, vrijheid van alle opwinding en hartstocht, kalm en bedaard. Onze justitie heeft hier inderdaad een voorbeeld te nemen aan hetgeen de Engelsche rechters — die overigens een wat andere natuur hebben — zoo gemakkelijk kunnen zijn. Dat is van deze tafel altijd zoo begrepen. Dat bewijzen de circulaires, die aan de parketten zijn gericht, en waarin er bij herhaling op is gewezen, dat zij zich hebben te onthouden van berispingen aan het adres van getuigen. In zooverre onderschrijft dus spreker ten eenenmale het betoog, dat in de rechtzaal zoodanige toon moet heerschen, dat die vertrouwen wekt. Is er gezondigd, dan kan men het misschien begrijpen, maar nooit verdedigen. Maar ook leden van de balie missen zelf wel eens de kalmte, bij strafzaken zoo buitengewoon noodig.

Deze strafzaak heeft aan het gezag der justitie geen goed gedaan. Dit is eenvoudig te aanvaarden, maar *à ce malheur quelque chose est bon.* De strafzaak kan wat leeren — in ieder veroordeelend vonnis zit altijd nog een afschrikwekkende kracht, en de afkeuring door de publieke opinie van het gemis aan kalmte zal den rechters een waarschuwing wezen, hun zelfbeheersching te bewaren.

Een tweede vonnis is door de publieke opinie gewezen: de overdreven invloed van den psychiater in de strafzaal wordt door ons volk niet geduld.

---

(1) Op de vraag van den heer LIMBURG, als wiens „intellectueel eigendom" het rapport der psychiaters moet worden beschouwd, antwoordde de Minister dat het niet *alleen* aan de justitie behoorde, maar dat hij betreurde dat dit niet het geval was. Het antwoord is niet volledig. Zoodra het rapport in de openbare terechtzitting was *voorgelezen,* bestond er geen „intellectueel eigendom" meer van. Het viel toen onder art. 4 der Auteurswet, luidende: „Behalve in de door Ons te bepalen gevallen bestaat er geen auteursrecht van wetten, besluiten, verordeningen *en van hetgeen verder in woord of schrift, door of vanwege eenige openbare macht ter algemeene kennis gebracht is."*
(„Nieuwe Courant". Ochtendblad van 14 December 1910. Red. M. R. T.).

Ook hier zal dit vonnis afschrikwekkend werken en dit beschouwt spreker als een groot goed.

Een groot voorrecht noemt spreker het, dat de heer VAN HAMEL, die inzake het strafrecht staat in de eerste gelederen, hier het rapport afschuwelijk noemde. Dit moet niet alleen in de theorie, maar ook in de praktijk een ontzettenden invloed hebben. Gelijken invloed zal hebben het oordeel van den heer LIMBURG, en de uitspraken van de heeren LOHMAN en VAN WIJNBERGEN — al kon men van de beide laatste heeren vermoeden, dat zij er zóó over dachten, ook zonder dat zij het uitspraken. Die uitingen beschouwt de Minister als een groot goed, dat hij niet gaarne zou prijsgeven. De vraag is nog, of de Papendrechtsche zaak in haar nawerkenden invloed, niet nog zeer goede gevolgen zal hebben, als zij zelve vergeten is, en aldus meer goed dan kwaad zal doen.

Thans nog enkele punten in verband met deze zaak. De Minister juicht het toe, dat prof. VAN HAMEL het psychiatrisch onderzoek beperkt wil zien tot de personen, die ziekelijke stoornissen vertoonen. De Minister juicht dit te meer toe, omdat prof. VAN HAMEL in 1906, in de Nederlandsche Juristenvereeniging, ook de feiten aan dergelijk onderzoek scheen te willen onderwerpen, en daarmede zou de Minister zich in het geheel niet kunnen vereenigen, want dan zou men bijna in elke strafzaak, bij recidive, den psychiater in de rechtzaal moeten roepen, ook zonder dat te voren ziekelijke stoornissen waren geconstateerd. Dan zou men komen tot wat mr. DE JONG, naar sprekers meening volkomen terecht, in dezelfde vergadering der Juristenvereeniging wraakte: dat de psychiater de gewone gast werd in de strafzaak. Het oordeel van prof. VAN HAMEL wordt gedeeld door ASCHAFFENBURG, hoogleeraar te Keulen, wat den Minister te meer bevreesd maakt, omdat ook deze hoogleeraar is een man van groote autoriteit.

De heer VAN HAMEL verklaarde nu ook — en dit juicht spreker evenzeer toe — dat hij een psychologisch onderzoek van getuigen door deskundigen afkeurt. Hier schuilt zeker een gevaar, dat niet gering is. Dit psychologisch onderzoek is begonnen op initiatief van STERN uit Breslau, die aan VON LISZT verlof vroeg, proeven te houden. Deze experimenten hadden plaats aan het Seminar te Berlijn. Een onderlinge ruzie werd door twee studenten gefingeerd; men begon met te vechten, en eindigde met te schieten. De Minister citeert omtrent deze experimenten WILHELM STERN (*Beiträge zur Psychologie der Aussagen*).

In Duitschland zijn er velen, die het bij deze experimenten willen laten. STERN zelf wil een getuige, die in *foro poenali* verschijnt, psychologisch laten onderzoeken, wat steeds geschiedt door psychiaters. Er is een heele serie van deze onderzoekingen, precies hetzelfde dus wat in de Arnhemsche behandeling is geschied. STERN heeft ook tegenstanders, onder wie bijvoorbeeld GOSSCHALK, die vreesde, dat ten slotte „das Volk an sich selbst irre wird". (1)

In Duitschland staat men nu voor een nieuwe Processordnung, besproken op congressen. Dezelfde bekende psychiatrische hoogleeraar ASCHAFFENBURG stelde op een dier bijeenkomsten als eisch, dat wettelijk het psychiatrisch onderzoek van getuigen geregeld zou worden. Een interruptor riep toen: *Sechs Wochen in die Irrenanstalt!* — wat beteekende, dat dáár alleen dergelijk onderzoek mogelijk zou zijn. Die interruptor was VON LISZT, de voorganger van de moderne strafrechttheorie voor Duitschland en voor de geheele wereld. Is er dus geen *periculum?*

(1) Cf. het opstel van Prof. Mr. J. SIMON VAN DER AA, „Over de waarde van getuigenis in strafzaken". Deel XXI, pag. 189 vgg. T. v. Str. (Red. M. R. T.).

De heer DUYS: Was die interruptie misschien ook ironie?

De heer REGOUT, Minister van Justitie, is er niet in geslaagd om er zich van te overtuigen, dat het ironie van VON LISZT was, want men heeft ten slotte met algemeene stemmen aangenomen een conclusie, die in dezelfde richting gaat. De Minister mag ook te minder aannemen dat het ironie is, want in de nieuwe Strafordnung wordt voorgesteld om het onderzoek van *beklaagden* gedurende 6 weken in een krankzinnigengesticht te veroorlooven, terwijl ASCHAFFENBURG dien termijn zelfs onbepaald uitgebreid wil zien, omdat hem eens bij een onderzoek 6 weken te kort was gebleken.

De Minister juicht het toe, dat de pas opgetreden prof. VAN HAMEL, die op de jongelieden een geoorloofd suggestieven invloed zal hebben, verdediger in deze strafzaak is geweest, en blijkens zijn inaugurale rede opkomt tegen de overdrijving van de psychiatrie en van de moderne leer. Dat hij, met dit oordeel gewapend, zijn taak begint, is van groote beteekenis voor de studie van ons strafrecht in Nederland, wat van de hoogleeraren afhangt. Spreker juicht dit zoozeer toe, omdat hij hoopt, nog eens te komen tot een herziening van het Wetboek van Strafrecht, en dan zal hij zeer gaarne samenwerken met zijn vroegeren leermeester, den heer VAN HAMEL. Ondanks de diepe klove, die geslagen is door het verschil in levensopvatting tusschen spreker en den heer VAN HAMEL, bestaat er een ruim gebied voor vruchtbare samenwerking.

Nog enkele afzonderlijke punten.

Enkele leden brachten de benoemingen in de rechterlijke macht ter sprake en bepleitten het brengen van geschikte elementen in de rechtscolleges. Geheel onderschrijft spreker het betoog van den heer LOHMAN, dat een heldere opvatting van de dingen bij benoemingen moet vóórgaan boven diepgaande kennis in *fore poenali*. Spreker hecht aan menschenkennis en hij betreurt, dat er bij onze rechterlijke macht personen zijn, die alleen den weg kennen van de studeerkamer naar de rechtzaal. Verbetering hierin kan worden bereikt door zich te bemoeien met nuttigen arbeid op sociaal gebied, liefdadigheid, vereenigingsleven. Spreker kent een rechter, die zijn leven lang in de rechtzaal heeft gezeten en nooit een cel zag. Dit mocht niet kunnen gebeuren. Spreker hoopt, dat deze indirecte invloed op de rechterlijke ambtenaren door dezen zal worden aanvaard.

De rede van den heer DUYS was spreker buitengewoon onaangenaam, omdat hier woorden zijn gesproken over justitie en politie, die spreker in hooge mate betreurt. Wij zijn van de vertegenwoordigers van de fractie waartoe de heer DUYS behoort, krasse uitdrukkingen gewend, doch zijn naaste geestverwanten zelfs moeten deze rede van eigen standpunt zóó overdreven achten, dat die rede alleen treft dengene die haar heeft uitgesproken.

Wanneer in de rechterlijke macht dingen worden gevonden, die afkeuring verdienen, dan aarzelt de Minister niet die uit te spreken; hij heeft daarvan nog pas blijk gegeven. Maar waar wij hebben een rechterlijke macht, die naar haar beste weten, naar plicht en geweten, bewust onpartijdig, haar moeilijke taak volbrengt, moeten wij daar trotsch op zijn; dat moet zoo blijven. Dat brengt mee, dat onze critiek opbouwend moet zijn, geen critiek die niets beoogt dan het gezag omlaag te halen en propaganda te maken, een propaganda, die, voor zoover spreker het Nederlandsche volk kent, zal uitvallen in andere richting dan de spreker het zich voorstelt. *Failures*, vergissingen, begaat iedereen; wie onzer spreekt hier geen rede uit, waarover hij naderhand wel eens denkt dat ze beter niet gehouden ware? De heer DUYS zie zijn redevoeringen in de *Handelingen* er maar op na.

Opzettelijk heeft spreker gegevens verzameld over dit jaar, omtrent vervolgingen tegen de politie ingesteld. Hieruit blijkt, dat als een politieambtenaar zich schuldig maakt aan een strafbaar feit, deze zonder aanziens des persoons, absoluut onpartijdig, wordt gestraft.

Natuurlijk kan echter een ambtenaar bij de waarneming van zijn taak van een verkeerd inzicht doen blijken.

Spreker komt nu tot de benoeming van den officier van justitie te Almelo tot procureur-generaal bij het Hof in den Haag. De officier van justitie weigerde in Almelo een vervolging in te stellen in de Tubbergsche politiezaak en spreker brengt hem daarvoor hulde. Aan iederen ambtenaar van het O. M. laat spreker volkomen vrijheid van handelen, naar eigen overtuiging, maar daar hij hiërarchisch onder den Minister is gesteld, zal deze bij een misvatting door het O. M. een berisping toedienen, of meer ernstige maatregelen nemen. THORBECKE had zelfs de ambtenaren van het O. M. even zelfstandig willen maken als de rechters.

Wanneer een ambtenaar van het O. M. overtuigd is, dat een feit niet vervolgbaar is, al is het strafbaar, en hij vervolgt dit dan ook niet, dan heeft hij goed gedaan. Spreker zou het betreuren, als de ambtenaar anders deed. Verantwoordelijkheidsgevoel moet bij het O. M. worden aangekweekt. Het doet niets tot de zaak af, dat de hier bedoelde politiebeambte nu later toch vervolgd en gestraft werd. De zaak is in appèl en dus laat spreker er zich niet over uit. De ambtenaar van het O. M., tegen wien de heer DUYS zich keerde, heeft eenvoudig de zaak niet willen vervolgen, omdat hij dit niet in overeenstemming achtte met zijn persoonlijke overtuiging. Iets anders beteekent zulk een weigering niet. De mogelijkheid om zich te wenden tot andere justitieele autoriteiten was daardoor niet afgesneden en het is dan ook geschied.

Moet deze ambtenaar, over wien altijd slechts goede rapporten zijn ontvangen en dien spreker als oud-collega goed kent, alleen ten pleiziere van den heer DUYS niet bevorderd worden? Spreker herinnert er aan, dat de procureur-generaal bij het Arnhemsche Hof, die den ambtenaar ten slotte een vervolging gelastte, bij dit bevel aanteekende, dat hij de eerste weigering van een vervolging niet afkeurenswaardig achtte.

De heer LOHMAN zeide, dat bij bevorderingen niet het oordeel van het O. M. moest worden gevraagd over de leden der rechterlijke colleges. Hoe gaat het bij dergelijke zaken? Wanneer bij een college een rechter-vacature is, komen requesten in, die de procureur-generaal zendt aan de presidenten der colleges en deze plegen de officieren van justitie te raadplegen. Dat is een maatregel waarop de Minister geen invloed kan oefenen. Maar ietwat bedenkelijker dan de — inderdaad ietwat bedenkelijke — inlichtingen van den officier, acht de Minister inlichtingen van den president alleen, bij promotie van een lid der zittende magistratuur. Dat zou voor jongere magastraten tot verlies van zelfstandigheid kunnen voeren, waar zij juist met de presidenten samenwerken. Het Departement wint trouwens op verschillende wijzen inlichtingen in.

De Minister hoopt, dat men vertrouwen hebben zal in zijn houding in de zaak van Papendrecht. Hij hoopt, dat de Kamer hem — zij het stilzwijgend — dat vertrouwen zal verleenen om verder te gaan op dezen weg. Hij weet daarbij niet de instemming te hebben van den heer DUYS, maar na diens heftige rede tegen de politie en de justitie is het den Minister veel aangenamer dat hij de instemming van dezen afgevaardigde niet heeft.

De heer VAN HAMEL zal zich bij zijn repliek houden aan de tien minuten.

Hij zou deze niet hebben aangevraagd, zoo niet de heer VAN WIJNBERGEN gisteren een krassen aanval had gedaan op de nieuwere richting in het strafrecht.

Spreker meent, dat deze richting niet getroffen is door het wapen, door dien afgevaardigde gesmeed uit het rapport der deskundigen. Deze richting wil alleen onderzoeken de psychische en sociale invloeden die de criminaliteit beheerschen om beter te kunnen beoordeelen welke preventieve maatregelen tegen personen, welke sociale maatregeleu voor de maatschappij zijn te treffen. Het onderzoek van getuigen heeft daarmee niets te maken, wel dat van beklaagden. Spreker meent overigens, dat er bepaalde misdrijven kunnen zijn, waarbij de rechter zal moeten oordeelen of een psychiatrisch onderzoek van getuigen wenschelijk is te achten.

De nieuwe richting zou aan het psychiatrisch onderzoek van beklaagden zoo groote uitbreiding hebben gegeven, dat nu ook getuigen er aan worden onderworpen. Spreker herinnert er echter aan, dat de Minister zelf aanvoerde, hoe de „Psychologie der Aussage" niet is uitgegaan van juristen, maar van psychologen. De bedoeling was niet juist het onderzoek van getuigenissen in de rechtzaal, maar in het algemeen in het leven.

De nieuwe richting heeft zeker excessen, maar daardoor wordt ze zelf nog niet veroordeeld. Er zijn excessen, wanneer een ketel springt; bij de sport; in den godsdienst wanneer deze voert tot inquisitie en ketterjagerij — er zijn ook excessen zelfs in parlementaire welsprekendheid.

Spreker neemt niets terug van wat hij heeft geleerd en draagt daarvoor de volle verantwoordelijkheid — hij dankt den Minister voor zijn vriendelijke woorden, maar bedankt voor de verantwoordelijkheid voor een caricatuur welke men van zijn leer maakt.

De heer DE VISSER vroeg spreker tijdens de rede van den heer VAN WIJNBERGEN: wie vindt de aanpassing van oud en nieuw? Die vindt geen mensch, was sprekers antwoord, de feiten vinden de aanpassing.

Spreker is gaarne bereid tot samenwerking met den Minister aan wiens rede hij hulde brengt.

De heer LIMBURG zal niet de principieele vragen behandelen, die zijn aangeroerd door de heeren VAN WIJNBERGEN en DE SAVORNIN LOHMAN. Een wijsgeerig, principieel debat zou anders waarde hebben. Het is gegaan als spreker vreesde. De psychiatrie is inderdaad in discrediet gebracht. De hulde van den heer VAN WIJNBERGEN was de grootste slag, die de drie psychiaters kon treffen. *De* moderne strafrechtleer heeft afgedaan met *den* vrijen wil, zeide de heer VAN WIJNBERGEN en de heer LOHMAN zeide, dat God was uitgeschakeld en het verschil tusschen goed en kwaad weggecijferd. Dat wordt gezegd, terwijl in de moderne leer samengaan deterministen en indeterministen, menschen als professor HEYMANS die niet alleen maatschappelijke doch ook zedelijke verantwoordelijkheid aannemen, gelijk spreker met een citaat aantoont. Men kan de zaak niet afdoen met eenig grof geschut, als de heeren VAN WIJNBERGEN en LOHMAN hebben gedaan, wat hem van den laatste verwondert, omdat hij meende dat orthodoxie en determinisme kunnen samengaan, onder herinnering aan de *infralapsarii* en de *supralapsarii* uit de 17de eeuw. Wat zou de heer KUYPER, die hier het onderscheid bracht tusschen heteronomie en autonomie, en de leer der autonomie links zocht, van dit vraagstuk zeggen? Het wijsgeerig vraagstuk van den vrijen wil moet worden gehouden buiten de psychiatrie van de strafzaak, waarmee het niets te maken heeft. Juist de heer LOHMAN kan toch geen zedelijke schuld laten rusten op een zieke en juist rechts moest

men eerst psychiaters te hulp roepen. Spreker vraagt, of de rechterzijde op dit punt wel geheel eensgezind is. Hij herinnert den heer VAN WIJNBERGEN aan de debatten van twee jaar geleden, toen de heer DE VISSER spreker interrumpeerde: „De wil is nooit vrij!" 's Ministers voorganger, de heer NELISSEN, erkende naast de vergeldingsbehoefte het bestaan der vraag of straf al dan niet noodzakelijk moest worden geacht. Dat is een utiliteitsstandpunt. En hoe zou wijlen de heer DE RIDDER er over hebben gedacht? Practisch gaat men rechts mee met tal van maatregelen tot verbetering van het strafstelsel. En aan wie zijn die anders te danken dan aan de moderne school? Trouwens, door velen rechts wordt het vraagstuk als zoodanig erkend. De heer VAN MEERBEKE, een katholiek magistraat, zeide bij zijn installatie in 1900, tot lid van den Hoogen Raad, dat het vraagstuk van den vrijen wil erkend moest worden als een wijsgeerig vraagstuk van de hoogste orde.

De heer LOHMAN bracht nog ter sprake de vrije rechtshanteering door den rechter, en gewaagde er van, dat deze in zijn eigen praktijk, dus in de 70-er jaren, niet werd gehuldigd. Hij zocht verband met de materialistische wereldbeschouwing.

Het materialisme in de philosofie is echter reeds lang overwonnen, dit gold in de 70-er jaren, toen het volgens den heer LOHMAN allemaal heel anders was, sterker dan nu het geval is.

De heer LOHMAN wil de vrijere rechtshanteering niet. Nu wees de heer DRUCKER reeds op antirevolutionaire voormannen die zich er vóór hebben uitgesproken. Het standpunt van den heer LOHMAN begrijpt spreker trouwens juist niet van de Christelijk-*historische* partij. De historische school immers heeft zich tegen de codificatie steeds het felst verzet. Zij moet aanvaarden de vrije hanteering van de wet door den rechter, in overeenstemming met de eischen van het maatschappelijk leven. Anders laat men de wet versteenen of ziet men in de wet een natuurrecht, wat natuurlijk de heer LOHMAN niet erkent.

Ten slotte dit. Er is geen tegenspraak in hetgeen spreker thans zeide over de psychiatrie en twee jaren geleden. Wat hij nog blijft wraken, is het uitbrengen van een psychologisch, naast een psychiatrisch rapport, terwijl de psychologie nog te zeer in windselen ligt, nog te zeer in haar ontwikkeling is, om van haar experimenten gebruik te maken.

De heer DE SAVORNIN LOHMAN wenscht thans geen wetenschappelijk debat te voeren. Maar één woord aan den heer LIMBURG. Spreker is evenzeer van meening, als VON SAVIGNY, dat men moet rekenen met de historische ontwikkeling van het recht. Maar nu men de codificatie eenmaal heeft, moet men ook rekenen met de ontwikkeling van het recht in het Parlement. Van versteening is geen sprake. De heer LIMBURG vergeet den geheelen omkeer in ons burgerlijk recht in de laatste 25 jaar.

Waar spreker tegen opkomt is, dat de voorstellingen der geleerde hoofden in het recht worden ingevoerd, zonder de wetgevende macht te passeeren. Geschiedt dit, dan komt, als thans, het geheele volk er tegen op. Men moet niet de voorstellingen der geleerden ingang trachten te geven in het recht, zonder dat zij wortelen in het rechtsbesef van het volk. Die denkbeelden moeten den geregelden weg volgen door de Volksvertegenwoordiging heen. Dat kan de heer LIMBURG niet weerleggen.

De heer VAN WIJNBERGEN zal zich niet laten vervoeren door wat tegen hem is aangevoerd. Het zou zeker zeer interessant zijn nu dieper op deze zaak in te gaan, maar er is geen tijd voor.

De heer VAN HAMEL verklaarde alleen nog het woord te voeren omdat hij wilde opkomen tegen hetgeen spreker in het midden bracht. Kan de heer VAN HAMEL zich dus wèl vereenigen met de uitnemende omschrijving van de moderne strafrechttheorie, door den heer LOHMAN gegeven? Dan heeft hij de moderne leer volkomen begrepen gelijk spreker ze zelf opvat.

De heer VAN HAMEL: Dat weet u toch wel beter!

De heer VAN WIJNBERGEN zegt, herhaaldelijk hetzelfde te hebben betoogd als de heer LOHMAN. En nu mogen niet alle modernen er gelijk over denken, maar spreker heeft met verschillende citaten bewezen, dat de *coryphaeën* der moderne school, als VON LISZT, het verwerpen van den vrijen wil aanvaarden. Spreker kreeg het verwijt, dat hij een caricatuur van de leer maakte. Hetzelfde hoorde hij, toen hij twee jaar geleden Lombroso aanhaalde, maar de toepassing van de nieuwe leer is geheel in den geest van Lombroso. Teekenend is toch wel, dat tijdens de behandeling van de Papendrechtsche zaak in Arnhem, in ons land een circulaire werd verspreid, waarin om geld werd gevraagd voor een standbeeld van Lombroso in Italië. In deze circulaire werd er de aandacht op gevestigd, dat juist nu de vruchten werden geplukt van Lombroso's leer.

De heer LIMBURG zeide: gij kunt deze zaken niet behandelen met grof geschut. Spreker heeft dat niet gedaan, heeft de moderne leer aangetoond met citaten van de modernen zelven. Spreker heeft diezelfde stellingen verdedigd in het *Tijdschrift voor Strafrecht* (1) en in een debat in de Amsterdamsche Studentenvereeniging, onder leiding van prof. VAN HAMEL. Het kan niet anders wanneer men den vrijen wil ontkent, dan kan men ook niet volhouden, dat men kan blijven straffen, wel sociale maatregelen nemen, maar niet straffen.

De heer LIMBURG: Dat doet prof. HEYMANS bijv. toch juist wèl.

De heer VAN WIJNBERGEN: Er zijn modernen, die niet alle consequenties aanvaarden.

De heer LIMBURG: Het zit niet in de consequenties.

De heer VAN WIJNBERGEN: Al de corypheën erkennen het volkomen, dat consequent doorgeredeneerd, het woord *straf* uit onze wetboeken zou moeten worden geschrapt. Dat is niet alleen geleerd door VON LISZT, maar zelfs door prof. SIMONS, die schreef, dat, eenmaal de moderne leer aanvaard, het zedelijk verantwoordelijkheidsgevoel wegvalt.

Vele *maatregelen* overigens, die men modern acht, zijn niet afgeleid van de moderne strafrechtsleer, doch dateeren reeds van veel vroeger, zelfs van de leer van den H. Thomas van Aquino.

De heer DUYS . . . . . enz.
dient in de volgende

MOTIE.

De Kamer,

van oordeel, dat het resultaat van het onderzoek naar de Papendrechtsche politietoestanden op last van den Minister van Justitie. den heer NELISSEN, aan de Kamer dient te worden overgelegd,

(1) Cf. T. v. Sr. Deel XX, pag, 101 vgg. (Red. M. R. T.).

verzoekt den Minister het rapport aan de Kamer te zenden, opdat de leden daarvan kennis kunnen nemen,
gaat over tot de orde van den dag.

Spreker hoopt, dat de Kamer de motie zal aannemen omdat zij de consequentie is van het besluit der Kamer van 1908.
De motie in stemming gebracht, wordt verworpen met 53 tegen 5 stemmen.
Vóór stemden de heeren: HUGENHOLTZ, VLIEGEN, SCHAPER, DUYS, TROELSTRA.

Het arrest door het Hof te Arnhem in deze zaak gewezen is opgenomen in W. 9099. (Red.).

Begrooting van Justitie 1911.

VOORLOOPIG VERSLAG TWEEDE KAMER.

Kinderwetten en jeugdige militairen.

Op het Voorloopig Verslag over het wetsontwerp tot vaststelling van bepalingen tot het brengen van bestaande wetten in overeenstemming met de Kinderwetten en tot regeling van de toepasselijkheid der Wet van 12 Febr. 1901 (*Staatsblad* n°. 63) op jeugdige militairen (stuk n°. 155 der Zitting 1906—1907) is nog steeds geen antwoord ingekomen. Men zou dienaangaande gaarne worden ingelicht en vernemen, of het antwoord spoedig is te wachten.

IIIe AFDEELING.

Kosten van het Hoog Militair Gerechtshof en de auditiën in de militaire arrondissementen.

Art. 14.

Bezoldiging van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof.

Nu de herziening der traktementen van de leden der rechterlijke macht is tot stand gekomen, mag, naar de meening van verscheidene leden, niet langer gewacht worden met een herziening der traktementen van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof. Gaat men daartoe niet over, dan staat te vreezen, dat weldra onder de bekwame en geschikte juristen er niet meer zullen worden gevonden, die bereid zijn een zetel in dat gerechtshof in te nemen. En voor wat het militaire element in dat college betreft, dreigt een zelfde gevaar, nu traktementsverbetering voor de officieren op handen is. Bovendien mag er op worden gewezen, dat de traktementen van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof dateeren van het jaar 1858 en dat sedert dat jaar de werkzaamheden aanzienlijk zijn toegenomen.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

ALGEMEENE BESCHOUWINGEN.

Optreden van den Minister, Troonrede, Administratieve rechtspraak.

Met groote ingenomenheid werd door den ondergeteekende. . . . . .
Mocht de ondergeteekende zich eene verklaring kunnen veroorloven, wat

van dat alles, voor zoover dit niet reeds voor dadelijke behandeling gereed is, door bepaalde urgentie in de volgorde van behandeling in het eerste gelid dient te worden geplaatst, dan zoude hij natuurlijk allereerst willen wijzen op het ontwerp tot bestrijding van zedeloosheid, welks voorzieningen kennelijk geen langer uitstel gedoogen, en op de noodwet regelende de eedsformule, die ter wille van een goeden gang der Justitie onverwijlde afdoening vraagt. Vervolgens verdient het ontwerp tot wijziging van de militaire strafrechtspleging, dat slechts op een eindverslag wacht om rijp te zijn voor openbare behandeling, de aandacht, terwijl ondergeteekende's ernstig verlangen zoude zijn met de Staten-Generaal te mogen medewerken aan de herziening onzer strafvordering. De nog slechts sinds korten tijd gegeven opdracht tot voorbereiding van dit wetboek aan eene Staatscommissie moge dien wensch aanvankelijk voorbarig doen schijnen, de aan den ondergeteekende gebleken zeer voortvarende wijze, waarop die commissie hare taak opvat, geeft grond aan de verwachting dat dit omvangrijk werk in betrekkelijk korten tijd zal zijn voltooid, terwijl hij het vertrouwen meent te mogen uitspreken, dat de door haar ontworpen voorziening een zoodanig praktische arbeid zal zijn, dat deze ook door hem ongewijzigd, althans nagenoeg ongewijzigd, aan de Staten-Generaal kan worden aangeboden.

Kinderwetten en jeugdige militairen.

In het hier bedoelde Voorloopig Verslag werd o. a. de wenschelijkheid betoogd van de toepasselijkheid der Kinderwetten op militairen, ook ten aanzien van militaire delicten. In verband met de vroeger gevoerde bewering, dat voor die toepasselijkheid ingrijpende wijzigingen zouden moeten gebracht worden in het materieele en in het formeele militaire strafrecht, maakte deze aangelegenheid een onderwerp van overweging uit bij de samenstelling van de Tweede Nota van wijzigingen betreffende het ontwerp van wet tot wijziging van de Militaire Rechtspleging.

Onmiddellijk nadat dienaangaande een gevestigde meening was verkregen en de genoemde Nota van Wijzigingen was vastgesteld, werd de beantwoording van meergemeld Voorloopig Verslag ter hand genomen, zoodat de desbetreffende Memorie van Antwoord het Departement van Justitie eerlang zal verlaten.

IIIe Afdeeling.

Kosten van het Hoog Militair Gerechtshof en de auditiën in de militaire arrondissementen.

Art. 14.

Bezoldiging van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof.

Dat de bezoldiging van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof gering is en niet naar verhouding van de gewichtige diensten, welke dagelijks van de leden van dat college worden gevraagd, zal door den ondergeteekende allerminst worden ontkend. Eene herziening van die salarisregeling hangt evenwel zoo nauw samen met de in voorbereiding zijnde wijzigingen in de militaire rechtspleging, dat zij daarvan bezwaarlijk kan worden losgemaakt.

Dat in die geringe bezoldiging een hinderpaal zou moeten worden gezocht voor eene goede bezetting, is echter in strijd met de werkelijkheid, terwijl ook de vrees niet behoeft te bestaan dat, in verband met de op handen

zijnde traktementsverbetering voor de officieren, het militaire element in de toekomst niet op waardige wijze zal zijn vertegenwoordigd. Onder de gepensionneerde officieren toch zullen zeker nog voldoende uitstekende krachten worden gevonden, die bereid zijn in dat hooge college zitting te nemen en hun kennis en ervaring te stellen ten dienste van de militaire rechtspraak, (1)

BERAADSLAGING TWEEDE KAMER.

Zitting van 10 December 1910.

De heer REGOUT, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! . . . .
Wat het strafrecht betreft, zal, naar ik hoop, spoedig in openbare behandeling kunnen komen het wetsontwerp tot bestrijding van zedeloosheid; zijn aangekondigd wetsontwerpen tot wijziging van art. 37 van het Wetboek van Strafrecht; tot invoering eener mitigatie van het strafstelsel, van de cel; tot invoering van maatregelen tegen recidivisten; van voorwaardelijke niet-tenuitvoerlegging van vonnissen; tot uitbreiding der voorwaardelijke invrijheidstelling. Ook zijn nog in het Voorloopig Verslag en gisteren strafbepalingen tot bestrijding van oneerlijke concurrentie gevraagd.
Het Wetboek van Strafvordering zal ondergaan een zeer groote, misschien algeheele herziening en ik hoop, dat die arbeid zoo spoedig zal gereed kunnen zijn, dat ik nog geroepen kan worden die zaak met de Kamer in openbare behandeling te nemen.
De militaire strafrechtspleging is nagenoeg klaar, wacht op het verslag van de Commissie van Rapporteurs en is dan gereed voor openbare behandeling en in verband met het Wetboek van militaire strafrechtspleging zal daarna noodzakelijk zijn *een novelle* (2) voor het militaire strafrecht.

Zitting van 13 December 1910.

Beraadslaging over onderart. 14, luidende:
„Traktementen van den president en de leden, den advocaat-fiskaal, den griffier en de overige ambtenaren en bedienden van het Hoog Militair Gerechtshof, traktementen en bureelkosten van de militaire auditeurs in de militaire arrondissementen, toelage aan het Hoog Militair Gerechtshof en aan den advocaat-fiscaal, ingevolge art. 5 der wet van 4 Juni 1858 (*Staatsblad* nº. 45), *f* 54.100."

De heer VERHEY: In het Voorloopig Verslag is gesproken over de onvoldoende salarieering van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof. Naar aanleiding van hetgeen daaromtrent in de Memorie van Antwoord voorkomt veroorloof ik mij een enkel woord te zeggen.
Het is niet voor de eerste maal, dat dit onderwerp hier ter sprake komt. De Regeering heeft telkens toegestemd, dat die salarieering onvoldoende was, maar om allerlei argumenten — ik mag wel zeggen argumenten uitgevonden *pour le besoin de la cause* — werd de voorziening uitgesteld.

---

(1) De Minister is dus van meening dat art. 1 Prov. Instr. H. M. G. hof benoeming van gepensionneerde officieren toelaat. (Red. M. R. T.).
(2) De cursiveering is van de Red. M. R. T.

Een van die argumenten was, dat bij een herziening der militaire rechtspleging misschien wel het Hof overbodig zou worden. Het was een argument als de andere, maar één dat m. i. nu toch niet weer moest worden opgeworpen. Toch zegt ook deze Minister in de Memorie van Antwoord op eenige opmerkingen in het Voorloopig Verslag over die bezoldiging, dat de herziening van die bezoldiging zoo nauw samenhangt met de aanhangig zijnde wijziging van de militaire rechtspleging, dat zij daarvan bezwaarlijk kan worden losgemaakt.

Mijnheer de Voorzitter! Ik moet eerlijk zeggen, dat ik van onzen jongen energieken Minister van Justitie zulk een ouderwetsch antwoord niet had verwacht en ik voeg er bij, dat ik het ook niet begrijp, omdat de voorgenomen herziening van de militaire rechtspleging niet alleen het Hoog Militair Gerechtshof bestendigt, maar zelfs de werkzaamheden van dat hof zal doen toenemen. Laat ons echter eens aannemen, dat de Kamer het aanhangig ontwerp op de militaire rechtspleging in het begin van het volgende jaar in behandeling zal nemen en het niet aanneemt, dan zal de toestand, zooals die op het oogenblik is, nog tal van jaren blijven bestaan en dat, terwijl de Minister nu zelf verklaart, dat de bezoldiging van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof gering is en niet naar verhouding van de gewichtige diensten welke dagelijks gepresteerd worden.

Het zij mij vergund met enkele cijfers de financieele positie van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof te demonstreeren.

De president van dit hof ontvangt *f* 4000; de presidenten der hoven krijgen na 15 jaren dienst *f* 7000 of *f* 6500; de presidenten van de rechtbanken 1ste klasse genieten dan een salaris van *f* 6000, die der rechtbanken 2de klasse een salaris van *f* 5000.

De leden van het Hoog Militair Gerechtshof ontvangen *f* 3000; de raadsleden der hoven krijgen na 15 jaar dienst *f* 6000 of *f* 5500; de rechters in de rechtbanken 1ste klasse genieten een bezoldiging van *f* 4500, die in de rechtbanken 2de klasse van *f* 4000.

De procureurs-generaal bij de hoven ontvangen na 15 jaar dienst *f* 7000 à *f* 6500; de advocaten-generaal *f* 6000 à *f* 5500; de officieren van justitie *f* 5500 en *f* 5000; de advocaat-fiskaal bij het Hoog Militair Gerechtshof ontvangt *f* 4000.

Als men die cijfers met elkander vergelijkt, dan blijkt wel, dat de rechtsgeleerde leden van het Hoog Militair Gerechtshof zeer achterstaan bij de leden der rechterlijke macht.

Wat de militaire leden van dat hof betreft, als de verhooging van salaris voor de officieren, die de Minister van Oorlog voorstelt, zou doorgaan, zou de luitenant-kolonel van het leger *f* 4000 en de kolonel *f* 4800 's jaars ontvangen.

En nu wordt men gewoonlijk lid van het Hoog Militair Gerechtshof tegen den tijd, dat men kolonel wordt. Een kapitein-luitenant ter zee ontvangt *f* 3700, een kapitein ter zee *f* 5200, terwijl de militaire leden van het Hoog Militair Gerechtshof slechts met *f* 3000 's jaars bezoldigd worden.

Afgescheiden van de vraag, of met zulke bezoldiging de bezetting geen schade lijdt, gaat het toch niet aan, die groote achterstelling nog langer te laten voortbestaan.

Wat nu de officieren-leden betreft, rekent de Minister op gepensionneerde officieren; hij meent, dat als hij geen actief dienende officieren krijgen kan, er nog wel gepensionneerde officieren voor te vinden zijn. Dat moest de Minister niet doen en hij moest in overweging nemen, dat de arbeider zijn loon te allen tijde waard is.

Er is echter een onoverkomelijk bezwaar tegen het idee van den Minister, n.l. dat art. 1 van de Provisioneele Instructie van het Hoog Militair Gerechtshof voorschrijft, dat alleen leden mogen zijn officieren van land- of zeemacht; een gepensionneerd officier is dat niet meer, want hij heeft eervol ontslag uit den dienst gekregen; hij kan dus niet meer tot de officieren van land- en zeemacht gerekend worden. (1)

Ik hoop, dat de Minister zal willen gehoor geven aan mijn ernstigen aandrang om de traktementen van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof zoo spoedig mogelijk te herzien en te komen met een wijziging van de wet van 1858, waarbij de traktementen op den tegenwoordigen voet zijn geregeld.

De heer Regout, Minister van Justitie: Mijnheer de Voorzitter! De geachte afgevaardigde uit Rotterdam wenscht van mij, dat ik op het oogenblik voorsteilen zou doen tot een andere regeling van de bezoldiging van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof. Ik moet in dat opzicht blijven volharden bij mijn meening, dat daarvoor op het oogenblik geen termen aanwezig zijn. Ik hoop, dat wij spoedig zullen behandelen de herziening van de militaire strafrechtspleging en dan zullen wij komen met een nieuwe regeling van de bezoldigingen. Nu zegt die geachte afgevaardigde, dat daarop niet gewacht behoeft te worden, omdat ook nu de arbeid van deze menschen van dien omvang is, dat hoogere bezoldiging gewenscht is, en dat bij de wijziging die arbeid nog aanzienlijk zal toenemen, zoodat ook dan die hoogere bezoldiging gerechtvaardigd zou zijn. Wanneer wij echter staan voor een zekere hoeveelheid arbeid, dien het Hoog Militair Gerechtshof te verrichten heeft en die na korten tijd anders zal zijn, is het dan niet beter het dàn te regelen? Die vraag meen ik bevestigend te moeten beantwoorden, ten einde niet te komen tot het resultaat, dat wij nu een wijziging zullen aanbrengen en spoedig daarna weer.

Wat betreft de cijfers die de geachte afgevaardigde genoemd heeft in vergelijking met de leden van de burgerlijke rechterlijke macht, die cijfers zijn juist, behoudens deze reserve, dat deze cijfers aangeven de bezoldigingen, welke op zijn vroegst in 1921 zullen worden genoten. Immers, bij de justitieele wetten is bepaald, dat bij invoering van die wetten voor de thans in dienst zijnde ambtenaren van hun ancienniteitsjaren slechts 5 zullen medegerekend worden en dat van 1911 af pas begint de nieuwe klimming, zoodat zij na 10 jaar de 15 jaar diensttijd hebben en in 1921 zullen zijn in het genot van die bezoldiging.

Ik neem bijv. den voorzitter van de rechtbank te Utrecht. Daarvan is de bezoldiging op het oogenblik *f* 4000, terwijl die op 1 Januari a.s. zal zijn *f* 4500 — en eerst tien jaar daarna gestegen zal zijn tot *f* 5500 —. De genoemde salarissen zullen dus eerst bereikt worden 10 jaar na de invoering dezer ontwerpen op 1 Januari a.s.

Nu spreek ik het vertrouwen uit, dat vóór 1 Januari 1921 ook de bezoldigingen van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof zullen zijn herzien, want in het algemeen erken ook ik gaarne de onvoldoendheid daarvan. De ongelijkheid zal dus waarschijnlijk slechts korten tijd blijven bestaan en zij zal ook niet zoo groot zijn in dien tijd, immers *f* 1000 minder dan de cijfers die de geachte afgevaardigde heeft genoemd, tenzij

---

(1) De Redactie M. R, T. is het op dit punt met den geachten afgevaardigde geheel eens. (Red.).

het nog langer dan 5 jaar zou duren, in welk geval aan het verschil *f* 500 zou worden toegevoegd.

Overigens heeft ook deze zaak in ieder opzicht mijn aandacht, en ik zal ze in overweging houden. Mocht om de een of andere reden de invoering van de wijzigingen in de militaire strafrechtspleging worden vertraagd, hoe dan ook, zoodat wij moeten vreezen dat zij nog lang op zich zal laten wachten, en mocht mijn afwezige ambtgenoot van Financiën niet weer bezwaar maken, dan ben ik bereid een verhooging van de bezoldiging van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof voor te stellen, maar waar wij nu rechtmatige verwachting meenen te mogen hebben, dat wij in den loop van dit jaar de herziening van de militaire strafrechtspleging zullen behandelen, daar mag ik op het oogenblik een dergelijke verhooging niet in uitzicht stellen.

De heer VERHEY: Mijnheer de Voorzitter! Ik dank den Minister voor hetgeen hij het allerlaatst gezegd heeft. Ik hoop, dat inderdaad met de zeer noodige verhooging van de traktementen van de leden van het Hoog Militair Gerechtshof niet lang meer zal worden gewacht en de noodige spoed zal worden betracht.

Dat de Minister van Financiën tegen een zoo gewettigde verhooging bezwaar zou maken, kan ik haast niet denken, ook niet omdat het aantal leden van het Hoog Militair Gerechtshof zoo gering is.

De beraadslaging wordt gesloten en onderart. 14 zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Leerstoel in militair recht aan een der Universiteiten.

In December 1907 werd door het Departement van Marine, naar aanleiding van het voorkomende in het Voorloopig Verslag betreffende het Vde Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1908 (pag. 18) en het Antwoord van den Minister van Binnenlandsche Zaken (pag. 23 van de Memorie van Antwoord) de wenschelijkheid bepleit (bij laatstgenoemden Staatsman) tot het instellen van eenen leerstoel voor militair recht aan een der Rijks-Universiteiten krachtens artikel 79 der Hooger-Onderwijswet.

In Juli 1908 werd daarop door den Minister HEEMSKERK geantwoord dat het denkbeeld om een leerstoel voor militair recht op te richten hem niet aanbevelenswaardig voorkwam en er de voorkeur aan ware te geven in het onderwijs in militair recht te voorzien door cursussen te organiseeren door vereenigingen desnoods met steun van Rijkswege. Bij dat antwoord deed de Minister aan zijn ambtsgenoot voor de Marine toekomen, de zéér belangrijke adviezen ingewonnen van Curatoren der Rijksuniversiteiten te Leiden, Utrecht en Groningen met de adviezen der Senaten, (welke natuurlijk niet kunnen geplubliceerd worden. Red.) De Minister van Oorlog door Marine op de hoogte der correspondentie gebracht, deelt (Augustus 1908) de wenschelijkheid tot instelling van den besproken leerstoel en geeft den Minister van Marine in overweging op de zaak nader in te gaan bij den Minister van Binnenlandsche Zaken.

Marine verzoekt aan Binnenl. Zaken 20 Aug. '08 om — waar curatoren

der Universiteit te Utrecht in overeenstemming met het advies der rechtsgeleerde faculteit aldaar vóór instelling van den leerstoel pleiten en enkele der door de faculteit te Leiden geopperde bezwaren door den Minister van Oorlog werden weêrlegd — de beslissing van Juli '08 te willen herzien.

De Minister van B. Z. deelt daarop zijnen ambtgenoot voor Marine mede dat hij ten volle overtuigd is van het belang dat officieren van zee- en landmacht in de gelegenheid worden gesteld zich de kennis van rechtsbeginselen eigen te maken, te meer, indien het vervullen van rechterlijke functien in de toekomst alleen zal worden opgedragen aan officieren, die met goeden uitslag een rechtsgeleerde opleiding hebben genoten.

Z. Exc. acht het denkbeeld om den leerstoel op te richten niet aanbevelenswaardig omdat door één hoogleeraar niet op voldoende wijze kan worden voorzien in de behoefte dier opleiding. Militair recht, aldus zegt de Minister, is niet een bepaald deel der rechtswetenschap, maar omvat zeer verschillende deelen (volkenrecht, strafrecht, strafvordering, enz.) in verband gebracht met het krijgswezen. Die verschillende deelen van het gebied der rechtswetenschap kunnen bezwaarlijk door één man op degelijke wijze betreden worden.

De Minister handhaaft vervolgens de meening in Juli 1908 te kennen gegeven betreffende de besproken instellingen, stichtingen of vereenigingen, die wellicht met steun van Rijkswege cursussen zouden kunnen organiseeren en tot het welslagen waarvan de hoogleeraren in de verschillende ten deze in aanmerking komende vakken der rechtswetenschap hunne medewerking zouden kunnen verleenen.

Bij het Departement van Marine werd daarna op de zaak niet verder ingegaan; voor zooverre bekend ook niet bij dat van Oorlog.

Nu de Regeering niet tot de stichting van den leerstoel bij eene der *Rijks*universiteiten wenschte over te gaan, meende de Minister van Marine dat het ongewenscht was een verzoek in bovenaangegeven zin te richten tot het Gemeentebestuur van Amsterdam (met het oog op de Gemeentelijke Universiteit aldaar) en dienaangaande vooraf het advies te vragen van de Commissie van Hamel, Struycken, Van Rijn van Alkemade ter beoordeeling der m. u. r. kennis van aan de universiteit studeerende Marine-Officieren.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

PARKET VAN DEN ADVOCAAT-FISKAAL VOOR HARER MAJESTEITS ZEE- EN LANDMACHT.

UTRECHT, 27 Juni 1901.

Lt. H. no. 31.

Ter voldoening aan 's Hove's resolutie van 14 Juni jl., waarbij om Consideratiën en Advies in mijne handen werd gesteld de dispositie met de processale stukken in de zaak aanhangig voor den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te *Hellevoetsluis* tegen den beklaagde A., matroos 3e klasse, heb ik de eer, onder terugzending dier bescheiden, aan den Hove voor te dragen:

dat bij gezegde dispositie, op 7 Juni 1901 genomen, de Zeekrijgsraad voornoemd zich *onbevoegd* heeft verklaard om te oordeelen over den persoon en de zaak van genoemden beklaagde, beschuldigd van desertie in tijd van vrede, door in de maand Juni 1900, tijdens hij behoorde tot de rol van Hr. Ms. „Holland" doch gedetacheerd was a/b van Hr. Ms. „Piet Hein" destijds liggende te *Soerabaia*, van passagieren achter te blijven en voortdurend afwezig te blijven, hebbende hij zich daarop den 19en Mei 1901 vrijwillig te *Rotterdam* aan boord van Hr. Ms. „Dufa" als deserteur aangemeld;

dat de voorzegde krijsraad, aannemende dat de beide genoemde bodems in Juni 1900 behoorden tot de *Java-divisie* en dat het aan den beklaagde ten laste gelegde feit door hem is gepleegd te *Soerabaia*, met betrekking tot de voorzegde onbevoegdverklaring heeft overwogen dat de krijgsraad in het commandement, waartoe de bodem, in welks rolle de schepeling is ingeschreven tijdens het plegen van het misdrijf, behoort, de rechter is voor wien hij deswege behoort terecht te staan en dat derhalve in het onderhavige geval de krijgsraad bij de *Java-divisie* de krijgsraad is, voor wien de beklaagde A. behoort te recht te staan en deze dus moet worden verwezen naar den Commandant der Java-divisie in *Oost-Indië;*

dat naar mijne zienswijze de krijgsraad op de daarvoor bij zijne dispositie aangevoerde gronden zich terecht onbevoegd heeft verklaard van de onderwerpelijke zaak kennis te nemen;

dat, zooals art. 129 R. Zt. bepaalt, de jurisdictie der Zeekrijgsraden zich niet in het algemeen over alle aan den militairen dienst ter zee verbonden personen uitstrekt, maar beperkt is tot hen, die bepaaldelijk aan hunne rechtsmacht onderworpen zijn; dat de wetgever hier blijkbaar van het standpunt is uitgegaan dat iedere krijgsraad een eigen rechtsgebied heeft, welk rechtsgebied blijkens art. 129 in verband met artt. 8, 15 en 114 der R. Zt., is het maritiem gebied van den Commandeerenden Officier, waaronder de bodem ressorteert tot de rolle waarvan de schepeling behoort, die zich aan eenig misdrijf heeft schuldig gemaakt, zijnde die C. O. bij de wet aangewezen om eene beslissing te nemen omtrent het instellen eener strafvervolging tegen den verdachte en om casu quo een krijgsraad te benoemen om over diens zaak te oordeelen;

dat in 1897 door het Hof, in strijd met mijn advies in de zaak van den lichtmatroos B., die te *Soerabaia* gedeserteerd zijnde, zich te *Rotterdam* had aangemeld, werd aangenomen dat de krijgsraad te *Hellevoetsluis* bevoegd was om van die zaak kennis te nemen en zulks op grond dat genoemde schepeling na zijn aankomst in *Nederland* en zijn aanmelding bij het

militair gezag aldaar in de rol van het Wachtschip te *Hellevoetsluis* was ingeschreven;

dat echter, ook na eene hernieuwde overweging der bedoelde kwestie, de voorzegde beslissing van het Hof mij salva reverentia, voorkomt aan gegronde bedenking onderhevig te zijn, daar de positie van den beklaagde *op het tijdstip waarop het misdrijf werd gepleegd*, beslist over de vraag voor welken rechter de strafvervolging moet worden ingesteld;

dat op dien algemeenen regel van strafvordering eene uitzondering wordt gemaakt bij art. 50 van 's Hofs Prov. Instr., welk artikel bepaalt dat zij, die, aan de militaire jurisdictie ter zee onderworpen zijnde, uithoofde van bijzondere omstandigheden niet voor hun gewonen rechter kunnen worden terechtgesteld, in eerste en laatste instantie voor het H. M. G. zullen terechtstaan, doch dat, waar zooals in casu, geen overwegend bezwaar bestaat om dezen gedeserteerden schepeling naar N.-I. terug te voeren, het mij niet wenschelijk voorkomt dat deze door de toepassing van art. 50 vd. aan zijn gewonen rechter worde onttrokken, en zulks te meer niet, omdat het twijfelachtig is of zonder aanmerkelijk oponthoud het *wettig* bewijs van diens schuld kan worden verkregen; terwijl bovendien de meerdere bekendheid van den rechter in N. I. met de omstandigheden, die op het plegen van het misdrijf van invloed zijn geweest, een grooter waarborg oplevert voor eene juiste bepaling der aan den schuldige op te leggen straf.

Ik heb mitsdien de eer tot *approbatie* van de dispositie van den Krijgsraad te Hellevoetsluis te adviseeren.

De Adv.-Fiskaal, enz.

(*get.*) VERLOREN VAN THEMAAT.

De psychiater in het strafproces. (1)

Het psychiatrisch-psychologisch rapport in de zoogenaamde Papendrechtsche strafzaak heeft eene krachtige beweging in ons land veroorzaakt, eene levendige beroering teweeggebracht. Waarom? Het schijnt noodzakelijk die vraag in alle kalmte te onderzoeken en de naar aanleiding van dat rapport gerezen quaestiën tot hare juiste proportiën terug te brengen. Er werd heel wat geschreven, dat getuigt van oppervlakkigheid van oordeel, dat wijst op onvoldoend onderscheiden, dat zondigt door overdrijving.

De tijden liggen nog niet ver, waarin de psychiatrische deskundige, aarzelend geroepen om een oordeel te geven over den psychischen toestand van beklaagden, met wantrouwen werd begroet en behandeld niet slechts door het groote publiek, doch ook door den rechter. Dat wantrouwen is nog niet geheel verdwenen; de psychiater moet zijne met moeite veroverde plaats ook nu nog tegen veel vooroordeel verdedigen. Eene gangbare grief blijft, dat vele psychiaters er op uit zouden zijn in iederen beklaagde, die hun in handen valt, een zieke, een niet-toerekenbare te demonstreeren. De

(1) Overgenomen uit het Weekblad van het Recht nº. 9078, van 2 December 1910. cf. Psychologie en deskundig onderzoek door Dr. F. J. SOESMAN. T. v. S. XXII. 1. (Red. M. R. T.).

vele rapporten, waarin het bestaan eener ziekelijke storing wordt verworpen, moge de onjuistheid der grief in hare algemeenheid al lang hebben aangetoond, toch wordt zij telkens en zelfs van gezaghebbende zijde herhaald. Een ander bezwaar, dat meermalen kan worden vernomen, bestaat daarin dat de eene psychiater geheel andere conclusies voordraagt dan zijn mede-deskundige, zoodat daaruit de onzekerheid van de psychiatrische wetenschap zou mogen worden afgeleid. Het bestaan van afwijkende meeningen tusschen zeer gezaghebbende deskundigen kan zeker niet worden ontkend. Wat daarvan de meer bijzondere oorzaken zijn, kan hier niet worden nagegaan; wij verwijzen slechts naar eene lezenswaardige studie van Dr. Josef Berze over „Meinungsdissonanzen der sachverständigen Psychiater" in Archiv für Kriminal-Anthropologie, deel XII, bl. 134 vlgg. Voor den rechter kan, gelijk elk deskundig meeningsverschil, waarin hij als niet-deskundige geroepen kan worden te beslissen, ook de afwijking in het gevoelen der psychiaters groote bezwaren opleveren. Toch mag dit allerminst eene reden zijn om niet dankbaar te erkennen, dat reeds thans de psychiatrie den rechter behoedt voor vele onrechtvaardige uitspraken, die anders te zijnen laste zouden komen. De psychiater, die over psychische toestanden een oordeel heeft te geven, dikwijls naar zeer onvoldoende gegevens, die te worstelen heeft met de weinig vaste grenzen tusschen psychisch normaal en psychisch abnormaal, die daarbij vaak te rekenen heeft met eene wetgeving, welke met de uitkomsten van het voortschrijdende wetenschappelijk onderzoek nog geen gelijken tred heeft kunnen houden, en aan wien ondanks dit alles dikwijls eene categorische vraag gesteld wordt, waarop een categorisch antwoord verlangd wordt, staat meer dan elke andere deskundige bloot aan onrechtvaardige en onwelwillende kritiek. Eene enkele onvoorzichtige conclusie in een geruchtmakend geding wordt dan de aanleiding tot spot en laag-bij-de-grondsche geestigheden. Toch, ondanks dat alles zal niemand er meer aan denken den psychiater ernstig zijne plaats bij het strafproces te betwisten, niemand zal ontkennen dat in een steeds toenemend aantal gevallen het inroepen van zijn oordeel over den psychischen toestand van den beklaagde eene onbetwistbare noodzakelijkheid is. Met de niet voldoende waardeering der gerechtelijke psychiatrie staan vele rechterlijke dwalingen in rechtstreeksch oorzakelijk verband. Nu ruim dertig jaren geleden schreef von Krafft Ebing deze in haar diepen ernst aangrijpende verklaring: „Unzählige Unglückliche, die der heutige beschränkte richterliche Standpunkt und die öffentliche Meinung noch als Verbrecher und lasterhafte Menschen auffassen, wird eine spätere Zeit in ihrer wahren Natur erkennen und an ihnen Vieles, was Wissenschaft und Rechtspflege verschuldet haben, gut zu machen haben". De psychiatrie moge hare eigen tekortkomingen en dwalingen gehad hebben en nog hebben, zij heeft in die verloopen dertig jaren den rechter tegen veel mistasten gevrijwaard.

Het oordeel van den psychiater over den beklaagde *moet* in vele gevallen worden gevraagd. Doch is daarmede zijne taak in het strafproces geëindigd of kan het noodig zijn om ook over andere personen zijne deskundige voorlichting in te roepen? Mag, moet niet onder bepaalde omstandigheden ook over den psychischen toestand van een getuige eene psychiatrische uitspraak verlangd worden? Wij gelooven niet, dat er een oogenblik aan kan worden gedacht hier anders dan een bevestigend antwoord te geven. De mogelijkheid, dat een in het strafproces geroepen getuige lijdt aan een zoodanige geestesstoring, waarbij het optreden als getuige niet volstrekt uitgesloten is, terwijl toch die storing een zeer sterken invloed oefent op

de betrouwbaarheid van den getuige, kan moeilijk worden betwist. Wij veroorloven ons hier de aandacht te vragen voor het artikel van den Göttinger hoogleeraar A. CRAMER, een man van algemeen erkend gezag, over „Die Zeugnisfähigkeit bei Geisteskrankheit und bei Grenzzuständen" opgenomen in het Zweites Heft van die „Beiträge zur Psychologie der Aussage". Hij gaat daarin kortelijk verschillende vormen van krankzinnigheid na en wijst aan in welke opzichten de verklaringen van daaraan lijdende getuigen als minder betrouwbaar of als onbetrouwbaar moeten worden aangemerkt. Na de behandeling der verschillende eigenlijke krankzinnigheidsvormen bespreekt hij ook de geschiktheid om te getuigen van personen, die zooals hij het uitdrukt, door deze of geene oorzaak naar eene of naar meerdere richtingen een invalied centraalzenuwstelsel bezitten, en concludeert, dat vele van die personen als getuige zeer gevaarlijk zijn, „weil sie infolge dieser krankhaften Grundlage nach der einen oder anderen Richtung hin in der geistigen Tätigkeit, welche zur Zeugenaussage erforderlich ist, geschädigt sind". Er zal vermoedelijk niet licht een psychiater gevonden worden, bereid deze conclusie van den Duitschen hoogleeraar tegen te spreken. De niet-psychiater zal wel vooral genegen zijn haar te aanvaarden voor de hysterische getuige, wier onbetrouwbaarheid ook hem niet onbekend gebleven is. De advocaat-generaal te Arnhem herinnerde ook zijnerzijds aan het groote belang, aan de onderkenning van de hysterie bij een getuige verbonden; bij een geruchtmakend geding eenigen tijd geleden voor den Haagschen rechter gevoerd, werd omtrent de meerdere of mindere betrouwbaarheid der aan hysterie lijdende hoofdgetuige deskundige voorlichting ingewonnen. Voor het niet letten op de met hysterie verbonden onbetrouwbaarheid blijft nog altijd het beruchte proces van den officier LA RONCIÈRE, dat in 1835 in Frankrijk zoo groote beweging veroorzaakte, een afschrikkend voorbeeld. Het rekening houden met psychische abnormaliteit van getuigen wordt vooral daarom noodzakelijk, omdat in toenemende mate aan den rechter vrijheid bij de bewijswaardeering wordt toegekend. Onze wet verbiedt het hooren onder eede van getuigen, die wegens ziekelijke storing der verstandelijke vermogens onder curateele of op rechterlijke machtiging onder bewaring zijn gesteld; de Duitsche wet gaat verder en spreekt van hen, „die wegen Verstandesschwäche von dem Wesen und der Bedeutung des Eides keine genügende Vorstellung haben". Reeds voor de toepassing van een dergelijke, terecht te beperkt geoordeelde formule (zie ASCHAFFENBURG in Hoche's Handbuch der gerichtlichen Psychiatrie, 1sten druk, bl. 124—127) is psychiatrische voorlichting voor den rechter onontbeerlijk. Doch ook afgescheiden van de vraag, of de getuige onder eede mag worden gehoord, zal, zoodra ernstige twijfel rijst omtrent zijne psychische normaliteit, zoodanige voorlichting noodzakelijk zijn, indien de verklaring van dien getuige eenig gewicht in de schaal kan leggen en de rechter haar bij zijne bewijsvoering moet gebruiken. Een getuige, bij wien de verdenking gerezen is, dat hij zich bevindt in een psychopathologischen toestand, mag door zijne verklaring niet invloed oefenen op de beslissing van het geding, zonder dat de rechter zich omtrent die verdenking door deskundige voorlichting de meest mogelijke zekerheid heeft verschaft.

Het vragen van een psychiatrisch oordeel over den psychischen toestand van een getuige kan voor dien getuige zelf hoogst onaangenaam zijn. Niemand die het zal betwisten. Toch mag dit niet als eene afdoende reden gelden om dit onderzoek na te laten, indien het vaststellen der waarheid het onvermijdelijk vordert. Dan moet het belang der gemeenschap gelden

boven het individueel belang. Het zijn van getuige is in menig opzicht eene weinig aangename taak, waarvan echter ieder op zijn beurt geroepen kan worden den last te moeten dragen. Slechts moet het streven er op gericht zijn om ook hier weer met het individueele belang zoo veel mogelijk rekening te houden, den last voor den getuige zoo licht te maken als slechts even kan, geen stap verder te gaan dan bepaald noodig is. Alle bij het strafproces betrokken personen, rechter, O. M. en verdediger, moeten daarop gelijkelijk letten. Rijst ernstige twijfel omtrent den psychischen toestand van een getuige en kan men zijne verklaring slechts even missen, dan late men haar eenvoudig ter zijde en zie men van deskundig onderzoek af. Dat onderzoek zelf behoort, als het wordt ingesteld, met de meest mogelijke bescheidenheid te geschieden; alle niet streng noodzakelijke openbaarheid behoort te worden vermeden. Wat het belang der rechtspleging gebiedend vordert, mag en moet geschieden doch ook niets meer dan dat.

Doch is dan de getuige verplicht zich aan het onderzoek van den psychiater te onderwerpen? Naar ons stellig recht zeker niet, en het is ons niet bekend, dat eenige wetgeving voor den getuige dwingende voorschriften heeft gegeven. Inderdaad zouden daaraan groote bezwaren verbonden zijn. Wat voor een volledig psychiatrisch onderzoek vereischt zou zijn, kan door den wetgever niet worden voorgeschreven. Het is ondenkbaar, dat men bijv. zou willen bepalen, dat een getuige voor eenige weken ter observatie in eene kliniek moet worden opgenomen. In vele gevallen zal dus het psychiatrisch onderzoek gebrekkig moeten blijven en met onvolledige gegevens moeten worden gewerkt. De voorzichtige deskundige zal dan niet dan aarzelend eene conclusie voordragen. Doch ook die conclusie heeft hare waarde, omdat zij voor den rechter eene waarschuwing kan inhouden, eene waarschuwing om voorzichtig te zijn met de verklaring van een getuige, van wiens betrouwbaarheid eer en vrijheid van anderen afhankelijk kunnen zijn.

Bezien wij nu in het licht van deze beschouwingen het psychiatrisch-psychologisch rapport, waarvan in den aanhef werd gesproken, en stellen wij de vraag, of bij het vragen en geven van dit rapport de grenzen zijn in acht genomen, aan het psychiatrisch onderzoek van getuigen noodzakelijk te stellen. Wij kunnen die vraag niet anders dan ontkennend beantwoorden. Bij het incidenteele arrest van het Arnhemsche hof van 27 November 1909, werd van een onderzoek van getuigen door psychiaters niet uitdrukkelijk gesproken; toch, wie ook tusschen de regelen leest kan eene dergelijke bedoeling wel in het arrest terugvinden (1). Naar onze opvatting was dit arrest van het hof, waarbij de zaak opnieuw naar de geheime instructiekamer werd teruggewezen, eene ernstige fout; het verdere onderzoek had onder de leiding van het hof zelf in het openbaar moeten geschieden. Wat daarvan zij, de rechter-commissaris te Dordt heeft de hem opgedragen taak zeer ruim opgevat en is voor de zooveelste maal met een onderzoek begonnen, klaarblijkelijk in de illusie levend, dat het nu nog mogelijk zou zijn in deze zaak getuigen te hooren, in staat om objectief de waarheid te verklaren. Van hem is toen uitgegaan de opdracht aan de deskundigen „om een psychiatrisch-psychologisch onderzoek in te stellen in de zaak van het Openbaar Ministerie contra H. Garsthagen en daar-

(1) Wij schreven dit op grond van den ons bekend geworden tekst van die beschikking. Nu zagen wij echter, dat naar den tekst, dien de Minister vermeldt in zijn schriftelijk antwoord aan den Heer Ankerman, wel van een onderzoek van getuigen door deskundigen wordt gesproken.

Deze tekst zal wel de juiste zijn, zoodat hetgeen wij schreven niet geheel kan worden gehandhaafd. Voor onze verdere beschouwingen is dit verschil echter zonder belang.

omtrent een schriftelijk verslag uit te brengen." Die opdracht was eene nieuwe, helaas niet de laatste fout bij de vele reeds in de Papendrechtsche strafzaak gemaakt. De rechter-commissaris ging daarmede ver buiten de grenzen aan het deskundig onderzoek te stellen; de deskundigen aanvaardden eene taak, die niet de hunne was, waartoe zij als deskundigen niet geroepen en niet in staat waren. Wat de rechter-commissaris had mogen vragen en wat de deskundigen hadden mogen op zich nemen, had alleen mogen zijn het psychiatrisch onderzoek van hun bepaaldelijk aangewezen getuigen. Naar onze meening had het gansche rapport uit niet veel meer mogen bestaan dan uit de bladzijden, gewijd aan de persoonsbeschrijving van den getuige VAN ELK. Wij laten natuurlijk geheel de vraag ter zijde, of de te zijnen aanzien voorgedragen conclusie de juiste is, doch wij erkennen dat hier de deskundigen als psychiaters aan het woord zijn geweest en dus gegeven hebben wat van hen mocht worden verlangd. Hetzelfde zou ook nog kunnen worden gezegd, van wat wordt medegedeeld omtrent den beklaagde GARSTHAGEN en omtrent den getuige VAN DEN ESCH, die beide als imbecielen worden gekenschetst, doch hier zou reeds de vraag gewettigd zijn, of de deskundigen niet wat te veel vertrouwen vroegen, door op de door hen medegedeelde gegevens te verlangen, dat men hunne conclusie aanvaardde. Vooral ten aanzien van GARSTHAGEN doet dit bezwaar zich gelden. Deze man is beklaagde en wij zijn gewoon, dat wanneer deskundigen den rechter voorlichten omtrent den psychischen toestand van een beklaagde, zij dit uitvoeriger doen dan hier is geschied. De gegevens, op grond waarvan de conclusie wordt voorgedragen, dat GARSTHAGEN lijdt aan gebrekkige ontwikkeling zijner verstandelijke vermogens, aan imbecillitas, en dus niet toerekenbaar is voor het feit, waarvoor hij terecht staat — in dit laatste deel hunner conclusie geven de deskundigen reeds meer dan eene zuivere psychiatrische gevolgtrekking —, vormen allerminst een eenigszins volledig psychiatrisch deskundig verslag.

Intusschen niet daarin ligt het groote bezwaar tegen het uitgebrachte rapport, doch wel in den verderen inhoud daarvan. Reeds de formuleering van de aan de deskundigen gestelde vraag is uiterst bedenkelijk. Niet gevraagd wordt een onderzoek naar personen, doch in eene strafzaak, zoo algemeen mogelijk en alleen met deze beperking, dat dit onderzoek moet zijn psychiatrisch-psychologisch. Derhalve de deskundigen worden niet geraadpleegd uitsluitend als psychiaters, doch ook als psychologen. Nu zijn psychiatrie en psychologie zeker nauw verwant doch zij mogen daarom niet worden vereenzelvigd. De grenzen van de eene wetenschap zijn veel ruimer dan die van de andere; zelfs opgevat als „Kriminal-psychologie" is de psychiatrie toch niet meer dan een onderdeel der algemeene psychologie. Vandaar dat een psychologisch onderzoek van getuigen zich heel wat verder uitstrekt dan een psychiatrisch, ook allerlei verschijnselen en eigenschappen zal moeten omvatten, welke geheel blijven op het gebied van het normale psychische leven. Wij denken er niet aan de beteekenis van dit meer algemeen psychologische onderzoek voor de waardeering van de verklaringen van getuigen ook maar één oogenblik in twijfel te trekken; integendeel wij erkennen, dat de in den laatsten tijd gehouden onderzoekingen hebben aangetoond, dat voor het op de rechte waarde schatten van eene getuigenis psychologisch inzicht voor den rechter onontbeerlijk is. Doch vergeten mag niet worden, dat wij hier staan op een terrein waarop het nog meer tasten en gissen is dan op het gebied der zuivere psychiatrie; dat daarbij door gezaghebbende deskundigen tegen overijlde gevolgtrekkingen gewaarschuwd wordt (zie GOTTSCHALK, Zur Zeugenpsychologie, Beiträge

zur Psychologie der Aussage, blz. 89 vlgg.); dat nu nog onlangs op het Brusselsche congres van de Internationale strafrechtsvereeniging zeer ernstig is opgekomen tegen psychologische experimenten op getuigen; dat het rekening houden met de leeringen der psychologische wetenschap moet worden verkregen door de rechters zelf in de leeringen der psychologie in te wijden; dat bekwame psychiaters kunnen zijn goede psychologen doch beide qualiteiten volstrekt niet samenvallen; eindelijk en bovenal, dat een psychologisch onderzoek omtrent bij een strafproces als getuigen betrokken personen, zonder dat daartoe bepaaldelijk aanleiding bestaat ten aanzien van door den rechter met name aangewezen getuigen, de grenzen van het noodzakelijke en ongeoorloofde verre overschrijdt. Voor het zooeven opgemerkte omtrent de verhouding van rechter en deskundige bij de psychologische waardeering van getuigenverklaringen mogen wij ons nog beroepen op het gezag van Aschaffenburg, die t. a. p. bl. 122 en 123, verklaart het „wenigstens nicht für zweckmässig zu halten einen Sachverständigen zuzuziehen der über den Umfang der Erinnerungsfälschungen in den Zeugenaussagen seine Ansicht äussern soll". En onze conclusie mag wel wezen, dat bij de samenstelling van het besproken rapport veel van hetgeen zooeven door ons werd opgemerkt werd voorbijgezien en vergeten.

Wij achten het overbodig de hier voorgedragen opvatting aan de hand van het rapport nog nader in bijzonderheden toe te lichten; ieder die het rapport leest, vindt die toelichting zelf. Wij stippen nog slechts enkele punten even aan. Vier hoofdbezwaren mogen o. i. tegen de samenstelling van het rapport worden aangevoerd. De uitgebreidheid van de taak, die de deskundigen op zich namen, heeft hen gedwongen tot een eigen zelfstandig onderzoek van de geheele Papendrechtsche zaak, tot het hooren van eene lange reeks van getuigen, niet allereerst over psychische toestanden, eigenschappen en verschijnselen, doch in hoofdzaak over de feiten van het proces, heeft hen dus gebracht tot een arbeid, waarvoor zij als psychiaters niet geroepen, misschien ook niet geschikt waren. In de tweede plaats hebben de deskundigen in hun rapport beschouwingen opgenomen over getuigen, welke ternauwernood als eene psychologische waardeering kunnen worden aangemerkt — wij noemen die over Kwakernaat, Hoekstra, Wiggers, Van Nes — en daarmede de grenzen van een deskundig verslag verre overschreden. Vervolgens mag de beschouwing over het onderzoek van den inspecteur Van de Pol volkomen misplaatst heeten, eene beschouwing die gegeven werd zonder dat de deskundigen het rapport van dien inspecteur gekend hebben, die steunt op allerlei verklaringen, waaromtrent Van de Pol zelf niet gehoord is, en die leidt tot eene conclusie, welke niet meer is dan eene hypothese. Het is ons tot dusverre volkomen onverklaarbaar, hoe de deskundigen er toe gekomen zijn dit gedeelte in hun rapport op te nemen. En eindelijk mag zeker als hoofdbezwaar gelden dat de deskundigen aan het slot van hun verslag hebben gemeend hunne zienswijze te moeten geven over wat zij noemen „de psychologie van de Papendrechtsche strafzaak".

Eene zoodanige beschouwing door deskundigen aan den rechter voorgedragen zal wel een unicum zijn en een unicum blijven. Wij kunnen er niet aan denken de al dan niet juistheid der in het rapport neergelegde opvatting aan eene critische bespreking te onderwerpen; dit ligt niet op onzen weg. Wij moeten de verschillende opmerkingen van de deskundigen, waaronder ook ééne vermoedelijk aan ons eigen adres, laten voor wat zij zijn. Wij kunnen ook hier slechts herhalen, dat de deskundigen door de ontwikkeling hunner op zichzelf interessante psychologische hypothese hunne

taak ver hebben uitgebreid buiten hetgeen zij als deskundigen hadden te doen; wij voegen erbij, dat wat zij de Papendrechtsche strafzaak noemen niet de eigenlijke strafzaak is, die immers uitsluitend gaat om het artikel van GARSTHAGEN, en wij merken ten slotte op, dat wanneer *die* strafzaak geworden is tot het middelpunt van de algemeene belangstelling, dit wel het meest te wijten is aan de wijze, waarop de justitie te Dordt, Den Haag en Den Bosch gemeend heeft haar te moeten behandelen. Merkwaardig genoeg heeft deze oorzaak voor den groei der Papendrechtsche strafzaak de aandacht der heeren deskundigen niet getrokken. Trouwens tot een psychologisch onderzoek omtrent de wijze van verhooren en van optreden door de leden der rechterlijke colleges hebben zij hunne taak niet uitgestrekt.

Doch wij moeten eindigen. Onze conclusie is: de rechter-commissaris heeft aan de deskundigen eene taak opgedragen, die niet lag op hunnen weg en die zij in die uitgebreidheid hadden moeten weigeren; de deskundigen hebben een rapport saamgesteld, dat slechts voor een klein gedeelte zich beweegt op het terrein der psychiatrie; de verdediging heeft terecht bezwaren ontwikkeld tegen het brengen van dit rapport op de terechtzitting; het Hof had dit rapport slechts behooren te aanvaarden, voorzoover het beschouwingen bevat, welke behoorden tot de taak der deskundigen. Aan die conclusie voegen wij de opmerking toe, dat een rapport, als hier werd gegeven, aan den rechtmatigen invloed van de psychiatrie in het strafproces schade kan doen. Wij hopen, dat het niet zoo moge wezen. Want wij zijn overtuigd, dat aan de psychiatrie eene belangrijke plaats toekomt bij de waardeering van strafbare handelingen. Opdat zij die plaats behoude, voorzoover zij die reeds heeft, haar verovere, voorzoover haar die nog geweigerd werd, is het noodig dat de psychiatrie psychiatrie blijve, en niet worde omgezet in eene psychologie.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De uitbreiding van het rechtsgebied van het Hoog Militair Gerechtshof.

Het rechtsgebied van het Hoog Militair Gerechtshof, tot aan het einde van het vorige jaar (1) bestaande uit de vijf militaire arrondissementen, waarin het rijk in Europa is verdeeld, heeft korten tijd geleden een uitbreiding ondergaan en omvat sedert 1 Januari dezes jaars zeven districten van dien aard. De twee nieuwe arrondissementen worden gevormd door de koloniën Suriname en Curaçao, die tot dusver een op zichzelf staand rechtsgebied vormden onder het Militair Gerechtshof voor de Nederlandsche Westindische bezittingen te Paramaribo.

Dit Westindische militaire gerechtshof was ingesteld bij het Reglement op de militaire rechtspleging bij de landmacht in de Nederlandsche Westindische bezittingen, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 19 Februari 1832, N°. 25, en heeft dus ten naaste bij tachtig jaren bestaan. Het was samengesteld uit den voorzitter en twee leden van het Hof van Justitie te Paramaribo en uit vier militaire leden, die jaarlijks door den Gouverneur van Suriname voor den tijd van één jaar werden aangewezen. Als Advocaat-Fiscaal fungeerde ambtshalve de Procureur-Generaal bij het Hof van Justitie.

De aanleiding tot de bovengenoemde verandering is geweest de inkrimping van de bezetting in Suriname, nu eenige jaren geleden, waarmede een vermindering van het aantal officieren samen ging. De laatste troepencommandant, die den rang van hoofdofficier bekleedde, verliet de kolonie in Augustus 1906. Sedert wordt aldaar het bevel gevoerd door een kapitein, evenals reeds sinds lang op Curaçao het geval is.

De vermindering van de formatie maakte het echter zeer moeilijk om, met het aantal der aanwezige officieren, op behoorlijke wijze te blijven voorzien in de samenstelling van den krijgsraad en van het militaire hof. Daarom werd tevens het plan ontworpen om dat hof af te schaffen en de beide Amerikaansche koloniën in te lijven bij het rechtsgebied van het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht. Doch voor dit laatste werd een regeling bij de wet vereischt, waarmede, zooals gewoonlijk, eenige tijd gemoeid was.

Het was bij de wetten van 20 Juni 1908, Stbl. N°s. 209 en 210, dat in de Regeeringsreglementen der koloniën Suriname en Curaçao de wijzigingen werden aangebracht, die de uitvoering van het genoemde plan mogelijk moesten maken Die wijzigingen waren zeer eenvoudig van aard. Art. 128, resp. 149, bepaalde dat de rechtsmacht van den Hoogen Raad der Neder-

(1) Wat de landmacht betreft. (Red. M. R. T.).

landen in koloniale zaken geregeld werd door den Koning. Deze artikelen behoefden slechts een kleine aanvulling te ondergaan om ze ook op het Hoog Militair Gerechtshof van toepassing te doen zijn, zooals dan ook geschiedde.

De wettelijke bezwaren tegen de verwezenlijking van het denkbeeld waren hierdoor vervallen. Het duurde evenwel nog ruim een jaar vóórdat het vereischte Koninklijk besluit (van 30 October 1909, Stbl. nº. 350) tot stand kwam en twee en een half jaar vóórdat het in werking kon treden. Dit besluit — tot regeling van de rechtspleging bij de landmacht en van de rechtsmacht van het Hoog Militair Gerechtshof in de koloniën Suriname en Curaçao, zooals het heet — schafte het reeds aangehaalde reglement van 1832 en daarmede het Westindische militaire hof af en bepaalde dat de rechtspleging bij de landmacht in de genoemde koloniën zou worden uitgeoefend door krijgsraden en het in Nederland gevestigde Hoog Militair Gerechtshof. Voor die rechtspleging zouden de in Nederland geldende voorschriften van toepassing zijn, voorzoover daarvan niet werd afgeweken.

De belangrijkste afwijkingen mogen hier in het kort worden vermeld.

De krijgsraden zullen, in stede van uit zeven, uit vijf leden bestaan; het voorzitterschap zal worden vervuld niet door een officier doch door een rechtsgeleerde, n.l. een der leden van het Hof van Justitie; terwijl als militaire leden en officieren-commissarissen niet alleen officieren van de landmacht kunnen worden benoemd, doch ook officieren der zeemacht alsmede gepensionneerde officieren van land- en zeemacht. Al deze afwijkingen laten zich verklaren door het geringe aantal der beschikbare officieren.

Het ambt van auditeur-militair zal niet worden uitgeoefend door een afzonderlijken ambtenaar, zooals hier te lande, doch ambtshalve door het openbaar ministerie bij het Hof van Justitie. Ook tot dusver vervulde een ambtenaar van dat openbaar ministerie, n.l. de advocaat-generaal, de functie van auditeur-militair. Uit den aard der zaak zal van toepassing der artikelen 59 en 60 der Provisioneele Instructie geen sprake kunnen zijn. Klachten over de vervulling van de betrekking van auditeur-militair zullen dan ook door het Hoog Militair Gerechtshof ter kennis gebracht moeten worden van den Gouverneur.

Evenals tot dusver in de kolonie Curaçao het geval was zal de commandant der troepen in eersten aanleg voor het Hof terecht staan, ook wanneer hij slechts — zooals voortaan regel zal zijn — een subalternen rang bekleedt.

De behandeling van bezwaren tegen opgelegde straffen geschiedt door den rechter, die bevoegd zou zijn indien de klager — niet de strafoplegger — als beklaagde moest terecht staan. Deze aan het Nederlandsch-Indische militaire recht ontleende bepaling heeft ten doel om alle reclamezaken ter plaatse door den krijgsraad te kunnen doen behandelen.

Een bijzondere regeling is getroffen ten aanzien van de approbatie. Op de gewone wijze geschiedt deze slechts bij veroordeelingen tot een crimineele straf — men leeft in de Westindische koloniën nog onder den Code Pénal — en bij vervallenverklaringen van den militairen stand; terwijl in dit opzicht met crimineele straffen zijn gelijk gesteld: de militaire doodstraf, de militaire gevangenisstraf van meer dan 5 jaren en de militaire straf van cassatie. In andere gevallen geschiedt de approbatie van de vonnissen van den krijgsraad als regel door den Gouverneur, na ingewonnen advies van het Hof van Justitie. Alleen wanneer de Gouverneur van oordeel is, dat er tegen de approbatie bezwaren bestaan, worden ook in deze andere gevallen

de stukken aan het Hoog Militair Gerechtshof opgezonden, hetwelk dan de zaak verder op de gewone wijze behandelt. Deze regeling van de approbatie is niet nieuw. Zij kwam in hoofdzaak reeds voor in het reglement van 1832 ten aanzien van de door den krijgsraad op Curaçao gewezen vonnissen en heeft dus reeds een practijk van bijna 80 jaren achter zich.

Verschillende bepalingen van het besluit zorgen er voor, dat de verschijning van de justiciabelen voor het Hof mogelijk zij, terwijl aan den anderen kant, om onnoodige uitgaven te voorkomen, tegen misbruik wordt gewaakt. Overkomst naar Nederland heeft steeds plaats bij gedingen, die in eersten aanleg voor het Hof dienen, wanneer deze althans geen zaken wegens *overtreding* betreffen. In alle andere gevallen hangt de overkomst over het algemeen af van het oordeel van het Hof. Overkomst tengevolge van eigen verzoek is wel niet uitgesloten, ja zelfs uitdrukkelijk toegelaten, doch de kosten daarvan komen ten laste van den verzoeker.

Persoonlijke verschijning van getuigen geschiedt alleen wanneer het Hof dat noodig acht. Overkomst van getuigen op verzoek van den beklaagde, enz. is niet mogelijk en is ook minder noodig omdat het Hoog Militair Gerechtshof de bevoegdheid heeft het verhoor van personen in de koloniên hetzij aan de hoven van justitie, hetzij aan officieren-commissarissen aldaar op te dragen.

Voor zooveel de kosten van den overtocht voor rekening van het Rijk, c. q. den veroordeelde — het Hof heeft in dit opzicht groote vrijheid — komen, wordt behalve de passage een vergoeding voor verblijfkosten toegekend. Voor deze vergoeding moest nader bij Koninklijk besluit een tarief worden vastgesteld, hetgeen eerst onlangs geschied is bij Koninklijk besluit van 3 October 1910, Stbl. N°. 297. Bij dat besluit werd tevens het in werking treden van de nieuwe regeling bepaald op 1 Januari 1911.

En zoo is dan met ingang van dien dag het rechtsgebied van het Hoog Militair Gerechtshof met een uitgestrekt gebied vergroot. Toch zullen de werkzaamheden van dat college daardoor niet in dezelfde verhouding toenemen; want de sterkte van de troepenmacht, die onder zijn jurisdictie gekomen is, is gering. Zij bedraagt niet meer dan een groote compagnie voor elk der koloniën. Bovendien zullen, blijkens het voorafgaande, verschillende zaken, die hier te lande niet zonder het Hoog Militair Gerechtshof behandeld zouden kunnen worden, in de koloniën buiten het Hof om worden afgedaan.

F.

Beslissingen van het Reichsmilitärgericht (1). (13e deel 1910). 15 Januari 1910.

---

57. I. Bepalingen voor den dienst aan boord. Voorschrift op den sloependienst bij de Keizerlijke Marine. Het geven van bijzondere voorschriften betreffende den reddingsdienst bij „man over boord".

D. a. B. § 1⁹ Abs. 1 u. 2; B D V. § 24.

II. Beschadiging van een sloep door schuld, enz. Veroorzaken van den dood van personen tot het sloepsvolk behoorende door schuld. Nalaten van het aanwijzen van een toezichthoudenden meerdere bij het vieren van reddingsbooten. Causaliteit.

M St Gb. § 142; R St Gb. § 222 Abs. 2.

1. De bijzondere voorschriften door den Commandant van een van Zr. Ms. schepen uit te vaardigen voor den reddingsdienst bij „man over boord" mogen niet in strijd zijn met de bepalingen op den sloependienst, die een *bepaald* bevel of verbod inhouden.

2. De door den Commandant te nemen maatregelen tot uitvoering van het voorschrift, dat bij het te water laten van een sloep in zee de vaart van het schip verminderd moet worden, bewegen zich binnen de grenzen van zijne plichtmatige beoordeeling.

3. Zijn die maatregelen in strijd met goede zeemanschap, dan is de Commandant of de leider van de manoeuvre verantwoordelijk voor de door hem te voorziene gevolgen van de nalatigheid waarvan hij beschuldigd wordt en dat wel onafhankelijk van de Voorschriften op den Sloependienst bij de Keizerlijke Marine.

4. Naar regelen van goede zeemanschap mag het vieren van sloepen in zee slechts onder toezicht en bevel van eenen meerdere voor iedere sloep geschieden.

Het niet aanwijzen van eenen toezichthoudenden meerdere is strafbare schuld. (Fahrlässigkeit).

5. Om ter zake op grond van §§ 142 M St Gb., 222 Abs. 2 R St Gb. te kunnen straffen moet bewezen zijn, dat de vernieling (beschadiging) van de sloep, enz. of de dood van een der personen tot het sloepsvolk behoorende, veroorzaakt is door het niet aanwijzen van den toezichthoudenden persoon.

Causaliteit bestaat reeds indien het verband tusschen de oorzakelijke handeling en het nadeelbrengend gevolg in hoofdzaak duidelijk is.

Het is niet noodzakelijk dat de nalatigheid de eenige oorzaak van het ingetreden gevolg geweest is.

Causaliteit is uitgesloten indien het concrete gevolg ook zonder het als nalatigheid te qualificeeren verzuim zou zijn ingetreden.

Beslissing van den II „Senat" van 16 Januari 1909 nº. 17/487.

Te niet doen van het vonnis en verwijzing van den beklaagde in revisie.

---

(1) Entscheidungen des Reichsmilitärgerichts. 1910. Band XIII. Verlag von Franz Vahlen, Berlin W., Linkstrasze 16. Per jaargang pl. m. 300 pagina's, prijs gebonden R.Mk. 5.50.

Overwegingen:

De revisie verwerpt de toepassing van § 24 van het Voorschrift op den Sloependienst bij de Marine en dientengevolge de veroordeeling van den beklaagde volgens §§ 92 en 93 M St Gb. Daarmede zijn, als eenen concursus idealis vormende, de §§ 142 M St Gb., 222 R St Gb. in toepassing gebracht. De vastgestelde feiten moeten dus van materieel-rechtelijk standpunt uit elk oogpunt onderzocht worden.

Bij gelegenheid van eene manoeuvre „man over boord" op Zr. Ms. „U", den 11den Augustus 1908, in de Oostzee bij B., werden de reddingsbooten gevierd bij eene 16 mijls vaart van het schip. Daarbij sloeg de S. B. sloep om. Zij werd nu medegesleept en door de groote vaart van het schip en door een slag van de schroef geheel onbruikbaar gemaakt; het grootste deel van den inventaris ging verloren en vier man van het sloepsvolk verdronken.

Het „Oberkriegsgericht" achtte het te water laten van beide sloepen bij eene vaart van 16 mijl zoowel uit een oogpunt van goede zeemanschap niet gerechtvaardigd, als strijdig met § 24 van het Voorschrift op den Sloependienst en dus ongehoorzaamheid tegen bevelen in dienstzaken.

Bij de revisie wordt dit op de volgende gronden bestreden:

Het tweede deel van het Voorschrift op den Sloependienst, te beginnen met § 23, is slechts als leiddraad (Anleitung) op te vatten. Dit blijkt reeds uit het opschrift van die paragraaf door het gebruik van het woord „Handleiding" (Anweisung), ook uit de herhaaldelijk gebruikte uitdrukkingen, b.v. „is aan te bevelen", „men doet goed", „men kan dat op deze wijze doen", enz. Eindelijk zou de inhoud doorgaans van algemeenen aard zijn en niet vrij van dwalingen en fouten.

Hierbij verkeert in de eerste plaats de revident in zooverre in dwaling, dat het voorschrift niet uit twee deelen bestaat, doch de materie in vier hoofdstukken onder doorloopende paragrafen behandelt. Verder is de inhoud volstrekt niet altijd van algemeenen aard, maar geeft eene reeks van (positieve) bepaalde voorschriften. Het woord „Handleiding" in het opschrift van § 23 is voor de opvatting van den revident niet afdoende; ook in § 23 staan bepaalde voorschriften (bevelen). In § 24, die hier alleen in aanmerking komt, komt daarenboven het woord „Handleiding" niet voor. Voor zooverre echter in het voorschrift (op den sloependienst) zinswendingen als „is aan te bevelen", „men kan dat op deze wijze doen", „men handelt verstandig", e. d. gebruikt worden, geeft het daarmede zelf te kennen, dat het in die gevallen geen bevelen geven wil.

Nu zeggen de bepalingen van den dienst aan boord in § 1[9] Abs. 1: „Als *richtsnoer* voor zijne handelingen dienen den Commandant de volgende bepalingen, de algemeene dienstvoorschriften en de tot hem gerichte bijzondere bevelen", en in Abs. 2 „bij gebreke van *bepaalde* voorschriften betreffende zijne gedragslijn (Verhalten) moet de Commandant volgens de omstandigheden naar eigen inzicht (Ermessen) handelen". Dus in het algemeen en in hoofdzaak moet de Commandant zich door de dienstvoorschriften laten leiden; daartegenover is niet uitgesloten dat hij om gegronde redenen in voorkomende gevallen afzonderlijke voorschriften (Sondervorschriften) omtrent de details geven mag.

Het uitvaardigen van afzonderlijke voorschriften voor den reddingsdienst bij „man over boord" is dus geoorloofd, zelfs noodzakelijk, daar zij niet gegeven zijn in de voorschriften op den sloependienst. Maar deze voorschriften mogen niet in tegenspraak komen met bepalingen uit de voorschriften op den sloependienst, die een *bepaald* bevel of verbod inhouden.

Van deze laatste komt voor het onderhavige geval alleen § 24[1] Abs. 2 in aanmerking.

Waar daarin gezegd wordt: „In zee wordt bij het vieren van sloepen die zich aan de lange zijden van het schip bevinden bijzondere zorg en oplettendheid vereischt" en waar vooral overijling (daarbij) verboden wordt, kan niet gezegd worden dat daarin een bepaald verbod ligt opgesloten, omdat het begrip „overijling" („Ueberhastung") betrekkelijk is.

Maar ook het verdere, op zich zelf ongetwijfeld belangrijke en dwingende voorschrift, dat de vaart van het schip met behulp der machine etc. zoodanig verminderd moet worden als tot het zonder gevaar te water laten van de sloep noodig is, is in te algemeene termen gesteld, te weinig specificeerend, om de ter uitvoering daarvan door den Commandant genomen maatregelen in het gegeven geval als strijdig met een in dienstzaken gegeven bevel te kunnen noemen. De speciale maatregelen tot bereiking van het voorgestelde doel noodig, zijn niet voorgeschreven. De vaststelling dier maatregelen is integendeel aan de zeemanschap van den leider der manoeuvre, i. c. den Commandant, overgelaten.

Indien deze de door hem genomen maatregelen ter bereiking van het voorgeschreven doel afdoende acht, staan zij op zich zelf binnen de grenzen van zijne plichtsopvatting.

In het nu behandelde geval gaf de Commandant persoonlijk het commando „volle kracht achteruit" om tot de voorgeschreven vermindering van vaart te geraken. Verder had hij, op grond van jarenlange ervaring, de overtuiging, dat het schip bij „beide machines volle kracht achteruit" zoo spoedig zijn vaart verloor dat de sloepen ook bij de snelste uitvoering der manoeuvre zonder gevaar te water konden gelaten worden. Eindelijk heeft hij deze maatregelen voor afdoende gehouden om zeker te zijn van het met goeden uitslag opvolgen van het bepaalde in § 24.

Daarom kan er zelfs geen sprake zijn van *ongehoorzaamheid door nalatigheid.*

De redenen waarom de beklaagde daarna, toen hij bemerkte dat het schip nog een 16 mijls vaart had, de uitvoering van de manoeuvre niet meer trachtte te verhinderen — het verdere bevel dus van § 24, dat vóór het te water laten van de sloep de machine gestopt moet zijn, — niet opvolgde heeft het „Oberkriegsgericht" terecht goedgekeurd, de gedragslijn van den beklaagde in dit opzicht, van zeemansstandpunt uit beschouwd, als juist en door de omstandigheden noodzakelijk erkend en daaraan dus het begrip ontnomen van „niet opvolgen van een bevel in dienstzaken".

Indien nu echter de hiervoren vermelde door den Commandant genomen maatregelen van zoodanigen aard zijn, dat zij gevaar voor het manoeuvreerende personeel of voor de sloepen opleveren, dat zij in strijd zijn met zeemanservaring, dan is de Commandant of de leider der manoeuvre voor de aangetoonde of bewezen nalatigheid, waarvan hij de gevolgen had kunnen voorzien, verantwoordelijk en zulks onafhankelijk van de ter zake bestaande dienstvoorschriften.

Naar het oordeel van den „Senat" is dit bewijs van nalatigheid (schuld) in den zin van §§ 142 M St Gb., 222 Abs. 2 R St Gb. geleverd.

Het „Oberkriegsgericht" voert op dit punt aan:

„dat het van zeemansstandpunt gezien niet juist was, dat de beklaagde als Commandant, bij het uitwerken en uitvaardigen van den leiddraad voor de manoeuvre „man over boord" en bij de persoonlijke leiding van die manoeuvre op 11 Augustus des namiddags, het vieren der beide sloepen geheel aan de bij het vieren ingedeelde personen overliet en deze voor-

geschreven en geleerd had de sloepen zoo snel als maar eenigszins mogelijk was te vieren en iedere sloep op het bevel van den eersten den besten die zich geroepen gevoelde het te geven, te water te laten zoodra ze nog 1 meter boven water was, zonder zich vooraf te overtuigen, dat de vaart van het schip tot 6 mijlen was verminderd".

De bedoeling (beteekenis) van den zin: „zonder zich vooraf te overtuigen, dat de vaart van het schip tot 6 mijlen was verminderd", was den „Senat" niet duidelijk. Het scheen twijfelachtig of het „Oberkriegsgericht" den Commandant te laste legt, dat hij zelf zich niet te juister tijd over de vaart van het schip bekommerde, of — wat meer waarschijnlijk is — dat hij de „voor-de-hands-lieden" niet een desbetreffend voorschrift gaf. De constateering *daarvan* moest derhalve buiten beschouwing blijven.

Maar wat op duidelijke wijze is aangetoond, is reeds voldoende tot het aannemen der nalatigheid.

Volgens goede zeemanschap mag — zooals het „Oberkriegsgericht" terecht aanneemt — het vieren van de sloepen niet dan onder toezicht en bevel van een meerdere bij iedere sloep geschieden. Deze heeft het juiste tijdstip voor het te water laten te bepalen en moet zich, voordat hij het commando „los" geeft, bepaald overtuigen dat het schip voldoende vaart geminderd heeft. De voor-de-hands-lieden zijn daartoe niet in staat omdat zij hunne aandacht geheel bij het vieren zelf moeten bepalen.

Het losgooien van de loopers, zonder toezicht, doet groot gevaar ontstaan voor de sloep en hare bemanning; het te water laten op een ongeschikt oogenblik had hoogstwaarschijnlijk het kenteren en de beschadiging van de sloep en het in gevaar brengen van menschenlevens ten gevolge. Dat alles moest en kon een zeeofficier, met eene ervaring en bekwaamheid als die van den beklaagde, weten. Er bestaat derhalve eene nalatigheid, een gebrek aan vooruitzien bij den Commandant, omdat hij zoowel in het Voorschrift voor den Reddingsdienst als in het onderhavige geval het aanstellen van een toezichthoudenden meerdere en dat wel voor de beide sloepen, naliet; ook is het aannemen van schuld (nalatigheid) in den zin van § 222 Abs. 2 R St Gb. op zich zelf wettelijk (rechtens) op juiste wijze gemotiveerd.

Die nalatigheid bestaat des te stelliger omdat volgens de beslissingen van het „Oberkriegsgericht" den Commandant bekend was, dat op andere schepen meermalen, als gevolg van vergissing van den man aan de telegraaf, bij het commando: „volle kracht achteruit", de telegraaf op „volle kracht vooruit" gezet werd en daardoor eene vaartvermeerdering in plaats van -vermindering veroorzaakt werd.

Om te kunnen straffen krachtens §§ 142 M St Gb., 222 Abs. 2, R St Gb. moet het bewijs geleverd worden, dat de vernieling van de sloep, het verlies van den inventaris en de dood van een deel der bemanning *door* de schuld (nalatigheid), d.i. *door het niet aanstellen van een toezichthoudenden persoon* werd veroorzaakt.

Deze samenhang eischt niet, dat de nalatigheid van den beklaagde de *eenige* oorzaak is geweest waardoor die gevolgen zijn ontstaan. Causaliteit moet dan uitgesloten worden geacht, indien het concrete gevolg ook zonder het als nalatigheid te qualificeeren handelen of nalaten zou zijn ontstaan (vgl. R. G. Rspr. **3** 641 en R. G. St. **15** 151).

„Is dit het geval, dan is — zooals het „Reichsgericht terecht zegt — door de handeling niet eene der oorzakelijke voorwaarden in het leven geroepen, maar ligt aan het gevolg eene andere oorzaak dan de handeling ten grondslag."

Voor het aannemen van causaliteit is het aan den anderen kant niet noodzakelijk, dat alle het gevolg te voorschijn roepende daadzaken ieder op zich zelf objectief vastgesteld kunnen worden; het is voldoende dat de samenhang tusschen de veroorzakende handeling en het nadeelige gevolg in hoofdzaak zoo duidelijk is dat aan de gesloten keten van oorzaak en gevolg geen schakel ontbreekt (R. G. St. **6** 146).

Tot zoover is dus het *bewijs* der causaliteit noodzakelijk. Het vonnis van het „Oberkriegsgericht" heeft nu in de eerste plaats te dezer zake daadwerkelijk vastgesteld:

1°. dat door het kenteren van de St. b. sloep de beschadiging etc. der sloep en de dood van de vier personen der bemanning veroorzaakt is;

2°. dat het kenteren zelf is veroorzaakt:

a. door de onjuiste bediening van de telegraaf naar de machinekamer en de dientengevolge — in strijd met het gegeven bevel — ontstane vermeerdering van vaart;

b. door het gemuisd-zijn van het achterste blok.

Deze daadzaken zijn bij de vraag naar de schuld van de *mede*-beklaagden als vaststaande aangenomen.

Bij de uiteenzetting van de tegen den Commandant gerichte aanklacht heeft het vonnis vervolgens het causale verband bij het den Commandant te last gelegde niet opvolgen van het bepaalde bij § 24 van het Voorschrift op den Sloependienst besproken en uitgemaakt, dat *door* het te water laten van de sloep bij te groote vaart zonder twijfel het kenteren van de sloep *mede* veroorzaakt is.

Niet voldoende vastgesteld en gemotiveerd is echter dat dit te water laten bij te groote vaart van het schip eveneens aan nalatigheid — dus aan het *niet aanwijzen van eenen toezicht houdenden officier* — te wijten zou zijn, en in zooverre bestaat er in het constateeren van het causaal verband eene leemte, die door den tot het vaststellen van daadzaken niet bevoegden „Senat" niet kan worden aangevuld.

Bij gebreke van de voor het bewijs der Causaliteit noodzakelijke vaststelling der daadzaken is de „Senat" niet bij machte te onderzoeken of het „Oberkriegsgericht" van de wettelijk juiste uitlegging der §§ 142 M St Gb., 222 Abs. 2 R St Gb. is uitgegaan.

Het Openbaar Ministerie bij het „Oberkriegsgericht" nam het volgende standpunt in:

1. Voor zooverre het Voorschrift op den Sloependienst een beslist bevel of verbod inhoudt, zijn deze als bevelen in dienstzaken te beschouwen.

2. Dit voorschrift is volgens § 1[9] Abs. 1, Deel I van den „Dienst aan boord" ook voor den Commandeerenden Officier van het schip verbindend.

3. § 24 van het Voorschrift op den Sloependienst voor het vieren der sloepen onder stoom zijnde behelst voor zooverre bevelen in dienstaangelegenheden, dat daarbij is voorgeschreven, dat:

a. bij een varend schip *de vaart door de werking der machine zoodanig verminderd moet zijn* als zulks tot het zonder gevaar te water laten van de sloepen noodzakelijk is;

b. de machine gestopt moet zijn, voordat de sloep te water wordt gelaten.

4. In strijd met deze beide bepalingen heeft de Commandant uit nalatigheid gehandeld omdat hij de sloepen bij volle vaart van het schip te water heeft laten brengen. Of zelf had hij op de vaart van het schip moeten

letten, of zulks aan een officier moeten opdragen, alvorens het bevel „los" werd gegeven.

5. De ongehoorzaamheid door nalatigheid heeft belangrijk nadeel veroorzaakt; tegelijkertijd heeft de beklaagde zich aan overtreding van § 142 M St Gb., § 222 R St Gb. schuldig gemaakt. De causaliteit is in het vonnis van het „Oberkriegsgericht" voldoende vastgesteld. Door de samenloop met de schuld van de ondergeschikten wordt de schuld van den beklaagde niet uitgesloten.

---

§ 142 M Str Gb.

Wer durch Fahrlässigkeit in der Wahrnehmung seines Dienstes eine erhebliche Beschädigung eines Schiffes oder dessen Zubehörs herbeiführt, wird mit Freiheitsstrafe bis zu drei Jahren bestraft; in schwereren Fällen kann zugleich auf Dienstentlassung erkannt werden.

§ 222 R Str Gb.

Wer durch Fahrlässigkeit den Tod eines Menschen verursacht, wird mit Gefängnisz bis zu drei Jahren bestraft.

Wenn der Thäter zu der Aufmerksamkeit, welche er aus den Augen setzte, vermöge seines Amtes, Berufes oder Gewerbes besonders verpflichtet war, so kann die Strafe bis auf fünf Jahre Gefängnisz erhöht werden.

§ 92 M Str Gb.

Ungehorsam gegen einen Befehl in Dienstsachen durch Nichtbefolgung oder durch eigenmächtige Abänderung oder Ueberschreitung desselben wird mit Arrest bestraft.

§ 93 M Str Gb.

Wird durch den Ungehorsam ein erheblicher Nachtheil verursacht, so tritt strenger Arrest nicht unter vierzehn Tagen oder Gefängnisz oder Festungshaft bis zu zehn Jahren, im Felde Freiheitsstrafe nicht unter Einem Jahre oder lebenslängliche Freiheitsstrafe ein.

Wird durch den Ungehorsam die Gefahr eines erheblichen Nachtheils herbeigeführt, so tritt Freiheitsstrafe bis zu zwei Jahren im Felde Freiheitsstrafe von drei Monaten bis zu drei Jahren ein.

Vertaald, zooveel mogelijk woordelijk, door den Hoofd-Inspecteur van Administratie.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF. (1)

Beschikking van 26 April 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Klacht van een matroos 2de klasse over de reden der straf van vijf dagen strafdienst hem door zijn commandant opgelegd wegens: „Order ontvangen „hebbende om bij het schieten te komen, verzuimd kennis te geven dat hij „zich ziek gevoelde, doch eigenmachtig weggebleven".

Klacht wettig verklaard. Strafreden veranderd in:

„Order ontvangen hebbende bij het schieten te komen, verzuimd persoonlijk „aan den officier, belast met de schietoefening, te gaan melden, dat hij zich, „wegens ongesteldheid, niet in staat gevoelde om te schieten, en eigenmachtig „weggebleven";

en de straf in:

één dag strafdienst.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de verklaring dd. 19 Februari 1910 van den matroos 2de klasse A., dienende aan boord van Harer Majesteits pantserschip „Hertog Hendrik", houdende dat hij zich bij het Hoog Militair Gerechtshof wenscht te beklagen over *de reden* van de straf hem 19 Februari 1910 opgelegd door zijnen Commandant, den Kapitein ter Zee H.;

Gelezen de bij deze klacht behoorende bescheiden;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, strekkende tot wijziging der strafreden en verlichting der straf;

Overwegende dat de bedoelde straf, n.l. vijf dagen strafdienst, aan klager is opgelegd wegens: „Order ontvangen hebbende bij het schieten te komen, „verzuimd kennis te geven dat hij zich ziek gevoelde, doch eigenmachtig „weggebleven";

(1) Zie de beschikking en sententie van het H. M. G. en het vonnis van den Zeekrijgsraad te Amsterdam, respectievelijk van 1 Nov. 1910, 9 Sept. 1910 en 18 Oct. 1910 hierachter volgende. (Red. M. R. T.).

Overwegende dat, volgens mededeeling van straffer, de reden oorspronkelijk luidde: „Niet bij het schieten gekomen, waartoe hij order had be„komen, voorgevende ongesteld te zijn; had zich evenwel niet ziek gemeld", en dat hij de reden heeft veranderd omdat klager zich over die oorspronkelijke reden bezwaard gevoelde en hij (straffer) meende dat de tweede redactie aan klager, beter dan de eerste, duidelijk zoude maken, waarin het verkeerde zijner handelingen had bestaan;

Overwegende dat bij het onderzoek der zaak is gebleken uit klagers opgaven en uit de verklaringen van korporaal-konstabel A. M. S., officier van gezondheid 2de klasse G. N. A. K. en luitenant ter zee 1ste klasse J. W. F. J. DE W., waarvan de eerste en laatste beëedigd en de tweede door de voorgeschreven belofte bekrachtigd, dat klager op den 15den Februari j.l., den dag van het gebeurde waarvoor hij werd gestraft, lijdende was aan een plotselinge verheffing van een slepende oorziekte; dat hij daarvoor echter toen niet vrij van dienst werd gemaakt, hoewel hij zulks dien dag herhaaldelijk verzocht, omdat de officier van gezondheid dit niet noodig achtte; dat, toen den volgenden morgen zijn klachten toegenomen schenen, klager, met het oog op de vermoeienissen van de landingsdivisie, wel vrij van dienst werd gemaakt; dat op den 15den Februari, toen klager dus nog niet vrij van dienst was, hij een boodschap kreeg, door korporaal-konstabel S. van een adelborst 1ste klasse, om bij het schieten te komen; dat klager daarop aan dien korporaal-konstabel zeide dat hij niet kon komen omdat hij ziek was; dat de luitenant ter zee 1ste klasse DE W., aan wien deze zaak gemeld werd, toen order gaf dat klager bij hem moest komen, hetgeen klager onmiddellijk deed;

Overwegende dat straffer in zijn memorie aan het Hof heeft medegedeeld dat hij klager heeft gestraft, daar deze zich, naar zijne meening, had moeten melden bij den officier belast met de schietoefening en aan dezen had moeten te kennen geven dat hij zich niet in staat gevoelde om te schieten;

Overwegende dat uit het bovenstaande blijkt dat klager, toen hij den 15den Februari j.l. de order kreeg om bij het schieten te komen, door den korporaal-konstabel, die hem de order overbracht, liet zeggen dat hij ziek was, en dat hij eigenmachtig wegbleef, in plaats van persoonlijk aan den officier, belast met de leiding der oefening, zijn bezwaar om aan de oefening deel te nemen te gaan voordragen, terwijl klager in zijne memorie aan het Hof opgeeft dat hij toen niet onbekwaam was om te loopen;

Overwegende dat klager zich hierdoor aan een nalatigheid in dienst heeft schuldig gemaakt, welke strafbaar is ingevolge de artikelen 1 en 28 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Water;

Overwegende dat, hoewel door den Officier van Gezondheid K. is verklaard dat klager zich dikwijls met overmatige klachten meldde, toch bij het onderzoek is gebleken dat klager tijdens het gebeurde lijdende was aan een oorkwaal en daarin een reden is om klager slechts licht te straffen;

Overwegende dat de strafreden niet juist is, daar klager wèl kennis heeft gegeven dat hij ziek was, zij het dan ook niet zooals hij dit had behooren te doen.

Gezien de artikelen 9—11 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Beschikkende op voormelde klacht;

Verklaart die wettig;

Bepaalt dat de strafreden der aan klager op 19 Februari 1910 opgelegde straf zal worden veranderd in:

„Order ontvangen hebbende bij het schieten te komen, verzuimd per„soonlijk aan den officier, belast met de schietoefening, te gaan melden, dat „hij zich, wegens ongesteldheid, niet in staat gevoelde om te schieten, en „eigenmachtig weggebleven";

en de straf in:

één dag strafdienst;

Gelast het ontslag van klager uit het arrest waarin hij zich ter zake van de ingebrachte klacht bevindt;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan straffer en aan den Advocaat-Fiskaal en *een uittreksel aan klager.* (1)

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 1 November 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD, Mr. H. J. M. TIJSSENS en S. F. NOLST TRENITÉ.

Klacht van een matroos 2de klasse over een hem door zijn commandant opgelegde straf van twee dagen provoostarrest met vermindering van kost, wegens: „Oneerbiedigheid tegenover zijn meerdere in rang, door te weigeren „een stuk te teekenen, dat door dezen meerdere was opgemaakt te zijnen „behoeve als gevolg van een door hem uitgedrukten wensch om zich te be„klagen over een hem opgelegde straf".

Uit het gehouden onderzoek en de nader aan het licht gekomen omstandigheden, is gebleken dat voor het opleggen van straf geen voldoende grond heeft bestaan.

Klacht wettig verklaard; straf te niet gedaan.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen de verklaring van den matroos 2de klasse A., dienende aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam, ingediend den 6den Augustus 1910 houdende dat hij zich bij het Hoog Militair Gerechtshof wenscht te beklagen over de straf van twee dagen provoostarrest met vermindering van kost, hem 6 Augustus 1910 opgelegd door zijn commandant, den Kapitein-luitenant ter Zee W. C., wegens: „Oneerbiedigheid tegenover zijn „meerdere in rang, door te weigeren een stuk te teekenen, dat door dezen „meerdere was opgemaakt te zijnen behoeve als gevolg van een door hem „uitgedrukten wensch om zich te beklagen over een hem opgelegde straf";

Gelezen de bij deze klachtzaak behoorende bescheiden;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee en Landmacht, strekkende tot wettigverklaring der klacht;

Overwegende dat uit de overgelegde bescheiden blijkt, dat de aangevallen straf aan klager is opgelegd omdat hij, den 3den Augustus gestraft zijnde, te kennen had gegeven zich over die straf te willen beklagen; dat hij toen

(1) Cursiveering van Red.

een daaromtrent voor hem opgemaakte verklaring had geteekend; dat echter in die verklaring een woord der strafreden was uitgevallen, waarom hem eene andere volledige ter teekening werd aangeboden; dat hij dit toen niet heeft willen doen; dat hem den volgenden dag nogmaals gevraagd werd of hij wilde teekenen en hij toen eerst „ja" zoude hebben gezegd, doch toen de sergeant der Mariniers, d.d. cipier in het provoosthuis, hem het briefje daartoe aanbood, weder weigerde te teekenen;

Overwegende dat straffer in zijn bericht aan het Hof heeft medegedeeld dat hij klagers eerste weigering, om de toevoeging aan de verklaring te waarmerken, of eene nieuwe verklaring te teekenen, nog niet als oneerbiedigheid heeft beschouwd, omdat hij de mogelijkheid aannam dat klager het omtrent zijn beklag nog niet met zich zelf eens was; dat het daarentegen slechts aan oneerbiedigheid tegenover zijn meerdere in rang kon worden toegeschreven, dat klager den volgenden morgen, op de vraag of hij wilde teekenen, „ja sergeant" antwoordde en toen de sergeant met de verklaring en pen en inkt bij hem kwam, zeide; „neen, ik teeken niet"; dat klager nu wel in zijne memorie beweert dat de sergeant hem verkeerd verstaan heeft, doch dat zijne hierboven weergegeven antwoorden zóó kort en eenvoudig zijn, dat gevaar voor verkeerd verstaan of begrijpen denkbeeldig mag heeten; dat de verklaring van den sergeant omtrent klagers antwoorden zeer beslist luidde en dat hij (straffer) die verklaring als de juiste heeft aangenomen omdat de sergeant als een betrouwbaar onderofficier bekend staat;

Overwegende dat klager in zijne memorie en bij zijn verhoor voor het Hof heeft medegedeeld dat hij met het teekenen der tweede verklaring wilde wachten, omdat hij nog drie dagen den tijd had voordat hij zijn beklag behoefde in te dienen en begon in te zien de straf wel verdiend te hebben; dat klager ontkent tegen den sergeant den volgenden morgen eerst te hebben gezegd te willen teekenen; dat hij beweert dat de sergeant hem verkeerd heeft verstaan, want dat hij hem toen evenals den vorigen dag, gezegd heeft te willen wachten omdat hij nog den tijd had tot drie dagen na het ondergaan van zijn straf; dat de sergeant den vorigen dag goed vond dat hij er nog eens over nadacht; dat hij in het geheel niet oneerbiedig tegenover den sergeant is geweest;

Overwegende dat de sergeant der Mariniers D. de B., dd. cipier in het provoosthuis, onder eede bij zijn verhoor voor het Hof heeft verklaard dat klager, toen hij hem op order van den officier van de wacht, de tweede keer vroeg of hij het tweede briefje wilde teekenen, „ja" antwoordde, doch toen hij met het briefje bij hem kwam weigerde te teekenen, daarbij zeggende dat hij nog altijd reclameeren kon; dat hij (getuige) daarop antwoordde: „je mag er wel om denken, niet later dan drie dagen na het „eindigen van je straf"; dat klager bij dit voorval op hem niet den indruk van groote oneerbiedigheid, wel van laatdunkendheid maakte;

Overwegende dat klagers weigering om de nieuw opgemaakte verklaring te teekenen, nadat hij eerst aan den sergeant de B. had verklaard zulks wel te willen doen, kan worden toegeschreven aan oneerbiedigheid tegenover dien onderofficier of tegenover zijne meerderen in het algemeen, maar dat die weigering evenzeer het gevolg kan zijn geweest van besluiteloosheid of van nader bij hem gerezen twijfel aan de gegrondheid der door hem in te dienen klacht;

dat het laatste niet onaannemelijk is nu, blijkens de verklaring van sergeant de B., klager zijne weigering deed vergezeld gaan van de — gedeeltelijk juiste — opmerking, dat hij nog altijd reclameeren kon, welke

opmerking door dien sergeant werd beantwoord, door er op te wijzen dat klager niet later kon reclameeren dan drie dagen na het einde der straf;

dat ook uit dit antwoord blijkt dat klagers weigering om de verklaring te teekenen niet den indruk maakte van gemis aan eerbied voor zijn meerdere, weshalve in deze onzekerheid, en ook in verband met het zenuwlijden hetwelk (blijkens het verslag der deskundigen, den officier van gezondheid 1ste klasse bij de Landmacht J. W. DEKNATEL en den officier van gezondheid 1ste klasse bij de Zeemacht J. A. VAN TROTSENBURG, bij de behandeling eener zaak waarvoor klager destijds voor den Krijgsraad terecht stond, omtrent klager uitgebracht) bij klager is waargenomen, er geen voldoende grond bestaat om klager's weigering toe te schrijvan aan gebrek aan eerbied voor zijne meerderen;

Overwegende dat derhalve uit het gehouden onderzoek, en de tijdens dat onderzoek nader aan het licht gekomen omstandigheden is gebleken dat voor het opleggen der straf geen voldoende grond heeft bestaan;

Krachtens de artikelen 9—11 der Rechtspleging bij de Zeemacht, in verband met artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie, beschikkende op de ingediende klacht;

Verklaart die wettig;

Doet te niet de straf, waartegen die klacht gericht is, met de daarvoor aangegeven reden, en

Gelast dat die zullen worden doorgehaald;

Bepaalt dat afschriften dezer beschikking zullen worden uitgereikt aan den straffer en aan den Advocaat-Fiskaal en dat *aan klager daarvan mededeeling zal worden gedaan.* (1)

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie dd. 9 September 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS;
E. COENEN, toegevoegde raad.

Advocaat-Fiskaal Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. L. J. C. KASTELIJN.

Beklaagde, matroos 2de klasse, stond terecht wegens dienstweigering, doch werd, voor het einde van het onderzoek door Off.-Comm., naar het hospitaal te Weltevreden en van daar naar Nederland geëvacueerd. Het onderzoek werd nu ingevolge art. 50 P. I. voor het H. M. G. door Commissarissen uit het H. M. G. voortgezet en de zaak in eerste instantie door het H. M. G. berecht.

(1) Cursiveering van Red.

Beklaagde, die van een bootsman order had gekregen om bij het kolenladen aan den wipper te gaan, beweerde zoo'n pijn te hebben in de borst, dat hij niet kon trekken. Twee Officieren van Gezondheid van het hospitaal te Weltevreden als deskundigen gehoord, verklaren dat beklaagde afwijkingen vertoonde van de lever, die hem niet in staat stelden zijn dienst te verrichten en dat het zeer goed mogelijk is dat die kwaal reeds bestond op 10 Maart 1910 (datum der dienstweigering).

Eischer en Hof nemen dit oordeel van deskundigen over.

Beklaagde wordt vrijgesproken.

In de zaak in eersten aanleg aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve eischer

en

A. oud 22 jaren, geboren te Kralingen, thans gemeente Rotterdam, gediend hebbende als matroos 2de klasse aan boord van Harer Majesteits pantserschip „Hertog Hendrik", gedetineerd, eerst in het provoosthuis op 's Rijks werf te Amsterdam, daarna in het Huis van Bewaring te Utrecht, doch, bij besluit van Commissarissen uit het Hoog Militair Gerechtshof den 21sten Juli 1910 bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, en vervolgens — uit anderen hoofde — gedetineerd in gemeld provoosthuis;

tegen wien, bij beschikking van den Kapitein ter Zee Commandant van het Nederlandsch Eskader in Oost Indië, d.d. 2 April 1910, rechtsingang werd verleend onder beschuldiging van dienstweigering, doch wiens zaak niet door een Krijgsraad van genoemd eskader kon worden beëindigd, omdat beklaagde, nog vóór het eindigen der instructie voor Officieren-Commissarissen, den 20sten April 1910, naar het hospitaal te Weltevreden, den 19den Mei d.a.v. van daar per stoomschip „Koning Willem I" der Maatschappij „Nederland" naar Nederland werd geëvacueerd, en derhalve, ingevolge het bepaalde bij artikel 50 Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof, in eersten aanleg voor het Hof moet terechtstaan;

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gezien de conclusie door den eischer ambtshalve genomen, daartoe strekkende dat de gedaagde van de hem te last gelegde beschuldiging zal worden vrijgesproken, de kosten van het rechtsgeding te dragen door den Staat.

Gezien de stukken van het proces, voor zooveel daar gebruik van wordt gemaakt, aan gedaagde voorgehouden en medegedeeld;

Overwegende dat uit het ten processe overgelegd extract-stamboek is gebleken, dat de gedaagde A., geboren 4 Augustus 1888 te Kralingen (thans gemeente Rotterdam), op den 7den October 1902 te Rotterdam is aangenomen als jongen voor de rol van Harer Majesteits Wachschip te Amsterdam voor den tijd van 12 jaren;

Overwegende dat de Kapitein ter Zee, Commandant van het Nederlandsch Eskader in Oost-Indië, den 2den April 1910 tegen A., destijds dienende als matroos 2de klasse aan boord van Harer Majesteits pantserschip „Hertog Hendrik", rechtsingang heeft verleend ter zake dat hij te Menado, in den morgen van den 10den Maart 1910 aan een hem door den

bootsman W. v. d. B. gegeven order om aan een bepaalden wipper te trekken, geweigerd heeft te voldoen, zeggende: „ik kan het niet" en eenigen tijd later bij die weigering heeft volhard, nadat hij daarover door den Luitenant ter zee 2de klasse Th. L. K. was onderhouden en genoemde bootsman die order had herhaald;

Overwegende dat het gerechtelijk onderzoek dezer zaak vervolgens door Officieren-Commissarissen, daartoe door voormelden Commandant benoemd, is aangevangen;

dat echter deze Officieren-Commissarissen dat onderzoek niet hebben kunnen beëindigen, daar op 20 April 1910 tijdens de informatiën nog loopende waren, A. wegens leverafwijkingen en een hardnekkige ernstige ontsteking in het middenoor, naar het hospitaal te Weltevreden is gezonden en daarna op 19 Mei 1910 naar Nederland is gestuurd, waar hij in het militair hospitaal te Amsterdam is opgenomen;

dat hij daarom op grond van artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie in eersten aanleg voor het Hoog Militair Gerechtshof moet terechtstaan, en door de door het Hof benoemde Commissarissen het onderzoek is voortgezet en ten einde gebracht, waarna gedaagde voor het Hof heeft terechtgestaan;

Overwegende dat gedaagde heeft opgegeven dat hij op 10 Maart 1910 aan boord van het pantserschip „Hertog Hendrik" de order, om aan den wipper te gaan, van den bootsman v. d. B. heeft gekregen en daarop heeft geantwoord, dat hij tot tweemaal toe geprobeerd had, maar het niet kon; dat hij eenigen tijd daarna, bij den officier van de wacht is gekomen, die hem heeft medegedeeld, dat hij nog in de gelegenheid zou gesteld worden de order van den bootsman op te volgen, en hij, zoo hij daaraan niet voldeed, zich aan dienstweigering zou schuldig maken; dat de bootsman nogmaals de order heeft herhaald, zeggende: „A., ga daar aan dien wipper „trekken" en dat hij daarop heeft geantwoord: „ik heb het twee keer „geprobeerd, ik kan het niet doen"; dat hij toen zoo hevig pijn op de borst had dat hij ineenkromp en daardoor niet in staat was de order op te volgen;

Overwegende dat W. v. d. B., bootsman aan boord van de „Hertog Hendrik", als getuige onder eede heeft verklaard, dat hij op zekeren dag, op een plaats die hij meent dat Lalisse heet, aan boord van de „Hertog Hendrik" belast was (met) de menschen in te deelen met het oog op kolenladen; dat hij gedaagde A. toen order heeft gegeven om aan den wipper te gaan; dat A. den wipper met beide handen heeft aangepakt, er aan getrokken heeft en een pas of drie meeliep; dat hij toen den wipper losliet met de woorden: „ik kan het niet, bootsman"; dat hij, getuige, ongeveer een uur later, in het bijzijn van den officier van de wacht, den Luitenant ter zee K., de order om aan den wipper te gaan, tot A. heeft herhaald, waarop A., zonder het te probeeren, antwoordde: „ik kan niet";

Overwegende dat Th. L. K., Luitenant ter Zee 2de klasse, destijds dienende aan boord van Harer Majesteits Pantserschip „Hertog Hendrik", als getuige onder eede heeft verklaard: dat hij op 10 Maart 1910, terwijl de „Hertog Hendrik" ter reede van Talissin lag, nadat de adelborst van de wacht hem gerapporteerd had, dat de matroos 2de klasse A. niet aan het werk was gegaan en door den bootsman in arrest was gesteld, hij, getuige, den bootsman v. d. B. met gedaagde A. bij zich heeft ontboden en hij toen A. heeft gewaarschuwd, dat hij zich aan dienstweigering zou schuldig maken; dat A. toen heeft geantwoord: „ik heb niet geweigerd"; dat de bootsman toen in tegenwoordigheid van hem, getuige, de order om

aan den wipper te gaan, heeft herhaald, waarop A. antwoordde: „ik kan „het niet";

Overwegende dat door deze opgaven van gedaagde, bevestigd door de voormelde verklaringen der getuigen, wettig en overtuigend bewezen is hetgeen gedaagde is te last gelegd, met zijne schuld daaraan;

Overwegende dat de Officier van Gezondheid van de 1ste klasse V. GRAVESTEIN en de Officier van Gezondheid van de 2de klasse C. TEN BOSCH, beiden werkzaam aan het militair hospitaal te Weltevreden, onder eede, als deskundigen schriftelijk hebben verklaard, dat zij den persoon van A., matroos 2de klasse, hebben onderzocht; dat deze op 27 April 1910 afwijkingen vertoonde in overeenstemming met de mate en de localisatie van zijn borstklachten, welke hem niet in staat stelden zijn dienst te verrichten; dat de pijnlijkheid werd veroorzaakt door afwijkingen van de lever, die duidelijk vergroot was, en dat deze afwijking en een hardnekkige ontsteking van het middenoor eene behandeling in het hospitaal noodzakelijk maakten;

Overwegende dat deze zelfde deskundigen op 2 Mei 1910 door Officieren-Commissarissen aan boord van de „Hertog Hendrik" zijn gehoord en zij alstoen, ieder voor zich eensluidend, onder eede hebben verklaard, dat het zeer goed mogelijk is, dat de kwaal, waaraan A. toen lijdende was, reeds heeft bestaan op 10 Maart 1910; dat een dergelijke kwaal in zóó lichten graad bestaan kan dat zij voor een medicus nog niet te constateeren is, terwijl zij toch voor den patient bezwaren oplevert om zijne dagelijksche werkzaamheden te verrichten.

Overwegende dat het Hof dit oordeel der deskundigen met de door hen aangevoerde gronden overneemt en tot het zijne maakt en derhalve aanneemt dat A., toen hij het te last gelegde feit pleegde, werkelijk door pijn verhinderd werd de hem opgedragen werkzaamheden te verrichten en hij daarom te dezer zake niet strafbaar is.

Gezien artikel 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Recht doende in eerste instantie in naam der Koningin!

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen gedaagde bij den voorschreven rechtsingang is te last gelegd en zijn schuld daaraan.

Verklaart gedaagde te dezer zake niet strafbaar.

Spreekt hem vrij.

Heft op het verband waaronder gedaagde zich, ter zake van het ontslag bij handtasting bevindt.

Verstaat dat de kosten zullen blijven ten laste van den Staat.

De Advocaat-Fiskaal voerde als grond van zijne conclusie van eisch aan:

dat de Kapitein ter Zee, Commandant van het Nederlandsch Eskader in Oost-Indië, den 2den April 1910 tegen voornoemden A. rechtsingang heeft verleend, ter zake dat deze schepeling, terwijl hij diende aan boord van Hr. Ms. pantserschip „Hertog Hendrik", liggende te Menado, in den morgen van den 10den Maart j.l. ten ongeveer 10 uur, aan een hem, door den bootsman W. v. D. B. gegeven order om aan een bepaalden wipper te trekken, geweigerd heeft te voldoen, zeggende: „ik kan het niet" en eenigen tijd later bij die weigering heeft volhard, nadat hij daarover, door den Luitenant ter zee 2de klasse Th. H. K. was onderhouden en genoemde bootsman die order had herhaald;

dat het gerechtelijk onderzoek dier zaak vervolgens door Officieren-Commissarissen, door voormelden Commandant daartoe benoemd, is aangevangen;

dat echter die heeren de instructie der zaak niet hebben kunnen beëindigen daar op 20 April 1910, tijdens de informatiën tegen hem nog loopende waren, A. wegens leverafwijkingen en eene hardnekkige, ernstige ontsteking van het middenoor naar het hospitaal te Weltevreden is gezonden en daarna, op 19 Mei van dit jaar, naar Nederland is gestuurd;

dat, na aankomst te Amsterdam, A. in het militair hospitaal is opgenomen, waaruit hij op 12 Juli 1910 was ontslagen;

dat toen het Hoog Militair Gerechtshof, bij besluit van 14 Juli 1910 heeft bepaald, dat A. ter zake van het feit, waarvoor tegen hem als voormeld rechtsingang was verleend, voor hetzelve zou terecht staan;

dat mitsdien het gerechtelijk onderzoek in deze zaak verder door het Hof gehouden en ten einde gebracht is;

dat daarbij gebleken is, dat het zeer goed mogelijk is. dat A. op 10 Maart 1910 reeds leed aan de kwalen, waarvoor hij later naar Nederland is opgezonden en dat zij, op dien datum, hem verhinderd hebben om de diensten, welke alsdan van hem gevorderd waren, te verrichten;

dat daarom eischer van oordeel is, dat beklaagde niet strafbaar is.

terwijl door den

Verdediger bij zijn conclusie van antwoord werd betoogd:

dat de gedaagde op dezelfde gronden als vermeld in de conclusie van den heer Advocaat-Fiskaal concludeert dat het den Hove moge behagen hem van het ten laste gelegde vrij te spreken.

Zeekrijgsraad
aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam.

Vonnis dd. 18 October 1910.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof den 28 October 1910.

President: N. J. J. VAN RIJN VAN ALKEMADE, Inspecteur v. Adm. (m. u. r. k.).

Leden: A. L. KOOPS, Kapitein-Kwartiermeester der Mariniers; R. NUMANS, Officier van Gezondheid der 1ste klasse; J. VAN HAAFTEN, Kapitein der Mariniers; P. J. J. MICHIELSEN, 1ste Luitenant der Mariniers en de Luitenants ter Zee der 2de klasse M. BOTTENHEIM en J. L. ANDREAE.

Fung. Fiskaal: J. H. M. NITTEL, Off. v. Adm. der 1e klasse (m. u. r. k.),

Fung. Secretaris: C. DE PRIESTER, Off. v. Adm. der 2e klasse.

Raadsman: Mr. H. WESTERMAN Jr., te Amsterdam.

De Fiskaal eischt tegen een matroos der 2de klasse wegens: 1°. wederspannigheid, 2°. het als mindere schepeling zich met de daad verzetten tegen zijn m. i. r., gepleegd i. t. v. vrede en niet v. d. vijand, ééne voortgezette handeling uitmakende, **1 jaar mil. gev. straf en 5 jaar ontzegging,** *enz.*

De verdediger acht de meest logische en voor de psyche van bekl. juiste oplossing **geen straf** *in deze uit te spreken.*

De Zeekrijgsraad veroordeelt conform de conclusie van den fiskaal (sub 1° en 2° hierboven) tot **eene maand mil. gev. straf.**

Geneeskundig rapport van de Officieren van Gezondheid der 1ste klasse J. W. Deknatel (landmacht) en J. A. van Trotsenburg (zeemacht). Hysterische psychopathie heeft beperkend gewerkt op het bepalen van den wil ten aanzien van de begane feiten.

Eisch en conclusie in den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam overgegeven door den Fiscaal, eischer ambtshalve, ter eenre, op en jegens A. gedaagde en gedetineerde ter andere zijde.

De eischer ambtshalve draagt voor:

dat de beklaagde volgens zijne opgave oud 21 jaren, geboren te Kralingen, zich den 7en October 1902, vrijwillig als jongen voor den tijd van twaalf jaren in 's lands zeedienst heeft verbonden en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

dat hij laatstelijk heeft gediend als matroos 2e klasse aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam en thans blijkens de benoeming van den Zeekrijgsraad terecht staat ter zake:

dat hij: dienende aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam opzettelijk:

1°. op 11 Juli 1910 zich in het militair Hospitaal te Amsterdam in eene worsteling door slaan en trappen daadwerkelijk heeft verzet tegen de sergeant-ziekenopzichters M. Z. en K. de J. en den ziekenoppasser W. welke personen hem, beklaagde, hadden vastgegrepen omdat hij de orde in het hospitaal verstoorde en hij daarbij eerstgenoemden onderofficier een trap tegen den buik heeft gegeven en

2°. op 12 Juli 1910 in het provoosthuis op 's Rijkswerf te Amsterdam den sergeant der mariniers D. de B. met een schoen tegen het lichaam heeft gegooid;

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. M. Z., sergeant-ziekenopzichter in het Militair Hospitaal te Amsterdam:

dat de beklaagde in den morgen van 11 Juli j.l. in evengenoemd hospitaal is opgenomen en getuige ongeveer een uur later van den ziekenoppasser W. rapport kreeg dat bekl. van de ziekenzaal waar hij verpleegd zou worden, was weggeloopen naar beneden, naar de recreatiezaal;

dat getuige den beklaagde daar ook werkelijk aan een tafeltje vond zitten en hij, evenals zijn collega de J. hem herhaaldelijk heeft aangemaand weer naar de ziekenzaal te gaan, maar beklaagde net deed of hij niets hoorde, totdat hij opeens terwijl getuige vlak naast hem stond, opsprong, eerst een tafel en daarna een bank pakte en een eind ver wegsmeet;

dat getuige daarop den beklaagde van achteren aangreep, de armen om hem heensloeg en metéén den oppasser W. met een „pak aan" toeriep om te helpen, terwijl de sergeant DE J. mede ter hulp schoot;

dat beklaagde zich daartegen heftig verzette en aan getuige tijdens de worsteling o. a. een krachtigen trap tegen den buik gaf, doch op dat oogenblik met het gezicht naar beneden gekeerd was en door getuige, door den sergeant-ziekenopzichter DE J. en door W. werd opgetild;

dat zij met hun drieën den beklaagde meester zijn geworden en deze later, gekalmeerd, is teruggekomen op de ziekenzaal, verder geen last meer heeft veroorzaakt en den volgenden dag per celwagen het hospitaal heeft verlaten;

2°. K. DE J., sergeant-ziekenopzichter in het Militair Hospitaal te Amsterdam:

dat eenigen tijd geleden, den juisten datum weet getuige niet meer,

de bekl. in het hospitaal opgenomen is, aanvankelijk onder behandeling van overste ZEEHUIJSEN, maar nog denzelfden dag overgeplaatst op de zaal van dr. SNIJDERS;

dat getuige een poosje daarna van den ziekenoppasser W. hoorende, dat bekl. van zijn zaal was weggeloopen naar de recreatiezaal, zich daarheen heeft begeven en bekl. toen vond zitten aan een tafel, terwijl de sergeant-ziekenopzichter Z. gebogen naast hem stond;

dat getuige aan den anderen kant van bekl. is gaan staan, hem aanmanende naar zijn ziekenzaal te gaan, bekl. echter geen antwoord gaf, maar kort daarna opsprong en eerst een bankje, vervolgens een tafel omsmeet;

dat beklaagde op het oogeblik dat hij weder een bank greep door Z. van achteren over de schouders werd vastgegrepen, daarna ook door den ziekenoppasser W. op Z.'s order: „kom W., pak aan", werd vastgepakt en dat ook getuige zelf heeft medegeholpen om bekl. meester te worden;

dat deze zich daartegen krachtig verzette, door met zijn armen en beenen te slaan en te trappen, o. a. roepende: „laat me los", maar het hun ten slotte toch is gelukt hem te overmeesteren, waarna hij langzamerhand kalmer geworden, weder naar zijn ziekenzaal is teruggekeerd;

dat Z. vlak daarna tegen getuige klaagde over pijn in zijn buik en getuige, toen hij toeliep om Z. te helpen, vlak voor beklaagde stond, een klein eindje van hem af;

3o. D. DE B., sergeant der Mariniers, dienstdoend cipier in het provoosthuis op 's Rijks werf te Amsterdam:

dat de beklaagde op 12 Juli j.l., 's middags omstreeks half een, gekleed in hospitaalkleeding, weder in het provoosthuis terugkwam;

dat getuige ongeveer een uur later aan bekl. een werkpakje en een paar schoenen bracht, waarin deze volgens het provoostreglement gekleed moest worden en die plunjes met de woorden: „dat moet je aantrekken" door het hek aan bekl. wilde aangeven;

dat bekl. echter antwoordde dat hij dat niet deed want dat hij weer naar 't hospitaal terug moest, waarna getuige evengenoemde kleedingstukken neergelegd heeft op den middenstijl van het hek;

dat bekl. toen eerst het werkpakje er af gooide en vervolgens ook de schoenen, waarvan er een getuige trof, hem n.l. rakende aan de dij en op zijn voet terecht komende;

dat beklaagde die schoenen bij de punt beetpakte en met kracht naar getuige, die toen vlak voor het hek stond, op ongeveer een voet afstand, toewierp, zoodat de worp nogal aankwam;

4o. H. J. F., marinier 2de klasse:

dat hij op Dinsdag 12 Juli j.l. 's middags van twaalf tot twee op schildwacht heeft gestaan in het provoosthuis en toen omstreeks half twee heeft gezien dat de cipier van het provoosthuis wit goed en een paar schoenen naar binnen stak in de cel waar bekl. was opgesloten, welke cel toen enkel was afgesloten door het ijzeren hek;

dat echter dadelijk daarop eerst dat witte goed en vervolgens die schoenen weder van uit de cel naar buiten werden geduwd of gegooid en in de middengang terecht kwamen, terwijl de cipier op dat oogenblik vlak voor het hek stond op ongeveer een pas afstand;

Overwegende dat beklaagde zelf heeft opgegeven dat hij 11 of 12 Juli j.l. van uit het provoosthuis is overgebracht naar het militair hospitaal alhier en toen op last van overste ZEEHUIJSEN opgenomen werd op zaal 6 onder behandeling van dokter SNIJDERS;

dat hij naar aanleiding van door dezen Officier van Gezondheid tot hem gesproken woorden kwaad is geworden, van de ziekenzaal is weggeloopen naar beneden naar de recreatiezaal en daar op een bank is gaan zitten, maar hij zich van hetgeen er verder met hem is gebeurd, niets meer kan herinneren, totdat hij later weer op zaal 6 naast zijn krib zat en daarna met hoofdpijn is te bed gaan liggen;

dat hij in de recreatiezaal op die bank zittende, er over dacht dat hij ziek was en over de behandeling, die hij ondervonden had, dat hij al zoolang in arrest gezeten had door de zaak waarvoor hij in Indië terecht stond en dat hij in arrest zijnde, terwijl hij zich ziek voelde, vermeende niet goed behandeld te worden;

dat hij den volgenden dag, gekleed in hospitaalkleeding, per celwagen weder is vervoerd naar het provoosthuis op de Marinewerf en daar in een cel is opgesloten, maar hij zich van hetgeen er toen verder met hem gebeurd is weer niets kan herinneren totdat hij 's avonds zich zelf bevond te liggen op de brits met een paar boeien aan;

dat hij anders er nooit last van heeft gehad dat zijn herinneringsvermogen voor eenigen tijd weg is;

Overwegende dat op grond van de hiervoren sub 1° tot 4° genoemde beëedigde getuigenverklaringen, wettig en overtuigend zijn bewezen de beide aan den beklaagde ten laste gelegde feiten, zoomede zijn schuld daaraan, met dien verstande dat niet is bewezen dat de beklaagde, toen hij aan den sergeant-ziekenopzichter Z. een trap tegen den buik gaf, wist dat hij juist dien superieur zou raken, nu onder de personen, die hem hadden vastgegrepen, zich ook bevond de niet gegradueerde ziekenoppasser W. — en wel het sub 1°. vermelde door de verklaringen van de getuigen Z. en DE J., het sub 2° genoemde door de verklaring van den sergeant DE B., bevestigd door en in verband met de aanwijzingen voortvloeiende uit het getuigenis van den marinier F.;

dat beklaagde wel is waar opgeeft zich van de hem ten laste gelegde feiten niets meer te herinneren, doch deze bewering, zelfs indien zij aannemelijk ware, zijn schuld niet kan wegnemen, waar de niet-herinnering eener begane handeling volstrekt niet insluit dat men op het oogenblik der handeling geheel onbewust te werk ging;

dat echter beklaagdes beweren aan eischer ook ongeloofwaardig voorkomt nu de beschuldigde wel weet wat hij kort vóór en kort ná het tijdstip, waarop hij de voor hem bezwarende feiten heeft begaan, is gebeurd;

dat beklaagde's onbetrouwbaarheid ook blijkt uit het feit dat hij zich op 11 Juli naar het hospitaal per brancard liet vervoeren, zeggende niet te kunnen loopen, terwijl hij eenige uren later niet alleen is weggeloopen van de ziekenzaal naar beneden, doch zich bovendien op de recreatiezaal woest gedroeg;

dat de Krijgsraad naar aanleiding van het door beklaagdes raadsman gedaan verzoek om een onderzoek te doen instellen naar bekl.'s psychischen toestand, ten einde daardoor een zoo gegrond mogelijk oordeel te vestigen over zijn toerekenbaarheid en hem daartoe een tijd lang te doen observeeren, aan de deskundigen-psychiaters J. W. DEKNATEL, Officier van Gezondheid der 1ste klasse bij de Landmacht, in garnizoen te Alkmaar en J. A. VAN TROTSENBURG, Officier van Gezondheid 1ste klasse bij de Zeemacht te Willemsoord, op grond van gerezen twijfel nopens de toerekeningsvatbaarheid van den beklaagde, heeft opgedragen aan den Raad een schriftelijk rapport uit te brengen en hen ter beantwoording in dat rapport heeft voorgelegd de vragen:

1°. of de beklaagde tijdens het plegen der hem ten laste gelegde feiten, dat is derhalve op 11 en 12 Juli 1910, leed aan eenige ziekelijke storing der verstandelijke vermogens en zoo ja, aan welke?

2°. of die storing opheffend of beperkend werkte op zijne geschiktheid om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van de begane feiten te beseffen, alsmede om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen?

3°. of althans niet kan worden verklaard dat de feiten stonden volstrekt buiten invloed eener storing der verstandelijke vermogens?

dat blijkens het proces-verbaal dd. 26 Augustus 1910 opgemaakt door Officieren-Commissarissen in de zaak van beklaagde benoemd door den Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord bij beschikking van 23 Augustus 1910 n°. 18/1900, op verzoek van den Zeekrijgsraad in die zaak te Amsterdam, de benoemde deskundigen zich bereid hebben verklaard een onderzoek naar den psychischen toestand van dien beklaagde in te stellen en in handen van die Commissarissen ieder den eed hebben afgelegd, dat zij hun verslag naar hun geweten zullen geven;

dat uit dit, in dato 16 September 1910 door hen uitgebracht, in substantie op door beklaagde zelf verstrekte inlichtingen gegrond, verslag blijkt, dat zij de hen ter beantwoording gestelde vragen meenen als volgt te moeten beantwoorden:

ad 1. beklaagde was lijdende aan een hysterische psychopathie.

ad. 2. de storing zal *niet* opheffend, noch beperkend hebben gewerkt op zijne geschiktheid om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van de begane feiten te beseffen, wel echter beperkend om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen;

terwijl de derde vraag met „neen" wordt beantwoord;

dat verder nog blijkt uit het verslag van de deskundigen dat zij meenen aan den Krijgsraad te moeten adviseeren den beklaagde geen zwaarder straf op te leggen dan in de burgermaatschappij voor zoo'n delict zou worden geëischt voor iemand die ziekelijk prikkelbaar is en minder dan normale menschen het vermogen bezit zich te beheerschen, overigens erkennende dat zijn overtreding uit den aard der zaak in eene militaire maatschappij als een veel ernstiger moet gelden dan in de burgermaatschappij, terwijl eindelijk nog wordt medegedeeld dat beklaagde zoowel wegens zijn oorlijden physiek, als wegens zijn zenuwlijden psychisch ongeschikt voor den Zeedienst werd geacht en door een geneeskundige commissie inmiddels den 13den September j.l. werd afgekeurd;

dat in verband met den inhoud van het verslag der deskundigen nog beschouwd moeten worden de verklaringen onder eede afgelegd door den getuige-deskundige Dr. H. Zeehuijsen, dirigeerend Officier van Gezondheid der 2de klasse bij het militair hospitaal te Amsterdam, behelzende:

dat hij beklaagde heeft behandeld van 25 Juni tot 9 Juli, hem op 11 Juli wel heeft gezien maar niet behandeld, hem herhaaldelijk heeft onderzocht en geen andere ziekteverschijnselen heeft geconstateerd, dan een slepende ontsteking van het rechter-middenoor;

dat beklaagde op 9 Juli uit het hospitaal werd ontslagen omdat zijn klachten betrekking hadden op een ander lichaamsdeel — hij klaagde van begin af over pijn in de borst, waaraan geen afwijkingen werden geconstateerd — en als bij-bevinding bovengenoemde oorontsteking werd geconstateerd, aanleiding gevende tot vrij hevige oorenvloed, zoodat een tijdelijke behandeling aangewezen was en toen deze toestand belangrijk was verbeterd, beklaagde, in overleg met den Officier van Gezondheid 1ste klasse Numans, uit het hospitaal werd ontslagen;

dat getuige, toen beklaagde voor de 2de keer in het hospitaal kwam met dezelfde klachten als de vorige maal, hem naar zaal 6 bij dokter SNIJDERS stuurde, meenende dat een onderzoek naar zijn zenuwgestel was aangewezen;

dat getuige den beklaagde een ontevreden, wrevelig en onaangenaam mensch vond, die blijkbaar onder den indruk verkeerde van onaangename gemoedsindrukken en op belangstellende vragen in die richting, door getuige gedaan, het antwoord schuldig bleef;

dat getuige als geruststelling aan beklaagde mededeelde, dat hij hem voor een krachtig man hield, hiermede geen wantrouwen aan den dag willende leggen;

dat beklaagde's terloops gedane klachten over hoofdpijn, in verband gebracht met den toestand van zijn rechteroor, met de klachten over pijn in de borst en met zijn eigenaardig gedrag gedurende het eerste verblijf in het hospitaal, alsook beklaagdes eenigszins brutale houding tegenover zijne omgeving en voornamelijk tegenover getuige, een houding in een zieke wèl, in een gezonde niet te rechtvaardigen, getuige aanleiding hebben gegeven hem niet zelf in behandeling te nemen, maar hem aan den psychiater toe te vertrouwen;

dat ten slotte de getuige-deskundige het zeer onwaarschijnlijk acht, dat een oorlijden als dat waaraan beklaagde lijdt, aanleiding kan zijn tot een zeer tijdelijke ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens, en daar noch in zijn praktijk, noch in de litteratuur ooit voorbeelden van gezien heeft;

Overwegende dat uit een en ander wel is gebleken dat de beklaagde behoort tot de z.g. psychisch minderwaardigen, een klasse die zich steeds uitbreidt en uit strafrechtelijk oogpunt steeds meer zorg baart daar zij zeer vele overtreders der strafwetten telt en de repressie, berustende op het klassieke schuldbegrip, wordt verzwakt door den eisch van evenredigheid tusschen schuld en straf;

dat deze beklaagde door een samenloop van omstandigheden, slechts gedeeltelijk aan zijn schuld te wijten, sedert langen tijd onder voor zijn psyche ongunstige voorwaarden verkeert;

dat uit het extract-conduiteboekje blijkt dat bij beschikking van het Hoog Militair Gerechtshof, genomen den 26sten April en geresumeerd den 29sten April d. a. v. de klacht van beklaagde over de redenen van de straf hem den 19den Februari 1910 opgelegd door den Commandant van Hr. Ms. Pantserschip „Hertog Hendrik", den Kapitein ter Zee H., wettig is verklaard met bepaling dat de strafreden zal worden veranderd in:

„order ontvangen hebbende bij het schieten te komen, verzuimd per-
„soonlijk aan den officier belast met de schietoefening, te gaan melden,
„dat hij zich wegens ongesteldheid niet in staat gevoelde om te schieten,
„en eigenmachtig weggebleven";

en de straf in: „één dag strafdienst", met last tot het ontslag van klager uit het arrest, waarin hij zich ter zake van de ingebrachte klacht bevindt;

dat dit langdurig arrest, geëindigd met een gedeeltelijk in 't gelijk stellen van den beklaagde, bij hem den waan zal hebben versterkt dat hij onrechtvaardig werd behandeld;

dat in 't licht van deze omstandigheid de driftbuien, waaraan hij onderhevig was, wel eenigszins kunnen worden vergoelijkt, doch niet verontschuldigd, waar hij eensdeels door onderwerping aan de krijgstucht was geschoold in zelfbeheersching, terwijl overigens de strafwet juist daar is om het gebrek aan zelfbeheersching te beteugelen;

dat dan ook nu de deskundigen van oordeel zijn dat de hysterische

psychopathie waaraan beklaagde is lijdende, hoewel niet *opheffend*, toch *beperkend* heeft gewerkt op zijne geschiktheid om ten aanzien van de gepleegde feiten zijn wil te bepalen — met welke conclusie ondergeteekende zich vereenigt — er wel redenen zijn om de strafmaat voor hem te beperken, doch zijn toerekeningsvatbaarheid en strafwaardigheid niettemin vaststaan;

dat die, als bewezen aangenomen feiten opleveren: het sub 1 ten laste gelegde: 1°. wederspannigheid en 2°. het als mindere schepeling zich met de daad verzetten tegen zijnen meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand, — en het in de tweede plaats ten laste gelegde: het, als mindere schepeling plegen van een daad van geweld tegen zijnen meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand;

dat die wederspannigheid en het verzet tegen zijn meerdere kunnen geacht worden slechts ééne handeling uit te maken, zoodat te dier zake dan ook slechts ééne straf zal behooren te worden opgelegd en wel krachtens artikel 55 tweede lid van het Wetboek van Strafrecht de bijzondere strafbepaling — in casu de militaire — toepassing zal moeten vinden;

Overwegende ten slotte ten aanzien van de op te leggen straf, dat, daargelaten in hoeverre de deskundigen op hun terrein bleven in hun advies om dezen beklaagde geen zwaarder straf op te leggen dan in de burgermaatschappij voor zoo'n delict zou worden geeischt voor iemand die ziekelijk prikkelbaar is en minder dan normale menschen het vermogen bezit zich te beheerschen, zij daaraan zelf verbinden de overweging, dat zijn overtreding uit den aard der zaak in eene militaire maatschappij als een veel ernstigere moet gelden, daarmede implicite de onbruikbaarheid van de naar hunne meening aan te leggen maatstaf aantoonende;

dat feiten als de door dezen beklaagde gepleegde tot de allerzwaarste militaire misdrijven behooren en daarom vooral in onzen tijd, nu de eerbied voor den meerdere, de ziel van den militairen dienst, steeds meer wordt ondermijnd, door den rechter met kracht moeten worden tekeergegaan;

dat het, wegens beklaagde's ontevreden aard en zijne onmilitaire neigingen, — blijkende duidelijk, behalve uit zijn extract-conduiteboekje, uit den voortdurenden last, dien hij speciaal in den laatsten tijd zijnen superieuren veroorzaakt, bijvoorbeeld door het teekenend geval, als hem gezegd wordt zijn voeten op een mat af te vegen, dat juist er naast te doen — aan Eischer wenschelijk voorkomt hem uit den militairen dienst te verwijderen;

Zoo concludeert de Eischer ambtshalve

dat de beklaagde zal worden schuldig verklaard aan de hiervoren gequalificeerde misdrijven, met toepassing van artikelen 12 en 99 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water, artikelen 7 en 20 der wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162), 27, 55 tweede lid, 57, 91 en 180 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 167 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van één jaar, gepaard met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmploijeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren en met in mindering brenging van den tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht van af 21 Juli 1910 — mitsgaders in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad,

of zal worden veroordeeld tot zulke andere straffe als de Krijgsraad in goede Justitie zal verstaan te behooren.

In den Zeekrijgsraad overgegeven,
te Amsterdam, den 8en October 1910.

(get.) NITTEL.

MEMORIE VAN VERDEDIGING

in zake den matroos 2e klasse A., den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam aangeboden door den raadsman van beklaagde: Mr. H. WESTERMAN Jr. adv. & proc.

Edel Achtbare Heeren.

Allereerst zij 't mij vergund, met gepasten eerbied, een woord van dank te spreken tot den Voorzitter van dezen Raad, tot wien ik het verzoek richtte om een deskundig onderzoek te doen instellen naar den geestestoestand van dezen bekl., op welk verzoek Uw Raad wel is willen ingaan.

Voor mij aangenaam, acht ik echter deze Uwe beslissing veeleer van belang voor de militaire rechtspraak in het algemeen. *'t Is een bewijs te meer, op welk standpunt — onaantastbaar en wetenschappelijk — de militaire rechtspraak hier te lande staat. Trouwens de geheele behandeling van deze zaak, het nauwkeurig en ernstig voor-onderzoek en de voldinging, zijn even zoovele bewijzen, die aantoonen de inderdaad groote nauwgezetheid waarop deze Justitie zich van haar taak kwijt.* (1)

Nu is 't echter al meer gebleken dat de uitslag van een deskundig onderzoek niet altijd bevredigend is voor beide partijen. En wanneer wij het deskundig onderzoek in deze zaak beschouwen (waarvoor ik principieel niets dan lof heb en dat ik wegens zijn betrekkelijke uitgebreidheid en wetenschappelijkheid waardeer), dan komt eenzelfde gevoel van gedeeltelijke ontevredenheid over den rechter en over den pleiter.

Hoe dat komt?

Mij dunkt is de reden hiervan vooral daarin te zoeken, dat de deskundigen te veel letten op het Crimineele van de zaak. Zij beschouwen de handelingen van den patient te veel als *strafbare* handelingen en laten zich dan vaak verleiden om op juridisch terrein te treden, althans de toestand van het object uit een z.g. juridisch oogpunt te bezien en gaan zelfs — zooals de onderhavige deskundigen — beschouwingen houden over de eventueel aan den beklaagde op te leggen straf.

Dit nu is ongetwijfeld af te keuren, niet omdat men den psychiater misgunnen wil zijn strafrechterlijke ideën te hooren uiten, maar omdat het eigen oordeel omtrent den psychischen toestand van het object daardoor allicht onzuiver kan worden.

De psychiater-deskundige heeft alleen te beoordeelen — zoo hem dit mogelijk is — of tijdens het verrichten van de bepaalde handelingen het object een normale psychiek had.

Of die handelingen strafbare feiten opleveren, gaat den deskundige-psychiater ten eenenmale niet aan, want dit is ter beoordeeling aan den rechter.

(1) Hier is een *burger-rechtsgeleerde* aan het woord. De cursiveering is van ons. (Red.).

En zoo is ook hier volkomen juist en correct door den Zeekrijgsraad den deskundigen voorgelegd een 3 tal vragen te beantwoorden, die zuiver en alleen raken den psychischen toestand ten opzichte van de begane feiten en is hun geenszins een oordeel gevraagd naar den strafbaren aard der feiten. Intusschen, toerekeningsvatbaarheid is een *strafrechterlijk* begrip en begrijpelijk is 't dat zij, wier oordeel daaromtrent gevraagd wordt, zich daarbij onwillekeurig op strafrechtelijk terrein gaan begeven.

Wat nu betreft de conclusies waartoe de deskundigen-psychiaters in deze zaak gekomen zijn en de beantwoording van de vraag: Was beklaagde ten tijde van het plegen der bekende feiten toerekeningsvatbaar of niet? vernemen wij het volgende:

1°. Beklaagde leed op 11 en 12 Juli 1910 aan een hysterische psychopathie.

2°. Beklaagde besefte wel de feitelijke strekking en het ongeoorloofde van zijn handelingen, doch kon niet volkomen zijn wil ten aanzien daarvan bepalen.

3°. Buiten invloed van deze storing zijner verstandelijke vermogens stonden zijne handelingen niet, m.a.w. zijne handelingen werden beïnvloed door de wegens zijn hysterische psychopathie gestoorde verstandelijke vermogens.

In 't kort dus samengevat: hij begreep wel dat hij verkeerd deed, doch miste de normale macht daaraan weerstand te bieden. Derhalve een vrij sterke verminderde toerekeningsvatbaarheid.

En ziedaar dus de moeilijke vraag waarvoor Uw Raad thans gesteld wordt: te beslissen of een zoodanig iemand gestraft behoort te worden of niet.

't Zij mij vergund daaromtrent eenige opmerkingen te maken.

Het zal Uw Raad niet onbekend zijn, dat de vraag van: verminderde toerekeningsvatbaarheid een „question brulante" is in de wetenschap van het Strafrecht en dat vele wetenschappelijke mannen velerlei daarover gezegd hebben.

Ik wil U niet vermoeien met het voordragen van zoovele geleerde vertoogen als daarover gehouden, doch laat ik U in 't kort in herinnering brengen wat Prof. v. Hamel, in zijn „Inleiding tot het Nederl. Strafrecht", daaromtrent opmerkt:

„Oudere schrijvers en wetgevingen uit de eerste helft der 19e eeuw, zoo zegt hij, gebruiken de uitdrukking: verminderde toerekenigsvatbaarheid tot aanduiding van een psychischen staat waarin de voor toerekeningsvatbaarheid noodige normale geschiktheid niet ontbrak, doch in zwakken graad aanwezig was. De consequentie was, dat aan schuld en schuldigverklaring kon worden vastgehouden, maar de verminderde toerekeningsvatbaarheid gold als grond voor strafverzachting beneden de wettelijke maat.

Intusschen werd deze opvatting theoretisch bestreden als onlogisch, vermits het begrip „toerekeningsvatbaar" gradatie eigenlijk niet toelaat.

Gelukkig wordt het verwarringwekkend woord „verminderde toerekeningsvatbaarheid" meer en meer verlaten en door „psychische minderwaardigheid" vervangen.

De vraag, hoe een repressie die rekening weet te houden met de belangen der maatschappelijke veiligheid en met die der wetsovertreders, wezen moet, is het meest principieele vraagstuk van strafrecht geworden in alle landen.

Sommigen willen dat alle toerekenbaren zullen worden *gestraft* en het begrip van ontoerekenbaarheid verruimen.

Anderen — en die opvatting schijnt ook mij de juiste — zoeken de oplossing in een zuiver practische richting, waarbij aangestuurd wordt op een repressiestelsel van bestraffing, verpleging en detentie."

Wij zien dus hieruit, dat VAN HAMEL liever niet wenscht te spreken van verminderde toerekeningsvatbaarheid, maar van psychische minderwaardigheid en de tegenwoordige strafmiddelen ongeschikt acht ten opzichte van deze menschen en andere maatregelen van repressie noodig acht.

Ook Dr. DEKNATEL — de deskundige in deze zaak — komt in zijn prae-advies, uitgebracht in de vergadering van de Ned. Juristenvereeniging in 1906, tot de conclusie dat andere maatregelen dan de thans geldende voor de verminderde toerekeningsvatbaren noodig zijn als maatregelen van dwangverpleging en detentie.

Intusschen is dit alles toekomst-muziek en betreft 't jus constituendum. Wij staan hier voor de vraag: Wat moet volgens het bestaande recht en de bestaande strafmiddelen worden toegepast?

En dan zou ik, in het algemeen over deze vraag mijne meening nog niet positief noemende, voor het onderhavige geval ongetwijfeld totde conclusie willen komen: geef dezen wilszwakken mensch geen *straf*, allerminst een *gevangenis*straf.

Positief geloof ik dat een afzondering en een leven in een gevangenis, zooals deze in ons strafstelsel tot op heden bestaat, niet anders dan pernicieus op beklaagde moet werken.

Ik geef toe dat 't misschien te betreuren is dat een ander middel als maatregel van repressie niet toe te passen is, omdat ons strafstelsel deze alsnog niet kent, doch m. i. mag daardoor een bestaand strafmiddel niet toegepast worden dat, naar mijne meening, zeer verkeerd op den psychischen toestand van dezen beklaagde, die toch al gestoord is, zal werken.

Bovendien acht ik de straf, van ethisch standpunt beschouwd, zóó hoog en zóó ernstig, dat ik die op iemand, wiens verstandelijke vermogens gestoord waren, die de macht miste om zijn wil te bepalen ten opzichte van zijn daden, nooit zou wenschen toe te passen.

Deze beklaagde moet dus, naar mijne meening, wat straf betreft, vrij uitgaan; dat hij en de Staat met niets anders geholpen kan worden, is te betreuren, doch dit mag niet de reden zijn om hem dan maar te *straffen*.

Vandaar dan ook dat ik allerminst kan medegaan met de meening van de deskundigen: om hem een straf op te leggen die hij — ware hij normaal — in de burgermaatschappij zou krijgen.

Waarop deze ingenieuse conclusie berust, is mij na lezing van het rapport ten eenenmale duister gebleven en allerminst begrijp ik dit van Dr. DEKNATEL, die tot zulke logische en wetenschappelijke conclusies kwam in zijn bovengenoemd prae-advies aan de Juristen-Vereeniging.

Maar ook de conclusie van den eischer ambtshalve kan ik niet onderschrijven, waar hij de strafmaat in deze wenscht te beperken, doch de toerekeningsvatbaarheid en de strafwaardigheid wil aannemen.

Wij hoorden 't; deze opvatting wordt als onlogisch bestreden, vermits het begrip: „toerekeningsvatbaar" gradatie niet toelaat.

Men *is* toerekenbaar of *niet*. Is men 't, welnu dan kan de straf optreden, is men 't niet, dan niet. Dit is eene logische consequentie.

Doch afgezien daarvan, voor het onderhavige geval acht ik straf verkeerd en *onnoodig*, want — en dit ten slotte over de zaak zelve — de werkelijke onbelangrijkheid der zaak eischt geenszins het opleggen van een gevangenisstraf als door eischer gevraagd wordt.

Ook hierin veroorloof ik mij van opinie te verschillen met den eischer ambtshalve, die feiten als beklaagde pleegde tot de allerzwaarste militaire misdrijven acht te behooren, vooral in onzen tijd nu eerbied voor den

meerdere steeds meer wordt ondermijnd en hij meent dat de rechter zulke feiten met kracht moet tegengaan.

Hier is, naar 't mij voorkomt, begripsverwarring.

Ongetwijfeld is verzet tegen meerderen in rang een ernstig militair misdrijf, maar men moet zich wachten om uitspraken als deze die in 't algemeen juist zijn, ook toepasselijk te verklaren op elk concreet geval.

Wij zien immers uit de getuigenverklaringen van die meerderen zelf dat zij geenszins wat beklaagde deed in ernst opgevat hebben (zie o.a. de verklaring dd. 16 Augustus van getuige DE B.).

Eensdeels konden zij zich 't volkomen begrijpen (en ook de eischer ambtsh. geeft dit toe) dat beklaagde zeer driftig geworden was door de onbeminnelijke woorden — om geen ander bijvoegelijk naamwoord te gebruiken — van Dr. SNIJDERS en de onverstandige order, die toch eigenlijk dienen moest om beklaagde voor den mal te houden.

Anderdeels wisten zij dat hij niet geheel normaal was, zooals uit de getuigenverklaring van Dr. ZEEHUIJSEN blijkt, waar deze zegt dat een onderzoek naar het zenuwgestel van bekl. was aangewezen en hij hem daarom naar Dr. SNIJDERS stuurde.

Waar wij dus in casu te doen hebben met deze feiten, die toch geheel verschillend zijn van echte daden van verzet door militairen tegen hun meerderen, meen ik dat de zooeven aangehaalde woorden uit den Eisch (hoe waar in 't algemeen) voor dit geval niet passen en daarom acht ik ook de Eisch zelve van een jaar gevangenisstraf bovenmatig.

Om juist dezen beklaagde, die niet ten volle toerekeningsvatbaar is en wiens wil derhalve volstrekt niet gericht is geweest op het verzet tegen zijn meerdere, het ernstige militaire misdrijf, te doen bloeden (om 't zoo eens te zeggen) voor den in onzen tijd steeds meer ondermijnd wordenden eerbied voor den meerdere, acht ik een niet gelukkige gedachte.

Resumeerende acht ik dus de meest logische en voor den psychischen toestand van bekl. juiste oplossing: geen straf in deze uit te spreken.

Trouwens ook uit een oogpunt van billijkheid is deze oplossing gewenscht.

Waar beklaagde immers voor den militairen dienst zoowel voor de tropen als voor Holland geneeskundig afgekeurd is, waar nu alle deskundigen van meening zijn dat hij ongeschikt is voor militair, mag 't billijk genoemd worden hem ook geen daden na te houden, die een zuiver militair delikt opleveren.

Maar welke juridische en psychische opvattingen Uw Raad zich mag vormen, van harte hoop ik dat deze beklaagde, die nu al zoolang van werk en gemeenschapsleven — welke ieder mensch zoo noodig heeft — verstoken is geweest en die naar 't mij voorkwam daardoor physiek en psychisch niet is vooruitgegaan en die zelf naar werk verlangt, door Uwe uitspraak niet moreel vernietigd moge worden.

Aan den Zeekrijgsraad overgelegd te Amsterdam
den 8sten October 1910.

De Raadsman van beklaagde,
(*get.*) H. WESTERMAN JR.

VONNIS. *IN NAAM DER KONINGIN!*

DE ZEEKRIJGSRAAD
AAN BOORD VAN HR. MS. WACHTSCHIP TE AMSTERDAM,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den Fiskaal, Eischer

ambtshalve op en jegens A., oud naar zijne opgave 21 jaren (sedert 4 Augustus 1910 22 jaren), geboren te Kralingen, gedetineerd in het provoosthuis op 's Rijkswerf te Amsterdam.

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve, strekkende tot schuldigverklaring van den beklaagde aan:

1°. wederspannigheid;

2°. het als mindere schepeling zich met de daad verzetten tegen zijn meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand;

deze feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd, en

3°. het als mindere schepeling plegen van een daad van geweld tegen zijn meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand;

en zijne veroordeeling tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van één jaar, gepaard met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren, met in mindering brenging van den tijd door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis in verzekerde bewaring doorgebracht van af 21 Juli 1910, mitsgaders in de kosten;

Gelet op de namens den beklaagde door diens raadsman gevoerde verdediging, bij schriftelijke memorie aan den krijgsraad overgelegd;

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken:

dat de beklaagde en gedetineerde, laatstelijk dienende als matroos der 2de klasse aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam, zich den 7den October 1902 vrijwillig voor den tijd van twaalf jaren in 's Rijks Zeedienst heeft verbonden en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

dat de beklaagde voor den Zeekrijgsraad terechtstaat, beschuldigd van:

dat hij, dienende aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam, opzettelijk 1° .... (Zie hiervoor de conclusie van eisch sub 1° en 2°);

Overwegende dat, met betrekking tot het den beklaagde in de eerste plaats ten laste gelegde feit, de navolgende getuigen, ieder volgens eigen waarneming en onder eede hebben verklaard:

1°. M. Z., sergeant-ziekenopzichter in het Militair Hospitaal te Amsterdam:

Zie diens verklaring hiervoor in de conclusie van eisch.

2°. K. de J., sergeant-ziekenopzichter in het Militair Hospitaal te Amsterdam:

Zie diens verklaring hiervoor in de conclusie van eisch.

Overwegende dat, met betrekking tot het den beklaagde in de tweede plaats ten laste gelegde feit, de navolgende getuigen, ieder volgens eigen waarneming en onder eede, hebben verklaard:

1°. D. de B., sergeant der Mariniers, dienstdoend cipier in het provoosthuis op 's Rijkswerf te Amsterdam:

Zie diens verklaring hiervoor in de conclusie van eisch.

2°. H. J. F., marinier der 2de klasse:

Zie diens verklaring hiervoor in de conclusie van eisch.

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard niet te weten de bovenvermelde, hem ten laste gelegde feiten gepleegd te hebben en zich daarvan niets te herinneren, en dat hij verder heeft opgegeven:

dat hij op 11 of 12 Juli j.l. van uit het provoosthuis is overgebracht naar het militair hospitaal alhier, aldaar eerst is opgenomen op de zaal van overste ZEEHUIJSEN, die hem eenige dagen te voren ook reeds behandeld had; dat hij vervolgens op diens last werd overgebracht naar zaal 6, waar hij onder behandeling kwam van dokter SNIJDERS;

dat laastgenoemde officier van gezondheid hem gevraagd heeft wat hem scheelde; dat hij naar aanleiding van de daarop door dien officier tot hem gesproken woorden kwaad is geworden, van de ziekenzaal is weggeloopen

naar beneden naar de recreatiezaal en daar op een bank is gaan zitten, maar dat hij zich van hetgeen er verder met hem is gebeurd niets meer kan herinneren, totdat hij later weder op zaal 6 naast zijn krib zat en daarna met hoofdpijn te bed is gaan liggen;

dat hij in de recreatiezaal op die bank zittende, er over dacht dat hij ziek was en over de behandeling, die hij ondervonden had, dat hij al zoo lang in arrest gezeten had door de zaak waarvoor hij in Indië terechtstond en dat hij, in arrest zijnde, terwijl hij zich ziek gevoelde, vermeende niet goed behandeld te worden;

dat hij den volgenden dag, gekleed in hospitaalkleeding, per celwagen weder is vervoerd naar het provoosthuis op de Marinewerf en daar in een cel is opgesloten, maar dat hij zich van hetgeen er toen verder met hem gebeurd is weder niets kan herinneren, totdat hij 's avonds zich zelf bevond te liggen op de brits met een paar boeien aan;

dat hij anders er nooit last van heeft gehad dat zijn herinneringsvermogen voor eenigen tijd weg is.

Overwegende ten aanzien van het den beklaagde in de eerste plaats ten laste gelegde feit:

dat dit feit, zoomede beklaagdes schuld daaraan, wettig en overtuigend is bewezen door de beëedigde verklaringen der getuigen Z. en DE J., in hun onderling verband en samenhang beschouwd, onder dien verstande echter, dat *niet* bewezen is dat de beklaagde, toen hij den sergeant-ziekenopzichter Z. een trap tegen den buik gaf, wist dat hij juist dien meerdere in rang zou treffen, nu zich onder de personen, die hem hadden vastgegrepen en tegen wie hij zich daadwerkelijk verzette, ook bevond de niet gegradueerde ziekenoppasser W., en derhalve niet kan worden aangenomen dat de beklaagde opzettelijk den genoemden onderofficier tegen den buik getrapt heeft;

dat de beklaagde mitsdien voor zooveel dit gedeelte van het sub 1° ten laste gelegde feit betreft, zal behooren te worden vrijgesproken;

Overwegende ten aanzien van het den beklaagde in de tweede plaats ten laste gelegde feit:

dat dit feit, zoomede beklaagdes schuld daaraan, wettig en overtuigend bewezen is door de beëedigde verklaring van den getuige DE B., bevestigd door en in verband met de aanwijzingen, voortvloeiende uit de beëedigde verklaring van getuige F., doch alléén voor zooveel betreft dat de beklaagde ten tijde en ter plaatse in de beschuldiging vermeld, den sergeant DE B. met een schoen tegen het lichaam heeft gegooid, zijnde in verband met de verklaring door getuige de B. voor den krijgsraad afgelegd, niet verkregen het wettig en overtuigend bewijs, dat beklaagde dien schoen opzettelijk tegen het lichaam van dien onderofficier gegooid heeft;

dat dit feit, naar de omschrijving in de telastlegging, valt in de termen van art. 99, 2de ged., van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, welk artikel strafbaar stelt de daarin vermelde misdrijven tegen de subordinatie, voor welker strafbaarheid het bestaan van opzet vereischt wordt;

dat i. c. dit opzet niet bewezen zijnde, de beklaagde derhalve van dit hem als misdrijf ten laste gelegde feit zal behooren te worden vrijgesproken;

Overwegende dat beklaagdes bewering van niet te weten de voormelde feiten te hebben gepleegd en zich daarvan niets te herinneren, door den krijgsraad niet wordt aangenomen, doch die bewering, zelfs indien zij aannemelijk ware, zijn schuld niet zoude wegnemen, waar de niet-herinnering eener begane handeling volstrekt niet insluit dat men op het oogenblik der handeling geheel onbewust te werk ging.

Overwegende dat het in de *eerste* plaats ten laste gelegde feit, voor zoover dit hiervoor met beklaagdes schuld als bewezen is aangenomen, oplevert: *a.* wederspannigheid en *b.* het als minder schepeling zich met de daad verzetten tegen zijn meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand;

dat evenwel die wederspannigheid en dat verzet slechts ééne handeling hebben uitgemaakt, zoodat, krachtens art. 55 van het Wetboek van Strafrecht, daarvoor alleen de bijzondere strafbepaling — i. c. de militaire — in aanmerking komt;

Overwegende dat, als van belang voor de nadere vaststelling of het ten laste van den beklaagde als bewezen aangenomene hem kan worden toegerekend, zoomede in verband met de opgaven van den beklaagde betreffende zijne verpleging in het militair hospitaal alhier en betreffende zijn ziektetoestand, en ook in verband met den inhoud van het nader te noemen verslag der deskundigen J. W. DEKNATEL en J. A. VAN TROTSENBURG, nog beschouwd moeten worden de verklaringen onder eede als getuigen-deskundigen afgelegd door:

1°. Dr. H. ZEEHUIJSEN, Dirigeerend Officier van Gezondheid der 2de klasse bij het Militair Hospitaal te Amsterdam, behelzende:

dat hij den beklaagde behandeld heeft van 25 Juni tot 9 Juli j.l., hem op 11 Juli j.l. wel heeft gezien maar niet behandeld, hem herhaaldelijk heeft onderzocht en geene andere ziekteverschijnselen heeft geconstateerd dan een slepende ontsteking van het rechter middenoor;

dat beklaagde op 9 Juli j.l. uit het hospitaal ontslagen werd, omdat zijne klachten betrekking hadden op een ander lichaamsdeel — hij klaagde van begin af over pijn in de borst, waaraan geen afwijkingen werden geconstateerd — en als bij-bevinding bovengenoemde oorontsteking werd geconstateerd, aanleiding gevende tot vrij hevigen oorenvloed, zoodat eene tijdelijke behandeling aangewezen was en toen deze toestand belangrijk was verbeterd, beklaagde uit het hospitaal werd ontslagen;

dat getuige, toen beklaagde voor de tweede keer in het hospitaal kwam met dezelfde klachten als de vorige maal, hem naar zaal 6 bij Dr. SNIJDERS stuurde, meenende dat een onderzoek naar zijn zenuwgestel aangewezen was;

dat getuige den beklaagde een ontevreden, wrevelig en onaangenaam mensch vond, die blijkbaar onder den indruk verkeerde van onaangename gemoedsindrukken en op belangstellende vragen, in die richting door getuige gedaan, het antwoord schuldig bleef;

dat getuige als geruststelling aan beklaagde mededeelde, dat hij hem voor een krachtig man hield, hiermede geen wantrouwen aan den dag willende leggen;

dat beklaagdes terloops gedane klachten over hoofdpijn, in verband gebracht met den toestand van zijn rechteroor, met de klachten over pijn in de borst en met zijn eigenaardig gedrag gedurende het eerste verblijf in het hospitaal, als ook beklaagdes eenigszins brutale houding tegenover zijne omgeving en voornamelijk tegenover getuige — eene houding, in een zieke wèl, in een gezonde niet te rechtvaardigen — getuige aanleiding hebben gegeven hem niet zelf in behandeling te nemen, maar hem aan den psychiater toe te vertrouwen.

2°. Dr TH. J. H. SNIJDERS, thans Dirigeerend Officier van Gezondheid den 3de Klasse te Arnhem, eerder Officier van Gezondheid der 1ste klasse bij het Militair Hospitaal te Amsterdam, behelzende:

dat de beklaagde op 11 of 12 Juli j.l. in genoemd hospitaal op de

zaal kwam, bestemd voor psychische ziekten en zenuwziekten en waar get.-desk. gewoonlijk dienst deed;

dat hij — en wel kort voor de overgave van zijn dienst op 13 Juli j.l. — den beklaagde daar heeft gesproken en den volgenden dag heeft onderzocht;

dat hij den beklaagde heeft te kennen gegeven, diens opname in het hospitaal niet noodzakelijk te achten;

dat hij, vernemende dat beklaagde reeds te voren in het hospitaal was geweest en evenals toen arrestant was, verband bracht tusschen beklaagdes arrest en diens herhaalde verschijning in het hospitaal en zijne meening aan beklaagde mededeelde, niet in de bewoordingen door den beklaagde opgegeven, nl.: „je ligt hier beter dan in het provoosthuis, maar je dondert hier ook gauw op", doch wel in dien geest;

dat in beklaagdes klachten en de wijze waarop deze zich uitte, de stempel lag dat beklaagde niet ziek was; dat hij aan beklaagde niets bijzonders heeft gemerkt, maar hem wat betreft zijn psychischen toestand niet geobserveerd heeft, omdat de tijd ontbrak;

dat de omstandigheid, dat beklaagde niet als psychisch abnormaal persoon naar zijn zaal gezonden was, hem — get.-desk. — den indruk gaf dat hij met een normaal mensch te doen had; dat echter, naar aanleiding van hetgeen hij later omtrent beklaagde heeft gehoord, diens insubordinaire handelingen, de sterke reactie van hetgeen hij tot beklaagde kalm heeft gezegd en hetgeen daarop tot beklaagde is gedaan, hem thans (datum verhoor: 1 Augustus 1910) den indruk geven dat twijfel omtrent den gezondheidstoestand van beklaagdes geestvermogens gerechtvaardigd is;

dat beklaagde den volgenden dag doodkalm was en toen door hem lichamelijk onderzocht en volkomen normaal bevonden werd;

Overwegende dat de Krijgsraad voorts, naar aanleiding van het door beklaagdes raadsman gedaan verzoek om een onderzoek te doen instellen naar beklaagdes psychischen toestand, ten einde daardoor een zoo gegrond mogelijk oordeel te vestigen over zijne toerekenbaarheid en hem daartoe een tijd lang te doen observeeren, aan de deskundigen-psychiaters J. W. Deknatel, Officier van Gezondheid der 1ste klasse bij de Landmacht te Alkmaar en J. A. van Trotsenburg, Officier ven Gezondheid der 1ste klasse bij de Zeemacht te Willemsoord, op grond van gerezen twijfel nopens de toerekeningsvatbaarheid van den beklaagde, heeft opgedragen den beklaagde te onderzoeken en van den uitslag van dat onderzoek een schriftelijk rapport uit te brengen aan den Krijgsraad, en hen, ter beantwoording in dat rapport, heeft voorgelegd de vragen:

1°. of de beklaagde tijdens het plegen der hem ten laste gelegde feiten, dat is derhalve op 11 en 12 Juli 1910, leed aan eenige ziekelijke storing der verstandelijke vermogens en, zoo ja, aan welke?

2°. of die storing opheffend of beperkend werkte op zijne geschiktheid om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van de begane feiten te beseffen, alsmede om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen?

3°. of althans niet kan worden verklaard, dat die feiten stonden volstrekt buiten invloed eener storing der verstandelijke vermogens?

dat blijkens het bij de processtukken aanwezige proces-verbaal dd. 26 Augustus 1910, opgemaakt door Officieren-Commissarissen, op verzoek van den Krijgsraad benoemd door den Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord bij beschikking van 23 Augustus 1910 N°. 18/1900, de benoemde deskundigen in handen van die commissarissen ieder den eed hebben afgelegd, dat zij hun verslag naar hun geweten zullen geven;

dat blijkens dit in dato 16 September 1910 door hen uitgebrachte en

in substantie op door beklaagde zelf verstrekte inlichtingen gegronde verslag, de deskundigen de voormelde, hun gestelde vragen, hebben gemeend te moeten beantwoorden als volgt:

ad 1. Beklaagde was lijdende aan eene hysterische psychopathie;

ad 2. De storing zal *niet* opheffend noch beperkend hebben gewerkt op zijne geschiktheid om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van de begane feiten te beseffen, *wel* echter beperkend om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen.

ad 3. Neen.

dat de deskundigen voorts in hun verslag, met betrekking tot het onderzoek naar den psychischen toestand van den beklaagde, hebben vermeld onder meer:

dat hun na herhaald onderzoek is gebleken dat beklaagde lijdende is aan eene hysterische psychopathie en aan eene slepende ontsteking van het rechter middenoor; dat het bestaan van eerstgenoemde afwijking blijkt zoowel uit 's mans typische klachten (met name: hoofdpijnen van hysterisch karakter, pijn op de borst, aanvallen van duizeligheid, huilbuien, driftbuien, bevingen, propgevoel in de keel), als uit de daarbij behoorende verschijnselen, n.l. drukpijnlijkheid van den schedel, lichte snelle tremoren aan oogleden en tong, drukpijnlijke punten op den 6den en 7den rib rechts, drukpijnlijkheid van de doornwijsuitsteeksels van de halswervels, reflexovergevoeligheid en verhoogde suggestibiliteit, blijkende uit katalepsie en echopraxie; dat vervolgens een ziektegeschiedenis, opgemaakt gedurende eene verpleging van beklaagde in het marinehospitaal te Willemsoord van Juli tot October 1907 wegens een wond aan den rechter onderarm, wees op eene reeds toen aanwezige incongruentie tusschen objectieve en subjectieve verschijnselen, zooals dit bij hysterische patienten gemeenlijk wordt aangetroffen;

dat een onderzoek naar de verstandelijke vermogens van den beklaagde leerde dat zijn psychisch bezit aan concrete begrippen voldoende geacht kan worden; wel is dat aan abstracte begrippen gering, maar hij heeft ook slechts drie jaar school gegaan; dat dientengevolge van zijne geestelijke ontwikkeling geen hooge verwachting kan bestaan; dat deze kortstondige leertijd in aanmerking genomen, echter niets blijkt van ziekelijke achterlijkheid; dat beklaagdes geheugen voldoende ontwikkeld is, zijn merkvermogen, door gebrek aan opmerkzaamheid, beperkt, maar niet verzwakt is, zijn oordeel over zaken die binnen zijn gezichtskring vallen, normaal althans voor zoover ze buiten zijn persoon en zijn belangen omgaan; dat hiermede in overeenstemming is, dat beklaagde bij goeden wil behoorlijk mee kon komen, dat hij de opleiding tot matroos en tot kanonnier voldoende kon volgen en dat zijn vroegere commandanten over zijn aanleg en bekwaamheid eenstemmig gunstig oordeelden;

dat het echter anders wordt, wanneer er sprake is van beklaagdes karakter; dat dan zoowel uit zijn conduiteboekje als uit zijn strafregister blijkt dat hij op dit gebied gebreken heeft, die ook aan leeken niet konden ontgaan en dat, zoowel uit eigen opgaven als uit de verklaringen van getuigen, in zijne zaak gehoord, ook blijkt eene opvallende affectieve labiliteit, een gemis aan zelfbeheersching met neiging tot heftigheid en driftbuien door geringe oorzaken, een sterke impulsiviteit, een gedeprimeerde gemoedsstemming, een ziekelijke concentratie van zijn belangstelling op eigen persoon en speciaal op zijn ziekteverschijnselen, m. a. w. een egocentrisch en egoïstisch gevoelen;

dat getuigenissen van hysterici in het algemeen slechts beperkt ver-

trouwen verdienen en de bewering van beklaagde, dat hij zich van de hem ten laste gelegde feiten *niets* zou herinneren, den deskundigen onwaarschijnlijk voorkomt; dat echter aannemelijk is dat hij ze zich niet scherp zal herinneren; dat slechts een hysterische droomtoestand zulk een volledig herinneringsdefect zou kunnen verklaren, maar in de beschikbare gegevens geen termen aanwezig zijn om in beklaagdes handelingen op 11 en 12 Juli j.l., iets anders of iets meer te zien dan een hysterische driftbui; dat beklaagdes eigen verklaringen ook dat vermoeden steunen; hij meent toch zijne herinnering zoo goed te mogen vertrouwen dat hij Dr. SNIJDERS' verklaring, zelfs wat betreft de door dien getuige gebruikte woorden, tegenspreekt en verklaart ook verder dat hij, zittende in de recreatiezaal, er over dacht dat hij „slecht behandeld" en „tegengewerkt" wordt en dat van zijne ziekte te weinig notitie wordt genomen; dit herinnerde hij zich dus blijkbaar wel en alléén hetgeen strijdig is met zijn eigen belang, zou uit zijn herinnering zijn weggevallen;

dat beklaagde's driftbui op 11 en 12 Juli j.l. moet worden beschouwd als eene reactie op Dr. SNIJDERS' woorden, die in zijne oogen eene groote onbillijkheid inhielden; denkt men zich de zienswijze van beklaagde in, die tengevolge van de abnormale en overdreven voorstelling van zijn eigen lijden dit ook overdreven erg gevoelt, dan moest voor hem het optreden der doktoren in Oost-Indië, die hem van simulatie verdachten (hetgeen hem niet kan zijn ontgaan) den indruk wekken dat hij onjuist werd beoordeeld en onrechtvaardig behandeld; dat het feit dat hij spoedig daarna, na commissoriaal geneeskundig onderzoek, ongeschikt voor den dienst in de tropen werd verklaard en met een spoed-certificaat naar Nederland werd gezonden, hem in zijne meening versterkte en op hem den indruk maakte van een officieele erkenning van zijn ziekte en van een disqualificatie van het oordeel der hem vroeger behandelende doktoren;

dat het verklaarbaar is, dat op een zóó voorbereiden bodem de opmerking van Dr. SNIJDERS een driftbui opwekte en zulks den beklaagde met het oog op de ziekelijke vermindering van zijn vermogen tot zelfbeheersching, niet zwaar mag worden aangerekend;

dat het den deskundigen voorkomt dat beklaagde's hysterisch-psychopathische constitutie met de daaraan verbonden karaktergebreken hem voor den actieven dienst ongeschikt maken en dit zoowel omdat de dienst voor hem, als omdat hij voor den dienst ongeschikt is; dat zulk een karakter zich nimmer schikt in een militaire discipline, daarmede telkens in botsing komt, ontevreden wordt en dientengevolge ongeschikt om zijn dienst behoorlijk te verrichten, maar bovendien op zijne omgeving een zeer nadeeligen invloed uitoefent; dat van correctie door straffen bij zulke personen weinig of geen sprake kan zijn; dergelijke moreele gebreken daardoor eer verergerd dan verbeterd worden; dat de beklaagde toch niet strafrechterlijk onverantwoordelijk kan worden geacht, al is zijn toerekenbaarheid beperkt en vooral waar dit geldt delicten tegen eene militaire orde die zich zoo bijzonder slecht laat vereenigen met zijn ziekelijk karakter.

Overwegende dat de krijgsraad, zich met de conclusie der genoemde deskundigen vereenigende op de gronden daarvoor door hen in hun verslag aangegeven en die conclusie tot de zijne makende, aanneemt dat beklaagde is een psychisch minderwaardige en dat hetgeen ten laste van den beklaagde als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen, hem wel kan worden toegekend doch, tengevolge der ziekelijke storing van zijne verstandelijke vermogens, welke storing beperkend werkte om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen, in belangrijk mindere mate dan bij een normaal persoon;

Overwegende dat, in verband met de aangenomen verminderde toerekeningsvatbaarheid van den beklaagde als gevolg van zijn psychischen toestand, bij het bepalen der strafmaat in dit geval het ernstige karakter uit een militair oogpunt van het door hem gepleegde en bewezen feit en de beoordeeling daarvan in verband met zijn vorig minder gunstig militair gedrag, buiten beschouwing behooren te blijven;

dat daarentegen wel bij het bepalen der op te leggen straf rekening behoort gehouden te worden met de omstandigheid, dat het aannemelijk is dat de door den getuige-deskundige Dr. SNIJDERS — zij het ook zonder eenige kwade bedoeling — aan den beklaagde toegevoegde woorden, beklaagde's drift opgewekt en hem tot verzet geprikkeld hebben, als gevolg van zijn psychischen toestand;

dat, blijkens hetgeen ter zake in het rapport der deskundigen DEKNATEL en VAN TROTSENBURG is vermeld, de beklaagde reeds door eene geneeskundige commissie o. m. wegens zijn zenuwlijden psychisch ongeschikt is verklaard voor den militairen dienst en daarvoor is afgekeurd en dat de beklaagde derhalve op dien grond uit den zeedienst ontslagen zal worden en dat de krijgsraad geen termen aanwezig acht om den beklaagde ter zake van het door hem gepleegde feit voor een bepaalden tijd het recht te ontzeggen om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen.

Gelet op den tijd door den beklaagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht.

Gezien de artikelen 1, 2, 12 en 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 7 en 20 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27, 55, 91 en 180 van het Wetboek van Strafrecht, alsmede de artikelen 163 en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht.

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam,

Rechtdoende in naam en vanwege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Verklaart den beklaagde A. schuldig aan:

1°. Wederspannigheid en

2°. Het als mindere schepeling zich met de daad verzetten tegen zijn meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand;

uitmakende ééne handeling;

Veroordeelt hem te dier zake tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van ééne maand;

Bepaalt dat de tijd, door hem sedert 18 Juli 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier straf in mindering zal worden gebracht;

Spreekt hem vrij van het meerder hem ten laste gelegde;

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van dezen krijgsraad;

Ontzegt den eischer ambtshalve allen verderen of anderen eisch ten deze gedaan en genomen.

Geneeskundig rapport betreffende den matroos 2de klasse A., uitgebracht door de deskundigen J. W. DEKNATEL, Officier van Gezondheid der 1e klasse bij de Landmacht te Alkmaar en J. A. VAN TROTSENBURG, Officier van Gezondheid der 1e klasse bij de Zeemacht te Willemsoord.

WILLEMSOORD, 16 September 1910.

Aan
Officieren-Commissarisseu in zake den matroos 2e klasse A.

Wij hebben de eer Uweledelgestrengen beleefd te berichten dat ons na herhaald onderzoek is gebleken dat de matroos der 2e klasse A., beschuldigd van daadwerkelijk verzet tegen zijn meerderen in rang, lijdende is aan een hysterische psychopathie en aan een slepende ontsteking van het rechter middenoor.

Het bestaan van eerstgenoemde afwijking blijkt zoowel uit 's mans typische klachten (met name hoofdpijn van hysterisch karakter, pijn op de borst, aanvallen van duizeligheid, huilbuien, driftbuien, bevingen, propgevoel in de keel), als uit daarbij behoorende verschijnselen n.l. drukpijnlijkheid van den schedel, lichte snelle tremoren aan oogleden en tong, drukpijnlijke punten op den 6en en 7en rib rechts, drukpijnlijkheid van de doornwijsuitsteeksels van de halswervels, reflex-overgevoeligheid en verhoogde suggestibiliteit, blijkende uit katalepsie en echopraxie.

Vervolgens wees een ziektegeschiedenis opgemaakt gedurende een verpleging van bekl. in het marinehospitaal alhier van Juli tot October 1907, wegens een wond aan den rechter onderarm op een reeds toen aanwezige incongruentie tusschen objectieve en subjectieve verschijnselen, zooals dit bij hysterische patienten gemeenlijk wordt aangetroffen.

Behalve de reeds genoemde slepende middenoorontsteking werden door ons geen andere lichamelijke afwijkingen geconstateerd en evenmin vele of ernstige degeneratieteekenen. Alleen verdient in dit opzicht het ontbreken van vrije oorlelletjes en een opgave van patient dat hij zeer lang aan bedwateren zou hebben geleden (o.a. gedurende de opleiding a/b Hr. Ms. „Wassenaar" nog 4 keer) vermelding.

Hereditaire belasting is in zooverre aanwezig dat, volgens opgave van bekl., zijn vader nog al eens misbruik maakte van sterken drank en zijn moeder aan tuberculose zou zijn bezweken.

Een onderzoek naar de verstandelijke vermogens van den beschuldigde leerde dat zijn psychisch bezit aan concrete begrippen voldoende kan worden geacht; wel is dat aan abstracte begrippen gering, maar hij heeft ook slechts drie jaar school gegaan. Dientengevolge kan van zijn geestelijke ontwikkeling geen hooge verwachting bestaan. Dezen kortstondigen leertijd in aanmerking genomen blijkt echter niets van ziekelijke achterlijkheid. Zijn geheugen is voldoende ontwikkeld, zijn merkvermogen, door gebrek aan opmerkzaamheid, beperkt, maar niet verzwakt; zijn oordeel over zaken die binnen zijn gezichtskring vallen normaal, althans voor zoover ze buiten zijn persoon en zijn belangen omgaan.

Hiermede is in overeenstemming dat hij bij goeden wil behoorlijk mee kon komen, dat hij de opleiding tot matroos en tot kanonnier voldoende kon volgen en dat zijn vroegere commandanten over zijn aanleg en bekwaamheid eenstemmig gunstig oordeelden.

Anders wordt het echter wanneer er sprake is van zijn karakter. Dan blijkt zoowel uit zijn conduiteboekje als uit zijn strafregister dat hij op dit gebied gebreken heeft die ook aan leeken niet konden ontgaan. En zoowel uit eigen opgaven als uit de verklaringen van getuigen in zijn zaak gehoord, blijkt ook een opvallende affectieve labiliteit, een gemis aan zelfbeheersching met neiging tot heftigheid en driftbuien door geringe oorzaken,

een sterke impulsiviteit, een gedeprimeerde gemoedsstemming, een ziekelijke concentratie van zijn belangstelling op eigen persoon en speciaal op zijn ziekteverschijnselen, m.a.w. een egocentrisch denken en egoïstisch gevoelen.

Getuigenissen van hysterica verdienen in het algemeen slechts beperkt vertrouwen en de bewering van beklaagde dat hij zich van de hem ten laste gelegde feiten *niets* zou herinneren komt ons onwaarschijnlijk voor; aannemelijk is echter dat hij ze zich niet scherp zal herinneren. Slechts een hysterische droomtoestand zou zoo'n volledig herinneringsdefect kunnen verklaren, maar in de beschikbare gegevens zijn geen termen aanwezig om in bekl.'s handelingen op 11 en 12 Juli j.l. iets anders of iets meer dan een hysterische driftbui te zien. 's Mans eigen verklaringen steunen ook dat vermoeden; hij meent toch zijn herinnering zoo goed te mogen vertrouwen dat hij Dr. SNIJDERS' verklaring, zelfs wat betreft de door dien getuige gebruikte woorden, tegenspreekt en verklaart ook verder dat hij zittende in de recreatiezaal er over dacht dat hij „slecht behandeld" en „tegengewerkt" wordt en dat van zijn ziekte te weinig notitie wordt genomen.

Dit herinnerde hij zich dus blijkbaar wel en alleen hetgeen strijdig is met zijn eigen belang zou uit zijn herinnering zijn weggevallen.

Dat dergelijke affectcrisen ook reeds vroeger hem niet vreemd waren, daarvan getuigt een litteeken aan den rechter onderarm, hetgeen zou zijn nagebleven van een verwonding, ontstaan door gedurende een driftbui in zijn razernij den arm tegen een tijl te slaan. Deze drift was ontstaan na een emotie in huiselijke omgeving. Bij ondervragen naar de wijze hoe dit was aangekomen, verklaarde hij aanvankelijk zich daarvan niets meer te herinneren, erkende echter later wel herinnering daarvan te bezitten, maar deze liever niet te willen meedeelen.

Beklaagdes driftbui op 11 en 12 Juli j.l. moet worden beschouwd als een reactie op Dr. SNIJDERS' woorden die in zijn oogen een groote onbillijkheid inhielden.

Denkt men zich de zienswijze in van beklaagde, die, tengevolge van de abnormale en overdreven voorstelling van zijn eigen lijden, dit ook overdreven erg gevoelt, dan moest voor hem het optreden der doktoren in Oost-Indië, die hem van simulatie verdachten (hetgeen hem niet kan zijn ontgaan) den indruk wekken dat hij onjuist werd beoordeeld en onrechtvaardig behandeld. Het feit dat hij spoedig daarna, na commissoriaal geneeskundig onderzoek ongeschikt voor den dienst in de tropen werd verklaard, en met een spoedcertificaat naar Nederland werd gezonden, versterkte hem in zijn meening en maakte op hem den indruk van een officieele erkenning van zijn ziekte en van een disqualificatie van het oordeel der hem vroeger behandelende doktoren. Dat op een zoo voorbereiden bodem de opmerking van Dr. SNIJDERS een driftbui opwekte, is verklaarbaar en mag hem met het oog op de ziekelijke vermindering van zijn vermogen tot zelfbeheersching niet zwaar worden aangerekend.

Het komt ons voor dat 's mans hysterisch-psychopathische constitutie met de daaraan verbonden karaktergebreken hem voor den actieven dienst ongeschikt maken en dit zoowel omdat de dienst voor hem, als omdat hij voor den dienst ongeschikt is.

Zoo'n karakter schikt zich nimmer in een militaire discipline, komt daarmee telkens in botsing, wordt ontevreden en dientengevolge ongeschikt om zijn dienst behoorlijk te verrichten, maar bovendien oefent hij op zijn omgeving een zeer nadeelingen invloed uit.

Van correctie door straffen kan bij zulke personen weinig of geen sprake

zijn, dergelijke moreele gebreken worden daardoor eer verergerd dan verbeterd.

Toch kan hij niet strafrechterlijk onverantwoordelijk worden geacht, al is zijn toerekenbaarheid beperkt en vooral waar dit geldt delicten tegen een militaire orde, die zich zoo bijzonder slecht laat vereenigen met zijn ziekelijk karakter.

Toch zou het naar onze meening voor de openbare orde niet onbedenkelijk zijn hem den indruk te geven dat hij zich ongestraft kan schuldig maken aan overtreding der bestaande wetten.

Overwegende dat zijn overtreding, uit den aard der zaak, in een militaire maatschappij als een veel ernstigere moet gelden dan in de burger-maatschappij en dat moet worden erkend dat zijn ziekelijke stoornissen op moreel gebied hem voor den militairen dienst ongeschikt maken, meenen wij te moeten adviseeren hem geen zwaarder straf op te leggen dan in de burgermaatschappij voor zoo'n delict zou worden geëischt voor iemand die ziekelijk en prikkelbaar is en minder dan normale menschen het vermogen bezit zich te beheerschen.

Ten slotte zij hierbij nog vermeld dat beklaagde zoowel wegens zijn oorlijden physiek, als wegens zijn zenuwlijden psychisch ongeschikt voor den zeedienst werd geacht en door een geneeskundige commissie inmiddels den 13en September j.l. werd afgekeurd.

De ons ter beantwoording gestelde vragen meenen wij als volgt te moeten beantwoorden:

1°. Of de beklaagde tijdens het plegen der hem ten laste gelegde feiten, dat is derhalve op 11 en 12 Juli 1910 leed aan eenige ziekelijke storing der verstandelijke vermogens en, zoo ja, aan welke?

met:

Beklaagde was lijdende aan een hysterische psychopathie.

2°. Of die storing opheffend of beperkend werkte op zijne geschiktheid om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van de begane feiten te beseffen, alsmede om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen?

met:

De storing zal *niet* opheffend noch beperkend hebben gewerkt op zijne geschiktheid om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van de begane feiten te beseffen, *wel* echter beperkend om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen.

3°. Of althans niet kan worden verklaard dat die feiten stonden volstrekt buiten invloed eener storing der verstandelijke vermogens?

met:

Neen.

De deskundigen:

(*get.*) J. W. DEKNATEL.

(*get.*) v. TROTSENBURG.

Krijgsraad in het 5e Militaire Arrondissement, hoofdplaats Leeuwarden.

Vonnis dd. 18 October 1910.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof den 25sten October 1910.

President: Majoor F. STELLENBOOM.

Leden: Kapiteins M. B. VAN KOETSVELD en W. KLEM en de luitenants F. A. VAN HEIJST, P. H. RUGERS, J. E. L. SAS en J. W. OOSTERVEEN.

Auditeur-Militair: Mr. O. J. CLUIJSENAER.

Beklaagde, Sergeant der Infanterie, wordt door den Krijgsraad te Leeuwarden schuldig verklaard aan:

1°. het met woorden beleedigen van zijn meerdere in rang en

2°. feitelijke insubordinatie.

Beklaagde heeft een **fourier,** *die,* **als de administratieve geschiktheid bezittende voor sergeant-majoor-administrateur, in rang gelijk gesteld was met den sergeant 1ste klasse,** *toegevoegd het woord „boerenlul" en hem in de borst gestompt, aangegrepen en geslagen.* (1)

IN NAAM DER KONINGIN!

DE KRIJGSRAAD IN HET 5DE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, HOOFDPLAATS LEEUWARDEN,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak contra A., sergeant bij het 8ste Regiment Infanterie, oud 22 jaren, geboren te Groningen, gedetineerd in het huis van bewaring te Leeuwarden;

Gezien de stukken door den Eischer met zijne Conclusie overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft bekend, dat hij het Rijk in bovengenoemden rang dient en dat hem de Krijgsartikelen voor het Krijgsvolk te lande zijn voorgelezen;

Overwegende dat aan den beklaagde is ten laste gelegd dat hij op 22 September 1910 in den namiddag te omstreeks $6^1/_4$ ure te Deventer in de Infanterie-kazerne op de onderofficiers-kamer 36 D. opzettelijk:

a. met woorden heeft beleedigd zijnen meerdere in rang, den fourier H., die, als de administratieve geschiktheid bezittende voor sergeant-majoor-administateur, in rang gelijk gesteld was met den sergeant 1ste klasse en als zoodanig het onderscheidingsteeken voor dien rang vastgesteld droeg, door opzettelijk beleedigend dien meerdere, nadat deze hem, beklaagde gelast had om van zijn, H.'s lichaam, af te blijven, in diens tegenwoordigheid bij herhaling toe te voegen „boerenlul", althans woorden van die strekking;

b. daarna tegen dien meerdere in rang daden van geweld heeft gepleegd, door opzettelijk en met geweld met zijne tot vuist gebalde hand dien fourier in de borst te stompen en vervolgens dezen aan te grijpen en te duwen, tengevolge waarvan die meerdere telkens kwam te vallen en pijnlijk

(1) Zie het Kon. Besluit van 6 Augustus 1910 (Staatsblad No. 247), betreffende de onderlinge rangs- en standsverhouding der officieren enz. van de Kon. Marine, het Leger hier te Lande en het Leger in Ned.-Indië.

aangedaan werd en voorts door opzettelijk en met geweld dien fourier tegen het hoofd te slaan;

Gehoord den eischer in zijn eisch en den beklaagde in zijne verdediging;

Overwegende dat blijkt uit:

a. eene verklaring, onderteekend door den kapitein F., sergeant-majoor V. en den beklaagde, dat aan den beklaagde op 5 Maart 1910 in het garnizoen te Deventer zijn voorgelezen de Krijgsartikelen voor het Krijgsvolk te Lande;

b. een uittreksel uit het stamboek van de onderofficieren en minderen van het Achtste Regiment Infanterie, dat de beklaagde op 5 Maart 1902 vrijwillig als tamboer is verbonden voor acht jaren bij het Instructie-Bataljon, op 17 Juli 1903 soldaat, op 11 Januari 1904 korporaal-titulair, op 1 April 1905 korporaal, op 12 September 1905 korporaal-fourier, doch op 23 Mei 1906 weder soldaat is geworden; dat de beklaagde daarna op 23 November 1906 korporaal, op 26 Maart 1908 sergeant en op 1 October 1909 is overgeplaatst geworden bij voormeld Regiment; dat de beklaagde zich op 5 Maart 1910 opnieuw heeft verbonden voor één jaar;

Overwegende dat onder eede is verklaard door na te noemen getuigen:

1°. Th. H., sergeant-fourier, administratief geschikt voor sergeant-majoor-administrateur en als zoodanig in rang gelijk gesteld met een sergeant eerste klasse, bij het 8ste Regiment Infanterie te Deventer:

dat hij op 22 September 1910 in den namiddag te omstreeks $6^1/_4$ ure op de onderofficierskamer 36 D in de Infanterie-kazerne te Deventer is gekomen, alwaar aanwezig waren de sergeants L. en H.;

dat eenige oogenblikken na hem op die kamer is gekomen de hem in rechte getoonde beklaagde, gekleed in hemd en ongedekt, die naast hem, getuige, kwam staan en een dwaas gezicht tegen hem trok — naar het hem, getuige, voorkwam — om hem voor den gek te houden; dat beklaagde daarbij hem, getuige, op den schouder tikte, waarop hij, getuige, tot den beklaagde zeide: „A. je moet dat laten, ik wensch dat je van mijn lichaam afblijft"; dat echter beklaagde hem, getuige, wederom op den schouder tikte, waarop hij, getuige, tot den beklaagde zei: „A. nogmaals zeg ik je, dat je van mijn lichaam moet blijven, anders zal ik het je gelasten"; dat hij, toen beklaagde hem daarop voor de derde maal op den schouder tikte, tot beklaagde op kalmen beslisten toon gezegd heeft: „A. nu is het uit, „ik gelast je van mijn lichaam af te blijven", waarop beklaagde op duidelijk hoorbaren driftigen toon hem, getuige, die het distinctief verbonden aan den rang van sergeant 1e klasse droeg, scheldend toevoegde: „je kunt „dat wel anders tegen mij zeggen, boerenlul; dacht jij, dat ik bang was „voor dat biesje, als ik hier alleen met je op de kamer was, sloeg ik je „over de krib, boerenlul; denk jij godverdomme, dat ik mij door zoo'n „boerenlul als jij bent, liet zeggen"; dat beklaagde die woorden niet op dreigenden toon uitte en daarbij niet met gebaren dreigde; dat hij, getuige, op kalmen toon tot beklaagde zeide: „A. je moet je mond dicht „houden", waarop beklaagde aan hem, getuige, weer scheldwoorden toevoegde, waaronder meermalen het woord „boerenlul"; dat hij, getuige, zich door die uitdrukking beleedigd gevoelde;

dat beklaagde toen al scheldend op hem, getuige, toekwam en opzettelijk en met geweld met zijn tot vuist gebalde hand hem, getuige, een stomp gaf op de borst, waar hij, getuige, dien stomp voelde aankomen; dat hij, getuige, onmiddellijk daarop het evenwicht verloor, over een krib viel en met het hoofd tegen den muur bonsde; dat hij aanstonds en ook nog drie weken daarna op die getroffen plaats van zijn hoofd pijn gevoelde; dat

beklaagde hem, getuige, nadat hij weer overeind was gekomen, opzettelijk bij de borst heeft gegrepen en met geweld achteruit heeft geduwd, waarop hij, getuige, voor de tweede maal over een krib viel, waarbij hij pijn gevoelde aan zijn been; dat beklaagde, nadat hij, getuige, andermaal overeind was gekomen — en nadat de sergeants L. en H. getracht hadden om den beklaagde tegen te houden — opzettelijk en met geweld hem, getuige, tegen het hoofd heeft geslagen en geraakt, waarop hij, getuige, van die kamer is gegaan; dat hij, getuige, tengevolge van beklaagde's voormelde handelingen niet onder geneeskundige behandeling is geweest en zijnen dienst heeft kunnen blijven waarnemen; dat hij, getuige, aan den beklaagde tot die handelingen geenerlei aanleiding gegeven had en zich toen tegen den beklaagde niet heeft verweerd, waartoe hij, getuige, ook geen tijd had;

2°. G. H. L., sergeant bij het 8ste Regiment Infanterie te Doesburg:

dat op 22 September 1910 in den namiddag te omstreeks $6^1/_4$ ure op de onderofficierskamer 36 D. in de Infanterie-kazerne te Deventer, alwaar hij en sergeant H. zich bevonden, getuige fourier H. is gekomen; dat eenige oogenblikken daarna op die kamer de hem in rechte getoonde beklaagde, dien hij kent als de sergeant A., is gekomen, die op den fourier H. toetrad, tegen deze een dwaas gezicht trok en dien fourier op den schouder tikte, waarop deze tot beklaagde zeide: „je moet dat laten, daar „ben ik niet van gediend, doe dat maar bij een ander, maar bij mij niet"; dat echter beklaagde dien fourier wederom op den schouder tikte, waarop deze tot den beklaagde zeide: „dat moet je laten, anders zal ik het je „gelasten"; dat die fourier tot beklaagde, toen deze hem daarop voor de derde maal op den schouder tikte, op kalme, besliste en niet uittartende wijze gezegd heeft: „ik gelast je van mijn lichaam af te blijven", waarop beklaagde dien fourier, die het distinctief verbonden aan den rang van sergeant 1e klasse droeg, op duidelijk hoorbaren driftigen toon scheldend toevoegde onder meer ongeveer: „je bent een boerenlul, en of je nu al „dat biesje daaronder heb zitten, daar heb ik schijt aan", althans uitdrukkingen van die strekking en waarin meermalen het woord „boerenlul" voorkwam; dat beklaagde die woorden niet op dreigenden toon uitte en daarbij niet met gebaren dreigde; dat fourier H. den beklaagde gelast heeft zijn mond te houden, waarop deze met zijne tot vuist gebalde hand opzettelijk en met geweld dien fourier in de borst een stomp gaf, die daar trof; dat die fourier onmiddellijk daarop — naar het hem, getuige, voorkwam — tengevolge van dien geweldigen stomp, over een krib viel en met groot geweld met het hoofd tegen de muur bonsde; dat beklaagde, nadat die fourier weer overeind was gekomen, andermaal op dezen toetrad en na hem, getuige, en den sergeant H., die beklaagde wilden tegenhouden, ter zijde geslagen te hebben, dien fourier opzettelijk heeft aangegrepen in de borst en gegooid over een krib; dat beklaagde, nadat die fourier andermaal overeind was gekomen, deze opzettelijk en met geweld tegen het hoofd heeft geslagen, waarop die fourier de kamer heeft verlaten;

Overwegende dat de beklaagde heeft opgegeven: dat hij op 22 September 1910 in den namiddag te omstreeks $6^1/_4$ ure, gekleed in hemd en ongedekt, op de onderofficiers-kamer 36 D in de Infanterie-kazerne te Deventer is gekomen, alwaar hij toen aantrof den hem in rechte getoonden fourier H. en de sergeants L. en H.; dat hij dien fourier op den schouder heeft getikt, waarop deze tot hem, beklaagde, zeide: „A. je moet dat laten, ik „wensch dat je van mijn lichaam af blijft"; dat hij echter dien fourier nog eenige malen op den schouder heeft getikt, waarop deze ten slotte hem,

beklaagde, gelast heeft om van zijn lichaam af te blijven; dat hij door dat „gelasten" van dien fourier, met wien hij, beklaagde, vóór dien vertrouwelijk had omgegaan, kwaad werd en driftig scheldend dien fourier, die toen droeg het onderscheidingsteeken verbonden aan den rang van sergeant 1e klasse en die — naar hij, beklaagde, zeer goed begreep — zijn meerdere in rang was, opzettelijk beleedigend heeft toegevoegd verschillende uitdrukkingen waarin naar hij, beklaagde, zich meent te herinneren, meermalen voorkwam het woord „boerenlul"; dat daarop die fourier hem, beklaagde, gelast heeft om zijn mond te houden, doch dat hij, beklaagde, aldoor scheldend, met zijne tot vuist gebalde hand getuige H. tegen de borst heeft gestompt, waarop die fourier over een krib viel en met zijn hoofd tegen de muur bonsde; dat daarop die fourier weer overeind is gekomen en de sergeants H. en L. hem, beklaagde, wilden tegenhouden, waarop hij zich heeft losgerukt;

dat hij, beklaagde, zeer opgewonden was en zich van het toen voorgevallene verder slechts weet te herinneren, dat hij met zijn hand opzettelijk en met geweld dien fourier tegen het hoofd heeft geslagen;

Overwegende dat door den inhoud van voormelde getuigenverklaringen, alsmede door de aanwijzingen uit die verklaringen en uit beklaagde's opgaven voortvloeiende, in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend bewezen is hetgeen aan den beklaagde onder *a.* en onder *b.* te laste is gelegd, zoomede beklaagdes schuld aan een en ander, met dien verstande, dat bewezen is, dat beklaagde aan getuige H. in diens tegenwoordigheid bij herhaling heeft toegevoegd uitdrukkingen waarin voorkwam het woord „boerenlul";

Overwegende, dat het toevoegen aan dien meerdere bij herhaling van uitdrukkingen, waarin voorkwam het woord „boerenlul", de strekking had dien persoon te kwetsen in diens eergevoel en aanzien;

Gezien de artikelen 58, 91 en 27 van het Wetboek van Strafrecht, 1, 2, 99 en 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 4, 7, 10, 15 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), art. 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 185 der Rechtspleging bij de Landmacht en 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162);

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart den beklaagde schuldig aan:

a. het als onderofficier zijn meerdere in rang met woorden beleedigen;

b. het als onderofficier, in tijd van vrede en niet voor den vijand, plegen van daden van geweld tegen zijnen meerdere in rang;

Veroordeelt den schuldig verklaarde tot eene militaire detentie van twee weken en tot eene militaire gevangenisstraf van vier weken;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde sedert den 7den October 1910 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken eerst van de militaire detentie en daarna van de militaire gevangenisstraf die bij het vonnis is opgelegd;

Veroordeelt hem in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad.

Zeekrijgsraad
aan boord van Hr. Ms. Pantserdekschip „Friesland".

Vonnis van 21 April 1908.

Fiat executie verleend den 22sten April 1908 door den Kapitein ter Zee, Commandant van Hr. Ms. Pantserdekschip „Friesland", varende in de Middellandsche Zee, G. FABIUS.

President: G. FABIUS, Kapitein ter Zee.

Leden: L. J. JANSSEN, Officier van Gezondheid der 1ste klasse; F. J. VAN DER ESCH, Luitenant ter Zee der 1ste klasse en de Luitenants ter Zee der 2de klasse P. M. VAN RIEL en R. M. HAENTJENS. (1)

Fiskaal: P. A. KEMPEN, Officier van Administratie der 2de klasse.

Dienstweigering.
Het schrobben van de door hem gedragen wordende zeildoeksche werkpakjes door een met strafklasse gestraften schepeling is voor dien schepeling een bepaalde dienstverrichting en weigering om een daartoe door een superieur gegeven order op te volgen, is derhalve dienstweigering.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. PANTSERDEKSCHIP „FRIESLAND", varende in de Middellandsche Zee,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den Fung. Fiskaal eischer ambtshalve op en jegens J., marinier 3de klasse, oud naar zijne opgave 24 jaren, geboren te Leerdam, gedetineerd aan boord van gemelden bodem.

Gezien den eisch en conclusie van den eischer anbtshalve houdende schuldig verklaring van den gedetineerde aan: „het als mindere schepeling „in andere gelegenheid dan in een affaire tegen den vijand, in de nabij„heid van denzelven of in oorlogstijd op de brandwacht uitdrukkelijk „weigeren de order van zijnen superieur na te komen" en veroordeeling tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden met bepaling dat de tijd door den gedetineerde voor de tenuitvoerlegging der rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht bij de uitvoering dier straf zal worden in mindering gebracht van af den 15den April 1908

(1) Een Krijgsraad van *vijf* leden, omdat de „Friesland" toen blijkbaar werd beschouwd als een schip hetwelk zich alleen buitengaats bevindt; art. 5 der reisinstructie luidde: „Gedurende den oefeningstocht blijft zijn onderhebbende bodem administratief behooren „tot de Directie der Marine te Willemsoord. Ten aanzien .... enz." Er stond dus toen niet dat de „Friesland" deel bleef uitmaken van de Directie der Marine te Willemsoord; uit de uitdrukking „administratief behooren" volgde *niet* dat de „Friesland" onder de bevelen van den Dir. en Comm. te Willemsoord stond.

Art. 5 van de tegenwoordige instructie luidt: „Gedurende den oefeningstocht blijft „zijn onderhebbende bodem onder de vlag ressorteeren van den Directeur en Commandant „der Marine te Willemsoord. Ten aanzien ..... enz.". Hieruit volgt dus dat de „Friesland" thans blijft onder de bevelen van den Directeur en Commandant der Marine te Willemsoord en dus dat zij niet meer is een schip hetwelk zich alleen buitengaats bevindt. Ingevolge art. 108 R. Z. in verband beschouwd met de artt. 8 en 15 R. Z. moet dus de Krijgsraad en moeten ook Offic.-Comm., Fiskaal en Secretaris worden benoemd door D. en C. te Willemsoord. Red. M. R. T.).

en in de kosten, mitsgaders de verdere processale stukken door denzelven onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terechtstaat beschuldigd van het feit: dat hij aan boord van Hr. Ms. „Friesland" in den morgen van den 11den April 1908 uitdrukkelijk heeft geweigerd gevolg te geven aan de hem door den sergeant der mariniers G. H. B. meermalen gegeven order om zijne beide zeildoeksche werkpakjes, welke hij als gestraft zijnde met plaatsing in de strafklasse verplicht was te dragen, te gaan schrobben, door tot dien sergeant te zeggen: „sergeant ik doe het niet";

Overwegende dat de beklaagde bekent zich aan het hem ten laste gelegde feit te hebben schuldig gemaakt en opgeeft:

dat hij Zaterdag-morgen, den 11den April j.l. even na het vertrek van het schip van Hellevoetsluis, ongeveer om 9 uur, van den sergeant der mariniers order kreeg twee zeildoeksche pakjes te gaan schrobben; dat hij één van die pakjes eigenlijk moest aan hebben omdat hij in de strafklasse geplaatst was; dat hij dat werkpakje met zeep heeft klaar gelegd in het marinierslogies en daarna naar den korporaal der mariniers S. is gegaan en hem gezegd heeft aan den sergeant te zeggen, dat hij het niet deed; dat hij daarna bij den sergeant op het halfdek is geroepen en deze hem daar tweemaal gelast heeft de werkpakjes te gaan schrobben, waarop hij beide malen geantwoord heeft: „sergeant, ik doe het niet";

dat de sergeant hem daarna heeft medegenomen naar den Officier van de wacht en deze den sergeant last gaf de order nog eens te herhalen, hetgeen de sergeant deed, maar dat hij weer heeft geantwoord: „sergeant, ik doe het niet";

dat hij daarna in arrest is gesteld en om half twaalf met den sergeant bij den eersten officier is geweest; dat deze hem zeide erg dom te doen door dienst te weigeren en hem nog eenmaal in de gelegenheid wilde stellen om terug te gaan, dat de eerste officier daarna den sergeant gelastte hem de order nog eens te geven, hetgeen de sergeant deed, maar dat hij daarop wederom geantwoord heeft: „sergeant, ik doe het niet" en hij daarna weer in arrest is gesteld;

dat hem bekend is dat het gewone tenue voor strafklasse arrestanten een zeildoeksch werkpakje is en hij die pakjes dus zelf moest onderhouden;

Overwegende dat de navolgende getuigen, ieder voor zich, onder eede hebben verklaard:

1o. G. H. B., sergeant der mariniers, dienende aan boord van Hr. Ms. „Friesland":

dat hij Zaterdagmorgen, 11 April j.l. na baksgewijs, den marinier J. order gaf zijn beide zeildoeksche werkpakjes te gaan schrobben;

dat even na 9 uur de korporaal der mariniers S. hem, getuige, kwam rapporteeren, dat J. zijn werkpakje niet wilde schrobben; dat hij daarna aan J. heeft gevraagd, waarom hij geen idee had de werkpakjes te schrobben en deze antwoordde: „dat doe ik niet, sergeant"; dat hij daarop tweemaal tegen J. heeft gezegd: „J. ik gelast je, dat je de werkpakjes gaat wasschen", waarop J. beide malen antwoordde: „neen sergeant, ik doe het niet"; dat hij daarna met J. naar den Officier van de wacht is gegaan en dezen het geval heeft gerapporteerd; dat de officier van de wacht hem gelastte de order nog eens te herhalen; dat hij daarop tegen beklaagde zeide: „J., ik gelast je, dat je de werkpakjes gaat wasschen", maar J. weer antwoordde: „neen sergeant, dat doe ik niet";

dat hij daarna J. op order van den officier van de wacht in arrest heeft gesteld; dat hij later met J. bij den eersten officier is geweest,

deze J. heeft toegesproken en hem, getuige, daarna gelastte de order aan J. nog eens te herhalen; dat hij dezelfde order wederom met dezelfde woorden aan J. heeft gegeven, maar deze weer antwoordde: „neen sergeant, ik doe het niet", dat J. daarna weer in arrest is gesteld; dat hij als onderofficier van polite en als zoodanig belast zijnde met de zorg voor de gestraften en arrestanten de order om de werkpakjes te wasschen aan J. heeft gegeven;

2o. J. W. V. H., Luitenant ter zee der 2de klasse, dienende aan boord van Hr. Ms. „Friesland":

dat hij, na op den voormiddag van den 11den April j.l. rapport te hebben gekregen, dat de marinier J. dienst weigerde, den sergeant der mariniers met den marinier J. bij zich heeft laten komen en den sergeant gelast heeft zijn order aan J. nog eens te herhalen; dat de sergeant der mariniers dit deed zeggende: „J. ik gelast je, je beide vuile werkpakjes te gaan schrobben"; dat J. hierop antwoordde: „Neen sergeant, ik doe het niet"; dat hij daarna J. in arrest heeft doen stellen en daarvan aan den eersten officier heeft doen rapporteeren;

3o. M. H. E. S., Kapitein-luitenant ter zee, dienende als 1ste officier aan boord Hr. Ms. „Friesland":

dat hij, na Zaterdagmorgen 11 April j.l. rapport te hebben gekregen dar de marinier J. weigerde een order van den sergeant der mariniers op te volgen, eerst eenigen tijd gewacht heeft om J. eenigszins te laten bekomen van een wat men noemt mogelijk heethoofdige bui en hij daarna J. door den sergeant der mariniers B. voor zich heeft doen brengen; dat hij daarna J. zoo kalm mogelijk onder het oog heeft gebracht wat de loop en de gevolgen waren van het opzettelijk weigeren de hem door zijn meerdere in rang gegeven order op te volgen en hij hem het uitzicht heeft geopend door toen nog onmiddellijk de order op te volgen, uit de handen van den strafrechter te blijven; dat hij J. gevraagd heeft of deze hem had begrepen, waarop hij „ja" antwoordde; dat hij daarna den sergeant gelast heeft de vroeger gegeven order nogmaals te herhalen, waarop deze zeide: „J. ik gelast je de zeildoeksche pakjes te gaan schrobben"; dat J. hierop kalm en gedecideerd antwoordde: „Sergeant, ik doe het niet"; dat hij daarmede de zaak als afgeloopen beschouwde en J. in arrest heeft doen terugbrengen;

Overwegende dat mitsdien door de bekentenis van den gedetineerde bevestigd door de beëedigde verklaringen van de getuigen B., V. H. en S., wettig en overtuigend is bewezen: dat de gedetineerde in den morgen van den 11den April j.l., aan boord Hr. Ms. „Friesland", uitdrukkelijk heeft geweigerd gevolg te geven aan de hem door den sergeant der mariniers B. meermalen gegeven order om zijne beide zeildoeksche werkpakjes te gaan schrobben, door tot dien sergeant te zeggen: „sergeant, ik doe het niet";

dat uit de bekentenis van den gedetineerde bevestigd door zijn extract-conduiteboekje wettig en overtuigend is bewezen, dat de gedetineerde op den 11den April 1908 was strafklasse-arrestant;

dat in art. 10 der 17de afdeeling van het 7de hoofdstuk van het 1ste deel der verordeningen voor de Koninklijke Nederlandsche Zeemacht wordt bepaald, dat schepelingen in de strafklasse in den regel een van zeildoek gemaakt pak dragen;

Overwegende dat de den beklaagde ten laste gelegde en bewezen verklaarde feiten moeten worden gekwalificeerd als: „het als mindere schepeling in andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand in de nabijheid

van denzelven of in oorlogstijd op de brandwacht uitdrukkelijk weigeren de order van zijnen superienr na te komen";

dat toch, waar uit een oogpunt van zindelijkheid ieder schepeling aan boord verplicht is zijne plunjes behoorlijk te onderhouden, een met plaatsing in de straf klasse gestrafte schepeling, die tijdelijk in plaats van zijne eigen kleeding werkpakjes van zeildoek moet dragen, ook geacht moet worden deze kleeding gedurende dien tijd te moeten onderhouden, zoodat de door den sergeant der mariniers B. aan den gedetineerde gegeven order, om de zeildoeksche werkpakjes te gaan schrobben een bepaalde dienstverrichting ten grondslag had, tot welker nakoming de gedetineerde verplicht was;

dat de sergeant der mariniers B. is de superieur van den marinier J.

Overwegende dat met het bewijs van de als bewezen aangenomen daadzaken tevens het bewijs van beklaagdes schuld daaraan is verkregen;

dat de gedetineerde heeft opgegeven het hem ten laste gelegde feit te hebben gepleegd daar hij volgens zijn zeggen onrechtvaardig behandeld was, omdat hij nog recht had op verlof wegens reëngagement, welk verlof hij in Amsterdam niet had kunnen krijgen, omdat er toen geen gelegenheid was en welk verlof toen hij er eenige maanden later aan boord Hr. Ms. „Friesland" om vroeg, telkens werd geweigerd;

dat echter, waar de onder eede gehoorde getuige L. S., 1ste luitenant der mariniers aan boord Hr. Ms. „Friesland" heeft verklaard dat J. hem indertijd medegedeeld heeft in de kazerne geen verlof te hebben gevraagd, omdat hij in Juli pas verlof had gehad en de mede onder eede gehoorde getuige M., tamboer 1ste klasse aan boord Hr. Ms. „Friesland", heeft verklaard dat J. hem medegedeeld heeft, dat hij geen verlof wilde hebben maar het wel had kunnen krijgen, deze opgave van den beklaagde als onjuist buiten beschouwing kan worden gelaten;

Overwegende ten slotte dat er termen bestaan den tijd door den beklaagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht in mindering te brengen van de hem op te leggen straf;

Gezien de artikelen 1, 2, 12, 97 en 98 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water, 20 der wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 193), 9 der wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht.

De Zeekrijgsraad aan boord Hr. Ms. pantserdekschip „Friesland",

Rechtdoende in naam en van wege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau, enz. enz. enz.

Verklaart den gedetineerde schuldig aan: „het als mindere schepeling in „andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand, in de nabijheid „van denzelven, of in oorlogstijd op de brandwacht uitdrukkelijk weigeren „de order van zijnen superieur na te komen";

Veroordeelt hem tot militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging der rechterlijke uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier straf zal worden in mindering gebracht van af den 15den April 1908.

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van dezen Krijgsraad.

Zeekrijgsraad
aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam.

Vonnis dd. 6 Juni 1908.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof den 19den Juni 1908 voor zooveel den beklaagde *C.* betreft, die door den Krijgsraad werd vrijgesproken.

Door de beklaagden *A.* en *B.* is het appel geïnterjecteerd bij het Hoog Militair Gerechtshof.

President: S. WOLDRINGH, Kapitein ter Zee.

Leden: R. F. VAN BRAKEL SCHIMMEL, Luitenant ter Zee der 1ste klasse; J. KOOPMAN, Officier Machinist der 1ste klasse; Mr. G. J. JUTTE, Officier van Administratie der 2de klasse, m. u. r. k.; B. J. HEILBRON en C. L. M. BIJL DE VROE, Luitenants ter Zee der 2de klasse en J. F. HACKFOORT, Officier van Administratie der 2de klasse.

Fung. Fiskaal: E. G. DE WIJS, Offic. van Adm. der 1ste klasse m. u. r. k.

Fung. Secretaris: J. H. M. BOERTJE, Off. van Adm. der 2de klasse.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 16 October 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. F. A. C. SCHRÖDER.

Beklaagden A. en B. zijn door den Zeekrijgsraad te Amsterdam schuldig verklaard aan: 1°. het in staat van dronkenschap in het openbaar het verkeer belemmeren en 2°. wederspannigheid door twee of meer personen met vereenigde krachten gepleegd. Art. 41 Sv.

In hooger beroep voeren zij o. m. ter verdediging aan dat de politie onbehoorlijk was opgetreden en niet was in de rechtmatige uitoefening harer bediening en als het verzet als bewezen moest worden aangenomen, dat beklaagden er toe werden gebracht om aan het gewelddadig optreden der politie een einde te maken ter noodzakelijke verdediging van hun lijf tegen de wederrechtelijke aanranding.

H. M. G. neemt verdediging niet aan, houdt het beroepen vonnis in stand, doch vermindert voor ieder der beklaagden de bij het vonnis voor het sub 2°. genoemde misdrijf opgelegde gevangenisstraf.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN Hr. Ms. WACHTSCHIP TE AMSTERDAM,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden Fiskaal, eischer ambtshalve op en jegens:

A., B. en C., gedaagden op vrije voeten;

Gezien: den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve, houdende schuldigverklaring van A. en B. aan: het, terwijl hij in staat van dronkenschap verkeerde, in het openbaar het verkeer belemmeren, en wederspannigheid door twee of meer personen met vereenigde krachten gepleegd en veroordeeling van deze gerequireerden 1°. wegens de door hen begane overtreding tot eene geldboete respectievelijk van vijf en vier gulden, te vervangen bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd door hechtenis van vijf en vier dagen; 2°. wegens het door hen gepleegde misdrijf elk tot eene gevangenisstraf voor den tijd van vijf maanden, en dat C. van het hem te laste gelegde zal worden vrijgesproken; dat eindelijk alle drie de beklaagden zullen worden ontheven van de door hen bij handtasting aangegane verbintenis en de beide eersten ten slotte elk voor een derde deel, — komende het derde deel ten laste van den Staat — zullen worden veroordeeld in de kosten en misen van de justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad, of wel veroordeeling tot zoodanige andere straf als de Krijgsraad in goede Justitie zal verstaan te behooren;

de memorie van verdediging, ingediend door den toegevoegden raadsman, den Officier van Administratie der 2de klasse J. R. J. de Raadt ten behoeve van den beklaagde A., houdende, dat het den Zeekrijgsraad moge behagen een mild oordeel te vellen over dezen beklaagde, mitsgaders de verdere processale stukken door den fungeerenden fiskaal onder behoorlijken inventaris aan den Krijgsraad overgelegd;

Overwegende dat zoo uit de bekentenis van gerequireerden als uit de processale stukken is gebleken:

dat A., oud 22 jaren, geboren te Amsterdam, den 15den November 1901, als jongen in 's Rijks Zeedienst is aangenomen voor den tijd van 12 jaren;

dat B, oud 22 jaren, geboren te Rotterdam, vrijwillig als jongen in den Zeedienst is getreden den 12 December 1901 voor den tijd van twaalf jaren;

dat C., oud 22 jaren, geboren te Scheveningen, in Juni 1900 vrijwillig als jongen voor den tijd van twaalf jaren bij de Marine in dienst is gekomen;

dat aan alle gerequireerden de krijgsartikelen zijn voorgelezen en zij laatstelijk hebben gediend, de beide eersten als matroos 2de klasse aan boord van Hr. Ms. Pantserschip „Heemskerck", de laatste als matroos 3de klasse aan boord van Hr. Ms. „Hadda";

dat zij thans blijkens de benoeming van den Zeekrijgsraad terechtstaan ter zake:

1°. dat zij, dronken zijnde, in den middag van 26 April 1908 op den Nieuwendijk te Amsterdam het verkeer hebben belemmerd door te zamen met nog een vierden matroos opzettelijk tegen voorbijgangers aan te loopen en passeerende vrouwen aan te vatten;

2°. dat zij zich ten tijde als bovenvermeld in de Kapelsteeg en op het Damrak te Amsterdam te zamen en in vereeniging met nog een vierden matroos hebben verzet tegen de in uniform gekleede agenten van politie

der gemeente Amsterdam VAN S., D., en VAN B., toen deze ambtenaren den eersten beklaagde wilden overbrengen naar het politiebureau aan de Warmoesstraat omdat hij in staat van dronkenschap in het openbaar het verkeer belemmerde en wel wat A. betreft door te rukken, te schoppen en met de armen te slaan en wat B. en C. aangaat door aan den gearresteerden eersten beklaagde te rukken en te trekken en zoodoende diens overbrenging te bemoeilijken;

Overwegende, dat in een proces-verbaal in dato 26 April 1908, op den ambtseed opgemaakt door den agent van politie der gemeente Amsterdam VAN S. is gerelateerd, dat hij zich op evengenoemden datum, 's middags ongeveer vijf uur, in uniform gekleed op surveillance bevond op den Nieuwendijk te Amsterdam en toen aldaar vier matrozen der Koninklijke Marine opmerkte, die in staat van dronkenschap het verkeer belemmerden en de orde verstoorden, door opzettelijk tegen voorbijgangers aan te loopen en die het daarbij vooral dames lastig maakten door deze aan te vatten;

dat daardoor eene volksverzameling ontstond, verbalisant de matrozen waarschuwde om kalm hun weg te vervolgen, maar zij daaraan geen gehoor gaven;

dat hij, de matrozen volgende, zijn collega D. ontmoette en dezen verzocht den hoofdpersoon te helpen arresteeren;

Overwegende, dat in een proces-verbaal van gelijke dagteekening en mede op den ambtseed opgemaakt door den agent van politie te Amsterdam D. wordt vermeld:

dat hij zich op 26 April 1908, 's middags omstreeks vijf uur, in uniform gekleed op surveillance bevond op den Nieuwendijk te Amsterdam en toen zijn collega VAN S. ontmoette, die vier matrozen der Koninklijke Marine volgde, welke in staat van dronkenschap het verkeer belemmerden en de orde verstoorden door opzettelijk tegen de voorbijgangers aan te loopen, waarop VAN S. hem verzocht den hoofdpersoon te helpen arresteeren;

Overwegende dat de genoemde agenten in hunne processen-verbaal, elk voor zich, maar eensluidend verder verklaren:

dat zij vervolgens dien hoofdpersoon, die later opgaf A. genaamd te zijn, gezamenlijk hebben aangegrepen om hem naar het politiebureau aan de Warmoesstraat over te brengen, maar de gearresteerde matroos die waggelend liep en naar sterken drank riekte, zich krachtdadig tegen die overbrenging begon te verzetten, door met geweld te rukken, te schoppen en met zijne armen te slaan;

dat die overbrenging ook werd bemoeilijkt doordat de andere drie matrozen hun kameraad te hulp kwamen en begonnen met aan hem te rukken en te trekken, zoodat verbalisanten zelfs verplicht waren, op het Damrak gekomen, hun arrestant even los te laten en tevens gebruik te maken van hunne wapenstokken;

dat het hun eindelijk toch gelukt is, nadat ook nog de agent van B. intusschen was te hulp geschoten, om A. over te brengen naar het politiebureau;

Overwegende, dat uit het ambtseedige proces-verbaal, in dato 26 April 1908, opgemaakt door den agent van politie der gemeente Amsterdam van B. blijkt:

dat die ambtenaar zich op gemelden datum 's middags ongeveer 5 uur, in uniform gekleed op surveillance bevond op het Damrak bij de Kapelsteeg en toen zag dat zijne collega's van S. en D. zich bevonden tusschen vier matrozen der Marine en trachtten een van de vier te arresteeren, maar die matroos zich door rukken, schoppen en met de armen te slaan hevig

tegen zijne arrestatie verzette en daarbij werd bijgestaan door zijne drie kameraden ;

dat verbalisant, samen met de twee andere agenten den gearresteerden matroos, die waggelend liep en naar sterken drank riekte, met veel moeite en na gebruikmaking van den wapenstok heeft overgebracht naar het politiebureau aan de Warmoesstraat, ofschoon hij op weg daarheen bleef doorgaan met zich gewelddadig te verzetten ;

dat de matroos aldaar desgevraagd opgaf genaamd te zijn A. ;

Overwegende dat verbalisant van S. op de zitting van Officieren Commissarissen onder eede gehoord nog heeft verklaard :

dat hij in den voorgebrachten beklaagde (den matroos B.) denzelfden persoon herkent als die in den middag van 26 April j.l. heeft mede gedaan om het verkeer te belemmeren en zich tegen de arrestatie van A. te verzetten;

dat deze beklaagde daarbij de eerste was die optrad om A. tegen te houden ;

dat getuige zich in dien persoon niet kan vergissen ;

Overwegende dat de agent D., ter toelichting van zijn verbaal, onder eede gehoord, nog heeft verklaard :

dat de arrestatie van den matroos A. is begonnen in de Kapelsteeg en deze beklaagde hem, getuige, daar al van te voren te lijf wilde, maar toen nog door zijne kameraden werd tegengehouden ;

Overwegende dat de drie verbalisanten in hun tweede verhoor op 28 Mei voor Officieren Commissarissen eensluidend, maar elk voor zich, hebben verklaard dat zij den op de zitting binnengebrachten derden beklaagde C. *niet* herkennen ;

Overwegende dat eindelijk door de gerequireerden wordt opgegeven :

1°. door A.:

dat hij Zondag 26 April 1908 met permissie bij zijne ouders te Amsterdam vertoevende, 's middags omstreeks twee uur is uitgegaan en wat later op den Nieuwendijk den matroos B. tegenkwam ;

dat zij samen een paar café's hebben bezocht en gerequireerde daardoor onder den invloed van sterken drank is geraakt terwijl zich tevens nog een derden matroos, dien gerequirde alleen kent onder den bijnaam „de Bolle", bij hen heeft gevoegd ;

dat gerequireerde met de beide andere matrozen wel op den Nieuwendijk heeft loopen zingen en zij toen ook door de politie zijn aangemaand om zich kalm te houden, maar hij niet het verkeer heeft belemmerd, niet, althans niet opzettelijk, tegen voorbijgangers is aangeloopen en ook geene vrouwen heeft aangevat ;

dat zij met hun drieën vervolgens weer een café zijn binnengegaan, maar, nadat de politie den kastelein had verboden te tappen — zij hadden slechts kwast besteld — dat café weer hebben verlaten en op straat opnieuw zijn begonnen te zingen ;

dat hij daarop door twee of drie politieagenten werd beetgepakt, en hij erkent zich toen door rukken, met het doel om los te komen, tegen die arrestatie te hebben verzet, maar hij de agenten niet opzettelijk heeft geslagen, noch hen heeft geschopt ;

dat er op het Damrak een volksoploop ontstond, waarbij de agenten van hun sabel of wapenstok hebben gebruik gemaakt en gerequireerde zich nog herinnert tegen zijne kameraden (C. en „de Bolle") die hem wilden ontzetten, te hebben gezegd : „schei jullie maar uit, laat mij maar mede gaan, dat is veel beter" ;

dat hij, dicht bij het laatste café, nog wel een vierden matroos heeft gezien, maar niet weet of ook deze zich bij hen heeft aangesloten;

2°. door B.:

dat hij op 26 April 1908, zijnde te Amsterdam passagier van de „Heemskerck", den matroos A. tegenkwam en zij samen een café op den Nieuwendijk zijn binnengegaan alwaar zij nog twee andere matrozen aantroffen, wier namen hij echter niet kent, alleen hoorde hij dat een van hen door A. „de Bolle" werd genoemd;

dat zij met hun vieren dat café hebben verlaten en op den Nieuwendijk wat luidruchtig zijn geweest;

dat zij wel waren onder den invloed van sterken drank, — A. nog het meest — maar toch niet bepaald dronken;

dat zij door twee politieagenten zijn aangemaand om kalm te zijn, maar hij ontkent voorbijgangers te hebben aangevat of tegen iemand te zijn aangeloopen;

dat zij met hun vieren daarop weer een café op den Nieuwendijk zijn binnengegaan en kwast bestelden, maar de politie den kastelein verbood hen te tappen, en zij toen dat café weer hebben verlaten;

dat A., die weer luidruchtig was, kort daarna door twee politieagenten werd gearresteerd, waardoor een volksoploop ontstond en burgers zich met het geval gingen bemoeien;

dat hij zelf aan de agenten heeft gevraagd om A. mede te mogen nemen, maar hij hem niet heeft beetgepakt, wel echter een viertal klappen met den wapenstok heeft gehad;

dat de twee agenten, nadat er nog meerdere waren te hulp gekomen, A., die hem nog heeft toegevoegd: „ga jij je gang maar B., ik zal wel meegaan", verder hebben weggebracht;

dat hij eindelijk in een kleerenwinkel een glas water heeft gedronken, zijn goed, dat doordat hij op den grond was gevallen, vuil was geworden, heeft schoongemaakt en vervolgens een anderen kant is opgegaan;

3°. door C.:

dat hij, hoewel erkennende door zijne kameraden somtijds „de Bolle" te worden genoemd, bepaald ontkent zich aan de hem te laste gelegde feiten te hebben schuldig gemaakt;

dat hij zelfs in het geheel niet op het in de beschuldiging aangegeven uur op den Nieuwendijk is geweest, maar op dat tijdstip nog vertoefde aan boord van zijn schip „de Vulkaan" en eerst omstreeks half zeven 's avonds op 26 April is gaan passagieren;

Overwegende wat betreft den gerequireerde C.:

dat als gevolg zijner ontkentenis in verband met de omstandigheid dat hij door geen der drie agenten, welke den matroos A. hebben gearresteerd, wordt herkend als daarbij tegenwoordig te zijn geweest, het bewijs van de aan dien gerequireerde ten laste gelegde feiten niet is geleverd;

Overwegende dat daarentegen de aan den eersten en den tweeden gerequireerde ten laste gelegde feiten, alsmede hunne schuld daaraan wettig en overtuigend zijn bewezen, met dien verstande echter dat wèl vaststaat dat behalve zij beiden nog twee andere matrozen zich hebben verzet, maar niet is bewezen dat een van die beide laatsten de matroos C. is geweest;

dat dit bewijs is geleverd:

a. ten aanzien van het aan A. in de eerste plaats ten laste gelegde, niettegenstaande zijne ontkentenis op dit punt, door de op den ambtseed opgemaakte hierboven vermelde processen-verbaal van de agenten van politie VAN S. en D., en wat het hen in de tweede plaats ten laste gelegde betreft

door diezelfde bewijsmiddelen en de nader voor Officieren-Commissarissen onder eede afgelegde verklaringen van die verbalisanten, gevoegd nog bij het ambtseedig proces-verbaal van den agent VAN B., alsmede bij beklaagde's op dit punt gedeeltelijke bekentenis;

b. wat betreft het aan B. sub 1°. ten laste gelegde door evengenoemde verbalen van de agenten VAN S. en D. en hunne ter toelichting daarvan onder eede afgelegde getuigenissen; wat de sub 2°. vermelde beschuldiging aangaat bovendien door het proces-verbaal van VAN B.;

dat wel geen der drie agenten tevens is veldwachter, maar hunne processen-verbaal desniettemin volledige bewijskracht bezitten, nu zij ook als ambtenaren der gemeentepolitie, krachtens art. 13 der Wet van 15 April 1886 (Staatsblad n°. 64) j°. art. 22 en 26 der Wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad n°. 97), bevoegd zijn tot het opsporen en constateeren van het sub 1°. aan de gerequireerden ten laste gelegde en tevens van een bij die gelegenheid tegen hen gepleegd strafbaar feit; (1)

Overwegende, dat die aldus als bewezen aangenomen feiten opleveren:

1°. de overtreding van art. 426 van het Wetboek van Strafrecht, n.l.: „het in staat van dronkenschap in het openbaar het verkeer belemmeren" en

2°. „wederspannigheid, door twee of meer personen met vereenigde krachten gepleegd";

dat het verkeer werd belemmerd op den Nieuwendijk te Amsterdam, waaromtrent de Krijgsraad uit eigen wetenschap beslist dat dit is op een openbaren weg, mitsdien in het openbaar;

dat verder de drie arresteerende politiebeambten waren in de rechtmatige uitoefening hunner bediening, waar art. 41 van het Wetboek van Strafvordering hun niet alleen de bevoegdheid gaf, maar zelfs den plicht oplegde den op heeterdaad op een strafbaar feit betrapten matroos A. aan te houden; (1)

Overwegende betreffende de op te leggen straf:

dat de gedetineerde A. een bijzonder goed gedrag heeft en tevens gunstig wordt beoordeeld;

dat B.'s gedrag berispelijk is en zijne beoordeelingen ook minder gunstig zijn, o. a. wegens gebrek aan plichtsbetrachting en weinig militaire eigenschappen;

dat echter bij het belemmeren van het verkeer, blijkens de verklaringen van de politieagenten, A. de hoofdpersoon was en hij ook in de eerste plaats aanleiding tot de arrestatie gaf;

dat verder verzet tegen het gezag in den militair in 't algemeen steeds meer strafwaardig is dan in den gewonen burger, doch bovendien in het onderhavige geval dat verzet van ernstigen aard is geweest, niet alleen omdat het door vier vereenigde personen werd gepleegd, maar ook omdat de omstaande burgers zich tegen de politie keerden, en eene algemeene vechtpartij ontstond, zoodat de agenten verplicht waren van den wapenstok gebruik te maken en zelfs hunne sabels te trekken; (1)

Gezien de artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, art. 23, 62, 180, 182 en 426 van het Wetboek van Strafrecht en art. 158 en 167 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam:

Recht doende in Naam en van wege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau, enz. enz. enz.

Verklaart de gerequireerden A. en B. schuldig aan:

---

(1) De cursiveeringen zijn van de Redactie M. R. T.

1°. het in staat van dronkenschap in het openbaar het verkeer belemmeren;
2°. wederspannigheid, door twee of meer personen met vereenigde krachten gepleegd;
Veroordeelt hen wegens de door hen begane overtreding elk tot eene geldboete groot vijf gulden, te vervangen bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden tenuitvoergelegd, door hechtenis van vijf dagen;
wegens het door hen gepleegde misdrijf elk tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden;
Spreekt den gerequireerde C. vrij van het hem te laste gelegde;
Ontheft alle drie de gerequireerden van de door hen bij handtasting aangegane verbintenis;
Veroordeelt de gerequireerden A. en B. elk voor een derde deel — komende het derde deel ten laste van den Staat — in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;
Ontzegt den eischer ambtshalve allen verderen of anderen eisch ten deze gedaan en genomen.

Sententie van het Hoog Militair Gerechtshof.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

1°. A., oud 22 jaar, geboren te Amsterdam,
2°. B., oud 22 jaar, geboren te Rotterdam,
beiden matroos 2de klasse en gerequireerde in persoon, die bij vonnis van den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Amsterdam, gewezen den 6den Juni 1908, met aanhaling der artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 23, 62, 180, 182 en 426 van het Wetboek van Strafrecht en 158 en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, zijn schuldig verklaard aan: 1°. het in staat van dronkenschap in het openbaar het verkeer belemmeren, 2°. wederspannigheid, door twee of meer personen met vereenigde krachten gepleegd, en veroordeeld, ieder hunner: wegens de begane overtreding tot eene geldboete groot vijf gulden, te vervangen bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden ten uitvoer gelegd door hechtenis van vijf dagen, en wegens het gepleegde misdrijf tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden, met ontheffing van de bij handtasting aangegane verbintenis en met verwijzing, voor een derde deel, in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;
welk vonnis, aan het Hof ter herziening toegezonden, ten aanzien van den mede in de zaak betrokken persoon van C., matroos 3de klasse, den 19den Juni 1908 voor zooveel dezen beklaagde betreft met 's Hofs goedkeuring is bekrachtigd;
bij welk vonnis, op grond van de daarbij aangevoerde bewijsmiddelen, ten aanzien van de beklaagden A. en B., als wettig en overtuigend bewezen is aangenomen:

1°. dat zij, met hun medebeklaagde C., dronken zijnde, in den middag van 26 April 1908 op den Nieuwendijk te Amsterdam het verkeer hebben belemmerd door te zamen met nog een vierden matroos opzettelijk tegen voorbijgangers aan te loopen en passeerende vrouwen aan te vatten;

2°. dat zij — met hun medebeklaagde C. — zich, ten tijde als bovenvermeld, in de Kapelsteeg en op het Damrak te Amsterdam, te zamen en in vereeniging met nog een vierden matroos, hebben verzet tegen de in uniform gekleede agenten van politie der gemeente Amsterdam H. A. VAN S., G. D. en C. J. VAN B., toen deze ambtenaren den eersten beklaagde wilden overbrengen naar het politiebureau aan de Warmoesstraat omdat hij in staat van dronkenschap in het openbaar het verkeer belemmerde en wel, wat A. betreft, door te rukken, te schoppen en met de armen te slaan en wat B. aangaat, door aan den gearresteerden eersten beklaagde te rukken en te trekken en zoodoende diens overbrenging te bemoeilijken;

van welk vonnis beklaagden A. en B. zich beroepen hebben op het Hof, alzoo impetranten van mandament van appel en eischers, ter eenre, voor wie bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat ten processe vaststaat, dat de eerste appellant in staat van dronkenschap verkeerd heeft, doch tevens, uit de verklaringen der drie getuigen à decharge, mag afgeleid worden dat dit niet het geval was bij den tweeden beklaagde;

dat, wat het sub 2°. telast gelegde feit betreft, beide appellanten hiervan zullen behooren te worden vrijgesproken;

dat getuigeu VAN S. en D. verklaarden, dat er voor hen geen reden bestond A. of een der anderen te arresteeren alvorens deze in het café „de Zon" binnentrad;

dat eerstgenoemde getuige nu wel zegt dat A. bij het verlaten van het koffiehuis een dreigende houding tegen hem heeft aangenomen en hem te lijf wilde, doch hieraan niet veel waarde gehecht kan worden, daar deze verklaring in strijd is met die van zijn collega D. en der getuigen K. en DE B., terwijl getuige VAN S. ook zelf verklaard heeft dat A. door zijne drie kameraden werd vastgehouden, zoodat een aanval of bedreiging daarmee moeilijk vereenigbaar is;

dat derhalve mag worden aangenomen dat de politie zonder eenige reden daartoe — tenzij overdreven dienstijver en bemoeizucht — de matrozen die niets deden, op ergerlijke wijze stompten, stootten en met hun wapenstok sloegen;

dat deze onrechtmatige handtastelijkheden een verzet, hadde dit plaats gevonden, zoude wettigen, zijnde de politie onder geen omstandigheden gerechtigd dergelijke maatregelen te nemen en zeker niet in casu, nu de gedragingen van appellanten tot geenerlei ongeregeldheden aanleiding gaven;

dat de politie derhalve niet was in de rechtmatige uitoefening harer bediening;

dat, voor het geval het Hof het geïncrimineerde verzet als bewezen mocht aannemen, appellanten zich er op beroepen dat zij hiertoe gebracht werden om aan het gewelddadig optreden der politieagenten een einde te maken en dat verzet pleegden ter noodzakelijke verdediging van hun lijf tegen de wederrechtelijke aanranding en reeds om deze reden vrijspraak zal behooren te volgen;

dat de eerste beklaagde met beslistheid ontkent dat hij zich aan eenig verzet heeft schuldig gemaakt toen de politie het in den zin kreeg, daartoe aangemoedigd door de opdagende hulp van getuige VAN B., hem te arresteeren en dat hij het niet kan helpen dat, door zijne drie kameraden

en het opdringende volk, pogingen werden aangewend om hem uit de handen van de al te ijverige politiedienaren te bevrijden, zoodat ook om die reden eene veroordeeling is uitgesloten;

en is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen het vonnis van den Zeekrijgsraad te vernietigen, voor zooveel daartegen beroep is ingesteld, en opnieuw recht doende, betreffende het sub 1°. te last gelegde feit, met veroordeeling van den eersten appellant, den tweeden (B.) daarvan vrij te spreken, en betreffende het sub 2°. telast gelegde feit, beide appellanten vrij te spreken;

subsidiair: met vrijspraak van A. — B. te veroordeelen tot eene door het Hof te bepalen geldboete,

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 19den Juni 1908 geautoriseerd om dit appel voor den fungeerend Fiskaal bij den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Amsterdam te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde, door wien, voor antwoord in appel, bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat de qualificatie der feiten eene kleine verbetering behoeft en behoort te luiden: „wederspannigheid door meer dan twee personen, met ver-„eenigde krachten gepleegd";

en is geconcludeerd dat de impetranten, met inachtneming van het bovenstaande, bij vermeld vonnis niet bezwaard zullen worden verklaard.

HET HOF.

Gelet op hetgeen de appellanten, bij hunne verhooren voor het Hof, hebben in 't midden gebracht;

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellanten voor den Krijgsraad hebben terechtgestaan, ter zake:

1°. dat zij, dronken zijnde, in den middag van 26 April 1908 op den Nieuwendijk te Amsterdam het verkeer hebben belemmerd door te zamen met hun medebeklaagde, den matroos 3de klasse C. en nog een vierden matroos, opzettelijk tegen voorbijgangers aan te loopen en passeerende vrouwen aldaar lastig te vallen;

2°. dat zij zich, ten tijde als bovenvermeld, in de Kapelsteeg en op het Damrak te Amsterdam te zamen en in vereeniging met voornoemden C. en nog een vierden matroos hebben verzet tegen de in uniform gekleede agenten van politie der gemeente Amsterdam, H. A. VAN S., G. D. en C. J. VAN B., toen deze ambtenaren den eersten beklaagde wilden overbrengen naar het politiebureau aan de Warmoesstraat omdat hij in staat van dronkenschap in het openbaar het verkeer belemmerde en wel wat A. betreft door te rukken, te schoppen en met de armen te slaan, en, wat B. en C. aangaat, door aan den gearresteerden eersten beklaagde te rukken en te trekken en zoodoende diens overbrenging te bemoeilijken;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht, door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de zakelijke inhoud in het vonnis is opgenomen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan elk der beide beklaagden was te

last gelegd, met dien verstande echter dat wel vaststaat dat, behalve zij beiden, nog twee andere matrozen zich hebben verzet maar dat niet is bewezen dat de medebeklaagde C. een van die beide laatsten is geweest;

dat nòch door hetgeen zij bij hunne verhooren voor het Hof hebben te berde gebracht, nòch door de verklaringen der in hooger beroep gehoorde getuigen R. V., J. Th. K. en K. de B., is te kort gedaan aan hetgeen door de voornoemde agenten van politie in eersten aanleg en in hooger beroep is verklaard en waarvan de inhoud in het vonnis is opgenomen;

dat de bewezen verklaarde feiten bij het vonnis met juistheid zijn gequalificeerd en de straffen, aan elk der beklaagden opgelegd ter zake van het feit hun onder 1°. te last gelegd, in goede verhouding staan tot de zwaarte daarvan, maar dat zulks niet het geval is met de straffen aan elk van hen opgelegd ter zake van het in de tweede plaats aan hen telast gelegde, *welke straffen te zwaar zijn in verband met de omstandigheden waaronder het verzet heeft plaats gehad;* (1)

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen en gezien bovendien artikel 1 der Wet van 14 November 1879 *(Staatsblad* n°. 193).

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Houdt het vonnis door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Amsterdam den 6den Juni 1908 tegen beklaagden gewezen, in stand voor zoover zij daarbij zijn schuldig verklaard aan:

1°. het in staat van dronkenschap in het openbaar het verkeer belemmeren;

2°. wederspannigheid, door twee of meer personen met vereenigde krachten gepleegd, en

voor zooveel elk van hen, ter zake van het eerste feit, is veroordeeld tot eene geldboete van vijf gulden, bij niet-betaling te vervangen door hechtenis van vijf dagen, en elk van hen is veroordeeld in één derde der in eersten aanleg gemaakte kosten;

Verbetert het vonnis voor zooveel betreft den duur der gevangenisstraf aan elk der beklaagden ter zake van het in de tweede plaats bewezen verklaarde feit opgelegd;

En in zooverre opnieuw recht doende;

Veroordeelt elk der beklaagden tot gevangenisstraf voor den tijd van ééne maand;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep gevallen, zullen worden gedragen door den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

---

(1) Cursiveering is van de Redactie M. R. T.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie dd. 23 September 1910.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Procureur: Mr. J. F. E. Claringbould.

Overtreding van de Motor- en Rijwielwet.

Beklaagde, 1ste Luit. der Veld-Art., **heeft zich opzettelijk laten bekeuren om een beslissing uit te lokken over de al dan niet rechtmatigheid van de benoeming van Off-Comm^n.**

Bekl. betoogt dat Off.-Comm^n. **niet voor één jaar mogen, doch telkens voor elke zaak bij toerbeurt** (*art. 19 R. L.*) **moeten worden benoemd,** *ook al bepaalt art. 22 der J. V. voor de Landmacht dat de benoeming voor één jaar moet geschieden, hebbende deze J. V. geen rechtskracht. Bekl. is van meening dat hij door den Krijgsraad te Arnhem niet had kunnen worden veroordeeld.*

Adv.-Fiskaal betoogt dat, behalve de algemeene opdracht voor het fungeeren gedurende één jaar, de Off.-Comm. daarnevens nog in het bijzonder in de onderwerpelijke zaak zijn benoemd; dat de Garnizoenscommandant niets heeft nagelaten, dat op straffe van nietigheid is voorgeschreven.

Het H. M. G. overweegt **dat het niet ter zake doet of de J. V. al dan niet zijn nageleefd, daar aan deze voorschriften geen rechtskracht is toe te kennen;** *dat wel gehandeld is in strijd met de artt. 19 en 22 R. L., doch de naleving dezer artikelen nergens op straffe van nietigheid is voorgeschreven, terwijl de R. L. (art. 208) wel zoodanige nietigheid kent; dat er geen termen zijn om de benoeming van Off.-Comm^n. ongeldig te verklaren en hun onderzoek ter zijde te stellen.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een eerste luitenant bij het 1ste Regiment Veld-Artillerie, oud 30 jaren, geboren te Amsterdam, gerequireerde in persoon, die bij vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, gewezen den 3den Augustus 1910, met aanhaling der artikelen 20, 22 en 29 van het Motor- en Rijwielreglement, 2 en 17 der Motor- en Rijwielwet, 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 23 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: bestuurder zijnde van een rijwiel, daarmede te hebben gereden over den openbaren weg tusschen een half uur na zonsondergang en een half uur voor zonsopgang, zonder dat het rijwiel voorzien was van minstens één lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde, en deswege veroordeeld tot eene geldboete van vijftig cents, onder bepaling, dat, bij gebreke van betaling dier boete binnen twee maanden na den dag waarop

het vonnis kan worden ten uitvoer gelegd, zij zal worden vervangen door hechtenis van één dag, alsmede verwezen in de proceskosten,

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen het vonnis van den Krijgsraad te vernietigen en appellant van het hem te last gelegde vrij te spreken, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

den Advocaat-Fiskaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 13den Augustus 1910 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien, voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, alléén wat de opgelegde straf betreft, en dat alsnog de impetrant en verweerder zal worden veroordeeld tot eene geldboete van drie gulden, met bepaling dat deze boete, ingeval van wanbetaling binnen twee maanden na den dag waarop 's Hofs Sententie kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door hechtenis van drie dagen, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, alsmede veroordeeld in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd, dat hij te Amersfoort den 4den Juli 1910 des avonds omstreeks 10 uur over den openbaren weg, de Utrechtsche straat, als bestuurder van een rijwiel heeft gereden, zonder dat dat rijwiel was voorzien van minstens één lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde;

Overwegende dat de appellant, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep, heeft beweerd, dat de in deze gefungeerd hebbende Officieren-Commissarissen zijn benoemd in strijd met de wet en de Justitieele Voorschriften voor de Landmacht, het verhoor niet tijdig heeft plaats gehad, en hij daarom door den Krijgsraad te Arnhem op 3 Augustus 1910 niet had kunnen worden veroordeeld;

Overwegende dat het niet ter zake doet of de Justitieele Voorschriften al dan niet zijn nageleefd, omdat aan deze voorschriften, als bevattende voorschriften van rechtspleging niet vastgesteld door de bevoegde macht en dus in strijd met artikel 150 der Grondwet, geen rechtskracht is toe te kennen;

Overwegende dat uit den brief van den Luitenant-Kolonel, fungeerend Plaatselijk Commandant te Amersfoort d.d. 23 Juli 1910, nº. 71*a* blijkt, dat inderdaad de ten deze gefungeerd hebbende Officieren-Commissarissen zijn benoemd einde 1909, dus lang voor het aanhangig zijn der zaak tegen appellant en dat de toerbeurt, bedoeld in de artikelen 22 en 40 der Rechtspleging bij de Landmacht, bij deze benoeming niet in acht genomen is;

Overwegende dat hierdoor, en doordien het verhoor van appellant niet binnen 24 uur heeft plaats gehad, gehandeld is in strijd met de artikelen 19 en 22 der Rechtspleging;

Overwegende dat echter in deze Rechtspleging, noch elders in de militaire strafwetgeving de naleving dezer artikelen op straffe van nietigheid is voorgeschreven, terwijl uit artikel 208 der Rechtspleging blijkt, dat de wet zoodanige nietigheid kent;

Overwegende dat appellant geen bezwaar heeft gemaakt tegen de personen der Officieren-Commissarissen en evenmin beweerd heeft, door de niet-naleving der gemelde artikelen der Rechtspleging, in eenig opzicht te zijn benadeeld;

Overwegende dat er dan ook geen termen zijn om de door den genoemden Luitenant-Kolonel gedane benoeming van Officieren-Commissarissen ongeldig te verklaren en het door de benoemden gedane onderzoek ter zijde te stellen;

Overwegende dat appellant, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep heeft bekend het hem te last gelegde te hebben gepleegd, en de Krijgsraad te recht door de wettige bewijsmiddelen, in het vonnis vermeld, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard hetgeen appellant was te last gelegd, met zijn schuld daaraan, het feit juist heeft gequalificeerd en te recht het minimum der boete heeft opgelegd, daar appellant opgeeft, dat hij zich opzettelijk heeft laten bekeuren om over de al dan niet rechtmatigheid der benoeming een beslissing uit te lokken, terwijl van elders de onwaarheid dezer opgave niet is aangetoond.

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart den appellant bij het vonnis op 3 Augustus 1910 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement hoofdplaats Arnhem gewezen, niet te zijn bezwaard

Bevestigt dat vonnis.

Verwijst appellant in de kosten van het hooger beroep.

Ontzegt allen anderen eisch.

De Procureur voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan:

dat appellant erkent, dat hij op den 4den Juli 1910 op den openbaren weg, Utrechtsche straat te Amersfoort, als bestuurder van een rijwiel heeft gereden zonder dat zijn rijwiel was voorzien van een brandende lantaarn, die voorwaarts een helder wit licht uitstraalde, zoodat hij zich heeft schuldig gemaakt aan de overtreding, strafbaar gesteld bij artikel 2 van de Motor- en Rijwielwet, in verband met de artikelen 20 en 22 van het Motor- en Rijwielreglement;

dat volgens de wet, nadat de verwijzing naar den Krijgsraad heeft plaats gehad, de Commandeerende Officier van het garnizoen dadelijk nadat deze van de apprehensie zal hebben kennis bekomen, twee officieren van het garnizoen volgens toerbeurt tot Commissarissen moet benoemen om den beklaagde binnen vier en twintig uren na de gedane apprehensie te hooren;

dat, hoewel die verwijzing op den 16den Juli 1910 heeft plaats gehad en de Commandeerende Officier van het garnizoen alstoen van de apprehensie had kennis genomen, de bovenbedoelde informatie eerst op den 20sten Juli 1910, meer dan vier en twintig uren daarna is gehouden;

dat de Officieren-Commissarissen, voor wie appellant op den 20sten Juli 1910 om te worden gehoord betreffende de hem ten laste gelegde over-

treding, is verschenen, niet *na* de verwijzing dezer zaak naar den Krijgsraad door den Commandeerenden Officier van het garnizoen waren benoemd, hetgeen blijkt uit het schrijven van den fungeerend Plaatselijk Commandant te Amersfoort, dd. 23 Juli 1910 n°. 71*a* Geheim, aan de Officieren-Commissarissen, 2e alinea en uit het schrijven van den fungeerend Plaatselijk Commandant te Amersfoort, dd. 16 Juli 1910 n°. 71*g* aan den Heer Commandant van het 5de Regiment Infanterie te Amersfoort, waarin gesproken wordt van „zitting nemen", hetgeen op eene aan de verwijzing voorafgaande benoeming wijst, doch hunne benoeming tot het instrueeren van alle zaken waarin in het jaar 1910 gerechtelijke informatiën moesten worden ingewonnen, niet naar toerbeurt reeds bij Garnizoensorder n°. 236 dd. 24 December 1909 had plaats gehad;

dat het bestaan en de benoeming van deze Commissarissen blijkbaar volgens bovengenoemd schrijven van den fungeerend Plaatselijk Commandant te Amersfoort dd. 25 Juli 1910 n°. 71*a* Geheim, steunt op artikel 22 der Justitieele Voorschriften voor de Landmacht, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 29 Juni 1907 (*Staatsblad* n°. 154);

dat toch aan bovenbedoelde uitgevaardigde voorschriften als bevattende voorschriften der rechtspleging, niet vastgesteld door de bevoegde macht en dus in strijd met artikel 150 der Grondwet, geen rechtskracht is toe te kennen;

dat men door telkens voor iedere informatie na de verwijzing dezelfde Officieren als Commissarissen te benoemen de letter van artikel 19 der Wet op de Rechtspleging bij de Landmacht zou kunnen naleven, doch men hierdoor in strijd zou komen met artikel 22 dier Wet, waarbij is voorgeschreven dat de Officieren-Commissarissen bij toerbeurt moeten worden benoemd;

dat, al zou men aan bovenbedoelde Justitieele Voorschriften voor de Landmacht, bindende kracht toekennen, toch de Commissie, die het onderzoek van appellant heeft geleid, zelfs niet overeenkomstig artikel 22 dier Voorschriften is benoemd, daar toch de benoeming dezer Commissie niet is geschied op den 24sten December 1909 volgens toerbeurt en een rooster die hiervoor moet worden gehouden;

dat appellant dus terecht heeft gemeend toen hij voor de in December 1909 voor één jaar benoemde Officieren-Commissarissen moest verschijnen om gehoord te worden over de overtreding der Motor- en Rijwielwet, wettige redenen te hebben om die Officieren-Commissarissen te recusseeren, omdat zij in strijd met de wet en zelfs in strijd met de Justitieele Voorschriften waren benoemd;

dat de Commandeerende Officier van het garnizoen, hoewel deze de door appellant aangevoerde redenen tot het recuseeren van de Officieren-Commissarissen voor wie appellant op 20 en 22 Jnli 1910 moest verschijnen en was verschenen, gegrond heeft geoordeeld, daar deze zich immers in 't algemeen hiermede kon vereenigen, geene andere Officieren-Commissarissen in plaats van de gerecuseerden heeft benoemd, zoodat hierdoor in strijd is gehandeld met artikel 49 der Wet op de Rechtspleging bij de Landmacht en artikel 32 der Justitieele Voorschriften;

dat appellant van meening is, dat, nu het onderzoek der zaak en zijn verhoor onwettig is en zelfs in strijd met de Justitieele Voorschriften is geschied, hij bij vonnis van den Krijgsraad te Arnhem, dd. 9 Augustus 1910, niet had kunnen worden veroordeeld;

dat toch niemand wegens misdaad in rechten mag betrokken worden dan volgens de wet en volgens de wijze door dezelve voorgeschreven,

terwijl door den
Advocaat-Fiskaal bij zijn eisch à minima werd betoogd:

dat de bezwaren, van formeelen aard, van beklaagde niet opgaan ;

dat immers de Commandeerende offficier van het garnizoen Amersfoort, op 16 Juli 1910, twee officieren uit dat garnizoen den kapitein M. en den 1sten luitenant B. heeft benoemd om beklaagde te hooren en de verdere vereischte informatiën te nemen ;

dat nu wel diezelfde heeren eene algemeene opdracht hadden om, in het jaar 1910, in alle militair-rechterlijke strafzaken, welke zich in het garnizoen Amersfoort zouden voordoen, informatiën in te winnen, doch zulks niet toe- of afdoet aan het feit, dat, daarnevens, zij nog in het bijzonder tot Officieren-Commissarissen in de onderwerpelijke strafzaak zijn benoemd;

dat, zoo de gezegde Garnizoenscommandant, bij de benoeming van gemelde Commissarissen, niet de toerbeurt in acht genomen en ook niet bepaald heeft, dat zij binnen vier en twintig uren beklaagde zouden hooren, hij dan toch niets, wat op straffe van nietigheid is voorgeschreven, nagelaten heeft;

dat, na recusatie door den beklaagde van de benoemde Commissarissen, de Garnizoenscommandant deze gehandhaafd, en hun gelast heeft met het informeeren, in zake tegen beklaagde voort te gaan, die officieren met recht zich van hun taak verder gekweten en ten einde gebracht hebben ;

dat ik het goedkeur dat de beklaagde is schuldig verklaard aan het hem ten laste gelegde en deswege veroordeeld is ;

dat ik echter niet kan billijken, dat aan den beklaagde slechts eene geldboete van vijftig centen is opgelegd ;

dat noch de overtreding zelve, noch de persoon des overtreders, om zijn rang en stand, aanleiding gaven om tot het minimum der boete af te dalen.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 4 October 1910.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. F. A. van Engen.

Beklaagde ging 1 Augustus 1909 van de militie over naar de landweer en was ingevolge artikel 24 der landweerwet verplicht om, òf zich bij den burgemeester zijner woonplaats aan te melden om zijn verlofpas voor gezien te doen teekenen, òf buitenslands zijnde zijn verlofpas bij aangeteekenden brief te zenden aan den burgemeester zijner laatste woonplaats binnen het Rijk.

De Burgemeester had echter, hoewel beklaagde zich niet had gemeld, noch zijn verlofpas ter afteekening had opgezonden, toch diens hem ingevolge de landweer-instructie door den districtscommandant der landweer met het

zakboekje in October 1909 toegezonden verlofpas afgeteekend onder dagteekening van 1 Augustus 1909, hetgeen een vergissing blijkt te zijn geweest.

Nu echter door bekentenis van beklaagde en door getuigenverhoor is uitgemaakt, dat beklaagde zich niet heeft aangemeld om den verlofpas voor gezien te doen teekenen, heeft de Krijgsraad ten onrechte, uit de aanteekening gesteld in het register van verlofgangers van de landweer „dat beklaagde zich 1 Augustus 1909 bij den burgemeester heeft aangemeld of aan dezen den verlofpas ter afteekening heeft toegezonden", opgemaakt dat beklaagde op dien dag aan zijn verplichtingen, krachtens art. 24 der landweerwet, heeft voldaan.

De Krijgsraad sprak beklaagde vrij.

Het H. M. G. veroordeelde hem wegens eerste desertie tot vijf dagen militaire detentie.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal van Hr. Ms. Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 14den Juni 1910 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, hoofdplaats Arnhem, den 14den Juni 1910 gewezen in de zaak tegen A. oud 30 jaren, geboren te Zeist, landweerplichtige bij het 18de bataillon Landweer-Infanterie, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 21 der Landweerwet en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht, is vrijgesproken van de beschuldiging:

dat hij, behoorende tot de lichting der landweer 1909 en wel tot de 2de compagnie, 18de bataillon Landweer-Infanterie, bij openbare kennisgeving van den burgemeester der gemeente Zeist van 25 October 1909 aldaar opgeroepen, aangezien hij zich niet binnen dertig dagen na zijn overgang naar de landweer bij dien burgemeester had aangemeld om den hem laatstelijk bij de militie uitgereikten verlofpas opnieuw voor „gezien" te doen afteekenen, om op 13 December 1909 onder de wapenen te komen bij het 9de Regiment Infanterie te Utrecht, niet aan die oproeping heeft voldaan, voortdurend afwezig is gebleven en zich te Amersfoort op 5 April 1910 vrijwillig en zonder achterhaald te zijn heeft aangemeld ten bureele van den Commandant in het 18de landweerdistrict; met opheffing van het verband waaronder beklaagde zich door het ontslag onder handtasting bevindt, met verwijzing van den Staat in de kosten;

Welke Advokaat-Fiskaal bij Resolutie van den 13den September 1910 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat gedaagde alsnog, met aanhaling der artikelen 3 der Wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 159), 21, 24, 28 en 36 der Landweerwet, 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht zal worden schuldig verklaard aan: eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, door als verlofganger der Landweer, niet te voldoen aan eene oproeping tot den werkelijken dienst, opgevolgd van vrijwillige aanmelding doch niet binnen vier weken, misdrijf, ten aanzien van het misdadige, de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede, gepleegd door een soldaat, opgevolgd van arrestatie, en, te dier zake,

veroordeeld tot eene maand militaire detentie, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden A. gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF.

Gelet op hetgeen beklaagde, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gehoord de pleidooien;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd:

dat hij, behoorende tot de lichting der Landweer 1909 en wel tot de 2de compagnie, 18de bataillon Landweer-Infanterie, bij openbare kennisgeving van den Burgemeester der gemeente Zeist van 25 October 1909 aldaar opgeroepen, aangezien hij zich niet binnen dertig dagen na zijn overgang bij de Landweer bij dien Burgemeester had aangemeld, om den hem laatstelijk bij de militie uitgereikten verlofpas opnieuw voor „gezien" te doen afteekenen, om op 13 December 1909 onder de wapenen te komen bij het 9de Regiment Infanterie te Utrecht, niet aan die oproeping heeft voldaan, voortdurend afwezig is gebleven en zich te Amersfoort op 5 April 1910 vrijwillig en zonder achterhaald te zijn, heeft aangemeld ten bureele van den Commandant in het 18de Landweerdistrict;

Overwegende dat, blijkens ten processe overgelegd uittreksel uit het stamboek van de onderofficieren en minderen van het 18de bataillon Infanterie in het 18de Landweerdistrict, beklaagde op den 9den Maart 1900 is ingedeeld bij het Regiment Grenadiers en Jagers als loteling van de lichting van 1900 uit de gemeente Zeist, en dat hij zijn dienst voor de militie bij dat Regiment heeft volbracht met onderbreking gedurende den tijd van 17 October 1907, toen hij als deserteur werd afgevoerd, tot den 6den Augustus 1908, toen hij weder in de sterkte is gebracht na het ondergaan van de straf van militaire detentie wegens eerste desertie, weshalve, ingevolge het bepaalde bij artikel 6 der Militiewet 1901, zijn dienst bij de militie duurde tot den 1sten Augustus 1909 en hij, krachtens het bepaalde bij artikel 3 der Wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 159), verplicht was sedert dien dag zijn dienst bij de Landweer te volbrengen, in verband waarmede hij op 1 Augustus is ingeschreven bij het 18de Landweerdistrict als dienstplichtige bij de Landweer met groot verlof;

dat, blijkens datzelfde uittreksel uit het stamboek en blijkens ten processe aanwezig schrijven van den Minister van Oorlog van 6 Mei 1910, beklaagde op 11 Maart 1910 is afgevoerd als deserteur, krachtens daartoe door dien Minister verstrekten last;

dat, blijkens ten processe voorhanden verlofpas van 18 Augustus 1908, door den Commandeerenden Officier van het Regiment Grenadiers en Jagers, op dien dag aan beklaagde, als dienende bij de nationale militie, verlof is verleend tot nadere oproeping en dat, blijkens op dien verlofpas gestelde

verklaring, deze den 22sten Augustus 1908 voor „gezien" is geteekend door den Burgemeester der gemeente Zeist, maar dat daarop geen nadere aanteekening, van welken aard ook, voorkomt;

dat, blijkens schrijven van den Minister van Oorlog van 12 October 1909 aan den Commandant van het 18de Landweerdistrict (ten processe overgelegd in afschrift, door dien Commandant voor eensluidend met het oorspronkelijke verklaard) Zijne Excellentie heeft bepaald, dat beklaagde, krachtens artikel 28 der Landweerwet, op den 13den December 1909, bij het onderdeel van het 9de Regiment Infanterie in garnizoen te Utrecht, onder de wapenen moest worden geroepen voor den tijd van zes dagen wegens het niet naleven van artikel 24 der Landweerwet;

dat, blijkens ten processe overgelegd afschrift (voor gelijkluidend geteekend door den secretaris der gemeente Zeist) van eene openbare kennisgeving van den Burgemeester dier gemeente van 25 October 1909, met daarop gestelde verklaring van dien Burgemeester: dat die kennisgeving is gedaan bij aanplakking ter plaatse als daartoe bij gemeentelijke verordening aangewezen, beklaagde is opgeroepen om op 13 December 1909 bij het 9de Regiment Infanterie te Utrecht voor zes dagen onder de wapenen te komen;

Overwegende dat beklaagde zoo in eersten aanleg als bij zijn verhoor in hooger beroep voor het Hof, heeft bekend hetgeen hem is te last gelegd, daarbij opgevende: dat, sedert hij in Augustus 1908 laatstelijk als milicien in het genot van groot verlof was gesteld, en zijn zakboekje te Zeist op het Gemeentehuis had bezorgd, hij in Duitschland is geweest en eerst op den 5den April 1910 weer in Zeist tehuis is gekomen; dat hij gedurende dien tijd zwervende is geweest, zich niet te Zeist heeft bevonden en zijn zakboekje voor de militie — waarin zijn verlofpas van 1908 — niet in Augustus 1909 ter secretarie te Zeist heeft ingeleverd omdat hij zich niet te Zeist bevond en niet wist waar het zakboekje was, 't welk hij eerst in April 1910, terugkomende bij zijne moeder, te huis heeft gevonden;

Overwegende dat door de navolgende getuigen onder eede is verklaard:

1°. W. v. d. E., sergeant-fourier bij de 3e compagnie van het 4e bataillon van het 9e Regiment Infanterie:

dat die compagnie was aangewezen om den beklaagde, bij zijn komst onder de wapenen op 13 December 1909, in onderhoud op te nemen; dat beklaagde daarbij toen niet onder de wapenen is gekomen;

2°. H. P. S., adjudant-onderofficier bij het 18e Landweer-district te Amersfoort:

dat beklaagde zich op 5 April 1910 ten bureele van den Landweerdistrictscommandant als deserteur bij hem heeft aangemeld;

3°. J. B., sergeant eerste klasse bij het Regiment Grenadiers en Jagers te 's Gravenhage:

dat hij den beklaagde herkent als A., met wien hij in 1900 bij dezelfde compagnie van het Regiment Grenadiers en Jagers heeft gediend, zijnde beklaagde toen milicien-soldaat;

4°. Mr. J. J. C. P. van K., burgemeester der gemeente Zeist, in hooger beroep:

dat hem niet bekend is dat beklaagde binnen dertig dagen na 1 Augustus 1909 zijn zakboekje, met den daarin zich bevindenden verlofpas, ter afteekening heeft toegezonden;

dat het zeer wel mogelijk is dat hij den verlofpas, voorkomende in het landweer-zakboekje ten name van beklaagde en daarin door hem afgeteekend

onder dagteekening van 1 Augustus 1909, eerst den 15den October 1909 heeft afgeteekend;

5°. H. VAN DEN H., ambtenaar ter secretarie te Zeist, in hooger beroep:

dat hij ter secretarie te Zeist belast is met de behandeling der zaken van de militie en de landweer; dat het ten processe aanwezige zakboekje voor de Landweer ten name van beklaagde door hem is ontvangen tegelijk met andere landweerzakboekjes in October 1909, zijnde de tijd waarop zij gewoonlijk worden toegezonden; dat hij daarna het „gezien" op den verlofpas in dat boekje heeft ingevuld met: „1 Augustus 1909" en het den Burgemeester ter onderteekening doen geworden; dat hij niet weet of dat boekje en evenmin of beklaagdes militie-zakboekje, ten processe aanwezig, na 22 Augustus 1908 bij beklaagdes moeder of ter secretarie is gebleven; dat hij geregeld is werkzaam geweest op het bureau voor militie en landweer ter secretarie te Zeist en zeker weet dat beklaagde in Juli, Augustus, September en October 1909 zich niet ter secretarie bij hem heeft gemeld en geen zakboekje voor de militie en ook geen zakboekje voor de landweer ter secretarie heeft ingeleverd; dat hij in het register, waarvan ten processe een uittreksel, den beklaagde betreffende, voorhanden is, heeft vermeld den 1sten Augustus 1909 als dag, waarop beklaagde zijn verlofpas heeft doen afteekenen, maar dat zulks door beklaagde niet is geschied en hij die vermelding later heeft doorgehaald ingevolge een van den Minister van Oorlog ontvangen schrijven van 6 Mei 1910.

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde, bevestigd door de verklaringen der getuigen, in verband met het hiervoren aangenomene als blijkende uit de voormelde schriftelijke bewijsstukken, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan beklaagde was telastgelegd alsmede zijne schuld daaraan;

dat hij immers, door zich binnen dertig dagen, na zijne overgang naar de landweer, niet aan te melden bij den Burgemeester zijner woonplaats ten einde deze den verlofpas, hem in 1908 bij de militie uitgereikt, opnieuw voor „gezien" teekene, ingevolge artikel 28 der Landweerwet terecht in werkelijken dienst is geroepen;

dat beklaagde wel heeft opgegeven, gedurende het tijdvak van één tot 31 Augustus 1909 in Duitschland zwervende te zijn geweest en niet verplicht zich persoonlijk bij den burgemeester aan te melden, maar dat dit beweren, ook al ware dit juist gebleken, hem niet kan baten daar hij alsdan, ingevolge het bepaalde bij het tweede lid van artikel 24 der Landweerwet, had kunnen volstaan met den verlofpas, in zijn militie-zakboekje aanwezig, bij aangeteekenden brief ter afteekening toe te zenden aan den burgemeester van Zeist, maar beklaagde niet beweerd heeft zulks gedaan te hebben en ook niets van eene toezending daarvan ten processe is gebleken;

Overwegende dat beklaagde derhalve, als niet hebbende voldaan aan eene oproeping tot den werkelijken dienst, als deserteur moet worden behandeld en, als hebbende geen redenen aangevoerd waardoor zijn niet-voldoen aan die oproeping wordt gerechtvaardigd, als schuldig aan desertie moet worden gestraft;

Overwegende dat de Krijgsraad ten onrechte uit de aanteekening gesteld in het register van verlofgangers van de Landweer die zich bevinden in de gemeente Zeist: dat beklaagde zich op den 1sten Augustus 1909 bij den burgemeester dier gemeente heeft aangemeld of aan dezen den verlofpas ter afteekening heeft toegezonden, heeft opgemaakt dat beklaagde op dien dag aan zijne verplichting, krachtens artikel 24 der Landweerwet, heeft voldaan, nu door beklaagdes bekentenis, bevestigd door de verklaring van

den getuige v. d. H., de onjuistheid dier aanteekening in bedoeld register is gebleken;

dat het wettig en overtuigend bewezen feit der niet-aanmelding van beklaagde ook niet wordt te niet gedaan door de handteekening van den burgemeester der gemeente Zeist onder dagteekening van 1 Augustus 1909 in het Landweer-zakboekje ten name van beklaagde gesteld achter den daarin zich bevindenden verlofpas, nu uit de verklaring van dien burgemeester blijkt dat deze omtrent den dag, waarop hij die handteekening heeft gesteld, niets met zekerheid kan verklaren, en daarentegen de getuige v. d. H. heeft verklaard dat hij dat zakboekje eerst in October 1909 van de militaire autoriteit heeft ontvangen en. na invulling van den datum als 1 Augustus 1909 aan den burgemeester ter onderteekening heeft doen geworden;

dat deze laatste verklaring geheel in overeenstemming is met hetgeen in 1909 geschieden moest overeenkomstig het destijds door den Minister van Oorlog in de Landweer-instructie I in § 11 voorgeschrevene, krachtens 't welk de districts-commandant der Landweer de nieuwe zakboekjes, na daarin den verlofpas te hebben ingevuld en geteekend. op den 15den of den 14den October zendt aan den burgemeester ter uitreiking aan de verlofgangers vóór den 25sten dier maand;

dat wel bij de aangehaalde paragraaf de bepaling voorkomt dat die onderteekening en de afteekening van den verlofpas in den regel geschieden onder dagteekening van 1 Augustus, maar dat de dientengevolge, wat den datum betreft, onware onderteekening geen andere beteekenis kan hebben dan dat de landweerplichtige zich binnen den termijn van 1—31 Augustus heeft aangemeld en zijn militie-verlofpas heeft doen afteekenen, waardoor hij aan zijne verplichting als overgegaan naar de Landweer heeft voldaan en, krachtens artikel 22 der Landweerwet, van den 1sten Augustus den dag van zijn overgang naar de Landweer, af in het genot is van verlof;

dat, nu uit het als wettig en overtuigend bewezen aangenomene in verband met een door den Commandant in het 18de Landweer-district voor eensluidend geteekend afschrift van een schrijven van den burgemeester van Zeist aan dien Commandant van 31 Augustus 1909 blijkt, dat beklaagde zich niet binnen den gestelden termijn heeft aangemeld om zijn militie-zakboekje in te leveren of toe te zenden, en dat die burgemeester daarvan tijdig kennis heeft gegeven, niet anders kan worden aangenomen dan dat, zoowel de onderteekening van den verlofpas in het Landweer-zakboekje van den beklaagde als de daarachter gestelde handteekening van den burgemeester voor „gezien", alleen het gevolg zijn van vergissing der betrokken ambtenaren, en dus aan die onderteekening niet de kracht kan worden toegekend om de wettig en overtuigend bewezen nalatigheid van beklaagde te niet te doen;

Gezien de artikelen 3 der Wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* n°. 159), 21, 24, 28 en 36 der Landweerwet, 17 en 134 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 27 en 91 van het Wetboek van Strafrecht, 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 14den Juni 1910 door den Krijgsraad in het Derde Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats Arnhem, tegen beklaagde gewezen;

En opnieuw recht doende,

Verklaart den beklaagde schuldig aan: eerste desertie door een soldaat, door, als verlofganger der landweer, niet te voldoen aan eene oproeping tot den werkelijken dienst, opgevolgd door vrijwillige aanmelding, doch niet binnen vier weken, misdrijf ten aanzien van het misdadige de meeste overeenkomst hebbende met eerste desertie in tijd van vrede opgevolgd door arrestatie;

Veroordeelt hem te dier zake tot de straf van militaire detentie van vijf dagen;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde van 9 tot 14 Juni 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der opgelegde straf in mindering zal worden gebracht;

Verwijst den veroordeelde in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiskaal had als grond voor zijne conclusie van eisch aangevoerd:

dat de vrijspraak ten onrechte is geschied, aangezien het, in hooger beroep, voor het Hoog Militair Gerechtshof gehouden gerechtelijk onderzoek, nader en genoegzaam heeft aangetoond, dat beklaagde art. 24 der Landweerwet niet heeft nageleefd;

dat, gevolgelijk bekl. terecht in werkelijken dienst is geroepen en, vermits hij aan die oproeping niet voldeed, als deserteur moet worden behandeld.

Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement.

Vonnis van 20 September 1910.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof 27 September 1910.

President: Luitenant-Kolonel GIEL.

Leden: Kapiteins DE JONGH en MÜLLER; Luitenants SCHUIL, MATHON, DE RIDDER en DE GROOT.

Auditeur-Militair: Mr. C. W. THÖNE.

Beklaagde, een sergeant der vestingartillerie, stond terecht wegens diefstal en wederspannigheid. Bekl. verklaarde dat hij zich niets herinnerde, omdat hij den avond van het gebeurde veel sterken drank had gedronken en hij zelfs een kleine hoeveelheid sterken drank niet verdragen kan.

De Krijgsraad neemt aan dat het wegnemen van het taschje uit baldadigheid is geschied en niet met het oogmerk om het zich wederrechtelijk toe te eigenen en spreekt hem van dit punt der beschuldiging vrij. Wegens wederspannigheid door een ambtenaar met gebruikmaking van een middel hem daar zijn ambt geschonken, wordt beklaagde veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf en degradatie. (1)

(1) cf. Vonnis 19 Mei 1905 Zeekrijgsraad Amsterdam, Pag. 177 Deel I M. R. T. (Red.)

DE KRIJGSRAAD IN HET VIERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, STANDPLAATS HAARLEM,

Gezien en geëxamineerd hebbende de processale stukken, door den eischer, r. o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de beklaagde heeft bekend en ook anderszins is gebleken, dat hij, ingevolge zijn engagement, het Rijk in bovengemelde hoedanigheid dient, en hem de Krijgsartikelen zijn voorgelezen;

Overwegende dat den beklaagde is te last gelegd, dat hij:

1°. te Bussum op 6 Augustus 1910 in den avond uit den tuin, behoorende tot de woning van mevrouw K., van een tuintafel weggenomen heeft met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening ten nadeele van Louisa Alida K., huisvrouw van J. W., een taschje, inhoudende: een bankbiljet van *f* 25.—, twee rijksdaalders, een bos sleutels, een potlood, een zakspiegeltje waarin een kinderportret, twee portemonnaies, de eene inhoudende eenig klein geld en een defecte gouden broche, de andere bevattende een bedrag van ongeveer zeven gulden, een paar kwartguldens en enkele centen, een wit beenen knipmesje en een paar glacé handschoenen, alles, geld en voorwerpen, toebehoorende aan meergenoemde L. A. K.; en

2°. op tijd en plaats voormeld, toen hij als verdacht van diefstal door de agenten van politie en buitengewone gemeenteveldwachters van Bussum, K. v. W. en C. R., in politiebewaring werd genomen, zich tegen zijne aanhouding heeft verzet met geweldpleging door zijn sabel — een hem door zijn ambt geschonken middel — te trekken en met dat wapen van zich af te slaan en door, eenmaal aangegrepen, van zich af te schoppen en van zich af te slaan en in tegengestelde richting te rukken;

Overwegende dat de beklaagde heeft verklaard de hem te last gelegde feiten niet te kunnen bekennen, maar ook niet te kunnen ontkennen, onder opgave: dat hij dien avond veel sterken drank gedronken heeft in verschillende café's te Bussum; dat hij zich flauw herinnert, dat hij toen een tuin is ingeloopen om een praatje te gaan maken met een dienstbode, en dat hij daarna ruzie heeft gehad, maar zich niet herinnert met wie en waarom; dat hij in 't geheel niet tegen sterken drank kan, zelfs niet tegen een kleine hoeveelheid, en er ontzettend veel berouw van heeft, dat hij dien avond gedronken heeft;

Overwegende dat de navolgende getuigen, wier verklaringen aan den beklaagde zijn voorgehouden, onder eede hebben verklaard:

1°. L. A. K., huisvrouw van J. W., wonende te Amsterdam: dat zij in den avond van 6 Augustus 1910 in den schemer in den tuin voor de woning harer ouders aan de Prins Hendriklaan N°. 43 te Bussum, waar zij logeerde, aan een tuintafel zat; dat toen de dienstbode kwam mededeelen, dat een militair door het tuinhekje achter het huis was binnengekomen en het haar in de keuken lastig maakte; dat zij toen naar de keuken is gegaan, doch dat de militair toen al verdwenen was, en op den openbaren weg achter het huis wat dronkenmanstaal stond uit te slaan; dat zij toen naar boven is gegaan en niet gezien heeft wat er verder gebeurde, maar later beneden gekomen bevond, dat een taschje, dat zij op de tuintafel had laten liggen, verdwenen was; dat in dat taschje waren: in het middenvak een bankbiljet van *f* 25.— en twee rijksdaalders; in het zijvak twee portemonnaies van donkergroen leder, in de eene omstreeks *f* 7.50 waaronder eenig klein geld, in de andere een defecte gouden broche; voorts een zwart portemonnaietje, waarin niets was, een zakspiegeltje, waarin een kinderportret, een bos sleutels en twee losse sleuteltjes, een

potlood, een zakdoek, een paar glacé handschoenen en een wit beenen knipmesje; dat dienzelfden avond nog de politie haar heeft vertoond haar taschje, waarin in het middenvak nog het bankbiljet van *f* 25.—, een ledige groene portemonnaie, de groene portemonnaie met broche en een bos sleutels, en den volgenden avond het zakspiegeltje met het kinderportret, de glacé handschoenen en de twee losse sleutels, en nog andere voorwerpen, die zij zich niet herinnert, en dat zij toen al die voorwerpen als haar eigendom heeft herkend;

2°. H. M. D. W. weduwe van J. A. B., wonende te Amsterdam:

dat zij op 6 Augustus 1910 gelogeerd was bij hare zuster Mevrouw K. te Bussum; dat te omstreeks half tien de dienstbode kwam waarschuwen, dat zij in de keuken lastig gevallen werd door een militair; dat zij zich toen naar de keuken heeft begeven en toen een militair buiten zag staan, die tegen de ramen tikte, en dat zij hem een oogenblik later op de Brinklaan, waaraan de villa van Mevrouw K. gelegen is zag staan praten met eenige slagers, dat er inmiddels per telefoon assistentie van de Politie was gevraagd; dat zij nog even buiten ging kijken, en dat toen een persoon, die voor de villa op den weg stond hard op haar af kwam loopen; dat zij gauw in de kamer vluchtte, de deur afsloot en toen in een kamer waar geen licht brandde, ging kijken, en toen dien persoon zag zitten op een bank in den tuin, vlak bij het raam waardoor zij keek; dat zij zag, dat hij even een courant van het vóór die bank staand tafeltje nam en weer neerlegde, daarna een boek opnam en ook weer neerlegde, en toen met beide handen het taschje van haar nichtje, dat daar ook lag, opnam en daarmede wegrende de plaats af, den weg op in de richting van het Prins Hendrikpark; dat zij heeft kunnen zien, dat die persoon in uniform gekleed was en strepen op de mouwen had; dat zij, toen hij met die slagers op den weg sprak, bemerkte, dat hij niet normaal was;

Overwegende dat in het den beklaagde voorgehouden op den ambtseed opgemaakte proces-verbaal van K. v. W. en C. R., beiden agent van politie en buitengewoon gemeenteveldwachter te Bussum, dd. 6 Augustus 1910, staat gerelateerd: dat verbalisanten op 6 Augustus 1910, des avonds omstreeks 9½ uur, op aangifte van L. A. K., huisvrouw van J. W., tijdelijk wonende te Bussum bij haar ouders Prins Hendriklaan N°. 43, hebben onderzoek gedaan naar een militair, die even te voren was weggeloopen met haar taschje, dat zij op een tuintafel had laten liggen, en naar dat taschje; dat verbalisanten toen een militair zagen vluchten uit den tuin van A. P. S. aan de Sturgardlaan N°. 13 te Bussum; dat zij den militair hebben achtervolgd en dat deze daarop zijn sabel trok en daarmede woest om zich heen sloeg; dat hij na ongeveer ¼ uur bleef staan en met zijn sabel van zich af sloeg; dat zij daarop hun sabels hebben getrokken, en ieder hem een klap hebben gegeven, en dat die militair zich daarop aan hen over heeft gegeven; dat zij hem toen hebben vastgegrepen om hem over te brengen naar het bureau van politie te Bussum, doch dat hij zich daartegen heeft verzet door te schoppen; dat relatanten daarna op het politiebureau dien militair hebben gefouilleerd en op hem hebben gevonden een portemonnaie inhoudende 21 cent, twee rijksdaalders, een zakspiegeltje inhoudende een kinderportret, een paar glacé handschoenen, een paar katoenen handschoenen, een knipmes, een klein zwart beursje, een potlood, eenige stukjes chocolade, drie zakdoeken en drie sigaren; dat relatanten daarna op de plaats waar zij den militair het eerst hadden gezien, hebben gevonden een ledig groen taschje, een bruine portemonnaie inhoudende twee rijksdaalders, twee guldens en een defect gouden speldje, een ledige

groene portemonnaie, een kwartje, een 2½-centstuk en een cent, en even verder een bankbiljet van f 25.—; dat zij al die voorwerpen hebben vertoond aan L. A. K. voornoemd; dat bedoelde militair hun heeft opgegeven genaamd te zijn N. J. DE H., sergeant bij de 3de compagnie van het 2de Regiment Vesting-Artillerie, in garnizoen te Naarden;

Overwegende dat de agent van politie C. R. voornoemd, als getuige onder eede gehoord, welke verklaring den beklaagde is voorgelezen, zijn proces-verbaal geheel heeft bevestigd onder nadere toelichting: dat beklaagde zich tegen zijne overbrenging naar het bureau van politie verzette door te schoppen en te slaan en in tegengestelde richting te rukken; dat beklaagde blijkbaar gedronken had en zeer opgewonden was en in ieder geval onder den invloed van sterken drank verkeerde;

Overwegende dat voorts onder eede is verklaard door den sergeant C. M. P. en den milicien-sergeant L. M. H., beiden in garnizoen te Naarden, ieder voor zich en gelijkluidend, welke verklaringen den beklaagde zijn voorgehouden: dat zij in den avond van 6 Augustus 1910 omstreeks 7¾ uur, in een café te Bussum zaten; dat daar toen de beklaagde binnen kwam, en dat zij aan diens luidruchtigheid bemerkten, dat hij onder den invloed van sterken drank verkeerde; dat zij, toen de beklaagde hen uitnoodigde om met hem in een rijtuig naar Craailoo te rijden, hem vanwege zijn luidruchtigheid hebben aangeraden naar de kazerne terug te gaan, doch dat beklaagde zulks niet wilde doen;

A. Overwegende dat, ten aanzien van het den beklaagde sub 1°. te last gelegde feit, door de aanwijzingen, voortvloeiende uit de beëedigde verklaringen der getuigen K., D. W. en R. en het op den ambtseed opgemaakte proces-verbaal van de veldwachters v. W. en R., in hun onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen, dat de beklaagde te Bussum op 6 Augustus 1910 in den avond uit den tuin, behoorende tot de woning van mevrouw K., van een tuintafel heeft weggenomen de in de telastlegging opgesomde voorwerpen, en dat deze aan L. A. K. toebehooren;

Overwegende dat echter, gelet op de gebleken omstandigheid, dat beklaagde dien avond onder den invloed verkeerde van sterken drank en, naar uit zijn strafregister blijkt, wanneer hij onder den invloed daarvan is, in een hoogst baldadige en twistzieke stemming geraakt, terwijl voorts niet blijkt van eenige oneerlijkheid in zijn karakter en er verder geen aanleiding voor hem bestond om zich wederrechtelijk te verrijken — maar wel om de bewoners van het huis, uit welks keuken hij was verwijderd, hinderlijk en onaangenaam te zijn, als uitvloeisel van de baldadige stemming waarin hij verkeerde, — de Krijgsraad niet de overtuiging heeft kunnen bekomen, dat beklaagde het oogmerk had om zich die voorwerpen wederrechtelijk toe te eigenen, zoodat — waar dit element der telastlegging derhalve niet overtuigend bewezen is te achten — beklaagde van het hem sub 1°. te last gelegde behoort te worden vrijgesproken, maar zal behooren te worden verwezen naar den Commandeerenden Officier van zijn korps, opdat deze kunne overwegen in hoeverre beklaagde voor het wel bewezen gedeelte van het hem sub 1°. te last gelegde feit, krijgstuchtelijk zal moeten worden gestraft;

B. Overwegende dat het den beklaagde sub 2°. te last gelegde feit, bevevens zijn schuld daaraan, wettig en overtuigend is bewezen door het op den ambtseed opgemaakte proces-verbaal en de beëedigde verklaring van den veldwachter R.;

Overwegende dat gemeente-veldwachters, die een persoon, verdacht van

diefstal, willen arresteeren en overbrengen naar een bureau van politie werkzaam zijn in de rechtmatige uitoefening hunner bediening;

Overwegende dat dit bewezen feit mitsdien oplevert: „wederspannigheid, „door zich met geweld te verzetten tegen een ambtenaar, werkzaam in de „rechtmatige uitoefening zijner bediening, gepleegd door een ambtenaar — „tot de gewapende macht behoorend persoon — met gebruikmaking van „een middel, hem door zijn ambt geschonken";

Overwegende dat de beklaagde ter zake van de door hem gepleegde wederspannigheid ongeschikt is om den graad van onderofficier te behouden;

Gezien de artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; 27, 44, 84 en 180 van het Wetboek van Strafrecht; 1 en 13 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 191); 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64); 181 en 185 van het Wetboek op de Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Verklaart den beklaagde schuldig aan:

„wederspannigheid, door zich met geweld te verzetten tegen een ambte„naar, werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, gepleegd „door een ambtenaar — tot de gewapende macht behoorend persoon — „met gebruikmaking van een middel, hem door zijn ambt geschonken";

Veroordeelt hem tot een gevangenisstraf van twee maanden;

Degradeert hem en brengt hem mitsdien terug tot den stand van soldaat;

Spreekt den beklaagde vrij van hetgeen hem meer is te last gelegd dan als bewezen is aangenomen, doch verwijst hem naar den Commandeerenden Officier van zijn korps, opdat deze kunne overwegen in hoeverre beklaagde voor het hem in de eerste plaats te last gelegde, voor zoover dit is bewezen, krijgstuchtelijk zal moeten worden gestraft;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis, voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde gevangenisstraf van 17 Augustus 1910 in mindering zal worden gebracht, hebbende op genoemden datum plaats gehad zijn eerste verhoor als beklaagde voor Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad;

Condemneert den beklaagde eindelijk in de kosten en misen van de Justitie, alsmede in de kosten van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Aldus gevonnist door den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement, standplaats Haarlem, den twintigsten September 1900 tien en het vonnis geresumeerd denzelfden dag.

MEDEDEELINGEN VAN DE REDACTIE.

Benoeming van Mr. B. M. Taverne tot rechter in de arrondissements-rechtbank te Rotterdam.

Bij Koninklijk besluit van 1 April 1911 nº. 33 is onze vorige redacteur, de oud-officier van administratie bij de Zeemacht, Mr. B. M. TAVERNE, benoemd tot rechter in de arrondissements-rechtbank te Rotterdam. De wensch, destijds uitgesproken (zie pag. 275 Deel V van dit tijdschrift), dat hij in zijn verdere carrière loon naar verdienste zoude ontvangen, is dus opvallend snel in vervulling gekomen.

Wij bieden hem bij deze gelegenheid onze welgemeende gelukwenschen aan.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

Van den Schout-bij-nacht G. F. TYDEMAN ontving de Redactie onderstaand schrijven.

Aan
de Redactie van het Militair Rechtelijk Tijdschrift.

In de laatste December-aflevering van „La Revue du Mois" vond ik eene beschouwing, getiteld: „La Fidélité du Témoignage", waarin van de psychologische zijde van dit vraagstuk een beknopt overzicht wordt gegeven. Dit artikel werd door mij vertaald, oorspronkelijk met de bedoeling het tot onderwerp te maken van eene voordracht voor de officieren in deze Directie. De heer VAN RIJN VAN ALKEMADE, met wien ik daarover sprak, vestigde toen mijne aandacht op het nut, dat in eene opneming in het Militair Rechtelijk Tijdschrift kon zijn gelegen.

Hoewel de inhoud voor menig lezer van dat tijdschrift vermoedelijk weinig nieuws zal bevatten, meen ik te mogen onderstellen, dat dit toch een aantal lezers zal tellen, voor wie een dergelijk overzicht welkome lectuur kan zijn. Mocht die meening door U worden gedeeld, zoo zij bijgaande vertaling van het bedoelde artikel U ter plaatsing aangeboden.

Hoogachtend

AMSTERDAM, 14 Februari 1911. Uw Dw.

G. F. TYDEMAN.

Onder dankbetuiging aan den geachten inzender voor de in het tijdschrift betoonde belangstelling, vindt het artikel hier eene plaats. (Red.)

De betrouwbaarheid van getuigenverklaringen.

Vertaald uit „La Revue du Mois", Dec. 1910.

Getuigenis afleggen is: *de werkelijkheid bevestigen van een daadzaak welke men heeft waargenomen, en die bevestiging kracht bijzetten door de omschrijving van bijzonderheden, geschikt om bij anderen, nauwkeurig en in haar geheel, de voorstelling van die daadzaak te wekken.*

Zal eene getuigenis getrouw zijn, dan moet het de zaken weergeven zonder ze qualitatief of quantitatief te wijzigen. Heb ik b.v. een uwer vrienden ontmoet met eene vrouw, en ik vertel u, dat ik hem ontmoet heb met een man, dan leg ik eene ongetrouwe verklaring af; evenzoo, wanneer ik zeg, dat ik hem alleen of samen met twee vrouwen heb gezien.

Oppervlakkig beschouwd zou men zeggen, dat het binnen een ieders bereik moet liggen om eene juiste getuigenis af te leggen. In werkelijkheid is dit veeleer uitzondering. Men moet al een bijzonder mensch zijn om steeds eenvoudig, zonder er iets bij te doen of af te laten, weer te geven wat men gezien of gehoord heeft.

De proeven, welke op dit gebied door de psychologen genomen zijn, bewijzen onomstootelijk, dat de betrouwbaarheid van getuigenverklaring niet regel maar uitzondering is. En dan moet men nog bedenken, dat de meesten daartoe zeer eenvoudige middelen hebben toegepast, b.v. het vertoonen van een of andere afbeelding, gevolgd door het verzoek, eerst dadelijk, vervolgens na verschillende tijdsverloopen, daarvan uit het hoofd eene beschrijving te geven.

Men kan dus nagaan, hoeveel dwaling er zal worden begaan, wanneer het er om te doen is, de voorstelling te geven van verschillende daadzaken in hun onderlingen samenhang en volgens hunne tijdsorde.

Het zou, in dit verband, de moeite waard zijn eens een paar dozijn personen te nemen, aan de eerste een scherp omschreven verhaal te doen en dit achtereenvolgens de geheele rij af over te laten vertellen. Het is niet twijfelachtig, dat er bij den laatsten niets, absoluut niets van het verhaal zou zijn overgebleven.

Dit is weinig geruststellend, wanneer men denkt, welk een overwegend belang de verklaring, d. w. z. de wedergave van wat is waargenomen of vernomen, voor het dagelijksch leven heeft. Berust toch niet de kennis der feiten in het dagelijksch leven voor een goed deel op getuigenis, deze in den meest algemeenen zin genomen? Is ook niet het meerendeel der wetenschappen daarop gegrond? En moet ook niet onder alle omstandigheden de justitie hare hulp inroepen?

En nu is het bekend — er moge dan sprake zijn van verklaring voor het gerecht of van een historisch document, van zaken van ernstigen aard of van geenerlei belang, — dat de groote menigte slechts grofweg twee typen van getuigen onderscheidt: de goede en de slechte. De goede, de betrouwbare, dat is dan hij, die de feiten kent en ze wil mededeelen; de slechte, de verdachte getuige, dat is dan hij, die de feiten niet kent of die ze niet wil mededeelen. Welnu, deze opvatting is zoo naïef en zoo onjuist mogelijk. De waarheid is, dat ook personen, met den meest mogelijken goeden wil bezield, zonder het te willen, bij flagrante dwalingen kunnen volharden, en dat op stuk van zaken de meest nauwgezette mededeeling kan zijn aangedaan met eene zekere hoeveelheid fantaisie.

Laten wij, alvorens aan te geven hoe en waarom verklaringen zelden getrouw zijn, ons eerst eenvoudig afvragen welke werking des geestes er bij iemand noodig is, opdat hij een goed gewettigde verklaring kunne afleggen.

Veronderstel, dat gij een gebeurtenis hebt bijgewoond, waarbij twee menschen twist hebben gekregen en elkaâr verwond hebben.

Ge moet dus gezien en verstaan hebben. Om *goed* te zien en *goed* te verstaan moet voldaan zijn aan twee voorwaarden: in de eerste plaats moet uw *aandacht* op de zaak gericht zijn, want, wanneer uwe gedachten „elders" zijn, zooals men dat noemt — dan zult ge niet of slecht indrukken vastleggen. En ten tweede moeten uw *zintuigen* op normale wijze werken, want, zooals ge weet, „kijken" is nog geen „zien", en „hooren" is nog geen „verstaan". Laat ons dit alles samenvatten onder den term „de phase der *gewaarwording*".

Tot zoover echter is deze gewaarwording slechts eene oppervlakkige; zij moet in den geest worden gerangschikt door wat men zou kunnen noemen „verkenning". Ik bedoel daarmede, dat men den ontvangen indruk moet vergelijken met de tot dusverre in het bewustzijn opgezamelde voorstellingsbeelden om van dien indruk de „waarde" en den „zin" te bepalen.

Dit nu vormt reeds eene geesteswerking van hoogere orde, te weten eene beoordeeling. Dezen tweeden stap zullen wij noemen „de phase der *begripswording*".

Hiermede is het nieuwe voorstellingsbeeld uw *eigendom* geworden, hebt ge het *verworven*. Maar — nu komt het er op aan er niets van kwijt te raken; en uwe hersens zijn, wat dat aangaat, als een doos met spleten in de wanden, niet bestand tegen lekkage.

Intusschen wil ik aannemen dat de hoofdpunten van het tooneel scherp in uwe herinnering gegrift zijn, en ge nu het korter of langer tijdsverloop doorleeft tusschen het oogenblik waarop ge uwe waarnemingen deedt en dat waarop u gevraagd wordt die mede te deelen.

Maar met de *bewaring* van het tooneel zijt ge er niet af; want nu moet ge te gelegener tijd van dien eigendom *gebruikmaken*. Daarmede bedoel ik, dat op het juiste oogenblik, waarop ge de voorstelling van de voorwerpen en gebeurtenissen in u zult oproepen, deze „herleving" niet aangedaan worde met ingeslopen elementen, welke te danken zijn aan uwe verbeeldingskracht.

En ook daarmede is nog niet alles gezegd; want nu moet ge ten slotte gaan omschrijven, in woorden brengen; en in deze laatste en vijfde phase, die van de *uiteenzetting*, zie ik u al ten prooi aan de spraak, die, zooals ge weet, den mensch gegeven werd om „zijne gedachten te verraden" ... of hij 't wil of niet.

De zaak, waarover wij spreken, schijnt mij dus merkwaardig samengesteld. De getuigenis brengt, zooals wij zagen, zeer verschillende functiën in werking. Zij ondergaat den invloed van tal van factoren, en de oorzaken voor dwaling, welke haar wijzigen kunnen, zijn zoo talrijk, dat men ze bezwaarlijk allen kan voorzien.

In de eerste plaats kan de *verwerving* van de voorstellingsbeelden door allerlei oorzaken gebrekkig zijn geweest. Over de *onvolmaaktheid der zintuigen* is het niet eens noodig uit te weiden. Wat daaromtrent te zeggen zou zijn is zoo voor de hand liggend, dat een ieder het weet. Maar daarentegen schuilt in de *onoplettendheid* een oorzaak van dwalingen, welke nader verdient te worden beschouwd.

Men zou zich zeer vergissen, wanneer men zich de mensch altijd geschikt tot aandacht rekende. Wel kan men er op rekenen, dat hoe ernstiger een gebeurtenis is, daarin des te meer een oorzaak van ontroering zal liggen, en onze opmerkzaamheid des te meer daarop gevestigd zal zijn; niets toch zal deze sterker in spanning brengen dan diepgaande gemoedsbeweging. Maar afgezien van deze als het ware dwingend optredende gemoedsbewegingen, zijn er tal van menschen, die niet in staat zijn hun aandacht bij iets te bepalen. Zij zien alles wat er om hen heen gebeurt oppervlakkig en als op afstand, zonder er bij stil te staan, zonder dat het door hen ontleed wordt; zij blijven aan de oppervlakte en laten niets in zich doordringen. Bij hen is daardoor reeds het begin, de *gewaarwording* gebrekkig. In elk geval, wat de definitieve *vastlegging* van indrukken onzuiver maakt, dat is bovenal de onvolledigheid van de geesteswerking, waardoor de oogenblikkelijke voorstellingsbeelden moeten worden vergeleken met den bestaanden herinneringsvooraaad om op juiste wijze te worden gerangschikt, om anders gezegd in den geest van den waarnemer hunne eigen beteekenis en waarde te erlangen.

Ik zeide hiervoren reeds, dat dit het vormen van een oordeel, alzoo eene werking van het verstand vergt en niet enkel meer een zintuigelijk

verschijnsel is; van daar dat bij vele menschen de werking, waarvan hier sprake is, gebrekkig kan zijn. De gewaarwording van het oogenblik te vergelijken met de gegevens van de ondervinding, om haar in de juiste rubriek onder te brengen, stelt enkele wel is waar elementaire voorwaarden, maar waaraan lang niet veelvuldig voldaan wordt. Deze voorwaarden kan men resumeeren als: het bestaan van *richtinggevende denkbeelden.*

Het geestelijk leven nu van tal van menschen verloopt in „versnippering", zonder poging tot organiseeren, zonder het beproeven van eenige synthese. Elke oogenblikkelijke indruk neemt hun geest voor een poos in beslag en geeft dien voor een korten tijd richting; elke nieuwe indruk vervangt den voorgaanden om zelf weêr voor een volgenden plaats te maken, en deze aaneenrijging van opvolgende geestestoestanden brengt geenerlei samenvatting voort, geenerlei groepeering, in staat om eenigen blijvenden grondslag, in één woord, eenige „psychische identiteit" vast te leggen.

Dergelijke personen vormen zich niet dat „extract van gewaarwordingen", dat over moet blijven uit onze bijeenvergaarde ondervindingen en dat is aan te duiden als *algemeene denkbeelden* of *abstracties;* zij leven uitsluitend bij het oogenblik, en voor hen neemt elk voorbijgaand oogenblik mede wat het bevatte, en dat door niets bewaard wordt, omdat er in hunne persoonlijkheid zonder eenheid en continuïteit, niets essentiëels en onveranderlijks is.

Weinigen inderdaad kunnen zich vleien aan de voorstellingsbeelden welke zij vormen eene afgebakende waarde toe te kennen, welke hun tot maatstaf van vergelijking zal kunnen dienen, of een scherp omschreven zin, waar zij later op af kunnen gaan, wanneer het noodig mocht zijn de feiten in hun geest terug te vinden en in juiste bewoordingen weer te geven.

Tot dusverre beschouwde ik nog slechts de allereerste voorwaarden van het denken en dan blijkt het reeds dat bij tal van menschen de waarneming en het vastleggen der uitwendige zijden eener zaak leiden tot meer of minder wankele en vervaagde voorstellingsbeelden en geenszins tot zulke, welke stevige vormen en scherpe omtrekken zouden hebben.

Maar er is meer. Worden die vormen duidelijker, die omtrekken scherper, dan is dat zeer dikwijls daaraan te danken, dat onze innerlijke neigingen als gevolg van een weinig eerlijke, zij het dan ook onbewuste voorkeur, die partijdig en willekeurig gaan afteekenen. Het gevoelsleven laat zijn invloed gelden op de geesteswerkingen, welke wij hier beschouwen, en ook hierin ligt een bron van vaak belangrijke fouten.

De menschelijke geest gedraagt zich niet als een gevoelige plaat, die alles zou opnemen, maar wordt integendeel geregeld door sommige details wel, door andere niet aangedaan. Onder de uiteenloopende eigenschappen van een zaak zijn er, die als een gevolg van affiniteit wel, andere daarentegen, die geen indruk op hem maken. Daardoor zijn wij blind voor sommige elementen van de uitwendige wereld, terwijl wij andere eene bijzondere waarde toekennen. Onder den invloed van eene of andere hartstocht zullen wij de onmiddelijke gegevens van onze kennis op eene met ons belang strookende wijze vertolken. En als een gevolg van onze verlangens b.v. zullen wij, zonder het te willen, eene menigte elementen bijeengaren om onszelven te overtuigen, dat de dingen gebeuren zooals wij het wenschen. Zoodoende zullen wij ons, ten behoeve van willekeurige bedenksels, verzekerd houden van het bestaan van werkelijkheden, welke in den grond fantastisch zijn.

Evenzoo gaat het trouwens onder den invloed van vrees. Het is

bekend genoeg, dat het voor sommige menschen voldoende is een ding zeer te vreezen om het geheel als bestaand te beschouwen. Het is bijna een gemeenplaats er aan te herinneren, dat bij donker de vrees vaak onrustbarende vormen verleent aan voorwerpen, die slecht te onderkennen zijn. Maar onze eigenliefde, of ons eigenbelang, of meer in 't algemeen gesproken, onze neigingen en onze voorliefden, in één woord onze innerlijkste zielstoestand speelt bij onze waarnemingen een zelfde rol als de vrees. Het resultaat is, dat wij bij de vorming van onze voorstellingsbeelden eenerzijds weglaten wat niet strookt met onze vooropgevatte denkbeelden, en aan den anderen kant willekeurig sommige dingen bijvoegen om het fictieve beeld, dat wij willen ontdekken, volledig te doen zijn. Er zijn dan elementen, die wij hardnekkig niet willen zien en voorbedachtelijk in het duister laten, andere daarentegen, die wij, hoewel zij niet bestaan, meenen waar te nemen. Voortdurend snoeien wij en voegen we bij, verminderen hier en vermeerderen daar, en brengen aldus misvormingen teweeg, die somtijds de grenzen van het waarschijnlijke te buiten gaan.

Deze afwijkingen in de geesteswerkingen, welke de waarneming en de vastlegging van het denken voorafgaan, zouden dikwijls enkel door redeneering kunnen worden gecorrigeerd. Elke waarneming toch gaat vergezeld van eene interpretatie en evengoed als de interpretatie gevaarlijk wordt, telkens wanneer zij aan de waarneming leiding wil geven, kan zij ook nut doen in zooverre zij verhindert, dat de waarneming hopeloos gaat dwalen. Wanneer de vrees mij in een boom een spook wil laten zien, kan het nuchter gezond verstand mij helpen van die dwaling te genezen; mijn oogen bedriegen me, maar 't verstand helpt mij uit den waan; ik corrigeer en houd mijn gewaarwording voor wat zij is: eene illusie en niets meer.

Ongelukkigerwijze is deze *zelf-critiek* eene vrij zeldzame eigenschap, die velen menschen in hooge mate ontbreekt. Het verband vast te stellen tusschen oorzaak en gevolg, tusschen het bijzondere en het algemeene is een arbeid buiten het bereik van hersens, die niet dagelijks tot denken worden ingespannen. „Interpreteeren", d. i. uitleg geven, staat voor de meeste menschen onveranderlijk gelijk met „vervalschen", en wanneer bij hen het verstand onderneemt de vergissingen van oog of oor in het reine te brengen, dan is van die bemiddeling klaarblijkelijk het gevolg een min of meer buitensporige overbrenging van de werkelijkheid naar het gebied der fantaisie.

Onbetrouwbaarheid der zintuigen, gebrekkigheid van de aandacht, gemis aan algemeene denkbeelden, het zich opdringen van de persoonlijke neigingen, de afwezigheid van critisch vermogen, ziedaar de factoren, welke wijziging brengen in wat men kan noemen de „grondstof" der toekomstige getuigenis.

Nu moet men bedenken, dat die grondstof vaak dagen, maanden of jaren in de herinnering als het ware in slaap zal liggen, vóórdat de omstandigheden zullen vragen die te wekken en voor den dag te brengen hetzij in den vorm van een aaneengeschakeld verhaal, hetzij als welomschreven antwoorden op vragen. Wanneer, zooals zeer vaak zal gebeuren, in den tusschentijd niets dien slaap is komen verstoren, kan men wel vooruit nagaan hoe onzeker en ontkleurd die reeds zoo verdachte materie zich aan den geest zal vertoonen, welke wordt opgevorderd haar openlijk en plechtig te vertolken.

Herinneringen hebben inderdaad een natuurlijken hang om abstract, als het ware „schematisch" te worden. De concrete elementen, zoo zij al voor

den dag zijn te brengen, bestaan dikwijls uit niet meer dan min of meer vage en onvolledige brokstukken van beelden. Maar — de menschelijke geest zou zich met dergelijken afval niet tevreden kunnen stellen; hij kan er zich niet toe bepalen brokstukken van voorstellingen voor den dag te brengen, zonder verband en in meerdere of mindere mate los en zwevend. Op 't oogenblik zelf van de opwekking der beelden, „organiseert" hij dus zijne herinneringen, dat wil zeggen *maakt* hij het verband, dat voor hare aaneenschakeling noodig is. Op de elementen, waarover hij beschikt, ent hij vreemde elementen om een samenhangend geheel te construëeren. Hij vult aan, verbetert, brengt verband, preciseert, en dat alles spontaan en onbewust. Om zijne voorstelling behoorlijk onder woorden te brengen, moet hij ze „pasklaar maken", en dit doende vervormt hij ze altijd.

Men kan alzoo zeggen, dat getuigenis afleggen tot zekere hoogte is „herscheppen" en herscheppen is opnieuw samenstellen, maar onder het aanbrengen van vormveranderingen en het aanvullen van de gapingen, welke er onvermijdelijk in het materiaal zullen zijn.

Deze reconstructie zal, dat is waar, geen ernstig gevaar opleveren wanneer de persoon in kwestie critisch aangelegd is. Een critische aanleg geeft aan de herinnering vastheid, als 't ware een vast geraamte, maar zal den werkelijken inhoud niet of weinig veranderen.

Ontbreekt het echter den persoon aan gezond oordeel, en kan hij niet een volmaakte contrôle over zichzelven uitoefenen, dan zal hij tot de ergste fantaisie worden verlokt. In een weinig ontwikkeld denkvermogen zal een juist denkbeeld of eene nauwkeurige waarneming toch nog kiemen van dwaling ontwikkelen.

Als een gevolg van het verschijnsel, dat men den schilderachtigen naam van „voortranking" (1) heeft gegeven, wordt de gedachte door eene teugellooze logica over het algemeen uitgewerkt, als het ware uitgerekt tot aan hare uiterste gevolgtrekkingen, of wel worden, dank zij verbeeldingsgaven, welke zich niet weten in te houden, de feiten zelve op duizenderlei wijzen aangekleed en versierd.

Het te onpas voortwerken der logica komt vooral voor bij hersens, die geplaagd worden door de hebbelijke zucht om aan alle gegevens der ondervinding eene rationeele toepassing te geven en ze te systematiseeren; het heen en weêr vliegen van de verbeelding treft men aan bij weêr anderen, wier meest voorkomende neiging is alle gebeurtenissen in een dramatisch kleed te steken en ze op te disschen onder een vorm, die meer theatraal dan waarheidslievend is.

De logica- en de verbeeldings-wilden vormen op stuk van zaken twee typen van „rangschikkers of klaarmakers". Beide typen trouwens worden vaak in één persoon vereenigd gevonden, en men kan wel zeggen, dat in uiteenloopende mate het „omwerken" van de werkelijkheid bijna standvastig voor zal komen bij een ieder, die niet doorkneed is van die strenge onpartijdigheid, welke in het bijzonder door de proefondervindelijke wetenschap ontwikkeld wordt, en *den eerbied voor het feit als feit* als eerste eisch stelt.

De *onvolmaaktheid van den grondslag voor de zekerheid* zal dikwijls andere gevolgen na zich moeten slepen. Immers, wanneer men ziet, hoe vele personen op het oogenblik, dat zij getuigen moeten, niet in staat zijn

(1) In het oorspronkelijke artikel „ravignement" (vigne = wijnstok, wijnrank). Vert.

om vast te staan zoowel op het punt van gelooven als op dat van twijfelen, dan begrijpt men, dat dergelijke personen weerloos zijn tegen den invloed van factoren voortvloeiende uit hun omgeving.

De *suggestie* van het omringende brengt dus weer nieuwe elementen van dwaling aan. En de hier bedoelde personen zullen den invloed dier elementen te eer ondergaan, omdat zij daardoor bevrijd worden van de noodzaak om zich een zuiver persoonlijke inspanning van het nadenken en het geheugen te getroosten; zij zullen die elementen te eerder aanvaarden, naarmate zij meer gapingen aanwezig achten en naarmate zij de natuurlijke behoefte gevoelen om op iemand of iets te steunen om zich te versterken in de meening het bewijs te bezitten en om zichzelven eene illusie van goede trouw te geven.

Men zou inderdaad niet genoeg kunnen letten op de groote rol, welke bij het afleggen van een getuigenis gespeeld kan worden door gesprekken, die gehoord zijn, meeningen welke allerwege zijn vernomen, gezegden die met dezen en genen gewisseld zijn. Aanvulling en misvorming van het geval, toevoeging van denkbeeldige en verandering van de authentieke feiten, in één woord, invlechting van fictieve elementen in de ware, dat is doorloopend het resultaat van dergelijke invloeden.

Maar het komt voor, dat de suggestie onwillekeurig wordt teweeg gebracht juist door hem, die de verklaringen opneemt, en die zonder er zich van bewust te zijn dit of dat antwoord in den mond geeft, waardoor er ten slotte een fantastisch verhaal voor den dag komt, een roman om zoo te zeggen op staanden voet en uit één stuk bedacht. In dit opzicht kan men zeggen dat het *onderzoek door vragen* slechtere resultaten geeft dan het eenvoudig *relaas*, hoe onpartijdig ook de ondervrager moge zijn, en deze opmerking is, waar het betreft getuigenverklaring voor het gerecht, niet zonder waarde.

De meest rechtschapen magistraat kan niet ontkomen aan zijne persoonlijke neigingen of vooropgestelde denkbeelden en, eerder dan men het zou denken, zal hij zijne bedoelingen of haastige meeningen overdragen op hem, die hem aanhoort, door hem te bestoken met vragen, waarvan buiten zijn weten de vorm tendentieus is. Daar zijn van die vragen, welke stilzwijgend het antwoord inhouden. Wanneer ik u b.v. verzoek mij te zeggen, hoe laat of in welk costuum ge *zijt uitgegaan*, stel ik reeds daardoor stilzwijgend vast, *dat ge zijt uitgegaan*. Uitdrukkingen in bevestigenden zin, zooals „het staat vast", „het spreekt vanzelf", „ik twijfel er niet aan" enz. hebben eveneens eene groote suggestieve kracht. En zelfs zonder zoover te gaan, kunnen de onschuldigste vragen door eene zwakkere, doch herhaalde suggestie, welke beiden partijen ontgaat, het getuigenis in de een of andere zin „uitbaggeren". Nog sterker, — vragen met angstvallige zorg en de strengste onpartijdigheid opgesteld, behouden altijd een invloed, dien men niet kan vermijden, want zij stellen aan den ondervraagde den eisch dikwijls onzekere en vage herinneringen nauwkeurig weêr te geven. Deze voortdurende opvordering om te preciseeren „forceert" het geheugen en suggereert den getuige haastige bevestigingen of ontkenningen.

Dit is eene waarheid, welke dagelijks door paedagogen en in het algemeen door allen, die met kinderen omgaan, geconstateerd wordt. Om dus, met oordeel des onderscheids, het gegronde van eene verklaring vast te stellen is het niet onverschillig te weten of deze werd gegeven op een geheel spontane wijze dan wel of zij het antwoord vormde op bepaalde vragen. En in het laatste geval is het niet zonder nut om zeer nauwkeurig den aard dier vragen zelven vast te stellen.

De voor een getuigenis noodzakelijke voorwaarden en de talrijke invloeden, waaraan het onderhevig is kunnen ons doen inzien, dat de eigenschappen, waardoor het betrouwbaar voorkomt, ongelijk kunnen zijn en niet noodzakelijk de een in de ander opgesloten liggen. Deze opmerking strookt geenszins met de algemeen heerschende meening. Men meent veelal, dat een uitvoerige verklaring met omschrijving van details en gegeven op een toon van volkomen zekerheid, een betrouwbaar getuigenis moet zijn. Het kan geen kwaad die meening weg te nemen.

Tusschen de betrouwbaarheid eener verklaring en hare uitgebreidheid is geenerlei verband. Hebt ge een middelmatig geheugen, maar zijt ge u bewust van uwe onzekerheden en gapingen, dan zult ge zonder twijfel slechts enkele inlichtingen geven, maar die zult ge in den juisten vorm geven. Hebt ge daarentegen eene levendige herinnering en vooral de gave van rangschikking of van het bedenken van de dingen, en zijt ge daarbij ontbloot van allen critischen zin, dan zult ge omstandiglijk een weefsel van onjuistheden voor den dag brengen. De wijze waarop verklaring wordt afgelegd is niet zonder invloed op deze variaties.

De getrouwheid zal beter worden bewaard, maar de uitgebreidheid tevens meer worden beperkt bij het *relaas*, om de eenvoudige reden, dat bij eene spontane oproeping van herinneringsbeelden, niet de geheele voorraad van mogelijke herinneringen zal worden uitgeput. Daarentegen zal bij het vragen-verhoor de uitgebreidheid licht toenemen, maar de getrouwheid der verklaring afnemen, als een gevolg van den suggestieven invloed der vraagmethode.

Eene scherpe *preciseering* van eene verklaring sluit nog geenszins hare juistheid in. Uit eene nauwkeurige omschrijving van omstandigheden en details volgt geenszins met zekerheid, dat zij ook werkelijk bestaan hebben. Dwalingen kunnen evengoed als waarheden onder scherpe vormen verder gaan.

Zelfs het *à plomb*, waarmede een getuige bevestigt of ontkent, sluit de onjuistheid van zijne verklaringen niet uit. Men zou zich sterk vergissen wanneer men eene verklaring, welke zonder aarzeling wordt gegeven, à priori juist zou achten. Oppervlakkig zou men denken, dat een gevoel van zekerheid alleen zou kunnen bestaan bij een getrouw verhaal, maar dat is zuiver illusie. Bepaald flagrante onjuistheden kunnen met beslistheid worden geuit. Met de sprekendste proeven is aangetoond, dat tal van antwoorden, welke door getuigen als geheel zeker werden gegeven, allen goeden grond misten. Onder de antwoorden, te goeder trouw onder eede gegeven, komen meermalen zuivere fantaisiën voor. (1)

Men wachte er zich dus wel voor eene verklaring geheel te vertrouwen omdat zij op onverstoorbaar rustige wijze werd uitgebracht. Die zekerheid zegt niets, want het feit, dat hij die bevestigt of ontkent, niet aarzelt, hangt minder van de uitwendige omstandigheden af dan van het temperament van hem, die de verklaring aflegt.

Er zijn „twijfelaars", die zelfs de klaarblijkelijkste dingen niet kunnen zeggen zonder voortdurend te laten voorafgaan: „ik denk, het komt me voor, het is mogelijk", enz.; en evenzoo zijn er menschen, die met overtuiging en zonder blikken of blozen zullen volhouden dat twee maal twee vijf is.

Overigens, een bepaalde verklaring kan juist zijn in sommige opzichten; onjuist in andere, en zulk eene afwisseling in dwaling en waarheid kan

(1) Men leze o. a. T. v. Str. deel XXI, blz. 189 vgg. en „Crainquebille" van ANATOLE FRANCE. (Red. M. R. T.)

geen verwondering baren, wanneer men bedenkt, dat er bij ieder onzer bestendig onderbrekingen voorkomen, zoowel in het geheugen als in de aandacht. Een detail, dat de aandacht trekt van den een, wordt door den ander niet opgemerkt; het geheugen, dat zonder moeite getallen of kleuren onthoudt, zal bijv. slechts met veel moeite afstanden of vormen onthouden.

Het is zaak hierop te letten, want in 't bijzonder in rechtszaken komt het dagelijks voor, dat een verklaring verdacht of betrouwbaar wordt geacht op grond van partiëele gegevens. En toch kan men op grond van eene waarheid of eene onjuistheid op één punt, redelijkerwijze niet besluiten tot de waarheid of wel de onjuistheid van het geheel.

Evenzeer als men niet steeds eene gelijke waarde mag hechten aan de verschillende details eener zelfde verklaring, zal men ook niet altijd volmaakte overeenstemming vinden tusschen twee verklaringen over eenzelfde zaak van dezelfde persoon.

Tegenstrijdige verklaringen, afgelegd op tijdstippen welke eenige dagen of weken uiteenliggen, zijn niet zeldzaam, en toch behoeft zoo iets niet noodzakelijk te leiden tot de verdenking van kwade trouw.

In het algemeen genomen, is het zeer goed te begrijpen, dat eene verklaring, berustende op recente herinnering, juister en nauwkeuriger zal zijn dan eene, die later wordt opgelegd, op een tijdstip zooveel verder verwijderd van de gebeurtenis.

Dit gaat intusschen niet altijd op. Het kan toch ook voorkomen, dat eene verklaring, welke onmiddellijk wordt afgelegd, op zonderlinge wijze bedorven wordt door de verwarring, voortvloeiende uit ontroering of door den ontredderenden invloed van hartstocht, terwijl eene verklaring over 't zelfde geval, eenigen tijd later afgelegd, veel betrouwbaarder zou zijn, omdat het gevoelsleven dan tot kalmte is teruggekeerd, de persoon weder beheer over zichzelf heeft verkregen.

Men moet ook rekening houden met den natuurlijken invloed, welke opvolgende verklaringen op elkaâr kunnen hebben. De herhaalde inspanning, welke daaruit voortvloeit, is oorzaak dat de ondervraagde een duidelijker en oordeelkundiger schifting maakt tusschen zijne twijfelingen en zekerheden. Waarbij ik intusschen niet voorbijzie, dat deze gunstige invloed in menig geval door andere invloeden kan worden tenietgedaan. Zoo kan b.v. bij elke hernieuwde verklaring de herinnering aan de voorafgaande in de plaats treden van de rechtstreeksche herinnering der gebeurtenissen; de *woorden* gaan de *feiten* vervangen. Daar toch eenzelfde woord vaak zeer verschillende voorstellingen kan oproepen, begrijpt men dat in de verbale verklaringen een bron van veelvuldige vergissingen kan liggen.

De opteekening in woorden van onze herinneringen vormt een oorzaak van vervorming en vaagheid.

Voeg hier nu bij, dat tusschen twee verklaringen invloeden suggestief kunnen zijn opgetreden, waarvan de werking overigens eene onbewuste is geweest; zoo ook, dat de vorm zelf van twee uiteenliggende verklaringen de voorwaarden daarvan verschillend kan hebben gemaakt; wij zagen immers, dat het vrije relaas eenerzijds en het vragen-verhoor andererzijds niet altijd eenzelfde resultaat zal opleveren.

Dat zijn de meest klaarblijkelijke redenen waarmede te verklaren valt dat sommige getuigen zulke van de wijs brengende voorbeelden van veranderlijkheid vertoonen. Maar misschien komt er ook dikwijls een meer elementaire, meer fundamenteele oorzaak in het spel, en moet men die

vinden in het hiervoren reeds aangeduide „gebrek aan vastheid", dat velen menschen eigen is. Bij tal van personen zijn dezelfde geestelijke voorwaarden, welke het getuigenis onbetrouwbaar maken, een reden, dat dit getuigenis van het eene oogenblik op het andere uiteenloopt, zonder dat nog bij hem, die het aflegt, het besef van tegenstrijdigheid wakker wordt. Dat onderstelt dus bij elk volgend relaas eene gedeeltelijke uitwisseling van de herinnering zoowel van de vorige verklaringen als van de waargenomen feiten, en deze staat van zaken kan geen verwondering baren bij personen, die, zooals ik het hiervoren zeide, in „verwatering" en „verkruimeling" van hunne moreele persoonlijkheid leven. Met dergelijke personen is het zoo gesteld, dat elke oogenblikkelijke indruk hen beheerscht zonder dat deze verband houdt met vorige, en ook zonder dat hij een spoor nalaat, dat verband zou kunnen geven met volgende indrukken. Hun verbrokkelde, fragmentarische aandacht veroorlooft hun herinnering geenerlei continuïteit, met dat gevolg, dat hun geheele bestaan eene opeenvolging van onderling gescheiden bestaantjes vormt. Elk daarvan kan overigens oprecht zijn op het oogenblik van zijn daarzijn, maar blijft vreemd aan dat, wat voorafgaat, zoowel als aan dat, wat volgt. De verhalen van zulke menschen zijn bijna altijd onuitwarbare mengsels van waarheden en onjuistheden, en maken tevens bij onderlinge vergelijking een allerzonderlingsten indruk van tegenstrijdigheid, gebrek aan samenhang en van geheimzinnigheid.

Zijn alzoo twee verklaringen van eenzelfde persoon niet altijd identiek, met de getuigenissen welke men van meerdere personen verkrijgt, die een zelfde gebeurtenis bijwoonden, is het al niet beter gesteld.

Het is bekend genoeg, dat een zaak, door verschillende personen verhaald, zoo verschillende gedaanten kan aannemen, dat vergelijking vaak ondoenlijk is.

Daar zijn tal van redenen voor. De gewichtigste is wel, dat men naar gelang van de personen, de merkwaardigste verschillen aantreft in de waarneming van de eenvoudigste dingen. Een detail, dat dezen treft, wordt door genen niet opgemerkt, en, worden al alle details waargenomen, dan is de betrekkelijke waarde, welke er aan wordt toegeschreven, niet bij alle personen dezelfde. Afgezien van de persoonlijke verschillen in de waarneming, wisselt ook de waardebepaling daarvan in hooge mate met het temperament. Alles zwelt op en zet uit voor de enthousiasten, geneigd tot gewaagde beweringen; alles wordt verkleind en slinkt weg voor de wantrouwige en vreesachtige apathische naturen, die een natuurlijke vrees voor stelligheid koesteren en onophoudelijk aarzelen zichzelf te zijn, omdat zij aan zichzelf twijfelen. In één woord, het meer of minder sterke weerstandsvermogen tegen de inwerking van suggestieën is een factor van onmiskenbaar gewicht voor de persoonlijke nuances van de getuigenverklaring.

Er kunnen trouwens, zooals wij gezien hebben, de grootste afwijkingen bestaan zoowel in de nauwkeurigheid als in de volledigheid. De eene persoon, middelmatig op het punt van geheugen, maar van een conscientieuzen, zelfbewusten aard zal een onvolledige maar zekere verklaring afleggen; een ander daarentegen, die zelfcontrôle mist maar zich aangevuurd gevoelt door eene vurige verbeeldingskracht en nog bovendien overgeleverd is aan allerlei suggestieve invloeden, zal een overvuld verhaal te voorschijn brengen, dat tengevolge van zijne fantaisie van onjuistheden doorspekt en geheel misvormd is.

De leeftijd en de sexe zijn voor de hierbedoelde verschillen van over-

wegend belang, en men vindt dan ook doorloopend in de psychologie van de *vrouw* en vooral van het *kind* elementen, waarvan de misleidende invloed niet te ontkennen valt; zoo b.v. de wispelturigheid, het overheerschen van de verbeeldingskracht over het verstand, en het geregeld voorkomen van vatbaarheid voor suggestie, welke vaak ook gepaard gaat met een hoogen graad van koppigheid.

Bij eene *menigte* vindt men dezelfde trekken terug. Hare groote ongelijkmatigheid teekent zich telkens af in hare tegelijk heftige en wisselende aandriften. De gebrekkigheid van hare verstandelijke vermogens en de vervoering van hare verbeeldingskracht toonen zich dagelijks. De massa mist critischen geest en kan geen weerstand bieden aan hartstochtelijke opzweeping; onder den invloed van den hartstocht kan zij ten slotte geen waar van onwaar meer onderscheiden, en ziet men haar slag op slag op de meest natuurlijke wijze en onbewust overgaan tot lasteren.

Hare vatbaarheid voor allerlei suggestie ten slotte is te goed bekend om er bij stil te staan. Uit dit alles valt af te leiden, dat collectieve waarnemingen tot de meest onzuivere behooren en dat er niets zoozeer aan verdenking onderhevig is, als het getuigenis van eene menigte.

Inderdaad, de wetenschap van de getuigenverklaring is nog zeer onvolledig, en ik geloof ook niet, dat zij, zooals sommige optimisten denken, ooit practisch gesproken alle oorzaken van dwaling zal kunnen wegnemen. Ik kan mij nog zelfs niet verwijderd een toekomst voorstellen, waarin men het getuigenis zou onderwijzen zooals de grammaire, waarin een ieder zou staan opgeteekend volgens den vorm en de waarde van zijn geestesgaven, waarin men een register zou houden van alle mogelijke vragen met aanduiding van haren mogelijken graad van suggestieviteit, waarin men door berekening het verband tusschen vragen en antwoorden zou vaststellen, en op het critisch wetenschappelijk onderzoek der dingen, dat van de getuigen en tenslotte dat van de rechters zou laten volgen.

Zulk een régime zou voor de geringste zaak veel tijd, veel menschen en veel papier vereischen. En dan zou er ten slotte toch altijd nog wel iemand te onderzoeken overblijven .... al was het dan maar de „deskundige".

Studeerkamerconclusies zijn niet altijd in al hare gestrengheid toe te passen op het practische leven. Maar dat is nog geen reden om ze te minachten. Al kan men niet de op schoolkinderen of gewillige patienten genomen proeven nauwkeurig toepassen op de feiten der historie of in een gerechtszaal, toch hebben die proeven ten minste sommige waarheden aan 't licht gebracht, en het kan geen kwaad die waarheden te doen hooren en te verspreiden onder het groote publiek, want zij kunnen vele gangbare vooroordeelen uitroeien. Al moet men toegeven, dat de onderzoekingen op het gebied van het getuigenis niet kunnen leiden tot scherp omschreven wetten en wiskunstige regelen, men moet er althans deze belangrijke waarheid uit afleiden, welke een ieder aangaat, dat *er tal van elementen zijn, die de getuigenverklaring onzuiver maken, ook buiten de twee, welke altijd worden aangehaald: onwetendheid en kwade trouw.* Die elementen moet men kennen, men moet ze voorzien en er rekening mede houden.

Dr. GABRIËL DROMARD.

Militair Strafrecht in Frankrijk.

No. 521. Kamer van afgevaardigden. Buitengewone vergadering van 1910. Bijlage van het Proces-Verbaal der Zitting van 28 November 1910. (1)

Wetsontwerp tot wijziging van artikel 187 van het Militair Strafwetboek voor de Landmacht en van artikel 239 van hetzelfde Wetboek voor de Zeemacht, betreffende de doodstraf, ingediend door den afgevaardigde GEORGE BERRY en verzonden naar de Commissie voor de herziening van de rechtspraak in de burgerlijke- en strafwetgeving.

Ontwerp van wet.

Eenig artikel.

De artikelen 187 van het Militair Strafwetboek voor de Landmacht en 239 van het Militair Strafwetboek voor de Zeemacht worden gewijzigd als volgt:

Art. 187. De door eenen Krijgsraad tot de straf des doods veroordeelde wordt gefusilleerd.

Militairen of burgers door eenen Krijgsraad veroordeeld wegens eene misdaad waartegen is voorzien bij het (gewone) Wetboek van Strafrecht worden echter onthoofd.

Art. 239. De door een rechtscollege der Marine tot de straf des doods veroordeelde wordt gefusilleerd.

Zeelieden, militairen of burgers door een rechtscollege der Marine veroordeeld wegens eene misdaad strafbaar gesteld bij het (gewone) Wetboek van Strafrecht, worden echter onthoofd. (2)

Memorie van Toelichting.

Mijne heeren.

De terdoodveroordeeling van den soldaat GRABY heeft opnieuw de aandacht gevestigd op artikel 187 van het Militair Strafwetboek voor het leger en op artikel 239 van dat Wetboek voor de Zeemacht, tengevolge van welke artikelen alle door eenen krijgsraad tot de doodstraf veroordeelden, hetzij militair, zeeman of burger, moeten worden gefusilleerd.

Is het werkelijk niet dringend noodig deze artikelen te herzien? Kan het langer worden toegestaan dat onze soldaten of matrozen door den Staat aan hunne betrekkingen ontnomen ter wille van de landsverdediging, op een gegeven oogenblik kunnen worden genoodzaakt om dienst te doen als beul?

Het is stellig te billijken dat in tijd van oorlog verraders, lafaards, deserteurs door de wapenen worden ter dood gebracht. Door deze te fusilleeren handelen de militairen als verdedigers van het vaderland; maar er is grond om een onderscheid te scheppen tusschen de misdaden tegen dat vaderland begaan en die, welke bestraffing vinden door toepassing van den Code pénal. En men heeft reden om zich te verwonderen dat de

(1) Paris. — Martinet, Imprimeur de la Chambre des Députés, 7 Rue St. Benoit.

(2) Zooveel mogelijk woordelijk vertaald door den Hoofd-Inspecteur v. Administratie. Het zal wel niet de bedoeling zijn van den heer BERRY om onthoofding toe te passen volgens de tweede alinea's dezer artikelen op grond van alle daar bedoelde misdaden. De bedoeling is zeker eene goede, de redactie is buitengewoon slordig. De woorden „tot die straf" hadden aan „veroordeeld" moeten voorafgaan. (Red.).

Keizerlijke wetgever niet heeft begrepen hoe verkeerd de redactie van de artt. 187 en 239 was en hoe die artikelen zelfs wreed zijn ten opzichte van de soldaten en zeelieden, die, dank zij hun inhoud, bestemd zijn om in zekere gevallen den beul te vervangen. Dit is te minder verklaarbaar omdat het, vóórdat de bestaande militaire strafwetboeken waren samengesteld, geen gewoonte was den militair wegens misdaden uit het gewoon strafrecht door zijne kameraden te doen fusilleeren. Nadat hij was gedegradeerd, werd hij overgedragen aan den officiëelen uitvoerder der doodstraf (l'executeur officiel des hautes oeuvres).

De volgende regels uit de „Memorie over den dagelijkschen dienst bij de infanterie, door TH. DE BOURBELLES, brigadier (1) van de legers des Konings, 1719, geven ons zeer nauwkeurige aanwijzing hoe men in de 18de eeuw te werk ging.

„Zoodra de Krijgsraad gedaan heeft, zeide dat reglement, hetzij het gaat om de galg of de galeien, moet men een brief schrijven aan den provoost-geweldige en hem verzoeken den beul te zenden om het vonnis uit te voeren, hem den aard daarvan opgevende; en dat biljet zal worden bezorgd door een sergeant en vier fuseliers aangewezen om den beul te begeleiden....

Als alle troepen verzameld zijn zal de sergeant van de Compagnie, waartoe de schuldige behoort, hem gaan halen met een detachement van 12 of 15 fuseliers, de bajonnet op het geweer. De majoor zal met krachtige stem de volgende woorden uitspreken: „Verbod uit naam van den Koning, op straffe van het leven, om genade te roepen!" Daarna zal hij den griffier bevelen het vonnis voor te lezen. Men zal den schuldige doen opstaan en doen degradeeren door zijnen sergeant.....

Deze zal zeggen: „Je onwaardig vindende de wapenen te dragen, degradeeren wij je." Terzelfder tijd zal hij hem het geweer van achteren afnemen, ook zijn koppel, degen, bandelier, patroontasch en patronen en hem een slag met eene schop op zijn achterste geven; daarna trekt de sergeant zich terug en legt de executeur beslag op den schuldige.....

Indien de man tot de galeistraf is veroordeeld geschiedt de executie nadat de executeur den schuldige heeft doen knielen, waarna de griffier hem bij den provoost-geweldige leidt, die hem in zijne gevangenissen zal opnemen krachtens een gecollationneerd afschrift van het vonnis.

Indien met den strop is gestraft moet de aalmoezenier ter rechterzijde van den misdadiger loopen, hem geleiden en voortdurend toespreken tot hij in handen van den executeur is overgegaan. Na zijn dood worden twee schildwachten bij hem geplaatst, om allen af te weren, die hem zouden willen weghalen. Tegen den avond zal men den sergeant en eenige soldaten van de Compagnie waartoe de gestrafte behoorde, vergunnen voor zijne begrafenis te zorgen.....".

Overigens is in verschillende landen, met name in Duitschland, eene dergelijke wetgeving nog immer van kracht.

Inderdaad wordt een militair van het Keizerrijk nadat hij veroordeeld is tot eene lijf- en onteerende straf, den dag na zijn degradatie, overgegeven aan de burgerlijke autoriteit belast met de executie van het vonnis. (2)

(1) (Waarschijnlijk brigadier-generaal, thans général de brigade = generaal-majoor. Red.).

(2) In hoofdzaak juist. cf. § 14 Militär-strafgesetzbuch, § 13 Reichsstrafgesetzbuch en § 454 Militär strafgerichtsordnung.

§ 14 M S Gb. luidt: De doodstraf wordt met den kogel uitgevoerd wanneer zij wordt uitgesproken wegens eene militaire misdaad, te velde ook wanneer zij wegens een niet militaire misdaad wordt opgelegd.

Een soldaat die door den Krijgsraad in tijd van vrede tot de doodstraf of tot dwangarbeid is veroordeeld, is geen militair meer; hij wordt weder burger dadelijk na de pronunciatie van het vonnis. Krachtens deze voorbeelden moeten ook wij eene meer humane en voor onze weermacht meer waardige wetgeving aannemen en daartoe heb ik de eer der Kamer te verzoeken het bijgaande wetsvoorstel te willen aannemen.

Iets over het begrip „wegmaken" in art. 350 W. v. Sr.

Op bladzijde 205 vlg. van dezen jaargang van dit tijdschrift is een vonnis opgenomen, gewezen door den Zeekrijgsraad aan boord Hr. Ms. pantserdekschip „Friesland" te Curaçao, bij welk vonnis een marinier werd schuldig verklaard aan: „het opzettelijk en wederrechtelijk wegmaken van „eenig goed, dat geheel aan een ander toebehoort". De beklaagde had des avonds een kooi, toebehoorende aan een korporaal, buiten boord geworpen; eenigen tijd later werd de kooi buiten boord drijvende gezien en opgepikt. Toch werd de beklaagde schuldig verklaard aan het voltooide misdrijf van art. 350 W. v. Sr. en niet aan poging tot dat misdrijf.

In een noot teekent de redactie van het tijdschrift het navolgende bij dit vonnis aan: „Het schijnt toch eenigszins gewaagd om het begrip „ „wegmaken" toepasselijk te verklaren op een voorwerp dat men voor „zich heeft, althans kan hebben". Vermoedelijk zullen er onder de lezers van die noot een aantal zijn, die het daarmede eens zijn. Het zij mij daarom vergund, nu ik het met de opmerking van de redactie niet eens ben, een poging te doen, hen tot andere gedachten te brengen.

In art. 350 W. v. Sr. wordt niet alleen gesproken van wegmaken, maar eveneens van vernielen, beschadigen en onbruikbaar maken. Wanneer nu iemand opzettelijk en wederrechtelijk een voorwerp, dat geheel aan een ander toebehoort, onbruikbaar gemaakt, beschadigd of vernield heeft en dat voorwerp is vervolgens door anderen weder in zijn oorspronkelijken toestand teruggebracht, zoodat het weder geheel bruikbaar geworden is en er niets meer aan te zien is van eenige beschadiging of vernieling, zou men dan den persoon, die daarna voor dat feit terecht staat niet schuldig verklaren aan het opzettelijk en wederrechtelijk onbruikbaar maken, dan wel beschadigen of vernielen van eenig goed, dat geheel aan

---

§ 13 R S Gb. luidt: De doodstraf wordt uitgevoerd door onthoofding.
§ 454 M S GO. luidt:
De uitvoering van de doodstraf door onthoofding geschiedt door de daartoe bevoegde burgerlijke autoriteit krachtens een met het bewijs van rechtskracht voorzien gelegaliseerd afschrift van het vonnis, waarbij een gelegaliseerd afschrift van de machtiging tot uitvoering (Bestätigungsorder) moet gevoegd zijn. Het bewijs van rechtskracht en de legaliseeringen geschieden door den gerechtsheer.

een ander toebehoort? Ik zou meenen, dat men hem daaraan wel degelijk schuldig zou verklaren, hoewel het voorwerp, dat men voor zich heeft, niet onbruikbaar, niet beschadigd, niet vernield is. Waarom? Omdat men zal zeggen, dat het voorwerp onbruikbaar, beschadigd of vernield geweest is en men niet den eisch zal stellen, dat, om te kunnen zeggen, dat een voorwerp onbruikbaar gemaakt, beschadigd of vernield is, dat voorwerp nooit meer in bruikbaren of onbeschadigden staat kan worden teruggebracht (1). Ook met den toestand, waarin het voorwerp verkeert op het oogenblik der berechting, mag geen rekening worden gehouden, anders zouden de meerdere of mindere snelheid der berechting, de meerdere of mindere moeielijkheid van het herstellen van het voorwerp en de meerdere of mindere vlugheid, waarmede zulks geschiedt, van invloed worden op de qualificatie, aan de door den dader begane feiten te geven.

Waarom zoude het nu wel gewaagd zijn het begrip „wegmaken" toepasselijk te verklaren op een voorwerp, dat men voor zich heeft, maar niet om het begrip „onbruikbaar maken" toepasselijk te verklaren op een voorwerp, dat men in geheel bruikbaren staat voor zich heeft? Even goed als men kan spreken van een voorwerp, dat onbruikbaar geweest is, kan men spreken van een voorwerp, dat weg(-gemaakt) geweest is. Het begrip wegmaken sluit dit m. i. niet uit. Onder wegmaken is om te beginnen te verstaan de handeling, waardoor een voorwerp geheel en al ophoudt te bestaan, waardoor het wordt vernietigd, b.v. verbranding, oplossing in een vloeistof. Men zal in die gevallen wel meestal zeggen, dat iemand dit of dat heeft verbrand of opgelost b.v. in water, maar het resultaat is dan toch, dat het voorwerp weg is. Natuurlijk is er dan wel iets van over, want in de natuur gaat nu eenmaal niets verloren, maar wat er van over is, is zoo geheel en al veranderd, verkeert in zoo'n geheel anderen toestand, dat er met den besten wil van de wereld het oorspronkelijke voorwerp niet meer uit is te herkennen. Ware dit nu de eenige beteekenis van wegmaken, dan zoude het niet aangaan, het begrip wegmaken toepasselijk te verklaren op een voorwerp, dat men voor zich heeft, maar wegmaken heeft in het gewone dagelijksche spraakgebruik nog een andere beteekenis en wel een, waarin dit begrip m. i. veel meer gebruikt wordt. Men zegt toch ook, dat een voorwerp weg is, wanneer men niet weet waar het is of wanneer men dit wel weet, maar men geen kans ziet de plaats, waar het ligt, te bereiken en er het voorwerp vandaan te halen, bijv. wanneer iemand een voorwerp in zee of in een heel diepen put heeft geworpen. Het voorwerp bestaat in die gevallen nog, maar de rechthebbende kan er niet bij, het voorwerp is buiten zijn bereik gebracht. Ditzelfde kan men echter ook zeggen van een voorwerp, dat door een ander is verstopt op een den rechthebbende onbekende plaats of op een plaats, waar hij niet bij kan komen, wel echter degeen, die het voorwerp daar heeft opgeborgen bijv. een brandkast. In die gevallen zal men evenwel niet zeggen, dat het voorwerp is weggemaakt, want hij die het voorwerp onder zijn bereik heeft, kan het om zoo te zeggen op elk gewild oogenblik toonen. Daarom zal, om te kunnen zeggen, dat een voorwerp is weggemaakt, dat voorwerp gebracht moeten zijn buiten het bereik niet alleen van den rechthebbende, maar ook van derden. Mag men nu echter als eisch stellen, om van wegmaken te kunnen spreken, dat het voorwerp nimmer meer binnen het bereik van den rechthebbende of van derden kan worden gebracht? Mijns

(1) Zie over onbruikbaar maken H. R. 28 Juli 1900, W. 7480. P. v. J. 1900, nº. 61 Rechtspraak en Ned. litteratuur (1910) aant. 1 op art. 198 W. v. Sr.

inziens niet. In vele gevallen zal het zelfs zeer goed mogelijk zijn, het voorwerp weder onder het bereik van den rechthebbende of van anderen te brengen. Somtijds zullen de daartoe aan te wenden middelen vrij eenvoudig kunnen zijn, in andere gevallen moeielijker, soms bijna onuitvoerbaar, terwijl het ook kan voorkomen, dat het menschelijker wijze gesproken, onmogelijk zal zijn de voorwerpen terug te krijgen. Of die middelen zullen worden aangewend zal meestal afhangen van de daaraan verbonden moeielijkheden, soms ook kosten, in verband met de waarde van het weggemaakte voorwerp. Zoo zal wel niemand er aan denken de Zuiderzee droog te maken om een voorwerp van geringe waarde terug te krijgen, maar wel kan ik mij voorstellen, dat iemand om een voorwerp van groote waarde terug te krijgen een diepen vijver laat droogmalen. Maar al worden nu de middelen om het voorwerp terug te krijgen niet aangewend, daarom is het nog niet onmogelijk die middelen aan te wenden en hoewel dus de mogelijkheid om het voorwerp terug te krijgen bestaat, zal, al worden die middelen niet aangewend, wel niemand er aan twijfelen om, in het geval, dat iemand een voorwerp in de Zuiderzee of in een diepen vijver heeft geworpen, te zeggen, dat hij dat voorwerp heeft weggemaakt. Ook het al of niet terugvinden van het voorwerp kan niet van invloed zijn op het al of niet voltooid zijn van het begrip wegmaken. Dan toch zou de voltooiing van dat begrip afhangen van het al of niet instellen van pogingen om het voorwerp terug te krijgen, van de meerdere of mindere geschiktheid der daartoe aangewende middelen en van de meerdere of mindere bekwaamheid en ijver van hen die de middelen aanwenden. Ook het tijdstip der berechting zou dan van invloed worden op de qualificatie door met de berechting al of niet op het resultaat der aangewende middelen te wachten. (1)

Volgens mijne meening zal men dus onder wegmaken moeten verstaan de handeling, waardoor een voorwerp geheel en al ophoudt te bestaan of buiten het bereik niet alleen van den rechthebbende, maar ook van derden, wordt gebracht en mag in dit laatste geval niet worden geëischt, dat het voorwerp nimmer meer onder het bereik van den rechthebbende of van derden kan worden gebracht en ook kan het weder terug krijgen van het voorwerp op de voltooiing dier handeling geen invloed hebben. Wellicht zal men mij tegenvoeren, dat dan het begrip wegmaken vrij ruim is, maar dit geldt evenzeer voor beschadigen, vernielen en onbruikbaar maken. Maar evenmin als iedere beschadiging, vernieling of onbruikbaarmaking van een voorwerp strafrechtelijk wordt vervolgd, bijv. het beschadigen, vernielen of onbruikbaar maken van een lucifersdoosje, een velletje postpapier en dergelijke voorwerpen, behoeft iedere wegmaking van een voorwerp strafrechtelijk te worden vervolgd. Ook daarbij zal men rekening kunnen houden met de waarde van het voorwerp, den aard der middelen, welke moeten worden aangewend om het terug te krijgen en de plaats waar het is terecht gekomen. Oorspronkelijk was het wegmaken van een voorwerp in het geheel niet strafbaar gesteld; nu het begrip echter in art. 350 W. v. Sr. is opgenomen en de wet van het begrip wegmaken geen authentieke interpretatie geeft, bestaat er mijns inziens geen enkele reden, dat begrip niet op te vatten volgens het dagelijksche spraakgebruik, al zal daardoor veel onder het artikel kunnen worden gebracht, waarvan

(1) Ik herinner mij dat in de praktijk soms eenige dagen gewacht werd met het verleenen van rechtsingang, ten einde de resultaten van de aangewende middelen af te wachten, om in verband met die resultaten de beschuldiging op te stellen.

de noodzakelijkheid, dat het gestraft wordt, niet wordt gevoeld. Men mag hier echter rekenen op het gezonde oordeel van hen, die een vervolging hebben in te stellen.

Uit de gewisselde stukken is aangaande de beteekenis, welke aan het begrip wegmaken is te hechten, niet veel af te leiden. In art. 379 van het O. R. O. werd wegmaken niet vermeld; de eerste alinea van het artikel luidde: „Hij die opzettelijk en wederrechtelijk eenig goed dat geheel of „ten deele aan een ander toebehoort, vernielt of beschadigt, wordt gestraft" enz. Art. 381 bepaalde verder: „Poging tot de in de artikelen 379 en 380 „omschreven misdrijven is niet strafbaar." De commissie van rapporteurs uit de 2e Kamer, na in haar verslag o. a. betoogd te hebben, dat het wenschelijk was ook onbruikbaar maken in art. 379 op te nemen, gaat dan aldus verder: „Voorts verdient vermeld te worden *wegmaakt*, dat met „de andere feiten op eene lijn staat en toch er niet altijd onder begrepen „is; men denke bijv. aan het laten vliegen van kostbare vogels." Ook oordeelde de commissie, dat art. 381 behoorde te vervallen, omdat men zich menig geval kon denken, waarin het zeer wenschelijk is ook de poging te straffen. De Regeering deelde in haar schriftelijk antwoord op het verslag mede, dat in art. 379 waren ingevoegd: „onbruikbaar maakt of „wegmaakt" en art. 381 was vervallen (1). Wat onder wegmaken was te verstaan werd noch door de commissie, noch door de Regeering nader aangeduid; men vond het begrip blijkbaar voldoende duidelijk. Alleen valt uit het door de commissie gegeven voorbeeld m. i. af te leiden, dat zij daarbij het oog had op gevallen, waarin het verdwenen goed bijna zeker niet meer terecht zoude komen. Maar nog geheel afgescheiden van de vraag in hoeverre eene door de Regeering, Commissie van rapporteurs of een lid der Kamer, tijdens de behandeling van een wet, gegeven omschrijving van een bepaald begrip van invloed kan zijn op de verklaring der wet, zal toch zeker aan één enkel op zich zelf staand voorbeeld voor de bepaling van een zeker begrip geen andere beteekenis mogen worden toegekend, dan dat naar het oordeel van hem, die het voorbeeld gaf, dat voorbeeld ook onder dat begrip valt. Uit het gegeven voorbeeld blijkt bovendien volstrekt nog niet, of de commissie van oordeel zou zijn, dat, wanneer de vogels enkele dagen later werden teruggevangen of teruggebracht, wat bijv. bij duiven zeer goed mogelijk is, wanneer zij naar een til zijn gevlogen, welks eigenaar weet, wiens eigendom de vogels zijn, er in dat geval slechts sprake zoude zijn van poging tot wegmaken. Welke waarde men dan ook in het algemeen aan de gewisselde stukken wil hechten ter verklaring van een in de wet voorkomend begrip, men zal mij wel willen toegeven, dat zij ons in dit geval niet verder brengen. Ook in andere artikelen van het W. v. Sr. (2) komt de uitdrukking wegmaakt voor, maar in de toelichting tot of bij de behandeling van die artikelen werd het begrip wegmaken evenmin nader omschreven.

Hoe staat het nu met de jurisprudentie tegenover de vraag of het

---

(1) Zie Smidt 2e druk. deel III, blz. 36—39.

(2) Zie de artikelen 151, 189 2°, 200, 373 1e lid en 374 2e. In enkele dezer artikelen komt naast wegmaakt ook voor vernietigt. Ik zoude meenen, dat zulks overbodig is omdat vernietigen onder wegmaken is begrepen. Ware dit niet zoo, dan zou in art. 350 het mindere (beschadigen, vernielen) wel, het meerdere (vernietigen) niet strafbaar zijn.

Ook in art. 361 komt het begrip wegmaken voor; tevens komt in dat artikel, evenals in art. 359, het begrip verduisteren voor, waarmede eveneens wegmaken wordt bedoeld. Zie hieromtrent Mr. T. J. Noyon, Het Wetboek van Strafrecht verklaard, deel III, blz. 270, 2e druk.

terug vinden der weggemaakte voorwerpen tengevolge heeft, dat niet schuldig verklaard mag worden aan het voltooide misdrijf van art. 350 W. v. Sr., maar in dat geval schuldigverklaring moet volgen aan poging tot dat misdrijf? Onder de beslissingen der burgerlijke rechtscolleges heb ik dienaangaande niets kunnen vinden (1), wel daarentegen in die van het H. M. G. De jurisprudentie van het H. M. G. is echter niet altijd dezelfde geweest. Tot 1904 oordeelde het Hof, dat, wanneer voorwerpen in het water waren geworpen en gezonken, maar daarna, bijv. door er naar te dreggen, weder te voorschijn waren gebracht, er slechts sprake kon zijn van poging tot wegmaken. Ik kan hiervoor slechts verwijzen naar de Sententie van 24 October 1902 (opgenomen in Mil. Jurisprudentie deel I nº. 16) daar verdere uitspraken, voor zoover mij bekend, niet werden gepubliceerd; maar wel herinner ik mij dat tot 1904 de Zeekrijgsraad aan boord Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord dezelfde leer toepaste, zoo ook in het vonnis van 10 Maart 1904, waarbij een marinier, die een aantal voorwerpen in de haven van het Nieuwediep had geworpen en van welke voorwerpen er enkelen door dreggen weder waren opgehaald, ter zake van zijne handelingen ten opzichte van laatstvermelde voorwerpen, werd schuldig verklaard aan poging tot wegmaken. Het H. M. G. vernietigde evenwel dit vonnis en overwoog in zijne Sententie van 18 April 1904 (Mil. Jur. deel II nº. 57): „dat toch het voornemen van beklaagde om die voor„werpen weg te maken, geheel was ten uitvoer gelegd, toen hij die in de „diepe haven van het Nieuwediep had geworpen, waar zij, niet zichtbaar „noch met gewone handgrepen bereikbaar, aan de natuurlijke werking „van het water en de gesteldheid van den bodem waren overgelaten;

„dat immers om een voorwerp weg te maken, niet noodig is dat het „voor goed weg en nooit weder terug is te krijgen, maar voldoende dat „het buiten het bereik van den rechthebbende is gebracht en overgeleverd „aan natuurkrachten, welke deze niet beheerschen kan;

„dat daardoor, indien het wegmaken opzettelijk en wederrechtelijk is „geschied, het misdrijf is voltooid en daarin geen verandering wordt „gebracht door de toevallige omstandigheid, dat het weggemaakte voor„werp (door het aanwenden van buitengewone middelen) alsnog wordt „gevonden, en onder het bereik van den rechthebbende gebracht.''

Eenigen tijd later vernietigde het Hof een vonnis van den Zeekrijgsraad te Hellevoetsluis, gewezen in een soortgelijke zaak. In zijne Sententie van 2 September 1904 overwoog het Hof: „dat beklaagde, door die hem niet „toebehoorende goederen in de marinehaven te Hellevoetsluis te werpen, „volledig uitvoering heeft gegeven aan zijn opzet om die goederen weder„rechtelijk weg te maken en hij ze ook geheel heeft weggemaakt, daar zij, „onder water op den weeken bodem neerkomende, aan het bereik van den „rechthebbende waren onttrokken en deze niet met zekerheid ze weder „onder zijn bereik kon brengen, zoodat het misdrijf van opzettelijk en „wederrechtelijk wegmaken van eens anders goed was voltooid en daarin „geen verandering werd gebracht door de toevallige omstandigheid dat de „pogingen, om de weggemaakte goederen door dreggen weder aan het „licht te brengen, gunstig gevolg hebben gehad'' (M. R. T. deel II blz. 87).

Verdere beslissingen omtrent dit punt zijn mij niet bekend, maar ik meen, dat de Krijgsraden, althans bij de Zeemacht, tot nu toe de latere

(1) Geraadpleegd werd: Het Wetboek van Strafrecht. Rechtspraak en Nederlandsche litteratuur systematisch geordend door de Hoogleeraren in het Strafrecht (1910) en het overzicht der rechtspraak in deel XXI, T. v. Sr.

leer van het Hof hebben toegepast. Wij mogen dus wel aannemen, dat volgens de jurisprudentie van de militaire rechtscolleges er geen bezwaar tegen bestaat het begrip wegmaken toepasselijk te verklaren op een voorwerp, dat men op het oogenblik der berechting voor zich kan hebben. Uit de beide hier medegedeelde sententies af te leiden, wat volgens het H. M. G. de juiste omschrijving van het begrip wegmaken is, komt mij onjuist voor. Het Hof toch behoefde een dergelijke omschrijving niet te geven, maar was alleen geroepen voor twee concrete gevallen te beslissen of zij onder het begrip wegmaken vielen.

Ten slotte een opmerking naar aanleiding van het vonnis, gewezen door den Zeekrijgsraad aan boord Hr. Ms. pantserschip „Tromp", eveneens opgenomen in dezen jaargang van dit tijdschrift (blz. 194 vlg.). Ik meen, dat men zich met het vorenstaande zal kunnen vereenigen, zonder daarom nog het laatstvermelde vonnis onjuist te moeten noemen. De beklaagde in die zaak wierp de voorwerpen over boord, terwijl een bemande vlet in de nabijheid lag van de plaats, waar die voorwerpen neerkwamen, de bemanning der vlet een en ander zag gebeuren en zij om zoo te zeggen de handen maar had uit te steken om de voorwerpen, die bleven drijven, te grijpen. Men kan m. i. dan gerust zeggen, dat die voorwerpen niet buiten het bereik van den rechthebbende en van derden zijn geweest. Het geval staat bijna gelijk met dat, waarin de voorwerpen in de vlet zelf zouden zijn neergekomen. In de zaak, welke de Krijgsraad aan boord Hr. Ms. pantserdekschip „Friesland" te beoordeelen had, waren de omstandigheden, waaronder het overboord werpen plaats had, anders. Dáár gebeurde het des avonds in het donker, zonder dat iemand anders dan de beide beklaagden en een getuige, die zijn mond hield, er iets van zag en zonder dat iemand in de onmiddellijke nabijheid was van de plaats, waar het voorwerp terecht kwam en het dadelijk kon grijpen. Eerst ongeveer een half uur later werd het voorwerp ontdekt en door een vlet opgepikt. Onder die omstandigheden meen ik, dat men gerust kan zeggen, dat het voorwerp een tijd buiten het bereik van den rechthebbende en ook van derden is geweest, dus weg geweest is, zij het dan ook maar een half uur. Zoude iemand het vreemd hebben gevonden, dat de korporaal, wanneer hij in dien tijd zijn kooi had willen ophangen en haar niet meer gevonden had, gerapporteeed had, dat zijn kooi weg was? Ik meen zulks te mogen betwijfelen. Dat een geval als dit laatste tot de grensgevallen behoort, kan door mij wel worden toegegeven.

Misschien zal men mijne omschrijving van het begrip wegmaken niet geheel juist achten en de voorkeur geven aan de door Mr. Noyon in aant. 1 op art. 350 W. v. Sr. gegeven omschrijving van dat begrip, aldus luidende: „wegmaken is de handeling tengevolge waarvan eenig goed „zonder vernield of op zich zelf onbruikbaar gemaakt te worden òf niet „meer bestaat òf voor den rechthebbende niet meer te verkrijgen is." (1) Naar mijne bescheiden meening valt onder die omschrijving echter ook verstoppen of verbergen van een voorwerp, tenzij men de woorden „niet meer te verkrijgen is" in dien zin moet opvatten, dat het voor den rechthebbende menschelijker wijze gesproken niet meer mogelijk is, het goed

(1) Mr. T. J. Noyon. Het Wetboek van Strafrecht verklaard, deel III blz. 253 2de druk. In aant. 2 op art. 151 (deel II blz. 192) zegt Mr. Noyon: wegmaken doelt op doen verdwijnen, vernietigen, hetzij geheel bijv. door verbranden, hetzij ten deele door uiteennemen, stuk maken, zoodat het overgeblevene geen lijk meer vormt.

weer terug te krijgen, wat bijv. gezegd kan worden van een voorwerp, dat in zee is geworpen of van vogels, die men heeft laten vliegen. In dat geval komt de omschrijving mij echter te eng voor en niet in overeenstemming met het spraakgebruik. Volgens VAN DALE (1) beteekent wegmaken: doen verdwijnen, zoek maken, doen verloren gaan en volgens KUIPERS (2): maken dat iets er niet meer is, doen verdwijnen, zoek brengen (3). Welke omschrijving de meest juiste geacht moet worden, laat ik gaarne aan meer bevoegden over; het vaststellen van het juiste begrip van wegmaken, was niet mijn eigenlijke doel. Wel echter heb ik willen aannemelijk maken, dat aan de verklaring, dat de handeling van wegmaken voltooid is, niet in den weg staat de omstandigheid, dat men op het oogenblik der beoordeeling van de gepleegde handelingen, het voorwerp voor zich heeft of kan hebben. Moge dit mij, althans gedeeltelijk, gelukt zijn, opdat worde voorkomen, dat van twee personen, die onder gelijke omstandigheden een of ander voorwerp hebben overboord geworpen, welk voorwerp vóór de berechting weder werd opgevischt, de een aan het voltooide misdrijf van art. 350 W. v. Sr. wordt schuldig verklaard, de ander aan poging daartoe.

AMSTERDAM, Februari 1911.

P. A. KEMPEN,

Off. v. Adm. der 2e kl. K. M.

Met zéér veel waardeering plaatst de redactie deze bijdrage van den geachten inzender. Met allen eerbied voor zijne meening, die steun vindt in de aangehaalde sententiën van het H. M. G. hof, komt het haar voor dat in de besproken zaak, waarin eene kooi, *waarschijnlijk een paar minuten* na het overboord-gooien, gezien en (onbeschadigd) drijvende opgevischt wordt, aanleiding ware om zelfs een grensgeval van het voltooide strafbaar feit van art. 350 Sr. niet aanwezig te achten doch van poging daartoe te beschuldigen, dan wel rechtsingang achterwege te laten en art. 28 Krt. toe te passen. Dit korte wederwoord moge niet worden beschouwd als anti-kritiek. Om deze te leveren zou de redactie over meer tijd moeten beschikken, terwijl zij, gegeven de rekbaarheid van het begrip wegmaken en de duisternis waarin de wet*gever* ons gelaten heeft op dit punt, daarvan ook weinig nut verwacht.

(Red. M. R. T.).

---

(1) VAN DALE'S Groot Woordenboek der Nederlandsche taal 4e druk blz. 1867.
(2) R. K. KUIPERS. Geïllustreerd Woordenboek der Nederlandsche taal, blz. 1419.
(3) Het Woordenboek der Nederlandsche taal bewerkt door M. DE VRIES, L. A. TE WINKEL e. a. is nog niet tot de letter W genaderd.

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 19 Februari 1909.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Overtredingen der jachtwet.

Beklaagde werd des nachts op eens anders grond jagende gevonden met een dubbelloops-jachtgeweer en een brandende carbid-lantaarn, zonder daartoe betrekkelijke acte en zonder schriftelijk bewijs van den eigenaar of rechthebbende.

De kwalificatie bij het vonnis aan de feiten gegeven was niet geheel juist, terwijl de Krijgsraad had verzuimd, de verbeurdverklaring en vernietiging van de carbid-lantaarn uit te spreken en te bevelen, gelijk art. 45 sub d en art. 47 der jachtwet bepalen.

Het H. M. G. vernietigt het vonnis van den Krijgsraad, verklaart beklaagde schuldig aan:

1°. jagen zonder voorzien te zijn van eene daartoe betrekkelijke akte;

2°. bejagen van eens anders grond zonder voorzien te zijn van een schriftelijk bewijs van den eigenaar of rechthebbende,

zijnde deze overtredingen begaan des nachts;

3°. opsporen van wild door middel van kunstlicht;

veroordeelt hem tot twee geldboeten ieder van drie gulden subsidiair voor iedere overtreding vijf dagen hechtenis, met verbeurdverklaring van het geweer en de carbid-lantaarn en beveelt de vernietiging van die lantaarn.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 8sten Januari 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, den 18den December

1908 gewezen in de zaak tegen Z., oud 20 jaren, geboren te Huibergen, milicien-soldaat bij het 3de Regiment Infanterie, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 1, 2, 40, 41, 44, 45 en 47 der Wet tot regeling van de jacht en visscherij van 13 Juni 1857 (*Staatsblad* nº. 87), 9, 10 nº. 14, en 11 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64), 23 en 56 van het Wetboek van Strafrecht, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 191), 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: het zonder de daartoe betrekkelijke acte en zonder schriftelijk bewijs van vergunning van den eigenaar of rechthebbende des nachts bejagen van eens anders grond, en veroordeeld tot twee geldboeten, elk van vijf gulden, met bepaling dat die boeten, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, zullen worden vervangen ieder door vijf dagen hechtenis, met verbeurdverklaring van het geweer ten behoeve van 's Rijks schatkist, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiskaal, met betoog:

dat voorschreven vonnis berust op de volgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden:

dat beklaagde in den nacht van 22 op 23 November 1908 te circa 12½ uur te Huibergen, ter plaatse genaamd „de Wolf" in jagende houding met een dubbelloops schietgeweer heeft geloopen en geschoten in het jachtveld buiten openbare wegen en voetpaden op een perceel land, toebehoorende aan de broeders van het instituut „Klooster" te Huibergen, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, zulks terwijl hij het wild door middel van een brandende carbid-lantaarn opspoorde en niet was voorzien van eene jachtacte, consent of buitengewone machtiging, noch van een daartoe betrekkelijk schriftelijk bewijs van vergunning, huur of pacht van den eigenaar of rechthebbende;

dat de aan de bewezen strafbare feiten gegeven qualificatie onvolledig is;

dat zij behoort te luiden: „zonder daartoe betrekkelijke acte en zonder schriftelijk bewijs van den eigenaar of rechthebbende, des nachts met behulp van kunstlicht, bejagen van eens anders grond";

dat ook de carbid-lantaarn, gebruikt voor het verschaffen van dat kunstlicht, ten behoeve van 's Rijks schatkist verbeurd verklaard en derzelver vernieling bevolen had moeten zijn;

verzocht en bij Resolutie van den 15den Januari 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, voor wat de aan de bewezen strafbare feiten gegeven qualificatie, het niet ten behoeve van 's Rijks schatkist verbeurd verklaren van het voorwerp gebruikt voor het verschaffen van het kunstlicht en het niet bevelen van deszelfs vernieling betreft, en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling tevens van de artikelen 15*bis*, 41*bis* en 45*d* der Jachtwet, zal worden schuldig verklaard aan: „Zonder daartoe betrekkelijke acte en „zonder schriftelijk bewijs van den eigenaar of rechthebbende, des nachts „met behulp van kunstlicht, bejagen van eens anders grond"; voorts dat ten behoeve van 's Rijks schatkist de carbid-lantaarn, gebruikt voor het verschaffen van kunstlicht, verbeurd verklaard en derzelver vernieling bevolen zal worden, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der

Justitie en die van den processe in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve ter eenre

en

genoemden Z., gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring van wege den gedaagde ter rolle gedaan dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring door den impetrant en eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat de beklaagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan ter zake dat hij in den nacht van 22 op 23 November 1908, omstreeks 12½ uur, te Huibergen, ter plaatse genaamd „de Wolf", in jagende houding met een dubbelloops schietgeweer heeft geloopen en geschoten in het jachtveld buiten openbare wegen en voetpaden op een perceel land, toebehoorende aan de Broeders van het instituut „Klooster" te Huibergen, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde, zulks terwijl hij het wild door middel van eene brandende carbid-lantaarn opspoorde en niet was voorzien van een jacht-acte, consent of buitengewone machtiging noch van een daartoe betrekkelijk schriftelijk bewijs van vergunning, huur of pacht van den eigenaar of van den rechthebbende.

Overwegende dat het vonnis van den Krijgsraad behoort te worden vernietigd aangezien in dat vonnis bij de vermelding van den inhoud van het proces-verbaal, hetwelk aangenomen is als bewijsmiddel van hetgeen aan den beklaagde is telast gelegd, verzuimd is aan te geven het tijdstip waarop de overtredingen hebben plaats gehad, terwijl voorts in dat vonnis de qualificatie aan de bewezen strafbare feiten gegeven, is onvolledig en bij dat vonnis niet alleen het in beslag genomen geweer maar ook de in beslag genomen carbid-lantaarn overeenkomstig de artikelen 4 en 5 van de Wet van 14 Juli 1904 houdende wijziging der Jachtwet (*Staatsblad* n°. 148), had behooren te zijn verbeurd verklaard met bevel dat die lantaarn zal worden vernield (zijnde zulks niet twee straffen van verbeurdverklaring maar slechts ééne straf van verbeurdverklaring van twee wegens jachtovertreding in beslag genomen voorwerpen).

Overwegende dat de beklaagde bij den Krijgsraad heeft ontkend zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen hem is telast gelegd.

Overwegende dat P. G. B., rijksveldwachter te Woensdrecht, G. VAN L., onbezoldigd rijksveldwachter te Huibergen en G. D., onbezoldigd rijksveldwachter te Ossendrecht, in een door hen 25 November 1908 op den ambtseed opgemaakt proces-verbaal hebben verklaard dat zij in den nacht van 22 op 23 November 1908 omstreeks 12½ uur, op surveillance zijnde in het jachtveld ter plaatse genaamd „de Wolf" onder de gemeente Huibergen, aldaar hebben gezien buiten openbare wegen en voetpaden op een aldaar gelegen perceel land, in eigendom toebehoorende aan de Broeders van het instituut „Klooster" te Huibergen, een zoogenaamden lichtbak, brandend kunstlicht (carbid-lantaarn), welke door één persoon werd gedragen; dat zij zich onmiddellijk derwaarts hebben begeven en naderbij

gekomen, hebben gezien dat de persoon, die het brandende kunstlicht droeg, tevens in het bezit was van een dubbelloops schietgeweer, daarmede in jagende houding liep over gemeld perceel land en met dat schietgeweer schoot, zoodoende door middel van kunstlicht en met een geladen schietgeweer gemeld perceel land afdreef met het doel wild of schadelijk gedierte op te sporen en te bemachtigen; dat zij gemelden persoon hebben vastgegrepen, die zij toen herkenden als genaamd te zijn Z., milicien-soldaat bij het 3de Regiment Infanterie, in garnizoen te Bergen op Zoom; dat deze, die in burgerkleeding gekleed was, aan hen, desgevraagd, heeft verklaard niet voorzien te zijn van eene jacht-acte, consent of buitengewone machtiging, evenmin van eene schriftelijke vergunning van bovengemelde eigenaren om op gemeld perceel land te mogen jagen; dat zij het schietgeweer en de carbid-lantaarn, die de beklaagde bij zich had, hebben in beslag genomen en dat zij aan den beklaagde hebben aangezegd proces-verbaal te zullen opmaken van de door hem begane jachtovertredingen.

Overwegende dat de rijksveldwachter B. voormeld op 12 December 1908 bij den kantonrechter te Bergen op Zoom als getuige onder eede dezelfde verklaringen heeft afgelegd als in het bovengemelde proces-verbaal zijn opgegeven;

Overwegende dat hetgeen aan den beklaagde is telast gelegd, evenals diens schuld daaraan, wettig en overtuigend is bewezen door voormeld op den ambtseed opgemaakt proces-verbaal van den rijksveldwachter B. en de onbezoldigde rijksveldwachters VAN L. en D., met dien verstande dat bewezen is dat het perceel land, waarop de beklaagde heeft gejaagd, en door middel van kunstlicht wild heeft opgespoord, toebehoort aan de Broeders van het instituut „Klooster" te Huibergen.

Gezien de artikelen 117 der Militiewet 1901, 1, 2, 15*bis*, 40, 41, 41*bis*, 44, 45 en 47 van de Wet van 13 Juni 1857 (*Staatsblad* n°. 87) tot regeling van de Jacht en Visscherij, de Wet van 14 Juli 1904 (*Staatsblad* n°. 148) houdende wijziging der Jachtwet, de artikelen 9, 10 n°. 14, en 11 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 23 van het Wetboek van Strafrecht, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande.

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, 18 December 1908 in de zaak tegen Z. gewezen.

Verklaart wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan den beklaagde is telast gelegd.

Verklaart den beklaagde deswege schuldig aan de overtredingen van:

1°. jagen zonder voorzien te zijn van eene daartoe betrekkelijke acte;

2°. bejagen van eens anders grond zonder voorzien te zijn van een schriftelijk bewijs van den eigenaar of rechthebbende,

zijnde deze overtredingen begaan des nachts;

3°. opsporen van wild door middel van kunstlicht.

Veroordeelt hem te dier zake tot twee geldboeten ieder van drie gulden;

Bepaalt dat ieder van die boeten, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag waarop deze rechterlijke uitspraak kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door hechtenis voor den tijd van vijf dagen.

Verklaart ten behoeve van 's Rijks schatkist verbeurd het in beslag genomen geweer en de in beslag genomen carbid-lantaarn, gebruikt voor het verschaffen van kunstlicht.

Beveelt dat de carbid-lantaarn zal worden vernield.
Veroordeelt den beklaagde in de kosten in eersten aanleg en in hooger beroep.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 16 Maart 1909.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. F. A. C. Schröder.

Beklaagden zijn door den Krijgsraad te 's Gravenhage schuldig verklaard aan diefstal met braak door twee of meer vereenigde personen, ten aanzien van beklaagde A. gepleegd door een ambtenaar, die daardoor een bijzonderen ambtsplicht schond.
Het H. M. G. spreekt hen in hooger beroep vrij.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

A., oud 21 jaar, geboren te Amsterdam, en
B., oud 25 jaar, geboren te Teteringen,
beiden sergeant bij het 4de Regiment Infanterie, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, gewezen den 9den Januari 1909, met aanhaling van art. 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1 en 13 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27, 44, 84, 91, 310, 311 4° en 5°, van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zijn schuldig verklaard aan diefstal door twee of meer vereenigde personen, waarbij de schuldigen het weg te nemen goed onder hun bereik hebben gebracht door middel van verbreking, ten aanzien van beklaagde A., gepleegd door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbaar feit een bijzonderen ambtsplicht heeft geschonden, en veroordeeld beklaagde A. tot eene gevangenisstraf van drie maanden en beklaagde B. tot eene gevangenisstraf van twee maanden, beiden met degradatie en mitsdien terugbrenging tot den stand van soldaat, met bepaling dat de tijd, na het eerste verhoor der beklaagden in de residentie van den Krijgsraad op 30 December 1908 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;
welk vonnis aan het Hof ter herziening toegezonden, ten aanzien van

den mede in de zaak betrokken persoon van C., sergeant bij het 4de Regiment Infanterie, den 19den Januari 1909, voor zooveel dezen beklaagde betreft, met 's Hofs goedkeuring is bekrachtigd;

van welk vonnis beklaagden zich hebben beroepen op het Hof, alzoo impetranten van mandament van appel en eischers ter eenre, voor wie bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat appellanten blijven volharden bij hunne ontkenning zich aan het hun te laste gelegde te hebben schuldig gemaakt en het bewijs hunner schuld daaraan evenmin bewezen is;

dat het vonnis van den Krijgsraad overweegt, dat de overtuiging bestaat, dat de wegneming van de medaille in gemeen overleg plaats vond;

dat in aansluiting daaraan afspraak is gemaakt naar Rotterdam te gaan, om die medaille te verkoopen; dat in 't koffiehuis van D. aldaar is gewacht tot die verkoop zou zijn tot stand gekomen en dat, na de verdeeling van de opbrengst, beide beklaagden er geen belang bij hadden langer te blijven;

dat deze feiten echter onjuist zijn, wat appellanten meenen te kunnen aantoonen, zoo door het reeds ten processe vastgestelde als door de verklaring van een getuige, wiens verhoor appellanten, indien zij zich omtrent zijn naam en woonplaats zullen vergewist hebben, aan het Hof zullen verzoeken;

dat vastgesteld is en zal worden, dat appellanten des avonds te elf uur daarop, vóór het feit plaats vond, reeds hadden afgesproken dat zij den volgenden dag naar Rotterdam zouden gaan en de reis daarheen dus geen aanwijzing kan bevatten om de schuld van appellanten vast te stellen;

dat immers het geïncrimineerde zou plaats gevonden hebben omstreeks 8 uur in den morgen en milicien T. reeds om 5 uur in de onderofficierscantine behoorde dienst te doen, zoodat appellanten, indien zij te voren een plan om de medaille weg te nemen hadden beraamd, konden en moesten veronderstellen, dat om 8 uur deze milicien in de cantine aanwezig was;

dat hieruit valt af te leiden, dat het plan om naar Rotterdam te gaan, vaststond voor er sprake was de medaille weg te nemen en dit met het ontvreemden geen verband kan houden;

dat, indien deze aanwijzing geëlimineerd is, er niet genoegzaam bewijs aanwezig kan zijn om eene veroordeeling te doen volgen;

dat immers niets meer is bewezen dan dat appellanten, gedurende de 12 uren waarbinnen de medaille moet gestolen zijn, 10 minuten in het lokaal aanwezig zijn geweest, en dit wel op een tijd, dat zij moesten vermoeden, dat meerdere personen aldaar konden binnenkomen en de bediende T. behoorde aanwezig te zijn; en dat tevens de lijst, waarin de medaille hing, geopend is met een mes, dat bij het eten van haring gebruikt is, terwijl niet vaststaat dat in het tijdsverloop van Zaterdagavond tot Zondagmiddag geen andere personen haring gegeten hebben;

dat deze twee aanwijzingen geen veroordeeling van appellanten rechtvaardigen, vooral niet omdat de medebeklaagde C. na de ontdekking van het misdrijf en zijne arrestatie, er belang bij had appellanten van medeplichtigheid te beschuldigen;

dat de verklaring van dezen mede-beklaagde ook in ander opzicht onjuist is, daar hij heeft medegedeeld, dat appellant A. dien avond geldgebrek had, terwijl bovenbedoelde persoon zal kunnen getuigen, dat hij toen meer dan vijf gulden bij zich had;

dat, zooals gezegd, de medebeklaagde C. verklaard heeft dat de afspraak om naar Rotterdam te gaan reeds gemaakt was voor er sprake van het plegen van het misdrijf was en om deze reden reeds de reis daarheen als

aanwijzing moet vervallen, toch daarenboven nog moet worden opgemerkt, dat in het systeem van appellanten, die C. het geld gedurende korten tijd zouden hebben toevertrouwd, daar deze alleen, zooals D. verklaard heeft, het gestolen voorwerp verkocht heeft en de geheele opbrengst alleen in zijn bezit kreeg, de reis naar Rotterdam achterwege zou zijn gebleven, daar C. hun evengoed des Maandags als des Zondags het hun toekomend aandeel kon overhandigen, kunnende zij immers begrijpen, dat de gemeenschappelijke reis, indien zij het misdrijf gepleegd hadden en zij daarvan verdacht werden, te hunnen nadeele zou worden aangemerkt;

en is geconcludeerd tot vernietiging van het vonnis waarvan appel, in zooverre dit de twee appellanten betreft en hun vrij te spreken van de hun telast gelegde feiten, kosten rechtens,

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 19den Januari 1909 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op hetgeen de appellanten bij hunne verhooren voor het Hof hebben in 't midden gebracht.

Gehoord de pleidooien.

Gezien de processtukken.

Overwegende dat de beklaagden voor den Krijgsraad hebben terechtgestaan ter zake dat zij op 15 November 1908 des voormiddags omstreeks 7½ uur te Delft te zamen en in vereeniging met elkander en met den sergeant bij het 4de Regiment Infanterie C. uit de cantine der onderofficieren hebben weggenomen met het oogmerk van wederrechtelijke toeeigening, eene gouden medaille, waarop gesteld aan den eenen kant: „Leidsche Studentenvereeniging Pro Patria", met in het midden een bundel van vijf pijlen in band waarop V. C. F., aan de andere zijde: „7—10 Juni 1880 Corpswedstrijd leger 1e prijs met 235 punten", welke medaille toebehoorde aan het 4de Regiment Infanterie, althans aan een ander dan aan hen, beklaagden, of aan voornoemden C., en wel na het lijstje, waarin die medaille was geplaatst, te hebben verbroken, hebbende beklaagde A. het feit gepleegd, terwijl hij als geëmployeerde bij die cantine werkzaam was;

Overwegende dat de beklaagden in hooger beroep bij het Hof, evenals in eersten aanleg bij den Krijgsraad hebben ontkend zich te hebben schuldig gemaakt aan hetgeen aan hen is te laste gelegd;

Overwegende dat *welke ernstige bezwaren ook tegen de beklaagden mogen zijn gerezen* (1) door de bij den Krijgsraad onder eede afgelegde verklaringen van de getuigen L. J. T., milicien bij de Infanterie te Delft, T. S., sergeant bij de Infanterie te Delft, H. P. V., milicien-korporaal bij de Infanterie te Delft, F. Ph. L. R., sergeant bij de Infanterie te Delft, H. N. B., houder van een huis van verkoop met recht van wederinkoop te Rotterdam, P. D., koffiehuishouder te Rotterdam en A. H. van A. de V., kapitein bij de Infanterie te Delft, het Hof echter *niet* (1) door wettige bewijsmiddelen *de overtuiging heeft bekomen* (1) dat de beklaagden het feit, hetwelk aan hen is telast gelegd, hebben bedreven;

(1) Cursiveering van ons. (Red.)

Gezien artikel 181 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Vernietigt het vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, 9 Januari 1909 in de zaak tegen A., B. en C. gewezen, voor zoover daarbij wettig en overtuigend bewezen is verklaard, hetgeen aan A. en B. voornoemd is te laste gelegd, deze zijn schuldig verklaard aan: „diefstal door twee of meer vereenigde personen, „waarbij de schuldigen het weg te nemen goed onder hun bereik hebben „gebracht door middel van verbreking" ten aanzien van A. gepleegd, „door een ambtenaar, die bij het begaan van het strafbaar feit een bijzonderen ambtsplicht heeft geschonden", en deswege zijn veroordeeld A. tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden met aftrek sedert 30 December 1908 van den tijd door den beklaagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht en degradatie door terugbrenging tot den stand van soldaat en B. tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden, met aftrek sedert 30 December 1908 van den tijd, door den beklaagde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, en degradatie door terugbrenging tot den stand van soldaat.

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen aan de beklaagden A. en B. is te laste gelegd.

Spreekt hen daarvan vrij.

Gelast hun ontslag uit het arrest waarin zij zich bevinden ter zake van hetgeen aan hen is te laste gelegd.

Bepaalt dat de kosten in eersten aanleg en in hooger beroep zullen worden gedragen door den Staat.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 16 Maart 1909.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. J. Hamburger ADzn.

Het werpen van een klomp naar zijn meerdere in rang, zonder dezen te raken, omdat hij bukte, is **niet** *het met gebaren* **dreigen** *van dien meerdere zooals de Krijgsraad aannam, maar* **het plegen van een daad van geweld.**

Recht doende in hooger beroep overwoog het H. M. G. ook dat beklaagde, na het plegen van vorenstaande daad van geweld, zoodanig opgewonden was dat hij verder alle meerderen, die hem wilden terechtzetten, met één doorgaand opzet heeft bedreigd, zoodat de drie feiten, **verder** *door beklaagde begaan, als ééne voortgezette handeling moeten worden beschouwd, maar dat het opzet om zijn meerdere met woorden en gebaren te dreigen een ander was dan het opzet om tegen zijn meerdere vorenomschreven daad van geweld te plegen en derhalve voor dit feit afzonderlijk moet worden gestraft met militaire gevangenisstraf.*

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

een milicien-huzaar bij het 3de Regiment, oud 20 jaar, geboren te 's Gravenhage, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, gewezen den 30sten Januari 1909, met aanhaling der artikelen 99 en 211 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 4, 10 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64), 117 der Militiewet 1901, 27, 56 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht is schuldig verklaard aan het als soldaat tot tweemaal toe met gebaren en tot tweemaal toe met woorden bedreigen van eenen meerdere in rang, als ééne voortgezette handeling beschouwd, en veroordeeld deswege tot eene militaire detentie van vier maanden met bepaling dat de tijd, na beklaagdes eerste verhoor in de residentie van den Krijgsraad op den 23sten Januari 1909 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven:

dat de beklaagde moet blijven volharden dat hij zich niets van hetgeen hem te laste gelegd is herinnert;

dat hij dronken was en geheel onder den invloed van sterken drank;

dat hij door zijn bijzonder zenuwachtige geaardheid na 't gebruik van sterken drank zich zelf niet meer is;

dat hij in 't gewone doen een altijd gewillige en goedige jongen is (verklaring van huzaar L. en Korporaal M.) maar na 't gebruik van sterken drank is hij gek en een woesteling (verklaring van huzaar M. en L.);

dat hij, nadat hij zijn laarzen en bovenbroek had uitgetrokken, naar bed was gegaan met zijn bovenkleeren aan en dat toen korporaal M., ziende in welken staat hij verkeerde, hem met eenige dekens kwam toedekken;

dat hij eenige dagen na zijn dronkenschap in 't hospitaal heeft gelegen en onder dokters behandeling is geweest;

dat een oppasser in de stallen, dien beklaagde des anderen daags ontmoette, hem — beklaagde — mededeelde wat er geschied was, er bijvoegende dat korporaal v. d. B. hem ook beleedigd had;

dat getuige B. reeds vroeger — in eene andere zaak — tegen hem, beklaagde, verklaringen heeft afgelegd;

dat beklaagde verzoekt dat korporaal M. zal worden opgeroepen om getuigenis af te leggen nopens den staat, waarin beklaagde dien avond verkeerde en hetgeen toen is voorgevallen;

dat korporaal M. ook den naam van dien oppasser kan noemen, wiens naam beklaagde is ontschoten;

dat beklaagde den Hove verzoekt de aandacht te willen schenken aan artikel 5 van het Reglement van Krijgstucht voor het Krijgsvolk te Lande, waarbij den officieren en onderofficieren de verplichting is opgelegd met de zoodanigen, die zich in den drank mochten hebben te buiten gegaan, voorzichtig te handelen en zich met hen in geen woordenwisselingen in te laten, welke verplichting door korporaal v. d. B. is verwaarloosd, hetgeen de aanleiding is geweest van hetgeen dien avond is geschied;

en is geconcludeerd dat het den Hove behage, getuige M. en dien oppasser te hooren en voor het geval het Hof beklaagdes schuld wettig en overtuigend bewezen mocht achten, hem eene lichte straf op te leggen, — en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 9den Februari 1909 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien voor antwoord in appel en eisch à minima bij schrifture ter rolle is betoogd:

dat het vonnis berust op de volgende daarbij aangenomen feiten en omstandigheden:

dat beklaagde te 's Gravenhage op den 26sten December 1908:

A. 1°. opzettelijk met een klomp naar zijn meerdere in rang, korporaal J. v. d. B., heeft geworpen, zonder dezen nochtans te raken;

2°. in dreigende houding, met gebalde vuist, alsof hij dien meerdere wilde slaan, op dien meerdere is toegeloopen;

3°. dien meerdere met woorden heeft gedreigd, door dezen toe te voegen: „als je je mond niet houdt, zal ik je nog wel een paar gaten in je kop slaan";

B. zijn meerdere in rang, wachtmeester J. P. A. v. H., die beklaagde, ter zake van diens gedrag, in arrest wilde stellen, met woorden heeft gedreigd, door hem toe te voegen: „hou je mond dicht of ik bijt je strot dicht";

dat de sub A 1°. te taste gelegde strafbare feiten niet opleveren het als soldaat met gebaren dreigen van een meerdere in rang, doch wèl: „het als soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand plegen van een daad van geweld tegen een meerdere in rang";

en is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, voor wat de qualificatie en den aard der opgelegde straf betreft, en dat alsnog de impetrant en verweerder, met aanhaling tevens der artikelen 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 3 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162), 10 van het Wetboek van Strafrecht, doch met weglating van artikel 10 der evengenoemde wet van 14 November 1879, zal worden schuldig verklaard aan het als soldaat *a.* in tijd van vrede en niet voor den vijand plegen van een daad van geweld tegen een meerdere in rang, *b.* met gebaren en *c.* tot twee malen toe met woorden dreigen van een meerdere in rang, in diens tegenwoordigheid, alles in zóódanig verband staande, dat zij moeten worden beschouwd als ééne voortgezette handeling, en deswege veroordeeld tot vier maanden militaire gevangenisstraf, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, ook wat de toepassing van artikel 27 van het Wetboek van Strafrecht betreft, alsmede veroordeeld in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen de appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan, beschuldigd:

dat hij te 's Gravenhage op den 26sten December 1908:

A. 1°. opzettelijk met een klomp naar zijn meerdere in rang, korporaal J. v. d. B., heeft geworpen zonder dezen nochtans te raken;

2°. in dreigende houding met gebalde vuist, alsof hij dien meerdere wilde slaan, op dien meerdere is toegeloopen;

3°. dien meerdere met woorden heeft gedreigd, door dezen toe te voegen: „als je je mond niet houdt, zal ik je nog wel een paar gaten in je kop slaan";

B. zijn meerdere in rang, wachtmeester J. P. A. van H., die beklaagde ter zake van diens gedrag in arrest wilde stellen, met woorden heeft gedreigd door hem toe te voegen: „hou je mond dicht, of ik bijt je strot dicht".

Overwegende dat de Krijgsraad te recht door de verklaringen der getuigen, waarvan de inhoud in het vonnis is weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklaagde was te last gelegd;

dat echter ten onrechte bij het vonnis het feit in de eerste plaats te last gelegd, door den Krijgsraad is gequalificeerd als het met gebaren dreigen van zijn meerdere in rang, vermits het opnemen van een klomp en het gooien daarmede naar het hoofd van den getuige, korporaal v. d. B., zóó dat deze alleen daardoor niet geraakt werd omdat hij bukte, niet is een eenvoudige bedreiging met een gebaar, maar eene bepaald tegen deze gerichte en gewilde daad van geweld, die haar karakter als zoodanig niet verliest doordat de meerdere, tegen wien zij gericht was, door te bukken, het gevolg van die daad -- nl. dat hij geraakt werd — heeft ontweken;

Overwegende dat wel kan worden aangenomen dat beklaagde na het plegen van dat feit zoodanig opgewonden was dat hij verder alle meerderen, die hem wilden terecht zetten, met één doorgaand opzet heeft bedreigd, zoodat de drie feiten, verder door beklaagde begaan, als ééne voortgezette handeling moeten worden beschouwd, maar dat het opzet om zijne meerderen met woorden en gebaren te dreigen een ander was dan het opzet om tegen den korporaal v. d. B. een daad van geweld te plegen en derhalve het eerste feit afzonderlijk moet worden gestraft met militaire gevangenisstraf;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen en bovendien de artikelen 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 3 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162) en 58 van het Wetboek van Strafrecht.

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verbetert het vonnis voor zooveel betreft de qualificatie aan het eerste der den beklaagde te last gelegde, bewezen verklaarde feiten gegeven en de opgelegde straf van vier maanden militaire detentie.

En in zooverre opnieuw recht doende.

Verklaart beklaagde schuldig aan:

a. in tijd van vrede en niet voor den vijand plegen van een daad van geweld tegen zijn meerdere in rang;

b. het met gebaren en twee malen met woorden dreigen van zijne meer-

deren in rang, in zoodanig verband staande, dat die drie feiten als ééne voortgezette handeling moeten worden beschouwd;

Veroordeelt hem te dier zake tot militaire gevangenisstraf van twee maanden en tot militaire detentie van eene maand.

Bepaalt dat de tijd, door hem sedert drie en twintig Januari 1909 in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal worden gebracht bij de uitvoering der straf van militaire detentie en daarna van de militaire gevangenisstraf;

Houdt overigens het vonnis in stand;

Bepaalt dat de kosten in hooger beroep zullen komen ten laste van den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

Krijgsraad in het 2e Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch.

Vonnis dd. 16 Februari 1909.

President: Majoor F. J. A. H. Hendriksz.

Leden: Kapiteins C. M. B. Wiedeman en R. A. F. Botter; Luitenants A. D. Putman Cramer, H. J. van Steensel gezegd van der Aa., Jhr. F. J. J. A. Graafland en P. N. Spruijt.

Auditeur-Militair: Mr. E. F. M. Hanlo.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 9 April 1909.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. J. Hamburger ADzn.

Beklaagde, milicien-huzaar, weigerde op het morgenappel aan het bevel van een wachtmeester te voldoen om een doek, die hij om den hals had, af te doen.

De Krijgsraad te 's Hertogenbosch overwoog dat dit feit niet *opleverde een overtreding van art. 95 van het Cr. W. v. h. K. t. L., doch moest worden aangemerkt als een overtreding tegen de krijgstucht.*

De Adv.-fisk. eischte in hooger beroep veroordeeling wegens dienstweigering tot zes weken militaire gevangenisstraf.

Het H. M. G. overwoog dat ten onrechte bij het vonnis is aangenomen dat het feit niet oplevert een overtreding van art. 95 van het Cr. W. v. h.

Kr. t. L.; dat de order van den wachtmeester betrof de vervulling van een bepaalde dienstverrichting, t. w. het deelnemen aan het morgenappel in de kleeding gelijk die bij het Regl. op den Inw. Dienst der cavalerie is voorgeschreven.

Het Hof veroordeelt beklaagde wegens dienstweigering tot tien dagen militaire gevangenisstraf.

DE KRIJGSRAAD IN HET 2DE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, HOOFDPLAATS 's HERTOGENBOSCH,

Overwegende dat den beklaagde A., oud 20 jaren, geboren te Breda, milicien-huzaar bij het 2de escadron van het 2de Regiment Huzaren, gerequireerde in persoon, is te last gelegd:

dat hij op den 3den Februari 1909, des voormiddags te 6¼ ure, in de cavaleriekazerne te Venlo, toen de wachtmeester bij het 2de Regiment Huzaren, D. W. S., zijn meerdere in rang, hem tot drie keeren toe gelastte een handdoek, welken hij, beklaagde, op het morgenappel om den hals had, af te doen, uitdrukkelijk heeft geweigerd, zeggende: „ik doe het niet", en opzettelijk heeft nagelaten dien hem door dien meerdere in rang verstrekten last na te komen;

Overwegende dat de beklaagde heeft bekend zich aan het hem te last gelegde te hebben schuldig gemaakt, onder opgave dat hij keelpijn had en niet dacht dat het zoo'n vaart zou loopen; dat, toen de wachtmeester hem het bevel gaf, zij moesten aantreden voor het morgenappel; dat het daarbij vaak gebeurt, dat de manschappen een doek om den hals hebben; dat andere wachtmeesters er nooit iets van zeggen als zij een doek om den hals hebben;

Overwegende dat de wachtmeester D. W. S. van het 2de Regiment Huzaren, in garnizoen te Venlo, onder eede heeft verklaard:

dat op den 3den Februari 1909, des voormiddags te 6¼ ure, in de cavaleriekazerne te Venlo de milicien A. op het morgenappel verscheen met een handdoek om zijn hals; dat hij toen tegen hem zeide dien handdoek af te doen, waarop A. antwoordde: „dat doe ik niet"; dat hij A. daarop nog eens zeide dien handdoek af te doen, waarop de milicien A. wederom ten antwoord gaf: „dat doe ik niet"; dat hij vervolgens A. drie keer gelast heeft dien handdoek af te doen en dat die milicien daarop steeds antwoordde: „ik doe het niet"; dat hij hem vervolgens in arrest heeft gezet; dat A. opzettelijk heeft nagelaten om aan zijn, getuiges, last om dien handdoek van den hals te doen, te voldoen;

Overwegende dat het feit den beklaagde te last gelegd, evenals diens schuld daaraan, wettig en overtuigend is bewezen door de bekentenis van den beklaagde, bevestigd door de beëedigde hierboven omschreven verklaring van den getuige D. W. S.;

Overwegende dat dit feit echter niet oplevert eene overtreding van artikel 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, maar moet worden aangemerkt als eene overtreding tegen de krijgstucht;

Overwegende dat toch het niet voldoen aan elk bevel door den meerdere in rang gegeven, maar alleen aan zoodanige bevelen, welke dadelijke dienstverrichting ten grondslag hebben, welker stipte naleving door het algemeen belang wordt vereischt, als het misdrijf van bovengenoemd artikel 95 kan worden aangemerkt;

Overwegende dat aan het bevel om den halsdoek van den hals te doen

wel is waar uitdrukkelijk is geweigerd te voldoen en dat ook door den beklaagde opzettelijk aan dien last geen gevolg is gegeven, maar dat niet gezegd kan worden dat de beklaagde daardoor eene *dienst*verrichting uitdrukkelijk heeft geweigerd en opzettelijk heeft nagelaten die uit te voeren;

Overwegende dat de beklaagde echter ter zake van het uitdrukkelijk weigeren en het opzettelijk nalaten den last om den handdoek van den hals te doen, zich aan eene overtreding tegen de krijgstucht heeft schuldig gemaakt en te dier zake naar den Commandeerenden Officier van het korps, waartoe hij behoort, moet worden verwezen;

Gezien art. 117 der Militiewet 1901 en art. 181 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in naam der Koningin!

Spreekt den beklaagde vrij van het hem te last gelegde;

Verwijst den beklaagde naar den Commandeerenden Officier van het korps waartoe hij behoort;

De kosten ten laste van den Staat.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 26sten Februari 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, standplaats 's Hertogenbosch, den 16den Februari 1909 gewezen in de zaak tegen A., oud 21 jaar, geboren te Breda, milicienhuzaar bij het 2de Regiment, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901 en 181 der Rechtspleging bij de Landmacht is vrijgesproken van de beschuldiging als zoude hij op den 3den Februari 1909, des voormiddags te 6¼ uur, in de cavalerie-kazerne te Venlo, toen de wachtmeester bij het 2de Regiment Huzaren, D. W. S., zijn meerdere in rang, hem, tot drie keeren toe, gelastte een handdoek, welken hij, beklaagde, op het morgenappel om den hals had, af te doen, uitdrukkelijk hebben geweigerd, zeggende: „ik doe „het niet", en opzettelijk hebben nagelaten dien hem, door dien meerdere in rang, verstrekten last na te komen en verwezen naar den Commandeerenden Officier van het korps waartoe hij behoort, met verwijzing van den Staat in de kosten;

Welke Advocaat-Fiskaal bij Resolutie van den 9den Maart 1909 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot tenietdoening van het vonnis en dat de gedaagde met aanhaling der artikelen 117 der Militiewet 1901, 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, zal worden schuldig verklaard aan: het door een minderen militair, uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten de orders van dengene die boven hem gesteld is, te gehoorzamen of na te komen, niet in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is, en deswege veroordeeld tot zes weken militaire

gevangenisstraf en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in eersten aanleg en in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

genoemden A., gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, voor wien, voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove behage beklaagde vrij te spreken, vermits het geïncrimineerde geen strafbaar feit daarstelt, subsidiair het vonnis van den Krijgsraad te bevestigen.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan, beschuldigd:

dat hij op den 3den Februari 1909, des voormiddags te kwart over zessen, in de cavalerie-kazerne te Venlo, toen de wachtmeester bij het 2de Regiment Huzaren, D. W. S., zijn meerdere in rang, hem tot drie keeren toe gelastte een handdoek, welken hij, beklaagde, op het morgenappel om den hals had, af te doen, uitdrukkelijk heeft geweigerd, zeggende: „ik doe het niet" en opzettelijk heeft nagelaten dien hem door dien meerdere in rang verstrekten last na te komen;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht, door beklaagdes bekentenis en de beëedigde verklaring van den getuige, wachtmeester D. W. S., in het vonnis in hoofdzaak weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklaagde was te last gelegd;

dat echter ten onrechte bij het vonnis is aangenomen dat dit bewezen verklaarde feit niet oplevert eene overtreding van artikel 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande en dat beklaagde, door het uitdrukkelijk weigeren en het opzettelijk nalaten den last, om den handdoek van den hals te doen, na te komen, zich heeft schuldig gemaakt aan eene overtreding tegen de krijgstucht;

Overwegende dat het bevel door den wachtmeester S. aan den beklaagde bij het morgenappel gegeven, om een handdoek, dien deze om den hals droeg, af te doen, betrof de vervulling eener bepaalde dienstverrichting, t. w. het deelnemen aan het morgenappel in de kleeding gelijk die bij het Reglement op den Inwendigen Dienst der Cavalerie in artikel 106 in verband met artikel 60 is voorgeschreven en dat beklaagde, door herhaaldelijk uitdrukkelijk te weigeren aan dat bevel te voldoen en het niet na te komen, zich heeft schuldig gemaakt aan het misdrijf strafbaar gesteld bij artikel 95 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande; (1)

Gezien de artikelen 117 der Militiewet 1901, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64) en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 16den Februari 1909 door den Krijgsraad

(1) Cursiveering van ons. (Red.)

in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Hertogenbosch, tegen beklaagde gewezen, alleen voor zooveel hij daarbij is vrijgesproken van het hem te last gelegde en hij ter zake van het bewezen verklaarde feit is verwezen naar den Commandeerenden Officier van zijn korps;

en in zooverre opnieuw recht doende;

Verklaart beklaagde schuldig aan:

het door een minderen militair uitdrukkelijk weigeren en opzettelijk nalaten de orders van dengene, die boven hem gesteld is, te gehoorzamen of na te komen, gepleegd in andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is;

Veroordeelt hem te dier zake tot militaire gevangenisstraf van tien dagen;

Houdt overigens het vonnis in stand;

Verwijst den beklaagde in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiskaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan:

dat Z.H.Ed.Gestr. zich met de beslissing van den Krijgsraad niet vereenigen kon;

dat beklaagde toch in behoorlijke kleeding aan het morgenappel moest deelnemen;

dat beklaagde nu die verplichting niet nakwam, zoolang hij om den hals dien handdoek droeg;

dat dan ook wachtmeester S., toen hij aan den beklaagde gelastte den handdoek af te doen, eene op eene dienstverrichting betrekking hebbende order uitvaardigde; en

dat daarop de beklaagde uitdrukkelijk geweigerd en opzettelijk nagelaten heeft aan die order te voldoen of haar na te komen,

terwijl door den

Verdediger bij zijne conclusie voor antwoord werd betoogd:

dat beklaagde volhardt bij zijne verklaring gelijk die is opgenomen in het vonnis van den Krijgsraad;

dat beklaagde de aandacht van het Hof er op vestigt, dat het morgenappel nog niet een aanvang genomen had, toen de woordenwisseling tusschen den wachtmeester S. en hem, beklaagde, voorviel;

dat de wachtmeester S. driftig maar ook wispelturig van temperament schijnt te zijn;

dat b.v. toen den vorigen dag de huzaar E. de door voornoemden wachtmeester gegeven order niet uitvoerde, dit geen ernstige gevolgen na zich sleepte;

dat beklaagde hoopt en vertrouwt niet de dupe te zullen worden van 's wachtmeesters wispelturigheid;

dat, al moge 't gewenscht zijn, gelijk de heer Advocaat-Fiskaal stelt, dat de militairen in behoorlijke kleeding aan 't morgenappel moeten deelnemen, daartegen opgemerkt mag worden, dat in dienst wat enkel gebruikelijk en niet voorgeschreven is — zooals kleeding bij 't morgenappel — geen poenale maatregelen na zich slepen kan;

dat voor alles moet vaststaan, dat de order betreft verrichtingen overeenkomstig de bestaande voorschriften en dat, voor zoover beklaagde weet, geen voorschrift bestaat nopens de kleeding bij 't morgenappel;

dat de in deze bedoelde order zeer zeker als een maatregel van orde is aan te bevelen, maar niet betrekking heeft op eenige dienstverrichting, dat in elk geval van geen kwaad opzet aan de zijde van beklaagde sprake was;

dat beklaagde de doek om zijn hals heeft gedaan omdat hij keelpijn had, hetwelk hij terstond bekend maakte toen wachtmeester S. hem zeide den doek af te doen (zie de verklaringen van de getuigen T. VAN DE V. en VAN H.);

en mitsdien geconcludeerd dat het den Hove behage beklaagde vrij te spreken vermits het geïncrimineerde geen straf baar feit daarstelt, subsidiair het vonnis van den Krijgsraad te bevestigen.

Zeekrijgsraad
aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam.

Vonnis van 29 Juni 1910.

President: W. CORNELIS, Kapt.-Luit. ter Zee.

Leden: A. L. KOOPS, Kapitein-Kwartiermeester; W. F. VAN GRASSTEK, Officier van Administratie der 1ste klasse; M. GRIEK, Officier-Machinist der 1ste klasse en de Luitenants ter Zee der 2de klasse M. H. VAN DULM, M. BOTTENHEIM en J. F. A. J. BRUINSMA.

Fung. Fiskaal: E. G. DE WIJS, Off. v. Adm. der 1e klasse (m. u. r. k.).

Fung. Secretaris: N. F. DIJKEMA, Off. v. Adm. der 2e klasse.

Raadsman: P. A. KEMPEN, Off. v. Adm. der 2de klasse.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 16 September 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY' H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. F. A. C. SCHRÖDER.

Beklaagde, Marinier 1ste klasse, staat voor den Zeekrijgsraad terecht omdat hij verzet heeft gepleegd tegen een politieagent en een maréchaussée 2de klasse (rang van korporaal) door aan een marinier, die door hen was gearresteerd, te rukken om hem te bevrijden.

De Fiskaal eischt veroordeeling wegens: 1°. wederspannigheid, en 2°. fei-

telijke insubordinatie en veroordeeling tot: 1°. 3 maanden gevangenisstraf en 2°. 9 maanden militaire gevangenisstraf.

De Raadsman doet een beroep op art. 55 Wetb. v. Strafr. en betoogt dat hier maar één straf had mogen worden uitgesproken en wel militaire gevangenisstraf.

De Krijgsraad veroordeelt beklaagde, wegens: 1°. wederspannigheid, en 2°. feitelijke insubordinatie, alles uitmakende ééne handeling, tot zes maanden militaire gevangenisstraf.

In hooger beroep wordt dit vonnis door het H. M. G. bevestigd.

EISCH EN CONCLUSIE

den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam overgegeven door den Fiskaal, eischer ambtshalve, ter eenre, op en jegens H., gedetineerd aan boord dezes bodems.

De eischer ambtshalve draagt voor:

dat de beklaagde, volgens zijne opgave, is oud 32 jaren, geboren te Workum, zich den 27sten Augustus 1901 vrijwillig als marinier 3de klasse in 's Rijks Zeedienst heeft verbonden, zich daarna heeft gereëngageerd, zoodat zijn tegenwoordige diensttijd komt te eindigen in 1914 en hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

dat hij laatstelijk heeft gediend als marinier 1ste klasse bij de afdeeling Mariniers te Amsterdam en thans, blijkens de benoeming van den Zeekrijgsraad, terecht staat ter zake:

dat hij, dienende bij de afdeeling Mariniers te Amsterdam, in den nacht van 27 op 28 Mei 1910, op den Nieuwendijk te Amsterdam, zich heeft verzet tegen den in uniform gekleeden buitengewoon gemeenteveldwachter te Amsterdam P. DE V. en mede tegen den eveneens in uniform gekleeden maréchaussée 2de klasse, tevens onbezoldigd rijksveldwachter A. DE J., welke ambtenaren den marinier 2de klasse J. B. V. hadden gearresteerd ter overbrenging naar het politiebureau, omdat hij op heeterdaad was betrapt op het verwekken van rumoer of burengerucht, waardoor de nachtrust kon worden verstoord en zulks door genoemden V. met kracht vast te grijpen en te trachten hem met geweld te ontrukken uit handen van gemelde ambtenaren ten einde zijne overbrenging te beletten.

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. J. B. V., marinier 2de klasse:

dat hij zich in den nacht van 27 op 28 Mei j.l. te omstreeks twee uur bevond op den Nieuwendijk te Amsterdam, alwaar toen verscheidene mariniers en matrozen nogal rumoerig waren en gymnastiekoefeningen hielden op straat;

dat getuige toen op eens door een politieagent in zijn nek werd gepakt met de woorden: „ik zal jou meenemen wegens het maken van nachtrumoer" en kort daarna voelde dat iemand hem in zijn rug pakte en van dien agent wilde losrukken, maar hij niet weet wie die persoon is geweest;

dat hij ook nog gehoord heeft dat die politieagent tegen twee maréchaussées, die er onderwijl waren bijgekomen, heeft gezegd: „trek je sabel „en anders je revolver";

2°. P. DE V., agent van politie, tevens buitengewoon gemeenteveldwachter te Amsterdam:

dat hij zich in den nacht van 27 op 28 Mei 1910 omstreeks kwart over twee in uniform gekleed op surveillance bevond op den Nieuwendijk te

Amsterdam en toen een troep van ongeveer 25 man, meest mariniers en ook twee matrozen, zag aankomen, die nogal luidruchtig waren;

dat getuige aanvankelijk niets heeft gezegd, maar toen enkelen hunner de bajonet trokken en daarmede begonnen te vechten en te schermen, hen heeft gewaarschuwd om daarmede op te houden, doch deze waarschuwing, hoewel meermalen gegeven, niets uitwerkte;

dat hij daarop zich om assistentie heeft gewend tot de in de buurt aanwezige maréchaussées DE J. en DE J. en, met hun drieën op den Nieuwendijk gekomen, hij den mariniers nogmaals heeft gezegd om zich stil te houden, maar weder zonder resultaat;

dat hij vervolgens den marinier V., die vlak bij hem stond en dien hij bepaald hard hoorde schreeuwen, heeft gearresteerd en in zijn kraag gepakt met de bedoeling hem naar het politiebureau over te brengen, omdat door zijn luid schreeuwen nachtrumoer werd gemaakt op een tijdstip dat ter plaatse de nachtrust was ingetreden, zijnde de lichten in de huizen uitgedoofd;

dat tegelijkertijd de maréchaussée DE J., V. bij den arm vatte;

dat toen een marinier, dien getuige later heeft herkend als te zijn geweest H., kwam aanloopen, V. ook achter in zijn kraag pakte en van getuige en DE J. poogde los te trekken;

dat DE J. vervolgens zijn sabel heeft getrokken en daarmede een paar slagen heeft gegeven op beklaagdes linkerarm, na hem te hebben gewaarschuwd om V. los te laten, terwijl ook de maréchaussée DE J. aan H. nog een slag met den sabel op den rechterarm heeft toegebracht;

dat onderwijl de andere mariniers schreeuwden en opdrongen, eenigen hunner de bajonet hadden getrokken en daarmede dreigend kwamen toeloopen;

dat DE J. toen zijn revolver heeft getrokken en dreigde te schieten, waarop de mariniers bleven staan en V. kon worden overgebracht naar het politiebureau;

dat getuige bij H. geen dronkenschap heeft bespeurd;

3°. A. DE J., maréchaussée 2de klasse, tevens onbezoldigd rijksveldwachter:

dat hij zich in den nacht van 27 op 28 Mei j.l., omstreeks drie uur, in uniform gekleed, met den maréchaussée DE J. op post bevond aan de Nieuwezijdsarmsteeg te Amsterdam en zij van daar, op de mededeeling van den agent van politie DE V. dat er op den Nieuwendijk een 25-tal mariniers en matrozen liepen te schreeuwen en herrie te maken, met dien agent zijn medegegaan naar den Nieuwendijk;

dat getuige daar toen ook werkelijk een aantal mariniers en ook een paar matrozen aanwezig zag die zich eerst plotseling stil hielden, maar daarop de marinier V. wat naar voren kwam en luidkeels begon te schreeuwen;

dat DE V. hem waarschuwde maar hij niet ophield en toen door DE V. van achteren werd beetgepakt in den kraag en getuige zelf V. mede vastpakte in den kraag en aan den linkerarm, ten einde hem over te brengen naar het politiebureau omdat hij door luidkeelsch geschreeuw burengerucht verwekte op een tijdstip dat op den Nieuwendijk de lichten in de huizen uit en de gordijnen neergelaten waren;

dat onderwijl één der mariniers, die later bleek H. te zijn, uit den troep naar voren trad, V. beetpakte en aan hem begon te trekken en te rukken om hem uit handen van getuige en van den agent DE V. los te krijgen, daarbij zeggende: „dat gaat zoo niet, hij gaat niet met jullie mee" en

tegen zijne kameraden roepende: „wat een lafaards, blijven jullie daar nou „niet staan, komen jullie nou hier";

dat getuige H. waarschuwde dat hij zich niet met de arrestatie had te bemoeien, maar beklaagde niet wilde loslaten;

dat hij daarop zijn sabel heeft getrokken en daarmede aan H. een paar klappen op den linkerarm heeft gegeven, terwijl de maréchaussée DE J. hem een paar klappen op den rechterarm toebracht;

dat tevens de andere mariniers opdrongen en eenigen hunner, roepende: „wapens tegen wapens", hun bajonet trokken, op welk oogenblik getuige zijn sabel opstak en zijn revolver te voorschijn haalde;

dat de mariniers, die ziende, terugweken, waarna de arrestant is overgebracht naar het politiebureau;

dat getuige niet heeft waargenomen dat H. tijdens zijn verzet dronken was;

Overwegende dat de beklaagde zelf heeft opgegeven:

dat hij in den avond van 27 Mei j.l., omstreeks zes uur, is gaan passagieren, meerdere café's heeft bezocht en hier en daar wat heeft gedronken;

dat hij 's nachts, omstreeks half één, in het café „de Phonograaf" aan de Haarlemmerstraat alhier den tamboer B. ontmoette, na een half uurtje met B. dat café weder heeft verlaten en toen wel voelde dat hij wat onder den invloed van den drank geraakte;

dat hij met B. eerst nog wat heeft opgewandeld maar deze hem daarop heeft verlaten, waarop beklaagde verder door de stad heeft rondgezworven, doch niet meer weet wat er toen gebeurd is, totdat hij zich 's morgens omstreeks vijf uur bevond in de buurt van het Rapenburg, vandaar naar de kazerne is teruggekeerd en verder dien morgen gewoon zijn dienst heeft gedaan;

dat hij toen echter merkte dat hij verwond was aan den bovenkant van zijn linkerarm even boven den pols en op diezelfde plaats in zijn grooten uejas een scheurtje of sneê was, doch hij niet weet hoe dat is gekomen;

dat hij zich daarmede niet bij den dokter heeft gemeld maar zelf om die wond een verbandje heeft gelegd omdat het niet erg was en hij misschien anders niet mocht passagieren;

Overwegende dat uit de beëedigde verklaringen van de getuigen DE V. en DE J., nog bevestigd door de aanwijzingen, voortvloeiende uit de verklaringen van den getuige V. en uit beklaagdes eigen erkentenis, in onderling verband beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen het feit aan dezen beklaagde ten laste gelegd, alsmede zijne schuld daaraan;

dat de beklaagde wel beweert dat hij zich niets kan herinneren van eene ontmoeting met de politie in den nacht van 27 op 28 Mei j.l. als gevolg van te veel gebruik van sterken drank, maar zelfs al ware dat juist, daardoor zijne schuld geenszins zou worden weggenomen, dit hoogstens van invloed zou kunnen zijn bij de straftoemeting;

dat echter de geheele bewering ongeloofwaardig is omdat de getuigen DE V. en DE J. éénstemmig verklaren bij H. tijdens zijn verzet geen dronkenschap te hebben bespeurd, zoodat zelfs, al wilde men anderzijds laten gelden de verklaring van den getuige B. dat beklaagde dien bewusten avond „een half stuk in zijn kraag" had er zeker slechts hoogstens sprake kan zijn geweest van dronkenschap in lichten graad, terwijl zich overigens ook hier weder het gewone maar verdachte verschijnsel voordoet dat de leemte in het herinneringsvermogen juist aanvangt met de voor den beklaagde bezwarende feiten;

Overwegende dat het aldus als bewezen aangenomen feit oplevert de misdrijven van:

1°. „wederspannigheid";
2°. „het, als mindere schepeling, zich met de daad verzetten tegen zijnen „meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand";
en wel het sub 1°. gequalificeerde misdrijf uitmakende het verzet tegen den gemeente-veldwachter DE V., het sub 2°. genoemde vormende het verzet tegen den maréchaussée DE J., zijnde deze, als bekleedende den rang van korporaal, de meerdere van een marinier 1ste klasse.

Overwegende ten slotte betreffende de op te leggen straf:

dat beklaagdes gedrag berispelijk is;

dat verzet tegen het gezag, aan de handhaving waarvan ook de militair juist mede zijn reden van bestaan ontleent, voor dezen steeds bijzonder strafwaardig is, maar dat nog in zeer verhoogde mate het geval is wanneer — gelijk in casu — dat verzet zich tevens richt tegen een militairen meerdere;

dat immers een meerdere in de oogen van den inferieur moet zijn als het ware een onschendbaar persoon, een beginsel waarmede de geheele militaire maatschappij staat of valt en waarmede wel vierkant in strijd is het zich metterdaad verzetten tegen handelingen van een superieur;

dat de eenige verontschuldiging voor het door dezen beklaagde begane hoogst ernstige militaire misdrijf misschien gezocht kan worden in te veel gebruik van drank waardoor denkvermogen en wilskracht althans eenigermate verzwakt waren;

En vermits uit al het bovenstaande blijkt dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan de hiervoren gequalificeerde misdrijven, zoo concludeert de eischer ambtshalve, dat hij daaraan zal worden schuldig verklaard met toepassing van artt. 12 en 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, art. 20 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), art. 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), artt. 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162), art. 180 en 58 van het Wetboek van Strafrecht en art. 167 van de Rechtspleging bij de Zeemacht en veroordeeld 1°. tot eene gevangenisstraf voor den tijd van drie maanden en 2°. tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van negen maanden, respectievelijk ter zake van de hierboven sub 1°. en 2°. genoemde misdrijven, mitsgaders in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad of zal worden veroordeeld tot zulke andere straffe als de Krijgsraad, in goede Justitie, zal verstaan te behooren.

In den Zeekrijgsraad overgegeven te Amsterdam
den 27sten Juni 1910.

De Fiskaal,

(*get.*) DE WIJS.

MEMORIE VAN VERDEDIGING.

Edel Achtbare Heeren!

Ingevolge de beschikking van den Schout bij Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam, dd. 15 Juni 1910, n°. 796, aangewezen zijnde den beklaagde H. als raadsman ter zijde te staan in de zaak, welke tegen hem voor Uwen Raad aanhangig is, heb ik de eer na inzage te

hebben genomen van de processale stukken en van den eisch en conclusie door den eischer ambtshalve ingediend, het navolgende in het belang van den beklaagde op te merken.

De eischer ambtshalve vraagt in zijn eisch en conclusie in de eerste plaats schuldigverklaring van den beklaagde aan 1°. wederspannigheid, 2°. het als mindere schepeling zich met de daad verzetten tegen zijnen meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand en vervolgens veroordeeling tot drie maanden gevangenisstraf en negen maanden militaire gevangenisstraf. Ik kan mij hiermede niet vereenigen speciaal wat betreft de geëischte straf.

Alvorens hiervoor mijne gronden aan te geven, wensch ik evenwel, naar aanleiding van de aan de feiten te geven qualificatie, een vraag te doen voorafgaan, nl.: of wel voldoende bewezen is, dat beklaagde geweten heeft, dat hij zich tegen een meerderen in rang verzette.

Beklaagde toch beweert dronken te zijn geweest en deze verklaring komt mij niet onaannemelijk voor, wanneer in aanmerking wordt genomen, dat de door hem gepleegde feiten hebben plaats gehad tijdens feestdagen, waarin nu eenmaal velen een aanleiding vinden om meer te drinken dan wel wenschelijk is. Wel verklaren de maréchaussée 2de klasse A. DE J. en de agent van politie P. DE V., dat beklaagde, toen hij zich verzette, niet dronken was, maar waar beide ambtenaren hunne handen vol hadden met de arrestatie van den marinier V., met het beletten van diens bevrijding door den beklaagde en met het van zich afhouden van de andere opdringende mariniers en matrozen, is het de vraag of zij voldoende gelegenheid hadden om vast te stellen dat beklaagde niet dronken was, terwijl zij den beklaagde na het gepleegde verzet ook niet meer hebben gezien. De opgave van beklaagde wordt bovendien bevestigd door de verklaring van den getuige J. J. B. dat, toen hij den beklaagde verliet (omstreeks half een), deze een half stuk in zijn kraag had.

Twijfel aan de gestelde vraag komt mij dan ook gerechtvaardigd voor. Mocht de Krijgsraad van meening zijn, dat beklaagde zich aan beide feiten heeft schuldig gemaakt en zich in zooverre met den eisch en conclusie van den eischer ambtshalve vereenigen, in geen geval zal hij dit naar mijne meening kunnen doen, wat betreft de geëischte straf.

Mijns inziens bestaat hier toch alle reden tot toepassing van art. 55 van het Wetboek van Strafrecht, bepalende, dat wanneer een feit in meer dan ééne strafbepaling valt, slechts *ééne* dier bepalingen wordt toegepast, bij verschil, die waarbij de zwaarste hoofdstraf is gesteld.

Beklaagde toch heeft zich niet afzonderlijk tegen den maréchaussée 2de klasse A. DE J. en den agent van politie P. DE V. verzet, maar hij heeft hun arrestant beetgegrepen en aan dezen gerukt en getrokken; door iederen ruk pleegde hij een daad van verzet tegen beide ambtenaren tegelijk.

Hadde hij slechts eenmaal gerukt of getrokken dan zoude voorzeker niemand er aan twijfelen dat zich het geval van art. 55 W. v. Str. voordeed, die ééne ruk zoude dan hebben opgeleverd, zoowel feitelijke insubordinatie als wederspannigheid. Hierin nu wordt geen verandering gebracht door de omstandigheid dat meermalen gerukt en getrokken is. Het ééne feit bedoeld in art. 55 al. 1 W. v. str. kan wel een samengestelde eenheidsvorm zijn.

Dat beklaagde zich door het verzet aan twee strafbare feiten schuldig maakt, is eenvoudig het gevolg van de omstandigheid, dat van beide personen, die den arrestant vasthielden, de één een meerdere in rang, de andere een politieagent was; waren beiden meerderen in rang, of beide politieagenten

geweest of waren er b.v. drie politieagenten geweest, dan zoude beklaagde toch ook niet schuldig verklaard zijn aan feitelijke insubordinatie 2 malen gepleegd of wederspanningheid 2 of 3 malen gepleegd, maar alleen aan feitelijke insubordinatie of aan wederspanningheid.

In dat geval ware dus duidelijk uitgekomen dat slechts sprake was van één feit, het zij dan het saamgesteld feit van verzet. De omstandigheid nu, dat van de arresteerende ambtenaren de één een meerdere in rang was van den beklaagde, verandert hieraan niets, het verzet moet als één feit beschouwd worden, in dit bijzonder geval vallende in twee strafbepalingen.

Mocht dus de Krijgsraad met den Fiskaal van meening zijn, dat beklaagde geweten heeft met een meerdere in rang te doen te hebben gehad, dan zal hij moeten worden schuldig verklaard zoowel aan wederspannigheid als aan feitelijke insubordinatie (Noyon 2e druk, 1e deel, blz. 301, van Hamel 2e druk, blz. 185, Simons 1e deel, blz. 282, anders H. R. 21 November 1887, W. 5511, T. v. Sr. deel II, zonder evenwel de qualificatie in strijd met de wet te achten, arrest 15 October 1900, W. 7504, T. v. Sr. deel XIV), maar zal hem alleen voor dit laatste misdrijf straf kunnen worden opgelegd, omdat daarop de zwaarste hoofdstraf is gesteld.

Ten onrechte wordt m. i. dan ook door den eischer ambtshalve drie maanden gevangenisstraf tegen beklaagde geëischt wegens wederspannigheid (Vergelijk ook H. M. G. 20 October 1899 T. v. Sr. deel XV overzicht blz. 10 betreffende een geval bijna gelijk aan het onderhavige en H. M. G. 2 November 1906 M. R. T. deel III, blz. 276 in een geval van verzet tegen een korporaal der Mariniers, een marinier en een politieagent, waarbij alleen schuldigverklaring aan wederspannigheid volgde).

Ten slotte komt mij de straf van 9 maanden militaire gevangenisstraf door den eischer ambtshalve geëischt wegens de feitelijke insubordinatie te zwaar voor. De zwaarte dier straf is o. a. gegrond op het feit, dat het verzet zich gericht heeft tegen een militairen meerdere en dat een meerdere in de oogen van den inferieur moet zijn als 't ware een onschendbaar persoon, met welk beginsel de geheele militaire maatschappij staat of valt en waarmede vierkant in strijd is het zich metterdaad verzetten tegen handelingen van zijn superieur.

Hoewel dit in het algemeen door mij wel kan worden beaamd, wil het mij voorkomen, dat in het onderhavige geval deze overweging niet te zwaar mag wegen.

Het Hoog Militair Gerechtshof heeft bij verschillende beslissingen uitgemaakt, dat bij verzet door militairen tegen maréchaussées van hoogeren rang de bepalingen van de Crimineele Wetboeken van toepassing zijn en niet die omtrent wederspannigheid, omdat volgens art. 25 van het Souv. Besl. van 30 Januari 1815 het korps Maréchaussée behoort tot de landmacht en dus tusschen die maréchaussée en de gearresteerden de verhouding bestaat van meerderen tot minderen.

Het zou voor mij vergeefsche moeite zijn te trachten den Krijgsraad van deze vaste jurisprudentie te doen afwijken en daarom meen ik, wat dit punt betreft, te kunnen volstaan met te verwijzen naar de beschouwingen op blz. 436 en 437 van het M. R. T. deel II. Wel echter meen ik tegenover de overweging van den eischer ambtshalve er den Krijgsraad opmerkzaam op te moeten maken, dat al zijn de maréchaussées in werkelijkheid militairen, zij met den eigenlijken militairen dienst al heel weinig te maken hebben en hun werkkring in hoofdzaak, zoo niet geheel bestaat in politiedienst, zoodat men in het algemeen in den maréchaussée dan ook

meer den politiedienaar dan den militair ziet, te meer waar zooals in casu de maréchaussée gezamenlijk met een politieagent optreedt.

Ik meen dan ook dat men, in zaken als waarvoor beklaagde terechtstaat, bij de strafoplegging meer moet denken aan verzet tegen politiedienaren dan aan feitelijke insubordinatie.

Dat ook het Hoog Militair Gerechtshof min of meer met deze opvatting rekening houdt, meen ik te mogen afleiden uit de sententies van 2 October 1903 (Militaire Jurisprudentie II blz. 17), 13 October 1903 (M. J. II blz. 26) en 21 April 1905 (M. R. T. II blz. 435), waarbij verzet tegen maréchaussée werd gestraft met 1, 2 en 1 maand militaire gevangenisstraf.

In deze gevallen gold het wel is waar verzet van den gearresteerde zelf, maar dit verschil mag m. i. toch niet leiden tot een sprong van 1 à 2 maanden op 9 maanden militaire gevangenisstraf.

Wanneer de Krijgsraad daarbij in aanmerking neemt dat de maréchaussées dienst deden in Amsterdam, waar zij minder bekend zijn, omdat hun gewone terrein van werkzaamheden in geheel andere deelen van ons land ligt, dat het feit plaats vond tijdens de Julianafeesten, toen velen in een min of meer luidruchtige en opgewonden stemming verkeerden en ook beklaagde toch vrij zeker min of meer beneveld was door den drank, dan meen ik op grond van het vorenstaande te mogen verwachten, dat het Uwen Raad zal behagen den beklaagde, indien hij ook aan feitelijke insubordinatie mocht worden schuldig verklaard, slechts één straf op te leggen en dan van belangrijk korteren duur, dan door den eischer ambtshalve wordt geëischt.

Den Zeekrijgsraad overgegeven,

Amsterdam, den 27sten Juni 1910.

De Officier van Adm. 2de klasse, toegevoegd raadsman,

(*get.*) P. A. Kempen.

Vonnis. *IN NAAM DER KONINGIN!*

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN Hr. Ms. WACHTSCHIP TE AMSTERDAM

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden Fiskaal eischer ambtshalve op en jegens H., oud naar zijne opgave 32 jaren, geboren te Workum, marinier 1ste klasse, gedetineerd aan boord van gemelden bodem;

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processale stukken door dezen onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat de gedetineerde voor den Zeekrijgsraad terecht staat beschuldigd van het feit: dat hij . . . . . enz. (zie de conclusie van eisch);

Overwegende dat de beklaagde is oud, volgens zijne opgave, 32 jaren, geboren te Workum, zich den 27sten Augustus 1901 vrijwillig als marinier 3de klasse in 's Rijks zeedienst heeft verbonden, zich daarna heeft gereëngageerd, zoodat zijn tegenwoordige diensttijd komt te eindigen in 1914 en hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. J. B. V., marinier 2de klasse:

dat hij . . . . . enz. (zie diens verklaring in de conclusie van eisch);

2°. P. DE V., agent van politie, tevens buitengewoon gemeenteveldwachter der gemeente Amsterdam:

dat hij . . . . . enz. (zie conclusie van eisch);

3°. A. DE J., maréchaussée 2de klasse, tevens onbezoldigd rijksveldwachter:

dat hij . . . . . enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende, dat de beklaagde zelf heeft opgegeven:

dat hij . . . . . enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat uit de beëedigde verklaringen van de getuigen DE V. en DE J., nog bevestigd door de aanwijzingen, voortvloeiende uit de verklaring van den getuige V. en uit beklaagdes eigen erkentenis, in onderling verband beschouwd, wettig en overtuigend is bewezen, het feit aan den beklaagde ten laste gelegd, alsmede zijne schuld daaraan;

dat de beklaagde wel beweert, dat hij zich niets kan herinneren van eene ontmoeting met de politie in den nacht van 27 op 28 Mei j.l, als gevolg van te veel gebruik van sterken drank, maar zelfs al ware dat juist, daardoor zijne schuld geenszins zou worden weggenomen, dit hoogstens van invloed zoude kunnen zijn bij de straftoemeting;

dat echter de geheele bewering ongeloofwaardig is, omdat de getuigen DE V. en DE J. eenstemmig verklaren bij H. tijdens zijn verzet geen dronkenschap te hebben bespeurd, zoodat, zelfs al wilde men anderzijds laten gelden de verklaring van getuige B., dat beklaagde dien bewusten avond „een half stuk in zijn kraag had" er zeker slechts hoogstens sprake kon zijn van dronkenschap in lichten graad, terwijl zich overigens ook hier weer het gewone maar verdachte verschijnsel voordoet, dat de leemte in het herinneringsvermogen juist aanvangt met de voor den beklaagde bezwarende feiten;

Overwegende dat het verzet door beklaagde gelijktijdig door dezelfde handelingen tegen den maréchaussée 2de klasse (korporaal) DE J. en den agent van politie DE V. is gepleegd en oplevert de misdrijven van:

1°. wederspannigheid,

2°. het, als mindere schepeling, zich met de daad verzetten tegen zijnen meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand;

dat dit verzet ten aanzien van den maréchaussée 2de klasse (zijnde deze de meerdere in rang van een marinier 1ste klasse, als hebbende den rang van korporaal) onder de bepalingen van art. 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water en ten aanzien van den agent van politie onder die van art. 180 Wetboek van Strafrecht valt;

dat de bij art. 55 Wetboek van Strafrecht gestelde gevallen zich bij het door beklaagde gepleegde feit voordoen;

Overwegende ten slotte betreffende de op te leggen straf:

dat beklaagdes gedrag berispelijk is;

dat verzet tegen het gezag, aan de handhaving waarvan ook de militair juist mede zijn reden van bestaan ontleent, voor dezen steeds bijzonder strafwaardig is, maar dat nog in zeer verhoogde mate het geval is wanneer — gelijk in casu — dat verzet zich tevens richt tegen den militairen meerdere;

dat immers een meerdere in de oogen van den inferieur moet zijn als het ware een onschendbaar persoon, een beginsel, waarmede de geheele militaire maatschappij staat of valt en waarmede wel vierkant in strijd is het zich metterdaad verzetten tegen handelingen van een superieur;

dat de eenige verontschuldiging voor het door dezen beklaagde begane hoogst ernstige militaire misdrijf gezocht kan worden in te veel gebruik

van drank waardoor denkvermogen en wilskracht althans eenigermate verzwakt waren;

Gezien de Memorie van Verdediging, namens beklaagde bij den Krijgsraad ingediend;

Gezien de artikelen 12 en 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 7 en 20 der Wet van 14 November 1879 (*Stbl.* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Stbl.* n°. 64), 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Stbl.* n°. 162), 180, 55 en 27 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 167 van de Rechtpleging bij de Zeemacht;

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam,

Rechtdoende in naam en van wege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau enz. enz. enz.

Verklaart den gedetineerde H. schuldig aan:

1°. wederspannigheid,

2°. het, als mindere schepeling, zich met de daad verzetten tegen zijnen meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand,

alles uitmakende ééne handeling;

Veroordeelt hem tot eene militaire gevangenisstraf voor den tijd van zes maanden;

Bepaalt dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal worden gebracht van zijnen straftijd van af den 27sten Juni 1910;

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Ontzegt allen anderen of verderen eisch ten deze gedaan en genomen.

SENTENTIE.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

H., oud 32 jaar, geboren te Workum, marinier 1ste klasse, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Amsterdam, gewezen den 29sten Juni 1910, met aanhaling der artikelen 12 en 29 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 7 en 20 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162), 180, 55 en 27 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, is schuldig verklaard aan 1°. wederspannigheid, 2°. het als mindere schepeling zich met de daad verzetten tegen zijn meerdere in rang, gepleegd in tijd van vrede en niet voor den vijand; alles uitmakende ééne handeling en deswege veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van zes maanden onder bepaling, dat de tijd, door den veroordeelde, vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde militaire gevangenisstaf in mindering zal worden gebracht sedert 27 Juni 1910, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer, ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd, dat het den Hove behage het vonnis, waarvan appel, te vernietigen in zooverre het betreft de daarbij opgelegde straf en deze te bepalen op ten hoogste drie maanden, kosten rechtens

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 14den Juli 1910 geautoriseerd om dit appel voor den fungeerend Fiskaal bij den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Amsterdam te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op hetgeen appellant, bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan beschuldigd:

dat hij, dienende bij de afdeeling mariniers te Amsterdam, in den nacht van 27 op 28 Mei 1910, op den Nieuwendijk te Amsterdam zich heeft verzet tegen den in uniform gekleeden buitengewoon gemeenteveldwachter te Amsterdam P. DE V. en mede tegen den eveneens in uniform gekleeden maréchaussée 2de klasse, tevens onbezoldigd rijksveldwachter A. DE J., welke ambtenaren den marinier 2de klasse J. B. V. hadden gearresteerd ter overbrenging naar het politiebureau, omdat hij op heeterdaad was betrapt op het verwekken van rumoer of burengerucht, waardoor de nachtrust kon worden verstoord, en zulks door genoemden V. met kracht aan te grijpen en te trachten hem met geweld te ontrukken uit handen van gemelde ambtenaren ten einde zijne overbrenging te beletten;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklaagde was te laste gelegd alsmede zijne schuld daaraan;

dat het bewezen verklaarde feit bij het vonnis met juistheid is gequalificeerd en dat de hem daarbij opgelegde straf wel zwaar is maar niet te zwaar wanneer men in aanmerking neemt dat beklaagde, bij het plegen van het bewezen verklaarde feit, zich zonder eenige aanleiding mengde in en verzette tegen de handelingen van ambtenaren werkzaam in de rechtmatige uitoefening hunner bediening, van wie een zijn meerdere in rang was, terwijl hij, als militair, veeleer geroepen is om het optreden dier dienaren van het openbaar gezag te steunen en hij voor zijn optreden ook bij zijn verhoor voor het Hof, geen enkelen grond van verschooning heeft kunnen aanvoeren;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Verklaart den appellant H. bij vonnis, waarvan beroep, niet te zijn bezwaard.

Bevestigt dat vonnis.

Verwijst den appellant in de kosten in hooger beroep gevallen.

Door den verdediger in appel werd bij zijne conclusie van eisch betoogd:

dat appellant, onder referte aan de verdediging in eersten aanleg gevoerd, nog onder de aandacht van Uw Hof wil brengen, dat hij in het onderhoud van eene oude moeder moet voorzien en zijne inkomsten moeielijk gemist kunnen worden;

dat tengevolge van appellant's zenuwachtigen toestand de straf uit den aard der zaak meerstrekkende nadeelige gevolgen zal hebben dan gewoonlijk het geval is;

dat hij om deze redenen een beroep doet op de clementie van Uw Hof.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Beschikking van 8 November 1910.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard, Mr. H. J. M. Tijssens en S. F. Nolst Trenité.

Klacht van een matroos 2de klasse over de reden van een hem door zijn commandant opgelegde straf van drie dagen strafdienst, luidende: „rooken „terwijl hij de wacht had, en als chef-seiner niet gezorgd dat er behoorlijk „geseind werd".

H. M. G. overweegt, wat betreft het 1ste gedeelte der strafreden, dat klager wel vlug na zijn werkzaamheden is gaan rooken, maar niet te vlug, en verder, wat betreft het 2de gedeelte der strafreden, dat is gebleken dat klager is gestraft wijl hij als chef-seiner niet heeft voorkomen dat het contra-sein werd geheschen op het besteksein van het vlaggeschip, welke afwijking op het gewone gebruik van het contra-sein bij speciale eskader-order was voorgeschreven; dat klager met die order niet was bekend gemaakt en gelijk bleek daarmede ook werkelijk niet bekend was.

H. M. G. verklaart de klacht wettig en doet straf en strafreden teniet.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gelezen het verzoek d.d. 1 September 1910 van een matroos 2de klasse, dienende aan boord van Harer Majesteits pantserschip „Hertog Hendrik", om zich te mogen beklagen voor het Hoog Militair Gerechtshof, over de redenen van de hem den 29sten Augustus 1910 door den Commandant van dien bodem, den Kapitein ter Zee H. T. H. opgelegde straf van drie dagen strafdienst, luidende: „rooken terwijl hij de wacht had, en als chef-seiner niet gezorgd dat er behoorlijk geseind werd";

Gezien de bij deze klacht behoorende bescheiden;

Gelet op het advies van den Advocaat-Fiskaal voor de Zee- en Landmacht, strekkende tot wettig verklaring der klacht en tenietdoening van straf en strafreden;

Overwegende — wat het eerste gedeelte der strafreden betreft — dat uit het onderzoek is gebleken:

a. dat klager gestraft is, wijl hij op 27 Augustus 1910, terwijl hij de wacht had als chef-seiner, rookte onder de brug, althans op het tentdek;

b. dat dit geschiedde, terwijl de overige bemanning aan het middagschaften was, alzoo buiten de werkuren;

c. dat ook klagers werkzaamheden, toen hij door den Commandant rookende werd aangetroffen, waren afgeloopen, wat alleen reeds blijkt uit de omstandigheid dat de chef der sein-brigade, klager, met nog een ander

seiner van de wacht, die toch beiden kort te voren een werkzaam aandeel genomen hadden aan het z.g. „bestek-seinen", seindek en brug hadden verlaten en op een lager gelegen dek, het tentdek, liepen te praten;

d. dat in het orderboek van Harer Majesteits „Hertog Hendrik", bij de „bepalingen omtrent het rooken", aangaande het rooken door manschappen van de wacht niets voorkomt, doch in zijne memorie door den Commandant wordt verklaard, dat den seiners van de wacht het rooken is toegestaan op het tentdek buiten de werkuren en als zij geen werkzaamheden hebben;

Overwegende dat de uit de stukken blijkende omstandigheid, dat, na afloop van het bestekseinen, de Commandant nog wat nableef op de brug, niets afdoet tot de vraag betreffende het al of niet afgeloopen zijn van klagers werkzaamheden, terwijl ook het aangevoerde in de memorie van den Commandant dat er nog wel een sein omtrent koers of vaartverandering van het vlaggeschip had kunnen komen, klager in deze niet bezwaren kan, daar — voortgaande in die richting — immers de vergunning tot rooken voor de sein-brigade van de wacht denkbeeldig zou zijn, kunnende, in eskader varende, elk oogenblik van de wacht seinen van het vlaggeschip verwacht worden;

Overwegende dat alzoo uit het vorenstaande blijkt dat klager wel vlug na zijn werkzaamheden is gaan rooken op het tentdek doch niet *te* vlug, zoodat hem voor het in het eerste gedeelte der strafreden bedoelde feit geen straf had behooren te worden opgelegd;

Overwegende — wat het tweede punt der strafreden betreft — dat uit het onderzoek is gebleken:

a. dat klager gestraft is wijl hij, als chef-seiner van de wacht op 28 Augustus 1910 niet voorkomen heeft dat het contra-sein geheschen werd op het besteksein van het vlaggeschip, welke afwijking op het gewone gebruik van het contra-sein bij speciale eskader-order was voorgeschreven;

b. dat klager niet ontkent zijn verantwoordelijkheid, als chef-seiner, voor den goeden gang van den seindienst bij zijn brigade en dus, ook voor een verkeerd aanwenden van het contra-sein — ook al was hij, op het oogenblik dat dit gebeurde, zelf in actie;

c. dat er bij de door Officieren-commissarissen gehoorde officieren en seiners geen eenstemmigheid heerscht omtrent de vraag of op de dagen der onderwerpelijke eskader-reis vóór den 28sten Augustus 1910 reeds eens of meermalen contra-sein aan boord van Harer Majesteits „Hertog Hendrik" is gedaan op het bestek-sein van het vlaggeschip, doch dat toch wel blijkt dat het hijschen van zoodanig contra-sein reeds te voren op deze reis was voorgekomen, zonder dat de Officier van de wacht daarop aanmerking had gemaakt;

d. dat klager niet was bekend gemaakt met het onder *a.* bedoelde bijzondere voorschrift van den eskader-commandant, betreffende het doen van contra-sein op bestekseinen;

e. dat de eenige seiner wien (zonder eenige mondelinge toelichting) inzage gegeven is van bedoeld voorschrift, dit verkeerd heeft opgevat en medegedeeld aan een collega, die het evenzoo verkeerd heeft overgebracht aan klager;

Overwegende dat de Commandant, erkennende dat klager geen inzage verleend was van meergenoemd voorschrift, klager toch heeft gestraft wegens slechte zorg voor het behoorlijk seinen, wijl hij op parade den indruk kreeg, dat klager toch wel wist dat er in dit geval geen contra-sein geheschen had moeten worden;

Overwegende dat deze indruk niet nader door de feiten gewettigd wordt

en klager dus ook voor het tweede gedeelte der strafreden niet had moeten worden gestraft;

Gezien de artikelen 9—11 der Rechtspleging bij de Zeemacht en 50 van 's Hofs Provisioneele Instructie;

Beschikkende op voormelde klacht:

Verklaart die te zijn wettig;

Doet te niet de straf en de strafreden, onder bepaling dat beide in klagers conduiteboekje en in het strafregister zullen worden doorgehaald;

Gelast het ontslag van klager uit het arrest, waarin hij zich ter zake van zijn klacht bevindt;

Bepaalt dat van deze beschikking zullen worden uitgereikt een afschrift aan straffer, een aan den Advocaat-Fiskaal en een uittreksel aan klager.

Sententie van den 27sten April 1871. (1)

Voorzitter: Mr. J. H. Telders.

Competentie van den militairen regter. — Valschheid in publiek en authentiek geschrift.

Moet de uit den dienst ontslagen militair voor alle gedurende zijnen diensttijd begane delicten, zoowel de militaire als de commune, voor den militairen regter teregtstaan? — ja.

Kan het vervaardigen van een acte, toegeschreven aan een ambtenaar, die wel in het algemeen bevoegd is tot het afgeven van dergelijke acten, maar niet speciaal aan den in het valsche stuk vermelden persoon (als woonachtig op eene plaats, niet tot des ambtenaars ressort behoorende), zoodat het stuk, ook al ware het echt, in foro civili geen effect zou kunnen sorteren, evenwel aanleiding geven tot eene veroordeeling wegens valschheid in authentiek en publiek geschrift? — Ja.

In de zaak, aanhangig voor het Hoog Militair Geregtshof

tusschen

J. D. W., oud volgens opgave vier en dertig jaren, geboren te Wesel in Pruissen, voormalig kanonnier 2de klasse bij het Regiment Rijdende Artillerie, in hechtenis, vroeger te Utrecht, thans te Haarlem, welke bij vonnis van den Krijgsraad in de 1ste militaire afdeeling voor de provincie Utrecht, standplaats Utrecht, van den 27sten Jan. jl. met inroeping der artt. 13, 21 en 24 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 147, 148 en 164 Strafregt, 9 der Wet van 29 Junij 1854 (*Stbl.* n°. 102), 1, 2 en 3 der Wet van 28 Junij 1851 (*Stbl.* n°. 68) en 185 der Regtspleging bij de Landmagt, is schuldig verklaard aan:

1°. het plegen van valschheid in een authentiek en publiek geschrift, en 2°. het desbewust gebruik maken van dat valsch geschrift en te dier zake, met aanneming van verzachtende omstandigheden vervallen verklaard van den militairen stand, veroordeeld tot eene militaire detentie voor den

(1) Uit het W. v. h. R. n°. 3354. (Red.).

tijd van 8 dagen, ter vervanging van 2 geldboeten en tot gevangenisstraf voor den tijd van 6 maanden in eenzame opsluiting te ondergaan, en verwezen in de kosten en misen van de Justitie, alsmede in de kosten van den processe enz.; berustende deze uitspraak op de navolgende in het vonnis vermelde omstandigheden:

dat uit de beëedigde verklaringen der getuigen F. C. H. baron v. T. v. S., A. C. baron B., J. F. N., J. C. E. G. en W. B., weduwe van Th. v. D. B., in hoofdzaak is gebleken: dat de gedetineerde in het voorjaar van 1870 de militaire dienst heeft willen verlaten, en, nadat hem een termijn van eene maand was toegestaan om een remplaçant te kunnen stellen, in verschillende Duitsche couranten geadverteerd heeft om dien te verkrijgen; dat, tengevolge van de bemoeiingen van den gedetineerde zekere F. A. Th. R. uit Duitschland overgekomen is, maar dat bij de inlevering van diens papieren gebleken is, dat zijne Entlassungs-Urkunde daaraan ontbrak, waarop aan den gedetineerde, namens den Kolonel van het Regiment Rijdende Artillerie, baron v. T. v. S., te kennen gegeven is, dat, zoo dat stuk niet spoedig kwam, de zaak der remplacering uit zoude zijn;

dat, volgens de verklaring van den getuige v. T. voornoemd, zeer spoedig, nadat die mededeeling aan den gedetineerde gedaan was, het ontbrekende stuk van R. gekomen is; dat hij toen door den heer N. vernomen heeft, dat de stukken betreffende de remplacering in orde waren; dat hij, getuige v. T., het valsche stuk niet aandachtig bezien, maar het toch wel op zijn bureau gehad heeft;

dat de getuige N. deze opgave bevestigende, verklaard heeft, dat de gedetineerde hem gezegd had, dat de stukken van den remplaçant in orde waren met uitzondering van diens Entlassungs-Urkunde;

dat getuige hem daarop had te kennen gegeven, dat die persoon dan moest blijven totdat dat stuk gekomen zoude zijn of wel terugkeeren;

dat, zooals getuige zich meent te herinneren, tenzelfdendage dat de gedetineerde hem die mededeeling deed, deze met zijn remplaçant R. bij hem gekomen is, en dat zij hem toen gezegd hebben, dat het ontbrekende stuk gekomen was; dat hij, getuige, zich echter niet herinnert wie van beiden dat stuk toen in handen had, noch dat hij dat ingezien zoude hebben; dat hij, getuige, hem naar het bureau van den Kolonel gezonden heeft en daarop de ontheffing van de dienst van den gedetineerde en de indiensttreding van den remplaçant H. A. Th. R. heeft plaats gehad;

dat de opperwachtmeester J. C. E. G. heeft opgegeven het valsche stuk te hebben gekregen van den gedetineerde, die voorgaf dat ontvangen te hebben en dat hij, getuige, dat stuk aan den Kolonel overgegeven heeft;

dat uit de extracten uit het stamboek van den gedetineerde en van H. A. Th. R. blijkt, dat deze tenzelfdendage dat de eerstgenoemde uit de dienst ontslagen is, in diens plaats is getreden met een engagement als kanonnier 2de klasse voor den tijd van zes jaren, kosteloos voor het Rijk, en dat hij R. den 22sten Julij 1870 uit het kwartier te Amersfoort vermist en den 19den Augustus d. a. v. als deserteur afgevoerd is;

dat, kort nadat R. was verdwenen door den kapelmeester (getuige N.) een brief van hem ontvangen is, waarin hij zich verontschuldigde wegens zijn plotseling en geheimzinnig vertrek en als reden daarvoor opgaf dat hij gemerkt had, dat hij op valsche papieren door den gedetineerde vervaardigd in dienst was getreden en uit angst voor straf indien hij niet in zijn vaderland aan zijne militaire verpligtingen ging voldoen, derhalve vertrokken was;

dat, aangaande de vervaardiging van het valsche stuk door de getuige

W. B., weduwe Th. v. d. B., is opgegeven: dat de gedetineerde, met haar zullende gaan trouwen, van haar de *f* 150.—, die noodig waren om een remplaçant te stellen, ontvangen heeft; dat hij, die zeer veel bij haar in huis was, eenige brieven heeft geschreven om een remplaçant te krijgen, hetgeen zij getuige hem evenwel niet heeft zien doen; dat in de maand Mei een zekere R. zich daartoe aangeboden heeft en, in Amersfoort gekomen, een paar dagen bij haar, getuige, doorgebragt heeft; dat de gedetineerde haar toen gezegd heeft, dat de stukken van dien persoon voor zijne indiensttreding in orde waren, behalve één stuk, waarom nog geschreven moest worden, daarbij voegende, dat hij met R. bij den Kolonel geweest was; dat de gedetineerde op denzelfden morgen waarop hij haar die mededeeling deed, om zijne papieren heeft gevraagd, welke zij, getuige, eenigen tijd te voren van hem in bewaring ontvangen had en had liggen in de opene lade van een kastje in hare huishoudkamer, welke zij, getuige, steeds op slot hield wanneer zij zich in de gelagkamer bevond; dat zij daarop de deur van die kamer geopend en aan den gedetineerde de gevraagde papieren gegeven heeft;

dat de gedetineerde, die eenige vellen wit papier had medegebragt, toen op één daarvan iets in het Duitsch is gaan schrijven; dat hij daarbij een ander stuk voor zich had liggen, dat al oud scheen en evenzoo gevouwen was als de ten name van J. D. W. luidende echte Entlassungs-Urkunde, terwijl daarop bovenaan links een stempel stond, waarin een vogel geteekend was; dat zich op dat stuk een zegel bevond gelijk aan dat, hetwelk nu op het valsche stuk stuk aanwezig is; dat de gedetineerde, vóórdat hij het papier beschreef, reeds lang bezig was geweest om van het oude stuk een vierkant stukje papier af te krijgen waarop bovengenoemd zegel was afgedrukt, wrijvende daartoe met een met speeksel bevochtenden vinger daaroverheen; dat zij getuige hem toen nog gevraagd heeft, wat hij toch schreef, waarop de gedetineerde ten antwoord had gegeven: „ik moet een stuk voor den trompetter schrijven, want anders kan hij niet in dienst komen"; dat zij getuige niet tegenwoordig is geweest gedurende al den tijd, dat de gedetineerde het stuk geschreven heeft, maar dat hij, naar hare berekening, een drie kwartier bezig is geweest, en dat zij zich bepaald herinnert, dat er niets op het papier geschreven stond, waarop hij onder haar gezigt aanving te schrijven; dat, in den namiddag van dienzelfden dag, de gedetineerde met den ramplacant R. bij haar gekomen is, en dat zij toen vertelden, dat het stuk met de post gekomen was, en zij het daar vandaan gehaald hadden, zonder dat zij getuige juist kan verklaren wie de woorden gesproken heeft, maar dat zij daarop aan den gedetineerde hare bevreemding heeft te kennen gegeven, omdat hij 's morgens nog aan haar had gezegd, dat er om geschreven moest worden; dat zij niet gezien heeft, dat de gedetineerde het zegel op het papier, dat hij beschreef, geplakt heeft, en ook niet gezien heeft, dat hij ouwels medebragt; dat er geen ouwels in haren inktkoker waren, en zij geen vellen papier heeft vinden liggen, nadat de gedetineerde vertrokken was;

dat de pertinente opgaven van laatstgenoemde getuige bevestiging vinden in omstandigheden, die de schuld van den gedetineerde mede duidelijk aanwijzen; dat eene vergelijking van het valsche stuk met de echte Entlassungs-Urkunde terstond eene getrouwe navolging in het oog doet springen; maar dat vooral het zich op het valsche geschrift bevindende zegel klaarblijkelijk sporen van ouderdom draagt en de kleur van het papier, waarop het zegel afgedrukt is, geheel overeenkomt met die van het echte stuk;

dat ook de Pruissische Regering te Dusseldorp, bij hare verklaring nopens de echtheid van de Entlassungs-Urkunde op naam van den gedeti-

neerde, en de valschheid van die, gesimuleerd op naam van R. afgegeven te zijn, als haar vermoeden heeft uitgesproken, dat het zegel van het echte stuk afgenomen en op het valsche stuk overgebragt is;

dat aan de echte Entlassungs-Urkunde duidelijk waar te nemen is dat het zegel daarvan afgerukt is, terwijl de gedetineerde zich in zijne opgaven, hoe dat zegel van zijne Entlassungs-Urkunde afgeraakt zoude zijn, niet altijd gelijk gebleven is, daar hij eerst heeft opgegeven, dat het van ouderdom er af geraakt zoude zijn en het zich misschien nog tusschen zijne papieren kon bevinden, en later, dat hij dat in zijn zak-portefeuille bewaarde, zooals ook vrouw B. wel gezien zoude hebben, welke opgave evenwel door deze geenszins bevestigd wordt; dat de gedetineerde echter bij de laatste opgave heeft volhard en daaraan toegevoegd, dat het zich nog bevinden moet tusschen zijne papieren, die hij te Amsterdam bij zekere vrouw, hem alleen bij den naam van Anna bekend en bij wie hij aldaar gewoond had, achtergelaten heeft;

dat de leugenachtigheid der opgave, dat het zegel door ouderdom van het bewuste stuk afgeraakt zoude zijn, reeds daardoor aan het licht komt, dat in dat geval het onmogelijk zoude zijn, dat op de plaats, waar het gezeten heeft eene zoo groote scheur zou ontstaan zijn, als dáár nu aanwezig is, terwijl die bewering bovendien geheel wordt weersproken door het getuigenis van J. d. H., broodbakker te Amersfoort in verband beschouwd met die van vrouw B. en met de opgaven van den gedetineerde zelven; dat evengenoemde getuige toch onder eede heeft verklaard, dat de gedetineerde in het voorjaar van 1870 aan hem en vrouw B. zijne nicht een stuk vertoond heeft, overeenkomende met de aan hem vertoonde echte Entlassungs-Urkunde; dat hij getuige er zich wel iets van herinnert, dat op dat stuk een zegel zat, en dat hij zeker weet, dat het niet zoo in het midden gescheurd was;

dat het toen door den gedetineerde vertoonde stuk, dat, naar zijne eigene verklaring, zijne Entlassungs-Urkunde is geweest, door vrouw B in bewaring genomen is met nog andere papieren, die daarop door haar weggeborgen zijn, zoodat er van toen af voor het bewuste stuk geen gelegenheid meer bestond, dat er iets af kon raken;

dat de hierboven reeds vermelde bewering van den gedetineerde dat het op zijne Entlassungs-Urkunde ontbrekende zegel zich bevinden zoude tusschen papieren, door hem bij zekere vrouw Anna te Amsterdam achtergelaten, mede gebleken is geheel onwaar te zijn; dat toch die vrouw, zijnde A. Ch. B. gescheiden huisvrouw van P. N. H., als getuige onder eede gehoord, heeft opgegeven dat de gedetineerde in de maanden Junij en Julij 1870 bij haar ingewoond heeft; dat zij wel eens zijne papieren van vroegere Pruissische dienst gezien en zelfs in bewaring gehad heeft; maar dat de gedetineerde, toen hij van haar verhuisde al zijne papieren medegenomen heeft, zoodat er sedert dien tijd hoegenaamd geene papieren van den gedetineerde onder hare berusting zijn;

dat de herkomst van het valsche geschrift ondanks des gedetineerden ontkenning, nog bewezen wordt door het schrift (écriture) zelve daarvan, te vergelijken met de schriften, welke van de hand van den gedetineerde aanwezig zijn;

dat de gedetineerde ook getracht heeft brieven, met zijne naam geteekend, te ontkennen door hem te zijn geschreven, maar dat niettemin de beëdigde deskundigen als het resultaat hunner onderzoekingen hebben verklaard, dat er tusschen de hun ter vergelijking gegevene stukken en het valsche

geschrift een zoodanige karaktertrek bestaat, dat zij vermoed moeten worden van eene hand afkomstig te zijn;

dat de overeenkomst van hand tusschen het valsche geschrift en een brief, aanvangende: lieve TERA (ged. Amsterdam 4 Junij 1870), ofschoon het eene in het Duitsch en de andere in het Hollandsch geschreven is, duidelijk aan te nemen is; dat de blijkbare overeenkomst van handteekeningen voorkomende in het register van verdiensten en toelagen der trompetters bij het Regiment Rijdende Artillerie te Amersfoort, en in de brieven, ten processe aanwezig, sterk doen vermoeden, dat alle van den gedetineerde afkomstig zijn; dat vooral de brief, gedateerd 14 Mei 1870 en geadresseerd aan de redactie van de Düsseldorfsche Zeitung, en waarvan de gedetineerde, ofschoon ontkennende zelf de schrijver te zijn, dien niet kan aanwijzen, de meening zeer bekrachtigt, dat het valsche geschrift door den gedetineerde geschreven is;

dat des gedetineerden opgave, dat hij te slecht kan schrijven, om het valsche stuk geschreven te hebben, en dat anderen, zoo hij te schrijven had, zulks voor hem deden, slechts zeer ten deele is bevestigd geworden door de beëdigde verklaringen van F. F. K., C. TH. F. en D. D. H., waarvan de eerste des gedetineerden beweren, dat hij voor hem aan de redactie van de Magdeburger-Zeitung zou geschreven hebben, ontkent; de tweede C. TH. F. alleen bekent eens eene copij voor den gedetineerde in het Hollandsch op zegel (request aan Z. EXC. den Minister van Oorlog) geschreven te hebben; terwijl eveneens de derde D. D. H., heeft opgegeven eens een brief in het Hollandsch voor den gedetineerde geschreven te hebben;

dat in deze opgaven bevestiging ligt van de verklaring der deskundigen: dat de gedetineerde meer ervaren is in het schrijven van Duitsch dan van Hollandsch schrift, terwijl zij door de wijze waarop zij den gedetineerde de pen zagen voeren, tot de conclusie kwamen, dat, hoe hij zijne hand ook bij het schrijven mogt verdraaijen, hij gewoon was met de pen om te gaan;

dat de gedetineerde ontkent zich aan het hem ten last gelegde schuldig gemaakt te hebben en tot zijne verdediging aangevoerd heeft:

dat er voor hem hoegenaamd geene noodzakelijkheid bestond om door het vervaardigen van eene valsche Entlassungs-Urkunde, een remplaçant in zijne dienst te doen treden, daar, behalve R., er nog twee anderen zich aangeboden hadden en hij daarenboven, terwijl R. er reeds was, nog eene maand uitstel gekregen had om te remplaceren;

dat deze laatste opgave van den gedetineerde, ofschoon bevestigd door die van de getuigen baron B. en J. C. E. G., zeer bepaald weersproken wordt door die van den Kolonel v. T. luidende: dat, toen de termijn van eene maand voorbijgegaan was zonder dat de gedetineerde een remplaçant had aangebragt en dus voor dat R. gekomen was, door hem, getuige, aan den gedetineerde nog eenige dagen uitstel gegeven is, met bijzondere bemerking, dat het niet lang moest duren en dat hij, ofschoon eigenlijk maar eene maand gegeven kon worden, dat uitstel toestond, omdat hij den gedetineerde als een gemeen en gevaarlijk sujet beschouwde en mitsdien hem gaarne het Regiment zag verlaten;

dat de evengezegde ongunstige waardering van den gedetineerde door alle getuigen, die met hem in het bijzonder bekend zijn geweest, bevestigd wordt;

dat de gedetineerde tegen het getuigenis van vrouw B., weduwe TH. v. D. B., heeft ingebragt dat zij tegen hem getuigt uit een gevoel van

wrok en lust om hem te benadeelen, en voorts heeft aangevoerd, dat zij hem verzekerd heeft zich op hem te zullen wreken, gelijk door de getuigen P. P., C. F. N. en C. E. P., weduwe van J. N., opgegeven kan worden;

dat de eerstgenoemde getuige verklaart die woorden niet vernomen te hebben, maar de tweede bevestigt, dat die gesproken zijn, terwijl de derde getuige heeft opgegeven dat de gedetineerde haar meermalen gesproken heeft van eene vrouw, die het hem (in Amsterdam) lastig maakte en in Amersfoort woonde, en dat hij haar eens een brief voorgelezen heeft, dien hij voorgaf van die vrouw te komen en waarin zou staan, dat zij zoude beletten, dat hij, gedetineerde, met eene andere vrouw zou huwen, al koste het haar ook *f* 1000.

dat de getuige vrouw B. tegen deze laatste verklaring opmerkt, dat zij nooit zoodanigen brief aan den gedetineerde geschreven heeft, terwijl die brief dan ook niet door den gedetineerde geproduceerd is kunnen worden; en dat die getuige tevens heeft verklaard, dat het niet onmogelijk is dat zij bij haar bezoek, in Amsterdam aan den gedetineerde gebragt (waarbij de getuigen P. en Ch. N. tegenwoordig waren), in haren regtmatigen toorn over al de van hem ondergane beleedigingen en benadeelingen, zich de bedreiging van wraak heeft doen ontvallen, maar dat zij niettemin met alle gerustheid voor zichzelve, en bij volmaakte bewustheid van het gewigt van den door haar afgelegden eed, bij hare gedane opgave blijft volharden;

dat de gedetineerde verder nog tot zijn verdediging in het midden gebragt heeft, dat hij, straf hebbende, toen R. kwam, niet in de gelegenheid geweest is met hem in aanraking te komen, en alzoo de narigten van naam, leeftijd en herkomst van hem te ontvangen, die noodig waren om het valsche geschrift te kunnen opmaken; doch dat ook deze opgaven geheel weersproken worden door die reeds vroeger vermeld van de getuigen Baron v. T., N. en vrouw B.

Zijnde door den Krijgsraad overwogen, dat alzoo wettig en overtuigend bewezen is:

1°. dat de gedetineerde zich, tijdens hij als kanonnier 2e klasse in dienst was bij het Regiment Rijdende Artillerie te Amersfoort, op of omstreeks den 10den Mei 1870, heeft schuldig gemaakt aan het in strijd met de waarheid schrijven van een Entlassungs-Urkunde, houdende het ontslag uit den Preussischen Untherthanen-Verband van W. A. Th. R. te Schönhausen, namens de regering van dat land, voorzien van eenen rijksstempel en onderteekend met eene onleesbare handteekening, een en ander met het doel om dien persoon op die wijze in dienst te doen treden en zelf zijn ontslag daaruit te erlangen;

2°. dat hij van dit valsche stuk desbewust heeft gebruik gemaakt door het zelf aan den wachtmeester J. C. E. G. over te geven, die het daarop aan de bevoegde autoriteit heeft doen toekomen, waarop vervolgens de indiensttreding van W. A. Th. R. en het ontslag van den gedetineerde gevolgd zijn;

dat alzoo als ten volle bewezen moet worden aangenomen, dat er in deze materieële valschheid heeft plaats gehad, zoomede dat die geschied is met de bedoeling om het Rijk of de gestelde autoriteiten te misleiden; dat die handeling niet alleen tot verstoring der openbare orde konde leiden, maar daadwerkelijk daartoe geleid heeft, en dat mitsdien al de vereischten tot het strafbaar falsum in deze aanwezig zijn;

dat het gesimuleerde stuk, als quasi afkomstig van een openbaren ambtenaar tot het afgeven van zoodanige stukken bevoegd en in den in Pruisen voorgeschreven vorm, als een publiek en authentiek geschrift moet be-

schouwd worden, weshalve het gepleegde falsum vallende is in de termen van art. 147 C. P.;

dat evenwel niet blijkt, dat juist misdadige nevenbedoelingen den gedetineerde geleid hebben tot het volvoeren van zijne misdaad; maar dat daarentegen aangenomen kan worden, dat zij alleen door hem begaan is om zich uit de verlegenheid te helpen waarin hij door het niet aanwezig zijn van de Entlassungs-Urkunde van zijn remplaçant gebragt is;

dat hierin termen aanwezig zijn om bij de bepaling van de door den gedetineerde te ondergane straf verzachtende omstandigheden aan te nemen;

wijders dat de omstandigheden van de misdaad en de geaardheid van den gedetineerde gronden opleveren om hem zijne gevangenisstraf in eenzame opsluiting te doen ondergaan; terwijl tegen de door hem begane misdaad straffen zijn gesteld die hem, naar militaire grondbeginselen ongeschikt maken voor de militaire dienst;

dan van welk vonnis hij gedetineerde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandement van appel gratis en eischer ter eenre, en den advocaat-fiscaal voor 's Konings Zee- en Landmagt ambtshalve en als bij resolutie van den Hove van den 7den Februari jl. geautoriseerd om dit appel r.o. enz. te vervolgen alzoo gedaagde in voorschreven cas ter andere zijde.

Welke zaak enz.

Het Hoog Militair Geregtshof,

Gehoord de pleidooijen;

Gezien enz.;

Overwegende, dat bij de handeling dezer zaak ter openbare teregtzitting van des impetrants zijde bedenkingen zijn voorgedragen omtrent de bevoegdheid van den militairen regter om daarin regt te spreken, zonder dat echter ter rolle van den Hove eene exceptie van incompetentie is voorgesteld; maar dat die bedenkingen bereids voldoende zijn opgelost door hetgeen te dien aanzien door den proc.-gen. in Utrecht, bij zijn requisitoir van den 5den Nov. 1870, ten processe sub litt. F overgelegd, waarmede het prov. Geregtshof alhier zich bij arrest van den 14den derzelve maand ten volle heeft vereenigd, is voorgedragen, en wel bepaaldelijk door de omstandigheid, dat:

zoo de militaire regtspraak al op zichzelve een exceptionneel karakter moge bezitten, te haren opzigte volstrekt geene onderscheiding wordt gemaakt tusschen de commune en de militaire delicten; dat, naar de bepaling van art. 13 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, hetwelk een direct en noodzakelijk uitvloeisel was van het beginsel, in de grondwet van 1814 (art. 115) vervat, de kennisneming van alle misdrijven, gepleegd door persoonen behoorende tot het krijgsvolk te lande, behoudens enkele in de 2de al. gemaakte uitzonderingen uitsluitend aan den militairen regter is opgedragen, zonder dat de aard der gepleegde overtredingen in deze tot eenige onderscheiding leiden kan;

dat, wel is waar, de vermelde bepaling der grondwet van 1814 in die van 1815 (art. 188) gevolgd, bij de grondwetsherziening van 1848 daarin niet meer is opgenomen en de regeling van het regtsgebied over het krijgsvolk thans aan den gewonen wetgever is opgedragen; maar dat tot heden geene nadere regeling heeft plaats gehad en de zaak derhalve nog steeds in denzelfden toestand verkeert als waarin zij bij het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande voorkomt;

dat alle misdrijven door militairen gepleegd, mitsdien, voor zoover daaromtrent bij de wet geene uitzonderingen zijn gemaakt, te beschouwen zijn

als onderwerpen, waarover het regtsgebied aan bijzondere collegiën is toegekend en waarvan de kennisneming alzoo, naar luid van art. 1 R. O. aan den gewonen burgerlijken regter is onttrokken;

en dat hieruit noodwendig volgt, dat, evenzeer als de personen tot het krijgsvolk te lande behoorende wegens vergrijpen vóór hunne indiensttreding gepleegd, bij den burgerlijken regter justitiabel zijn, de ontslagen militair voor alle misdrijven, gedurende zijnen diensttijd begaan, bij den militairen regter moet worden teregt gesteld;

O. ten aanzien der feiten, dat, zooals zulks bij het vonnis a quo, hiervoren vermeld, in het breede is uiteengezet, van het den impetrant en gedetineerde ten laste gelegd misdrijf ten processe voldoende is gebleken; en dat het mede door de beëedigde verklaringen der getuigen, in verband beschouwd met de overgelegde schrifturen en de inlichtingen, door de rapporten der zaakkundigen verkregen, wettig en overtuigend is bewezen dat de gedetineerde zich daaraan heeft schuldig gemaakt;

O., wat het regt betreft, dat het certificaat der Entlassungs-Urkunde, waardoor het den gedetineerde is gelukt zich van zijne hier te lande aangegane dienstverplichtingen te bevrijden, is opgemaakt in den vorm, waarin zoodanige stukken in het Koningrijk Pruisen namens de regering worden afgegeven, geheel overeenkomstig het getuigschrift, dat ten jare 1862 te Düsseldorf aan den gedetineerde ten blijke van zijn ontslag uit het Pruisische onderdanenverband is verstrekt, van welk door de regering aldaar voor echt erkend getuigschrift het regeringszegel door hem afgenomen en op het valsche stuk is overgebragt;

O., dat naar de bepaling van art. 10 alg. bep. de vorm van alle handelingen moet worden beoordeeld naar de wetten van het land of de plaats, alwaar die handelingen zijn verrigt; en dat mitsdien het certificaat dat in Pruisen als een publiek en authentiek geschrift gelden zoude ook hier te lande als zoodanig moet worden aangemerkt;

O., dat nu wel in het gesimuleerde stuk als herkomstplaats van den persoon, aan wien het wordt voorgesteld te zijn afgegeven de naam is gesteld eener plaats, die in het district of Bezirk van Düsseldorf niet gevonden wordt en ook in het ten processe overgelegd extract-stamboek van R. noch als diens geboorteplaats noch als zijne laatste woonplaats is aangegeven; maar dat, zoo er nu ook al in een ander deel van het pruisische rijksgebied eene plaats van die naam wordt gevonden en het onbetwistbaar is, dat de te Düsseldorf residerende Regeringsambtenaar onbevoegd is om aan personen, niet tot zijn ressort behoorende, zoodanig certificaat als waarvan hier sprake is, uit te reiken, — daaruit geenszins, zooals bij de verdediging is voorgedragen, kan worden afgeleid, dat aan het stuk het karakter van authenticiteit en publiciteit niet zoude moeten worden toegekend;

O. toch, dat tot daarstelling van valschheid in authentiek en publiek geschrift niet wordt gevorderd dat het gesimuleerde stuk, wanneer het echt ware in foro civili eenig effect zoude kunnen sorteren, maar alleen dat het voorkome als te zijn opgemaakt door het tot het uitgeven van dergelijke acten in genere bevoegd openbaar gezag in den daaromtrent voorgeschreven vorm, en dat het alzoo geschikt zij tot misleiding van dengene, bij wien het door den vervaardiger of gebruiker tot bereiking zijner misdadige bedoeling wordt aangewend;

O., dat die misdadige bedoeling bij den gedetineerde niet te miskennen valt; dat de valsche Entlassungs-Urkunde niet alleen strekken konde, maar daadwerkelijk gestrekt heeft tot misleiding der militaire administratieve

autoriteit te Amersfoort; dat daardoor de openbare orde verstoord en den Staat een wezenlijk nadeel is toegebragt, als zijnde door des gedetineerden bedriegelijke handelingen een dienstpligtige aan het leger onttrokken en vervangen door een persoon, die de vereischten miste om als Nederlandsch soldaat te worden aangenomen; en dat alzoo alle essentiële elementen tot daarstelling van het crimen falsi in deze aanwezig zijn;

O., dat de Krijgsraad dan ook teregt den gedetineerde aan dat misdrijf heeft schuldig verklaard; dat evenzeer de aanneming van verzachtende omstandigheden bij het vonnis a quo voldoende is geregtvaardigd, en dat de strafwet wijders met het oog op des gedetineerden geaardheid, naar behooren is toegepast.

Regt doende in appel enz.

Verklaart den impetrant en gedetineerde J. D. W. bij het vonnis van den Krijgsraad in de eerste militaire afdeeling voor de provincie Utrecht, standplaats Utrecht, van den 27sten Jan. 1871 gepronuntieerd den daaraanvolgenden 30sten Jan. alhier in quaestie, niet te zijn bezwaard;

Verwijst hem in de kosten enz.

(Gepleit door Mr. G. H. VAN BOLHUIS).

Arrondissements-Regtbank te Amersfoort. (1)

Raadkamer van den 31sten October 1870.

Voorzitter: Mr. A. R. VAN BEL.

Provinciaal Geregtshof in Utrecht.

Raadkamer van den 14den November 1870.

Voorzitter:

Mr. P. A. M. Baron van OOSTHUYZE VAN RIJCKEVORSEL VAN RIJSENBURG.

Moet hij, wiens misdrijf, gepleegd terwijl hij militair was, eerst ontdekt werd nà zijn ontslag uit den dienst, voor den burgerlijken dan wel voor den militairen regter te regt staan? Voor den eersten volgens de Regtbank, voor den laatsten volgens het Hof.

De Regtbank enz.

Overwegende, dat, blijkens de gevoerde instructie, genoegzame bezwaren tot verdere vervolging van den bekl. bestaan, ter zake dat hij:

1°. tijdens hij als trompetter in dienst was bij het Regiment Rijdende Artillerie te Amersfoort, op of omstreeks den 10den Mei 1870, in strijd met de waarheid heeft geschreven eene valsche Entlassungs-Urkunde, houdende ontslag uit de landweer-dienst in het Koningrijk Pruisen van W. A. T. R. te Schönhausen, namens de Regering van dat land te Düsseldorf

(1) Uit het W. v. h. R. n°. 3278. Red.).

voorzien van een rijksstempel, en onderteekend met eene onleesbare handteekening, een en ander met het doel om dien persoon op die wijze in zijne plaats in dienst te kunnen doen treden en zelf zijn ontslag daaruit te kunnen erlangen; en

2°. dat hij van dat valsche stuk desbewust heeft gebruik gemaakt, door dit kort daarna, onder voorgeven van het met de post te hebben ontvangen, te Amersfoort aan genoemden R. ter hand te stellen, die zich daarmede vergezeld van den bekl. vermoedelijk ter goeder trouw heeft vervoegd bij de militaire overheid, daarop in de plaats van den bekl., die zijn paspoort dientengevolge heeft ontvangen, is in dienst getreden doch kort daarna (in de maand Julij), als opgeroepen bij de landweer in stilte naar zijn vaderland is teruggekeerd;

O., dat boven omschreven feiten strafbaar zijn ingevolge de artt. 147, 148, 162 en 164 C. P., j° 2 der wet van 29 Junij 1854 (Stbl. n° 102) en 1 der wet van 22 April 1864 (Stbl. n° 29);

O., dat de officier van justitie bij bovengenoemd requisitoir uit voorzegden hoofde requireert, dat de bekl. zal worden verwezen naar den militairen regter, op grond, dat de voorschreven misdrijven zouden zijn gepleegd, tijdens de bekl. nog was in militaire dienst, en met het kennelijk doel om uit de militaire dienst ontslagen te worden; weshalve, ingevolge de (door hem beweerde) algemeenheid van het regtsbeginsel, dat de competentie zich regelt naar het tijtstip, waarop het misdrijf werd gepleegd en niet naar dat, waarop het werd ontdekt, alleen de militaire strafregter bevoegd is om deze zaak te beregten;

O. echter, dat, daargelaten de vraag, of de juistheid van voorzegd regtsbeginsel werkelijk zoo algemeen wordt erkend (cf. o. a. Dalloz v^e^ Organisation militaire, n°. 880 en 881), en of het al dan niet door den wetgever behoort te worden gevolgd, in allen gevalle, naar de Nederlandsche wetten, ten opzigte van uit de dienst ontslagen militairen, het tegenovergestelde beginsel schijnt te moeten gelden, althans waar het zooals in casu niet een eigenlijk militair, maar een commun delict betreft;

O. toch, dat, blijkens art. 1 R. O., de burgerlijke regter is de gewone regter in strafzaken, onverminderd alleen het regtsgebied, aan bijzondere collegiën toegekend over bepaalde onderwerpen; dat de regtsmagt, aan zoodanige bijzondere collegiën opgedragen, mitsdien als exceptionneel moet worden beschouwd, en derhalve striktelijk moet worden beperkt tot de onderwerpen waarvoor zij is toegekend;

O., dat nu wel aan den militairen regter de kennisneming is opgedragen der verschillende misdrijven, waartegen is voorzien bij het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, maar uit art 1 van dat zelfde wetboek blijkt, dat zulks (in gewone omstandigheden) alleen betreft de misdrijven, gepleegd door personen, tot dat krijgsvolk behoorende; dat alzoo uit het exceptionneel karakter der militaire jurisdictie volgt, dat de militaire regter onbevoegd is om kennis te nemen van de niet bij art. 5 van het Strafwetboek (C. P.) bedoelde misdrijven, gepleegd door personen, welke niet tot het krijgsvolk behooren, ofschoon zij vroeger daartoe behoord hebben; dat dit dan ook uitdrukkelijk wordt te kennen gegeven in art. 3 van meergemeld Crimineel Wetboek, terwijl, zoo het al twijfelachtig moge schijnen, of gezegd art. 3 wel van toepassing is op de misdrijven, gepleegd tijdens de delinquent nog in militaire dienst was, die twijfel aanleiding moet geven om het artikel uit te leggen ten voordeele der competentie van den gewonen, d. i. den burgerlijken regter;

Gezien de artt. 114 en 120 Strafvord.;

Verwijst den bekl. J. C. W. voornoemd ter bovenvermelde zake naar den proc.-gen. bij het Prov. Geregtshof in Utrecht.

Het Hof enz. (post alia),

Gezien het requisitoir van den proc.-gen., op grond van artt. 124 sqq. en 127 Strafvord., daartoe strekkende: dat het den Hove moge behagen te verklaren, dat de zaak van J. W. D. tot de bevoegdheid van een ander collegie behoort, en mitsdien het geding zal verwijzen daar en waar het behoort;

Overwegende, dat de bekl. bij bevelschrift van de Arrond. Regtbank te Amersfoort, in raadkamer op den 31sten October 1870 gegeven, naar den proc.-gen. bij dit Hof is verwezen, op grond, dat er genoegzame bezwaren tot vervolging tegen hem bestaan, als zoude hij:

1°. en 2°. enz. (als bij de beschikking der Regtbank);

O. dat de proc.-gen. zich vereenigt met deze omschrijving van de aan den bekl. ten laste gelegde feiten, maar zich verzet tegen de beschikking der Arrond. Regtbank, „dat de bekl., die, nà het plegen van de hem ten laste gelegde feiten, uit de militaire dienst is ontslagen, ter zake van commune delicten in de militaire dienst gepleegd, voor den burgerlijken regter moet teregt staan";

O. te dien aanzien, dat alle personen, welke behooren tot het krijgsvolk te lande, voor de misdaden en overtredingen, waarop bij het Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande geene bijzondere straf is gesteld, en welke de militaire dienst niet uitsluitend betreffen, zijn onderworpen aan de voorschriften van het Crimineel Wetboek dezer landen (het Wetboek van Strafregt) en andere wetten en verordeningen; terwijl de regtspraak zoowel over hunne militaire als gemeene misdrijven, behoudens de overtredingen in zake van landsbelastingen, behoort bij den militairen regter, zoodat, zooals art. 1 R. O. bepaalt, de gewone regter onbevoegd is om over misdrijven, begaan door personen, tot het krijgsvolk te lande behoorende, regt te spreken;

O., dat, volgens het bevelschrift der arrond. regtbank te Amersfoort, bij afwijking van deze voorschriften, de burgerlijke regter niettemin ten deze bevoegd zoude zijn, omdat de bekl. thans uit de militaire dienst ontslagen is, en de vervolging in allen gevalle betreft commune delicten;

O., dat, wanneer de hoedanigheid des overtreders de bevoegdheid des regters bepaalt, de beoordeeling, wie de bevoegde regter is, afhangt van den tijd, waarop de bekl. het misdrijf begaan heeft, en het daarop geheel buiten invloed blijft, of hij later die hoedanigheid heeft verloren;

O., dat, aangezien de omstandigheid niet betwist wordt, dat de bekl. de hem ten laste gelegde feiten zoude hebben gepleegd, terwijl hij in militaire dienst was, en hij dus op dat oogenblik aan de regtsmagt van een krijgsraad onderworpen was, er eene bijzondere wetsbepaling zoude moeten aangewezen zijn, op grond waarvan hij, uit hoofde van het verlaten van de militaire dienst, om dezelfde feiten naar een anderen of naar den gewonen regter zoude moeten verwezen zijn;

O, dat deze beschouwing evenzeer geldt de tegenwerping, aan den aard van de delicten ontleend, als zouden deze commune delicten zijn, terwijl overigens, volgens art. 14 van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, eerst dan een commun delict de verwijzing naar den burgerlijken regter kan te weeg brengen, wanneer dit door militairen gepleegd is in gemeenschap met personen, die voor den burgerlijken regter moeten teregtstaan;

O, dat, bijaldien men art. 1 van het Crimineel Wetboek wilde beperken

tot den duur van de militaire dienst, hetgeen niet dan in strijd met de opvatting van onze taal kan geschieden, vele overtredingen van dat wetboek ongestraft zouden blijven, omdat de gewone regter onbevoegd is om dat wetboek toe te passen;

O., dat, wel is waar, volgens art. 13 van het Crimineel Wetboek op personen tot het krijgsvolk behoorende, het wetboek van strafregt behoort te worden toegepast wegens de misdaden en overtredingen, waarop bij het wetboek voor het krijgsvolk te lande geene bijzondere straf is gesteld (commune delicten); doch dat door deze bepaling niet eene verwijzing naar den gewonen of burgerlijken regter wordt bevolen, maar alleen wordt te kennen gegeven, dat op soortgelijke misdrijven door de krijgsraden de straffen zullen worden toegepast, welke in het wetboek van strafregt daartegen zijn vastgesteld;

O, dat de zaak derhalve behoort tot de bevoegdheid van een ander collegie;

Gezien art. 127 Strafvord.;

Doet te niet het bevelschrift van de arron. regtbank te Amersfoort van den 31 Oct. 1870;

En, opnieuw regt doende,

Verklaart zich onbevoegd om van deze zaak kennis te nemen, en

Verwijst haar daar en waar het behoort.

(Zie Legraverend, Des Tribunaux militaires, Traité de la Législation criminelle, chap. IX; Merlin, Repertoire, in voce Délit militaire, no. XI; Adolph Bosch, Droit pénal et discipline militaire (Bruxelles 1837), pag. 55; Mr. M. S. Pols, het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, met eene toelichting, pag. 85; Mr. H. van der Hoeven, Opmerkingen over de Nederlandsche strafwetgeving voor het krijgsvolk te lande, pag. 59; Dalloz, Répertoire, in voce Organisation militaire, no. 879).

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 14 Mei 1909.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. J. Hamburger A.Dzn.

Beklaagde, huzaar, als soldaat gedetacheerd bij het Alg. Depôt van Discipline te Vlissingen, wordt door den Krijgsraad te 's Gravenhage veroordeeld wegens:

1°. het tot twee malen toe opzettelijk nalaten en het bovendien uitdrukkelijk weigeren de orders van zijn superieur na te komen, als één voortgezette handeling beschouwd;

2°. het met gebaren dreigen van zijn meerdere in rang; en

3°. het door schuld aan een ander veroorzaken van zóódanig lichamelijk

letsel, waaruit voor dezen een tijdelijke verhindering voor de uitoefening zijner beroepsbezigheden is ontstaan;

tot:

1°. een militaire gevangenisstraf van drie maanden; en

2°. eene gevangenisstraf van vier maanden

met ontzegging enz.

Het H. M. G. overwoog dat het sub 3°. der beschuldiging genoemde feit ten onrechte is gequalificeerd als bedreiging van een meerdere in rang. Het werpen van een hard voorwerp — als door beklaagde gebezigd — naar personen, die zich in elkaars onmiddellijke nabijheid bevinden, met de daarbij uitgedrukte bedoeling één van hen, zijn meerdere in rang, te treffen, is een gewelddadige handeling en ten aanzien van dien meerdere een tegen hem gepleegde daad van geweld.

Ook de qualificatie van het sub 4°. der beschuldiging genoemde feit is niet overeenkomstig de gebleken feiten, omdat voornoemd werpen „in het wilde" zooals beklaagde opgeeft te hebben gedaan, omvat het opzet om aan een of meer van die personen lichamelijk letsel toe te brengen en in casu dit feit oplevert „mishandeling".

De kwalificatie der feiten onder 3°. en 4°. der beschuldiging moet dus worden verbeterd, terwijl op beide feiten als het gevolg van één daad, slechts één strafbepaling moet worden toegepast.

Het H. M. G. verklaart beklaagde in plaats van de sub 2°. en 3°. van het vonnis genoemde misdrijven schuldig aan:

2°. feitelijke insubordinatie,

3°. mishandeling; en

veroordeelt hem voor de drie feiten tot zeven maanden militaire gevangenisstraf.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

B., oud 23 jaren, geboren te Stad-Almelo, huzaar bij het 4de Regiment, als soldaat gedetacheerd bij het Algemeen Depôt van discipline, thans gedetineerd te Utrecht, die bij vonnis van den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, gewezen den 20sten Maart 1909, met aanhaling der artikelen 13, 95 en 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 4, 7, 12 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27, 55, 56, 58, 61, 91 en 308 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht is schuldig verklaard aan: 1°. het tot tweemaal toe opzettelijk nalaten en het bovendien uitdrukkelijk weigeren de orders van dengene die boven hem gesteld is, na te komen, gepleegd door een minderen militair in andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is, als eene voortgezette handeling beschouwd; 2°. het als soldaat met gebaren dreigen van een meerdere in rang; 3°. het door schuld aan een ander veroorzaken van zóódanig lichamelijk letsel, waaruit voor dezen eene tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden is ontstaan en veroordeeld tot: 1°. eene militaire gevangenisstraf van drie maanden; 2°. eene gevangenisstraf van vier maanden, met ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren en met bepaling dat de tijd, na beklaagdes eerste verhoor in de Residentie van den Krijgsraad op den 9den

Maart 1909 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf van militaire gevangenis en zoo noodig van die van gevangenis, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove behage hem geen zwaardere hoofdstraf op te leggen dan de Krijgsraad oplegde en de bijkomende straf te laten vervallen, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima tevens verweerder à minima

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 30sten Maart 1909 geautoriseerd om dit appel voor den Auditeur-Militair in het Eerste Militaire Arrondissement, standplaats 's Gravenhage, te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ter rolle is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis voor wat de qualificatie sub 2°. en 3°. en, in verband daarmede, de soort en den duur der opgelegde straf betreft en dat alsnog de impetrant en verweerder met weglating der artikelen 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 58 en 308 van het Wetboek van Strafrecht en aanhaling der artikelen 100 van gemeld Crim. Wetb., 57 en 300 van het Wetboek van Strafrecht, 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162), 2 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en 3 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64) zal worden schuldig verklaard aan: 1°. het tot twee malen toe opzettelijk nalaten en het bovendien uitdrukkelijk weigeren de orders van dengeen, die boven hem gesteld is, na te komen, gepleegd door een minderen militair in andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand of in een plaats welke dadelijk belegerd of berend is, als eene voortgezette handeling beschouwd; 2°. het als soldaat, in tijd van vrede en niet voor den vijand, plegen van een daad van geweld tegen zijn meerdere in rang; 3°. mishandeling, en deswege veroordeeld tot een jaar militaire gevangenisstraf met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, ook wat den aftrek van het voorarrest en de ontzegging van het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren betreft, alsmede veroordeeld in de kosten in eersten aanleg en in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen de appellant bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan, beschuldigd:

dat hij te Vlissingen op den 23sten Februari 1909 als arrestant geplaatst in het arrestlokaal:

1°. opzettelijk heeft nagelaten te voldoen aan den hem door zijn meerdere

in rang, korporaal M., tot driemaal toe gegeven last om zijn nachtleger af te geven;

2°. uitdrukkelijk heeft geweigerd aan den hem door dien meerdere opnieuw tot driemaal toe gegeven last van diezelfde strekking te voldoen door op die lastgevingen te antwoorden: „al gelast jij het ook honderd „maal, ik geef het niet af", en opzettelijk heeft nagelaten aan die lastgevingen te voldoen;

3°. opzettelijk met het deksel van de urineton in de richting van meergenoemden meerdere heeft geworpen zonder dezen nochtans te treffen;

4°. door als voorzegd met het deksel der urineton te werpen, den achter bedoelden meerdere zich bevindende soldaat de V. een ernstige hoofdwonde heeft toegebracht, welke verwonding de opneming van den getroffene in het hospitaal noodzakelijk maakte;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de wettige bewijsmiddelen, waarvan de inhoud in het vonnis is weergegeven, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard wat aan den beklaagde was te last gelegd en dat beklaagde bij zijn verhoor voor het Hof geen omstandigheden heeft kunnen opgeven, waardoor het bewijs dier feiten wordt ontzenuwd of verzwakt;

Overwegende dat de feiten onder 1°. en 2°. te last gelegd en bewezen verklaard bij het vonnis terecht zijn verklaard in zoodanig verband met elkander te staan dat zij moeten worden beschouwd als eene voortgezette handeling en dat die handelingen bij het vonnis met juistheid zijn gequalificeerd;

dat echter het feit onder 3 te last gelegd en bewezen verklaard ten onrechte bij het vonnis is gequalificeerd als bedreiging van een meerdere in rang, vermits het werpen met een hard voorwerp, als het door den beklaagde gebezigde, naar personen die zich in elkanders onmiddellijke nabijheid op zeer korten afstand van den dader bevinden met de daarbij uitgedrukte bedoeling om ook één van hen, die meerdere in rang is van den dader, te treffen, is eene gewelddadige handeling, welke ten aanzien van dien meerdere is eene tegen hem gepleegde daad van geweld, ook al heeft deze door op zijde te springen, de uitwerking van die daad op zijn persoon ontweken;

dat ook de qualificatie bij het vonnis gegeven aan het feit onder 4°. te last gelegd en bewezen verklaard niet is overeenkomstig de gebleken feiten, vermits het werpen met het aangeduide voorwerp op eenige in elkanders onmiddellijke nabijheid staande personen „in het wilde" zooals beklaagde opgeeft te hebben gedaan, omvat het opzet om aan een of meer van die personen lichamelijk letsel toe te brengen en derhalve, indien zoodanig letsel wordt toegebracht als hier aan den soldaat de V. het geval is geweest, dat feit oplevert mishandeling;

Overwegende dat derhalve het vonnis moet worden verbeterd ten aanzien van de qualificatie aan de feiten onder 3°. en 4°. bewezen verklaard en dat op beide feiten, als zijnde het gevolg van ééne daad, slechts ééne strafbepaling moet worden toegepast en wel die tegen het feit onder 3°. bedreigd als zijnde de zwaarste;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen, met weglating van de artikelen 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 58 en 308 van het Wetboek van Strafrecht, en gezien bovendien de artt. 100 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 57 en 300 van het Wetboek van Strafrecht, 2 en 7 der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162), 2 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191) en 3 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64).

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Gravenhage den 20sten Maart 1909 tegen beklaagde gewezen alleen voor zooveel hij daarbij is schuldig verklaard aan:

2°. het als soldaat met gebaren dreigen van een meerdere in rang;

3°. het door schuld aan een ander veroorzaken van zoodanig lichamelijk letsel, waaruit voor dezen eene tijdelijke verhindering in de uitoefening zijner beroepsbezigheden is ontstaan, en

voor zooveel betreft de daarbij aan beklaagde opgelegde straffen;

En in zooverre opnieuw recht doende;

Verklaart beklaagde schuldig aan:

2°. het als soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand, plegen van een daad van geweld tegen zijn meerdere in rang,

3°. mishandeling;

Houdt het vonnis overigens in stand met name voor zooveel hij daarbij is schuldig verklaard aan:

1°. het tot twee malen toe opzettelijk nalaten en het bovendien uitdrukkelijk weigeren de orders van dengene die boven hem gesteld is, na te komen, gepleegd door een minderen militair in andere gelegenheid dan in eene affaire tegen den vijand of in eene plaats welke dadelijk belegerd of berend is, als ééne voortgezette handeling beschouwd;

Veroordeelt hem ter zake van de drie feiten waaraan hij is schuldig verklaard tot militaire gevangenistraf van zeven maanden;

Bepaalt dat de tijd, sedert 9 Maart 1909 door den veroordeelde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde militaire gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Ontzegt hem het recht om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen voor den tijd van vijf jaren;

Verwijst den appellant in de kosten van het hooger beroep;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Verdediger voerde als grond voor zijne conclusie aan:

dat de beklaagde zich in werkelijkheid ziek gevoelde toen hem gelast werd zijn nachtleger af te geven;

dat hij toch des Donderdags, Vrijdags en Zaterdags te voren op last van den geneesheer het bed moest houden en dat geen geneesheer hem verder is komen bezoeken hoezeer hij zich ook des Zondags, Maandags en Dinsdags d. a. v. ziek meldde;

dat de onaangenaamheden, die hij in dienst heeft ondervonden, goeddeels worden verklaard door de omstandigheid, dat zijn superieuren niet wisten wat hem vroeger in den dienst was overkomen;

dat hij in de kazerne te Deventer van de trappen is gevallen, 't welk tengevolge heeft gehad dat hij achtereenvolgens in de hospitalen te Deventer, Kampen en Amsterdam is verpleegd;

dat zijn linkerhand nog steeds opgezet is en hij nog steeds zwak is in die hand;

dat hij na dien val zich niet meer geheel gezond gevoeld heeft;

dat de beklaagde zich niet herinnert 't oogmerk te hebben gehad met het deksel M. te treffen, maar wel een der manschappen, die de dekens van zijn bed afhaalden;

dat hij het deksel naar hen geworpen heeft;

dat beklaagde het oogenblik verbeidde om naar Deventer te mogen ver-

trekken en weer dienst te doen, zich voornemende zich naar behooren te zullen gedragen; dat 't voorval hem daarom ook zeer spijt en hij een beroep doet op de clementie van 't Hof, om de bijkomende straf te laten vervallen, verzoekende

dat 't Hof 't geen door hem in zijn ziekelijken en wellicht daardoor meer opgewonden toestand is gedaan, hem niet naar alle gestrengheid wil aanrekenen;

dat de qualificatie aan de feiten, zooals die door den Krijgsraad zijn aangenomen, door dat College gegeven wel is waar meer in overeenstemming is met onze moderne strafrechtsopvattingen doch dat zij daarom nog niet gezegd mag worden op de vigeerende militaire wetgeving te steunen;

terwijl door den

Advocaat-Fiskaal bij zijn eisch à minima werd betoogd:

dat Vertooner zich met de kwalificatie sub 1° wel, doch met die sub 2° en 3° niet vereenigen kan;

dat de beklaagde toch, door opzettelijk met het ijzeren deksel van de urine-ton in de richting van korporaal M. te werpen, een daad van geweld tegen zijn meerdere in rang gepleegd, en tevens, zonder dat het werpen in andere richting geschiedde dan was bedoeld, doordat korporaal M. ter zijde sprong, den, achter dezen gegradueerde zich bevindenden soldaat de V, met het deksel getroffen en eene bloedende hoofdwond toegebracht, mitsdien mishandeld heeft.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 22 Juni 1909.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: L. A. Walaardt Sacré, R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

De Krijgsraad te 's Gravenhage veroordeelt beklaagde, grenadier, tot twee maanden militaire gevangenisstraf wegens: 1°. het bedreigen van een meerdere twee malen gepleegd; 2°. het met woorden beleedigen van een meerdere en 3°. feitelijke insubordinatie,

alle feiten beschouwd als één voortgezette handeling.

De Adv.-fiskaal eischt verbetering van het vonnis, wat den duur der opgelegde mil. gevangenisstraf betreft en dat beklaagde zal worden veroordeeld tot zes maanden mil. gevangenisstraf.

Het H. M. G. overweegt dat de handelingen: dreigen, beleedigen en plegen van daden van geweld niet zijn de uiting van éénzelfde misdadig opzet en overweegt verder dat de Krijgsraad ten onrechte heeft overwogen dat ten aanzien van de straf in aanmerking moet worden genomen het minder tactvol optreden van den reserve-sergeant S.

Het H. M. G. verklaart beklaagde schuldig aan:

1°. het dreigen van zijn meerdere;

2°. het met woorden beleedigen van zijn meerdere; en

3°. feitelijke insubordinatie; en

veroordeelt hem voor 1°. en 2°. tot een maand mil. detentie en voor 3°. tot twee maanden mil. gevangenisstraf.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 25sten Mei 1909 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Gravenhage, den 15den Mei 1909 gewezen in de zaak tegen een grenadier bij het Regiment Grenadiers en Jagers, oud 22 jaar, geboren te Krabbendijke, gedetineerd te 's Gravenhage, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 99, 100 en 211 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 4, 7 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 3 en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 2 lid 1 en 7, lid 1 en 3, der Wet van 17 September 1870 (*Staatsblad* n°. 162), 27, 56, 57 en 91 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan: 1°. het als soldaat met woorden bedreigen van een meerdere in rang, tweemaal gepleegd; 2°. het als soldaat met woorden beleedigen van een meerdere in rang; en 3°. het als soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand plegen van een daad van geweld tegen zijn meerdere in rang,

alle feiten als ééne voortgezette handeling beschouwd, en veroordeeld tot eene militaire gevangenisstraf van twee maanden, met bepaling dat de tijd, na beklaagdes eerste verhoor in de residentie van den Krijgsraad op den 6den Mei 1909 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal strekken van de opgelegde straf, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiskaal, bij Resolutie van den 1sten Juni 1909, verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, voor wat den duur der aan den gedaagde opgelegde militaire gevangenisstraf betreft en dat de gedaagde alsnog zal worden veroordeeld tot zes maanden militaire gevangenisstraf, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre

en

genoemden beklaagde, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, van wege den gedaagde ter rolle gedaan, dat hij zich refereert aan 's Hofs dispositie en afstand doet van pleidooi;

Gelet op de verklaring door den eischer ambtshalve mede ter rolle gedaan, dat hij insgelijks afstand doet van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd, dat hij te 's Gravenhage in den avond van 19 April 1909

zijn meerdere in rang sergeant W. S. die beklaagde uit hoofde van diens beschonken toestand verzocht zich kalm te houden,

1°. opzettelijk heeft bedreigd door dien meerdere toe te voegen: „wat „moet jij hier, waar zijn mijn verzwaringen, dan zal ik je er mee dood gooien";

2°. dien meerdere opzettelijk heeft beleedigd en bedreigd, zoomede een daad van geweld tegen dezen heeft gepleegd, door onder het uiten der woorden: „ik zal dien sergeant S., dien vuilik doodgooien", en „waar is „mijn sabel, dan zal ik hem er mee doodslaan", met zijn verzwaring en sabel in de richting van dien meerdere te werpen, zonder dien nochtans te raken;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de in het vonnis vermelde bewijsmiddelen, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard hetgeen aan beklaagde was te laste gelegd, met zijn schuld daaraan;

Overwegende dat de Krijgsraad echter ten onrechte heeft aangenomen dat de feiten sub 1 en 2 en die sub 2 onderling, aan beklaagde te last gelegd en bewezen verklaard, in zoodanig verband staan, dat zij moeten worden beschouwd als ééne voortgezette handeling, daar immers de handelingen: dreigen, beleedigen en plegen van daden van geweld niet zijn de uiting van éénzelfde misdadig opzet;

Overwegende dat derhalve de door den Krijgsraad aan de feiten gegeven qualificatie behoort te worden verbeterd, en, in verband hiermede, de straf, die de Krijgsraad in strijd met artikel 58 van het Wetboek van Strafrecht heeft opgelegd, moet worden veranderd;

Overwegende dat de Krijgsraad, ten aanzien van de straf, ten onrechte in de laatste overweging van het vonnis heeft overwogen dat daarbij in aanmerking moet worden genomen het minder tactvol optreden van den getuige, reserve-sergeant S.;

Overwegende immers dat, nu nòch in het vonnis, nòch in de overige processtukken blijkt van eenig minder tactvol optreden van dezen sergeant, integendeel aan het Hof gebleken is, dat deze sergeant de voorschriften betreffende de behandeling van de zoodanigen, die zich in den drank mochten hebben te buiten gegaan — gelijk dit met beklaagde het geval was — heeft in acht genomen, deze overweging geheel ongegrond is en daarom uit het vonnis behoort te vervallen;

Gezien de in het vonnis aangehaalde artikelen benevens artikel 58 van het Wetboek van Strafrecht doch met weglating van de artikelen 56 en 57 van dat Wetboek;

Rechtdoende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis van den Krijgsraad in het Eerste Militaire Arrondissement ter hoofdplaats 's Gravenhage, op 15 Mei 1909 ten laste van beklaagde gewezen, voor zooveel betreft:

1°. de daarin opgenomen hierboven besproken overweging;

2°. de aan de bewezen verklaarde feiten gegeven qualificatie;

3°. de daarbij opgelegde straf.

En in zooverre opnieuw rechtdoende:

Verstaat, dat deze overweging daaruit vervalt;

Verklaart beklaagde schuldig aan:

1°. het als soldaat met woorden dreigen van zijn meerdere in rang, tweemaal gepleegd;

2°. het als soldaat met woorden beleedigen van zijn meerdere in rang;

3°. het als soldaat in tijd van vrede en niet voor den vijand plegen van een daad van geweld tegen zijn meerdere in rang;

Veroordeelt hem ter zake van de feiten onder 1°. en 2°. vermeld tot

eene militaire detentie van een maand, en ter zake van het feit onder 3°. vermeld tot eene militaire gevangenisstraf van twee maanden;

Bepaalt dat de tijd, vóór de tenuitvoerlegging van deze uitspraak door den veroordeelde sedert 6 Mei 1909 in voorloopige verzekerde bewaring doorgebracht, in mindering zal worden gebracht bij de uitvoering van de opgelegde straffen, eerst van de detentie en daarna van de gevangenisstraf.

Houdt overigens het vonnis in stand.

De kosten in hooger beroep te dragen door den Staat.

Ontzegt allen anderen eisch.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 10 Maart 1911.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard, Mr. H. J. M. Tijssens en S. F. Nolst-Trenité.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van IJsselt.

Verdediger: Mr. A. P. W. Alta.

Falsiteit strafbaar gesteld bij art. 200 van het Crim. Wetb. voor het Krijgsvolk te Lande.

Het H. M. G. dat tot nu toe steeds voor het hier strafbaar gestelde misdrijf c.q. **militaire gevangenisstraf** *oplegde, veroordeelt thans den beklaagde,* **zonder nadere motiveering,** *tot* **gevangenisstraf.** (1)

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 17den Februari 1911 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch, den 9den Februari 1911 gewezen in de zaak tegen een sergeant bij het 6de Regiment Infanterie, gedetineerd te 's Hertogenbosch, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 13 en 200 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2, 4, 7, 13 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 10, 11, 27, 57, 58 en 225 van het Wetboek van Strafrecht en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht, is schuldig verklaard aan:

1°. het door een onderofficier die gesteld is op eenige wijze in eene militaire administratie, falsiteit daaromtrent plegen, achtmaal gepleegd,

2°. het opzettelijk gebruikmaken van een valsch geschrift als ware het echt en onvervalscht, uit welk gebruik eenig nadeel kon ontstaan, vier maal gepleegd, en deswege veroordeeld tot: *a.* een militaire gevangenisstraf van twee maanden, *b.* eene gevangenisstraf van eene maand, onder

(1) Zie o.a. Deel III Mil. Recht. Tijdschrift, blz. 252 en 471. (Red).

bepaling dat de tijd, door den veroordeelde vóór de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering van de opgelegde militaire gevangenisstraf sedert 31 December 1910 in mindering zal worden gebracht, met degradatie en mitsdien terugbrenging tot den stand van soldaat, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiskaal, bij Resolutie van den 24sten Februari 1911 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, voor wat de qualificaties en de opgelegde straffen betreft en dat de gedaagde alsnog met weglating der in het vonnis à quo aangehaalde artikelen 13 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 1, 2, en 4 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 191), 10, 11, 57, 58 en 225 van het Wetboek van Strafrecht, doch aanhaling der artikelen 55 en 91 van laatstgenoemd Wetboek, zal worden schuldig verklaard aan „ontrouw en falsiteit, begaan door een militair, gesteld in eene militaire administratie" en deswege veroordeeld tot drie maanden militaire gevangenisstraf, met bepaling dat de tijd, door den gedaagde vóór de tenuitvoerlegging van 's Hofs uitspraak voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering dier straf, sedert 31 December 1910, dag der insluiting van beklaagde in het Huis van Bewaring te 's Hertogenbosch, in mindering zal worden gebracht, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, de kosten van het hooger beroep te dragen door den Staat, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima tevens verweerder à minima

en

genoemden sergeant, gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, voor wien voor antwoord in appel en eisch à minima, bij schrifture ten rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen de bijkomende straf van degradatie niet op te leggen.

HET HOF.

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat beklaagde voor den krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd dat hij, als menagemeester gesteld zijnde in de administratie van de menage-onderofficieren van het 1ste bataillon, 6de Regiment Infanterie te Breda, op verschillende tijdstippen tusschen 1 November en 4 December 1910:

1º. ontrouw en falsiteit daaromtrent heeft begaan, door de menage-rekeningen van 9, 14, 17, 18, 22, 24 en 26 November en 1 December 1910, welke bestemd waren om tot bewijs te dienen dat beklaagde in zijn voormelde hoedanigheid, ten laste der gezegde menage, op voorschreven data, bij den leverancier de K. waren voor den in rekening gebrachten prijs had ingekocht, valschelijk op te maken, in het officieele en behoorlijk gewaarmerkte menageboek dier onderofficieren in te boeken en te onderteekenen met het oogmerk ze als echt en onvervalscht te gebruiken, waaruit eenig nadeel kon ontstaan, door, met bedriegelijk oogmerk, op die

rekeningen een hoogeren inkoopsprijs dan den besteden te vermelden, en wel die van:

9	November	1910	*f*	2.94	in	plaats	van	*f* 2.29
14	idem.		„	0.75	„	„	„	„ 0.33
17	idem.		„	0.96	„	„	„	„ 0.71
18	idem.		„	2.41	„	„	„	„ 1.88
22	idem.		„	3.34	„	„	„	„ 2.44
24	idem.		„	0.65	„	„	„	„ 0.23
26	idem.		„	1.78	„	„	„	„ 0.18
1	December	1910	„	3.82	„	„	„	„ 2.22

ten einde aldus, ten nadeele van meergemelde menage, zich met ruim zes gulden, waarop hij niet gerechtigd was, te verrijken;

2°. van voormelde valsche geschriften, telkens bij het einde der week, waarin zij waren opgemaakt, te weten 12, 19 en 26 November en 3 December 1910, opzettelijk heeft gebruik gemaakt, door die aan den luitenant-adjudant van het bataillon ter goedkeuring en onderteekening aan te bieden, waaruit eenig nadeel kon ontstaan;

Overwegende dat de feiten aan beklaagde te lastgelegd bij het vonnis wettig en overtuigend bewezen zijn verklaard door zijne bekentenis en door de verklaringen der getuigen W. en de K., door het notitieboekje gemerkt I B., het menage-boek en het quitantie-boek, alle ten processe voorhanden;

dat in de verklaring van den getuige W., in het vonnis opgenomen, voorkomt dat: „volgens zijne meening de beklaagde zijn voornaamste „falsificaties pleegde bij den slager; dat wat de kruidenier de K. verstaat „onder dividend, waarschijnlijk is de 2% korting welke hij bij wijze van „fooi gaf bij de afrekening";

dat derhalve tot de samenstelling van het bewijs der te last gelegde en als wettig en overtuigend bewezen aangenomen feiten, blijkens het vonnis, hebben medegewerkt gissingen en bijzondere meeningen van dien getuige, welke niet als bewijsmiddel mogen worden gebezigd, zoodat het vonnis moet worden te niet gedaan als berustende de uitspraak op onwettig bewijs;

Overwegende dat beklaagde heeft bekend zich aan het hem te last gelegde te hebben schuldig gemaakt, onder opgave, dat hij menagemeester is geweest van de onderofficieren van het 1ste bataillon 6de Regiment Infanterie te Breda van 16 October tot 3 December 1910; dat hij met zijne falsificaties is begonnen op 9 November 1910 en de volgende posten valschelijk op de daarbij genoemde data in het bestelboekje van den leverancier DE K. heeft geboekt, alsof die leveranties hadden plaats gehad, terwijl zulks inderdaad niet geschiedde, maar een gedeelte, van het aldus ten laste van de menage te veel in rekening gebrachte, aan hem door DE K. werd uitbetaald, te weten:

9	November	1 pot mosterd	*f*	0.65
14	„	1 pak vitello	„	0.42
17	„	1 bus beschuit	„	0.25
18	„	1 Amerik. bezem	„	0.35
18	„	1 houtborstel	„	0.18
22	„	1 bus beschuit	„	0.25
22	„	1 pot mosterd	„	0.65
24	„	1 pak vitello	„	0.42
26	„	1 KG. boter	„	1.60
1	December	1 KG. boter	„	1.60;

dat, tengevolge van die valsche opgaven in het boekje van DE K., door hem in het menage-boek op de volgende data, de daarbij vermelde posten

tot de daarbij vermelde bedragen eveneens te hoog zijn opgegeven, zulks in strijd met de waarheid, ten einde hem in de gelegenheid te stellen die te hoog opgegeven bedragen aan den leverancier DE K. uit te betalen, te weten:

9	November 1910	*f*	2,94	inplaats van	*f*	2.29
14	idem	„	0.75	„ „	„	0.33
17	idem	„	0.96	„ „	„	0.71
18	idem	„	2.41	„ „	„	1.88
22	idem	„	3.34	„ „	„	2.44
24	idem	„	0.65	„ „	„	0.23
26	idem	„	1.78	„ „	„	0.18
1	December 1910	„	3.82	„ „	„	2.22;

dat de bedragen, door den leverancier DE K. te vorderen volgens het boekje I B, door hem, beklaagde, daaruit werden overgebracht in het menageboek en ter goedkeuring overgelegd aan den luitenant-adjudant W., onder wiens toezicht daarop de uitbetaling door hem, beklaagde, aan DE K. geschiedde; dat die betalingen wekelijks geschiedden en DE K. voor kwijting teekende in het quitantieboek; dat DE K. een gedeelte van hetgeen hij aldus te veel ontving inhield en de rest aan hem gaf; dat het mogelijk is dat DE K. niet van den aanvang af heeft geweten dat hij iets deed wat niet in orde was, maar dat deze dat toch later wel heeft geweten; dat hij met den slager nooit valschheid gepleegd heeft; dat het mogelijk is dat hij nog eenige posten valschelijk heeft opgemaakt, maar dat hij dat niet weet, omdat hij ze opgegeven heeft, naar hij zich herinnert; dat hij, toen hij plus minus drie weken in functie was, eens een gulden te kort kwam en, toen hij bemerkte dat het zoo gemakkelijk ging om aan geld te komen, op dien weg is voortgegaan;

Overwegende dat door de volgende getuigen onder eede is verklaard:

1°. G. J. J. W., eerste luitenant-adjudant bij het 1ste bataljon, 6de regiment Infanterie in garnizoen te Breda:

dat beklaagde, als menagemeester der onderofficieren van het 1ste bataljon, 6de regiment Infanterie te Breda, is aangewezen door den bataljons-commandant voor den tijd van een maand, te beginnen 16 October 1910, maar dat hij die functie langer heeft waargenomen wegens gebrek aan onderofficieren; dat het ten processe hem vertoonde boekje, gemerkt I B., is het notitieboekje waarin opgeteekend worden de leveranties door den kruidenier DE K. gedaan; dat uit dat boekje DE K's rekening wordt opgemaakt in het, ten processe tevens aan hem getoonde, menageboek en dat deze, na uitbetaling, daarvoor quiteert in het quitantie-boek; dat de opgaven in het menage-boek Zaterdags aan hem worden overgelegd en gecontroleerd met het boekje gemerkt I B; dat die opgaven door den menagemeester worden geteekend en, bij accoord-bevinding, ook door hem, getuige; dat het hem niet mogelijk was te constateeren dat falsificatie plaats had, omdat de opgaven, goedgekeurd door den leverancier DE K., overeenkwamen met de opgaven van beklaagde; dat hij de wekelijksche menagerekeningen van beklaagde heeft goedgekeurd op 22 en 29 October, 5, 12, 19 en 26 November en 3 December 1910 en daarin geen fouten heeft ontdekt; dat zijn aandacht is gevallen op beklaagdes handelingen, omdat deze in den aanvang van het waarnemen zijner functie in drie weken *f* 39.— overhield en later telkens te kort kwam;

2°. F. W. M. DE K., van beroep kruidenier, wonende te Breda:

dat hij het hem ten processe getoonde notitie-boekje, gemerkt I B, herkent als het boekje waarin door beklaagde werden opgeteekend de

bestellingen door hem gedaan ten behoeve van de onderofficieren-menage; dat bedragen, waarvoor door hem werd geleverd, wekelijks aan hem werden uitbetaald en dat hij in het hem ten processe getoonde quitantie-boek teekende voor voldaan; dat hij aldus voor voldaan heeft geteekend o. a. op 14, 21 en 26 November en 3 December 1910; dat, toen beklaagde circa acht dagen zijne functie van menagemeester waarnam, hij hem is komen mededeelen dat hij één gulden te kort had en hij hem die toen heeft geleend; dat beklaagde toen in het boekje gemerkt I B, bestellingen heeft ingeschreven en hem heeft gezegd dat eenige dier bestellingen niet behoefden geleverd te worden; dat dit, tijdens beklaagde menagemeester was, nog eenige malen is voorgevallen, maar dat hij niet weet op welke data en ten opzichte van welke soort waren; dat hij niet weet of beklaagdes opgaven, daaromtrent gedaan ten processe, juist zijn, maar wel weet dat het totaal bedrag, tot hetwelk beklaagde opgeeft dat niet geleverde bestellingen zijn geschied, juist is; dat hij, zonder achterdocht te voeden, heeft gedaan wat beklaagde vroeg;

Overwegende dat in de volgende ten processe overgelegde en den beklaagde voorgehouden stukken is vermeld:

1°. in een boekje tot opschrift voerende „L. C. A. DE K. v. P., speci-„aliteit van koffie, thee, kruidenierswaren & comestibles, wijnen, sterke „dranken en likeuren, Veemarkt, Breda", gemerkt I B, waarin zijn aangeteekend verschillende hoeveelheden van waren, waarachter zijn ingevuld de daarvoor gerekende prijzen, op:

9	November	1 pot mosterd	*f* 0.65
14	„	1 pak vitello	„ 0,42
17	„	1 bus beschuit	„ 0.25
18	„	1 Amer. bezem	„ 0.35
18	„	1 houtborstel	„ 0.18
22	„	1 bus beschuit	„ 0.25
22	„	1 pot mosterd	„ 0.65
24	„	1 pak vitello	„ 0.42
26	„	1 K.G. boter	„ 1.60
1	December	1 K.G. boter	„ 1.60;

2°. in het menage-boek der onderofficieren van het 1ste bataillon, 6de regiment Infanterie, gewaarmerkt volgens de daaromtrent bestaande voorschriften, onder de lasten aan VAN P.:

op	9	November 1910	*f* 2.94
„	14	idem	„ 0.75
„	17	idem	„ 0.96
„	18	idem	„ 2.41
„	22	idem	„ 3.34
„	24	idem	„ 0.65
„	26	idem	„ 1.78
„	1	December 1910	„ 3.82

alle welke posten voorkomen in de vier rekeningen der weken loopende van 6 November tot 3 December 1910, bij welke rekeningen de voormelde bedragen telkens zijn opgenomen in het totaal der kosten van de levensmiddelen bij van P. gekocht ten laste der voormelde menage en welke vier rekeningen, blijkens onder elke daarvan staande verklaring, zijn opgemaakt en onderteekend door den beklaagde en door den Luitenant-adjudant W. zijn geteekend als nagezien en met de sterkteboekjes en het quitantieboekje vergeleken en in orde bevonden;

3°. in het quitantie-boekje van het 1ste bataillon onderofficieren-menage:

dat L. C. A. de K. voor voldaan heeft geteekend:
op de rekening van 6—12 November 1910,
op 14 November 1910 voor *f* 33.84,
op die van 13—19 November 1910,
op 21 November 1910 voor „ 36.72,
op die van 20—26 November 1910,
op 28 November 1910 voor „ 33.47,
op die van 27 November—3 December 1910,
op 5 December 1910 voor „ 32.14;

Overwegende dat, hoezeer in de menagerekeningen de voormelde lasten zijn aangegeven voor levensmiddelen geleverd door v. P., de daarbij in rekening gebrachte totaal-cijfers in het quitantie-boekje voor voldaan zijn geteekend door den getuige, kruidenier de K., die het door hem genoemde notitieboekje erkent als betreffende de aan hem door beklaagde gedane bestellingen, op welk boekje voorkomt, als de naam waaronder hij handel drijft, L. C. A. de K . . . . v. P . . . , zoodat kan worden aangenomen dat de lasten in de menage-rekeningen voorkomende onder den naam v. P., dezelfde zijn als de sommen, die door beklaagde zijn opgegeven als aan den getuige de K. verschuldigd en aan dezen zijn uitbetaald, met dien verstaande dat de K. voor voldaan heett geteekend, niet — zooals hij heeft verklaard — op 14, 21 en 26 November en 3 December 1910, doch op 14, 21 en 28 November en 5 December 1910;

Overwegende dat door de bekentenis van den beklaagde, bevestigd door de verklaringen van de getuigen de K. en W. en door den inhoud der aangehaalde bescheiden, wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde, als menagemeester, werkzaam zijnde als in de telastlegging vermeld, opzettelijk ten tijde als daarbij aangeduid, in de daarbij aangegeven door hem opgemaakte menagerekeningen in strijd met de waarheid ten laste dier menage heeft gebracht de aankoopen bij den kruidenier de K. v. P.:

op 9 November 1910 tot een bedrag van *f* 2.94,
terwijl slechts was aangeschaft voor „ 2.29;
op 14 November 1910 tot een bedrag van „ 0.75,
terwijl slechts was aangeschaft voor „ 0.33;
op 17 November 1910 tot een bedrag van „ 0.96,
terwijl slechts was aangeschaft voor „ 0.71;
op 18 November 1910 tot een bedrag van „ 2.41,
terwijl slechts was aangeschaft voor „ 1.88;
op 22 November 1910 tot een bedrag van „ 3.34,
terwijl slechts was aangeschaft voor „ 2.44;
op 24 November 1910 tot een bedrag van „ 0.65,
terwijl slechts was aangeschaft voor „ 0.23;
op 26 November 1910 tot een bedrag van „ 1.78,
terwijl slechts was aangeschaft voor „ 0.18;
op 1 December 1910 tot een bedrag van „ 3.82,
terwijl slechts was aangeschaft voor „ 2.22;

dat beklaagde zulks gedaan heeft met het oogmerk om die rekeningen als echt en onvervalscht te gebruiken en dat hij van die door hem valschelijk opgemaakte rekeningen opzettelijk gebruik heeft gemaakt door die als met de waarheid overeenkomende ten onderzoek en ter beoordeeling voor te leggen aan den luitenant-adjudant, getuige W.,

dat die rekeningen en de daarin gedane opgaven bestemd waren om tot bewijs te dienen dat beklaagde op de aangegeven dagen bij den kruidenier de K. voor de door hem beheerde menage waren had ingekocht voor de

in rekening gebrachte bedragen en hij derhalve terecht bij het einde der week die bedragen, als uitgaven ten behoeve der menage gedaan, in rekening bracht;

dat door het gebruik van die valsche rekeningen nadeel kon ontstaan en ook is ontstaan doordat, tengevolge van de daarin vervatte onware opgaven, aan de deelnemers in de menage grootere bedragen zijn in rekening gebracht als uitgegeven, dan in werkelijkheid voor hen waren uitgegeven, welke grootere bedragen, volgens bovenstaande opgaven te zamen uitmakende *f* 6.37, door de K. ten nadeele der menage zijn ontvangen;

Overwegende dat met het bewijs dier feiten tevens is geleverd het bewijs der schuld van den beklaagde daaraan;

Overwegende dat beklaagde, door dat valschelijk opmaken van de rekeningen en het daarvan gebruik maken als waren zij echt, zich herhaaldelijk heeft schuldig gemaakt aan de misdrijven omschreven bij artikel 225 van het Wetboek van Strafrecht, op welke, ingevolge het bepaalde bij artikel 56, 2°. lid van dat Wetboek, slechts ééne strafbepaling wordt toegepast, zijnde in dit geval de bijzondere strafbepaling van artikel 200 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, vermits beklaagde de aangeduide valschheden en 't gebruik daarvan maken heeft gepleegd in de militaire administratie der menagegelden waarin hij als onderofficier gesteld was;

Overwegende dat het meerder aan beklaagde te last gelegde niet wettig en overtuigend is bewezen;

Overwegende dat beklaagde ter zake van de als bewezen aangenomen feiten ongeschikt is om den graad van onderofficier te behouden;

Gezien de artikelen 200 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, 13 en 19 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 191), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 10, 11, 27, 55, 2°. lid 56, 2°. lid, 91 en 225 van het Wetboek van Strafrecht en 181 en 185 der Rechtspleging bij de Landmacht;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis den 9den Februari 1911 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Hertogenbosch tegen beklaagde gewezen;

En opnieuw rechtdoende;

Verklaart beklaagde schuldig aan falsiteit negenmalen begaan door een onderofficier gesteld in eene militaire administratie van penningen;

Veroordeelt hem te dier zake tot gevangenisstraf van drie maanden en tot degradatie, brengt hem mitsdien terug tot den stand van soldaat;

Bepaalt dat de tijd, door hem sedert een en dertig December 1910 voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der gevangenisstraf in mindering zal worden gebracht;

Verwijst hem in de kosten zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen;

Spreekt hem vrij van het meer te last gelegde.

INGEKOMEN BIJDRAGEN.

De rechterlijke overtuiging en art. 160 Crim. Wetb. Zeem.

In den laatsten Titel van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water: „Van het bewijs der misdaden", volgen, na het voorschrift waarbij de bewijsleer van het algemeen recht ook in het militair proces van toepassing wordt verklaard, eenige speciale bepalingen, in een drietal artikelen, welker inhoud de militaire rechters ook „bijzonderlijk" in acht moeten nemen.

Het eerste dier artikelen, 160, is het meest belangrijk, wijl dit een uitzonderingsvoorschrift geeft op de gewone bewijsregelen, terwijl de beide andere betreffen het bewijs van het bestaan van rechtvaardigingsgronden en alzoo meer naast de gewone bewijsregelen staan, zonder daarop bepaald inbreuk te maken. Immers onze algemeene bewijsleer laat dit gebied onbetreden.

Art. 160 luidt: „Indien een schepeling, door eenen aan hem gesubor-„dineerde, in dienstzaken, gedesobediëerd, tegengesproken, gescholden, ge-„dreigd, geslagen of anderzins mishandeld mogt zijn, zal dezelve daarin „op zijn eed geloofd, en zijne getuigenis alleen, in dat opzigt, voor een „volledig bewijs gehouden worden, ten ware de persoon van den getuige, „om bijzondere redenen, reprochabel mogt zijn, of zijne getuigenis, door „andere omstandigheden, mogt worden verzwakt of tegengesproken."

Hiermede overeenstemmend is de inhoud van art. 211 Crim. Wetboek Landm., zoodat nagenoeg alles, wat over elk dezer artikelen is of wordt gezegd, over en weer geldt.

Waar trouwens het Crim. Wetb. Zeem. niet veel anders is dan eene copie van het Crim. Wetb. Landm., kan de beteekenis van een artikel van het eerste veelal niet anders dan via het overeenkomend artikel van het laatste worden nagegaan. Hoewel in de verschillende leer- en handboeken van het Militaire Recht de artikelen min of meer uitvoerig besproken worden en men zelfs wel kan zeggen, dat zich over hunne beteekenis eene „communis opinio" gevormd heeft, kan het misschien toch zijn nut hebben in dit Tijdschrift een plaatsje te vragen voor eenige beschouwingen, waartoe die uitlegging aanleiding geeft en de bedenkingen na te gaan, die daartegen kunnen worden ingebracht. En dat niet alleen uit een wetenschappelijk, maar ook uit een practisch oogpunt.

Het wil mij nl. voorkomen, dat die opvatting in enkele gevallen den rechter onnoodig tot eene met zijne overtuiging strijdige uitspraak zou kunnen voeren.

Welke is nu de vrijwel algemeen aangenomen uitlegging?

Allereerst, dat hier eene uitzondering bestaat op den regel: „Eén getuige,

geen getuige", neergelegd in art. 397 1e lid Wetb. v. Strafv. Hierover zal wel niet kunnen worden getwist. Maar verder, dat hier terzijde gesteld wordt het grondbeginsel onzer bewijsleer in strafzaken, neergelegd in art. 391 en 395 Wetb. v. Strafv., dat geen enkel bewijsmiddel ter veroordeeling van eenen beklaagde verplichtend is, wanneer niet de rechter volkomen overtuigd is, dat deze het hem ten laste gelegde feit waarlijk heeft begaan of daaraan medeplichtig is; dat dus de rechter, in de in die artikelen bepaalde gevallen, behoudens de uitdrukkelijke uitzondering aan het slot, zonder of zelfs tegen zijne overtuiging tot veroordeeling verplicht zou zijn.

Mr. M. S. Pols, (het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande, met eene toelichting, 2e uitgave, pag. 584), zegt er van:

„De rechter kan de zwaarste, krachtigste bewijzen van schuld ter zijde „stellen, zoodra hij, in gemoede, niet overtuigd is van die schuld. Die „bevoegdheid echter ontneemt hem art. 211. Hij is verplicht de verklaring „van één getuige als volledig bewijs aan te nemen, zoo hij de reserve aan „het slot niet kan inroepen. Die reserve moet dus zoo ruim mogelijk „worden opgenomen, opdat de rechter nimmer genoodzaakt zij, tegen zijne „gemoedelijke overtuiging een schuldig uit te spreken."

Dat het, ook bij „zoo ruim mogelijke" opvatting der reserve, niettemin mogelijk kan blijven, dat de rechterlijke overtuiging in de verdrukking komt, onderstelt Mr. Pols alzoo niet. Van zijn standpunt is dat duidelijk. Blijkbaar wil hij de interpretatie van de woorden: „ten ware, enz." dienstbaar maken aan een te voren vastgesteld doel. De rechter moet nimmer genoodzaakt worden tegen zijn overtuiging te veroordeelen, dat is het prijzenswaardig doel, 't welk vooropstaat en daarom moet de reserve zoo ruim worden uitgelegd, dat dit bereikt wordt. Nu moet men wel erkennen dat, zonder deze wijze van interpretatie, die men de utilistische zou kunnen noemen, onze militaire strafwetgeving in sommige gevallen onbruikbaar zou zijn, maar het is toch niet wenschelijk, haar anders dan noodgedwongen te baat te nemen. En het lijkt mij, dat ze hier kan worden gemist.

G. J. W. Koolemans Beynen (Handleiding, ten dienste van het onderwijs in het Militair Strafrecht, 1898, pag. 402) is van dezelfde opinie als Pols. Ook hij zegt (over art. 211 Crim. Wetb. Landm.):

„In het algemeen moet de beperkende slotbepaling zoo ruim mogelijk „worden opgevat, opdat de rechter nimmer genoodzaakt zij tegen zijne „overtuiging het vonnis uit te spreken."

Eveneens zeggen P. P. C. Collette en J. J. C. van Dijk (Militaire Rechtspleging, pag. 273), dat het artikel (211 Crim. Wetb. Landm.) in de bedoelde gevallen de verplichting zou opleggen om te veroordeelen, „wanneer „niet het slot van het artikel ruimte gaf voor de werking der rechterlijke „overtuiging".

C. J. Blok (Aanteekeningen behoorende bij de Militaire Wetten voor het Krijgsvolk te Water, pag. 171) bepaalt zich tot de opmerking, dat de beperkende slotbepaling (van art. 160 Crim. Wetb. Zeem.) zoo ruim mogelijk moet worden opgevat, met het oog op het niet toepasselijk zijn der bepaling van art. 395 Sv.

Ten slotte worde nog besproken, hetgeen Prof. van der Hoeven over de betrokken art. heeft gezegd. In zijne „Opmerkingen over de Nederlandsche „Strafwetgeving voor het Krijgsvolk te Lande", (2e druk, 1866) pag. 279 e. v. bij de behandeling van art. 211, vinden we o. a.: „het behelst eene „uitzondering op den regel, ook in art. 433 Wetb. van Strafv. gehuldigd, „dat de afzonderlijke getuigenis van eenen enkelen getuige niet als bewijs kan gelden." Van eene uitzondering op art. 395 Wetb. van Strafv. (toen

art. 431) rept hij niet en zelfs de bespreking van de woorden, dat de superieur „op zijnen eed geloofd" worde, geeft hem slechts aanleiding er de aandacht op te vestigen, dat het getuigenis beëedigd moet zijn.

In zijn ontwerp-Invoeringswet op het Wetb. v. Mil. Strafr. 1903, voorziet Z. H. G. in de leemte, die door het vervallen der Crim. Wetb., ook ten opzichte van de bewijsvoorschriften, zou ontstaan. (Herziening van het Militair Strafrecht, I, 1889, pag. 318—319). We vinden in dat ontwerp onder: „§ IV. Bepaling, omtrent het bewijs van staafbare feiten. De be„palingen van het gemeene recht betreffende het bewijs van strafbare feiten „zijn toepasselijk", enz. behoudens dat:

„1e. de afzonderlijke getuigenis van een militair betreffende een in Titel „IV van het Tweede Boek van het Wetboek van Militair Strafrecht „omschreven misdrijf, in of ter zake van dienst tegen hem gepleegd, „een volledig bewijs van schuld *kan* opleveren;

„2e. hij, die, enz."

In de toelichting daarop (pag. 332) luidt het, dat „men zich nu blootelijk „(dient) te bepalen tot de reproduceering, zij 't ook in eenvoudiger vorm, „van de nu geldende voorschriften, vervat in de artikelen 159, 160 en 161 „van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water en 210, 211 „en 213 van dat voor het krijgsvolk te lande, zonder de innerlijke waarde „van die voorschriften thans te beoordeelen."

Zou men, uit de redactie, welke bij dit „blootelijk reproduceeren" is gekozen en uit het stilzwijgen bij de bespreking van art. 211 en de „opmerkingen" mogen besluiten, dat Prof. VAN DER HOEVEN in de art. 160 en 211 der Crim. Wetb. geen inbreuk ziet op de vrijheid van 's rechters overtuiging, de verhandeling, die op pag. 289 van de „Opmerkingen" volgt, toont aan, dat deze conclusie niet geoorloofd is.

De schrijver bespreekt daar de vraag, of de bewijsvoorschriften van art. 211 en 213 Crim. Wetb. Landm. zouden vervallen, indien het Wetb. v. Strafv. de wettelijke bewijsleer verwisselde voor die der volkomen vrije rechterlijke overtuiging, zooals een toenmalig ontwerp voorstelde. Doordat art. 211 en 213 hier over één kam geschoren worden, is die behandeling niet heel duidelijk. In hoeverre eene verandering van algemeene bewijsleer, als genoemd, tot moeilijkheden met art. 213 aanleiding zou kunnen geven, begrijp ik althans niet. Dit art. geeft (evenals art. 161 Zeem.) een voorschrift voor het bewijs van noodweer, waarop een schildwacht zich, *te zijner verdediging*, kan beroepen. In de appreciatie van het bewijs, dat door den beklaagde wordt aangevoerd omtrent het bestaan van noodweer, is de rechter geheel vrij, zoowel onder de negatief-wettelijke bewijsleer als onder die der volkomen vrije overtuiging. Acht men dit art. eene inbreuk op de vrijheid, dan is het er eene in beide stelsels; verwisselt de wet al het eene stelsel voor het andere, er komt ten opzichte van die appreciatie geene verandering van algemeenen regel en dus ook niet van uitzondering daarop. Bovendien is het slot van art. 213 (evenals dat van art. 161 Zeem.) anders en ruimer geredigeerd dan dat van art. 211, zoodat de rechterlijke overtuiging hier wel nooit in het gedrang kàn komen.

Wat echter art. 211 aangaat, ook de regel: „Geene veroordeeling, tenzij de rechter overtuigd is van de schuld", is aan beide bewijsleeren gemeen; ook te dien opzichte zou de verwisseling dus geene verandering van regel en daarom ook niet van uitzondering meebrengen.

Intusschen, hoe men het antwoord op die vraag ook wil zoeken, is hier van minder belang dan het feit, dat Mr. v. D. HOEVEN haar stelt. Uit dat feit blijkt, dat ook hij van meening is, dat de art. 211 en 160 Crim.

Wetb. derogeeren aan art. 395 Wetb. v. Strafv., zoodat ik mij op den geleerden schrijver niet zal mogen beroepen, als ik straks eene van de heerschende meening afwijkende uitlegging zal pogen te verdedigen.

In het algemeen vat men dus het voorschrift: „zal dezelve daarin op zijn eed geloofd worden" woordelijk op als bevel aan den rechter om den getuige te gelooven. Daarnaast staat echter de neiging, (althans bij de eerste drie der aangehaalde schrijvers) om het slot integendeel buitengewoon ruim te interpreteeren, ten einde aan de onaangename consequenties van de woordelijke opvatting van het voorafgaande te ontkomen. De slotwoorden worden gelezen alsof er stond: „ten ware de rechter den getuige niet geloofwaardig acht". Het verschil springt in het oog. De eisch, dat de rechter „bijzondere redenen" voor de niet-geloofwaardigheid moet hebben en dus bepaalde feiten of omstandigheden moet kunnen aanwijzen, waarom hij den getuige niet gelooft, wordt geëlimineerd. Deze wijze van uitlegging is, afgezien van het resultaat in dit geval, toch weinig aantrekkelijk. Meent men redenen te hebben zich streng aan de woorden van een wetsartikel te moeten houden, dan passe men dit toe op het geheele artikel, maar behandele niet de twee helften op ongelijke wijze, geve niet aan de tweede helft een bijzonder ruime beteekenis, ten einde aan de ongewenschte gevolgen der woordelijke opvatting van het begin weder te ontkomen.

Te meer, omdat men daarmede het doel — den rechter geen band aan te leggen — niet altijd kan bereiken. Het is best mogelijk, dat de rechter aarzelt het schuldig uit te spreken, niet omdat de getuige hem als onbetrouwbaar bekend, of het getuigenis zwak is, maar omdat hij den beklaagde tot het plegen van het ten laste gelegde feit niet in staat acht, (1) zoodat hij overtuigd is dat hier een dwaling, zij het te goeder trouw, in het spel moet zijn. Dwalingen van in 't algemeen betrouwbare getuigen zijn niet zóó zeldzaam.

Terecht zeide Mr. Simons in de Nederlandsche Juristen-Vereeniging in 1910, (Handelingen 1910, Deel II pag. 185) dat zeldzaam in één persoon vereenigd zijn, èn uitnemend waarnemingsvermogen èn uitnemend herinneringsvermogen èn uitnemend weergevingsvermogen.

Bij die twee redenen, waarom eene andere interpretatie de voorkeur verdient, kan men nog deze voegen, dat de thans geldende tot eene ongerijmdheid leidt.

Het staat wel vast, dat het artikel niet dan bij noodzaak mag worden toegepast en dus niet, wanneer de rechter over meer bewijsmateriaal beschikt. Het H. M. G. heeft dit meerdere malen beslist. (Res. 8 Februari 1843, Sententie 14 December 1875) (2). Mr. H. v. d. Hoeven, in zijn boven aangehaald werk, pag. 278, vindt daarvoor ook eenen historischen grond, ontleend aan den Franschen tekst: „Sa seule déposition".

In gelijke gevallen zou dus de rechter bij minimumbewijsmateriaal eventueel tegen zijne overtuiging moeten veroordeelen, bij meer bewijsmateriaal

---

(1) Leerzaam op dit punt is het geval op 13 April j.l. behandeld voor het Hof te 's Gravenhage op hooger beroep van het O. M. bij de Rechtbank te Middelburg, welk college den beklaagde, beschuldigd van mishandeling van eenen ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening van zijne bediening, heeft vrijgesproken, tegen de ambtseedige verklaring van den getroffen rijksveldwachter in. De Rechtbank had een request ontvangen van 66 menschen, die verklaarden het onmogelijk te achten, dat bekl., die zeer timide is, dit feit met opzet gepleegd heeft. De getuige-veldwachter, werd officieel op papier door zijn chefs gunstig beoordeeld en betrouwbaar geacht, door de publieke opinie niet. (Handelsblad 14-4—'11, Ochtendblad, 2e blad, onder Rechtzaken).

(2) Pols pag. 583.

(twee getuigen) daarentegen weer vrij zijn. Het omgekeerde zou beter te begrijpen zijn!

Bij dit alles zij dan nog opgemerkt, dat de wetgever van '14—'15 zijne woorden niet zoo nauwkeurig placht te wegen, dat woordelijke opvatting juistheid waarborgt. Misschien heeft hij zich van de mogelijkheid, dat eene vraag, als hier gesteld wordt, zou rijzen zelfs in 't geheel geene rekenschap gegeven.

De historische interpretatie is althans minder bevredigend.

Wel vinden we bepalingen nagenoeg overeenkomende met de hier behandelde in de ontwerpen voor een Crim. Wetb. Landm. van 8 April 1807 (Achtste Kapittel, art. 3), van 8 Augustus 1808 (Veertiende Kapittel, art. 3) en van 1810, zoomede in dat voor de Zeemacht van Februari 1808 (Kapittel XII, art. 3) maar nòch de rapporten der ontwerpers, nòch de critieken der adviseurs geven de gewenschte nadere verklaring. Men zou de waarde daarvan trouwens toch niet mogen overschatten, we zoeken hier licht omtrent de bedoeling des „wetgevers" en deze ontwerpen zijn geen wet geworden.

De Raad van State maakte op het ontwerp voor de Zeemacht van 1814 (art. 173 t/m 176 = de tegenwoordige art. 159 t/m 162), zoomede op die voor de Landmacht van 1814 en 1815, waarvan resp. de art. 186 en 212 overeenstemmen met het tegenwoordig art. 211, ten aanzien van die artikelen geene opmerkingen. De Commissie van het Ontwerp 1815 voor de Landmacht geeft voor haar artikel 212 eene toelichting, waarin wel wordt gezegd, dat dit artikel eene afwijking bevat van de „Algemeene Regels van het regt", maar niet of deze afwijking zich bepaalt tot uitzondering op het oude, ook toen reeds geldende beginsel: „Unus testis, nullus testis", dan wel ook op dat van de vrijheid der rechterlijke overtuiging.

Ook de behandeling der ontwerpen in de eenige Kamer der Staten-Generaal van 1814—'15 brengt ons niet verder. Wat uit een interpretatief oogpunt misschien opmerking verdient is, dat in de beide ontwerpen van 1808 voorkomt: „Zal dezelve daar in op zijn Eed *moeten* worden geloofd", welk „moeten" in latere ontwerpen toevallig of opzettelijk is weggelaten.

Liever wil ik dan ook het voorschrift systematisch uitleggen en het beschouwen in het kader, waarin het thans zijn plaats inneemt, d. i. het kader van de negatief wettelijke bewijstheorie, die in haar geheel beheerscht wordt door art. 395 Wetb. v. Strafv. Ik laad daarmede wel den schijn op mij den regel, dat de speciale wet aan de algemeene derogeert op zijde te stellen, maar gelukkig slechts den schijn. Want het blijft dan toch nog eene uitzondering op art. 397, 1e lid, Wetb. v. Strafv.

Art. 395 Wetb. v. Strafv. is het grondbeginsel van de strafrechtspleging en moet dat zijn, waar het zoeken naar de materiëele waarheid het eenige doel is. Volgens Jhr. Mr. J. DE BOSCH KEMPER (Wetboek van Strafvordering, Voorrede, Derde Deel, pag. IX) is zelfs „geen wettig samenstel van bewijs-„middelen bestaanbaar, zonder dat den regter het oordeel over de bewijs-„kracht worde overgelaten". Het is zeker sterk uitgedrukt, maar ik acht toch ook het beginsel van art. 395 Wetb. v. Strafv. zóó overheerschend, dat inbreuk daarop mij slechts dan toelaatbaar voorkomt, wanneer het uitdrukkelijk in de wet met zoovele woorden wordt bepaald.

In het algemeen erkent men toch ook niet gaarne eene uitzondering op dat beginsel. De twijfel, die heerscht over de beteekenis van art. 9 der arbeidswet is. hiervan eene illustratie. Dit art. houdt in, dat, wanneer beschermde personen op bepaalde tijden ter aangewezen plaatse worden aangetroffen, deze geacht worden aldaar zelf arbeid te verrichten, tenzij het

tegendeel blijke. Ook hierbij is de vraag gerezen òf, zoo het tegendeel niet blijkt, de rechter, ongeacht zijne overtuiging, verplicht is het verrichten van arbeid als bewezen aan te nemen.

Niettegenstaande hier de parlementaire behandeling de bedoeling wel duidelijk aan het licht doet komen (men heeft in de Staten-Generaal over dit artikel meer gesproken dan in 1814 over het geheele Crim. Wetb.) vindt de meening, dat het beginsel van art. 391 en 395 Wetb. v. Strafv. niet wordt aangetast, ook hier verdedigers.

In Mr. J. A. Fruins „Nederlandsche Wetboeken" staat genoemd art. als uitzondering onder art. 391, maar in eene noot wordt door den bewerker de juistheid dezer plaats weder betwijfeld.

Mr. Besier (T. v. S. V pag. 352) verdedigt de vrijheid der rechterlijke overtuiging tegen den inhoud van dit artikel. (1)

Zonder hierop verder in te gaan, blijkt hieruit toch wel hoe noode men de formeele bewijskracht van een bewijsmiddel in strafzaken erkent.

Kent, in ons bewijssysteem, de wet aan een bepaald bewijsmiddel exceptioneele bewijskracht toe, dan beteekent dit verlaging van het wettelijk minimum in dat speciale geval en niet omverhalen van den grondslag van ons bewijsrecht, tenzij de wet dit met zoovele woorden zegt.

Geplaatst in een positief-wettelijk bewijssysteem zouden de art. 160 en 212 der Crim. Wetb. formeele bewijskracht bezitten. Waren ze historische overblijfselen uit zoo'n systeem, dan kon zulks misschien op dien grond verdedigd worden. Maar toen ze wet werden, gold ten onzent in strafzaken het beginsel van de Code d'Instr. Crim., dat in crimineele zaken onbeperkt, voor iedere veroordeeling de gemoedelijke overtuiging van schuld vereischte.

Ook bij de beoordeeling der bewijskracht aan schriftelijke bescheiden toegekend, houdt men toch rekening met de plaats, die zij in het algemeen stelsel innemen.

Wel zegt art. 400 Wetb. v. Strafv., dat de voorschriften omtrent de kracht van bewijs van openbare en bijzondere schriftelijke bescheiden in burgerlijke zaken ook ten aanzien van het bewijs in strafzaken in acht genomen moeten worden, maar hoezeer de authentieke akte in het burgerlijk recht „volledig bewijs" oplevert, zal niemand er aan denken bij haar gebruik in het strafproces geene rekening te houden met het feit, dat zij nu in een ander systeem eene plaats inneemt, een systeem, dat in zijn geheel beheerscht wordt door de art. 391 en 395 Wetb. v. Strafv.

Misschien is de onderstelling niet te gewaagd, dat de oorspronkelijke bedoeling van het voorschrift van de art. 160 en 212 Crim. Wetbn. deze was, dat men aan het relaas van den supérieur, betreffende hetgeen hem in dienstzaken wedervaren was, tegenover den mindere, dezelfde buitengewone kracht heeft willen toekennen als aan het bevoegdelijk opgemaakt relaas van eenen openbaren ambtenaar. In de Ontwerpen Landm. van 1807 en 1808 en dat voor de Zeem. van 1808, volgt direct achter bovenaangehaalde artt. 3, een artikel 4, bij allen luidende: „Onder dezelfde be„palingen als bij het naastvoorgaand artikel zijn gemaakt, zal insgelijks „(bij den Militairen Regter ter Zee) het relaas van een geweldigen provoost, „Exploicteur of Bode, Wegens hetgeen hun in officio wedervaren is een „volledig bewijs uitleveren".

(1) De Rechtspraak heeft, voor zoover bekend, dit punt nog niet beslist. De oorzaak daarvan ligt misschien hierin, dat de wet een vermoeden stelt voor het „verrichten van arbeid", nog niet voor de schuld van hem, die deze „deed verrichten". Dat laatste is de strafbare handeling.

Deze gelijkstelling is opmerkelijk.

Mr. Pols noemt in zijn bovenvermeld werk (pag. 582) een Belgisch vonnis en Sententie van 1774, waarbij insgelijks de alleenstaande verklaringen van onderofficieren, betreffende tegen hen gepleegde feiten van insubordinatie worden aangenomen, o. a. op grond: „dat de dépositiën van gezegde onder-„officieren, welke in forma zijn beëedigt, *niet kunnen of moeten aangezien „worden als verklaringen van particulieren, maar ten contrarie als van „publicque personen*, vermits dezelve hier buiten contest in officio zijn „geweest en volgens het bekende axioma, in zaken den Militairen dienst „concerneerende, het woord van eenen superieur in officio moet praeva-„leeren boven de bloote gezegdens of simpele ontkentenis van eenen „inférieur."

Het lijkt waarschijnlijk, dat in het ontw. Landm. 1810 het genoemde art. 4 (van de ontw. '07 en '08), over het relaas van den Provoost, is uitgevallen met het oog op art. 364 van het intusschen gearresteerd Algemeen Strafwetboek. (Crim. Wetb. v. h. Kon. Holland). Dit art. luidde: „Zij, die in eenige openbare ambten, posten of bedieningen geplaatst zijn, verdienen in het algemeen geloof, ten aanzien van hetgene hun in hunne betrekking is wedervaren."

Immers de ontwerpen van 1810 zijn door eene speciale commissie met de algemeene wetgeving in overeenstemming gebracht. Vreemd is, dat in het ontw. Crim. Wetb. Zeem. van 1810 de Titel over het Bewijs niet voorkomt.

In het Crim. Wetb. v. h. Kon. Holland was art. 364, in tegenstelling met art. 401 in ons Wetb. v. Strafv., geplaatst waar het behoort, bij het getuigenbewijs. Art. 362 eischte „tot een volkomen bewijs door getuigen. „de overeenstemmende en beëedigde verklaring van twee bevoegde en „onbesproken personen" en daarop maakte art. 364 uitzondering.

Nog duidelijker komt dit uit in de art. 47 en 48 van het ontw. Wetb. v. Strafv. 1815. Het eerste stelt den regel: „Unus testis, nullus testis", het tweede zegt: „Van den regel kunnen worden uitgezonderd de ver-„klaringen, relasen of verbalen van hen, die in eenige openbare ambten" enz. „gesteld zijn", enz. Maar uitzondering op den regel, dat het bewijs „ten genoege des rechters" moest zijn is hier niet. In latere ontw. Wetb. v. Strafv. (1827 e. v.) gaat men de opgeschreven verklaringen, relazen enz. als schriftelijke bewijsmiddelen beschouwen en daarmede houdt de vergelijking met het getuigenis van den superieur op.

Mocht de geopperde onderstelling juist zijn, dan is hier alleen al voldoende grond, om aan te nemen, dat de verklaring van den superieur, evenmin als het relaas van den openbaren ambtenaar, in één geval den rechter tegen zijne overtuiging, tot veroordeeling zou dwingen.

Op grond van bovenstaande beschouwingen, geloof ik, dat de art. 160 en 212 der Crim. Wetb. het best zóó kunnen worden opgevat, dat zij eene uitzondering maken op art. 397, 1e lid Wetb. v. Strafv., maar alleen dan, wanneer nòch op de persoon, nòch op de verklaring van den éénen getuige iets valt aan te merken.

Men zal aan deze opvatting kunnen tegenwerpen, dat dan de slotwoorden: „ten ware enz." overbodig zijn. Want de rechter zelf beoordeelt de redenen, die voor de nietgeloofwaardigheid worden aangevoerd. En vindt hij die voldoende, dan zal hij door het getuigenis zeker ook niet overtuigd zijn van de schuld. Die opmerking is juist. Met onze wettelijke regeling van het getuigenbewijs, die ook in het Militair Proces wordt toegepast, waarbij bepaalde personen, die de wet niet altijd onpartijdig acht, niet of

slechts voorwaardelijk onder eede mogen worden gehoord, kan men de slotbepaling missen.

Maar dat zegt niet veel. Naar onze opvatting is ook het geheele art. 162 Zeem. overbodig en toch meenden de ontwerpers wèl te doen, dit artikel te stellen.

Van hun standpunt is het slot vaa art. 160 wel verklaarbaar. Zij schreven ons heele Militaire Procesrecht in den gedachtengang van het oud-hollandsch proces en dat kende en beschreef bepaaldelijk beklaagde's recht van reproche tegen de getuigen à charge. Zoo vermeldt art. XXIII van de Crimineele Ordonnantie op den stijl (1570) dit recht „tot rejectie ende reprochen tegens de personen ende deposities van voorseyde getuygen."

Mr. Simon van Leeuwen (1) vertelt ons dat „de middelen tot reprochen „ende wraken van de personen der Getuijgen velerhande (sijn), bijsonderlijk „in criminele ende lijfstraffelijke saaken, daaronder de voornaamste zijn, I. dat „het moeten zijn luijden van eer, staande ter goeder naam ende faam", „geen Dieven, Hoereerders, Overspeelders, Meinedigen, Falsarissen, ende „van andre of diergelijke straffelijke Misdaden overwonnen of betigt".

Hij geeft nog meer middelen op, ook die „van wederleggen van hetgene „getuijgt werd", te veel om hier allen aan te halen, en noemt ook andere schrijvers bij wie van deze Materie „in 't lange verhandelt" werd. (Farinacius, Carpzovius, Damhouder).

De kwestie van het reprocheeren was in het oud-hollandsch regt zeer gewichtig. En het is niets vreemds, dat de ontwerpers van onze Militaire Rechtsplegingen bij de art. 160 en 212 met hunne exceptieve bepaling, nog eens uitdrukkelijk wezen op beklaagde's recht om ook de persoon en de verklaring van zijnen superieur te reprocheeren."

De „bijzondere redenen" zullen dan wijzen op de bepaald erkende middelen, waarvan er van Simon van Leeuwen eenige werden geciteerd. In den geest dier oude opvattingen zijn onze tegenwoordige art. 162—165 Wetb. v. Strafv., met dit verschil, dat men nu niet begint met die getuigen te hooren en te wachten of beklaagde ze reprocheert maar de wet al bij voorbaat verbiedt ze onder eede te hooren, behoudens enkele voorwaardelijke uitzonderingen.

Ten slotte worde gereedelijk erkend, dat een geval, waarin de rechter, bij mogelijke toepassing van de besproken artikelen, twijfelt aan beklaagde's schuld, om andere redenen, dan in het slot genoemd, zich niet vaak zal voordoen; niettemin acht ik het mogelijk en dat niet alleen bij lichte, maar juist ook bij zeer zware beschuldigingen. Moge de vorenstaande uitlegging aannemelijk zijn gemaakt, dan behoeft geen rechter zich in zoo'n geval verplicht te achten tegen zijne overtuiging een veroordeelend vonnis te wijzen.

De discipline zal daar niet onder lijden! Zij heeft er groot belang bij, dat in de bepaalde gevallen de wet geen hinderpaal stelle om den schuldige te treffen, maar niet, dat iemand wordt gestraft aan wiens schuld de rechter twijfelt.

Amsterdam, April 1911.

H. RIEM,

Officier van Administratie der 2de klasse K. M.

---

(1) Manier van Procederen in Civile en Criminele Saaken 1666.

Het oogmerk tot wederrechtelijke toeëigening in het vonnis van den Krijgsraad te Haarlem van 20 Sept. 1910.

Het vonnis van den Krijgsraad in het Vierde Militaire Arrondissement te Haarlem van 20 September 1910, opgenomen in de Vierde Aflevering (Deel VI) van dit Tijdschrift (pag. 339, 343), geeft aanleiding tot een opmerking, waarvoor ik hier een beroep doe op de gastvrijheid van de Redactie.

Bij dat vonnis is de beklaagde o. a. vrijgesproken van een hem ten laste gelegd feit van diefstal van een damestaschje, inhoudende geld (papier en specie) en eenige andere voorwerpen, omdat de Krijgsraad niet de overtuiging heeft kunnen bekomen, dat beklaagde het oogmerk had zich die voorwerpen wederrechtelijk toe te eigenen.

Het wegnemen er van, zoomede het feit, dat ze toebehoorden aan L. A. K. werd als wettig en overtuigend bewezen aangenomen.

Uit de ambtseedige processen-verbaal der beide politieagenten (buitengewoon-gemeenteveldwachters van Bussum), die beklaagde kort na de wegneming arresteerden, blijkt dat een gedeelte der weggenomen voorwerpen is teruggevonden op den openbaren weg, ter plaatse waar deze beambten den vluchtenden beklaagde het eerst zagen, en dat een ander gedeelte nog op beklaagde gevonden werd bij fouilleering op het politiebureau.

De Krijgsraad overwoog, dat beklaagde dronken was, in eene baldadige en twistzieke stemming verkeerde, dat niet blijkt van zijn oneerlijk karakter en dat er geene aanleiding bestond om zich wederrechtelijk te verrijken, maar wèl om bepaalde menschen, w. o. de eigenares van de weggenomen voorwerpen, onaangenaam te zijn.

Ziehier in 't kort de redenen waarom de Krijgsraad niet overtuigd was van het oogmerk tot wederrechtelijke toeëigening.

Beklaagde gaf niet op welk oogmerk hij had, hij herinnerde zich van den diefstal niets, door zijne dronkenschap; althans beweerde dit.

Het wil mij voorkomen, dat deze beslissing berust op eene verkeerde opvatting van de woorden „oogmerk tot wederrechtelijke toeëigening" van art. 310 W. v. S.

Herhaaldelijk en nadrukkelijk is bij de vaststelling van dat artikel, zoowel vanwege de Regeering door den Minister MODDERMAN als vanwege de Vertegenwoordiging door de Commissie van Rapporteurs, bij de behandeling van dit bestanddeel van het delikt betoogd, dat met oogmerk hier niet is bedoeld een meer verwijderd voornemen, dat de dief koestert ten aanzien van het voorwerp, waarvan hij zich heeft meester gemaakt; dat met name de bedoeling om zich wederrechtelijk te verrijken (oneerlijkheid en winstbejag) volstrekt niet vereischt wordt voor diefstal; dat het strafbare feit is: de wederrechtelijke inbreuk op eens anders eigendomsrecht door eens anders goed weg te nemen en zich als heer en meester daarover te gedragen en meer niet.

De hier aangenomen zucht om de eigenares hinderlijk en onaangenaam te zijn is een meer verwijderd doel, tot welks bereiking de beklaagde het goed wegnam en zich als heer en meester daarover gedroeg. (SMIDT 1e druk II pag. 463 e. v.).

Ook hij, die eens anders goed wegneemt om het daarna te vernielen, weg te maken of aan eenen derde weg te geven, pleegt diefstal.

Wanneer A., uit zucht om B. te hinderen, in diens huis gaat, diens

geld wegneemt, een deel daarvan op straat wegwerpt en bij arrestatie kort daarop een deel nog blijkt te bezitten, dan heeft A. als heer en meester over B.'s goed beschikt na de wegneming. Uit die beschikking blijkt zijn oogmerk tot wederrechtelijke toeëigening, zooals dat, naar de duidelijk uitgedrukte bedoeling van onzen strafwetgever van '86, voor diefstal wordt vereischt.

En terecht!

Met allen eerbied voor de uitspraak van den Haarlemschen Krijgsraad en voor die van het H. M. G. dat het vonnis approbeerde, is het te hopen dat andere Krijgsraden dit voorbeeld niet zullen volgen.

Wat de wet van het eigendomsrecht nog overlaat, mag wel beschermd worden tegen zulke inbreuken van beschonken baldadige en twistzieke lieden.

AMSTERDAM, April 1911.

K. RIEM,

Officier van Administratie der 2de klasse K. M.

Nog eens iets over straftoemeting.

In Deel IV pag. 473—479 van dit tijdschrift werd door mij over bovengenoemd onderwerp geschreven en was de Redactie zoo goed hierop een zeer uitvoerig antwoord te geven, hetgeen ik ten zeerste waardeer. Toch kon mij dit antwoord niet overtuigen van het verkeerde van mijn redeneering, noch van de onjuistheid van de door mij hierbij gebruikte argumenten. Ofschoon deze gedachtenwisseling reeds ruim twee jaren geleden heeft plaats gehad, heeft toch de overtuiging, dat deze quaestie voor den strafrechter van zeer groot gewicht is en het feit, dat mijne opinie niet veranderd is na hieromtrent langdurig en ernstig nagedacht en met anderen van gedachten te hebben gewisseld, mij er toe gebracht andermaal mijne zienswijze te bepleiten en te trachten duidelijker te zijn, waar ik vroeger wellicht in helderheid van mijn betoog ben te kort geschoten.

Nadat alle discussies geëindigd zijn over den door den fiskaal aan den Zeekrijgsraad ingedienden eisch, wordt door den president overgegaan tot het in stemming brengen van de verschillende voorgeschreven punten. De stemming over het eerste punt stelt vast, of het feit, dat beklaagde ten laste is gelegd, wettig en overtuigend is bewezen; het tweede punt betreft de schuld van den beklaagde aan het ten laste gelegde feit, terwijl de stemming over het derde punt de op te leggen straf vaststelt.

Er wordt in den Krijgsraad niet over de op te leggen straf beraadslaagd, waarbij allicht eenige invloed van de leden op elkaar, al is het ook onbewust, zou worden uitgeoefend, doch er wordt gestemd, met het jongste lid te beginnen. Elke stem wordt hierbij opgeschreven door den secretaris, die, als alle stemmen zijn uitgebracht, den uitslag hiervan opmaakt en meedeelt. Hierbij is het m. i. geoorloofd, dat ieder lid, als hij dit wenschelijk acht, op 't oogenblik dat hij zijn stem uitbrengt, met motieven omkleedt, waarom hij juist die straf vraagt.

Elk lid is gehouden om tot het einde toe van het strafproces zijn plicht te doen, deze houdt niet op met het stemmen over het eerste of tweede punt, maar hij behoort over *alle* punten, die voorgeschreven zijn, te stemmen volgens zijn eigen overtuiging.

Nu zegt de Redactie, en dit wordt door vele anderen beaamd, dat een lid, die den beklaagde, bij de stemming over het tweede punt, niet schuldig heeft geacht en dan bij de stemming over het derde punt het wettelijk minimum eischt, zich in werkelijkheid niet heeft neergelegd bij de opinie der meerderheid, die de schuld van beklaagde heeft vastgesteld, dat hij een straf oplegt, niet evenredig naar de zwaarte van het ten laste gelegde feit; het zou toch volgens sommigen al te vreemd zijn, dat in dit geval voor een zwaar feit, bijv. moord, een lid voor één dag gevangenisstraf stemde.

Oppervlakkig beschouwd lijkt dit ook zoo, doch als ik naga, hoe de rechter tot het vaststellen van de toe te meten straf behoort te komen, kan ik tot mijn leedwezen niet meegaan met deze opinie van de Redactie.

Bij het bepalen der op te leggen straf is in de eerste plaats van invloed alles wat met de beoordeeling van den beklaagde verband houdt en daarnà pas de omstandigheden waaronder het feit gepleegd is; eerst komt dus hierbij de subjectieve beoordeeling, daarna pas de objectieve beoordeeling in aanmerking.

Onze *Wetgever* heeft voornamelijk rekening gehouden bij het vaststellen der strafposities met de omstandigheden, waaronder een strafbaar feit is gepleegd en heeft hij zelfs op het ernstigste feit als minimum één dag gevangenisstraf gesteld.

De *Rechter* daarentegen heeft in de eerste plaats rekening te houden met den persoon van den beklaagde.

Bij ons is de rechter niet vrij om, wanneer de schuld van beklaagde wettig en overtuigend is bewezen, beklaagde vrij uit te laten gaan zooals in andere landen, o. a. Engeland, het geval is. Onze rechter is slechts vrij binnen de perken hem door de wet gesteld; hij is gebonden aan het minimum van één dag.

Een lid van den Krijgsraad, die beklaagde niet schuldig oordeelt, doch zich heeft neer te leggen bij het „schuldig" door de meerderheid vastgesteld, zal zijn plicht doen door van de vrijheid hem door de wet bij de straftoemeting gelaten, gebruik te maken en behoort m. i. dit minimum van één dag te eischen.

Liet onze wet toe, dat de rechter geen straf kon opleggen ook al was de schuld van beklaagde wettig en overtuigend bewezen, dan zou de stem van ditzelfde lid moeten luiden: „Geen straf!"

Bussum, 3 Mei 1911.

NIJLAND.

De motiveering der straf in het vonnis.

In den laatsten tijd gaan vele stemmen op over de wenschelijkheid om de motiveering van de straf in het vonnis op te nemen. De argumenten, welke hiervoor aangevoerd worden, zijn dunkt mij zoo duidelijk en goed, dat hiertegen weinig te zeggen is. Er bestaat m. i. geen enkel bezwaar, dat bij de militaire rechtspraak de motieven van de door den Krijgsraad opgelegde straf in het vonnis worden vermeld. Dit kan toch slechts aan het gevoel van billijkheid en waardeering van de rechtspraak bij het volk ten goede komen. Mocht men bevreesd zijn, dat hierdoor de vonnissen nog uitgebreider en langdradiger zouden worden, dan kunnen deze m. i. veel bekort worden door van de verklaringen van beklaagde en getuigen slechts datgene te behelzen, wat strikt genomen voor een goed inzicht van de zaak noodig is en niet zooals nu dikwijls het geval is, dat een vonnis, evenals de eisch, deze verklaringen in extenso, als het ware aaneengeregen, bevat.

Indien een der leden van een Krijgsraad het gewenscht acht, dat een bepaald motief der straf of eenige andere overweging in het vonnis wordt opgenomen of in den eisch genoemd achterwege wordt gelaten, dan kan hij dit aan den Krijgsraad voorstellen en zoo noodig den president verzoeken, dat zijn voorstel in stemming wordt gebracht. Wordt dan beslist conform dit voorstel, dan zal de president den secretaris verzoeken hiermede rekening te houden bij het opmaken van het vonnis.

Bussum, 3 Mei 1911.

NIJLAND.

De redactie heeft gemeend deze beide bijdragen aan den geachten inzender, den kapitein-luitenant-ter zee J. F. Nijland, te moeten terugzenden onder opmerking dat in de eerste geen nieuwe argumenten ter zake werden bijgebracht en wat de tweede betreft, dat er ook thans reeds geen bezwaar tegen motiveering der straftoemeting bestaat.

Zij heeft gemeend den heer Nijland echter plaatsing te moeten toezeggen, indien hij bij een verzoek in dien geest volharden bleef, daarbij voornamelijk gedreven door hoffelijkheid en den wensch om vooral niets te doen wat ten nadeele van het tijdschrift zou kunnen strekken.

De geachte inzender deed nader van zijn wensch tot plaatsing blijken, zoodat daaraan wordt gevolg gegeven, al worden in de beide stukjes dan ook geen nieuwe gezichtspunten geopend en al waren ze naar het ons voorkomt evengoed ongeschreven gebleven.

(Red. M. R. T.).

MILITAIRE RECHTSPRAAK.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 23 September 1910.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN, C. J. G. DE BOOY, H. M. ENGELHARD en Mr. H. J. M. TIJSSENS;

Advocaat-Fiskaal Jhr. Mr. C. A. J. VAN SASSE VAN YSSELT.

Verdediger: Mr. J. HAMBURGER A.Dzn.

Zeekrijgsraad
aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord.

Vonnis dd. 28 Juli 1910.

President: G. WITSEN ELIAS, Kapitein ter Zee.

Leden: A. H. BAKKER en P. S. GROEN, Kapiteins der Mariniers en de Luitenants ter Zee der 2de klasse J. E. VAN HOOGENHUIJZE, R. H. HAANTJES, J. G. VAN DER LAAN en G. VAN HETERÊN.

Fiskaal: J. F. DE HART, Offic. van Adm. der 1ste klasse.

Secretaris: C. DE PRIESTER, Off. van Adm. der 2de klasse.

Raadsman: Mr. H. D. RUBENKONING, Off. van Adm. der 2de klasse.

De fiskaal aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord eischt veroordeeling van beklaagde wegens diefstal.

De verdediger betoogt dat beklaagde niet het oogmerk had zich het gevonden paket toe te eigenen en vraagt vrijspraak.

De Zeekrijgsraad veroordeelt wegens diefstal.

In hooger beroep eischt adv.-fisk. bevestiging van het vonnis met verhooging der opgelegde straf.

De verdediger concludeert tot vrijspraak van beklaagde en betoogt dat hier van geen diefstal sprake is, daar beklaagde het gevonden goed anders dan door misdrijf onder zich had.

Het H. M. G. spreekt beklaagde vrij.

EISCH EN CONCLUSIE

den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord overgegeven door den Fiskaal, eischer ambtshalve ter eenre, op en jegens H., gedaagde en gerequireerde ter andere zijde.

De eischer ambtshalve draagt voor:

dat de beklaagde, oud naar zijne opgave 21 jaren, geboren te Oude Pekela, laatstelijk gediend hebbende als zeemilicien aan boord van Hr. Ms. Instructieschip „Neptunus", sedert 9 Juni 1910 gedetineerd aan boord van dezen bodem, den 11den Maart 1909 ingedeeld als zeemilicien der lichting 1909, en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

dat op grond van artikel 147 van de Rechtspleging bij de Zeemacht door den Zeekrijgsraad op den 11den Juli 1910 is bepaald, dat beklaagde uit zijn arrest is ontslagen en mitsdien is gerequireerde in persoon;

dat hij terechtstaat beschuldigd van het feit:

dat hij op 14 Mei 1910 in den namiddag, te Groningen op het perron van het Hoofdstation der Staatsspoorwegen met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening heeft weggenomen een postpakket inhoudende een gouden armband, toebehoorende aan de firma P. A. Dzn. te Leeuwarden en een gouden hoofdplaat en gouden armband, toebehoorende aan D. V. te Emmen, althans aan een ander dan aan hem beklaagde;

dat beklaagde bekent het in de tenlastelegging bedoelde pakket te hebben weggenomen, doch daarbij niet de bedoeling te hebben gehad zich den inhoud daarvan toe te eigenen;

dat ter zake door hem wordt opgegeven:

dat hij op 14 Mei j.l. des namiddags op zijn doorreis naar Oude Pekela in station Groningen uit den spoortrein is gestapt; dat, vermits hij eenigen tijd op den trein naar Nieuweschans moest wachten, hij het voornemen opvatte de stad in te gaan; dat, alvorens het station te verlaten, door hem in de wachtkamer derde klasse zijn bagage is afgegeven; dat hij uit die wachtkamer naar het perron terugkeerende, naar de waterplaats is gegaan; dat hij op weg daarheen, schuin vóór de deur der wachtkamer derde klasse en bij den uitgang voor wagens een vierkant pakje ter grootte van een sigarenkistje, zag liggen; dat, aangezien hij dacht dat bedoeld pakje van een wagen gevallen was welke op 70 à 80 Meter afstand bij den trein naar Utrecht stond, hij het opgeraapt heeft; dat bij die kar iemand stond, doch dat hij niet kan opgeven of deze tot het spoorwegpersoneel behoorde; dat een in zijne nabijheid aanwezige juffrouw hem nog den raad heeft gegeven het pakje gauw terug te brengen, omdat hij er anders nog drukte mee zou krijgen, wat hij haar beloofd heeft; dat, wijl dat pakje geadresseerd was aan een zekeren V. te Emmen, hij veronderstelde dat het niet met den trein naar Utrecht doch met den trein naar Zuidbroek en van daar per paardentram naar Stadskanaal mede moest, waarom hij het bij zich heeft gehouden; dat hij met dat pakje bij zich, nog naar de waterplaats gegaan is en dat hij bij het verlaten daarvan het aan dien man wilde teruggeven; dat hij ziende dat de trein naar Utrecht juist vertrok en bij dien trein geen ander personeel aanwezig was, hij het pakje bij zich gehouden heeft; dat hij met dat pakje het station door een zijuitgang

verlaten heeft, in gezelschap van zeemilicien M. die met denzelfden trein was medegekomen en bij den uitgang op hem stond te wachten; dat hij het gevonden pakje open en bloot droeg en aan M. zijn vondst mededeelde; dat deze hem daarop vroeg eens te mogen zien, wat zich in dat pakje bevond; dat hij nog een eindje doorgeloopen is, doch tusschen het station en de Heerebrug het pakje heeft opengemaakt door het zich daarom bevindend touwtje stuk te trekken en het papier er af te doen; dat hij uit louter nieuwsgierigheid dusdanig gehandeld heeft, te meer daar als afzender een goudsmid vermeld stond; dat het touwtje en het papier onmiddellijk door hem zijn weggeworpen; dat bij opening zich in het pakje bevonden: twee gouden ketting-armbanden en een bewerkte gouden zijplaat van een oorijzer, alles in vloei-papier gewikkeld, benevens een rekening van *f* 41.— ; dat hij daarna alles weder in het doosje opgeborgen heeft en het in zijn hand gehouden heeft, terwijl hij met M. stadswaarts ging; dat hij van plan was het door hem gevondene aan den Burgemeester van Pekela ter hand te stellen, daar hij niet wist, waar hij het in Groningen moest brengen; dat kort daarop M. hem verlaten heeft en hij zich naar de kermis begeven heeft; dat hij na ongeveer tien minuten op de kermis te hebben gewandeld, het doosje wederom geopend heeft, de voorwerpen er uit genomen heeft en deze in zijn jekkerzak gestopt heeft, terwijl hij de rekening in zijn portefeuille geborgen heeft; dat uit vrees voor verliezen de beide armbanden door hem om zijn polsen gedaan zijn, terwijl hij de oorijzerplaat onder zijn muts geborgen heeft; dat hij zulks gedaan heeft omdat het hem wat lastig was met dat doosje in de hand te loopen; dat, ofschoon eerst zijn plan was om ongeveer vier uur met den trein te vertrekken, hij verplicht was met den trein van 6 uur 9 minuten te vertrekken, doordien hij zich op de kermis wat verlaat had; dat, toen hij om ongeveer zes uur op het station terugkwam en zijn bagage uit de wachtkamer derde klasse wilde afhalen, een oude man op hem afkwam, die hem vroeg of hij dat pakje terug mocht hebben; dat hij daarop dadelijk de armbanden van zijn polsen, de rekening uit zijn portefeuille en de oorijzerplaat uit zijn muts genomen heeft; dat hij een en ander aan een inmiddels verschenen politieagent heeft afgedragen, wien hij tevens mededeelde, waar hij het doosje en het zich daarom bevonden hebbend papier had weggeworpen; dat op het papier, waarin het doosje verpakt was, een wit adres geplakt was, waarop in drukletters vermeld waren de woorden: A...., Leeuwarden, Goud- en Zilverwerken, benevens straat en naam van het filiaal te Groningen; dat verder als adres stond vermeld: „aan den heer V., Goudsmid te Emmen"; dat eindelijk nog een klein strookje wit papier op het pakket geplakt was, waarop gedrukt het woord „Leeuwarden" en vermoedelijk het getal „139"; dat voor zooverre hij zich nog weet te herinneren het als kruisband dienstdoend touwtje niet van een lakstempel voorzien was; dat hij zonder eenige bedoeling het adres heeft weggeworpen en toen nog niet wist, dat zich een rekening in het doosje bevond; dat hij die rekening bewaard heeft om den naam van den eigenaar te weten; dat hij het gevonden pakje niet aan den bij die kar aanwezigen man heeft afgedragen, omdat hij meende dat deze er niets mede te maken had, nu de trein voor Utrecht bestemd was; dat hij verder geen moeite gedaan heeft om het aan het filiaal van den goudsmid A. of aan iemand anders af te geven ook niet aan de politie, daar hij deze niet gezien heeft; dat hij in het openen van dit gevonden pakje geen kwaad gezien heeft en in de meening verkeerde met een gevonden voorwerp aldus te mogen handelen; dat hij bovendien ook nog dacht, dat een derde gedeelte van de waarde van een gevonden voorwerp voor den eerlijken vinder was; dat hij tijdens

het vinden van dat pakje niet onder den invloed van sterken drank verkeerde, al had hij te Leeuwarden 4 of 5 borrels en een glas bier gedronken; dat hij bij voorlezing van het getuigenverhoor van M. heeft verklaard na het vinden van het pakje niet naar het tweede perron te zijn gegaan en het pakje niet in den binnenzak, doch in den buitenzak van zijn pijjekker te hebben gestoken;

dat ter zake door de navolgende onder eede gehoorde getuigen op grond van eigen waarneming en bevinding wordt verklaard:

1°. H. M. zeemilicien te Helder:

dat hij den 14den Mei jl., des middags om drie uur met beklaagde in het station te Groningen uit den trein is gestapt; dat beklaagde in zijn bijzijn op het eerste perron ongeveer vóór den uitgang van de derde klasse wachtkamer een in geel papier gepakt, met een kruistouw dichtgemaakt pakje heeft opgeraapt; dat op dat pakje een wit adres was geplakt; dat beklaagde hem toen zeide even te willen zien, wie dat pakje verloren had en zich daartoe naar het tweede perron begeven heeft, waar toen conducteurs aanwezig waren; dat bij beklaagde's terugkeer door dezen werd gezegd, dat hij den eigenaar niet had kunnen vinden; dat inmiddels dat pakje door beklaagde in den binnenzak van zijn pijjekker was gestopt; dat hij daarop met beklaagde het station door den uitgang voor wagens verlaten heeft; dat te voren door beklaagde nog eenig goed in de wachtkamer is afgegeven, doch dat hij niet weet of zulks vóór dan wel nà het vinden van dat pakje is geschied; dat, nadat zij een paar honderd meter van het station verwijderd waren, hij aan beklaagde gevraagd heeft, wat er in het pakje zou zitten; dat beklaagde daarop het zich om het pakje bevindend touwtje heeft stuk getrokken en het pakpapier heeft weggeworpen; dat beklaagde nog opmerkte, dat er wel eens goud in dat pakje aanwezig kon zijn; dat het bij opening bleek in te houden behalve een rekening, twee gouden ketting-armbanden en een bewerkt gouden flauw gebogen plaatje van ongeveer 6 cM. lengte; dat beklaagde de rekening en armband uit het doosje heeft genomen en deze daarna er weder ingelegd heeft; dat vervolgens het doosje door beklaagde gesloten is en deze het in zijn binnenzak geborgen heeft; dat hij aan beklaagde nog gevraagd heeft, wat hij voornemens was met het gevondene te doen, waarop hij iets van teruggeven te Oude Pekela geantwoord heeft; dat hij kort daarop beklaagde voor goed verlaten heeft; dat hij op het oogenblik dat beklaagde meerbedoeld pakje opraapte, geen juffrouw in de onmiddellijke nabijheid opgemerkt heeft; dat beklaagde in het geheel niet naar de waterplaats geweest is; dat bij het verlaten van het station op de perrons stationspersoneel aanwezig was, doch dat hij aldaar niet, doch op de Heerebrug wel, politie gezien heeft;

2°. L. DE V., kantoorknecht der posterijen te Groningen:

dat hij op 14 Mei jl. bij het inladen der goederen, afkomstig uit den trein van Leeuwarden, in den trein richting Zwolle, welke trein om 3 uur 17 minuten 's middags moest vertrekken, op het eerste perron van het Zuiderstation te Groningen bij den postwagen bemerkte dat er een postpakket, afgezonden door het postkantoor te Leeuwarden en bestemd voor Emmen, ontbrak; dat bedoeld postpakket bij het overhaast vervoer van den niet toegedekten postwagen afgevallen moet zijn; dat na het vertrek van den trein richting Zwolle hij dadelijk op het perron is gaan zoeken; dat een aldaar aanwezige, hem onbekende juffrouw, hem toen mededeelde, dat juist een marine-man was weggegaan die een pakje gevonden had; dat hij des avonds om zes uur beklaagde in de wachtkamer derde klasse bij den arm genomen heeft, op vermoeden dat hij de dader was; dat op zijn vraag

aan beklaagde: „waar heb jij dat pakket gelaten" deze ontstelde en dadelijk inlichtingen verstrekte; dat hem daarop bleek dat beklaagde om iedere pols een gouden armband had en in zijn pet een gouden voorstuk (vrouwensieraad) geborgen had; dat hij daarop beklaagde verweten heeft, dat hij als in 's Rijks dienst zijnde een gevonden postpakket niet had mogen behouden; dat beklaagde toen opgaf dat hij dat pakje had willen behouden om het op de plaats van zijne bestemming aan de politie af te dragen; dat beklaagde verder nog bekende het pakje op het eerste perron te hebben gevonden en het daarna uit nieuwsgierigheid geopend te hebben; dat beklaagde echter geen reden kon opgeven, waarom hij het doosje en het papier had weggeworpen; dat hij den beklaagde heeft vastgehouden en hem dadelijk aan de politie heeft overgegeven.

3°. P. A. Dzn., goudsmid te Leeuwarden:

dat op 14 Mei j.l. per postpakket aan het adres van D. V. te Emmen door hem zijn afgezonden twee gouden armbanden en een gouden hoofdplaat; dat die goederen in een kartonnen doosje waren verpakt waarom een papier en touw, welk laatste met een cachet (lakstempel) aan het papier bevestigd was; dat een der armbanden, met een verkoopwaarde van *f* 41.25 aan zijn firma P. A. Dzn. toebehoorde en de andere armband, zoomede de hoofdplaat aan D. V. te Emmen; dat bovendien in het doosje aanwezig was eene rekening ten name van D. V.; dat bij schrijven van 19 Mei j.l. hij van dezen het bericht kreeg de armbanden, hoofdplaat en nota zonder doosje of verpakking ontvangen te hebben; dat hij aan beklaagde niet had vergund om over den inhoud van het door hem afgezonden postpakket te beschikken;

dat eindelijk nog ten processe aanwezig zijn de navolgende op den ambtseed door den agent van politie 1ste klasse der gemeente Groningen tevens onbezoldigd rijksveldwachter T. K. opgemaakte processen-verbaal, waarin door dien beambte wordt gerelateerd en wel:

a. in het proces-verbaal dd. 14 Mei 1910 n°. 698:

dat in den namiddag omstreeks 5 uur van den 14den Mei j.l., toen hij zich ter surveillance op het perron der Staatsspoorwegen van het Hoofdstation te Groningen bevond, hem ter oore kwam, dat een lang persoon der Marine ongeveer een half uur te voren een postpakket gevonden had en zich daarmede in de richting van de Heerebrug verwijderd had; dat vermits die persoon zijn bagage in de wachtkamer derde klasse ter bewaring had afgegeven, hij vermoedde, dat deze persoon binnen korten tijd zou terugkomen; dat omstreeks half zeven een soortgelijk persoon die wachtkamer binnenkwam, welke desgevraagd opgaf H. genaamd te zijn; dat deze persoon verder mededeelde dien middag een postpakket op het perron te hebben gevonden en dat op de Vischmarkt te hebben opengetrokken; dat nog door dien persoon werd opgegeven, dat in dat pakket behalve twee gouden armbanden en een gouden hoofdplaat, een rekening aanwezig was; dat die persoon vervolgens uit zijn muts de gouden hoofdplaat en van zijn beide polsen een gouden armband te voorschijn haalde; dat op de door relatant gedane vraag, wat hij van plan was met deze voorwerpen te doen, door hem werd te kennen gegeven, dat hij hiervan aan den burgemeester van zijn geboorteplaats kennis wilde geven; dat die voorwerpen door hem hierop in beslag genomen zijn;

b. in het proces-verbaal dd. 15 Juni 1910 n°. 730:

dat het bericht omtrent het verloren gaan van een postpakket hem namens den kantoorknecht der Posterijen L. de V. bereikte; dat het hem noch op 14 Mei, noch op 15 Juni j.l. is mogen gelukken de vrouw op te sporen.

die aan DE V. voornoemd had medegedeeld, dat een lang persoon der Marine zich met een op het perron gevonden pakje had verwijderd;

dat mitsdien door de opgave van beklaagde, in onderling verband en samenhang beschouwd met de verklaringen van de getuigen M. en A. en met de aanwijzingen voortvloeiende uit die verklaringen, zoomede uit de verklaring van den getuige DE V. en ambtseedige processen-verbaal, dd. 14 Mei en 15 Juni 1910, wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde ten tijde en ter plaatse in de telastlegging vermeld een postpakket, inhoudende een gouden armband, toebehoorende aan P. A. DZN. en een gouden hoofdplaat en armband, toebehoorende aan een ander dan aan hem, beklaagde, heeft gevonden en tot zich genomen;

dat het aldus eigendunkelijk tot zich nemen en beschikken over dat gevonden pakket, zonder toestemming van den eigenaar, of van dengene aan wiens bewaring het tijdelijk was toevertrouwd en terwijl alle aanleiding en gelegenheid bestond het aan den verliezer ter hand te stellen, als het „*wegnemen*" van dat pakket is te beschouwen;

dat, om dit als bewezen aangenomen feit als het misdrijf, genoemd in artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht te kunnen qualificeeren, het noodig is het bewijs te leveren, dat beklaagde bij het wegnemen van dat pakket het oogmerk gehad heeft het zich wederrechtelijk toe te eigenen;

dat naar eischers meening zulks blijkt uit de navolgende overwegingen:

1°. dat beklaagde, veronderstellende, dat het door hem gevonden pakket van den op eenigen afstand staanden postwagen was gevallen, het niet onmiddellijk aan den zich daarbij bevindenden postbeambte heeft afgedragen;

2°. dat door het op het pakket aanwezige adres en den naam van den afzender, bij beklaagde geen twijfel kan bestaan hebben omtrent de bestemming van dat pakket;

3°. dat beklaagde het pakket — en na opening daarvan den inhoud — niet aan iemand van het stationspersoneel dan wel aan de politie heeft afgedragen;

4°. dat beklaagde zonder vergunning en zonder eenige aanleiding het pakket geopend heeft, waartoe hij het met een lakstempel voorziene touwtje heeft moeten verbreken en terwijl hij door de vermelding van het vak van den afzender kon veronderstellen, dat er artikelen van waarde in aanwezig waren;

5°. dat beklaagde het pakpapier met adres heeft weggeworpen, waartoe geen enkele aanleiding bestond;

6°. dat beklaagde, nadat de zeemilicien M. hem verlaten had, ook het doosje heeft weggeworpen en de armbanden om zijn polsen en de hoofdplaat onder zijn muts heeft gedaan;

7°. dat beklaagde ontstelde, toen hem door den kantoorknecht der Posterijen DE V. werd gevraagd waar hij dat pakket gelaten had;

8°. dat beklaagde het pakket dadelijk in den binnenzak van zijn pijjekker heeft verborgen;

dat wijders de beschouwing van beklaagde, dat naar zijne meening de voor Emmen bestemde pakketten niet met den trein naar Utrecht, doch via Stadskanaal verzonden werden en dat hij daarom den beambte van dien postwagen niet met zijn vondst in wetenschap heeft gesteld, zeer duidelijk de sporen van zijn fantaisie draagt;

dat eindelijk geen enkel weldenkend mensch zal handelen als beklaagde ter zijner verontschuldiging opgeeft, door een op het station te Groningen gevonden pakket aan den burgemeester van Oude Pekela te willen afdragen, wanneer dit op de plaats zelf kan geschieden, vooral niet wanneer,

zooals in casu, iemand er op wijst het spoedig terug te brengen ter voorkoming van moeielijkheden;

dat ten slotte de door beklaagde aan het slot van zijn tweede verhoor geuitte meening, dat een derde der waarde van een gevonden voorwerp voor den eerlijken vinder is, door den eischer beschouwd wordt als een wanhoopsuiting, nadat hij door het onderzoek meer en meer in het nauw gedreven werd;

dat mitsdien als wettig en overtuigend bewezen behoort te worden aangenomen, hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd, zoomede zijn schuld daaraan, met dien verstande, dat de gouden hoofdplaat en gouden armband aan een ander dan aan hem, beklaagde, toebehoorden;

dat dit feit behoort te worden gequalificeerd als „diefstal";

dat bij het bepalen der op te leggen straf in aanmerking dient te worden genomen, dat beklaagde zich dadelijk bereid verklaard heeft de in zijn bezit gevonden gouden voorwerpen aan den kantoorknecht der Posterijen DE V. af te staan en dat door beklaagdes misdadig optreden aan niemand schade is berokkend;

Gelet op het voorarrest;

En vermits het alzoo uit al het bovenstaande blijkt, dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan bovenomschreven en gequalificeerd feit, waartegen is voorzien bij de artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64), 27, 91 en 310 van het Wetboek van Strafrecht en 167 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, zoo concludeert de eischer ambtshalve, dat de beklaagde zal worden veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee maanden, met inminderingbrenging van den tijd door den beklaagde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, van af den 9den Juni 1910 tot den 11den Juli 1910;

mitsgaders in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad, of te worden veroordeeld tot zoodanige andere straf als de Krijgsraad in goede Justitie zal verstaan te behooren.

In den Zeekrijgsraad overgegeven den 25sten Juli 1910.

De Fiskaal,

(*get.*) DE HART.

PLEITMEMORIE

overgegeven aan den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord in de zaak van den zeemilicien H.

EdelAchtbare Heeren!

Het was geheel uit eigen beweging, dat ik de zaak van verdediger in deze zaak op mij nam.

Ik stel er prijs op, hier den nadruk op te leggen, omdat voor U, na kennisneming van den eisch, misschien aanleiding zou kunnen bestaan voor de vraag, wat ik toch wel in deze zaak ter verdediging gezien kan hebben en dan is mijn antwoord daarop dit:

dat zoo ooit het belang van een beklaagde bij een verdediging zijner zaak voor den Krijgsraad sprak, dit zeker hier in deze zaak het geval is.

Laat ik om te beginnen, ergens dadelijk op mogen wijzen, namelijk, dat ware deze man burger geweest hij nimmer beklaagde zoude zijn geworden.

Ik kan deze stoute bewering dadelijk waar maken door U mee te deelen, dat blijkens een brief van den Commissaris van politie te Groningen aan den Commandant van H. M. „Neptunus", welke brief zich niet in afschrift in het dossier bevindt, maar dien gij uit het archief van dien bodem zoudt kunnen lichten, deze politie- en justitie-autoriteit in het voorgevallene met zeemilicien H. geen termen vond om een vervolging te provoceeren.

En het geldt hier niet een toepassing van het z.g. opportuniteitsbeginsel, gelijk dit ten onzent gehuldigd wordt, immers de Commissaris van politie is in ons land niet de man, tot wiens bevoegdheid het al of niet instellen van een vervolging als toepassing van dat beginsel behoort; de bevoegde persoon hiertoe zou, voor het geval betrof den burger H., slechts zijn de Officier van Justitie.

Neen, de Commissaris vond eenvoudig geen termen tot vervolging, m.a.w. zou, wanneer het gebeurde hadde plaats gegrepen met den burger H, geen aanleiding hebben gevonden de zaak ter kennis te brengen van zijn Chef.

Hij vond de daad van H. niet vervolgbaar.

De militaire autoriteit heeft intusschen anders geoordeeld en aangezien ik nu zoo ten volle het oordeel van dien Commissaris met overtuiging deel en aan mijn rechtsgevoel geweld werd aangedaan door deze vervolging, zoo kwam het dat ik proprio motu, den beklaagde, die met mij aan boord Hr. Ms. Neptunus diende, aanbood als verdediger bij te staan.

Trof het mij dus, dat onze hoogste autoriteit ter plaatse termen tot vervolging vond, met hoeveel temeer verbazing las ik den eisch van den fiskaal, die nog veel beter ingelicht omtrent de zaak, het aandurfde, hier een eisch in te stellen op grond van een bewezen misdrijf.

Wat op de jongste juristenvergadering gezegd werd omtrent sommige strafvonnissen ten onzent — namelijk van den burgerlijken strafrechter — zou ik hier willen zeggen van den Eisch.

In het courantenverslag treft men namelijk aan: „De strafvonnissen ten „onzent missen bijwijlen de kracht der overtuiging, omdat de rechters „door de vormbepalingen worden verleid, daarmede genoegen te nemen; „zoo verdwaalt de magistraat praktisch vaak in het gebied der ongetemperde „„conviction intime"; wij verlangen slechts dat bij het gebruik der wettige „bewijsmiddelen *ook de logische gedachtengang* op den voorgrond blijve."

Het bewijs door aanwijzingen kan soms niet ontbeerd worden, maar men bedenke toch steeds, dat we ons hier bevinden op het gebied der gevolgtrekkingen. Een aanwijzing immers is niet anders — de Wetgever drukt zich ter definieering van het begrip aanwijzing minder gelukkig uit; hij noemt het „een feit" — dan een gevolgtrekking door den rechter van een bekend tot een onbekend feit. En die gevolgtrekking moet met strenge logica kunnen plaats hebben, wil niet het aanwijzingenbewijs een uiterst gevaarlijk bewijsmiddel worden;

En die logica nu mis ik hier ten eenenmale.

Mijn logisch gevoel althans wordt bij de gevolgtrekking op de wijze als in den eisch geschiedt, in niet geringe mate geweld aangedaan.

Ik doel natuurlijk op het bewijs der wederrechtelijke toeëigening.

Meestal zal dit element van den diefstal en van de verduistering bewezen dienen te worden door aanwijzingen. En de beschikkingsdaad is hiervoor dan gewoonlijk het aangewezen materiëel.

Gaan we nu na, wat beklaagde gedaan heeft.

Hij vindt een postpakket op een verlaten deel van het stationsperron te Groningen.

Hij raapt dit pakket op, terwijl hij weet dat een vrouw daar ooggetuige van is.

Even te voren heeft beklaagde een pakje goed, waarin zijn stamboeknummer staat, in de wachtkamer in bewaring gegeven, om dit straks, wanneer hij de reis naar Pekela moet vervolgen, aan te halen.

Let vooral op deze twee omstandigheden!

Beklaagde bedenkt zich even, wat hij met dit pakje zal doen.

Ik neem aan, dat beklaagde zich dadelijk bewust is geweest een postpakket gevonden te hebben.

Immers zelf zegt hij geheel onbevangen, dat hij meende, dat het pakje gevallen was van een kar beladen met paketten.

Al hieruit blijkt, zou ik zoo zeggen, beklaagdes onbevangenheid in deze, om niet te zeggen onnoozelheid, want hiermede neemt hij onnoodig een verdachten schijn aan.

Waarom brengt beklaagde nu niet dadelijk het pakket terug aan den man van de kar?

Beklaagdes opgave dat de trein, die iets verder op het perron klaar staat voor vertrek naar het Zuiden, niet de aangewezen vervoergelegenheid was voor het paket en dat dit de reden was, dat hij het pakje niet terugbracht aan dien man van de kar, die in de nabijheid van dien trein stond, geef ik U dadelijk toe, maakt ook op mij weinig indruk.

Als beklaagde werkelijk van het pakje af had willen zijn, dan was natuurlijk dit de aangewezen manier geweest. Maar blijkt hieruit nu reeds 's mans oneerlijke bedoeling.

We weten allen dat iemand, die een gesloten pakje terugbrengt, al zit daar ook een belangrijke waarde in, gewoonlijk een zeer matige belooning wacht. En in dit geval zou die belooning, waar hij het dankbare gezicht van den eigenaar niet te zien zou gekregen hebben, wel in het geheel niet bestaan hebben.

Beklaagde is wat hebberig geweest en heeft gedacht aan den mogelijk waardevollen inhoud van het pakje, opgewekt als die mogelijkheid werd door de kwaliteit van den afzender.

Zelfs al had beklaagde in zijn laatste verhoor deze opgave niet gedaan, dan zou door den verdediger dadelijk deze stelbaarheid geponeerd zijn geworden.

Nu is ze geen stelbaarheid meer, maar komt deze redeneering uit des beklaagden mond zelf.

Beklaagdes nieuwsgierigheid wordt nog bovendien opgewekt door de verleidelijke vraag van zijn reisgenoot M.: „Wat zou er in zitten?"

Nieuwsgierigheid en hebberigheid, twee eigenschappen die den mensch ontsieren, hebben den beklaagde parten gespeeld en wij mogen hem hierom laken, maar hem op grond hiervan een dief noemen, dit zou hoogst onjuridisch en onbillijk gedacht zijn.

Zoo maakt beklaagde het pakje, hetzij dan verzegeld of niet, — ik vind dit in deze vrij irrelevant — open, bekijkt den inhoud, werpt het papier en touw weg, *maar bewaart de rekening.*

De vraag is aan beklaagde gedaan, waarom hij het adres weggooide. De insinueerende gedachte lag natuurlijk aan deze vraag ten grondslag, dat als beklaagde eerlijk bedoelde te handelen, hij toch het adres noodig zou gehad hebben van den geconsigneerde, den eigenaar.

Mij is ontgaan de reden tot die vraag.

Immers beklaagde heeft toch, dunkt mij, blijk genoeg gegeven te weten wie de geadresseerde was; hij heeft nota bene een volkomen nauwkeurige opgave kunnen produceeren, hij had het adres dus blijkbaar goed in zich opgenomen!

Let verder wel; hij behoudt de rekening.

Waarom doet hij dat?

Klopt dit niet volkomen met bovenomschreven gedachtengang, waarbij de belooning geëvenredigd moet zijn (naar beklaagdes meening $^1/_3$) aan de waarde die hij met de factuur in handen in staat zal zijn te kunnen bewijzen!

Vergeet niet, Mijne Heeren, ge staat hier ten aanzien van het hoofdpunt der quaestie tegenover een besliste ontkentenis van beklaagde *en een zeer plausible verklaring van zijn gedraging zijnerzijds* en nu dient daartegenover op onomstootelijke wijze het bewijs van 's mans kwade trouw te kunnen worden gesteld.

Een persoonlijke convictie, die op niets of op uiterst subtiele aanwijzingen berust, kan U niet baten. Uw bewijs moet van dien aard zijn, dat ge met een gerust geweten kunt zeggen: „deze man heeft gestolen".

Het oogmerk der wederrechtelijke toeëigening is een interne overweging, die zich ingeval van ontkentenis, gelijk in casu, aan een externen daad moet kenbaar maken. Een daad of daden van dien aard, dat redelijkerwijze elke andere stelbaarheid daardoor wordt uitgesloten.

Hoe in-dom zou het ook geweest zijn van beklaagde, gesteld, hij had zich die zaken willen toeëigenen, om dan terug te komen in de wachtkamer 3de klasse.

Juist de omstandigheden, dat hij zich bewust is, dat iemand ooggetuige is geweest van het oprapen van het pakje en voorts, dat hij kleedingstukken met stamboeknummer erin achterlaat, waardoor men hem dadelijk op het spoor zou zijn, in verband met het bewaren van de rekening en zijn opgave dat het hem om eene belooning te doen was, doen mij niet alleen twijfelen aan het oogmerk der wederrechtelijke toeëigening, maar geven mij juist de overtuiging van het tegendeel.

En nu moge gij deze laatste overtuiging al of niet deelen, gij zult mij moeten toegeven, dat gij het met schijn niet kunt stellen.

Beklaagde moge den schijn aangenomen hebben oneerlijk te willen zijn, — ik respecteer ten volle dit inzicht van U —, maar ik acht dit volkomen onvoldoende om hem hierop te veroordeelen en ik twijfel er ook niet aan, of ook gij, EdelAchtbare Heeren, zult het met dergelijke zwakke aanwijzingen niet willen stellen.

Volledigheidshalve wil ik nog waarschuwen tegen het argument van den fiskaal, die kracht toekent aan de omstandigheid dat beklaagde even later op de kermis zich van de verdere emballage van het pakje ontdeed en den inhoud op clandestiene wijze bij zich droeg.

Immers beklaagde, die het gevondene op gemakkelijke wijze verder wou dragen en die zich toch al van het papier en touw ontdaan had, moest deze voorwerpen wel op de een of andere manier plaats geven.

En wat de overige 7 omstandigheden betreft, die de fiskaal releveert als aanwijzingen, die in onderling verband het bewijs moeten leveren voor den diefstal, ik acht ze, zooals ik reeds boven opmerkte, alle even zwak.

Die 7 omstandigheden zijn even zoovele bijdragen om het „hebberige" oogmerk van beklaagde te verklaren, zich een belooning voor het gevondene te verwerven.

Dat de fiskaal deze opgave van beklaagde in zijn laatste verhoor, een

wanhoopsuiting noemt, kan toch zeker slechts als een *zeer* persoonlijke opvatting van den fiskaal beschouwd worden, die op weinig berust en het zij met allen eerbied gezegd, een omstandigheid, die hij moeilijk kon doodzwijgen en waar hij wel iets van diende te zeggen.

De fiskaal beschouwt het als een gevolg van in het nauw gedreven zijn; ik stel daartegenover een mijns inziens heel wat verklaarbaarder reden en wel dat beklaagde geschroomd heeft met dit hem weinig sierende motief voor zijne handeling voor den dag te komen.

Ten slotte wil ik er nog op wijzen, dat de enkele tegenstrijdigheden in de verhooren van beklaagde en van getuige M. nog niet haar grond behoeven te vinden in leugen.

Zeer goed mogelijk is geweest, dat beklaagde, die op eenigen afstand van M. stond op het oogenblik van het vinden van het pakket, dezen M. op dat oogenblik niet gezien heeft, doordat beklaagde b.v. met zijn rug naar dezen stond toegekeerd, terwijl omgekeerd wel, en evenzoo is het mogelijk, dat M. het vrouwtje niet gezien heeft, al stond dat vrouwtje dicht bij beklaagde, doch wellicht verscholen voor M.

Ik vlei mij met de verwachting, dat gij beklaagde H. zult vrijspreken wegens gebrek aan bewijs.

18 Juli 1910.

De toegevoegde raadsman,

(*get.*) RUBENKONING.

VONNIS.

DE ZEEKRIJGSRAAD
AAN BOORD VAN HR. MS. WACHTSCHIP TE WILLEMSOORD,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden Fiskaal, Eischer ambtshalve op en jegens H., oud naar zijne opgave 21 jaren, geboren te Oude Pekela, gerequireerde in persoon;

Gezien den eisch en de conclusie van den Eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processale stukken door denzelven onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat door den Zeekrijgsraad op den 11den Juli 1910 is bepaald dat beklaagde uit zijn arrest is ontslagen en mitsdien is gerequireerde in persoon;

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken:

dat de gerequireerde laatstelijk dienende als . . . . enz. (zie conclusie van eisch);

dat hij voor den Zeekrijgsraad terechtstaat, beschuldigd van het feit:

dat hij . . . . enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat beklaagde bekent het in de tenlastelegging bedoelde pakket te hebben weggenomen, doch daarbij niet de bedoeling te hebben gehad zich den inhoud daarvan toe te eigenen;

Overwegende dat ter zake door hem wordt opgegeven:

dat hij . . . . enz. (zie conclusie van eisch);

dat ter zake door de navolgende onder eede gehoorde getuigen op grond van eigen waarneming en bevinding, wordt verklaard:

1°. H. M., zeemilicien te Helder:

dat hij . . . enz. (zie conclusie van eisch);

2°. D. DE V., kantoorknecht der Posterijen te Groningen:
dat hij . . . . enz. (zie conclusie van eisch);
3°. P. A. DZN., goudsmid te Leeuwarden:
dat hij . . . . enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat eindelijk nog ten processe aanwezig zijn de navolgende op den ambtseed door den agent van politie 1ste klasse der gemeente Groningen, tevens onbezoldigd rijksveldwachter T. K., opgemaakte processenverbaal, waarin door dien beambte wordt gerelateerd en wel:
a. . . . . enz. (zie conclusie van eisch);
b. . . . . enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat mitsdien door de opgave van beklaagde, in onderling verband en samenhang beschouwd met de verklaringen van de getuigen M. en A. en met de aanwijzingen voortvloeiende uit die verklaringen zoomede uit de verklaring van den getuige DE V. en ambtseedige processenverbaal, dd. 14 Mei en 15 Juni 1910, wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde ten tijde en ter plaatse in de tenlastelegging vermeld, een postpakket, inhoudende een gouden armband, toebehoorende aan P. A. DZN. en een gouden hoofdplaat en armband toebehoorende aan een ander dan aan hem, beklaagde, heeft gevonden en tot zich genomen;

Overwegende dat het aldus eigendunkelijk tot zich nemen en beschikken over dat gevonden pakket zonder toestemming van den eigenaar of van dengeen aan wiens bewaring het tijdelijk was toevertrouwd en terwijl alle aanleiding en gelegenheid bestond het aan den verliezer ter hand te stellen, als het „wegnemen" van dat pakket is te beschouwen;

Overwegende dat, om dit als bewezen aangenomen feit als 't misdrijf, genoemd in artikel 310 van het Wetboek van Strafrecht, te kunnen qualificeeren, het noodig is het bewijs te leveren, dat beklaagde bij het wegnemen van dat pakket het oogmerk gehad heeft het zich wederrechtelijk toe te eigenen;

dat naar meening van den Krijgsraad zulks blijkt uit de navolgende overwegingen:

1°. dat beklaagde, veronderstellende dat het door hem gevonden pakket van den op eenigen afstand staanden postwagen was gevallen, het niet onmiddellijk aan den zich daarbij bevindenden postbeambte heeft afgedragen;

2°. dat door het op het pakket aanwezige adres en den naam van den afzender, bij beklaagde geen twijfel kan bestaan hebben omtrent de bestemming van dat pakket;

3°. dat beklaagde het pakket — en na opening daarvan den inhoud — niet aan iemand van het stationspersoneel dan wel aan de politie heeft afgedragen;

4°. dat beklaagde zonder vergunning en zonder eenige aanleiding het pakket geopend heeft, waartoe hij het met een lakstempel voorziene touwtje heeft moeten verbreken en terwijl hij door de vermelding van het vak van den afzender kon veronderstellen dat er artikelen van waarde in aanwezig waren;

5°. dat beklaagde het pakpapier met adres heeft weggeworpen, waartoe geen enkele aanleiding bestond;

6°. dat beklaagde, nadat de zeemilicien M. hem verlaten had, ook het doosje heeft weggeworpen en de armbanden om zijn polsen en de hoofdplaat onder zijn muts heeft gedaan;

Overwegende dat wijders de beschouwing van beklaagde, dat naar zijne meening de voor Emmen bestemde pakketten niet met den trein naar Utrecht, doch via Stadskanaal verzonden werden en dat hij daarom den

beambte van dien postwagen niet met zijn vondst in wetenschap heeft gesteld, zeer duidelijk de sporen van zijn fantaisie draagt;

Overwegende dat de bewering van beklaagde dat het in zijn voornemen lag het pakket bij aankomst te Pekela aan den burgemeester af te dragen niet aannemelijk kan worden geacht door de wijze waarop beklaagde de zich in het pakket bevindende voorwerpen bij zich heeft opgeborgen;

Overwegende dat ten slotte de door beklaagde aan het slot van zijn tweede verhoor geuite meening dat een derde der waarde van een gevonden voorwerp voor den eerlijken vinder is, door den Krijgsraad beschouwd wordt als een wanhoopsuiting, nadat hij door het onderzoek meer en meer in het nauw gedreven werd;

Overwegende dat mitsdien als wettig en overtuigend bewezen behoort te worden aangenomen hetgeen den beklaagde is tenlastegelegd, zoomede zijn schuld daaraan, met dien verstande, dat de gouden hoofdplaat en gouden armband aan een ander dan aan hem, beklaagde, toebehoorden;

Overwegende dat dit feit behoort te worden gequalificeerd als „diefstal";

Overwegende dat bij het bepalen der op te leggen straf in aanmerking dient te worden genomen dat beklaagde zich dadelijk bereid verklaard heeft de in zijn bezit gevonden gouden voorwerpen aan den kantoorknecht der Posterijen DE V. af te staan en dat door beklaagdes misdadig optreden aan niemand schade is berokkend;

Gelet op het voorarrest;

Gezien de artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27, 91 en 310 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord;

Recht doende in naam en vanwege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau enz. enz. enz.

Verklaart den gerequireerde schuldig aan diefstal;

Veroordeelt hem tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één maand, met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, vanaf den 9den Juni tot den 11den Juli zal worden in mindering gebracht;

veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van dezen Krijgsraad.

SENTENTIE.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

H., oud 21 jaren, geboren te Oude Pekela, zeemilicien, gerequireerde in persoon, die bij vonnis door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord, gewezen den 28sten Juli 1910, met aanhaling der artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27, 91 en 310 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht is schuldig verklaard aan diefstal en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf van één maand, onder bepaling dat de tijd, door den veroordeelde voorloopig

in verzekerde bewaring doorgebracht, van den 9den Juni tot den 11den Juli 1910 zal worden in mindering gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen der Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

van welk vonnis beklaagde zich beroepen heeft op het Hof, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ter eenre, voor wien bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen, dat beklaagde van het misdrijf van diefstal zal worden vrijgesproken, of — als het Hof mocht meenen dat beklaagde zich wel aan diefstal heeft schuldig gemaakt — oplegging eener geldboete als straf hier op hare plaats zou zijn, waarvoor de reeds ondergane hechtenis als meer dan voldoende subsidiaire straf kan worden beschouwd, en, ten aanzien van de hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij 's Hofs Resolutie van den 18den Augustus 1910 geautoriseerd om dit appel voor den fungeerend Fiskaal bij den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord te vervolgen, mitsdien gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, door wien voor antwoord in appel en eisch à minima bij schrifture ter rolle is geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, voor wat de beslissing omtrent het bewezene der feiten, met beklaagdes schuld daaraan, en den duur der opgelegde gevangenisstraf betreft en dat alsnog bij Sententie zal worden verklaard dat de aan impetrant te last gelegde feiten, evenals zijne schuld daaraan, wettig en overtuigend zijn bewezen; dat wijders de beklaagde, wegens diefstal, zal worden veroordeeld tot twee maanden gevangenisstraf, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, alsmede beklaagdes veroordeeling in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in appel gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove.

HET HOF,

Gelet op hetgeen de appellant bij zijn verhoor voor het Hof heeft in 't midden gebracht;

Gelet op de verklaring door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat appellant voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan, beschuldigd:

dat hij op 14 Mei 1910 in den namiddag te Groningen op het perron van het hoofdstation der Staatsspoorwegen, met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening, heeft weggenomen een postpakket inhoudende een gouden armband, toebehoorende aan de firma P. A. Dzn. te Leeuwarden en een gouden hoofdplaat en gouden armband toebehoorende aan D. V. te Emmen, althans aan een ander dan aan hem, beklaagde;

Overwegende dat beklaagde, zoo in eersten aanleg als bij zijn verhoor voor het Hof, heeft ontkend bij het wegnemen van dat pakje het oogmerk te hebben gehad om het zich wederrechtelijk toe te eigenen;

Overwegende dat, al moge uit de opgave van beklaagde omtrent hetgeen hij, na het opnemen van het pakje, daarmede heeft gedaan wellicht zijn af te leiden, dat het oogmerk, om zich dat voorwerp wederrechtelijk toe te

eigenen, later bij hem is ontstaan, echter niet overtuigend is bewezen dat dat oogmerk reeds bij hem bestond toen hij het pakje tot zich nam en daarmede het station verliet; weshalve hij van het hem te last gelegde moet worden vrijgesproken;

Gezien artikel 163 der Rechtspleging bij de Zeemacht.

Recht doende in hooger beroep in naam der koningin!

Doet te niet het vonnis den 28sten Juli 1910 door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Willemsoord tegen beklaagde gewezen.

En opnieuw recht doende.

Spreekt H. vrij van het hem te last gelegde.

Bepaalt dat de kosten, zoo in eersten aanleg als in hooger beroep gevallen, zullen blijven ten laste van den Staat.

De Verdediger voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan:

dat beklaagde wordt ten laste gelegd als zoude hij opzettelijk wederrechtelijk eenig goed hebben weggenomen;

dat met de wegneming beklaagde 't oogmerk niet had om het zich wederrechtelijk toe te eigenen, maar integendeel dat hij tegen eventueele wederrechtelijke toeëigening wilde waken en hij 't goed daarom onder zich genomen heeft om 't daar te brengen waar het goed veilig zou zijn en de eigenaar het zou kunnen terug bekomen;

dat hij mitsdien 't goed anders dan door misdrijf onder zich had,

en mitsdien concludeert dat het den Hove moge behagen dat hij van het misdrijf van diefstal zal worden vrijgesproken;

dat mocht 't Hof meenen dat beklaagde zich wel aan diefstal zou hebben schuldig gemaakt, dan verzoekt hij dat het Hof in overweging zal nemen, dat beklaagde volkomen te goeder trouw was en niet uit hebzucht gehandeld heeft doch uit zucht om te helpen en te redden waar mogelijk gevaar dreigt; dat hij den eigendom voor den afzender van 't pakje willende beschermen, uit onnoozelheid verder is gegaan dan strikt genomen die bescherming noodig maakt, dat evenwel zijn oogmerk middelerwijl niet is gewijzigd, maar is blijven voortbestaan, om namelijk 't pakje op een veilige plaats te brengen;

dat hij uit dien hoofde meent dat eene geldboete als straf hier op hare plaats zoude zijn, waarover de reeds ondergane hechtenis als meer dan voldoende subsidiaire straf kan worden beschouwd.

Terwijl door den Advocaat-Fiskaal bij zijne eisch à minima werd betoogd:

dat het vonnis slechts gewaagt van wat als wettig en overtuigend bewezen *behoort* te worden aangenomen, in plaats van, zooals noodig is, te verklaren wat wettig en overtuigend *is* bewezen;

dat voorts de, door den Fungeerend Fiskaal geëischte gevangenisstraf van twee maanden, Vertooner voorkomt in betere verhouding tot het, door beklaagde, begane misdrijf te staan dan de straf van slechts ééne maand gevangenisstraf, door den Zeekrijgsraad aan dien zeemilicien opgelegd.

Zeekrijgsraad
aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia.

Vonnis van 3 Maart 1910.

Fiat-executie, aanvankelijk geweigerd, later verleend te Batavia, den 23sten Augustus 1910 door den Vice-Admiraal, Commandant der Zeemacht en Chef van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië, A. H. HOEKWATER. (1)

President: A. H. C. HEIJDEMAN, Kap.-Luit. ter Zee.

Leden: J. P. A. TERMAAT, Kapitein der Mariniers; Luitenant ter Zee der 2de klasse Mr. J. C. JAGER; Officier van Administratie der 2de klasse P. A. SNELLEN VAN VOLLENHOVEN; Luitenant ter Zee der 2de klasse C. J. E. BRUTEL DE LA RIVIÈRE; Officier van Gezondheid der 2de klasse L. K. GARF en de Luitenant ter Zee der 2de klasse C. T. BOLLAAN.

Fiskaal: J. H. M. NITTEL, Off. v. Adm. der 1ste klasse.

Secretaris: H. HIJLKEMA, Officier van Adm. der 2de klasse.

Beklaagde is beschuldigd van het feit dat hij tegen een adelborst der 1ste klasse, die hem over iets ongepasts onderhield, wijzende op diens schouderbedekkingen, heeft gezegd: **„als je die dingen niet ophad, dan had je al „lang een klap gehad dat je in de kali lag".**

De Krijgsraad spreekt beklaagde vrij omdat het telastegelegde feit, hoewel bewezen, **niet strafbaar** *is en verwijst den beklaagde naar de bevoegde militaire autoriteit ter beoordeeling of hij krijgstuchtelijk moet worden gestraft (drie leden van den Krijgsraad stemden voor „bedreigen", twee voor „beleedigen" van den meerdere in rang en twee voor vrijspraak).*

Het fiat-executie wordt door den Commandant der Zeemacht **geweigerd,** *die daarover schrijft aan den President van den Krijgsraad. Deze vraagt advies aan Adv.-fisk. voor de Zee- en Landmacht in Ned.-Indië. Het vonnis wordt andermaal onveranderd ter fiat-executie aangeboden. De C. d. Z. zendt vonnis en stukken om advies aan het H. M. G. te Utrecht. Het H. M. G. verklaart zich te moeten onthouden van het kenbaar maken van zijn gevoelen in deze, omdat zoowel de inhoud van het vonnis als de procedures en de wijze waarop het is tot stand gekomen, zijn onttrokken aan de rechtsmacht van het Hof. Het Hof stelde nu, overeenkomstig het subsidiair verzoek van den Commandant der Zeemacht, het vonnis met de stukken in handen van den Advocaat-Fiskaal. De Adv.-Fisk. adviseerde den C. d. Z. op het vonnis alsnog het fiat-executie te verleenen, aangezien niet was gebleken dat onregelmatig was geprocedeerd.*

Voordracht tot vrijspraak, den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia overgegeven door den fungeerenden fiscaal, ter eenre en een matroos 3de klasse, gedaagde in deze zaak, ter andere zijde;

de fungeerende fiscaal draagt voor:

dat zoo uit de bekentenis van den beklaagde als uit de verdere ten processe overgelegde stukken is bewezen:

dat beklaagde oud naar zijne opgave 21 jaren, geboren te 's-Gravenhage,

(1) Zie Resolutie van het H. M. G. dd. 21 Juni 1910 hierachter blz. 456. (Red.).

laatstelijk gediend hebbende als matroos 3de klasse, aan boord van Hr. Ms. flottieljevaartuig „Edi", van 25 Januari 1910 gedetineerd aan boord van Hr. Ms. Wachtschip voornoemd, zich den 13den October 1904 vrijwillig voor den tijd van acht jaren in den zeedienst heeft verbonden, benevens drie jaren in reserve, welke diensttijd door desertie en veroordeeling is verlengd tot 26 Januari 1917, waarvan de laatste drie jaren in reserve;

dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

dat beklaagde terechtstaat beschuldigd van:

dat hij omstreeks den middag van 11 Januari 1910 op het schijfschietterrein achter het Marine-kampement te Malang, wijzende op de schouderbedekking van den adelborst der 1ste klasse E. B. W., die hem onderhield over de wijze, waarop hij en twee andere schepelingen een door hem gevangen hagedis behandelden, dezen officier heeft toegevoegd de woorden: „als je die dingen niet op had, dan had je allang een klap gehad dat je „in de kali lag"; althans eene uitdrukking van gelijke strekking;

dat beklaagde bekent zich aan het hem ten laste gelegde feit te hebben schuldig gemaakt, opgevende:

dat hij op Dinsdag 11 Januari 1910 omstreeks half twaalf van den dokter kwam en op het schijfschietterrein bij het Marine-kampement te Malang den adelborst der 1ste klasse W., den matroos G. en den marinier V. zag, die met z'n drieën gebukt stonden over een dier, dat G. aan een touwtje had; dat G. hem toen een stokje uit de hand nam en daarmede het dier op den kop tikte, waarin de heer W. belang scheen te stellen;

dat deze zeide: „jelui schijnt er plezier in te hebben dat beest te beulen", waarop G. antwoordde: „beulen mijnheer? we pijnigen dat beest toch niet!"

dat hierop de adelborst zoo iets zei van: „ik moest van jelui drietjes „maar rapport maken" en tegen G.: „wat zou jij er van zeggen, als ik „jou eens een touw om je achterpooten bond en je liet zwemmen in de kali?", waarop G. antwoordde: „dan zou ik gauw wegzwemmen mijnheer!";

dat hierop de adelborst zei: „wil jelui als de verdommenis dat beest „los maken" en toen G. dit niet met de hand durfde te doen, tot hem, beklaagde: „snij los dat beest", hetgeen hij beantwoordde met: „ik heb geen „mes mijnheer!":

dat toen de heer W. zei: „dan zorg je dat je een mes krijgt", waarop beklaagde, wetende dat in het kampement bijna niemand een mes had, antwoordde: „waar moet ik een mes vandaan halen?";

dat toen de adelborst zei: „wil je nou godverdomme maar een mes „gaan halen, vooruit, ik geef je tien seconden, dan leen je er maar een „bij je kameraadjes";

dat beklaagde al was weggegaan toen mijnheer hem dit laatste nariep en hij naar de eetzaal ging, waar hij aan matroos K., die daar zat te eten, een mes vroeg, hetgeen deze niet wilde geven, waarna beklaagde nog eens in 't algemeen een mes vroeg, doch geen antwoord kreeg;

dat hij toen naar de kombuis wilde gaan om er een te vragen, maar de marinier V. hem toen kwam roepen om bij den heer W. te komen;

dat hij toen, gewoon loopende, naar dezen toeging, die zich nog met G. op dezelfde plaats bevond en beklaagde hem zei, dat hij geen mes had kunnen krijgen;

dat mijnheer toen stond te knikken en met een sarrend gezicht zei: „zoo, zoo, wat zeg je, kan jij geen mes krijgen?";

dat hij antwoordde: „neen ik kan geen mes krijgen" en erop liet volgen: „mag ik U verzoeken, niet op zoo'n manier tegen mij te spreken, ik ben „niet van vandaag in dienst!";

dat mijnheer toen zijn woorden herhaalde: „zoo, zoo, ben jij niet van „vandaag in dienst!";

dat beklaagde al boos was van het oogenblik dat hij in de gaten had, dat het geen lolletje was van mijnheer, zich zenuwachtig maakte en wijzende op mijnheer's schouderbedekkingen toen zoo iets heeft gezegd van: „als je die „dingen niet op je schouders had, dan zou ik je een klap (of een duw) „geven, dat je in de kali lag", althans iets dergelijks, misschien nog wel erger, maar dat hij het zich niet zoo precies herinneren kan;

dat hij toen naar de eetzaal is gegaan en kort daarop in arrest werd gesteld;

dat hij als verontschuldiging opgeeft, dat hij zich heeft loopen „op te sarren" over het feit, dat de adelborst had gezegd: „wil je nu godverdomme „een mes halen" of iets dergelijks en hem nariep: „dan leen je er maar „een bij je kameraadjes, ik geef je tien seconden" en ook omdat mijnheer doorging, nadat hij mijnheer verzocht had op een andere wijze tegen hem te spreken en zich over een en ander zenuwachtig heeft gemaakt;

dat navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. E. B. W., oud 20 jaren, adelborst der 1ste klasse, dienende op folio van luitenant ter zee der 2de klasse, aan boord van Hr. Ms. flottieljevaartuig „Edi":

dat hij op Dinsdagmorgen 11 Januari j.l. tusschen elf en kwart over elf uur van het revolverschieten terugkwam van het schietterrein achter het Marine-kampement te Malang, toen hij daar twee personen G. en V. bezig zag met een dier aan een touwtje gebonden, dat, naderbij gekomen, een kameleon bleek te zijn, door het touw bij de achterpooten strak omsnoerd;

dat het naar getuiges opvatting door G. werd mishandeld, die het herhaaldelijk in een droogen steenen goot liet vallen en dan weer trachtte het in eene ruim één meter breeden waterloop loodrecht op de goot, te laten zwemmen;

dat getuige hem zei met het plagen van het dier op te houden, gebruikende de woorden: „schei uit met dat beulen", of iets dergelijks, en ook dat het dier niet vergiftig was;

dat er intusschen een derde persoon bijgekomen was, die getuige aankeek, terwijl de beide anderen die waren opgehouden met plagen van het dier, vóór zich keken, waarop getuige vroeg: „heeft een van jullie een mes"? en toen hierop niet was geantwoord, aan de laatst aangekomene vroeg: „kun „je geen mes van een van je kameraden gaan leenen"?

dat getuige zeker weet, dat hij geen kameraad*jes* heeft gezegd;

dat die matroos, die hem later bleek beklaagde te zijn, getuige's woorden herhalende, toen zei: „neen ik kan geen mes van mijn kameraden gaan halen";

dat getuige hierop boos werd en zei: „nu ga je er godverdomme gauw „een halen" en toen beklaagde niet dadelijk wegging, met het horloge in de hand zei: „ik geef je tien seconden";

dat beklaagde toen uiterst langzaam naar de eetzaal ging en getuige hem hoorde zeggen, terwijl hij zich half naar getuige wendde: „dat god-„verdomme kun je wel voor je houden, daar ben ik niet van gediend";

dat getuige toen vroeg: „wie is die vent"? en vernam dat het beklaagde was;

dat terwijl getuige bezig was te trachten het dier los te maken, hij beklaagde, die op een afstand van ongeveer 30 Meter (getuige heeft het later afgepast) in den ingang van de loods stond, hoorde zeggen: „ik moet „godverdomme gauw een mes halen";

dat dit blijkbaar met de bedoeling werd gezegd dat getuige het hooren zou;
dat hij toen aan V. last gaf beklaagde te roepen, omdat het hem te lang duurde;
dat deze toen uiterst langzaam terug kwam, onderweg een stokje zeer langzaam tegen een paaltje plaatste, toen op een paar pas afstand bleef staan en op getuiges vraag of hij een mes had zei: „neen, ik heb geen mes", waarop getuige vroeg: „zoo, heb je geen mes van een van de anderen „kunnen leenen"?
dat beklaagde toen getuige's woorden weer herhaalde, zeggende: „neen, „ik heb geen mes van de anderen kunnen leenen";
dat hij daarna vlak bij getuige kwam staan en zei: „je behoeft me niet „zoo gemeen aan te kijken, daar ben ik niet bang voor, daar geef ik niets om";
dat getuige, toen begrijpende dat beklaagde het erop toelegde hem nijdig te maken, kalm werd en zei: „zoo", zijn revolverschietreglement uit den zak haalde en een potlood en de zoo juist door beklaagde gebruikte woorden wilde opschrijven;
dat, vóór getuige hieraan begon, beklaagde toen zeide, wijzende op getuige's schouderbedekking: „je begrijpt toch wel, dat als je die dingen „niet ophad, dan had je allang een klap gehad, dat je in de kali lag";
dat getuige dit dadelijk opschreef;
dat het op nijdigen sarrenden toon werd gezegd;
dat beklaagde, getuige ziende schrijven, ook nog zei: „je hoeft niet alles „op te schrijven, je kunt mij met die streken toch niet bang maken";
dat hij hierop wegging, terwijl getuige voortging het dier los te maken, hetgeen gelukte en toen V., met een mes, terugkwam;
dat G. gedurende het voorgevallene op ongeveer twee pas afstand, van alles getuige was;
dat getuige zeker weet niet te hebben gezegd, na de drie personen te hebben gewezen op het mishandelen van het dier, dat hij eigenlijk van hun drietjes rapport moest maken; het niet bij hem is opgekomen, van iemand rapport te maken vóór het insubordinair optreden van beklaagde;
2°. H. G., oud 26 jaar, matroos 2de klasse aan boord voornoemd;
in hoofdzaak gelijkluidend met beklaagde en getuige W.;
dat evenwel beklaagde niet bijzonder langzaam zou hebben geloopen om het mes te halen en ook niet toen hij terugkwam;
dat hij gewoon liep;
dat getuige, die zich de door den adelborst 1ste klasse W. gebezigde uitdrukkingen goed herinnert, over het algemeen minder goed van memorie is ten opzichte van die door beklaagde gebruikt, en zich daartoe beroept op het feit dat hij onder behandeling voor zijn oor is geweest;
dat hij niet durft te zeggen, dat beklaagde tegen deze heeft gezegd: „als je die dingen niet ophad (of op je schouders had) dan had ik je een klap voor je hoofd gegeven, dat je in de kali vloog", althans iets dergelijks;
dat getuige zag dat de heer W. een boekje in de hand had en het opschreef;
dat getuige, na het gebeurde, beklaagde in de kantine aantrof, die daar bleek heen en weer liep en hij tegen beklaagde zei: „Wat ga je godverdomme nu doen"?
dat getuige niet met beklaagde omging en deze erg teruggetrokken leeft;
dat door de bekentenis van beklaagde in verband en samenhang met de beeedigde verklaringen van de getuigen W. en G., daarbij gelet op

het feit dat getuige W. dadelijk na het voorgevallene de geincrimineerde woorden opschreef, wettig en overtuigend is bewezen dat beklaagde ten tijde en ter plaatse en onder de omstandigheden als in de tenlastelegging vermeld, den adelborst 1ste klasse E. B. W. heeft toegevoegd de woorden: „als je die dingen niet ophad, dan had je allang een klap gehad, dat je in de kali lag";

dat beklaagdes excuus dat hij die uitdrukking in drift zou hebben gebezigd, niet opgaat, daar zijn geheele optreden in deze zaak wijst op een overlegd ongepast bejegenen van den adelborst 1ste klasse W., nadat deze het woord „godverdomme" had gebezigd;

dat nu wel aannemelijk is dat beklaagde zich tijdens het voorgevallene wat heeft opgewonden, maar hij toch ten volle schuldig moet worden geacht aan het bezigen der tenlastegelegde woorden;

dat de adelborst der 1ste klasse E. B. W. is de meerdere in rang van beklaagde;

dat thans behoort te worden onderzocht in hoeverre de beklaagde door het uiten der woorden: „als je die dingen niet ophad, dan had je allang „een klap gehad, dat je in de kali lag", zich schuldig maakte aan het met woorden dreigen van zijn meerdere in rang;

dat dreigen in den zin van artikel 99 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te water, beteekent: het voornemen te kennen te geven den meerdere eenig kwaad aan te doen, òf op 't zelfde ookenblik òf later;

dat men echter iemand niet kan dreigen met eenig denkbeeldig gevaar, dat hij zoo juist geloopen *zou* hebben; denkbeeldig omdat in de uitdrukking: „als je die dingen niet op had" immers ligt eene erkenning van de meerderheid in rang, in dit geval gesymboliseerd door de schouderbedekkingen;

dat beklaagde dus juist het onaantastbare van den meerdere bleek te gevoelen, terwijl het vervolg van de uitdrukking: „dan *had* je allang een „klap gehad, dat je in de kali lag", aantoont, dat hier de meerdere *niet* werd bedreigd, maar bedreigd zou zijn, indien hij geen meerdere ware, zoodat de preventieve werking van artikel 99 het gewenschte effect heeft gehad;

dat beklaagde alzoo niet kan worden geacht zich te hebben schuldig gemaakt aan het dreigen van zijn meerdere in rang, en het gepleegde feit alleen als overtreding der krijgstucht kan worden beschouwd, weshalve hij van het hem tenlastegelegde behoort te worden vrijgesproken.

En vermits het alzoo niet is bewezen, dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan een misdrijf;

Gezien artikel 158 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

Zoo concludeert ondergeteekende dat de beklaagde, met vrijspraak van het hem ten laste gelegde misdrijf, ter zake van het door hem gepleegde feit zal worden verwezen naar de bevoegde militaire autoriteit ter beoordeeling, of hij wegens overtreding der krijgstucht moet worden gestraft, waarbij rekening zal zijn te houden met het voorloopig arrest door beklaagde aan boord van dit Wachtschip ondergaan van 25 Januari 1910.

In den Zeekrijgsraad overgegeven
Soerabaia den 25sten Februari 1910,

De fungeerend fiscaal,

(get.) NITTEL.

VONNIS.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. WACHTSCHIP TE SOERABAIA,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden fiskaal contra een matroos 3de klasse, oud naar zijne opgave 21 jaren, geboren te 's Gravenhage, gerequireerde in persoon;

Gezien de voordracht tot vrijspraak van den fiskaal, mitsgaders de verdere processtukken door denzelven onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken, dat de gerequireerde laatstelijk dienende als ..... enz. (zie Voordracht tot vrijspraak);

Overwegende dat de gerequireerde voor den Zeekrijgsraad terechtstaat, beschuldigd van het feit:

dat hij ..... enz. (zie Voordracht tot vrijspraak);

Overwegende dat beklaagde bekent zich aan het hem ten laste gelegde feit te hebben schuldig gemaakt, opgevende:

dat hij ..... enz. (zie Voordracht tot vrijspraak);

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1°. E. B. W. oud 20 jaar, adelborst der 1ste klasse, dienende op folio van luitenant ter zee der 2de klasse, aan boord van Hr. Ms. flottieljevaartuig „Edi":

dat hij ..... enz. (zie Voordracht tot vrijspraak);

2°. H. G., oud 26 jaar, matroos 2de klasse aan boord voornoemd:

in hoofdzaak ..... enz. (zie Voordracht tot vrijspraak);

Overwegende dat door de bekentenis van beklaagde in verband en samenhang met de beëedigde verklaringen van de getuigen W. en G., daarbij gelet op het feit dat getuige W. dadelijk na het voorgevallene de geïncrimineerde woorden opschreef, wettig en overtuigend is bewezen, dat beklaagde, ten tijde en ter plaatse en onder de omstandigheden als in de tenlastelegging vermeld, den adelborst 1ste klasse E. B. W. heeft toegevoegd de woorden: „als je die dingen niet ophad, dan had je allang een klap „gehad, dat je in de kali lag";

dat beklaagde's excuus dat hij die uitdrukking in drift zou hebben gebezigd, niet opgaat, daar zijn geheele optreden in deze zaak wijst op een overlegd ongepast bejegenen van den adelborst 1ste klasse W., nadat deze het woord „godverdomme" had gebezigd;

dat nu wel aannemelijk is dat beklaagde zich tijdens het voorgevallene wat heeft opgewonden, maar hij toch ten volle schuldig moet worden geacht aan het bezigen der ten laste gelegde woorden;

dat de adelborst der 1ste klasse E. B. W. is de meerdere in rang van den beklaagde;

Overwegende dat het als bewezen aangenomen feit niet strafbaar is, weshalve gerequireerde dus behoort te worden ontslagen van rechtsvervolging, hetgeen in het militaire recht slechts kan geschieden door vrijspraak;

Gezien artikel 163 der Rechtspleging bij de Zeemacht;

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia,

Rechtdoende in naam der Koningin!

Spreekt den beklaagde vrij van het hem ten laste gelegde, en verwijst hem ter zake van het door hem gepleegde feit naar de bevoegde militaire autoriteit, ter beoordeeling of hij wegens overtreding der krijgstucht moet worden gestraft.

Heft op het verband, waaronder hij zich tengevolge van het ontslag uit arrest onder handtasting bevindt.

CORRESPONDENTIE.

COMMANDEMENT DER ZEEMACHT
EN
DEPARTEMENT DER MARINE.

BATAVIA, 21 Maart 1910.

Aan

den President van den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Soerabaia in de zaak van den matroos 3de klasse L.

De kennisneming der processtukken in de zaak van den matroos 3de klasse L., mij aangeboden ter verleening van fiat-executie op het vonnis bij missive van den fungeerenden Secretaris in die zaak van 10 dezer, n°. 1623, geeft mij aanleiding om de navolgende punten onder de aandacht van UHoogedelgestrenge te brengen.

1°. De omschrijving der telaste gelegde daadzaken in het vonnis komt niet overeen met die in de benoeming van den Krijgsraad, terwijl uit de notulen niet blijkt, dat het de bedoeling van den Krijgsraad is geweest om de beschuldiging te wijzigen, zijnde ook den beklaagde van deze wijziging geen kennis gegeven.

2°. Het wil mij voorkomen, dat Uwe conclusie uit de gehouden stemmingen, overeenkomstig welke conclusie het vonnis is opgemaakt, genomen is in strijd met artikel 173 der Rechtspleging bij de Zeemacht, m. a. w. dat het vonnis is opgemaakt in strijd met de meening van den Krijgsraad.

Uit de gehouden stemming toch blijkt dat vijf leden van den Krijgsraad van oordeel zijn, dat het door den beklaagde gepleegde feit valt onder de strafbepaling van artikel 99, 1°. gedeelte, van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water (drie stemmen voor „bedreiging", twee voor „beleedigen van den meerdere in rang"), terwijl slechts twee stemmen zich uitspraken voor de meening, dat het geïncrimineerde feit — 't welk ook zij wettig en overtuigend bewezen verklaarden — niet binnen het bereik der strafwet zou vallen.

Het behoeft m. i. geen betoog, dat een vrijsprekend vonnis als resultaat dezer stemming niet wel mogelijk kan zijn.

Uwe conclusie: „dat vermits er geen meerderheid is gevonden voor de „uitspraak dat het feit strafbaar is als „bedreiging" en dat er ook geen „meerderheid is gevonden voor de meening, dat het feit strafbaar zou zijn „als „beleediging" de beklaagde behoort te worden ontslagen van rechts„vervolging, mitsdien vrijgesproken", kan niet juist zijn.

Immers zou aan de hand van dergelijke redeneering een beklaagde moeten worden vrijgesproken, terwijl de geheele krijgsraad eenstemmig van oordeel is, dat het gepleegde feit binnen het bereik der strafwet valt, doch er niet dadelijk eene volstrekte meerderheid voor eene bepaalde qualificatie te vinden is.

Naar mijne meening had in het onderwerpelijke geval moeten worden gehandeld als volgt:

Vijf leden, een volstrekte meerderheid dus, waren van oordeel, dat het feit valt onder de strafbepaling van artikel 99, 1° gedeelte, van het Crimineel Wetboek; deze beslissing moest dus gelden als de meening van den krijgsraad, en hadden zij die meenden dat het feit niet strafbaar was, zich hierbij moeten neerleggen en eene keuze moeten doen uit een der beide qualificaties, die in het eerste gedeelte van genoemd artikel 99 worden gesteld. Dan waren dus zeven stemmen uitgebracht over de keuze tusschen twee qualificaties; eene volstrekte meerderheid voor een der beide zou daarvan het resultaat moeten zijn, en dit resultaat zou dan de meening van den krijgsraad weergeven.

Tengevolge der door U genomen conclusie is het vonnis thans evident in strijd met het gevoelen van den krijgsraad.

In het vorenstaande is door mij aanleiding gevonden om vooralsnog geen fiat-executie te verleenen op het mij aangeboden vonnis en gaat dit met de processtukken hierbij terug, wordende Uhoogedelgestrenge uitgenoodigd om de sub 1° bedoelde informaliteit te doen herstellen en, naar aanleiding van het sub 2° vermelde, de door u genomen conclusie in nadere overweging te willen nemen.

Ten slotte verzoek ik U om den Krijgsraad van dit schrijven kennis te doen nemen.

De Schout bij Nacht,

Commandant der Zeemacht en
Chef van het Departement van Marine
in Nederlandsch-Indie.

(get.) A. H. Hoekwater. (1)

Batavia, 4 April 1910.

N°. 54.

Aan
den Fungeerenden Fiskaal
bij den Zeekrijgsraad aan
boord van Hr. Ms. Wachtschip
te Soerabaia.

In antwoord op uwe missive van 26 Maart j.l. n°. 2355 betreffende de zaak van den matroos 3e klasse L., heb ik de eer UEd.gestr. beleefd mede te deelen, dat ik het verzoek om advies meen te moeten opvatten in den zin van „raadschaffen hoe in de gegeven omstandigheden ter zake behoort gehandeld te worden", zulks omdat ik buiten dit advies ambtelijk met de zaak geen bemoeienis heb en mijn oordeel over de zaak zelve, nu er *hier* niets aan veranderd kan worden van geen gewicht is.

Ik onthoud mij daarom ook van beschouwingen over de merites van des krijgsraads vonnis en van de conclusie des Presidents.

Hiervan uitgaande heb ik dan de eer mede te deelen, dat, aangezien het door den Zeekrijgsraad in de bovenbedoelde zaak gewezen vonnis overeenkomstig de conclusie van den President is *gearresteerd*, de wet niet toelaat, dat daaraan door den Krijgsraad of deszelfs President eigener autoriteit iets wordt veranderd, ook niet ingevolge het weigeren van den

(1) Het komt ons voor dat in deze resolutie door het Commandement Zeemacht in Oost-Indie het juiste standpunt is ingenomen. (Red. M. R. T.).

Kommandant der Zeemacht in Nederlandsch Indie om op dat vonnis te apostilleeren „fiat-executie", — doch dat het vonnis met de stukken en het schrijven van den Kommandant der Zeemacht thans ter cognitie gebracht behoort te worden van het Hoog Militair Gerechtshof, hetwelk dan, na advies van den Advocaat-Fiskaal ingewonnen te hebben, zal beslissen of er aanleiding bestaat, ingevolge artikel 62 der Provisioneele Instructie voor het Hoog Militair Gerechtshof den Advocaat-Fiskaal te autoriseeren van het vonnis in hooger beroep te komen tot handhaving van het recht der Koningin.

Mij komt dit voor de eenige en aangewezen weg te zijn om de zaak overeenkomstig de wet tot een behoorlijk einde te brengen.

De Advocaat-Fiskaal van
de Zee- en Landmacht bij het
Hoog Militair Gerechtshof van
Nederlandsch-Indië,

(get.) A. Brouwer.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 21 Juni 1910.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Gezien een schrijven van den Vice-Admiraal, Commandant der Zeemacht in Nederlandsch Indië van den 18den Mei 1910 nº. 5087, daarbij aanbiedende het vonnis met de processtukken in de zaak tegen een matroos 3e klasse, den 3den Maart 1910 gewezen door den Zeekrijgsraad aan boord van Hare Majesteits Wachtschip te Soerabaia, op welk vonnis de Commandant voormeld heeft geweigerd het „fiat executie" te verleenen op grond dat de conclusie van den president des Krijgsraads, overeenkomstig welke het vonnis is opgemaakt, is genomen in strijd met artikel 173 der Rechtspleging bij de Zeemacht, welk gevoelen wordt gegrond op het volgende:

dat uit de gehouden stemming blijkt dat vijf leden van den Krijgsraad van oordeel zijn dat het door den beklaagde gepleegde en bewezen verklaarde feit valt onder de strafbepaling van artikel 99, 1ste gedeelte, van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water (drie stemmen voor „bedreigen", twee voor „beleedigen van den meerdere in rang"), terwijl slechts twee stemmen zich uitspraken voor de meening dat het geïncrimineerde feit niet binnen het bereik der strafwet zou vallen;

bij welk schrijven de Commandant voormeld de zaak ter cognitie brengt van dit Hof en — voor 't geval het Hof de zaak niet in behandeling mocht kunnen nemen — verzoekt dat de stukken zullen worden gesteld

in handen van den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, tot wien door hem het verzoek is gericht om te willen mededeelen hoe, naar zijn oordeel, in deze tot eene oplossing moet worden gekomen;

In aanmerking genomen

dat voormeld vonnis betreft een feit gepleegd door een schepeling dienende aan boord van Hare Majesteits flottieljevaartuig „Edi" behoorende tot de Zeemacht in Oost-Indië en dat het is gewezen door den Zeekrijgsraad aan boord van Hare Majesteits Wachtschip te Soerabaia, derhalve buiten de jurisdictie van een der marine-commandementen in Nederland;

dat het derhalve behoort tot de vonnissen door de Krijgsraden van eene vloot, eskader of minder smaldeel gewezen buiten gaats, welke vonnissen krachtens het bepaalde bij artikel 184 der Rechtspleging bij de Zeemacht, zijn uitgezonderd van de approbatie en confirmatie door het Hoog Militair Gerechtshof, bij artikel 181 dier Rechtspleging geëischt voor de vonnissen door de Krijgsraden gewezen en daarop, krachtens het bepaalde bij artikel 56 van 's-Hofs Provisioneele-Instructie, niet kan worden toegepast hetgeen bij de artikelen 57 tot 62 dier Instructie is bepaald;

dat mitsdien zoowel de inhoud van dat vonnis als de wijze waarop het is tot stand gekomen en de procedures waarvan het gevolg is geweest, bij de wet zijn onttrokken aan de rechtsmacht van het Hof en het Hof door geene andere wettelijke bepaling geroepen om ten deze op te treden of zijn gevoelen te uiten, zich daarvan behoort te onthouden;

Is besloten:

den Commandant voormeld, door toezending van een afschrift dezer resolutie, te doen kennen dat de voormelde zaak niet behoort tot die waarvan de kennisneming aan het Hof is opgedragen, en, overeenkomstig het subsidiair verzoek van den Commandant voormeld, de stukken, vergezeld van een afschrift dezer resolutie te stellen in handen van den Advocaat-Fiskaal voor Hare Majesteits Zee- en Landmacht.

De Advocaat-Fiskaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht heeft daarop het vonnis met de processtukken aan den Vice-Admiraal Commandant der Zeemacht in Nederlandsch Indië teruggezonden met verzoek op dit vonnis alsnog het „fiat-executie" te verleenen, aangezien niet is gebleken dat in gezegde zaak onregelmatig zou zijn geprocedeerd, terwijl dit vonnis terecht aan zijne Excellentie ter fiatteering aangeboden was.

Zeekrijgsraad
aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord.

Vonnis van 4 Juli 1910.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof den 21sten Juli 1910.

President: G. WITSEN ELIAS, Kapitein ter Zee.

Leden: A. H. BAKKER, Kapitein der Mariniers; H. W. STOELMAN, Kapitein-Kwartiermeester; J. J. C. DE KOCK, 1ste Luitenant der Mariniers en de Luitenants ter Zee der 2de klasse J. VAN HENGEL, F. C. baron VAN AERSSEN BEIJEREN VAN VOSHOL en J. G. VAN DER LAAN.

Fiskaal: J. F. DE HART, Off. van Adm. der 1ste klasse.

Secretaris: H. G. GERDES, Off. van Adm. der 2de klasse.

Raadsman: Mr. H. D. RUBENKONING, Off. van Adm. der 2de klasse.

Beklaagde staat voor den Zeekrijgsraad terecht wegens het als onderofficier der wacht, die als zoodanig de sleutel van het scheerlokaal onder zijn berusting had, opzettelijk wegnemen uit dat lokaal van goederen, die hem niet toebehoorden, met het oogmerk ze zich wederrechtelijk toe te eigenen.

Deskundigen verklaren dat beklaagde lijdende is aan „neurasthenia", en aan een aan imbeciliteit grenzende aangeboren zwakzinnigheid (apathische vorm) en dat laatstgenoemde storing beperkend zal hebben gewerkt op zijn geschiktheid om de feitelijke strekking en het ongeoorloofde van het begane feit te beseffen, alsmede om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen en dat wat de „neurasthenia" betreft **wel**, *doch wat de zwakzinnigheid aangaat* **niet** *kan worden aangenomen, dat het begane feit volstrekt buiten invloed der storing stond.*

De eischer het hiermede eens zijnde, neemt aan dat beklaagde niet ontoerekenbaar is en eischt veroordeeling wegens diefstal begaan door een ambtenaar, die daarbij gebruik maakt van de gelegenheid hem door zijn ambt geschonken.

De verdediger op het einde van zijne pleitmemorie weigert te gelooven aan de mogelijkheid eener veroordeeling.

De Krijgsraad spreekt beklaagde, als ontoerekenbaar, vrij van het hem ten laste gelegde en bewezen feit.

EISCH EN CONCLUSIE

den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord overgegeven door den Fiskaal eischer ambtshalve ter eenre op en jegens B. gedaagde en gedetineerde ter andere zijde.

De eischer ambtshalve draagt voor:

dat de beklaagde, oud naar zijne opgave 39 jaren, geboren te Assen (Drenthe), laatst gediend hebbende als sergeant der Mariniers, bij de Afdeeling Mariniers te Willemsoord, sedert 4 Mei 1910 gedetineerd aan boord van dezen bodem, zich den 24sten November 1890 vrijwillig als korporaal der Mariniers voor den tijd van 6 jaren in 's Rijks Zeedienst heeft verbonden,

sedert zijn diensttijd heeft verlengd tot 24 November 1911, en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

dat hij terechtstaat beschuldigd van het feit:

dat hij, tusschen 9 en 12 uur des namiddags van den 26sten April 1910 uit het gesloten scheerlokaal van de Mariniers-kazerne te Willemsoord, terwijl hij in de kazerne de functie van onderofficier der wacht vervulde en als zoodanig den sleutel van dat scheerlokaal onder zijne berusting had, opzettelijk een scheermes gemerkt: „367. W. Beien en Co. messenfabriek. Garantie", en een stukje witte zeep, toebehoorende aan den scheerder W. VAN E., heeft weggenomen met het oogmerk zich die goederen wederrechtelijk toe te eigenen;

dat beklaagde bekent zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt en ter zake opgeeft:

dat hij Dinsdag 26 April jl. in de Marinierskazerne te Willemsoord als onderofficier der wacht de Eerste Wacht gehad heeft; dat hij in die functie den sleutel van het sleutelkastje onder zijn berusting had; dat hij uit dat kastje den sleutel van het scheerlokaal genomen heeft en daarmede de deur van dat lokaal geopend heeft; dat hij zich naar dat lokaal begeven heeft, teneinde er een goed scheermes uit te nemen; dat hij daartoe uit een afzonderlijk étui een mes genomen heeft, hetwelk bij onderzoek hem echter niet beviel; dat hij daarom uit een groot etui aan den muur een ander mes genomen heeft, dat hem beter toescheen en in de plaats daarvan het mes dat hem niet bevallen was, gestoken heeft; dat hij vervolgens uit een open kistje van een groote stang witte zeep een stukje genomen heeft; dat bedoeld stukje zeep, benevens het scheermes daarna door hem in zijn kastje op de onderofficiers-kamer zijn geborgen; dat hij het scheerlokaal bij het verlaten gesloten heeft en den sleutel in het sleutelkastje heeft opgeborgen; dat hij op Woensdag d.a.v. 's middags om 4 uur het scheermes en het stukje zeep uit zijn kastje mede naar huis genomen heeft; dat hij zonder er met iemand over te spreken beide artikelen in de kast van zijn huiskamer heeft opgeborgen; dat hij thuis zijnde berouw gevoelde over wat hij misdaan had en het besluit nam om alles weer den volgenden morgen naar de kazerne terug te brengen; dat zulks evenwel door hem vergeten is; dat op Donderdag, 28 April jl. er in de kazerne een onderzoek naar de vermiste artikelen werd ingesteld en hij toen bekend heeft dezen te hebben weggenomen; dat op het oogenblik dat hij die artikelen wegnam, hij de bedoeling had zich deze toe te eigenen; dat hij voor dat wegnemen geen bepaalde reden had, vermits hij een goed scheermes in zijn bezit had; dat hij evenwel neiging kreeg om die artikelen weg te nemen, vóór hij den sleutel van het scheerlokaal uit het sleutelkastje nam; dat hem bij het wegnemen bekend was, dat zoowel het scheermes als de zeep aan den scheerder toebehoorden; dat die scheerder hem niet vergund had er over te beschikken; dat het ten processe aanwezige mes en de zeep veel overeenkomst vertoonen met de door hem op 26 April jl. uit het scheerlokaal weggenomen voorwerpen; dat de neiging om die voorwerpen weg te nemen zoo in eens bij hem opkwam; dat hij in den laatsten tijd meer last van die neiging gehad heeft, wat onder de onderofficieren bekend moet zijn: dat hij in zijn verhoor op 13 Mei jl., in zooverre op hetgeen hierboven door hem verklaard is, is teruggekomen, dat hij thans opgeeft het mes te hebben weggenomen met de bedoeling zich er op de onderofficiers-kamer mede te scheren om het daarna weder in het scheerlokaal terug te brengen; dat hij niet kan opgeven, waarom er dien avond niets van dat scheren gekomen is; dat het mes dat het

eerst door hem in de hand genomen is, door hem in het verkeerde etui is opgeborgen, omdat hij dacht zulks weder in orde te brengen, zoodra hij met het goede mes gereed zou zijn; dat hij geen scheerkwast uit het lokaal heeft meegenomen, omdat hij zich wel eens met de hand inzeept; dat hij zich niet in het scheerlokaal geschoren heeft, wijl het daar donker was;

dat ter zake door de navolgende onder eede gehoorde getuigen op grond van eigen waarneming en bevinding wordt verklaard:

1°. W. VAN E., scheerder bij de afdeeling Mariniers te Willemsoord:

dat hij Woensdag 27 April jl. des morgens 8 uur bemerkte, dat in het scheerlokaal der Marinierskazerne van een stang scheerzeep een stukje afgesneden was; dat hij hierover niet gerapporteerd heeft, omdat hij dacht bij het verkoopen van een stuk zich mogelijk vergist te hebben; dat in den loop van denzelfden dag hem opviel, dat in eene groen laken scheermes-etui, mede aldaar aanwezig, een der messen verkeerd gestoken was; dat hij, alvorens 's avonds dat lokaal te verlaten, dat mes wederom goed in het etui heeft gestoken; dat hem toen opviel dat bedoeld mes niet in dat etui thuis behoorde, doch in het etui dat vóór het raam gestaan had; dat vermits de gedachte aan diefstal bij hem opkwam, hij er dadelijk over gerapporteerd heeft; dat des anderen daags in zijn tegenwoordigheid het door hem vermiste scheermes en stukje zeep door beklaagde's vrouw in een kast in de woning van beklaagde werd gevonden; dat hij die voorwerpen, dezelfde als hem ten processe zijn vertoond, dadelijk als zijn eigendom herkende; dat hij het mes herkent aan het nummer „367" en aan het merk van de firma BEIEN, Amsterdam; dat in de stang zeep, waarvan een stuk door hem vermist werd, een hand gedrukt is; dat hij nimmer aan beklaagde zijn messen heeft laten zien of daarover met hem gesproken heeft; dat hij hem slechts tweemaal geknipt heeft; dat het door hem vermiste scheermes en stuk zeep zijn eigendom zijn, terwijl hij aan beklaagde niet had vergund daarover te beschikken; dat hij in den avond van den 26sten April jl. als gewoonlijk het scheerlokaal gesloten heeft en den sleutel aan den onderofficier der wacht heeft afgedragen; dat de inkoopsprijs van het mes *f* 1.70 bedraagt en het stukje zeep een waarde van acht centen vertegenwoordigt.

2°. P. VAN B. sergeant-majoor der Mariniers in de Marinierskazerne:

dat hij in den morgen van den 28sten April jl. de opdracht gekregen heeft om met den scheerder zich naar beklaagdes woning te begeven en naar het scheergerei van beklaagde te vragen; dat beklaagdes vrouw uit de linnenkast eerst een stukje zeep en daarna een scheermes, beide in krantpapier gewikkeld, te voorschijn haalde; dat zij dadelijk de opmerking maakte, dat bedoeld scheermes niet van haar man was; dat de scheerder het mes zoowel als de zeep als zijn eigendom herkende; dat beide artikelen daarop door hem aan de commissie van voorloopig onderzoek in de kazerne zijn afgedragen;

dat hem dienzelfden dag uit verschillende verhalen ter oore kwam dat in den laatsten tijd op de onderofficierskamer meermalen artikelen vermist werden;

dat hij beklaagde in dienst weinig flink vindt, daar er geen kracht van hem uitgaat; dat hij hem altijd als een fatsoenlijk man, doch als een zwakkeling beschouwd heeft; dat hij bij hem als een middelmatig onderofficier bekend staat; dat beklaagde gewoon met zijn collega's omging;

3°. L. DE J. O., kapitein der Mariniers, eerste officier, Mariniers-kazerne te Willemsoord;

dat beklaagde op 26 April jl. de eerste wacht als onderofficier der wacht

gedaan heeft ; dat in het wachtlokaal een sleutelkastje aanwezig is, waarin de sleutels worden opgehangen van de lokalen, die na vastwerken gesloten worden ; dat onder die lokalen ook het scheerlokaal behoort ; dat de onderofficier der wacht den sleutel van het sleutelkastje onder zijn berusting heeft ;

dat beklaagde zenuwachtig van aard, niet vlug van begrip en weinig flink is ; dat hij bij hem niet als onbetrouwbaar stond aangeschreven ; dat hem vóór dien nimmer iets is ter oore gekomen omtrent diefstallen welke in den laatsten tijd op de onderofficiers-zaal zouden plaats gehad hebben ;

4°. J. J. sergeant der Mariniers, kazerne te Willemsoord :

dat hem bekend is dat eenige maanden geleden op de onderofficiers-zaal eeen paar handschoenen vermist werden, die nimmer teruggevonden zijn ; dat zveneens eenige weken geleden wat sigaren door een onderofficier op die aal kwijt geraakt zijn ;

dat beklaagde door zijn collega's er wel van verdacht is die kleinigheden te hebben weggenomen, terwijl hij ook onder verdenking gestaan heeft van een inbraak in een der bureaux der kazerne ; dat beklaagde wel eens „suffe B." genoemd werd, omdat hij beneden zijn collega's stond ; dat beklaagde een suffen indruk maakte, nimmer aan de algemeene gesprekken deelnam en soms langen tijd voor zich uit zat te staren ; dat hij beklaagde niet er op aangezien heeft dien diefstal te hebben gepleegd ; dat, na hetgeen hij vroeger van beklaagde gehoord had, hij er niet zoo vreemd van opkeek ; dat hem is opgevallen, dat beklaagde den laatsten tijd bijzonder stil was ;

5°. H. G. L., sergeant der Mariniers, kazerne te Willemsoord :

dat ongeveer zes weken vóór het afnemen van zijn verhoor op den 10den Mei jl. hij uit zijn kastje op de onderofficiers-kamer twee sigaren vermist heeft ; dat, nadat hij hierover tegen zijn collega's gemopperd had, beklaagde hem een paar dagen later kwam vertellen die sigaren te hebben opgerookt ; dat beklaagde toen in het geheel geen verontschuldigingen maakte, doch alleen opgaf zulks te hebben gedaan, omdat hij geen tabak meer had ; dat in den laatsten tijd meermalen kleinigheden op de onderofficiers-kamer vermist werden, onder anderen door hem een kleerborstel, welke nimmer terechtgekomen is ; dat hij beklaagde nimmer hierop heeft aangezien ;

dat beklaagde altijd stil en suf is, en dikwijls voor zich uit zit te staren ; dat hij aan de gewone gesprekken weinig deelneemt en dat, wanneer hij zulks doet, er niet uit wijs te worden is ; dat naar zijne meening beklaagde beneden het peil der andere onderofficieren staat ;

6°. G. S. sergeant der Mariniers, kazerne te Willemsoord :

dat hij eens ongeveer drie maanden vóór het afnemen van zijn verhoor op 10 Mei jl. op zijn kooi op de onderofficiers-kamer zijn tuniek had neergelegd ; dat bij terugkeer op die kamer die tuniek verdwenen was ; dat bij informatie bij verscheidene onderofficieren, waarbij ook beklaagde was, niemand iets zeide ; dat hij daarop naar beklaagdes kastje gegaan is en de vermiste tuniek daaruit te voorschijn kwam ; dat, toen hij beklaagde hierover onderhield, deze alleen maar eens lachte ; dat hij juist naar beklaagde's kastje is gegaan, omdat een maand tevoren twee door hem vermiste sigaren eveneens uit beklaagdes kastje terecht waren gekomen ; dat hij beklaagde als een grooten suffer beschouwt, die vaak langen tijd zit te staren ; dat in dienst beklaagde zich tegenover zijn minderen belachelijk aanstelt ; dat een geregeld gesprek met beklaagde niet te voeren is ;

dat wijders, bij wijze van toelichting, buiten eede is gehoord :

7°. C. H. echtgenoote van beklaagde, te Helder:

dat beklaagde meermalen waardelooze artikelen als een oude schaar, een stuk ijzerdraad, een doosje spijkers, leege fleschjes, een dekseltje, een gebruikte zakdoek en een paar witte handschoenen mede naar huis bracht; dat hij evenwel nimmer artikelen van waarde medebracht; dat hij soms een uur geheel alleen in een hok kon zitten; dat hij met anderen bijna geen omgang had; dat hij altijd iets vreemds over zich gehad heeft; dat hij zich in het geheel niet met de huiselijke zaken en weinig met de kinderen bemoeide; dat hij overigens goed voor haar en de kinderen was;

dat ten processe aanwezig zijn de navolgende voorwerpen van den Commandant der afdeeling Mariniers ontvangen en ten huize van beklaagde op 28 April 1910 in beslag genomen:

1°. een scheermes, op het lemmet gemerkt: „367 W. Beien en Co. „Messenfabriek Garantie";

2°. een stukje witte zeep, waarin onder meer een hand is gedrukt als fabrieksmerk;

dat mitsdien door de opgaaf van beklaagde, in onderling verband en samenhang met de verklaring van den getuige van E. en met de aanwijzingen voortvloeiende uit de verklaring van dien getuige en van de getuigen van B. en de J. O., alsmede door hetgeen den eischer uit eigen waarneming omtrent de uiterlijke kenteekenen van de ten processe aanwezige voorwerpen is gebleken, wettig en overtuigend is bewezen, hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd, alsmede zijn schuld daaraan;

dat wel is waar beklaagde in zijn tweede verhoor is teruggekomen op zijn oorspronkelijke opgaaf, als zoude hij bij het wegnemen van die voorwerpen het oogmerk hebben gehad zich deze toe te eigenen, doch dat deze opgaaf duidelijk de sporen der onwaarheid draagt;

dat immers zoowel zijne verklaring, dat hij een gevoel kreeg alsof hij tot dat wegnemen gedreven werd, als zijn opgaaf, dat hij thuis zijnde berouw over het wegnemen kreeg, voldoende bewijzen, dat bij hem wel degelijk dat oogmerk heeft voorgezeten;

dat bovendien beklaagde's oogmerk tot wederrechtelijke toeëigening is bewezen door het feit:

1°. dat beklaagde wist dat de weggenomen goederen het eigendom van den scheerder waren;

2°. dat hij als heer en meester over die weggenomen voorwerpen heeft beschikt, door deze zonder vergunning van den eigenaar eerst ongeveer een etmaal in de kazerne onder zich te houden en daarna naar zijn huis mede te nemen;

dat wijders beklaagde, door in zijn functie van onderofficier der Eerste Wacht den sleutel uit het onder zijne berusting zijnde kastje te nemen, daarmede het gesloten scheerlokaal te openen en hooger genoemde voorwerpen weg te nemen, bij het begaan van dat strafbaar feit tevens gebruik heeft gemaakt van de gelegenheid hem door zijn ambt geschonken;

dat mitsdien het door beklaagde ten laste gelegde als bewezen aangenomen feit behoort te worden gequalificeerd als „diefstal begaan door „een ambtenaar, die daarbij gebruikt maakt van de gelegenheid hem door „zijn ambt geschonken";

dat verschillende verschijnselen blijkens de hiervoren opgenomen verklaringen der getuigen L., J., de J. O., van B. en S., vóór het plegen van deze daad bij beklaagde waargenomen, zoomede het deswege door den raadsman van beklaagde gedaan verzoek aanleiding hebben gegeven een onderzoek naar beklaagdes geestvermogens uit te lokken,

hetwelk bij beschikking van 11 Mei 1910 is opgedragen aan den Officier van Gezondheid 1ste klasse der Koninklijke Marine J. A. VAN TROTSENBURG te Helder, welke deskundige, na als zoodanig te zijn beëedigd en na onderzoek van den beklaagde en van de processtukken een uitvoerig verslag van zijn bevindingen heeft uitgebracht, waarbij hij op de gronden daarin uiteengezet, als zijn oordeel te kennen geeft: dat beklaagde lijdende is aan ziekelijke prikkelbaarheid met spoedige uitputting van het zenuwstelsel (Neurasthenia) en aan een aan imbeciliteit grenzende aangeboren zwakzinnigheid (Apathische vorm);

dat eerstgenoemde storing *niet*, doch laatstgenoemde *wel* beperkend zal hebben gewerkt op zijn geschiktheid om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van het begane feit te beseffen, alsmede om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen;

dat wat de Neurasthenia betreft *wel*, doch wat de zwakzinnigheid aangaat *niet* kan worden aangenomen, dat het begane feit volstrekt buiten invloed der storing stond;

dat de gronden voor dit oordeel, door den deskundige aangevoerd, alleszins aannemelijk zijn, weshalve met overneming dier gronden door den eischer wordt aangenomen, dat bij beklaagde niet heeft bestaan zoodanige ziekelijke storing of gebrekkige ontwikkeling zijner geestvermogens, waardoor het begane feit hem niet zou kunnen worden toegerekend;

dat evenwel alle aanleiding bestaat, ook met het oog op de geringe waarde van het ontvreemde aan beklaagde eene niet zware straf op te leggen;

dat echter beklaagde ter zake van het gepleegde feit ongeschikt is den graad van onderofficier te behouden;

Gelet op het voorarrest;

En vermits het alzoo uit al het bovenstaande blijkt, dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan bovenomschreven en gequalificeerd feit, waartegen is voorzien bij de artikelen 1, 2 en 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 en 13 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), 9 der, Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), 27, 44, 84, 91 en 310 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, zoo concludeert de eischer ambtshalve, dat de beklaagde zal worden veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van een maand, met inminderingbrenging van den tijd door den beklaagde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, van den 4den Mei tot den 17den Mei 1910 en van af den 14den Juni 1910 en met degradatie tot den stand van marinier 1ste klasse. mits gaders in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den krijgsraad, of te worden veroordeeld tot zoodanige andere straf, als de krijgsraad in goede Justitie zal verstaan te behooren.

In den Zeekrijgsraad overgegeven den
27sten Juni 1910.

De Fiskaal,
(*get.*) DE HART.

PLEIT-MEMORIE

overgegeven aan den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord in de zaak van den sergeant der Mariniers B.

Edelachtbare Heeren.

Toen in den avond van den dag, waarop beklaagde in arrest werd gesteld, de diep getroffene echtgenoote van beklaagde mij om raad kwam vragen en ik zeer bewogen met haar leed, de taak van raadsman eventueel beloofde op mij te nemen, stelde ik mij die aanstaande rol als een weinig dankbare voor.

Een sergeant-onderofficier, die van zijn positie van onderofficier van de wacht misbruik maakt om zich den toegang te verschaffen tot een gesloten lokaal, ten einde daar iets ten eigen bate weg te nemen en daarbij in confesso is, leek mij een zaak waarin weinig troost te geven was.

Maar even als mij moet het ook U, Heeren Officieren-Commissaris en Fiskaal, gegaan zijn na uwe benoeming, toen gij den beklaagde voor U zaagt en hem aan een verhoor gingt onderwerpen. Mij althans, hoewel mij leek wetende op psychiatrisch terrein, gebeurde het na kennismaking met mijn cliënt, dat het hopelooze van het geval plaats maakte voor de overtuiging, dat deze man behoorde tot de abnormalen, tot de minderwaardigen, en wel in die mate, dat de mogelijkheid van ontoerekenbaarheid wel eens werkelijkheid kon worden.

Na bekomen inzage der processale stukken, begreep ik dan ook, dat het van het meeste belang ware en dat reeds veel gewonnen zou zijn, als Officieren-Comm. of Fiskaal er toe te bewegen waren, in deze zaak een psychiater te benoemen.

En ik wil mij allerminst vleien met de voldoening, dat door mijn initiatief die benoeming heeft plaats gehad, want overtuigd ben ik er van dat ook zonder dit verzoek van den verdediger tot benoeming ambtshalve ware overgegaan.

Het beeld van beklaagde kon immers ook voor Officieren-Comm. niet anders zijn dan dat van een gedeeltelijk of geheel ontoerekenbare. En het rapport van den deskundige heeft mij in het gelijk gesteld en heeft mijn taak van verdediger zeer verlicht. Ik zou bijna willen zeggen, dat de deskundige mij de taak uit handen heeft genomen, maar dan zou ik de beteekenis voorbij zien van de conclusie, waartoe die deskundige in zijn rapport komt, en niet gaarne zou ik na en niettegenstaande dit inderdaad wel geargumenteerde en van een nauwgezet onderzoek getuigend rapport, den beklaagde aan zijn lot overlaten.

Of liever is dit laatste wel juist gezegd?

Wiens lot betreft het hier; wiens belang wordt hier verdedigd? Dat van den beklaagde? Van hem die zoo weinig zijn belangen begrijpt, dat hij om het gebruik van een scheermes zijn eigen toekomst en dat van zijn gezin op spel zet; van hem, die wellicht nooit voor den krijgsraad ware gekomen, hadde hij eenvoudig weg de ware toedracht der zaak verteld en zich, instede daarvan, niet door een onware voorstelling bezwaard en daarmede zijn gezin bloot gesteld aan de ellende van een hangende krijgsraadzaak gedurende al deze weken!

Immers neen, het gaat hier om de verdediging van het belang van haar, die alleen de gevolgen zoude te dragen hebben van een eventueel vonnis; van de zoo symphatieke en zorgzame moeder van drie jeugdige kinderen, die waarlijk een beter lot hadde verdiend dan verbonden te zijn aan een aan imbecilitas grenzenden zwakzinnigen echtgenoot als beklaagde en wie nog een leven vol teleurstellingen te wachten kan staan.

En nu dan mijne Heeren, ter zake.

Te zeggen, dat de Eisch van den Fiskaal mij verbaasd en teleurgesteld heeft, zou zijn miskennen van de taak van het O. M., dat als orgaan van den Staat, in de eerste plaats heeft te ijveren voor de handhaving der orde in de samenleving en aan welk orgaan bij het teeken, waarin ons strafrecht in deze dagen nog staat, de misdaad nog altijd maar meer interest schijnt in te boezemen dan de misdadiger, zonder te bedenken, dat het „summum jus" maar al te dikwijls leidt tot „summam injuriam".

Ik zou echter den eischer onrecht aandoen, wanneer ik niet erkende dat hij oog gehad heeft voor de vraag der al of niet toerekenbaarheid bij dezen beklaagde en de straf door hem geeischt, houdt dan ook ongetwijfeld rekening met het resultaat van het onderzoek daarnaar.

De vraag is echter, of gesteld, dat de diefstal uit een juridisch oogpunt vaststaat, gij U tot strafoplegging gebonden moet rekenen door de conclusie van den deskundige, of dat gij, mede aan de hand van wetenschappelijke schrijvers verder moogt gaan en beklaagde zult mogen vrijspreken.

En nu is het eigenaardig, dat het onderzoek naar de juridische vraag in deze niet wel te scheiden is van dat naar de geestvermogens van beklaagde.

Immers, hoe staat het met het bewezene van den diefstal?

Na in het bezit te zijn bevonden van het vermiste moest beklaagde wel bekennen dit te hebben weggenomen.

En nu gaat het hier om de vraag of beklaagde heeft weggenomen met het oogmerk het zich wederrechtelijk toe te eigenen.

Gaat men op de eerste verklaring van beklaagde af, dan is er geen twijfel. Hij zegt scheermes en zeep te hebben weggenomen om het voor zich te houden. En hier alweer komt de „stumpert" voor den dag, die in een oogenblik van overrompeling zijn zaak met een antwoord, waarvan hij de portée niet snapt, gaat bederven door een onjuiste zich zelf bezwarende voorstelling van het gedane.

Bevatte dit antwoord dan niet de waarheid?

Naar mijne overtuiging neen.

Zonder den beklaagde eenig antwoord in den mond gelegd te hebben, heeft hij mij een paar dagen na het gebeurde, echter nog vóór dat hij voor den Off. Comm. verschenen was, (1) mij verzekerd, dat hij het eigenlijk niet had weggenomen om het te houden, maar slechts om het te gebruiken.

Op mijne vraag, waarom hij dan voor de kazerne-commissie anders verklaard had en op mijne opmerking, dat hij dan toch een stom antwoord gegeven had, antwoordde hij met het in zijn mond stereotiepe nietszeggende „ja, ja, dat weet ik eigenlijk niet". En na mij nog bij die gelegenheid verklaard te hebben, hoe hij zich had voorgesteld dat scheermes en die zeep dan te gebruiken, namelijk eerst op de onderofficierskamer en toen hij hier niet toe had kunnen komen van plan veranderde en besloot er even thuis den baard mede af te nemen, komt hij voor Off. Comm. nogmaals en niettegenstaande ik hem op het hart had gedrukt de Heeren de ware toedracht in zijn eigen belang mede te deelen, zich zelf wederom bezwaren.

Toen ik hem na dit gebeurde nogmaals op het roekelooze zijner verklaring wees, antwoordde hij weer half binnensmonds „ja, ja, het is stom".

Uit de stukken is mij nu gebleken, dat bij zijn tweede verhoor zeker in een lucidum intervallum, hij uit eigen beweging heeft opgegeven, mes

(1) Hier was de verdediger dus al aan het werk vóórdat het gerechtelijk onderzoek begonnen was. (Redactie M. R. T.)

en zeep te hebben weggenomen met het oogmerk ze slechts te gebruiken.

Hij, die iets wegneemt, dat aan een ander toebehoort, met het oogmerk om het wederrechtelijk te gebruiken, maakt zich nog niet schuldig aan diefstal.

En nu is het dan de vraag in de eerste plaats: Heeft beklaagde door zijne processueele houding eenerzijds en door zijne gedraging ten opzichte van het weggenomene anderzijds, zich den pas afgesneden om zijne bewering, dat hij slechts wegnam om te gebruiken, nog bij U geloof te doen vinden.

Ik geef U dadelijk toe, dat een dergelijke bewering van ieder ander beklaagde, die, nadat hij het weggenomene mee naar huis had genomen en na het ruim twaalf uur aldaar onder zijne berusting gehad te hebben, naar boord terug keert, zonder het mee terug te brengen, bij mij stellig geen geloof zou vinden. Ik zou in zoo'n geval het oogmerk der wederrechtelijke toeëigening door een krachtige aanwijzing bewezen achten.

Maar hier, de deskundige zegt het ons, hebben we te doen met een subnormale, met een aan imbeciliteit grenzenden zwakzinnige, wien bij al zijne handelingen elk overleg ontbreekt, die de gevolgen van zijn handelingen niet overziet, die zich iets voorneemt, om tengevolge zijner vergeetachtigheid, zijn sufheid, het even later weer te vergeten.

Het moge U duidelijk zijn, mijne Heeren, dat ik hier nog niet bezig ben aan de kwestie der al of niet toerekenbaarheid van beklaagde voor het bedrevene, voor het wegnemen namelijk. Daarover hoop ik het straks te hebben.

De vraag die mij thans bezig houdt, is deze: hoe moeten we in het licht van het deskundig verslag deze bewering van beklaagde beschouwen?

Beklaagde heeft de wacht in de kazerne. Zijne gedachten, voor zoover men daarvan bij hem kan spreken, vullen zich met futiliteiten. Tobberig in de hoogste mate, bedenkt hij zich, hoe zijn vrouw hem nog gisteren ertoe heeft aangezet om zich toch eens te scheren, want dat hij met zoo'n baard rond liep.

Thuis heeft hij zijn eigen, zij het dan ook een minder scherp scheermes.

In de kazerne kan hij zich den volgenden dag gratis laten scheren door den barbier. Maar zich vervelend bedenkt hij, dat 't nu juist een goed oogenblik zou zijn dit even waar te nemen. Daartoe neemt hij een mes van een ander weg, maar zie, door omstandigheden ziet hij toch geen kans zich dien avond te scheren. Dan maar den volgenden dag thuis.

Met het vaste voornemen dit te doen, komen er buren oploopen en ofschoon het keteltje scheerwater reeds op het vuur staat, laat hij zijn plan maar weer varen en er komt dien dag thuis niets van.

Hij neemt zich voor, den volgenden dag het mes mee terug te brengen, maar ook dit vergeet hij, als het zoover is.

Had beklaagde zich thuis dien avond geschoren en was hij dus tot zijn doel gekomen, dan ware het nog iets anders geweest. Zijn bewering zou dan minder gemakkelijk aannemelijk zijn geweest.

Had beklaagde zijn vrouw van het weggenomen scheermes verteld, deze had er wel voor gezorgd, dat het scheermes dien morgen in de kazerne was teruggekomen. Als een ondeugend kind zou hij door haar over zijn onverantwoordelijke handelwijze onderhouden zijn geworden en met een lam verlegen lachje zou hij een niets beteekenend excuus gestameld hebben. Maar het scheermes ware teruggekomen.

Dit laatste voer ik daarom aan, omdat ik ervan overtuigd ben, dat beklaagde, al was het alleen uit schaamte tegenover zijn vrouw, zich thuis

nooit als eigenaar van dat mes had durven gedragen en het is voor mij dan ook zeker, dat beklaagde niet anders gewild heeft dan dit mes slechts te gebruiken en het na gebruik terug te brengen.

Het mag u misschien toeschijnen, dat ik op het punt van beoordeeling van deze vrouw wat al te goed geloovig en naïf ben, maar ik ben er zeker van, dat bij nadere kennismaking deze vrouw ook u de overtuiging zoude geven een volkomen oprecht karakter te hebben, een vrouw, aan wie al die lamlendige karaktertrekjes en neigingen van haar echtgenoot een bron van stil verdriet waren, een vrouw met een beschaafd gemoed.

Zoo kom ik dan, wat de juridische kwestie betreft tot de conclusie dat beklaagde zich niet heeft schuldig gemaakt aan het hem ten laste gelegde en mitsdien behoort te worden vrijgesproken;

Zijn er misschien onder U, die met mij in deze conclusie kunnen meegaan of wier overtuiging ten opzichte van de wederrechtelijke toeëigening aan het wankelen is gebracht — en immers ook zij moeten wel in dat geval tot vrijspraak komen — zoo moet ik ook rekening houden met de mogelijkheid van het tegendeel en ik ga mij dus nu eens op het standpunt stellen van iemand, die zou kunnen beweren, dat voor hem het medenemen van het scheermes naar huis en het niet wederom terugbrengen den volgenden morgen in verband met de eerst afgelegde bekentenis, het overtuigende bewijs oplevert voor de wederrechtelijke toeëigening.

Maar laat ik dan nu overgaan tot het hoofdpunt mijner verdediging en wel de vraag der al of niet toerekenbaarheid.

Het deskundig verslag wijst twee zielsstoornissen bij beklaagde aan: *a.* Neurasthenie, *b.* aan imbiciliteit grenzende zwakzinnigheid.

De deskundige kent slechts aan de tweede zielsstoornis een rol toe bij de vraag der wilsvrijheid en meent dat de eerstgenoemde ziekte daarbij buiten beschouwing kan blijven. Hij komt tot de conclusie, dat de ziekelijke stoornis op den wil beperkend, niet opheffend, heeft gewerkt.

Mijne Heeren, ik zal wel zoo verstandig zijn, geen stelling in te nemen tegenover het deskundig verslag. Daartoe acht ik mij niet bevoegd; bovendien voor zoover het verzamelde feitenmaterieel tot staving der zwakzinnigheid in dat verslag betreft, kan ik daarin slechts een bevestiging vinden van hetgeen mij uit persoonlijk onderzoek reeds bleek.

Ook de traagheid in denken, het gebrek aan logisch geheugen, mij blijkende uit het na veel inspanning niet kunnen navertellen van een eenvoudig courantenberichtje, gepaard aan matige ontwikkeling van het mechanisch geheugen, mij blijkende uit het na veel moeite slecht uit het hoofd aftrekken van twee eenvoudige getallen; de buitengewone zwakheid van wil, blijkende op sexueel gebied; het gebrek aan overleg en het impulsief handelen blijkende uit het in den laatsten tijd wegnemen van de grootst mogelijke prullen als fleschjes, spijkertjes enz. aan de eene kant en het onbesuisd weggeven van geld aan de andere kant; dat alles was ook mij niet onopgemerkt voorbijgegaan.

En 't zal U wel evenals mij bij het lezen van dat verslag gegaan zijn, dat gij U afgevraagd hebt, voor welke belangrijke diensten in de kazerne deze man wel in aanmerking kan zijn gekomen en het zou mij benieuwd hebben hoelang, indien door dit gebeurde niet de publieke aandacht op dezen man ware gevallen, hij dat leventje in de kazerne had kunnen uitzingen, alvorens voor pensionneering wegens zielsgebreken in aanmerking te zijn gekomen.

Zooals ik reeds zei, wil ik mij dan ook bij de conclusie van dezen deskundige geheel neerleggen.

Let echter wel, mijne Heeren, tot welke conclusie de deskundige komt. De stoornis, zegt hij, werkt beperkend, niet opheffend, maar waarvan? hierop komt het juist aan.

Beperkend den wil.

Waarlijk men heeft het U niet makkelijk gemaakt. Gij dacht misschien voor U te krijgen een deskundig verslag, met welks eindconclusie ge U al of niet hadt te vereenigen, naar mate U dit al of niet vertrouwen inboezemde en na welke overweging gij zoudt zijn besloten beklaagde al of niet te straffen en ook ik had mij zulk een verslag voorgesteld, al moet ik dadelijk er bijvoegen, dat ik er geen spijt van heb, nu dit niet het geval is, want nu blijft er voor den verdediger ook nog wat te doen.

Ik wil er echter dadelijk bijvoegen, dat den deskundige hierin geen verwijt kan treffen. Hij had slechts de cathegorische vragen te beantwoorden zooals die hem gesteld werden en het is niet de eerste keer, dat ik die vragen aan den deskundige aldus geformuleerd zag bij de krijgsraden.

Ik vermoed zoo, dat den steller dier vragen van HAMEL's definitie der toerekeningsvatbaarheid voor oogen heeft gestaan en dat dit de oorzaak is, dat gij in het verslag niet hebt gevonden, wat gij zoo graag van den deskundige hadt vernomen, namelijk in de eerste plaats of beklaagde al of niet toerekeningsvatbaar en vervolgens of hij al of niet strafrechtelijk verantwoordelijk is.

Misschien voelt ge die leegte niet en werpt mij tegen, dat het toch nog al duidelijk is, dat, waar de ziekelijke storing de geschiktheid om ten aanzien van de geïncrimineerde handeling den wil te bepalen, beperkend heeft gewerkt, de toerekenbaarheid nu ook beperkt is en als gevolg daarvan de verantwoordelijkheid, dit is de strafbaarheid en gij vindt wellicht, dat ik bezig ben spijkers op laag water te zoeken.

Toch geloof ik, dat gij, zoo redeneerende, de moeielijkheid zoudt onderschatten.

Zoo zal de fiskaal mij vermoedelijk willen toevoegen, dat de deskundige wel degelijk een uitspraak deed ten opzichte der al of niet toerekenbaarheid en wel in dezen zin, dat hij ze beperkt acht, want dat immers de deskundige zich wel degelijk over de 3 criteria der toerekeningsvatbaarheid, zooals VAN HAMEL die in zijn leerboek aangeeft, en waarvan de geschiktheid om den wil te bepalen slechts een onderdeel is, heeft uitgesproken in zijn verslag en dan is de redeneering van den fiskaal zeker verder aldus: de deskundige deed uitspraak over die 3 punten, *dus* deed hij ook uitspraak over de toerekenbaarheid.

Ik heb hiertegen 2 bedenkingen:

1°. Is de definitie van VAN HAMEL slechts een subjectieve opvatting van dien geleerde en welke opvatting zeer wel aanvechtbaar is, getuige de definitie van mannen als SIMONS, VON LISZT, HUGO MEIJER, enz., die niet in de eerste plaats zich afvragen, hoe het staat met de bekwaamheid tot de wilsbepaling, maar voor wie het voorstellingsleven van den delinquent op den voorgrond staat, welk voorstellingsleven den wil slechts beïnvloedt. Hier dus het al of niet normale van den wil slechts afgeleid uit den aard van het voorstellingsleven. Bij VAN HAMEL dus een geheel ander criterium dan hier.

2°. Betwijfel ik sterk, of de deskundige, de heer VAN TROTSENBURG, geweten heeft, dat de som dier 3 criteria naar de bedoeling van den steller dier vragen het technisch juridisch begrip, toerekeningsvatbaarheid weergaven.

Mijn bezwaar gaat niet tegen de vragen, door Off. Comm. aan den deskundige gedaan; ik acht die vragen zeer nuttig en van veel belang, maar ik acht er het begrip „toerekenbaarheid" niet mede geconstitueerd.

Ik had voor U dan ook liever gewenscht een formuleering, zooals ik aantrof in een deskundig verslag, vermeld in het werk van Dr. Wijsman „Voorlezingen over psychiatrie," waarvan de conclusies luidden:

„1°. dat beklaagde behoort tot de zeer zwakken van geest, die het noodige begrip en geheugen miste om onderwijs te ontvangen, die zich zijne minderheid bewust is en de leiding van anderen noode kan missen;

2°. dat hij het geincrimineerde feit gepleegd heeft onder den invloed eener gemoedsaandoening, terwijl hij niet in staat mag beschouwd worden de gevolgen van zijn daad te hebben kunnen berekenen;

3°. dat hij door zijne omgeving en door personen, aan wier gevoelen in het onderhavige geval, naar onze meening, waarde moet worden gehecht, wordt beschouwd te zijn *niet toerekenbaar;*

4°. dat wij beklaagde *strafrechtelijk niet verantwoordelijk* voor de hem ten last gelegde brandstichting houden."

We moeten namelijk hier de volgende begrippen van elkaar onderscheiden: *a.* of beklaagde al of niet in staat was ten aanzien van het feit zijn wil te bepalen, *b.* of hij al of niet toerekenbaar moet worden geacht voor dat feit, *c.* of hij al of niet strafrechtelijk verantwoordelijk is.

Ziehier een climax van begrippen; immers welke is hare onderlinge verhouding?

Voorop nog even deze opmerking. Waar we hier spreken van „toerekenbaar" en „toerekeningsvatbaar" gebruiken we die woorden door elkaar als eigenschappen van den dader; eigenlijk is het zoo, dat „toerekenbaar" een eigenschap aangeeft van een daad, terwijl „toerekeningsvatbaar" een van den dader aangeeft. Een daad is iemand toerekenbaar, de dader is toerekeningsvatbaar.

Als *a.* bevestigend wordt beantwoord, dan is ook *b.* daarmede bevestigend beantwoord en ook *c.*

Wordt *a.* ontkennend beantwoord, dan evenzoo *b.* en ook *c.*

Tot zoover gaat alles gemakkelijk.

Maar nu komt het. Als *a.* beantwoord wordt op de wijze als in het verslag d.i. de wil beperkt door ziekelijke stoornis, hoe dan *b.* en hoe *c.*?

Ik kan mij op goeden grond voorstellen, dat dan *b.* beantwoord wordt met „verminderd toerekenbaar" en *c.* met „niet strafrechtelijk verantwoordelijk," zooals ik mij ook kan voorstellen dat *b.* beantwoord wordt met „verminderd toerekenbaar" en *c.* met „strafrechtelijk verantwoordelijk" en als 3de casus positie *b.* met „niet toerekenbaar" en dus *c.* ook met „*niet* strafrechtelijk verantwoordelijk".

Dit nu alles hadt ge gewenscht te vernemen van den deskundige en nu hebt ge zonder die deskundige leiding Uw oordeel daarover uit te spreken.

Als men spreekt van den door ziekelijke stoornis beperkten wil, dan zou dit doen veronderstellen een zg. „vrijen wil".

Nu geloof ik, dat er onder de strafrechtjuristen tegenwoordig niet velen meer te vinden zijn, die de oude leer van den „vrijen wil" nog aanhangen, al moge dan blijkens een enkele plaats in ons strafwetboek de wetgever in 1886 nog de klassieke leer zijn toegedaan geweest. Maar weinigen gelooven meer aan een z.g. „vrijen wil".

Van Hamel zegt dan ook op pag. 300 van zijn Inleiding: „Doch verder „moet, naar ik zou meenen, worden erkend, dat de juistheid van het „deterministisch standpunt de meeste waarschijnlijkheid voor zich heeft".

Als de deskundige dus spreekt van een beperking van den wil, dan neemt hij als maatstaf een z.g. normalen wil, die iemand in staat stelt

iets *niet* te doen, hoewel velerlei motieven hem zullen dringen in de richting van *wel* doen.

Normale wil veronderstelt mogelijkheid tot overleg, d. i. het kunnen laten gelden van tegenmotieven. En deze kunnen liggen op het gebied van het moreele leven, maar ook van het intellectueele leven.

Iemand kan zich tot het slechte voelen aangetrokken (een defect dus op moreel gebied) en dit slechte nalaten b.v. uit vrees voor straf (een tegenmotief dus op intellectueel gebied).

't Spreekt dus van zelf dat wanneer iemands moreel hetzij dan door overerving, *gelijk in casu*, hetzij door verwerving, al minderwaardig is en daarbij komt nog, dat de man beroerde hersens heeft, *gelijk in casu*, b.v. van dien aard, dat men hem zou moeten kwalificeeren als een aan imbeciliteit grenzende zwakzinnige, *gelijk in casu*, er van deze tegenmotieven niet veel te verwachten is.

En zoo kan het dan gebeuren, dat een deskundige concludeert tot beperking van den wil door ziekelijke stoornis en toch niet zal aandurven den delinquent toerekenbaar te verklaren, omdat de mate van wilsvrijheid, hoewel nog bij hem aanwezig, van zoo geringen aard is, dat een redelijke strijd tusschen motieven en tegenmotieven niet te verwachten was.

Maar hoe nu zal een deskundige, aangenomen een beperkte toerekenbaarheid, toch kunnen komen tot een niet strafrechtelijke verantwoordelijkheid?

Ook dit kan gebeuren. De delinquent is niet geïntimideerd geworden door de straf, tegen de misdaad bedreigd. Zijn gevoeligheid voor intimidatie is misschien nul. Als tegenmotief heeft het zich wellicht niet eens laten gelden.

De deskundige, die dan niet staat op 't standpunt van de oude theorie, „de straf als vergelding", kan nu van oordeel zijn, dat het onbillijk is den delinquent te straffen.

En dan ga ik nu tot het onderhavige geval over.

Beklaagde is iemand, die volgens het deskundig rapport impulsief handelt.

Wat verstaat men daaronder? Wijsman definieert dit aldus:

„Onder impulsieve handelingen verstaat men zulke, waarbij het motief „tot handelen dengeen, door wien zij verricht worden, zelf onbekend is. „Daar zij niet berusten op affekten, waan- of dwangvoorstellingen, verrassen „ze den lijder evenzeer als zijn omgeving. Uit schaamte of ter verschooning „tracht hij, dikwijls door schoonklinkende schijn- en drogredenen een ver„klaring, waaraan hij echter zelf niet gelooft, voor zijn handelen te geven."

Wijsman bespreekt het impulsief handelen bij de z.g. „geteekenden", dit zijn ontoerekenbaren. Hij zegt daar nog verder van: „Elke vorm, onder „welke impulsieve handelingen voorkomen, werd door Esquirol als een „op zichzelf staand ziektebeeld beschreven, hetgeen natuurlijk leidde tot „het onderscheiden van een groot aantal z.g. monomaniën, zooals klepto„manie enz."

Wijsman komt tegen deze verouderde opvatting van Esquirol, als zou dus kleptomanie een aparte ziekte zijn, op en betoogt, hoe het slechts een symptoom is in het ziektebeeld der geteekenden.

En aan deze definitie nu, mijne Heeren, voldoet, volgens den deskundige, beklaagde in vele zijner handelingen.

Komt U nu beklaagdes verandering in opgave, nadat hij eerst bekend had het weggenomen te hebben, om het te houden, dat hij het wegnam om het slechts te gebruiken, niet in een ander licht?

Heeft hij misschien wel ooit geweten, waarom hij het wegnam?

Let wel, ik zeg niet, dat beklaagde behoort tot de „geteekenden"; dit

zou zijn redeneeren a contrario. Trouwens ik heb mij al neergelegd bij het deskundig rapport.

Ik wil nu nog op een enkele plaats wijzen in het uitstekende werk van den psychiater A. HAMEL, getiteld „vrije wil, misdaad en toerekenbaarheid".

Daar lezen we o. a. pag. 132: „De mogelijke behoefte aan het gestolen „voorwerp is voor de Justitie het bewijs voor de verantwoordelijkheid van „den dief. Dat is een kinderachtige opvatting, waartegen de onderzoekingen „der krankzinnigenartsen protesteeren."

Wacht U dus daarvoor, mijne Heeren!

Wacht U evenzeer voor de gebruikelijke verwarring van de begrippen „bewustheid" en „vrije wil", die niets met elkaar te maken hebben.

Voorts pag. 167. Hier zegt HAMON: „Logisch moesten die experts doen „als GRIESINGER van Berlijn. Hij weigerde te antwoorden op elke vraag, „die *den graad* van moreele vrijheid of verantwoordelijkheid van de be„schuldigden betrof, die aan eenigerlei vorm van verstandsverbijstering „lijdende waren. Hij antwoordde alleen op de vraag „is de beschuldigde „„wel of niet lijdende aan verstandsverbijstering?" "

Mijn laatste citaat dient om te doen uitkomen de betrekkelijke waarde van de conclusie van den deskundige ten aanzien der wilsvrijheid. De deskundige geeft hier een graad aan; hij noemt haar beperkt. Wat hebben we aan deze vaagheid na uiteenzetting van het bovenaangevoerde?!

Mijne Heeren, ik vlei mij niet met de verwachting U de overtuiging te hebben bijgebracht, dat sergeant B. ontoerekenbaar heeft gehandeld en mitsdien niet strafrechtelijk verantwoordelijk is.

Dat lag, mij leek wetende op psychiatrisch gebied, ook niet in mijn macht, maar waar ik vurig hoop wel in geslaagd te zijn, dat is, aangenomen dat gij U niet kondt vereenigen met mijne conclusie ten aanzien van het niet bewezene van den diefstal, ernstigen twijfel te hebben gewekt aan Uwe misschien reeds te voren gevestigde overtuiging omtrent 's mans strafbaarheid.

Ik voor mij althans ben allerminst in 't licht van dit deskundig rapport overtuigd van 's mans toerekenbaarheid, zij het dan ook beperkte toerekenbaarheid.

En mocht dit ook bij U zoo zijn, dan weet ik zeker, dat al ware het dan misschien niet reeds op den eersten door mij aangevoerden grond, het „in dubiis pro reo" U tot vrijspraak moet leiden.

Laat U van deze uitspraak toch vooral nooit afbrengen uit overweging, dat het toch onmogelijk aangaat, dezen sergeant zijn dienst als onderofficier te doen hervatten. Hiervan toch behoeft gij niets te vreezen.

Reeds uit een onderhoud met den deskundige is mij gebleken, dat er alle reden bestaat, en dit ook geen bezwaren zal ondervinden, den sergeant op grond èn van zijne neurasthenie èn van zijne zwakzinnigheid voor pensionneering in aanmerking te doen komen. Geen dag zou hij dan meer behoeven dienst te doen; opname in het hospitaal op grond van een klacht bij den medicus aan boord en men zou sergeant B. kwijt zijn uit de gelederen.

Ook een andere mogelijke overweging bij U is te voorzien, namelijk: gij vraagt U misschien af, of nu plaatsing in een krankzinnigengesticht voor den tijd van 1 jaar naar aanleiding van art. 37 van het Wetboek van Strafrecht niet noodzakelijk is, en gij huivert voor een besluit daartoe.

Laat ik U dadelijk zeggen, dat gij hier absoluut niet aan gebonden zijt.

Nog dezer dagen werd in de bekende zaak van de ruitengooierij te Amsterdam, door de Rechtbank aldaar op grond van ontoerekenbaarheid

beklaagde ontslagen van rechtsvervolging zonder dat tegelijkertijd plaatsing in een gesticht gelast werd.

Men lette dan ook op het woordje „kan" in genoemd artikel. 't Is daar facultatief gesteld.

Maar redeneert misschien een Uwer; dat het gevolg van een dergelijk vonnis zou zijn, dat bij beklaagde de meening gevestigd werd, dat hij voortaan vrijuit zich aan het goed van een ander kon vergrijpen en dat dit toch wel wat gevaarlijk is, dan verwijs ik hem naar een typische plaats in het opstel van Dr. A. ALETRINO over crimineele anthropologie. Op pag. 59 zegt deze psychiater:

„Iemand, die de onweerstaanbare neiging in zich voelt om te stelen, „zal al of niet aan die neiging toegeven, zonder zich af te vragen, of hij „toerekenbaar is of niet, terwijl daarentegen iemand, die den lust tot stelen „voelt, doch wiens natuur niet van een diefachtigen aard is, niet zal stelen, „al is hij ook overtuigd, dat hij voor dat stelen ontoerekenbaar zou geacht „worden".

Mijne Heeren, ik ben gekomen aan het eind van mijn pleidooi.

Pleiten voor een geringe straf of een bepaalde strafsoort en U voor oogen houden de mogelijke gevolgen van een straf, welke dan ook, wensch ik niet.

Het zou zooveel beteekenen als de mogelijkheid voorzien, dat gij beklaagde strafrechtelijk verantwoordelijk achttet, en ik weiger aan die mogelijkheid te gelooven.

Ik beveel mijn cliënt in Uwe ernstige overwegingen aan.

WILLEMSOORD, 27 Juni 1910.

De Verdediger:

(*get.*) RUBENKONING.

VONNIS.

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. WACHTSCHIP TE WILLEMSOORD,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden fiskaal, eischer ambtshalve op en jegens B., oud naar zijne opgaven 39 jaren, geboren te Assen, sergeant der Mariniers, gerequireerde in persoon.

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve, strekkende tot schuldigverklaring aan: „Diefstal begaan door een ambtenaar, die „daarbij gebruik maakt van de gelegenheid hem door zijn ambt geschonken" en veroordeeling tot één maand gevangenisstraf met in mindering brengen van het voorarrest van 4 tot 17 Mei 1910 en van af den 14den Juni 1910, met degradatie tot den stand van marinier 1ste klasse en in de kosten, mitsgaders de verdere processale stukken door dezen onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Gezien de memorie van verdediging, ingediend door den raadsman van den beklaagde;

Overwegende, dat beklaagde den 27sten Juni door den Krijgsraad onder handtasting uit zijn arrest is ontslagen en mitsdien thans is gerequireerde in persoon.

Overwegende, dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken:

dat de gerequireerde, laatstelijk dienende als . . . enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat hij voor den Zeekrijgsraad terechtstaat, beschuldigd van het feit, dat hij . . . enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende, dat beklaagde bekent, zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt en ter zake opgeeft:

dat hij . . . enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende, dat ter zake door de navolgende onder eede gehoorde getuigen op grond van eigen waarneming en bevinding wordt verklaard:

1°. W. VAN E., scheerder bij de afdeeling Mariniers te Willemsoord:

dat hij . . . enz. (zie conclusie van eisch);

2°. P. VAN B., sergeant-majoor der Mariniers in de Mariniers-kazerne te Willemsoord:

dat hij . . . enz. (zie conclusie van eisch);

3°. L. DE J. O., kapitein der Mariniers, eerste officier in de Marinierskazerne te Willemsoord:

dat bekl. . , . enz. (zie conclusie van eisch);

4°. J. J. sergeant der Mariniers in de Marinierskazerne te Willemsoord:

dat hem . . . enz. (zie conclusie van eisch);

5°. H. G. L., sergeant der Mariniers in de kazerne te Willemsoord:

dat ongeveer . . . enz. (zie conclusie van eisch);

6°. G. S., sergeant der Mariniers in de kazerne te Willemsoord:

dat hij . . . enz. (zie conclusie van eisch);

7°. C. H., echtgenoote van beklaagde:

dat bekl. . . . enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat ten processe aanwezig zijn . . . enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende, dat misdien door de opgaaf van beklaagde in onderling verband en samenhang beschouwd met de verklaring van den getuige van E. en met de aanwijzingen voortvloeiende uit de verklaring van dien getuige en van de getuigen VAN B. en DE J. O., alsmede uit hetgeen den Krijgsraad door eigen waarneming omtrent de uiterlijke kenteekenen van de ten processe aanwezige voorwerpen is gebleken, wettig en overtuigend is bewezen hetgeen den beklaagde is ten laste gelegd;

dat hoewel beklaagde in zijn tweede verhoor is teruggekomen op zijne oorspronkelijke opgaaf als zou hij bij het wegnemen van die voorwerpen het oogmerk gehad hebben zich deze toe te eigenen, toch uit zijne verklaring, dat hij een gevoel kreeg, alsof hij tot het wegnemen werd gedreven, zoowel als uit zijn opgaaf dat hij, thuis zijnde, berouw over het wegnemen heeft gehad, voldoende blijkt, dat bij hem wel degelijk dat oogmerk heeft bestaan;

dat bovendien beklaagdes oogmerk tot wederrechtelijke toeëigening nog blijkt uit het feit:

1°. dat beklaagde wist, dat de weggenomen goederen het eigendom van den scheerder waren;

2°. dat hij als heer en meester over die goederen heeft beschikt, door deze zonder vergunning van den eigenaar eerst ongeveer een etmaal in de kazerne onder zich te houden en daarna naar zijn huis mede te nemen;

Overwegende, dat verder beklaagde, door in zijne functie van onderofficier der Eerste Wacht den sleutel uit het onder zijne berusting zijnde kastje te nemen, daarmede het gesloten scheerlokaal te openen en hoogergenoemde voorwerpen weg te nemen, bij het begaan van dat strafbaar feit tevens heeft gebruik gemaakt van de gelegenheid hem door zijn ambt geschonken;

Overwegende, dat mitsdien het den beklaagde ten laste gelegde en bewezen feit moet worden gequalificeerd als:

„Diefstal, begaan door een ambtenaar, die daarbij gebruik maakt van de „gelegenheid, hem door zijn ambt geschonken";

Overwegende, dat uit de verklaringen der getuigen J., L. en S., is gebleken, dat zij beklaagde kennen als een stille en suffe man, niet in staat een behoorlijk gesprek met hen te voeren en door zijn sufheid dikwijls belachelijk tegenover zijne minderen;

dat het genoemde getuigen bekend was, dat beklaagde zich herhaaldelijk schuldig maakte aan het wegnemen van verschillende voorwerpen op de onderofficierskamer onder zijn bereik, onder meer sigaren en een tuniek;

dat, wat deze tuniek betreft, bij navraag door den eigenaar bij verscheidene onderofficieren, waaronder beklaagde, niemand iets zeide, waarna de eigenaar zonder eenige aanduiding naar het kastje van beklaagde liep en daaruit de vermiste tuniek te voorschijn haalde;

dat niettegenstaande beklaagde hierover geen enkele verontschuldiging inbracht, noch de eigenaar noch een der andere onderofficieren het de moeite achtten hiervan verder werk te maken, aangezien beklaagde door hen niet voor „vol" werd beschouwd en men dit den „suffen B." zooals hij bij zijne collega's bekend stond, niet kwalijk nam;

Overwegende, dat uit de beoordeelingen, voorkomende in het extract uit het conduiteboekje van beklaagde blijkt, dat beklaagde voortdurend als een zeer fatsoenlijk onderofficier staat gesignaleerd, met een over het algemeen genomen zeer goed gedrag, doch besluiteloos en weifelend en als iemand wien de noodige flinkheid ontbreekt;

Overwegende, dat verschillende verschijnselen blijkens de hiervoren opgenomen verklaringen der getuigen L., J., de J. O., van B. en S. vóór het plegen van deze daad bij beklaagde waargenomen, zoomede het deswege door den raadsman van beklaagde gedaan verzoek aanleiding hebben gegeven, een onderzoek naar beklaagdes geestvermogens te doen instellen, hetwelk bij beschikking van 11 Mei 1910 is opgedragen aan den Officier van Gezondheid 1ste klasse der Koninklijke Marine J. A. VAN TROTSENBURG te Helder, welke deskundige, na als zoodanig te zijn beëdigd, en na onderzoek van den beklaagde en van de processtukken een uitvoerig verslag van zijne bevindingen heeft uitgebracht, waarbij hij op de gronden, daarin uiteengezet, als zijn oordeel te kennen geeft:

dat beklaagde lijdende is aan ziekelijke prikkelbaarheid met spoedige uitputting van het zenuwstelsel (Neurasthenia) en aan een aan imbeciliteit grenzende aangeboren zwakzinnigheid (Apathische vorm);

dat eerstgenoemde storing niet, doch laatstgenoemde wel beperkend zal hebben gewerkt op zijne geschiktheid om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van het begane feit te beseffen, alsmede om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen; dat, wat de Neurasthenia betreft wel, doch wat de zwakzinnigheid aangaat niet kan worden aangenomen, dat het begane feit volstrekt buiten invloed der storing stond;

Overwegende, dat de gronden voor dat oordeel, door den deskundige aangevoerd, alleszins aannemelijk zijn, weshalve met overneming dier gronden door den krijgsraad wordt aangenomen, dat bij beklaagde zoodanige ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens heeft bestaan, dat het begane feit hem niet kan worden toegerekend;

Overwegende, dat mitsdien de schuld van beklaagde aan het hem ten laste gelegde en bewezen feit niet wettig en overtuigend is bewezen, zoodat hij hiervan moet worden vrijgesproken;

Gezien artikel 163 der Rechtspleging bij de Zeemacht;
De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord;
Rechtdoende in naam der Koningin!
Spreekt den gerequireerde B. *vrij* van het hem ten laste gelegde;
Heft op het verband, waaronder hij zich tengevolge van zijn ontslag uit het arrest onder handtasting bevindt.
Bepaalt, dat de kosten en misen van de Justitie en die van den processe zullen komen ten laste van den Staat.
Ontzegt allen verderen eisch.

Geneeskundig Rapport betreffende den sergeant der Mariniers B. uitgebracht door den Officier van Gezondheid 1ste klasse J. A. VAN TROTSENBURG.

Willemsoord, 13 Juni 1910.

Aan
Officieren-Commissarissen in zake den sergeant der Mariniers B.

Naar aanleiding van mijne benoeming tot deskundige om een onderzoek in te stellen naar de geestvermogens van den sergeant der Mariniers B., beschuldigd van diefstal, heb ik de eer Uweledelgestrengen te berichten dat mij bij herhaald onderzoek van dezen beklaagde is gebleken:
1°. dat hij lijdende is aan ziekelijke prikkelbaarheid met spoedige uitputting van het zenuwstelsel (Neurasthenia) blijkende zoowel uit zijne typische klachten als uit het bestaan van de daarbij behoorende objectieve verschijnselen.
Zijn desbetreffende klachten zijn:
Hoofdpijn, bij aanvallen verergerend, en vooral na lichamelijke of geestelijke inspanning, duizelingen, gemis aan vermogen om zijn aandacht te concentreeren en dientengevolge vergeetachtigheid, neerslachtige, prikkelbare stemming, angstaanvallen die hij typisch beschrijft en die tot bewegingsdrang aanleiding geven, onrustige slaap met veel angstige droomen, benauwdheden bij aanvallen met pijnlijke steken in de hartstreek, spoedige vermoeidheid en loomgevoel in de beenen reeds direct 's morgens na het ontwaken bestaande, propgevoel in de keel.
Bij onderzoek werd het bestaan der volgende verschijnselen vastgesteld:
Algemeene vermindering der grove kracht, (handenkracht volgens Collin 20), typische neurasthenische vermoeienis curve, clavus, verminderde pharynxreflex bij verhooging der peesreflex en met pseudo dij- en voetclonus, grove snelle tremores, katalepsie en echopraxie.
Volgens opgave van beklaagde zouden deze klachten en verschijnselen zijn opgetreden nadat hij gepasseerd werd voor het vaste corps ($\pm$ $^1/_2$ jaar geleden), waarover hij steeds veel heeft „geprakkizeerd" en zich nimmer heeft kunnen „heenzetten". Deze bewering wordt bevestigd door 's mans echtgenoote, daar ook zij sedert dien tijd het ontstaan van een gedeelte der bovenomschreven ziekteverschijnselen heeft opgemerkt. In de huiselijke samenleving zou hij stiller, onverschilliger en neerslachtiger dan vroeger zijn geworden. Hij stelde geen belang meer in zijn huishouden, in de opvoeding zijner kinderen, verloor zijn vroegere belangstelling voor zijn tuintje, deed niet meer aan knutselwerkjes, maar zat gewoonlijk stil, eenzelvig in

een hoekje te pruilen. „Soms", aldus zijne echtgenoote, „kon hij midden „in den nacht opstaan, zich gedeeltelijk kleeden en in de keuken gaan „zitten of loopen. Wees ik hem dan erop dat het nog veel te vroeg voor „opstaan was en dat hij toch niet zoo raar moest doen, dan ontkleedde hij zich zwijgend weer en ging weer te bed."

Deze door zijn echtgenoote niet begrepen typische aanvallen van bewegingsdrang erkende bij navraag beklaagde zich te herinneren en verklaarde die door onbestemde angst gedreven te hebben moeten verrichten. Door beweging bedaarde zoo'n angstbui wat en stil blijven liggen was hem in zulke aanvallen onmogelijk.

II°. dat beklaagde lijdende is aan een aan imbeciliteit grenzende aangeboren zwakzinnigheid (apathische vorm), blijkende uit de volgende verschijnselen:

Hij vertoont een direct opvallende en voortdurend aanwezige traagheid in denken, spreken en handelen.

Zijn geheugen voor mechanisch onthouden of uit het hoofd leeren van een rij onsamenhangende cijfers, letters of woorden is voldoende ontwikkeld, ook rekent hij uit het hoofd eenvoudige opgaven juist, zij het ook zeer langzaam, uit. Zijn geestelijk bezit voor zoover het betreft concrete begrippen is eveneens voldoende; abstracte begrippen kent hij echter weinig en begrijpt de beteekenis er van niet of zeer slecht. Zoo zag hij in de begrippen „spaarzaamheid en gierigheid", „hartstocht en liefde", godsdienst en Christendom" telkens zoomin de overeenkomsten als de verschillen, en zelfs waar men twee abstracties neemt die ongeveer niets met elkaar gemeen hebben zooals bijv. „eerlijkheid en zuinigheid" ziet hij geen duidelijk verschil en komt na wat onsamenhangend mompelen tot het besluit dat dit ongeveer hetzelfde beteekent. Zelfs een juiste voorstelling van verzamelnamen concrete begrippen betreffende mist hij, zoodat ook de verschillen tusschen „gebouw en kerk" „plant en roos" door hem niet juist worden onderscheiden.

Zijn merkvermogen is subnormaal en zijn waarnemingen brengt hij niet of zeer weinig in verband met vroegere herinneringen. Het logisch verband der feiten ontgaat hem dan ook grootendeels.

Dientengevolge kan hij een logisch samenhangend verhaaltje niet begrijpen en dus ook niet met eigen woorden navertellen; wel zou hij het letterlijk van buiten kunnen leeren. Het zoogenaamd logisch geheugen d.i. het vermogen om door logisch verband te onthouden en dat ons in staat stelt om vroeger verworven geestelijk bezit in andere volgorde en vorm te reproduceeren is bij hem zeer gebrekkig ontwikkeld. Hij kan de „pointe" van een verhaal of gebeurtenis niet vatten, en onderscheidt vaak niet tusschen subject en object. Vraagt men hem bijv. naar het verschil tusschen „Ik zou bemind hebben" en „ik zou bemind worden", dan blijkt uit zijn stamelend nietszeggend antwoord dat hij geen juist verschil ziet. En krachtig toespreken, aansporing tot beter denken helpt hier niet, hoewel hij overigens voor suggestieve invloeden overgevoelig is. Zinnen beginnende met „ofschoon", „hoewel", „niettegenstaande" enz. begrijpt hij doorgaans niet en kan ze dus ook niet goed aanvullen als een deel ervan is weggelaten, bijv.: „Hoewel de soep aangebrand is . . . ." vult hij aan met: „door de hitte van het vuur".

Het is opvallend hoe weinig hij in staat is tot wat men pleegt te noemen „overleg" of „spel der motieven". Tusschen waarneming en daaropvolgende handeling verloopt wegens zijn traagheid wel veel tijd, maar daarin speelt zich geen of zeer weinig logisch overleg af. Hij overziet dan ook niet voldoende de gevolgen van zijn handelingen en mist grootendeels de rem

die bij normale personen het handelen bestuurt. Handelingen van zwakzinnigen krijgen dientengevolge vaak een zeer impulsief karakter. Zwakzinnigen en à fortiori imbecillen volgen vaak plotseling opkomende aandriften zonder eenige zelfbeheersching. Geeft dit bij minder apathische vormen vaak aanleiding tot driftbuien waarin allerlei misdadige handelingen, sexueele excessen e.d. worden gepleegd, bij beklaagde zijn die minder te vreezen daar zijn zwakke karakter, zijn lafheid en vreesachtigheid hem van brutale handelingen zullen terughouden, niet echter (blijkens het gebeurde) van kleine dieverijen. Zoo mist hij ook de voor sexueele gewelddaden noodige moed en energie, en zal zich daaraan niet schuldig maken, maar om weerstand te bieden aan zijn neigingen mist hij de noodige zelfbeheersching en het gevolg laat zich gemakkelijk afleiden. Hij erkent dan ook sedert zijn puberteitsjaren te hebben geonaneerd en daarmede ook nà zijn huwelijk te zijn voortgegaan hoewel hij het verderfelijke daarvan zegt in te zien. Dezelfde zwakte en als gevolg daarvan zijn gemis aan verhoogde suggestibiliteit gepaard aan zijn gemis aan logisch overleg zouden hem een gemakkelijk slachtoffer maken van slechte kameraden en het is vermoedelijk aan zijn regelmatig automatisch leven, aan de zorg van zijn vrouw en misschien ook aan zijn intolerantie tegen alcohol te danken dat hij zich slechts zelden liet overhalen tot onverstandig gul trakteeren met voorbijzien van de gevolgen daarvan voor zijn huishouden.

Ook zij nog gewezen op zijn stoornissen op affectief gebied, op de onevenredige appreciatie van affectieve prikkels, het gepasseerd worden voor het vaste corps (waarin hij bovendien één jaar later toch werd opgenomen) leverde hem een droevige emotie van ongewoon langen duur en intensiteit die hem een neurasthenie bezorgde, hem onverschillig maakte voor al wat vroeger zijn belangstelling trok tot zelfs wel en wee van vrouw en kinderen toe en eindelijk ook zelfmoordgedachten wekte. (wederom wegens zijn traagheid, energie-gebrek, lafheid en vreesachtigheid is voor uitvoering van zoo'n wanhoopsdaad bij hem weinig gevaar.)

(Hoewel vermoedelijk overbodig zij nog even er op gewezen dat simulatie of aggravatie hier volkomen uitgesloten kunnen worden geacht. Het is van sergeant B. niet te verwachten dat hij in psychiatrische zaken voldoende zou zijn georienteerd om tusschen mechanisch- en logisch geheugen te onderscheiden en dus ook niet aannemelijk dat hij voor mechanisch herinneren niet, voor logisch herinneren wel zou simuleeren resp. aggraveeren. En ook zelfs afgezien van de objectieve verschijnselen vormen zoowel zijn neurasthenie als zijn zwakzinnigheid zulke typische en volledige ziektebeelden dat stellig een zeer groot talent en nauwkeurige kennis dezer ziekten noodig zou zijn om deze zoo juist na te bootsen).

Bovenomschreven psychische stoornissen konden niet onopgemerkt blijven aan de personen die met beklaagde in aanraking kwamen en vinden dan ook in hunne getuigenissen velerlei bevestiging;

Uit de verklaringen zijner echtgenoote, die een betrouwbaren indruk maakte, citeer ik de volgende opmerkingen:

„Mijn man was nooit flink, nooit eens erg hartelijk maar ook nooit erg „boos, hij was altijd goed voor mij maar zwak in elk opzicht en zoo „gemakkelijk door anderen over te halen. Daarom kon hij soms anderen „ruim trakteeren en zou dan zijn huishouden vergeten. Hij was niet gierig, „zou gemakkelijk alles weggeven en zelf gebrek lijden. Drank kon hij zelfs „in geringe hoeveelheden niet verdragen en als hij eens een enkele maal

„onder den invloed van drankgebruik thuis kwam, was hij zeer gedwee en „gehoorzaamde zonder tegenspraak als ik hem zeide dat hij maar direct „naar bed moest gaan. Als hij maar niet zoo stil en eenzelvig ware ge„weest zou zijn diefstal niet bemerkt zijn geworden, want als ik hem bij „mij had was hij altijd zeer leidzaam en zoo ik er iets van geweten had „had hij het ontvreemde op mijn aandringen stellig weer teruggebracht".

Opmerkelijk is ook nog dat naar zijn vrouw vermeldde, B. steeds een bijzondere sympathie gevoelde voor zijn oudste kind dat „wat achterlijk zou zijn". Hem daarnaar gevraagd verzekerde hij „dat dat kind aardiger „voor hem was en meer met zijn ideeën overeenstemde".

Uit de beoordeelingen van vroegere Commandanten citeer ik:

„Heeft nog weinig gezag over minderen".

„Kan nog niet voldoende gezag uitoefenen".

„Heeft nog veel leiding noodig".

„Is wat langzaam".

„Is niet flink in zijn optreden, heeft iets weifelends".

„Niet altijd even flink, heeft iets besluiteloos en weifelends".

„Mist de noodige flinkheid", „is niet altijd even wakker", „is niet flink „genoeg", „is onbetrouwbaar", „mocht wel wat levendiger zijn", „is wat „langzaam en weinig begrijpelijk en daardoor onvoldoende bruikbaar".

Uit de getuigenverhooren van vier zijner collega's krijgen we in nog meer sprekende en krachtiger bewoordingen zijn gebreken te hooren. Deze door enger samenleven met hem nader bekenden getuigen eenstemmig dat beklaagde een „suffert" is en naar hunne meening beneden het middelmatige blijft dat men van een sergeant mag verwachten. Ook is hen niet ontgaan dat hij logisch oordeel nagenoeg geheel mist.

„Als hij nog eens iets wilde beweren was er niet uit wijs te worden „en haalde hij verschillende dingen door elkaar", zoo lezen we, en elders:

„Een geregeld gesprek was niet met hem te voeren, omdat hij alles door „elkaar haalde zoodat er niets van te begrijpen was, ook in zijn commando's „haalde hij dikwijls de boel door elkaar".

Ten slotte zij nog vermeld dat bij lichamelijk onderzoek geen degeneratieteekenen werden gevonden en dat in dit opzicht alleen de intolerantie voor alcohol vermelding verdient.

Uit de anamnese in verband met de ingewonnon inlichtingen blijkt dat hereditaire momenten voor zijn zwakzinnigheid niet ontbreken. Zijn vader was een zonderling en dronkaard terwijl in zijn familie zoowel van vaders als van moeders zijde tuberculose zou voorkomen.

De mij ter beantwoording gestelde vragen:

1°. Of het aannemelijk is dat beklaagde op den 26sten April 1910, tijdens het plegen der handeling, welke hem is ten laste gelegd, lijdende was aan eenige ziekelijke storing zijner verstandelijke vermogens, zoo ja, aan welke?

meen ik te moeten beantwoorden met:

„Ja hij was lijdende aan ziekelijke prikkelbaarheid met spoedige uit„putting van het zenuwstelsel (Neurasthenia) en aan aangeboren zwakzinnig„heid (apatische vorm).

2°. Of de storing opheffend of beperkend kan gewerkt hebben op zijne geschiktheid, om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van het begane feit te beseffen, alsmede om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen?

met:

De eerstgenoemde storing zal *niet*, de in de tweede plaats genoemde *wel beperkend* hebben gewerkt op zijne geschiktheid om zoowel de feitelijke strekking als het ongeoorloofde van het begane feit te beseffen, alsmede om ten aanzien daarvan zijn wil te bepalen.

3°. Of kan worden aangenomen dat het begane feit volstrekt buiten invloed stond der storing?

met:

Wat betreft de neurasthenie *wel*; wat echter de zwakzinnigheid aangaat *niet*.

De Officier van Gezondheid 1ste klasse.

(*get.*) v. TROTSENBURG.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Resolutie van 28 Februari 1908.

President: Mr. G. H. VAN BOLHUIS.

Leden: Mr. P. A. L. A. Baron VAN ITTERSUM, L. A. WALAARDT SACRÉ, R. P. VERSPIJCK, Mr. W. C. A. SCHOLTEN en C. J. G. DE BOOY.

De zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam besluit den raadsman van den beklaagde en andere in de zaak belangstellenden toe te laten tot de vergaderingen van den raad, met uitzondering van die zitting waarin de deliberatiën worden gehouden.

Het H. M. G. beslist dat het vooralsnog (zoo lang de wet het niet regelt) geen aanbeveling verdient te handelen in den zin van het besluit van den Krijgsraad, door welk besluit echter geen bepaald voorschrift der Wet is geschonden, zoodat niet kan gezegd worden dat in deze zaak niet naar behooren is geprocedeerd.

HET HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Voorgenomen het vonnis door den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam, den 14den Februari 1908 gewezen in de zaak tegen K., matroos 2de klasse, met de daarbij behoorende processtukken.

In aanmerking genomen:

dat, blijkens de aanteekeningen van het verhandelde in de vergadering van den Krijgsraad van 12 Februari 1908, door den Krijgsraad is besloten den raadsman van den beklaagde, zoo hij dit wenscht, en anderen die in de zaak mochten belangstellen tot de vergaderingen van den Raad toe te laten, met uitzondering van die zitting, waarin de Krijgsraad overgaat tot het houden der deliberatiën;

dat daarop in de Vergadering van 14 Februari de beklaagde op zijne verhooren is gerecolleerd en — nadat de Krijgsraad had geoordeeld dat de zaak voldoende geïnstrueerd was — de raadsman van den beklaagde is binnengekomen, de Fiskaal heeft gediend van eisch en de raadsman van den beklaagde zijne memorie van verdediging aan den Krijgsraad heeft

voorgedragen, waarop de Fiskaal en de raadsman de vergadering hebben verlaten en de Krijgsraad is overgegaan tot de beraadslaging;

dat — hoezeer bij artikel 156 der Grondwet van 1848 is bepaald dat de terechtzittingen openbaar zijn behoudens de uitzonderingen in het belang der openbare orde en zedelijkheid, door de Wet vast te stellen, welk voorschrift, onder eenigszins andere bewoordingen in artikel 161 der Grondwet van 1887 is bestendigd — in artikel 3 der additioneele artikelen van eerstgenoemde, gelijk in artikel II der Additioneele Artikelen van laatstgenoemde Grondwet, is bepaald dat alle op het oogenblik der Afkondiging van de verandering in de Grondwet verbindende Wetten worden gehandhaafd totdat zij door andere worden vervangen;

dat nu de Wet, waarbij in 1814 de Rechtspleging bij de Zeemacht is geregeld, nog niet door een andere Wet is vervangen;

dat bij die Rechtspleging eene eigenlijk gezegde terechtzitting, waarin de aanhangige zaak in haar vollen omvang wordt behandeld, niet bekend is vermits, volgens haar in de vergadering van den Krijgsraad enkel de beklaagde op zijne verhooren wordt gerecoleerd, alleen dan getuigen gehoord worden als de Krijgsraad nog nader verhoor van getuigen noodig acht, terstond daarop de Fiskaal dient van zijn eisch en de Krijgsraad overgaat tot de beraadslaging, die plaats heeft naar aanleiding van het voorafgegaan onderzoek en de door de getuigen afgelegde verklaringen, wier verhooren niet in het openbaar hebben plaats gehad;

dat derhalve de Rechtspleging, zooals die krachtens de geldende Wet moet geschieden voor eene behandeling der zaak in het openbaar geen plaats laat en zelfs ter verdediging van den beklaagde geen andere gelegenheid biedt dan die waartoe het recolement op de ondergane verhooren aanleiding geeft en verder het indienen van zoodanige stukken als hij vermeent tot bewijs van zijn onschuld te kunnen dienen (artikel 169); waarop de Fiskaal dan weder in de gelegenheid gesteld wordt daarbij zijne consideratiën te voegen (artikel 170);

dat het nu wel eisch eener goede rechtsbedeeling zou zijn om bij de geheele behandeling der zaak in den Krijgsraad een verdediger toe te laten en aan dezen te vergunnen zijne verdediging mondeling toe te lichten evenals de Fiskaal wel tot nadere toelichting van zijn eisch wordt toegelaten, alsmede om bij een en ander ook belangstellenden binnen te laten, maar dat daaraan in de praktijk ernstige bezwaren verbonden zouden blijken zoolang de Wet geen enkelen regel stelt, waarnaar het doen hooren van getuigen, het aan dezen stellen van vragen en het voordragen der verdediging moet geschieden, zoodat alles wat het genoemde betreft uitsluitend zou afhangen van het inzicht van den president des Krijgsraads die dientengevolge vaak niet zou weten hoe te handelen wil hij geen gevaar loopen 't zij de rechten der verdediging te zeer te beperken hetzij den ordelijken gang van zaken te zien belemmeren;

dat het derhalve — zoolang eene regeling als de bedoelde ontbreekt — geene aanbeveling verdient te handelen in den zin als door het vermelde besluit van den Krijgsraad aangegeven;

dat daardoor echter geen bepaald voorschrift der Wet is geschonden zoodat niet kan gezegd worden dat in deze zaak niet naar behooren is geprocedeerd.

Heeft besloten:

het voormelde vonnis te approbeeren.

Advies van den Advocaat-Fiskaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht over de verbanning buiten het grondgebied van den Staat enz. van art. 200 der Rechtspleging bij de Landmacht.

Deze moet niet worden beschouwd als straf, maar als contumaciële maatregel.

Een desbetreffend vonnis van den krijgsraad te Leeuwarden geapprobeerd.

Hoog Militair Gerechtshof.
Parket
van den
Advocaat-Fiscaal voor
Hr. Ms. Zee- en Landmacht.
Lett. H. nº. 58/1900.

Utrecht, 15 April 1901.

Aan
het Hoog Militair Gerechtshof.

Ter voldoening aan 's Hoves resolutie van 2 October jl., waarbij om consideratiën en advies in mijne handen werd gesteld het vonnis met de processale stukken in de zaak aanhangig voor den krijgsraad in het 5de Militaire Arrondissemet te Leeuwarden tegen den voortvluchtigen 1sten Luitenant der Infanterie A., heb ik de eer, onder terugzending dier bescheiden aan den Hove voor te dragen:

dat bij gezegd vonnis, den 21sten September 1900 gewezen, genoemde Luitenant, als zijnde voortvluchtig en niet te vinden of te apprehendeeren, na, overeenkomstig de bepalingen van art. 193 en volg. der Rechtspleging bij de Landmacht, tot vier malen te zijn ingedaagd en niet verschenen, is verklaard vervallen van zijne militaire charge en gebannen buiten het grondgebied van den staat;

dat zooals mij is gebleken, bovengemeld vonnis, dat in overeenstemming is met de beslissingen, herhaaldelijk in de laatste jaren door verschillende krijgsraden ten aanzien van voortvluchtige militairen ingevolge art. 200 der Rechtspleging bij de Landmacht genomen, om advies in mijne handen is gesteld omdat art. 19 der wet van 14 November 1879 (*Stbl.* nº. 191) de straf van bannissement als bijkomende straf, zoowel waar die straf als zoodanig in het Crimineel Wetboek als in eenige andere wet betreffende het krijgsvolk te lande voorkomt, heeft afgeschaft, en met het oog daarop bij het Hof twijfel bestaat, of niet de bepaling van art. 200 voornoemd dat een voortvluchtige gedaagde, nadat aan verschillende formaliteiten betreffende het proces tegen voortvluchtigen is voldaan, zal worden gebannen buiten het grondgebied van den staat, moet geacht worden te zijn vervallen door de bovenvermelde bepaling van art. 19 der wet van 14 November 1879;

dat die vraag naar mijne zienswijze ontkennend moet worden beantwoord;

dat toch het laatste lid van voornoemd art. 19 luidende: „Waar als „bijkomende straf gevangenisstraf of bannissement is bedreigd, vervalt „deze straf", alleen op het oog heeft het bannissement dat als *straf*, en wel als bijkomende straf tegen eenig *misdrijf* is bedreigd, en dat het bannissement *ob contumaciam* (ter zake van wederspannigheid), dat zoowel volgens de oud-Hollandsche rechtspleging als volgens het Reglement van

Rechtspleging bij de Landmacht, in de zoogenaamde edictale proceduren was voorgeschreven, indien namelijk de verdachte persoon, tot vier malen toe ingedaagd zijnde, niet was verschenen en daarop tegen hem was gediend van intendit, een geheel ander karakter draagt als de straffen in den aanhef van het 1ste lid van art. 19 bedoeld, waarbij de wetgever blijkbaar uitsluitend op het oog had de straffen tegen het plegen van militaire misdrijven bedreigd;

dat de procedure bij indaging, die ingevolge de artt. 189 tot en met 202 der Rechtspleging bij de Landmacht ten aanzien van voortvluchtige militairen moet worden gevolgd, blijkbaar haar oorsprong ontleende aan de oude strafrechtspleging, zooals die in het laatst der achttiende eeuw in Holland van kracht was, en derhalve de beoordeeling of de verbanning *ob contumaciam* als eene eigenlijke straf is te beschouwen, dan wel als eene provisioneele maatregel in rechten tegen den defaillant en latitant genomen, behoort te worden nagegaan welk karakter daaraan door het Oud-Hollandsch recht werd toegekend;

dat de Oud-Hollandsche rechtspleging was geregeld bij de Ordonnantie op den stijl van procedeeren in Crimineele zaken van 1570, en dat ingevolge de voorschriften omtrent de procedure ten aanzien van voortvluchtigen (te vinden in art. 51 tot en met 60 dier Ordonnantie) tegen de crimineele voortvluchtige personen eene „Ordonnantie en Decreet van corporele „apprehensie" werd uitgevaardigd, en de voortvluchtige, indien hij niet in hechtenis kon worden genomen bij openbaar edict werd ingedaagd, waarop, indien de ingedaagde na drie of hoogstens vier defauten niet was verschenen, door den Procureur-Generaal of Officier van de plaats, waar het misdrijf was gepleegd, werd genomen „conclusie van de ban en confiscatie „van goederen";

dat naar aanleiding dier conclusie niet aanstonds op de zaak ten principale uitspraak werd gedaan, maar zooals uitdrukkelijk uit art. 56 in verband met art. 57 blijkt, het Hof in dezen stand der zaak alleen had te onderzoeken of de voorgeschreven indagingen met inachtneming der daaromtrent bestaande bepalingen hadden plaats gehad („Ende sullen die „Jugen ofte Rechters van stonden aen, binnen een korten termijn, „alleenlijcken visiteren die informatiën ende exploiten van de Huyssiers, „Deurwaarders ofte Sergeanten, om daarop Vonnisse ende Sententie te „geven, soo zij bevinden te behooren"), met dien verstande echter dat in elk geval (zie art. 57) uit de voorafgegane informatiën, die altijd in crimineele zaken moesten worden ingewonnen wanneer de dader niet op heeterdaad was betrapt, moest zijn gebleken dat ten minste het *halve* bewijs aanwezig was, namelijk zooveel bewijs dat de verdachte ter zake daarvan op de pijnbank gebracht kon worden;

dat eerst later, nadat het proces geïnstrueerd was, en de getuigen ingevolge de artt. 21, 24 en 25 gehoord en geëxamineerd waren, eene Sententie met betrekking tot de punten van beschuldiging werd gewezen, waarbij aan den voortvluchtige de straf op het misdrijf gesteld werd opgelegd, evenals of hij tegenwoordig geweest ware („Eijntlijcken", zoo lezen wij in het slot van art. 57 en in art. 58, „sal 't Proces gheïnstrueert moeten worden, „als ofte dezelve (de ghecontumaceerde) teghenwoordigh ware, ende in de „manieren als hier vooren gheseijdt is. Die Sententie ofte Vonnisse, tegen „den voorseijden ghecontumaceerden, sal gegheven worden, zulcks ende op „deselve peijnen als den Crimineelen Persoon geleden soude hebben, indien „hij tegenwoordigh geweest hadde, met alle kosten, ende niet altijds op de „Galghe, ofte andere corporele peijne ofte lijfstraf.");

dat indien de aldus veroordeelde later vrijwillig terugkeerde of gearresteerd werd, zijne taak, indien hij zich onschuldig verklaarde, tegenover de beide ten zijnen aanzien genomen rechterlijke beslissingen, zooals uit art. 59 blijkt, eene tweeledige was, namelijk „sijne defensiën, soowel van sijne „*absentie,* als op sijne *innocentie ende onschuldt*" voor te dragen;

dat uit ditzelfde art. 59 blijkt dat door de latere terugkomst van den gecontumaceerde de verbanning verviel met dien verstande echter dat hij door den Prins van den lande van zijne contumacie moest worden gerelevеerd (zie DAMHOUDER, Practijcke in Crimineele Saken, Rott. 1650 cap. 29, num. 3 (bldz. 41) en BORT, Tractaat van crimineele saecken tit. V n°. 120), welk relief, hierover waren de rechtsgeleerden het eens, niet was te beschouwen als gratia *poenae,* maar als gratia *justitiae* (zie BORT t. a. pl. n°. 121);

dat derhalve de ingevolge art. 56 der Ordonnantie van 1570 tegen den gecontumaceerde gewezen sententie niet was een strafvonnis maar eene beslissing uitsluitend door den rechter genomen *ter zake van wederspannigheid* van den gedaagde, die na bij herhaling opgeroepen te zijn niet was verschenen, waarvan een der rechtsgevolgen was dat de gebannene, zooals DAMHOUDER t. a. pl. Cap. XXVIII n°. 7 zegt: „altijts in sijn gheheel (blijft) om de contumatie te purgieren, ende hem recht te presenteren, want sulcke bannen die gegeven sijn bij contumatiën, op d'inobedientie, en sijn niet dan interlocutorien, die wederroepelijk sijn";

dat de verbanning van den gecontumaceerde derhalve niet was eene hem ter zake van het misdrijf, waarvan hij verdacht werd, opgelegde straf, maar alleen een gevolg van zijne ongehoorzaamheid door op de gedane indagingen niet te verschijnen en dat dan ook volgens de mededeeling van SIMON VAN LEEUWEN, wanneer de Officier zijne beschuldiging niet genoeg kon bewijzen somtijds „om de contumacie en smade des Rechters en de „groote verdagtheijd, die hij daardoor verswaart", de afwezige voor een kleinen tijd werd verbannen of in zijne goederen gemulcteerd (zie S. VAN LEEUWEN, Manier van procederen in civile en Crimineele saaken, 5e druk. Amsterdam 1721, bladz. 343 in zijne aanteekening 2 op art. 56 der Ordonnantie op den stijl van procederen van 1570);

dat derhalve de verbanning evenals de confiscatie van goederen van den gecontumaceerde, welke laatste na verloop van tijd in onbruik geraakte en bij Resolutie van 6 Mei 1732 geheel werd afgeschaft (Groot Placaatboek, 6 D. pag. 577, aangehaald bij Mr. VAN DER LINDEN, Verhandeling over de Judicieele Practijk, Leiden 1798 II bladz. 225), niet waren straffen in den zin waarin de strafwet dit woord bedoelt, maar maatregelen ter zake van ongehoorzaamheid aan de bevelen des rechters tegen den afwezig geblevene genomen, maatregelen als zoodanig op eene lijn te stellen met de wederspannigverklaring aan de wet, die ingevolge art. 280 (oud) Wetboek van Strafvordering werd uitgesproken tegen den afwezigen gedaagde, nadat deze twee malen gedagvaard zijnde niet was verschenen, en dat het arrest van het Hof, bedoeld in art. 280 voornoemd, geheel hetzelfde karakter draagt als de sententie van art. 56 der Ordonnantie van 1570, komende ook onder meer in art. 280 van het Wetboek van Strafvordering, evenals art. 56 der Ordonnantie de bepaling voor, dat de wederspannigverklaring niet mag worden uitgesproken vóórdat aan den Hove zal gebleken zijn dat aan al de voorgeschreven formaliteiten is voldaan;

dat derhalve de verbanning *ob contumaciam* van art. 200 der Rechtspleging bij de Landmacht een integrerend deel uitmaakt van de rechtsvoorschriften geldende bij de Strafvervolging van voortvluchtige militairen,

en het niet geacht kan worden in de bedoeling des wetgevers te hebben gelegen bij art. 19 der Wet van 14 November 1879 (*Stbl.* n°. 191) een greep te doen in het Wetboek van militaire Strafvordering;

dat eene rationeele uitlegging van laatstgenoemd artikel integendeel medebrengt de strekking daarvan te beperken tot datgene wat de wetgever blijkens den aanhef van art. 19 heeft willen wijzigen, namelijk het destijds vigeerend *strafstelsel*, maar niet de militaire rechtspleging, waartoe dan ook destijds geen enkele stap door hem werd gedaan;

dat ten slotte hier nog zij opgemerkt dat de straf van bannissement, die in de artt. 33 en 199 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Lande als bijkomende straf voorkomt en tengevolge van de slotbepaling van art. 19 der Wet van 1879 thans is vervallen, met het oog op de rechtsgevolgen iets geheel anders was als het bannen buiten het grondgebied van den Staat van art. 200 der Rechtspleging bij de Landmacht, daar hij, die tot de *straf* van bannissement was veroordeeld, onder geenerlei voorwaarden mocht terugkeeren, terwijl de verbannene van art. 200 der Rechtspleging bij de Landmacht, zooals uit het daaropvolgende artikel blijkt, het in zijne macht had ieder oogenblik aan zijn toestand van ballingschap een einde te maken, door zich persoonlijk ter beschikking van de justitie te stellen en zijne verdediging voor te dragen, mits betalende de kosten, waarin hij bij het contumacieel vonnis is verwezen.

Aangezien de indagingen van den voortvluchtigen Luitenant overeenkomstig de voorschriften van de Rechtspleging bij de Landmacht hebben plaats gehad, heb ik de eer tot approbatie van het in deze gewezen vonnis te adviseeren.

De Advocaat-Fiskaal voor Hr. Ms. Zee- en Landmacht,

(*get.*) VERLOREN VAN THEMAAT.

NASCHRIFT.

Hetzelfde wat hierboven is opgemerkt omtrent het „bannen" van art. 200 der Rechtspleging bij de Landmacht, geldt ook van de bij dat artikel voorgeschreven vervallenverklaring van den niet verschenen gedaagde en herdaagde van zijne militaire charge. Evenals de verbanning buiten het grondgebied van den Staat, droeg die vervallenverklaring niet het karakter van eene ter zake van het misdrijf, waarvan de gedaagde verdacht werd, opgelegde straf. Het was, evenals de verbanning, een provisioneele maatregel, die evenals deze zijn grond vond in het Oud-Hollandsch recht. Was de gecontumaceerde een openbaar ambtenaar, dan werd hij, zoo lezen wij bij BORT t. a. pl. tit. V num. 91, nadat hij op de tweede dagvaarding niet was verschenen „uijt krachte ende voor 't profijt van 't selve tweede „Default, *bij provisie* van sijn Ampt ende Officie *gesuspendieert*": „Bij provisie", omdat indien de defaillant later bij zijne terugkomst zijn onschuld bewees en aantoonde dat hij door overmacht was verhinderd geweest op de gedane dagvaardingen te verschijnen, hij in zijn ambt kon hersteld worden.

V. v. TH.

Het in bovenstaand advies bedoelde vonnis is daarop den 10den Mei 1901 door het Hoog Militair Gerechtshof geapprobeerd.

Krijgsraad in het 2e Militaire Arrondissement, hoofdplaats 's Hertogenbosch.

Vonnis dd. 13 Maart 1911.

Geapprobeerd door het Hoog Militair Gerechtshof den 28sten April 1911.

President: A. L. KLERK DE REUS, Kolonel.

Leden: F. W. WEVE, *gepensionneerd* (1) Kolonel; de Luitenant-Kolonels H. J. HENDRIKX, H. KEMPER en J. VAN TOORENENBERGEN en de Majoors W. J. STEINBUCK en Dr. J. J. RINKEL.

Auditeur-Militair: Mr. J. S. L. AGHINA.

Art. 43 Sr. Ambtelijk bevel. Art. 9 der Wet van 1 Juni 1865 (Stbl. no. 69), regelende de uitoefening der geneeskunst.

Een Officier van Gezondheid, die bij gebreke van een militairen apotheker door den Inspecteur van den Geneesk. Dienst der Landmacht is belast met het gereedmaken der recepten in de garnizoensapotheek en dus ook met de aflevering dier recepten aan zijne garnizoenspatienten, handelt krachtens een ambtelijk bevel gegeven door het bevoegd gezag en is dus niet strafbaar.

DE KRIJGSRAAD IN HET VIERDE MILITAIRE ARRONDISSEMENT, STANDPLAATS 's HERTOGENBOSCH,

Gezien en geëxamineerd hebbende de processale stukken door den eischer r. o. met zijne genomen conclusie onder behoorlijken inventaris overgelegd in de zaak contra A., oud 54 jaar, geboren te Beek, Officier van Gezondheid 1ste klasse in garnizoen te Roermond, gerequireerde in persoon;

Overwegende dat de beklaagde heeft bekend en ook anderszins is gebleken, dat hij het Rijk in bovengemelde hoedanigheid dient;

Overwegende dat den beklaagde is ten laste gelegd:

dat hij den 21sten November 1910 te Roermond, waar hij de geneeskunst uitoefende en was gevestigd als officier van gezondheid, heeft doen afleveren als geneesmiddel door J. DE C. VAN D. aan den korporaal J. S. D., die onder zijne behandeling was en te diens behoeve, eenige in poederpapier afgedeelde poeders, te zamen verpakt in een dichtgevouwen papier dat tot opschrift droeg den naam: „korporaal-fourier D.....", de wijze van gebruik: „viermaal daags 1 poeder", den datum der aflevering: „21—11—10" en de letter P., zulks terwijl te Roermond meer dan één apotheker is gevestigd;

Overwegende dat de beklaagde heeft bekend zich aan het hem ten laste gelegde te hebben schuldig gemaakt, onder opgave dat hij te Roermond is gevestigd en aldaar op 21 November 1910 door J. DE C. VAN D. heeft doen afleveren 12 Doveripoeders voor D., die onder zijn behandeling was, welke poeders waren verpakt in een papier met opschrift: „korporaal-fourier D....., 4 maal daags 1 poeder, 21—11—10 P."; dat hij weet dat te Roermond meerdere apothekers zijn gevestigd en hun bedrijf uitoefenen; dat hij gehandeld heeft op last van den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst, hem verstrekt bij missive van 12 October 1907, no. 1353; dat hij het verzoek van den Inspecteur van den Geneeskundigen

(1) Cf. art. 140 jo. 132 R. L. (Red.).

Dienst der Landmacht, bij schrijven van 12 October 1907 nº. 1353 tot hem, beklaagde, gericht, heeft aangemerkt als een ambtelijk bevel; dat hem, bij ontvangst van dien brief bekend was en dat hem, ook nu nog, bekend is, dat het afleveren van geneesmiddelen, behalve in de gevallen in art. 9 der Wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* nº. 60) regelende de uitoefening der geneeskunst, voorzien, verboden is aan allen, die geneeskunst uitoefenen, zelfs indien zij de bevoegdheid tot uitoefening der artsenijbereidkunst verkregen hebben; dat destijds en ook nu nog, te Roermond meerdere apothekers waren gevestigd; dat hij niet heeft begrepen en geweten dat voorschreven verzoek of bevel onbevoegdelijk gedaan en gegeven was; dat hij heeft gemeend dat artikel 9 der Wet van 1865 alleen gold voor hem die, de geneeskunst uitoefenende, recepten gereed maakt en geneesmiddelen aflevert als bedrijf om daardoor winst te maken; dat in alle militaire apotheken desgelijks geschiedt; dat het toezicht op de garnizoensapotheken in plaatsen waar daarvan geen militair apotheker aan het hoofd staat, wordt uitgeoefend door den Officier van Gezondheid; dat dit geschiedt op grond van het reglement van den militairen geneeskundigen dienst van 1883;

Overwegende dat de navolgende getuigen onder eede hebben verklaard:

1º. J. DE C. VAN D., onder-ziekenopzichter in de militaire ziekenkamer te Roermond:

dat hij op 21 November 1910 in de kamer ingericht tot apotheek in de ziekenkamer in de Veldstraat te Roermond aan den korporaal-fourier D. poeders heeft afgegeven als geneesmiddel; dat die poeders door den kapitein der Maréchaussée B. zijn in beslag genomen; dat hij niet bevoegd is als apotheker of hulpapotheker op te treden; dat hij zulks ook niet doet, maar belast is met de werkzaamheden in de militaire apotheek onder toezicht en verantwoording van beklaagde, die zelf de geneesmiddelen gereed maakt;

2º. J. S. D., korporaal-fourier, in garnizoen te Roermond:

dat hij op 21 November 1910 onder behandeling was van beklaagde te Roermond en hoestpoeders heeft aangevraagd; dat hij om die te krijgen zich moest wenden tot den korporaal-onderziekenopzichter DE C. VAN D.; dat hij die poeders van dezen heeft ontvangen op 21 November 1910 te Roermond in de kamer ingericht tot apotheek gelegen in de ziekenkamer in de Veldstraat;

Overwegende dat in het ambtseedig proces-verbaal van den kapiteindistrictscommandant der Koninklijke Maréchaussée te Roermond F. J. C. B., dd. 21 November 1910, nº. 1, is gerelateerd:

dat hij heeft gezien dat op 21 November 1910, des namiddags, in een tot apotheek ingerichte kamer van het gebouw nº. 5 aan de Veldstraat te Roermond en in gebruik bij militairen, door den korporaal DE C. VAN D. een pakje met poeders werd afgeleverd aan den korporaal D., die het in ontvangst nam en het daarna aan hem, verbalisant, overhandigde; dat hij daarna het pakje heeft in beslag genomen; dat hem uit eigen waarnemingen bekend is, dat te Roermond meerdere apothekers, die hun bedrijf uitoefenen, zijn gevestigd;

Overwegende dat in het behoorlijk gewaarmerkt afschrift van de missive van den Generaal-Majoor, Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht, dd. 12 October 1907, nº. 1353, gericht aan den heer Chef van den Militairen Geneeskundigen Dienst te Roermond, o. a. staat vermeld:

„In verband met de opzegging der overeenkomst voor de levering van

„geneesmiddelen aan het garnizoen ten Uwent, heb ik de eer Uwedel-„gestrenge te verzoeken U van af 1 November a.s. te willen belasten met „het gereedmaken der recepten, gelijk dit in nog andere kleine garnizoenen „door den Officier van Gezondheid geschiedt";

Overwegende dat door Dr. W. G. A. J., apotheker-scheikundige te 's Hertogenbosch, als deskundige gehoord, onder eede is verklaard:

dat door hem op 7 December 1910 van Officieren-Commissarissen uit den Krijgsraad is ontvangen een verzegeld dichtgevouwen papier met opschrift: „korporaal-fourier D. 4 maal daags 1 poeder. 21—11—10 P."; dat dit papier bevatte twaalf in papieren gevouwen poeders; dat hij de samenstelling dier poeders heeft onderzocht; dat hij door dat onderzoek tot de overtuiging is gekomen dat die door hem onderzochte poeders zoogenaamde Doveri-poeders waren; dat een Doveri-poeder een geneesmiddel is als bedoeld in art. 9 alinea 1 van de wet regelende de uitoefening der Geneeskunst; dat pulveres Doveri alleen in hoeveelheden van meer dan 100 gram mogen worden afgeleverd door anderen dan apothekers;

Overwegende dat het feit den beklaagde ten laste gelegd, wettig en overtuigend is bewezen door de bekentenis van den beklaagde, bevestigd door de beëedigde verklaringen van de getuigen J. DE C. VAN D. en J. I. D. en het ambtseedig proces-verbaal van den kapitein der Koninklijke Maréchaussée F. G. E. B.;

Overwegende dat de beklaagde, blijkens het behoorlijk gewaarmerkt afschrift der missive van den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht dd. 12 October 1907, n°. 1353, heeft gehandeld ter uitvoering van een ambtelijk bevel, gegeven door het daartoe bevoegd gezag;

Overwegende dat de beklaagde derhalve niet strafbaar is en mitsdien behoort te worden vrijgesproken;

Overwegende dat uit de beëedigde verklaring van den voor den Krijgsraad gehoorden deskundige Dr. W. G. A. I., wiens oordeel de Krijgsraad overneemt en tot het zijne maakt, is gebleken dat de poeders, welke de beklaagde aan den korporaal J. I. D. heeft doen afleveren, een geneesmiddel zijn als bedoeld in art. 9 alinea 1 van de wet regelende de uitoefening der Geneeskunst;

Gezien art. 43 van het Wetboek van Strafrecht en art. 181 van het Wetboek op de Rechtspleging bij de Landmacht.

Recht doende in naam der Koningin!

Spreekt den beklaagde vrij van het hem ten laste gelegde;

De kosten ten laste van den Staat.

Het Hoog Militair Gerechtshof voerde als grond voor de approbatie van dit vonnis de navolgende overwegingen aan:

Gezien het vonnis den 13den Maart 1911 door den Krijgsraad in het Tweede Militaire Arrondissement, ter hoofdplaats 's Hertogenbosch, gewezen tegen A., oud 54 jaar, geboren te Beek, Officier van Gezondheid 1ste klasse, in garnizoen te Roermond, bij welk vonnis wettig en overtuigend bewezen is verklaard het feit aan beklaagde te last gelegd:

dat hij den 21sten November 1910 te Roermond, waar hij de geneeskunst uitoefende en was gevestigd als Officier van Gezondheid, heeft doen afleveren als geneesmiddel door J. DE C. VAN D. aan den korporaal J. I. D., die onder zijne behandeling was en te diens behoeve, eenige in poederpapier afgedeelde poeders te zamen verpakt in een dichtgevouwen papier, dat tot opschrift droeg: „den naam van korporaal-fourier D.....", de wijze

„van gebruik: „viermaal daags 1 poeder", den datum der aflevering: „„21—11—10" en de letter P., zulks terwijl te Roermond meer dan een apotheker is gevestigd; maar is aangenomen dat beklaagde bij het doen van het hem te last gelegde heeft gehandeld ter uitvoering van een ambtelijk bevel gegeven door het daartoe bevoegd gezag, en hij derhalve als niet-strafbaar is vrijgesproken;

Overwegende dat zulks door den Krijgsraad terecht is aangenomen, daar de opdracht den beklaagde door den Generaal-Majoor Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst bij de Landmacht, den 12den October 1907 nº. 1353 verstrekt om zich te belasten met het gereedmaken der recepten, uit haren aard omvat de opdracht om die gereedgemaakte recepten af te leveren aan de garnizoens-patienten onder behandeling van den beklaagde;

Overwegende dat de Krijgsraad, ofschoon zulks in het vonnis niet nader is uiteengezet, door die beslissing aanneemt dat de Inspecteur voornoemd niet alleen als de militaire meerdere van den beklaagde maar ook in het algemeen bevoegd was, die opdracht of dat bevel te geven, en dat zulks door den Krijgsraad terecht is aangenomen;

dat toch de wetgeving op de uitoefening der geneeskunst en der artsenijbereidkunst, gelijk die is vervat in de wetten van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* nº. 59, 60 en 61) en in de latere wet van 25 December 1878 (*Staatsblad* nº. 222), zich met de regeling van den militairen geneeskundigen dienst — die destijds was geregeld bij het Reglement van 9 Februari 1821, vastgesteld door den Commissaris-Generaal van Oorlog, krachtens opdracht op hem verstrekt bij Koninklijk Besluit van 9 December 1819 nº. 65 — niet verder heeft ingelaten dan door te bepalen aan welke eischen de aan te stellen officieren van gezondheid en militaire apothekers behooren te voldoen, terwijl uit de bepaling van artikel 7 der Wet van 2 Augustus 1880 (*Staatsblad* nº. 145) tot regeling van de betrekkingen en rangen, de opleiding en bevordering van het personeel der geneeskundige dienst bij de Landmacht, en uit de gedachtenwisseling aan de vaststelling van dat artikel voorafgegaan, blijkt dat de wetgever de algemeene regeling van de uitoefening der geneeskunst en der artsenijbereidkunst op den geneeskundigen dienst bij de militairen niet van toepassing heeft geacht noch heeft gewenscht die van toepassing te doen zijn;

dat immers bij artikel 7 dier Wet van 1880 in den militairen geneeskundigen dienst zijn ingevoerd apothekersbedienden en daarbij is bepaald dat deze moeten hebben voldaan aan het examen bedoeld bij artikel 17 der Wet van 25 December 1878 (*Staatsblad* nº. 222) en dat zij bevoegd zijn om, onder toezicht van een officier van gezondheid of van een militairen apotheker, in militaire apotheken recepten gereed te maken;

dat — indien de algemeene regeling van de uitoefening der geneeskunst en der artsenijbereidkunst op de militaire geneeskundige inrichtingen en apotheken toepasselijk ware, deze bepaling in de Wet van 1880 niet behoefde te worden opgenomen, omdat, krachtens artikel 17 der Wet van 25 December 1878 (*Staatsblad* nº. 222) in verband met artikel 22 der Wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* nº. 61), zij die aan het bedoelde examen voldaan hebben in eene apotheek mochten werkzaam zijn onder toezicht van een apotheker of van een geneeskundige bevoegd tot het leveren van geneesmiddelen;

dat, krachtens artikel 9 der Wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* nº. 60), de bevoegdheid tot het afleveren van geneesmiddelen alleen is toegekend aan den geneeskundige die zich vestigt in eene plaats waar geen apotheker gevestigd is of — met toestemming van Gedeputeerde Staten — in eene

plaats waar slechts ééne apotheek gevestigd is, maar dat voor de militaire geneeskundige inrichting of apotheek het toezicht van een officier van gezondheid voldoende wordt verklaard om den apothekers-bediende bevoegd te maken tot het gereedmaken van recepten, zonder dat geëischt wordt dat die officieren van gezondheid de bevoegdheid hebben tot het leveren van geneesmiddelen onder de omstandigheden als bij artikel 22 der Wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* nº. 60) gevorderd werd;

dat op eene in het voorloopig verslag (Handelingen der Staten-Generaal 1879—80 Bijlage nº. 112—5 blz. 17) gestelde vraag, of de Officier van Gezondheid kan worden gelijk gesteld met den geneeskundige tot het leveren van geneesmiddelen bevoegd, waarvan artikel 22 voormeld gewaagt en, zoo neen, of dan niet in de Wet zelve moest uitkomen dat van de Wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* nº. 61) werd afgeweken, door de Regeering (Memorie van Beantwoording ibidem 112. 6 bladzijde 28 en artikel 7) ontkennend geantwoord werd, omdat de wet hier eventueel de gevorderde bevoegdheid schenkt, en dat het in den aard der zaak ligt dat zulks geschiedt met afwijking in zooverre van de Wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* nº. 61). „Ware er geene afwijking van eene bestaande wet, het omschrijven „der bevoegdheid zou hier geheel kunnen worden gemist".

Overwegende dat daarop het artikel 7 zonder verdere opmerking in de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 8 Juli 1880 is vastgesteld, zoodat uit de bepaling van dat artikel volgt dat voor den Officier van Gezondheid, aan wien de leiding eener militaire apotheek is opgedragen, de bevoegdheid tot het gereedmaken en het afleveren van geneesmiddelen toekomt zonder dat het noodig is dat aan de voorwaarde gesteld in artikel 9 der Wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* nº. 61) voldaan is;

Overwegende dat derhalve, geheel in overeenstemming van de aangehaalde bepaling der Wet van 1880, bij art. 50 van het Reglement voor den Geneeskundigen Dienst bij de Landmacht, vastgesteld door den Minister van Oorlog bij beschikking van 16 November 1881, is bepaald dat bij ziekeninrichtingen, waaraan geen militaire apotheker verbonden is, een officier van gezondheid, bij de inrichting dienstdoende, met de waarneming van den pharmaceutischen dienst belast wordt.

Is besloten

het vonnis te approbeeren, mits de op de 2de bladzijde van het vonnis in den 12den regel van boven voorkomende foutieve dagteekening van 13 October worde veranderd in die van 12 October.

En zal het vonnis alzoo, met de daarbij behoorende stukken, bij extract dezer, onder geleidende missive, ter fine van executie, aan voormelden Krijgsraad worden teruggezonden.

Zeekrijgsraad
aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam.

Vonnis van 1 Juni 1910.

President: W. Cornelis, Kap.-Luit. ter Zee.

Leden: A. L. Koops, Kapitein-Kwartiermeester der Mariniers; R. F. van Brakel Schimmel, Luitenant ter Zee der 1ste klasse; C. Mathol, Officier van Administratie der 1ste klasse en de Luitenants ter Zee der 2de klasse M. H. van Dulm, J. L. Andreae en J. F. A. J. Bruinsma.

Fiskaal: E. G. de Wijs, Off. v. Adm. der 1e klasse (m. u. r. k.).

Secretaris: N. F. Dijkema, Off. van Adm. der 2e klasse.

Raadsman: P. A. Kempen, Off. van Adm. der 2e klasse.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 4 Juli 1910.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard en Mr. H. J. M. Tijssens.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. L. J. C. Kastelijn.

Diefstal. Verduistering.

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms Wachtschip te Amsterdam veroordeelt beklaagde wegens: 1°. diefstal en 2°. verduistering twee maal gepleegd, tot een maand gevangenisstraf.

De verdediger concludeerde tot vrijspraak op grond dat noch het wettig, noch het overtuigend bewijs is geleverd en wijst er op dat, mocht de Krijgsraad den beklaagde toch veroordeelen, deze misdrijven ook met geldboete kunnen worden gestraft.

Het H. M. G. veroordeelt beklaagde met vrijspraak van het hem ten 3e te last gelegde feit, dat geen verduistering oplevert, wegens: 1°. diefstal en 2°. verduistering, tot eene geldboete van f 25.—.

IN NAAM DER KONINGIN!

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN Hr. Ms. WACHTSCHIP TE AMSTERDAM,

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den fungeerenden fiskaal, eischer ambtshalve op en jegens A., oud naar zijne opgave 35 jaren, geboren te Stratum, marinier 1ste klasse, gedetineerd aan boord van gemelden bodem.

Gezien den eisch en de conclusie van den eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processale stukken door dezen onder behoorlijken inventaris overgelegd;

Overwegende dat beklaagde voor den Zeekrijgsraad terechtstaat ter zake:

1°. „dat hij, dienende aan boord van Hr. Ms. Instructieschip „Vulkaan" te Amsterdam, op 6 Mei 1910 in eene woning aan de van Ostadestraat n°. 297 te Amsterdam heeft weggenomen een rijksdaalder, toebehoorende aan F. L., met het oogmerk zich dat geld wederrechtelijk toe te eigenen";

2°. „dat hij omstreeks 6 Mei 1910, te Amsterdam of elders in Nederland, opzettelijk een gulden, toebehoorende aan F. L. en dien hij, in opdracht van diens vrouw, onder zich had om daarmede voor genoemden L. eene belastingschuld te betalen, wederrechtelijk ten eigen bate heeft verteerd" en

3°. „dat hij, ten tijde en plaatse als sub 1°. vermeld, opzettelijk over een regenjas en een koffer, inhoudende verschillende kleedingstukken, al hetwelk toebehoorde aan den marinier 2de klasse L. P. en door dezen aan hem, beklaagde, in bewaring was gegeven, wederrechtelijk ten eigen bate heeft beschikt en daarmede op reis is gegaan";

Overwegende dat de beklaagde bekent zich aan de hem ten laste gelegde feiten te hebben schuldig gemaakt en daarbij opgeeft:

dat hij sinds een paar maanden bij de familie L. aan de van Ostadestraat te Amsterdam een kamertje in huur heeft, in verband waarmee hij steeds een sleutel van L.'s woning bij zich had;

dat L. en diens vrouw hem 's avonds van 5 Mei en 's morgens van 6 Mei j.l. hebben gevraagd om een belastingschuld, groot 93 centen, te betalen, waarvoor een waarschuwingsbiljet op tafel lag en L. of diens vrouw hem op dien morgen zeide, dat hij daartoe wel een gulden kon afnemen van geld, dat lag in een kast van L.'s woonvertrek; dat hij, nadat L. en zijne vrouw hunne woning hadden verlaten omstreeks 8 uur, uit een kopje uit die kast toen van drie guldens er één heeft afgenomen met het doel om daarmede voor L. belasting te gaan betalen;

dat hij daartoe echter niet dadelijk gelegenheid had, omdat hij had afgesproken dien morgen om half negen bij een huurkoetsier in de buurt te gaan werken en er ook verder niet van is gekomen doordat hij aan het drinken is geraakt, terwijl hij bovendien het waarschuwingsbiljet, dat hij bij zich had gestoken, denkende daarop de belasting te kunnen betalen, was kwijt geraakt, waardoor hij ook niet meer wist aan welk adres hij die moest betalen;

dat hij zoodoende dien gulden bij zich heeft gehouden en met ander geld heeft verteerd;

dat die gulden toebehoorde aan L. en deze hem geene vergunning had gegeven dien ten eigen bate te gebruiken;

dat de beklaagde al verder dien dag onder den invloed van sterken drank is geraakt, hoewel hij 's middags nog aan boord is geweest om traktement te halen, maar hij ook daarna nog wat heeft gedronken;

dat hij vervolgens omstreeks vijf uur, terwijl L. en zijne vrouw nog uit waren, op zijne kamer is gekomen en toen, wetende dat L. dikwijls geld opborg in eene muurkast in zijn woonvertrek, van eene plank in die kast een rijksdaalder moet hebben weggenomen, maar hij zich dat tengevolge van het gebruik van sterken drank toch niet goed meer kan herinneren;

dat die rijksdaalder toebehoorde aan L., deze hem geene vergunning had gegeven dien weg te nemen en hij dien rijksdaalder voor zich zelven o.a. als reisgeld heeft verbruikt;

dat hij eindelijk sinds het laatst van April j.l. op zijn kamer in bewaring

had gekregen van den marinier P. een regenjas en een gesloten koffer, waarin hij wist dat eenige kleedingstukken geborgen waren, al hetwelk toebehoorde aan genoemden P.;

dat hij eveneens in dien namiddag van 6 Mei j.l. dien koffer en regenjas moet hebben weg- en mede op reis genomen, maar hij zich ook te dien aanzien niet meer kan herinneren, hoe het geschied is;

dat hij dien avond omstreeks half een werd gepord en toen te Eindhoven aangekomen, merkte, dat hij dien jas van P. bij zich had, terwijl het koffertje als passagiersgoed was meegekomen;

dat hij die goederen niet heeft teruggezonden, omdat hij geen geld daarvoor had en hij het niet ongefrankeerd durfde te doen;

dat hij vervolgens van Vrijdagnacht tot Maandagmorgen vroeg, 9 Mei, te Eindhoven is gebleven, op dien morgen het koffertje heeft opengebroken om er zijn uniform in te bergen, er toen tevens een boordje heeft uitgehaald en dat zelf heeft aangedaan, waarna hij weder op reis is gegaan naar Amsterdam, ten einde zoo gauw mogelijk te herstellen, wat hij misdaan had, hebbende hij onderwijl van zijn zuster reisgeld gekregen; dat hij onderweg te Utrecht is uitgestapt en daar tot 's avonds ongeveer acht uur is gebleven, waarna hij tegen tien uur te Amsterdam aangekomen, zich heeft begeven naar den marinier VAN O. aan het Kattenburgerplein om aan dezen schepeling het goed van P. te geven ter terugbezorging aan den eigenaar op de „Vulkaan";

dat hij — omdat VAN O. niet thuis was — den koffer, waarin hij toen ook de regenjas had geborgen, in bewaring heeft gegeven aan een water- en vuurvrouw in de buurt, maar kort daarop VAN O. ontmoetende, met dezen heeft afgesproken, dat hij den volgenden morgen vroeg den koffer te diens huize zou bezorgen en hij dat toen ook werkelijk gedaan heeft;

dat P. hem geene vergunning had gegeven over diens goederen te beschikken, gelijk hij, beklaagde, gedaan heeft;

Overwegende, dat deze bekentenis bevestigd wordt door de verklaringen van de navolgende getuigen, gehoord onder eede, met uitzondering alleen van de sub 3°. genoemde, welke op de voor Doopsgezinden gebruikelijke wijze hare getuigenis met plechtige woorden heeft bevestigd, als:

1°. C. L., huisvrouw van F. L., die opgeeft:

dat beklaagde de laatste maanden te haren huize van Ostadestraat te Amsterdam een kamertje in huur heeft; dat zij in den morgen van 6 Mei j.l. aan bekl. heeft gevraagd om voor haar eene belastingschuld te betalen, groot 93 cent, ter voldoening waarvan zij kort te voren een waarschuwingsbriefje had ontvangen en waarvoor zij tot beklaagde zeide, dat hij daarvoor wel een gulden kon nemen uit een kopje, staande in eene kast in haar woonvertrek en waarin drie guldens lagen, terwijl er toen in diezelfde kast op een andere plank nog een rijksdaalder en twee kwartjes lagen, al welk geld toebehoorde aan haren man;

dat zij, nadat beklaagde het waarschuwingsbriefje bij zich had gestoken, hare woning heeft verlaten, eerst 's avonds om half negen weder is thuisgekomen en toen zag, dat uit de bewuste kast verdwenen waren de rijksdaalder, alsmede één gulden van de drie uit het kopje;

dat bekl. de belasting niet betaald heeft, want dat zij den volgenden dag weder eene waarschuwing heeft gekregen;

2°. F. L., die verklaart:

dat hij woonachtig is aan de van Ostadestraat te Amsterdam en beklaagde aldaar een kamertje van hem in huur heeft; dat hij, na den geheelen dag afwezig te zijn geweest op Vrijdag 6 Mei j.l. 's avonds omstreeks half acht

thuis komende, bemerkte, dat uit dat kamertje verdwenen waren een koffertje, waarin kleedingstukken en een regenjas, welke goederen bekl. een dag of acht te voren in bewaring had gekregen van den marinier P.;

dat getuige, verder rondkijkende, uit een kast in zijn woonvertrek van een der planken een rijksdaalder en uit een kopje bovendien een gulden miste, welk geld hem toebehoorde en dat hij 's morgens bij het verlaten zijner woning daar nog aanwezig had gezien;

dat hij aan bekl. geene vergunning had gegeven dien rijksdaalder uit die kast weg te nemen en getuige dikwijls geld in een ongesloten kast in zijn woonvertrek liet liggen, hetgeen ook den bekl. bekend was;

3°. A. A. W., huisvrouw van J. P., die verklaart:

dat bekl. in den namiddag van 6 Mei j.l. omstreeks vier uur aan haar woning, van Ostadestraat alhier, haar vroeg of zij ook een koffertje voor hem kon openen;

dat zij aan beklaagde toen een bos sleutels heeft gegeven, waarmede hij naar zijn kamertje ten huize van de familie L. is gegaan, maar even later, getuige roepende, zeide, dat er geen paste;

dat zij toen zag, dat beklaagde met haar sleutels bij een koffertje stond, terwijl daarnaast een schaar met afgebroken punt op den grond lag;

dat beklaagde daarop nog aan andere buren om sleutels heeft gevraagd, doch hij het koffertje niet kon open krijgen;

dat beklaagde een minuut of vijf later weer aan getuige's kamer kwam en zij toen op zijn verzoek een pakje uniformgoed voor hem heeft ingepakt, waarvoor hij aan de overkant der straat een rolletje touw is gaan halen;

dat zij den beklaagde korten tijd daarna, erg „stommelend" de trap heeft hooren afgaan en zij ook reeds had bemerkt aan het rieken naar sterken drank en aan zijn vreemde manier van spreken en doen, dat bekl. onder den invloed van alcohol was, maar hij zich toch nog wist te herinneren, dat getuige hem vroeger wel eens verteld had, dat hij nog familie in Noord-Brabant had;

4°. A. K., werkzaam in eene karrenverhuurderij van Ostadestraat te Amsterdam, die verklaart:

dat beklaagde in den namiddag van 6 Mei j.l. te kwart over zes bij hem in de karrenverhuurderij kwam en vroeg of getuige een handkoffer en een pakje goed, dat hij, bekl., bij zich had, naar het Centraalstation wilde brengen;

dat hij daarop met beklaagde, die zelf een regenjas bij zich droeg, naar het Frederiksplein en vandaar per tram naar het Centraalstation is gegaan; dat beklaagde aldaar zelf een kaartje derde klasse naar Eindhoven heeft genomen, terwijl getuige den handkoffer en het pakje als passagiersgoed heeft afgegeven, waarvoor bekl. zelf de vrachtprijs heeft betaald;

dat getuige, omdat de trein eerst om acht uur zou vertrekken, op beklaagdes verzoek nog bij hem is gebleven, zijn kaartje en bagagereçu tijdelijk heeft bewaard en zij samen nog een poos de stad zijn ingegaan, bij welke gelegenheid beklaagde o.a. sigaren heeft gekocht; dat zij omstreeks half acht weder naar het station zijn teruggegaan, beklaagde toen in een wagon derde klasse is gaan zitten en getuige is weggegaan;

dat beklaagde dien avond „goed beschonken" was en aan getuige voor loon twee kwartjes heeft betaald van een gulden, dien beklaagde in den tram had gewisseld;

5°. M. P. VAN O., marinier 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „Vulkaan", die opgeeft:

dat hij Maandagavond 9 Mei of Dinsdagavond 10 Mei j.l. omstreeks elf

uur uit de stad komende, op het Kattenburgerplein alhier den beklaagde zag loopen, die verdacht werd er van door te zijn met een koffer met goed van marinier P. en wat geld van zekeren L.;

dat getuige den beklaagde, die ook al naar hem toe kwam, riep en hem vroeg, wat hij toch gedaan had met dat goed van P.;

dat beklaagde daarop antwoordde, dat hij den koffer met goed had neergezet bij een water-en-vuurvrouw, nadat hij even te voren aan getuiges woning was geweest;

dat die vrouw echter toen niet meer op was en beklaagde verder vroeg of getuige dien koffer met goed aan P. op de „Vulkaan" wilde geven, zeggende dat hij zelf dat niet dorst te doen, uit vrees, dat hij dan aan boord zou worden gehouden;

dat getuige en beklaagde daarop afspraken dat bekl. den volgenden morgen vroeg aan getuiges huis den koffer zou brengen;

dat beklaagde toen ook werkelijk dien morgen den koffer bij de water-en-vuurvrouw heeft weggehaald en aan hem, getuige, overhandigd, hij daarop dien koffer heeft medegenomen naar de „Vulkaan" en afgedragen aan den marinier P.;

dat beklaagde eindelijk ook nog aan getuige heeft verteld, dat hij ook geld had medegenomen van L., ongeveer een gulden of drie en verder dat hij uit Eindhoven was teruggekeerd, omdat zijn broer hem had gewaarschuwd, dat de politie aldaar naar hem zocht;

6°. L. P., marinier 2de klasse aan boord van Hr. Ms. „Vulkaan", die verklaart:

dat omstreeks 1 Mei j.l. door hem aan beklaagde ten huize van de familie L. aan de van Ostadestraat te Amsterdam is in bewaring gegeven een koffer met verschillende kleedingstukken, waaronder ook een regenjas, welke laatste echter later buiten den koffer is opgehangen;

dat hij een paar dagen na 1 Mei den inhoud van den koffer eens heeft nagezien, dien vervolgens weer op slot heeft gedaan en het sleuteltje bij zich gestoken;

dat regenjas en koffer met inhoud aan getuige toebehoorden, hij die goederen onder de hoede van den beklaagde had gesteld om ze voor hem te bewaren en getuige aan beklaagde geene vergunning had gegeven om daarover te beschikken;

dat beklaagde Vrijdagmiddag 6 Mei j.l. omstreeks half vier aan boord zijnde om traktement te halen, nog tot getuige heeft gezegd dat zijn koffer en jas behoorlijk opgeborgen waren en getuige toen tevens merkte dat bekl. onder den invloed van drank was;

dat hij van getuige L. op Zaterdagmorgen 7 Mei hoorende, dat zijn koffer en regenjas verdwenen waren, daarvan aangifte heeft gedaan bij de politie;

dat verder Dinsdagmorgen 10 Mei j.l. nog vóór baksgewijs de marinier 2de klasse VAN O. op de „Vulkaan" aan getuige zijn koffer met goed heeft teruggegeven;

dat getuige, voor zoover hij kan nagaan, al zijn goed daarin aanwezig vond, het slot van den koffer evenwel geforceerd was; dat beklaagde zelf later op dien Dinsdag heeft aangeboden de schade te vergoeden en tevens verzocht om te bewerkstelligen, dat aan de zaak geen gevolg zou worden gegeven;

Overwegende, dat uit de bekentenis van den beklaagde, bevestigd door de aanwijzingen, voortvloeiende uit de verklaringen van de hiervoren sub 1 tot 6 genoemde getuigen, wettig en overtuigend zijn bewezen alle drie

de aan den beklaagde ten laste gelegde feiten, alsmede zijne schuld daaraan;

dat beklaagde wel opgeeft zich van het op 6 Mei j.l. gebeurde weinig of niets meer te herinneren, maar, zelfs aangenomen dat dit waar is, daardoor zijne schuld in geenen deele wordt weggenomen, waar de niet-herinnering van eene begane handeling allerminst in zich sluit dat men dan ook op het oogenblik dier handeling geheel onbewust te werk ging, terwijl bovendien in het onderhavige geval meerdere omstandigheden er op wijzen dat de beklaagde, hoewel zeker in meerdere of mindere mate beschonken, dien bewusten 6 Mei nog wel wist, wat hij deed en wilde;

Overwegende, dat de aldus als bewezen aangenomen feiten opleveren de misdrijven van „diefstal" (het sub 1 ten laste gelegde) en „verduistering" twee malen gepleegd (het sub 2 en 3 ten laste gelegde).

Overwegende nl. ten aanzien van het in de derde plaats als bewezen aangenomen feit, waar de qualificatie van het sub 1 en 2 ten laste gelegde niet twijfelachtig is:

dat het vervoeren van het goed van P. van de kamer van beklaagde, waar hij het enkel ter bewaring onder zijne hoede had, het medenemen op zijn reis naar Eindhoven, het zoodoende ruim drie dagen onder zijn bezit houden, het openbreken van den koffer, het aantrekken van een boord uit dien koffer ongetwijfeld daden zijn, waardoor beklaagde als heer en meester over dat goed beschikte, geheel in strijd met de bedoeling waarmede hij het onder zich had gekregen; daden, die bevoegdelijk alleen door den eigenaar mochten verricht worden;

dat alzoo het element „zich toeëigenen", gevorderd in art. 321 van het Wetboek van Strafrecht aanwezig geacht moet worden en dus de qualificatie van „verduistering" ten aanzien van het sub 3°. ten laste gelegde feit geene bezwaren oplevert;

Overwegende ten slotte, betreffende de op te leggen straf:

dat beklaagdes gedrag, vooral in den laatsten tijd, zeer goed was en ook de verdere beoordeelingen gunstig luiden;

dat hij als reden voor zijn misdrijf uitsluitend opgeeft misbruik van sterken drank, waardoor „het hem in zijn hoofd was geslagen";

dat ook blijkens meerdere getuigenverklaringen, de beklaagde op dien bewusten 6den Mei werkelijk beschonken was en wel vaststaat, dat in dien toestand de wilskracht en het denkvermogen eenigermate verzwakt zijn;

dat verder het door den beklaagde aan P. berokkende nadeel van zeer geringe beteekenis is, terwijl het door hem aan L. wederrechtelijk ontrokken bedrag, waarschijnlijk zal worden gerestitueerd;

dat al deze omstandigheden redenen zijn om op dezen beklaagde de strafwet op milde wijze toe te passen;

dat er in elk geval geen gronden zijn om hem uit den zeedienst te ontslaan, daar de gepleegde feiten hem nog niet „ongeschikt" zouden maken — zooals de wet eischt — om in den militairen stand te blijven, terwijl hij bovendien, als zijnde geneeskundig afgekeurd, toch weldra met ontslag en vermoedelijk met pensioen den dienst zal verlaten, zoodat eene ontzegging bij rechterlijk vonnis alleen dit te harde gevolg zou hebben, dat zijne pensioenaanspraken verloren gingen en het hem moeilijker zou vallen later in de burgermaatschappij eene broodwinning te vinden;

Gezien de Memorie van Verdediging, namens beklaagde aan den Zeekrijgsraad overgegeven;

Gezien de artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk

te Water, artt. 310, 321, 27 en 57 van het Wetboek van Strafrecht en art. 167 van de Rechtspleging bij de Zeemacht;

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam,

Recht doende in naam en vanwege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau enz. enz. enz.,

Verklaart den gedetineerde schuldig aan: 1°. diefstal en 2°, verduistering twee malen gepleegd;

Veroordeelt hem tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één maand;

Bepaalt dat de tijd, door den beklaagde vóór de tenuitvoerlegging van het vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, van af den datum van rechtsingang, zijnde 14 Mei 1910, in mindering zal worden gebracht van zijnen straftijd;

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Ontzegt allen verderen eisch ten deze gedaan of genomen.

MEMORIE VAN VERDEDIGING.

Edelachtbare Heeren!

Bij beschikking van den Schout bij Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam dd. 19 Mei 1910 n°. 648, benoemd tot raadsman in de zaak van den marinier 1ste klasse A., heb ik de eer, na kennis te hebben genomen van de processale stukken in deze zaak, het navolgende onder de aandacht van Uwen Raad te brengen.

De Eischer ambtshalve is blijkens zijnen eisch en conclusie van oordeel, dat door de bekentenis van den beklaagde, bevestigd door de aanwijzingen voortvloeiende uit de beëedigde verklaringen van de getuigen C. L., huisvrouw van F. L., F. L., A. A. W., huisvrouw van J. P., A. K., M. P. VAN O. en L. P., wettig en overtuigend zijn bewezen de drie aan beklaagde ten laste gelegde feiten, alsmede zijne schuld daaraan.

Ik kan mij met deze meening niet vereenigen. Beklaagdes bekentenis is in deze de hoofdzaak voor het bewijs en nu moge het waar zijn, dat beklaagde op vraag 14 van zijn tweede verhoor, of hij niet moet bekennen, zich aan de hem ten laste gelegde feiten te hebben schuldig gemaakt, geantwoord heeft, ja, zoo meen ik er toch op te moeten wijzen, dat waar beklaagde in zijn eerste verhoor opgeeft, hoe de hem ten laste gelegde feiten zich hebben toegedragen, hij zegt: „ik *moet* toen dien middag uit die kast van een plank een rijksdaalder weggenomen hebben" en „*moet* ik dien koffer met goed en die regenjas meegenomen hebben", waardoor hij eigenlijk meer te kennen geeft, ik zal het wel gedaan hebben, dan dat hij weet zulks gedaan te hebben. Speciaal wat betreft het wegnemen van den rijksdaalder komt mij dit van belang voor, waar de bekentenis, wat dit punt betreft, alleen gesteund wordt door de aanwijzingen voortvloeiende uit de verklaringen van de getuigen C. L. en F. L., dat de rijksdaalder uit de kast was verdwenen, terwijl toch de mogelijkheid niet uitgesloten is, dat deze rijksdaalder op een andere manier verdwenen is. In dit verband meen ik er op te moeten wijzen, dat beklaagde den sleutel van de kamer aan getuige W. heeft gegeven en niet is gebleken dat deze den sleutel zoo goed heeft opgeborgen, dat niet iemand anders zich met dien sleutel toegang tot de kamer heeft kunnen verschaffen. De aanwijzing voort-

vloeiende uit de verklaring van den getuige M. P. v. O. is ook zwak, nu die verklaring door beklaagde niet juist wordt genoemd.

Aangaande de den beklaagde ten laste gelegde verduistering van den gulden, welken hij met toestemming der getuige C. L. uit de kast had weggenomen met de bedoeling om daarmede belasting te betalen, wenscht o.g. het navolgende onder Uwe aandacht te brengen.

Voor het misdrijf van verduistering is een vereischte dat het opzet gericht zij op de wederrechtelijke toeëigening en ik meen te mogen betwijfelen of dit opzet wel is bewezen. Dat beklaagde dit opzet gehad heeft, toen hij den gulden uit de kast nam is uit niets gebleken, zoodat die wederrechtelijke toeëigening eerst later moet hebben plaats gehad, toen beklaagde dien gulden ten eigen bate heeft uitgegeven; wanneer dit echter zou hebben plaats gehad is niet met zekerheid na te gaan en zoo is de mogelijkheid volstrekt niet uitgesloten, dat hier een onopzettelijke toeëigening heeft plaats gehad. Beklaagde is met dien gulden uitgegaan, is dronken geworden, heeft nog traktement gehaald, de gulden is toen waarschijnlijk onder dat andere geld geraakt en door beklaagde, zonder dat hij zulks bemerkte, uitgegeven.

In de derde plaats wordt den beklaagde ten laste gelegd, dat hij over een regenjas en een koffer, inhoudende verschillende kleedingstukken, alles toebehoorende aan den getuige L. P., wederrechtelijk ten eigen bate heeft beschikt en daarmede op reis is gegaan. Dat beklaagde wederrechtelijk ten eigen bate over die goederen heeft beschikt, schijnt mij minder juist toe en de vraag of de feiten, welke als bewezen kunnen worden aangenomen voldoende zijn om daaruit te besluiten dat beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan verduistering, dient dan ook nader te worden onderzocht. Voor het misdrijf van verduistering wordt vereischt dat beklaagde zich de goederen wederrechtelijk heeft toegeëigend. Dat onder toeëigenen in art. 321 W. v. Str. zoude worden verstaan een der wettige wijzen van eigendomsverkrijging zoude o.g. niet gaarne beweren; het woord heeft in dat artikel de gewone beteekenis, die het in het spraakgebruik heeft, dus van bemachtigen, zich meester maken van of gelijk de H. R. het in de door den Eischer ambtshalve aangehaalde arresten uitdrukt, het eigenmachtig als heer en meester beschikken door den houder over eenig goed in strijd met den aard van het recht krachtens hetwelk hij het onder zich heeft. Het bloot onder zich hebben van het goed is dus niet voldoende voor de toeeigening, daarbij moet komen de wil om zich als eigenaar te gedragen, er moet zijn een daad, een handeling, een mondelinge uiting, waardoor het eenvoudige hebben overgaat in feitelijke heerschappij. Als zoodanig worden door den Eischer ambtshalve enkele handelingen van beklaagde genoemd, die volgens mij echter niet voldoende zijn om te bewijzen, dat beklaagde zich dien regenjas en koffer met goed zoude hebben toegeëigend. Het vervoeren van het goed en het mede op reis nemen er van is toch op zich zelf niet voldoende om het goed in de feitelijke heerschappij van beklaagde te doen overgaan, nu in het geheel niet is gebleken met welk doel beklaagde zulks gedaan heeft. Hij heeft die goederen medegenomen en weder teruggebracht en de mogelijkheid is volstrekt niet uitgesloten, dat beklaagde in zijn benevelden toestand gedacht heeft, dat die goederen tijdens zijne afwezigheid in zijn kamertje niet veilig zouden zijn en hij zelf er toezicht op moest blijven houden; in het hoofd van een dronken mensch komen wel meer vreemde ideeën op. Dat beklaagde die goederen nergens anders mocht bewaren dan alleen op het kamertje is niet gebleken, al zal dat wel door den getuige P. bedoeld zijn; beklaagde had dus b.v.

die goederen ook naar een ander huis kunnen brengen. Eerst wanneer zou gebleken zijn dat het vervoer plaats had met een bepaald doel, bijv. om die goederen te verkoopen of geheel op te dragen of wanneer hij geweigerd zou hebben de goederen terug te geven, dan wel mede te deelen, waar zij waren of wanneer gebleken ware, dat beklaagde zich voor goed of althans voor geruimen tijd had willen verwijderen en daarbij de goederen had medegenomen, zoude er van toeëigenen sprake zijn. Beklaagde is echter slechts een paar dagen weg geweest en heeft bij zijne terugkomst dadelijk maatregelen genomen om de regenjas en den koffer aan den getuige P. te doen terug bezorgen; dat hij zulks niet dadelijk van Eindhoven uit gedaan heeft wordt m. i. voldoende gerechtvaardigd door het feit, dat hij geen geld had en hij die goederen liever niet ongefrankeerd wilde verzenden. Verder wordt door den Eischer ambtshalve nog aangevoerd voor het bewijs dat beklaagde als heer en meester over het goed beschikt heeft, het openbreken van den koffer en hoewel kan worden toegegeven, dat beklaagde daarmede feitelijk een daad verrichtte, waartoe alleen de eigenaar het recht had, zoo kan niet worden toegegeven, dat beklaagde zich daardoor het goed toeëigende; hoogstens maakte hij zich hierdoor schuldig aan het misdrijf van art. 350 W. v. Str. (zaakbeschadiging), welk misdrijf hem echter niet is ten laste gelegd. De reden die beklaagde opgeeft voor het openbreken is m. i. wel aannemelijk n.l. om zijn uniformgoed in den koffer te bergen, te meer waar uit niets is gebleken, dat beklaagde met dat openbreken een ander doel had, tenzij men zou willen aannemen, dat hij zulks gedaan heeft om een boordje uit dien koffer te kunnen aantrekken, welk feit ook door den Eischer ambtshalve wordt aangehaald. Ook deze omstandigheid kan er echter niet toe leiden tot verduistering te besluiten, waar het hier geldt een bloot gebruiken, gelijk dit trouwens aan boord zoo dikwijls voorkomt. Zoo hier al sprake mocht zijn van ten eigen bate beschikken, toeëigening heeft daarbij nog niet plaats (vergelijk Noyon deel III blz. 125, 2de editie).

Mocht de Krijgsraad evenwel van meening zijn dat de den beklaagde ten laste gelegde feiten wettig zijn bewezen, zoomede beklaagdes schuld daaraan, dan blijft toch nog de vraag over of ook het overtuigend bewijs geleverd is. Dit nu meen ik, dat zeer zeker niet het geval is voor zooveel betreft het oogmerk der toeëigening bij het wegnemen van den rijksdaalder en wat betreft de opzettelijke toeëigening van den gulden, de regenjas en den koffer met goed. Dat beklaagde dronken is geweest kan als vaststaande worden aangenomen op grond van zijn eigen verklaring, bevestigd door die der getuigen A. A, W., A. K. en L. P., waarvan de tweede zelfs verklaart, dat beklaagde goed dronken was en welke getuige hem juist gezien heeft ongeveer op het tijdstip, dat beklaagde den rijksdaalder zou hebben weggenomen en zich de regenjas en den koffer met goed zou hebben toegeëigend. Dat het feit van niet-herinnering van het gebeurde nog niet in zich sluit, dat men op het oogenblik der handeling geheel onbewust te werk ging, is geheel juist, evenzeer als in het algemeen dronkenschap geen reden is om de strafbaarheid uit te sluiten. Waar echter in het W. v. Str. de dronkenschap niet met name genoemd wordt onder de gronden van uitsluiting der strafbaarheid en evenmin een uitgewerkte regeling op dit punt in het Wetboek gevonden wordt, zullen de gewone regelen der schuldleer moeten worden toegepast. Bij het misdrijf van verduistering moet nu beklaagdes opzet ook gericht geweest zijn op de wederrechtelijke toeëigening, terwijl bij diefstal op het oogenblik der wegneming het oogmerk tot wederrechtelijke toeëigening aanwezig moet zijn en nu meen ik te mogen betwijfelen

of beklaagdes toestand van dien aard was, dat hij zich eene zoodanige klare voorstelling van zijn handelen kon maken, als voor zijn opzet gericht op de wederrechtelijke toeëigening en voor zijn oogmerk tot wederrechtelijke toeëigening noodzakelijk was. Ware dit wel het geval, dan is het toch onbegrijpelijk, dat beklaagde, die reeds was afgekeurd, en binnen zeer korten tijd den dienst met pensioen zoude verlaten, er ook niet een oogenblik aan gedacht zoude hebben, dat hij, door nog even voor het einde van zijn diensttijd feiten te plegen als waarvan hij nu wordt beschuldigd, zijn gansche pensioen op het spel zette en zich dan niet van het plegen dier feiten zou hebben weerhouden. Het kon hem toch bekend zijn, dat in de meeste gevallen van diefstal en verduistering door de krijgsraden de ontzegging van het recht om bij de gewapende macht te dienen, wordt uitgesproken en dat al spreekt de Krijgsraad die bijkomende straf niet uit, de Minister van Marine den betrokkene toch altijd nog uit den dienst kan ontslaan, in welke beide gevallen de aanspraken op pensioen verloren gaan. Ook beklaagdes strafregister geeft geen aanleiding aan te nemen, dat beklaagde, indien hij behoorlijk bij zijne positieven geweest ware, feiten als waarvoor hij nu terecht staat, zoude hebben gepleegd; wel werd hij meermalen gestraft, maar nimmer wegens oneerlijkheid, in welken vorm ook.

Op grond van het vorenstaande komt o.g. tot de conclusie:

1°. dat het wettig bewijs voor het den beklaagde in de eerste plaats ten laste gelegde feit zwak is;

2°. dat het wettig bewijs voor het den beklaagde in de tweede plaats ten laste gelegde feit niet is geleverd;

3°. dat de den beklaagde sub 3 ten laste gelegde feiten, zoo zij al zijn bewezen (het ten eigen bate beschikken) in ieder geval niet opleveren het misdrijf van verduistering en

ten slotte dat het overtuigend bewijs van beklaagdes schuld niet is geleverd, althans dat, wat dit laatste betreft, groote twijfel gerechtvaardigd is.

Ik meen dan ook te mogen vertrouwen, dat het den Krijgsraad zal behagen den beklaagde van de hem ten laste gelegde feiten vrij te spreken; immers waar twijfel bestaat is veroordeeling uitgesloten en behoort in het voordeel van beklaagde te worden beslist.

Mocht de Krijgsraad zich met het vorenstaande niet kunnen vereenigen en den beklaagde aan één of meer der hem ten laste gelegde feiten schuldig verklaren, dan hoopt o.g. dat de Krijgsraad zich zal kunnen vereenigen met de gronden door den Eischer ambtshalve aangevoerd ten betooge, dat er aanleiding bestaat de strafwet op milde wijze toe te passen en er geen gronden zijn hem uit den Zeedienst te ontslaan.

Ten slotte zij het hem vergund er den Krijgsraad opmerkzaam op te maken, dat zoowel diefstal als verduistering met geldboete gestraft kunnen worden en er in dit geval wellicht aanleiding kan bestaan den beklaagde met geldboete te straffen, in welk geval beklaagdes pensioenaanspraken niet verloren gaan, wanneer hij misschien nog ter zake van de gepleegde feiten uit den dienst zoude worden ontslagen,

Den Zeekrijgsraad overgegeven
te Amsterdam den 31sten Mei 1910.

(*get.*) P. A. KEMPEN,
Off. v. Adm. der 2de klasse.

SENTENTIE.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 14den Juni 1910 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Amsterdam den 1sten Juni 1910 gewezen in de zaak tegen A., oud 35 jaar, geboren te Stratum, marinier 1ste klasse, eerst gedetineerd aan boord van gemelden bodem, doch, ingevolge 's Hofs Rosolutie van den 14den Juni 1910, den 15den Juni d.a.v. bij handtasting uit zijn arrest ontslagen, mitsdien thans gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 310, 321, 27 en 57 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, is schuldig verklaard aan: 1°. diefstal, 2°. verduistering tweemaal gepleegd en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van één maand met bepaling dat de tijd, door den veroordeelde voor de tenuitvoerlegging van dit vonnis voorloopig in verzekerde bewaring doorgebracht, bij de uitvoering der hem opgelegde gevangenisstraf sedert 14 Mei 1910 in mindering zal worden gebracht, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad.

Welke Advocaat-Fiskaal, bij Resolutie van den 21sten Juni 1910, verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis, alleen voor zooveel den gedaagde daarbij niet voor zekeren tijd het recht is ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen en dat de gedaagde alsnog, met aanhaling tevens der artikelen 2 en 12 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193), bedoeld recht zal worden ontzegd voor den tijd van drie jaren, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en die van den processe in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, — alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve, ter eenre, en ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

genoemden A., gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, voor wien, voor antwoord in appel en eisch à minima bij schrifture ter rolle is geconcludeerd dat het den Hove moge behagen den gedaagde in stede van eene gevangenisstraf eene geldboete te willen opleggen, zoo mogelijk eene geringe.

HET HOF,

Gelet op de verklaring, door beide partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terechtgestaan beschuldigd, dat hij:

1°. dienende aan boord van Harer Majesteits Instructieschip „Vulkaan" te Amsterdam, op 6 Mei 1910 in eene woning aan de van Ostadestraat n°. 297 te Amsterdam heeft weggenomen een rijksdaalder, toebehoorende aan F. L., met het oogmerk zich dat geld wederrechtelijk toe te eigenen;

2°. omstreeks 6 Mei 1910 te Amsterdam, of elders in Nederland, opzettelijk een gulden, toebehoorende aan F. L. en dien hij, in opdracht van diens vrouw, onder zich had, om daarmede voor genoemden L. eene belastingschuld te betalen, wederrechtelijk ten eigen bate heeft verteerd en

3°. ten tijde en plaatse als sub 1°. vermeld, opzettelijk over een regenjas en een koffer, inhoudende verschillende kleedingstukken, al hetwelk toebehoorde aan den marinier 2de klasse L. P. en door dezen aan hem, beklaagde, in bewaring was gegeven, wederrechtelijk ten eigen bate heeft beschikt en daarmede op reis is gegaan;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht heeft beslist, dat door de wettige bewijsmiddelen, in het vonnis opgenomen, wettig en overtuigend bewezen is hetgeen gedaagde onder 1°. en 2°. was te last gelegd alsmede zijne schuld daaraan en de qualificatie juist is;

Overwegende dat de Krijgsraad echter ten onrechte als wettig en overtuigend bewezen heeft aangenomen hetgeen gedaagde onder 3°. was te last gelegd, alsmede zijn schuld daaraan en dit heeft gequalificeerd als verduistering;

Overwegende toch, dat uit niets gebleken is, dat gedaagde — gelijk hem was te last gelegd — op 6 Mei 1910 te Amsterdam opzettelijk wederrechtelijk ten eigen bate over een regenjas en een koffer, inhoudende kleedingstukken, heeft beschikt;

dat immers wel bewezen is, hetgeen aan het bovenstaande te last gelegde was toegevoegd, dat gedaagde met die voorwerpen op reis is gegaan, doch dat hierin niet ligt opgesloten een beschikken ten eigen bate, daar van eenig voordeel voor gedaagde gelegen in deze handeling met hem in bewaring gegeven goederen, niets blijkt, terwijl het openbreken van den koffer en het gebruik maken van een daarin bevonden boordje in deze buiten beschouwing moeten blijven, omdat een en ander gebeurde op 9 Mei 1910 te Eindhoven en de telast legging spreekt van 6 Mei 1910 in eene woning aan de van Ostadestraat te Amsterdam en overigens van eenig opzet tot toeëigening of beschikking ten eigen bate op 6 Mei 1910 niet is gebleken;

Overwegende dat derhalve het vonnis in zooverre moet worden te niet gedaan en gedaagde van het onder 3°. te last gelegde moet worden vrijgesproken;

Overwegende verder dat, in verband met de gedeeltelijke vrijspraak, de door den Krijgsraad opgelegde straf van een maand gevangenisstraf te zwaar is en het vonnis daarom in zóóverre moet worden verbeterd, terwijl de bijzondere omstandigheden waaronder de beide feiten, waaraan gedaagde is schuldig bevonden, gepleegd zijn, aanleiding geven om hem niet eene vrijheidsstraf, maar enkel eene geldboete op te leggen;

Gezien de in het vonnis aangehaalde wetsartikelen, behalve artikel 27 van het Wetboek van Strafrecht en gezien bovendien de artikelen 23 van dat Wetboek, 1 en 3 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* n°. 193) en 9 der Wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64);

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Doet te niet het vonnis van den Krijgsraad aan boord van Hr. Ms.

Wachtschip te Amsterdam op 1 Juni 1910 ten laste van beklaagde gewezen voor zoover daarbij wettig en overtuigend bewezen is verklaard hetgeen gedaagde onder 3°. is te last gelegd en zijn schuld daaraan en gedaagde te dezer zake is schuldig verklaard aan verduistering;

Houdt overigens het vonnis in stand, in het bijzonder voor zoover daarbij wettig en overtuigend bewezen is verklaard hetgeen gedaagde onder 1°. en 2°. is te last gelegd, alsmede zijn schuld daaraan en gedaagde te dezer zake is schuldig verklaard aan diefstal en verduistering;

Verbetert het vonnis in zoover, dat gedaagde wordt veroordeeld tot eene geldboete van vijf en twintig gulden, met bepaling dat deze boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden nadat 's Hofs Sententie kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door hechtenis van zestien dagen;

Verklaart niet wettig en overtuigend bewezen hetgeen gedaagde onder 3°. is te last gelegd;

Spreekt hem daarvan vrij;

Verstaat dat de kosten in hooger beroep zullen blijven ten laste van den Staat;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiskaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan:

dat aan den beklaagde, naar Vertooner dunkt, ook tijdelijk het recht had moeten zijn ontzegd om bij de gewapende macht of als militair geëmployeerde te dienen, daar hij, ter zake der gepleegde feiten, ongeschikt is om in den militairen stand te blijven of de betrekking van militair geëmployeerde te behouden,

terwijl door den

Verdediger bij zijn conclusie van antwoord werd betoogd:

dat gedaagde bescheidenlijk van oordeel is dat hij met betrekking tot het sub tertio aan hem ten laste gelegde feit, door den Zeekrijgsraad had behooren te worden vrijgesproken;

dat toch dit ten laste gelegde, met name dat gedaagde over aan hem ter bewaring gegeven goederen wederrechtelijk te eigen bate heeft *beschikt* en daarmede op reis is gegaan, *geen strafbaar* feit inhoudt, in het bijzonder *geen verduistering* daarstelt;

dat toch het hiervoor noodzakelijk element der *toeëigening* niet aanwezig is, immers over goederen *„beschikken en daarmede op reis gaan"* nog niet noodzakelijkerwijze en zonder meer als daden van toeëigening zijn te beschouwen; (H. R. 16 Oct. 1905 W. 8283 en 26 Maart 1906 W. 8355);

dat deze handelingen ongetwijfeld *wederrechtelijke gebruikmaking* van die goederen kunnen zijn, doch op dit feit geen straf is gesteld;

dat bovendien — al ware het bij inleidende dagvaarding sub tertio ten laste gelegde als verduistering aan te merken en de daarin vermelde handelingen als daden van toeëigening te beschouwen (des neen) dan nog vrijspraak had moeten volgen, waar van geene beschikking in den zin van toeëigening ten deze is gebleken;

dat de Krijgsraad dan ook ten onrechte heeft aangenomen, dat gedaagde die toeëigening heeft erkend, wordende door hem dan ook met den meesten nadruk betwist, dat hij de regenjas en het koffertje zich heeft *willen* toeeigenen in welken vorm ook, laat staan en veel minder metterdaad zoude *hebben* toegeëigend;

dat dan ook uit het gehouden getuigenverhoor het tegendeel daarvan gebleken is;

dat zelfs al hadde bij gedaagde de bedoeling van toeëigening oorspronkelijk bestaan (wat hij bij herhaling betwist en ontkent) hij door zijnen vrijwilligen terugtred en werkdadig berouw van straf vrij zoude behooren te blijven, hebbende hij de goederen immers uit eigen beweging weder teruggebracht en aan den eigenaar teruggegeven;

dat beklaagde ten slotte bescheidenlijk van meening is dat een gevangenisstraf van eene maand tot ontvreemding van *f* 3.50 (zegge drie gulden vijftig cent) die hij reeds aan den belanghebbende restitueerde, in groote wanverhouding zoude staan, laat staan eene ontzegging van het recht om bij de gewapende macht te dienen;

dat de Krijgsraad dan ook zeer terecht de te harde consequenties hiervan heeft willen vermijden;

dat toch gedaagde er prijs op stelt den Hove mede te deelen, dat hij, hoewel moetende erkennen den gulden en den rijksdaalder, toebehoorende aan het huisgezin L., te hebben weggenomen met het oogmerk om zich die toe te eigenen, zich niet aan diefstal schuldig gevoelt, aangezien hij als kostganger en commensaal van de echtelieden L. veelal zoowel met hun toestemming als met hunne latere goedkeuring gelden heeft genomen uit de ten processe bedoelde kast, hetzij om daarmede schulden dier echtelieden namens hen te betalen, hetzij eigener gezag voor hen inkoopen te doen, ja zelfs voor zich zelven van die gelden te leenen, wat gezegde echtelieden gedaagde aanneemt dat bereid zullen zijn (1) onder eede te bevestigen en naar zijne meening op de gewraakte feiten een geheel ander licht doet schijnen;

dat gedaagde den Hove op grond van een en ander en in verband met de omstandigheid dat hij voor de eerste maal zijns levens, onder den invloed van overmatig drankgebruik, de geïncrimineerde feiten pleegde, (2) eerbiedigijk verzoekt en concludeert dat het den Hove moge behagen hem in stede van eene gevangenisstraf eene geldboete te willen opleggen, zoo mogelijk eene geringe.

---

(1) Beter bedoeld dan gezegd. (Red.)

(2) De geachte verdediger bedoelde natuurlijk „feiten pleegde van zoo ernstigen aard als de geïncrimineerde". Zooals de zin daar staat zijn o. a. de vragen gewettigd: Kan de beklaagde de geïncrimineerde (dezelfde) feiten twee of meerdere malen plegen? Heeft de beklaagde deze feiten wellicht voor de eerste (of ander) maal gepleegd buiten invloed van sterken drank? Enz. (Red.).

Zeekrijgsraad
aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam.

Vonnis dd. 17 Februari 1911.

President: A. H. C. Heijdeman, Kap.-Luit. ter Zee.

Leden: A. L. Koops, Kapitein-Kwartiermeester; R. F. van Brakel Schimmel, Luitenant ter Zee der 1ste klasse; G. H. Brakke, Officier-Machinist der 1ste klasse; J. van Haaften, Kapitein der Mariniers; Mr. J. C. Jager en J. P. Remijnse, Luitenants ter Zee der 2de klasse.

Fiskaal: J. H. M. Nittel, Off. v. Adm. der 1ste klasse (m. u. r. k.).

Secretaris: P. J. Dikkers, Off. v. Adm. der 2de klasse.

Raadsman: H. Riem, Off. v. Adm. der 2de klasse.

HOOG MILITAIR GERECHTSHOF.

Sententie van 14 April 1911.

President: Mr. G. H. van Bolhuis.

Leden: R. P. Verspijck, Mr. W. C. A. Scholten, C. J. G. de Booy, H. M. Engelhard, Mr. H. J. M. Tijssens en S. F. Nolst Trenité.

Advocaat-Fiskaal: Jhr. Mr. C. A. J. van Sasse van Ysselt.

Verdediger: Mr. L. J. C. Kastelijn.

Beklaagde werd door den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam schuldig verklaard aan „**mishandeling**".

De fiskaal had geconcludeerd tot schuldigverklaring aan „**wederspannigheid, die eenig lichamelijk letsel tengevolge heeft gehad**, *en beklaagde's raadsman aan* „**wederspannigheid**".

De Krijgsraad overwoog dat hier niet aanwezig was „**heeterdaad**" *en dat daarom de politie in casu niet was in de rechtmatige uitoefening der bediening.*

Het H. M. G. veroordeelde in hooger beroep wegens „**weerspannigheid**", *overwegende dat de door de toegebrachte stomp veroorzaakte pijn niet van genoegzame beteekenis was om als lichamelijk letsel te kunnen worden aangemerkt.*

De adv.-fisk. had geconcludeerd overeenkomstig de conclusie van den fisk. en was bovendien van meening dat de getuigenis van beklaagde's broeder niet als bewijsmiddel had mogen worden gebruikt, omdat hij was gehoord zonder gezamenlijke toestemming van bekl. en fiskaal.

Omtrent dit laatste punt overwoog het Hof dat tot de samenstelling van hêt bewijs door den Krijgsraad terecht is gebruik gemaakt van de verklaring

van bekl.'s broeder, die op verzoek van beklaagde, op vraagartikelen door den fiskaal overgegeven, is gehoord en dus met toestemming zoowel van den beklaagde als van den fiskaal.

Eisch en conclusie den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam overgegeven door den Fiskaal, Eischer ambtshalve ter eenre, op en jegens K., gedaagde en gerequireerde ter andere zijde;

De Eischer ambtshalve draagt voor:

dat de beklaagde volgens zijne opgave is oud 23 jaren, geboren te Utrecht, zich den 23sten Maart 1904 vrijwillig als tamboer 3de klasse voor den tijd van tien jaren bij het Korps Mariniers heeft verbonden, hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen en hij laatstelijk heeft gediend als tamboer 3de klasse bij de Afdeeling Mariniers te Amsterdam;

dat hij ingevolge beschikking van den Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam, dato 3 Januari 1911, waarbij is bepaald dat hij voor den Zeekrijgsraad zal terechtstaan, op vrije voeten is gebleven;

dat hij voor den Zeekrijgsraad terechtstaat ter zake:

dat hij op 26 December 1910, des nachts tusschen een en twee uur, te Utrecht op den openbaren weg, toen de agent van politie 2de klasse, tevens buitengewoon veldwachter der gemeente Utrecht, D. A. V., een manspersoon, verdacht van het plegen van ernstige baldadigheden, wilde aanhouden, zich hiertegen met geweld heeft verzet, door dien agent opzettelijk tegen het lijf te loopen, zoodat die ambtenaar hem tot driemaal toe moest terugduwen, hebbende hij voorts, wegens deze arrestatie, alstoen ook, onder het toevoegen der woorden: „als jij soms wilt afkloppen, dan moet je het maar doen", dien agent met de rechtervuist opzettelijk een slag tegen de linkerkaak toegebracht, die den agent veel pijn veroorzaakte;

Overwegende dat de agent van politie 1ste klasse (sedert 1 Januari 1911 tot die klasse bevorderd) tevens buitengewoon veldwachter der gemeente Utrecht D. A. V. in zijn op den ambtseed opgemaakt proces-verbaal nº. 7067 heeft verklaard:

dat hij zich in den nacht van 25 op 26 December 1910 te omstreeks 1 uur 30 minuten bevond op den openbaren weg, Bemuurde Weerd O.Z. te Utrecht, surveilleerende, toen aldaar een manspersoon hard kwam aanloopen en hem ziende, vroeg of hij met hem mee wilde gaan daar er naar zijn beweren bij zijn moeder, genaamd J. C. J., weduwe van T. B., wonende Zwartewater nº. 4 aldaar, door een vijftal manspersonen, waarbij een marinier was, ernstige baldadigheden werden gepleegd;

dat verbalisant zich daar terstond heen begaf, vernam dat de onbekende manspersonen waren weggegaan in de richting der Lauwerecht en dat toen uit de Brugstraat aldaar een vijftal manspersonen kwamen, waarbij een marinier 2de klasse, waarop verbalisant een hunner vastgreep en vroeg: „wat hebben jelui op het Zwartewater uitgehaald?" waarop hij ten antwoord kreeg: „niets, wij hebben niets gedaan";

dat daarna de marinier verbalisant tegen het lijf opliep zoodat hij hem tot driemaal toe terug moest duwen, waarop de marinier hem de woorden toevoegde: „zeg, als jij soms wil afkloppen, dan moet je het maar doen", waarna hij verbalisant met de rechtervuist een slag tegen de linkerkaak gaf, waardoor deze niet werd verwond, maar die hem wel veel pijn veroorzaakte;

dat verbalisant hierop zijn sabel trok ten einde de andere opdringende manspersonen en den marinier van hem af te houden, hetwelk hem, na een aantal slagen te hebben uitgedeeld, gelukte; dat vervolgens de marinier,

die de Brugsteeg, Knollenbrug en Zeedijk over vluchtte, door hem is nagezet, door den agent van politie 1ste klasse C. A. DE G. werd gegrepen en door hen werd overgebracht naar het hulpbureau van politie aan de Weerdbarrière, waar hij desgevraagd opgaf genaamd te zijn K., tamboer 2de klasse bij het Korps Mariniers, in garnizoen te Amsterdam, thans met verlof te Utrecht;

dat hij als reden voor bovenomschreven handelingen opgaf: dat hij vermeende dat zijn broer, die zich ook bij het vijftal manspersonen bevond, door verbalisant werd vastgegrepen en hij dezen wilde ontzetten en dat hij wel wist dat hij zich door het plegen van genoemde handelingen aan een strafbaar feit schuldig maakte;

dat verbalisant nader als getuige onder eede nog heeft verklaard: dat hij in den hem vertoonden beklaagde den persoon herkent, wien het voormelde proces-verbaal geldt; dat de persoon, die hem in den nacht van 26 December 1910 te ongeveer een uur om hulp verzocht, hard kwam aanloopen, op bloote voeten en gekleed in onderbroek; dat getuige op het Zwartewater komende, van eenige voorbijgangers hoorde dat de baldadigheden gepleegd waren door vijf personen waaronder een marinier en dat hij de richting volgende, die hem door die voorbijgangers was aangewezen den marinier ontmoette op de Lauwerecht, waar getuige een der burgers, die in zijn gezelschap waren, vastgreep, met het doel hem te laten herkennen door de getuigen van de gepleegde baldadigheden;

dat van die feiten geen proces-verbaal is opgemaakt, omdat die getuigen later niet meer te vinden waren;

dat toen getuige dien burger mee wilde nemen, beklaagde moedwillig tegen getuige opliep, zoodat hij hem tot driemaal toe moest wegduwen, terwijl beklaagde zooiets zei van: samen uit, samen thuis, althans eene uitdrukking, waaruit getuige begreep, dat hij niet wilde hebben dat getuige die persoon meenam;

dat beklaagde ook nog zei: „als je het soms wilt afkloppen, dan moet „je het maar doen", en daarna getuige met de rechtervuist een slag tegen de linkerkaak gaf, die getuige op dat oogenblik veel pijn veroorzaakte, doch waarvan hij overigens geen letsel ondervond;

dat hij zijn arrestant moest loslaten en omdat behalve de marinier nu ook de andere personen opdrongen, getuige zijn sabel moest trekken en eenige klappen uitdeelen;

dat de navolgende, op verzoek van den beklaagde als getuige gehoorde personen, onder eede hebben verklaard:

1°. C. K., hulp-monteur te Utrecht:

dat hij in den nacht van 26 December 1910 ten ongeveer een uur met zijn broeder J., met S. en met twee personen, die hij bij zijn verhoor voor den Heer Rechter-Commissaris te Utrecht als M. en P. heeft teruggezien, uit de Brugstraat te Utrecht kwam, toen een politieagent in uniform, P. die dronken was, aanpakte; dat getuiges broeder vlak bij den agent kwam staan en zei dat hij den jongen moest loslaten; dat de agent daarop zijn broeder terugduwde; dat zijn broeder toen weer naar den agent toekwam, doch weer werd teruggeduwd en toen dit voor de derde keer weer was gebeurd, zijn broeder den agent een stomp gaf, doch getuige niet weet waar hij hem raakte;

2°. J. G. S., sigarenmaker te Utrecht:

dat hij in den nacht van 26 December 1910 omstreeks één uur, met J. en C. K., M. en P. uit de Brugstraat te Utrecht kwam, toen een agent van politie in uniform naar hen toekwam en P., die te veel gedronken

had, aanpakte; dat de agent iets zeide, wat heeft hij niet verstaan en J. K. toen dicht vóór den agent ging staan, getuige niet zag of hij hem raakte, maar dat het wel mogelijk is;

dat getuige hoorde dat K. tegen den agent zei, dat hij den man moest loslaten, hij echter niet over afkloppen heeft hooren spreken;

dat, toen de agent J. K. twee of driemaal had teruggeduwd, deze den agent met de vuist een stomp ter hoogte van den schouder of van het gezicht gaf, getuige weet niet precies waar die stomp aankwam;

Overwegende dat beklaagde, in het algemeen ontkennende de feiten zooals die hem zijn ten laste gelegd, ten aanzien daarvan heeft opgegeven:

dat hij in den nacht van 26 December 1910 is uitgeweest, gekleed in uniform, met zijn broeder, met zekeren S. en met nog twee burgers, die hij niet kende;

dat hij omstreeks één uur met hen in de buurt was van het Zwartewater, waar een der burgers in een huis wilde om zich te laten waarzeggen;

dat beklaagde vooruitliep met een der burgers, die nogal aangeschoten was en die op de deur bonsde om binnengelaten te worden; beklaagde niet zeker weet of die burger daar heeft staan trappen en schoppen, wèl dat hij eenige opschudding heeft gemaakt; dat beklaagde hem van de deur aftrok omdat hij niet wilde dat hij daar herrie maakte; dat hij die persoon onder den arm had, toen een politieagent kwam, die den burger door elkaar schudde en vroeg wat zij uitgehaald hadden; dat beklaagde toen zei: „we „hebben niets uitgehaald en ik zal die persoon naar huis brengen omdat „hij dronken is";

dat beklaagde niet wilde dat die jongen op het politiebureau kwam te zitten omdat hij dronken was;

dat die agent beklaagde toen een stomp gaf, hij den burger losliet en toen beklaagde terug kwam, die agent hem nog twee stompen gaf, waarna hij den agent den eersten stomp terug gaf, tegen diens schouder;

dat beklaagde erkent tot drie malen toe tegen den agent te zijn opgedrongen en zich met geweld tegen de arrestatie te hebben verzet;

dat hij zich niet kan herinneren de uitdrukking: „als jij soms wilt „afkloppen, dan moet je het maar doen", te hebben gebezigd;

dat beklaagde in 't geheel niet dronken was, gewoon een paar potjes bier had gedronken, den geheelen dag geen sterken drank had gebruikt;

dat de agent nog zijn sabel heeft getrokken en naar beklaagde, zijn broeder en naar de twee burgers geslagen heeft, zijn broeder heeft geraakt en hemzelf in den nek, doch hij niet weet of de anderen geraakt zijn;

dat beklaagde is gevlucht en op het fluitsignaal van dien agent door een agent in uniform en twee in politiek is opgewacht met de revolver in de hand; dat beklaagde verder gewillig is meegegaan;

Overwegende dat mitsdien door den inhoud van het op den ambtseed opgemaakt proces-verbaal nº. 7067 van den agent van politie 2de klasse, tevens buitengewoon veldwachter der gemeente Utrecht D. A. V., betreffende het voorgevallene in den nacht van 26 December 1910, zijne onder eede als getuige afgelegde verklaring, de beëedigde verklaringen van de door beklaagde geciteerde getuigen C. K. en J. G. S., alsmede door de erkentenis van den beklaagde: zich met geweld te hebben verzet tegen de arrestatie van den burger, tot drie malen toe te zijn opgeloopen tegen den agent en dezen met de rechtervuist een stomp te hebben gegeven, alles in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend zijn bewezen de feiten, zooals die hem zijn ten laste gelegd;

dat de agent van politie voornoemd, die naar aanleiding van de mede-

deeling van een persoon (die 's nachts om één uur ongeveer, in zijn onderbroek en op bloote voeten hard over straat loopend naar hem toekwam): „dat er ernstige baldadigheden werden gepleegd door vijf personen waaronder een marinier, en welke mededeeling later op het Zwartewater door voorbijgangers werd bevestigd, een strafbaar feit opspoorde, werkzaam was in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, toen hij, daar in de buurt vijf personen waaronder een marinier ontmoetende, een van hen aanhield, ten einde die door de getuigen van de vermoedelijk gepleegde, ernstige baldadigheden te doen herkennen;

dat hiertoe de omstandigheid, dat te dier zake, wegens gebrek aan getuigen, geen vervolging is ingesteld en aldus van het plegen en den aard der baldadigheden in rechten niet is gebleken, niets afdoet, aangezien artikel 41 juncto artikel 40 van het Wetboek van Strafvordering aan ieder dienaar der openbare magt den plicht oplegt, om terstond nadat een strafbaar feit gepleegd wordt en iemand als dader door het openbaar gerucht wordt vervolgd, den verdachte aan te houden en verdachte is: hij dien de ambtenaar redelijkerwijze verdenkt, zelfs al mocht later des verdachten onschuld blijken;

dat het toebrengen met de rechtervuist van een slag tegen de linkerkaak van den ambtenaar, hem op dat oogenblik veel pijn veroorzakende, ook al heeft die slag verder geen schadelijke gevolgen gehad, in den zin der wet als het toebrengen van lichamelijk letsel moet worden beschouwd;

dat de hiervóór als bewezen aangenomen daadzaken, beklaagdes schuld daaraan met zich brengende, aldus moeten worden gequalificeerd als: „Wederspannigheid, die eenig lichamelijk letsel tengevolge heeft gehad";

Overwegende ten slotte ten opzichte van de op te leggen straf: dat wederspannigheid, gepleegd door een schepeling, wegens de op hem ingevolge artikel 457 van het reglement op den Inwendigen Dienst bij de Koninklijke Marine rustende verplichting tot het handhaven der orde, ook in de maatschappij, reeds een zwaarder karakter draagt; dat in dit geval, waar beklaagde niets met de zaak te maken had en hij tegen den vertegenwoordiger van het gezag partij koos voor een hem onbekend, beschonken persoon, dit van eene schromelijke miskenning van zijn militaire plichten getuigt;

En vermits uit het vorenstaande blijkt dat de beklaagde zich heeft schuldig gemaakt aan het hiervóór gequalificeerde misdrijf, zoo concludeert de eischer ambtshalve dat de beklaagde met toepassing van de artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 193), 10, 181 1º. juncto 180 van het Wetboek van Strafrecht en 167 van de Rechtspleging bij de Zeemacht, daaraan zal worden schuldig verklaard en veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van zes weken, mitsgaders in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad of te worden veroordeeld tot zoodanige andere straf als de Krijgsraad in goede Justitie zal verstaan te behooren.

In den Krijgsraad overgegeven,

Amsterdam, den 10den Februari 1911.

De Fiskaal,

(*get.*) Nittel.

MEMORIE VAN VERDEDIGING.

Bij beschikking van den Schout bij Nacht, Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam, dd. 2 Februari 1911, nº. 142, toegelaten als raadsman bij de behandeling voor den Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip alhier, benoemd bij beschikking van gemelden Directeur en Commandant, dd. 2 Februari 1911, nº. 141, in de zaak van den tamboer 2de klasse K., heb ik de eer het navolgende beleefd aan den Krijgsraad in overweging te geven:

Volgens den Eisch en conclusie van den Heer Fiskaal moet het toebrengen van een vuistslag, die slechts oogenblikkelijke pijn veroorzaakte, in den zin der wet als het toebrengen van lichamelijk letsel worden beschouwd. Naar mijne bescheiden meening is het tegendeel het geval. De strafwet zegt niet met zoovele woorden wat onder lichamelijk letsel moet worden verstaan, maar de wordingsgeschiedenis nagaande kan niet worden getwijfeld of het enkel veroorzaken van pijn valt niet onder dat begrip.

Tot staving dezer bewering zij het mij vergund kortheidshalve te verwijzen naar het Commentaar van Mr. T. J. Noyon op art. 181 Wetboek van Strafrecht (Deel II pag. 291—92) en in verband daarmede naar diens aanteekening op art. 82 (Deel I pag. 409—410). De daar aangehaalde uitdrukkelijke verklaring der Regeering, uitgesproken bij de behandeling van art. 300 (zie Smidt II pag. 452 1e Druk), houdt onomwonden in dat het alleen veroorzaken van pijn bij een op zichzelf reeds strafbaar feit, geene bezwarende omstandigheid is.

De jurisprudentie is onvast.

Tegenover de beslissingen waarbij in soortgelijke gevallen lichamelijk letsel werd aanwezig geacht, staan die waarin de feiten alleen als „wederspannigheid" werden gequalificeerd.

Van de laatste groep noem ik:

1. Het vonnis van de Rechtbank te Middelburg, dd. 11 Maart 1890 (W. v. h. R. 5851) inhoudende, dat voor het aanwezig zijn van lichamelijk letsel, als bedoeld in art. 181, wordt vereischt eene objectief waarneembare beleediging van het lichaam of verandering van den gezondheidstoestand.

2. Dat van de Rechtbank te Leeuwarden, waarbij art. 181 zelfs niet is toegepast bij het toebrengen van vuistslagen op het hoofd, waaruit eene bloedende wonde is ontstaan, van 29 Januari 1887 (T. v. S. I 558 aant. 5).

Wat er echter zij van de Jurisprudentie, de geschiedenis spreekt hier duidelijk en op grond daarvan moge het den Krijgsraad behagen de aan K. ten laste gelegde feiten te qualificeeren als eenvoudige „wederspannigheid".

Betreffende de straf refereer ik aan het oordeel van den Krijgsraad, zoomede omtrent hetgeen de Krijgsraad moge beslissen ten aanzien van het bewijs der feiten en van beklaagdes schuld.

Wat de persoon van beklaagde betreft moge worden opgemerkt, dat het thans de eerste maal is, dat hij op deze wijze met de politie in aanraking kwam.

Amsterdam, 8 Februari 1911.

De Raadsman,

(*get.*) H. Riem.

VONNIS.

IN NAAM DER KONINGIN!

DE ZEEKRIJGSRAAD AAN BOORD VAN HR. MS. WACHTSCHIP TE AMSTERDAM

heeft gewezen het navolgende vonnis in de zaak van den Fiskaal, Eischer ambtshalve op en jegens K., oud naar zijne opgave 23 jaren, geboren te Utrecht, gerequireerde aan boord van gemelden bodem.

Gezien den eisch en de conclusie van den Eischer ambtshalve mitsgaders de verdere processale stukken door denzelven onder behoorlijken inventaris overgelegd.

Gelet op de Memorie van Verdediging.

Overwegende dat uit de ten processe overgelegde stukken is gebleken:

dat de gerequireerde, oud naar zijne opgave 23 jaren, geboren te Utrecht, laatstelijk dienende als tamboer 2de klasse bij de Afdeeling Mariniers te Amsterdam, thans gerequireerde aan boord van dezen bodem, zich den 23sten Maart 1907 vrijwillig voor den tijd van tien jaren bij het Korps Mariniers heeft verbonden en dat hem de krijgsartikelen zijn voorgelezen;

dat hij ingevolge beschikking van den Directeur en Commandant der Marine te Amsterdam dd. 3 Januari 1911, waarbij is bepaald dat hij voor den Zeekrijgsraad zal terecht staan, op vrije voeten is gebleven;

dat hij voor den Zeekrijgsraad terecht staat, beschuldigd van:

het feit, dat hij .... enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat de agent van politie 1ste klasse (sinds 1 Januari 1911 tot die klasse bevorderd) tevens buitengewoon veldwachter der gemeente Utrecht, D. A. V., in zijn op den ambtseed opgemaakt proces-verbaal nº. 7067 heeft verklaard:

dat hij .... enz. (zie conclusie van eisch);

dat verbalisant nader als getuige onder eede nog heeft verklaard:

dat hij .... enz. (zie conclusie van eisch);

dat de navolgende, op verzoek van den beklaagde als getuige gehoorde personen, onder eede hebben verklaard:

1º. C. K., hulpmonteur te Utrecht:

dat hij .... enz. (zie conclusie van eisch);

2º. J. G. S., sigarenmaker te Utrecht:

dat hij .... enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende dat beklaagde in het algemeen ontkennende de feiten, zooals die hem zijn ten laste gelegd, ten aanzien daarvan heeft opgegeven:

dat hij .... enz. (zie conclusie van eisch);

Overwegende, dat mitsdien door den inhoud van het op den ambtseed opgemaakt proces-verbaal nº. 7067 van den agent van politie 2de klasse tevens buitengewoon veldwachter der gemeente Utrecht D. A. V., zijne onder eede als getuige afgelegde verklaring, de beëedigde getuigenverklaringen der getuigen C. K. en J. G. S. alsmede door de gedeeltelijke erkentenis van den beklaagde, alles in onderling verband en samenhang beschouwd, wettig en overtuigend zijn bewezen de feiten zooals die hem zijn te last gelegd;

dat, wat betreft de rechtmatige uitoefening der bediening van den agent van politie 2de klasse tevens buitengewoon veldwachter der gemeente Utrecht D. A. V., Art. 41 juncto 40 van het Wetboek van Strafvordering ieder dienaar der openbare macht onder meer het recht geeft tot arrestatie over te gaan indien een strafbaar feit op heeterdaad ontdekt of iemand terstond nadat een strafbaar feit gepleegd is als dader door het openbaar gerucht gevolgd wordt, maar dat zulks in casu niet het geval was en met

name aan den genoemden agent gedane mededeelingen niet van dien aard waren om als een vervolging door het openbaar gerucht te kunnen worden beschouwd;

dat dan ook genoemde agent, toen hij in de buurt van het Zwartewater vijf personen, waaronder een marinier, ontmoette en één van hen arresteerde ten einde die door de getuigen van de vermoedelijk gepleegde baldadigheden te doen herkennen, niet was in de rechtmatige uitoefening zijner bediening;

dat het toebrengen van een slag met de rechtervuist tegen de linkerkaak van meergenoemden agent, welke slag hem op dat oogenblik veel pijn veroorzaakte, is een mishandeling in den zin van art 300 van het Wetboek van Strafrecht;

dat door de hiervoor als bewezen aangenomen daadzaken tevens het bewijs van beklaagdes schuld daaraan is verkregen;

dat die feiten behooren te worden gequalificeerd als „mishandeling";

Gelet op het extract-conduiteboekje van den beklaagde;

Gezien de artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 193), 300 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht.

De Zeekrijgsraad aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam:

Rechtdoende in naam en van wege Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Verklaart den gedetineerde K. schuldig aan „mishandeling";

Veroordeelt hem tot eene gevangenisstraf voor den tijd van twee weken;

Veroordeelt hem eindelijk in de kosten en misen van de Justitie en die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Ontzegt den eischer ambtshalve allen verderen of anderen eisch ten deze gedaan en genomen.

SENTENTIE.

In de zaak aanhangig voor het Hoog Militair Gerechtshof

tusschen

den Advocaat-Fiskaal voor Harer Majesteits Zee- en Landmacht, ambtshalve en als bij Resolutie van den 14den Maart 1911 geautoriseerd aan den Hove te provoceeren van het vonnis door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Amsterdam den 17den Februari 1911 gewezen in de zaak tegen K., oud 24 jaar, geboren te Utrecht, tamboer 2de klasse bij de Afdeeling Mariniers te Amsterdam, gerequireerde in persoon, die bij gemeld vonnis, met aanhaling der artikelen 12 van het Crimineel Wetboek voor het Krijgsvolk te Water, 1 der Wet van 14 November 1879 (*Staatsblad* nº. 193), 300 van het Wetboek van Strafrecht en 167 der Rechtspleging bij de Zeemacht, is schuldig verklaard aan mishandeling en deswege veroordeeld tot eene gevangenisstraf van twee weken, alsmede verwezen in de kosten en misen van de Justitie en in die van den processe, desnoods ter taxatie en moderatie van den Krijgsraad;

Welke Advocaat-Fiskaal bij Resolutie van den 24sten Maart 1911 verkregen hebbende 's Hofs mandament van appel, ten dage in rechten beteekend, ter rolle van den Hove heeft eisch gedaan en geconcludeerd tot verbetering van het vonnis voor wat de bewijsvoering, de aan het gepleegde

feit gegeven qualificatie en den duur der opgelegde straf betreft en dat de gedaagde alsnog, met weglating van artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht en aanhaling der artikelen 181 1° lid j°. 180 van dat Wetboek, zal worden schuldig verklaard aan: „wederspannigheid, eenig lichamelijk „letsel ten gevolge hebbende" en deswege veroordeeld tot zes weken gevangenisstraf, met instandhouding overigens van het beroepen vonnis, en verder veroordeeling van den gedaagde in de kosten en misen der Justitie en in die van den processe in hooger beroep gevallen, desnoods ter taxatie en moderatie van den Hove, of tot zoodanige andere straf als het Hof in goede Justitie verstaan zal te behooren, alzoo impetrant van mandament van appel en eischer ambtshalve ter eenre, en, ten aanzien van den hierna te melden eisch à minima, tevens verweerder à minima

en

genoemden K., gedaagde in voorschreven cas, ter andere zijde, tevens eischer à minima, voor wien, voor antwoord in appel en eisch à minima bij schrifture ter rolle is te kennen gegeven dat de gedaagde zal moeten worden schuldig verklaard aan wederspannigheid, terwijl hij zich, ten aanzien van de op te leggen straf, refereert aan 's Hofs oordeel.

HET HOF,

Gelet op de verklaring door partijen ter rolle gedaan, dat zij afstand doen van pleidooi;

Gelet op hetgeen de gedaagde bij zijn verhoor voor het Hof, heeft in 't midden gebracht;

Gezien de processtukken;

Overwegende dat gedaagde voor den Krijgsraad heeft terecht gestaan, beschuldigd:

dat hij op 26 December 1910 des nachts tusschen een en twee uur te Utrecht op den openbaren weg, toen de agent van politie 2de klasse tevens buitengewoon veldwachter der gemeente Utrecht D. A. V., een manspersoon, verdacht van het plegen van ernstige baldadigheden wilde aanhouden, zich hiertegen met geweld heeft verzet door dien agent opzettelijk tegen het lijf te loopen, zoodat die ambtenaar hem tot driemaal toe moest terugduwen, hebbende hij voorts, wegens deze arrestatie, alstoen ook, onder het toevoegen der woorden: „als jij soms wilt afkloppen dan moet je het maar „doen", dien agent met de rechtervuist opzettelijk een slag tegen de linkerkaak toegebracht, die den agent veel pijn veroorzaakte;

Overwegende dat de Krijgsraad terecht door de bij het vonnis weergegeven wettige bewijsmiddelen, waaronder gedeeltelijk de bekentenis van beklaagde, waarbij deze bij zijn verhoor voor het Hof heeft volhard, wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard de feiten zooals die aan den beklaagde zijn te last gelegd;

dat tot de samenstelling van dat bewijs ook terecht mede is gebruik gemaakt van de verklaring van den getuige C. K., broeder van den beklaagde, welke, blijkens het daartoe door beklaagde bij zijn verhoor van 6 Januari 1911 gedaan verzoek als getuige is gehoord op vraagartikelen overgegeven door den fungeerend Fskaal in deze zaak en derhalve met toestemming zoo van den beklaagde als van den openbaren aanklager;

Overwegende dat ten onrechte door den Krijgsraad is aangenomen dat de agent van politie tevens buitengewoon gemeenteveldwachter der gemeente

Utrecht, D. A. V., toen beklaagde de handelingen pleegde, waarvoor hij terechtstaat, niet was werkzaam in de rechtmatige uitoefening zijner bediening;

dat toch die agent, blijkens zijne onder eede afgelegde verklaring, even vóór het plegen dier feiten door beklaagde, des nachts te ongeveer één uur op de openbare straat, door een persoon, die hard naar hem kwam toeloopen op bloote voeten en in onderbroek gekleed, was aangezocht om hulp omdat vóór het huis van diens moeder ernstige baldadigheden waren gepleegd door vijf personen, onder wie een marinier;

dat hij derhalve in kennis werd gesteld met het plegen van strafbare feiten die, terwijl zij gepleegd waren, waren waargenomen en mitsdien op heeterdaad ontdekt, tengevolge waarvan hij verplicht was onmiddellijk alles aan te wenden om het feit tot klaarheid te brengen en den dader in handen te krijgen;

dat hij zich daartoe begaf naar de plaats waar de feiten gepleegd zouden zijn en, in de nabijheid daarvan, vijf personen ontmoetende, onder wie een marinier, voldoenden grond had om aan te nemen dat onder deze personen zich de daders van het aangegeven strafbaar feit bevonden, en hij, onder hen één bevindende die in beschonken toestand verkeerde, alleszins gerechtigd was om dezen aan te houden en, tot nader onderzoek, voor een hulpofficier van Justitie te geleiden;

Overwegende dat beklaagde, door te trachten deze handelingen van voormelden ambtenaar, die daarbij werkzaam was in de rechtmatige uitoefening zijner bediening, te verhinderen door tot driemaal toe hem tegen 't lijf te loopen en hem een stomp tegen de kaak te geven, zich tegen dezen met geweld heeft verzet en zich daardoor schuldig gemaakt aan wederspannigheid, zoodat hij bij het vonnis ten onrechte is schuldig verklaard aan mishandeling;

Overwegende dat derhalve het vonnis in zooverre moet worden gewijzigd;

Overwegende dat de stomp, door beklaagde aan den getuige V. toegebracht, dezen wel pijn heeft veroorzaakt, maar dat die pijn niet van genoegzame beteekenis was om als lichamelijk letsel te kunnen worden aangemerkt;

Gezien de bij het vonnis aangehaalde wetsbepalingen met weglating van artikel 300 van het Wetboek van Strafrecht en toevoeging van artikel 180 van dit Wetboek;

Recht doende in hooger beroep in naam der Koningin!

Houdt in stand het vonnis den 17den Februari 1911 door den Zeekrijgsraad aan boord van Harer Majesteits Wachtschip te Amsterdam tegen beklaagde gewezen voor zooveel daarbij de aan hem te last gelegde feiten wettig en overtuigend bewezen zijn verklaard en hij is verwezen in de kosten in eersten aanleg gevallen;

Doet dat vonnis te niet voor zooveel hij daarbij is schuldig verklaard aan mishandeling en veroordeeld tot gevangenisstraf van twee weken;

En in zooverre opnieuw recht doende;

Verklaart beklaagde schuldig aan „weerspannigheid";

Veroordeelt hem te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van drie weken;

Verwijst den beklaagde in de kosten van het hooger beroep;

Ontzegt allen anderen eisch.

De Advocaat-Fiskaal voerde als grond voor zijne conclusie van eisch aan:
dat ten deze C. K., de broeder van den beklaagde, niet, althans niet zonder gezamenlijke toestemming van den Fungeerend Fiskaal en den beklaagde, als getuige onder eede gehoord, en zijne getuigenis in elk geval niet als bewijsmiddel gebezigd had moeten zijn;
dat voorts Vertooner, met den Fiskaal aan boord van Hr. Ms. Wachtschip te Amsterdam, de aan de bewezen strafbare feiten gegeven kwalificatie onjuist acht, en
dat Vertooner eindelijk hierin ook medegaande met dien Fiskaal, de aan den beklaagde opgelegde straf te licht vindt,

terwijl door den

Verdediger bij zijne conclusie voor antwoord werd betoogd:
dat de gedaagde zich vereenigt met het gevoelen van den Heer Advocaat-Fiskaal dat de qualificatie onjuist is, doch van lichamelijk letsel geen sprake is waar de getuige D. A. V. zelve verklaart dat de hem toegebrachte slag op dat oogenblik pijn veroorzaakte doch waarvan hij overigens geen letsel ondervond;
dat hij derhalve zal moeten worden schuldig verklaard aan wederspannigheid en zich, ten aanzien van de op te leggen straf refereert aan 's Hofs oordeel, met afstand van pleidooi.

Door den Off. van Adm. der 1ste klasse W. F. VAN GRASSTEK, die de redactie op deze zaak opmerkzaam maakte, werden op de Sententie de volgende aanteekeningen gemaakt, waarmede wij onze instemming betuigen. (Red).

„De belangrijkheid van deze uitspraak van het Hof bestaat hierin:

„1°. dat het aandoen van pijn niet van genoegzame beteekenis was om als lichamelijk letsel te kunnen worden aangemerkt, terwijl het Hof toch het *vonnis van den Krijgsraad* van 17 Febr. 1911 in deze zaak gewezen *in stand houdt* voor zooveel daarbij de aan beklaagde *te laste gelegde feiten wettig* en *overtuigend bewezen* zijn verklaard, bij welke ten laste gelegde feiten ook is opgenomen, dat de slag door den beklaagde aan den agent van politie toegebracht den agent **veel pijn** veroorzaakte.

Hiermede wijkt het Hof tevens af van de gegeven beslissing in een dergelijk geval in *Sententie van 2 November 1906* M. R. T. deel III pag. 276, waar in de telastelegging op pag. 279 onder 3°. *alleen pijn* vermeld is; evenzoo van de beslissingen van het H. M. G. vermeld in de Rechtspraak en Ned. Litteratuur door de vier bekende Hoogleeraren aant. 9 op art. 181 Sr. pag. 104 uitgave 1893.

2°. dat aan het begrip van „*heeterdaad*" eene *ruime interpretatie* gegeven wordt.

3°. dat *het Hof* wat de *handelingen der politie* betreft de *plichtmatigheidsleer* is toegedaan evenals *de Hooge Raad*, wiens opvatting in deze is weergegeven in het opstel van Mr. M. G. TEN CATE, voorkomende in T. v. Sr. deel XII pag. 97—116, in het bijzonder op pag. 109 regel 13 van onderen en pag. 115.

4°. dat tot het hooren van een *bloedverwant* van een *beklaagde* als *getuige onder eede*, die ingev. art. 162 Sv. niet zou mogen worden gehoord, niet vereischt wordt, dat de toestemming van den beklaagde en van den fiskaal in het verhoor vermeld staat, doch dat *het verzoek* van den *beklaagde*

tot het *hooren* van zijn *bloedverwant* in zijne zaak *voldoende* is, terwijl uit het overgeven der vraagartikelen door den Fiskaal blijkt, dat deze dat verzoek heeft toegestemd.

Op het vonnis van den Krijgsraad in deze zaak valt op te merken, dat uit de *overweging* omtrent *„de rechtmatige uitoefening van bediening"* door den politiebeamte V. blijkt, dat de Krijgsraad omtrent *de handelingen van een politiebeambte* de *legaliteitsleer* huldigt, terwijl uit de door ditzelfde college gegeven overweging, voorkomende in het vonnis van 21 Febr. 1907 M. R. T. deel III pag. 92 8ste alinea, af te leiden is, dat de Krijgsraad de *plichtmatigheidsleer* is toegedaan!

BURGERLIJKE RECHTSPRAAK.

Hof van Justitie in Suriname.

Zitting van 1 October 1910.

President: Mr. C. I. Heylidy.

Leden: Mr. A. P. Visser en I. Da Costa.

Vrijspraak van een wegens diefstal beschuldigde op grond van het onderzoek ter terechtzitting en van een op 24 November 1895 in een vorig strafgeding tegen denzelfden beklaagde opgemaakt deskundig rapport, volgens welke de beklaagde lijdende was aan insania epileptica, een moreel minderwaardig individu en lijdende was aan ziekelijke stoornis zijner geestvermogens.

Het Openbaar Ministerie eischer R. O.

tegen

J. J. M., oud 38 jaren, balatableeder, geboren te Nickerie en wonende te Paramaribo,

Gezien 's Hofs gewijsde dd. 31 Maart 1910 waarbij deze zaak is verwezen naar de crimineele terechtzitting en de terechtstelling van den beklaagde is gelast overeenkomstig den Vierden titel van het Wetboek van Strafvordering ter zake van:

Op 11 December 1909 te Paramaribo uit de woning van A. P. aan de Rust en Vredestraat L. E. nº. 141, te diens nadeele bedriegelijk te hebben weggenomen en zich toegeëigend: een doublé horloge met ketting, een Amerikaansch gouden muntstuk van twee en een halve dollar en een bedrag van *f* 35.— bestaande uit zes biljetten van de Surinaamsche Bank, elk van *f* 5.— en vijf gulden aan zilvergeld, welk bedrag zich, met voormeld gouden muntstuk bevond in een gesloten trommel, die hij heeft geopend door met een houwer den overval daarvan te verbreken.

Gelet op de dienovereenkomstig opgemaakte akte van beschuldiging.

Gezien de overige stukken, waaronder een rapport in zake den toestand der geestvermogens van den beschuldigde dd. 24 November 1895 door F. C. Dobberke arts, districts-geneesheer, directeur van het Krankzinnigengesticht in Suriname.

Gehoord den beschuldigde en de getuigen A. P. en G. E. W.

Gehoord het requisitoir van den Procureur-Generaal door den tijdelijken Advocaat-Generaal voorgedragen en in geschrifte overgelegd, strekkende: dat het den Hove behage een deskundige te benoemen om een onderzoek in te stellen naar de geestvermogens van den beschuldigde, en in verband daarmede, de zaak voor onbepaalden tijd uit te stellen.

Gehoord den beschuldigde in zijne verdediging daarin bijgestaan door den toegevoegden raadsman den praktizijn D. COUTINHO.

Overwegende dat de beschuldigde heeft opgegeven: dat hij dien Zaterdag, 11 December van het vorige jaar, wat sterken drank gebruikt had, daardoor beneveld is geraakt en toen — zooals hem in dergelijken toestand meermalen was overkomen — zonder bewustzijn en geen weerstand kunnende bieden aan den aandrang daartoe, in de woning van P. het horloge met ketting, het goudstuk en de bankbiljetten heeft weggenomen;

dat hij eerst den daaropvolgenden dag tot het besef is gekomen van het kwaad dat hij had gedaan;

dat hij het geld van P. niet heeft genomen met de bedoeling om er zich mee te verrijken, daar hij toch dien dag ongeveer elf gulden op zak heeft gehad en, indien hij nog meer geld noodig had, te allen tijde op het kantoor van zijn werkgever, den heer D. C., dit kon krijgen;

Overwegende dat uit de opgave van den beschuldigde en de verklaringen der getuigen in onderling verband en samenhang beschouwd het wettig bewijs is verkregen dat beschuldigde het in de akte van beschuldiging omschreven feit heeft gepleegd;

dat evenwel het Hof uit het ter terechtzitting gehouden onderzoek, ook met het oog op het hiervoren bedoeld rapport van dokter DOBBERKE, waarbij deze na eenigen tijd beschuldigde die wegens valschheid in geschrifte destijds in rechten was betrokken onder observatie te hebben gehad — als deskundige tot de conclusie is gekomen, dat de beschuldigde als lijdend aan insania epileptica, een moreel minderwaardig individu is, en ten slotte verklaart dat beschuldigde is lijdende aan ziekelijke stoornis zijner geestvermogens — niet de *overtuiging* heeft gekregen dat beschuldigde met arglist heeft gehandeld bij het wegnemen van de goederen;

dat alzoo de *schuld* van den beschuldigde aan het hem te last gelegde niet is bewezen en hij dientengevolge daarvan moet worden vrijgesproken.

Gezien de artt. 168, 169, 174, 178, 179, 184 en 302 vlg. van het Wetboek van Strafvordering en 35 van het Wetboek van Strafrecht.

Recht doende:

verklaart de schuld van den beschuldigde aan het hem te last gelegde *niet* bewezen;

Spreekt hem vrij.

Bepaalt dat de kosten van dit geding, bedragende *zeventien gulden en dertig cents*, zullen komen ten laste van den Lande.

Beveelt de teruggave van de voorwerpen, die in dezen als stukken van overtuiging hebben gediend aan den eigenaar of andere daarop rechthebbenden.

Hooge Raad der Nederlanden. (1)

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 17den October 1910.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. Laman Trip.

Raadsheeren: Mrs. A. M. B. Hanlo, A. J. L. Nypels, Ch. Krabbe, J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen en A. M. Pleyte.

Voor toepassing van art. 266 Swb. is niet vereischt, dat bij eene in het openbaar aangedane beleediging het opzet des daders gericht was op het **in het openbaar beleedigen.**

H. de B., oud 45 jaren, diamantbewerker, geboren te Harlingen, wonende te Amsterdam, is requirant van cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof te Amsterdam van 5 April 1910, waarbij in hooger beroep werd bevestigd een vonnis der Arrond.-Rechtbank te Amsterdam van 24 Jan. 1910 bij hetwelk met niet-ontvankelijkverklaring van het O. M. in een gedeelte der aanklacht en van de beleedigde partij in hare geheele vordering — de requirant werd schuldig verklaard aan „eenvoudige beleediging" en, met toepassing van art. 266 Strafr. werd veroordeeld tot eene gevangenisstraf voor den tijd van 14 dagen.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer Bosch, en het beroep namens requirant was toegelicht door Mr. M. Levenbach, advocaat te Amsterdam, heeft de adv.-gen. Jhr. Rethaan Macaré, de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Bij pleidooi is als eenig middel van cassatie voorgesteld:

Schending of verkeerde toepassing van de artt. 239, 216, 211 Strafv., in verband met de artt. 1 en 266 Strafr., omdat bij de dagvaarding niet is gesteld, dat de beleediging opzettelijk in het openbaar zou zijn aangedaan en dat beklaagde den wil zou hebben gehad, in het openbaar te beleedigen.

Het middel mist m. i. feitelijken grondslag.

In de dagvaarding komt het woord *„opzettelijk"* niet éénmaal, doch tweemaal voor. Het eerst daarin voorkomende woord „opzettelijk" beheerscht alles, wat daarop volgt, zoodat wel deugdelijk in de dagvaarding is gesteld, dat de beleediging *opzettelijk* in het openbaar is gedaan en dat beklaagde den wil heeft gehad in het openbaar te beleedigen.

Met weglating van dat deel der te laste legging, waarin het O. M. niet ontvankelijk is verklaard, is aan beklaagde bij inleidende dagvaarding ten laste gelegd en bij het in hooger beroep bevestigde vonnis bewezen verklaard:

„dat beklaagde op 28 Nov. 1908 te Amsterdam in het café van het Paleis van Volksvlijt *opzettelijk* H. S. huisvrouw van N. K. heeft beleedigd, door in het openbaar aldaar ten aanhoore van verschillende personen *opzettelijk* beleedigend te zeggen: dat juffrouw H. K., geboren S. eene echtbrekende vrouw was".

Waar dit feitelijk vaststaat is er dunkt mij, voor het voorgestelde middel geen plaats; mijne conclusie strekt mitsdien tot verwerping dezer voorziening.

(1) Uit het Weekblad van het Recht overgenomen. (Red.).

De Hooge Raad enz.;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi:

Schending of verkeerde toepassing der artt. 239, 216, 211 Strafv. in verband met de artt. 1, 266 Strafr., omdat bij dagvaarding niet is gesteld dat de beleediging opzettelijk in het openbaar zou zijn aangedaan en dat beklaagde den wil zou hebben gehad in het openbaar te beleedigen;

Overwegende, dat ten laste van den requirant overeenkomstig de aanklacht bij het door het bestreden arrest bevestigde vonnis wettig en overtuigend bewezen is verklaard: dat hij op 28 Nov. 1908 te Amsterdam in het café van het Paleis van Volksvlijt opzettelijk H. S. huisvrouw van N. K., heeft beleedigd, door in het openbaar aldaar ten aanhoore van verschillende personen, opzettelijk beleedigend te zeggen: „dat juffrouw H. K. geboren S. eene echtbrekende vrouw was";

dat dit feit is gequalificeerd en de requirant deswege is veroordeeld als aan het hoofd van dit arrest is vermeld;

O. ten aanzien van het middel van cassatie:

dat dit is ongegrond, daar art. 266 Strafr. „opzettelijke beleediging" wel alleen strafbaar stelt, wanneer zij is gepleegd in een der in dat artikel aangeduide gevallen, dus o. a. wanneer zij is gepleegd „in het openbaar", maar niet voorschrijft en dus ook in eene aanklacht van dit misdrijf niet behoeft te worden vermeld, dat het opzet des daders mede op het bestaan van een dier gevallen moet zijn gericht;

Verwerpt het beroep.

Hooge Raad der Nederlanden. (1)

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 24sten October 1910.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. Laman Trip.

Raadsheeren: Mrs. A. M. B. Hanlo, A. J. L. Nypels, Ch. Krabbe, J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen en A. M. Pleyte.

Nu de gewraakte opgave van den getuige voorkomt in dat gedeelte van de verklaring van den getuige, dat niet als bewijsmiddel is gebruikt, mist het middel zijn feitelijken grondslag.

Een in het vonnis als aanwijzing gebruikt feit is zelf slechts door aanwijzingen bewezen en mocht dus niet als bewijs gebruikt worden.

E. B., oud 43 jaren, koffiehuishouder, geboren te Groningen, wonende te Apeldoorn, is requirant van cassatie tegen een vonnis van den Kantonrechter te Apeldoorn van 14 April 1910, waarbij de requirant is schuldig verklaard aan: „het op Zondag geven van eene publieke danspartij zonder vergunning van B. en W. 2 maal gepleegd" en met toepassing van de artt. 4 en 16 der Zondagswet, 10 en 11 der wet van 15 April 1886 (*Stbl.*

(1) Uit het Weekblad van het Recht overgenomen. (Red.).

n°. 64), 23 Strafr., veroordeeld tot 2 geldboeten van *f* 5 en vervangende hechtenis van 2 dagen voor elke boete.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer FENTENER VAN VLISSINGEN, en het beroep namens requirant was toegelicht door Mr. W. FRANCKEN, advocaat te 's-Gravenhage, heeft de adv.-gen. ORT de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Het eerste der bij pleidooi voorgestelde middelen van cassatie luidt: „Schending van artt. 397, 398, 391 en 392 Strafv. door als bewijsmiddel te gebruiken de gissing of meening van den getuige E. BUURMAN dat hij wel gelooft dat dit contributie was".

Het middel heeft betrekking op de vierde in verband met de achste overweging van het bestreden vonnis. In eerstgenoemde overweging is opgenomen de verklaring van den bedoelden getuige betreffende zijne bezoeken in den afgeloopen winter op verschillende Zondagavonden in de zaal van het koffiehuis van requirant, waar gelegenheid tot dansen werd verschaft, gevende hij daarbij op er *de laatste keer op 6 Febr. j.l.* te zijn geweest.

Omtrent zijn eerste bezoek (d. i. dus *niet* op 6 Febr.) houdt zijne verklaring in dat hem door den beklaagde werd gezegd dat hij vast. of tijdelijk lid voor één avond, kon worden en voor dit laatste 20 cents moest worden betaald en *„hij wel gelooft dat dit contributie was"*, — terwijl verder omtrent zijn bezoek in den avond van 6 Febr. door hem eene getuigenis werd gegeven waarin de bij het middel gewraakte verklaring *niet* voorkomt.

In de achtste overweging nu wordt het bewijs dat de beide in de dagvaarding vermelde danspartijen, resp. gehouden op 30 Jan. en 6 Febr. 1910, tegen betaling toegankelijk waren voor het publiek en alzoo openbaar waren, geput: *wat betreft de danspartij op 30 Jan.*, uit de daarbij opgenoemde bewijsmiddelen, waartoe echter *niet* behoort de getuigenverklaring van BUURMAN, — terwijl voor wat betreft *de danspartij op 6 Febr.*, *wel* van de verklaringen van dien getuige als bewijsmiddel wordt gebruik gemaakt, maar onmiskenbaar alleen voor zoover deze betrekking hadden op hetgeen door hem over het op *6 Febr.* voorgevallene was opgegeven. En daaronder, gelijk gezegd, behoorde *niet* de in het middel genoemde verklaring.

Het middel mist dus m. i. zijn feitelijken grondslag.

Het tweede middel is: „Schending van artt. 406, 407, 391 en 392 Strafv., door eene aanwijzing te putten uit het mede door aanwijzingen bewezen geachte feit „dat beklaagde hen die zich daartoe aanmeldden tot de zaal toeliet".

In de zevende overweging verklaart de Kantonrechter wettig en overtuigend bewezen dat de beide danspartijen van 30 Jan. en 6 Febr. *werden gegeven door den beklaagde* en wel door de aanwijzingen welke voortvloeiden uit een *aantal feiten* gebleken resp. door een proces-verbaal van 3 Febr. 1910 en de verklaringen van de getuigen BRINK, CASPÉE en WIERSTRA, en door een proces-verbaal van 7 Febr. 1910 en de verklaringen der getuigen SCHERPENZEEL, BUURMAN en WIERSTRA.

Onder deze uit de bewijsmiddelen gebleken feiten, nu noemt de Kantonrechter het in het middel vermelde feit: „dat hij (d. i. de beklaagde) hen die zich daartoe aanmeldden tot de zaal toeliet".

De inhoud van genoemde in de zevende overweging aangehaalde processenverbaal is in het vonnis opgenomen achtereenvolgens in de eerste en tweede

overwegingen, die van de getuigenverklaringen BRINK, CASPÉE en WIERSTRA in de vierde overweging sub 1°, 2° en 5°, en die van de getuigenverklaringen SCHERPENZEEL en BUURMAN in diezelfde overweging sub 3° en 4°.

Bij lezing van den inhoud van deze bewijsmiddelen, gelijk die inhoud in het vonnis is opgenomen, zal het den Raad blijken dat noch de processen-verbaal, noch de getuigenverklaringen het in het middel genoemd feit vermelden, ofschoon de verklaringen van BRINK, CASPÉE, BUURMAN en SCHERPENZEEL de „toelating", en die van de drie getuigen „de toelating door den beklaagde" inhouden, — doch steeds alleen voor zoover *ieder van henzelven betreft.*

Wèl echter loopen de verklaringen over handelingen van beklaagde door de verbalisanten en de getuigen waargenomen, waaruit door den Kantonrechter het bedoeld feit *is* en kon worden afgeleid. Maar dan is dit feit ook niet rechtsreeks door die bewijsmiddelen (de processen-verbaal en getuigenverklaringen) bewezen, doch is het uit den inhoud daarvan door den rechter afgeleid en is dus eene aanwijzing. De Kantonrechter was daartoe ongetwijfeld gerechtigd, — maar waar hij nu *door de aanwijzingen* voortvloeiende o.a. *uit dat feit* (d. i. dus uit dit reeds door aanwijzingen bewezen feit) bewezen verklaarde „dat de danspartijen aldaar door beklaagde werden gegeven", deed hij het bewijs van die aanwijzingen *op eene aanwijzing steunen* en werden daarmede m. i. inderdaad de in het middel genoemde artikelen geschonden.

Ik houd dit middel derhalve voor gegrond.

Mijne conclusie strekt daarom tot vernietiging van het vonnis en verwijzing der zaak naar de Arrond.-Rechtbank te Zutphen ten einde op de bestaande dagvaarding te worden berecht en afgedaan.

De Hooge Raad enz.;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi:

I. Schending van de artt. 397, 398, 391 en 392 Strafv. door als bewijsmiddel te gebruiken de gissing of meening van den getuige E. BUURMAN: „dat hij wel gelooft dat dit contributie was";

II. Schending van de artt. 406, 407, 391 en 392 Strafv., door eene aanwijzing te putten uit het mede door aanwijzing bewezen geachte feit „dat beklaagde hen die zich daartoe aanmeldden tot de zaal toeliet";

Overwegende, dat bij het beroepen vonnis ten laste van requirant wettig en overtuigend bewezen is verklaard wat hem bij inleidende dagvaarding was ten laste gelegd: dat hij op Zondag den 30 Jan. 1910 en op Zondag den 6 Febr. 1910 telkens des namiddags tusschen 7 en 11 uur te Apeldoorn zonder toestemming van B. en W. der gemeente Apeldoorn een publieke danspartij heeft gegeven;

dat deze feiten zijn gequalificeerd en requirant deswege is veroordeeld, zooals aan het hoofd van dit arrest is vermeld;

O, wat het eerste middel betreft:

dat in het bestreden vonnis is opgenomen de verklaringen van getuige BUURMAN, in welke verklaring duidelijk zijn te onderscheiden verschillende gedeelten, die resp. betrekking hebben op hetgeen dien getuige bekend was van het op 30 Jan. gebeurde en op het door hem waargenomene op 6 Febr.;

dat blijkens de 6e, 7e en 8e overweging de verklaring van getuige BUURMAN tot bewijs heeft gestrekt alleen van de op 6 Febr. gepleegde overtreding;

dat daaruit noodzakelijk volgt, dat dát deel dier verklaring, hetwelk betrekking had op het op 30 Jan. gepleegde feit niet als bewijsmiddel is

gebezigd en dat derhalve — nu juist in dit niet tot bewijs gediend hebbende deel de gewraakte meening of gissing voorkomt, het middel feitelijken grondslag mist;

O. met betrekking tot het tweede middel:

dat van de telastelegging, in de 7e overweging van het aangevallen vonnis bewezen is verklaard, „dat die danspartijen aldaar door beklaagde werden gegeven" op grond van „de aanwijzingen, voortvloeiende uit de, ten aanzien van de danspartij op 30 Jan. door het eerstgenoemd proces-verbaal en de verklaringen van de getuigen BRINK, CASPÉE en WIERSTRA en ten aanzien van de danspartij op Zondag 6 Febr. door het tweede proces-verbaal en de verklaringen van de getuigen SCHERPENZEEL, BUURMAN en WIERSTRA gebleken feiten, dat die danspartijen plaats hadden in de zaal van beklaagde en hij bij den ingang van de zaal tegenwoordig was en *hen, die zich daartoe aanmeldden tot de zaal toeliet* na betaling van het gevorderd bedrag aan hem of zijn bediende";

O. dat echter in de aangehaalde precessen-verbaal en in de verklaring van den getuige WIERSTRA, voor zoover in het vonnis opgenomen, geenerlei directe verklaring omtrent toelating door den beklaagde is te vinden, terwijl blijkens den in het vonnis vermelden inhoud van de verklaringen der getuigen BRINK, CASPÉE, SCHERPENZEEL en BUURMAN, deze niet meer omvatten, dan wat elk dier getuigen omtrent zijn eigen toelating heeft medegedeeld;

dat daaruit dus de algemeene regel, welken het vonnis in de 7e overweging als „gebleken feit" aanneemt, „dat de beklaagde *hen*, die zich daartoe aanmeldden, tot de zaal toeliet", alleen bijwege van gevolgtrekking kon worden afgeleid;

dat door aan dit aldus zelf door aanwijzingen bewezen feit wederom aanwijzingen te ontleenen de Kantonrechter de artt. 406, 407, 391 en 392 Strafv. heeft geschonden, zoodat het middel is gegrond;

Vernietigt het vonnis door den Kantonrechter te Apeldoorn op 14 April 1910 in deze zaak gewezen;

Recht doende krachtens art. 106 R. O.:

Verwijst de zaak naar de Arrond.-Rechtbank te Zutphen, om op de bestaande dagvaarding opnieuw te worden berecht en afgedaan.

Hooge Raad der Nederlanden. (1)

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 28sten November 1910.

Voorzitter: Jhr. Mr. S. LAMAN TRIP.

Raadsheeren: Mrs. A. J. L. NYPELS, CH. KRABBE, J. A. A. BOSCH en A. M. PLEYTE.

Een agent van politie, bevoegd tot het opsporen van eene overtreding eener plaatselijke politieverordening is bevoegd bij proces-verbaal te constateeren alle feitelijkheden, die hij daarbij in de uitoefening zijner bediening ondervindt, al behoort de opsporing van het daarin gelegen misdrijf niet tot zijne ambtsbevoegdheid.

A. P., oud 22 jaar, landarbeider, geboren te Akkerwoude, wonende te Broek

1) Uit het Weekblad van het Recht overgenomen. (Red.).

onder Akkerwoude, is requirant van cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof te Leeuwarden van den 16 Juni 1910, waarbij in hooger beroep, werd bevestigd onder verbetering van eene schrijffout — het vonnis op 11 Mei 1910 door de Arrond.-Rechtbank te Leeuwarden tegen den requirant gewezen, bij welk vonnis hij is schuldig verklaard aan het misdrijf van: „mishandeling gepleegd tegen een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening" en, met toepassing van de artt. 300, 304 initio en sub 4°. (door het Hof verbeterd sub 2°.) Strafr., is veroordeeld tot eene gevangenisstraf van 1 jaar en 6 maanden, met last tot vernietiging van het inbeslag genomen mes als hebbende gediend tot het plegen van het strafbare feit en met bepaling omtrent de verdere stukken van overtuiging als in dat vonnis is vermeld.

Nadat was gehoord het verslag van den raadsheer Pleyte, en het beroep namens requirant was toegelicht door Mr. J. W. Tijsma, advocaat te Leeuwarden, heeft de adv.-gen. Ort de volgende conclusie genomen:

Edele Hoog Achtbare Heeren!

Het Gerechtshof te Leeuwarden bevestigde bij het bestreden arrest in hooger beroep het vonnis der Arrond.-Rechtbank aldaar, waarbij het bewijs van den beklaagde (requirant) te laste gelegde feit: dat hij in den nacht van 11 op 12 Jan. 1910 te Valom in de gemeente Dantumadeel op den openbaren weg den aldaar surveilleerenden politiedienaar dier gemeente T. de Jong heeft mishandeld door hem opzettelijk gewelddadig met een mes een steek in de borst toe te brengen, werd aangenomen o. a. op grond van den inhoud van een proces-verbaal op den ambtseed opgemaakt door genoemden beambte.

Het proces-verbaal is derhalve als bewijsmiddel gebezigd en hiertegen is gericht het bij pleidooi voorgestelde middel van cassatie: „Schending immers verkeerde toepassing van de artt. 8, 391, 392, 400 en 401 Strafv. en 1905, 1906 en 1907 B. W., omdat: *a.* ten onrechte aan het proces-verbaal van den dienaar van politie T. de Jong wettige bewijskracht is toegekend, en *b.* in ieder geval het onderhavige misdrijf niet door dit proces-verbaal kon bewezen worden als zijnde onttrokken aan de opsporingsbevoegheid van voornoemden verbalisant.

Blijkens het bevestigd vonnis staat vast door eene ambtseedige verklaring van den burgemeester der gemeente Dantumadeel betreffende de instructie verleend aan den dienaar van politie T. de Jong, dat aan dezen beambte is opgedragen te surveilleeren tot handhaving der orde op den openbaren weg en op voor het publiek toegankelijke plaatsen, telkens wanneer hem daartoe door of namens den burgemeester opdracht zal worden verstrekt en ook dan wanneer bedoeld toezicht door hem zelf dienstig wordt geacht — en evenzoo: dat den beambte door den chef-veldwachter namens den Burgemeester was gelast op gemelden avond te surveilleeren.

En waar die grondslag bestaat, is m. i. terecht aan het ambtseedig proces-verbaal van den beambte de kracht van wettig bewijsmiddel toegekend.

Ik beroep mij daavoor op art. 200 der Algemeene plaatselijke Politieverordening voor de gemeente Dantumadeel luidende (voor zoover hier van belang) „Aan allen, die met het opsporen van de overtredingen van deze Verordening, uit den aard hunner betrekking of ingevolge hunne instructie, belast zijn of door Burg. en Weth. daartoe worden aangewezen, waartoe inzonderheid de ambtenaren der gemeentepolitie, de gemeente-architect, de wegwerkers en de brandmeester behooren wordt, ieder voor zooveel betreft

die zaken welke aan zijne bijzondere waakzaamheid of toezicht zijn toevertrouwd, de last verstrekt om met inachtneming van de voorschriften der wet van 31 Aug. 1853 (Stbl. no. 83) de woningen der ingezetenen, huns ondanks, binnen te treden enz."

Uit deze bepaling volgt dat krachtens de verordening de dienaar van politie T. de Jong was belast met de opsporing in die zaken waarover zijne instructie zich uitstrekt, als zijnde deze aan zijne waakzaamheid toevertrouwd.

Want het artikel regelt tweeërlei: het wijst de beambten aan die met de opsporing van de overtredingen der verordeningen, hetzij uit den aard hunner betrekking, *hetzij ingevolge hunne instructie* òf door Burgemeester en Wethouders belast zijn, — en het geeft voorschiften — voor zoover het zaken betreft die aan de waakzaamheid en het toezicht van ieder der te voren genoemde beambten zijn toevertrouwd — omtrent het recht om bij hunne opsporing de woningen der ingezetenen huns ondanks binnen te treden.

Bij art. 40 dêr Verordening nu wordt bepaald dat ieder verplicht is aan de bevelen ter handhaving van de openbare orde of in het belang der veiligheid, op openbare plaatsen, aan de ingangen van of binnen gebouwen of terreinen door de politie gegeven, terstond te gehoorzamen, wordende overtreding dier bepaling bij art. 201 strafbaar gesteld, — zoodat waar aan den dienaar van politie T. DE JONG bij zijne instructie was opgedragen de surveillantie tot handhaving der orde op den openbaren weg, hij bevoegd was tot opsporing van de overtredingen van deze bepaling ook voor zoover zij op den openbaren weg plaats vonden.

Hieruit volgt dat een proces-verbaal van dien beambte inhoudende zijne bevinding *te dien aanzien*, krachtens artt. 8 sub 7°. j°. 401 en 392 Strafv. wettig bewijsmiddel is.

En het in het bevestigd vonnis vermelde proces-verbaal van dien beambte houdt in dat toen hij op reeds genoemden tijd en plaats surveilleerende was op den openbaren weg en ter gelegenheid dat hij den requirant en andere personen die aldaar aanwezig waren en hevig vloekten en raasden, aanmaande tot kalmte — d. i. dus toen hij optrad ter vervulling van de hem bij de instructie opgedragen taak in eene zaak aan zijne waakzaamheid bij de verordening toevertrouwd, — door den requirant op de wijze als in de dagvaarding vermeld, met een mes is gestoken.

Vermits nu art. 401 strafv. het proces-verbaal van den bevoegden opsporingsambtenaar als bewijsmiddel erkent en daarbij geen onderscheid maakt of hetgeen de ambtenaar in zijne bediening heeft geconstateerd tot zijn bijzonderen ambtsplicht behoort of wel bij die gelegenheid door hem persoonlijk is ondervonden, volgt hieruit dat — waar in dit geval de meergenoemde politiedienaar ingevolge de verordening had te waken in zake de handhaving der orde o. a. ter plaatse, zoodat hij bevoegd was van zijne bevinding te dien aanzien bij proces-verbaal te doen blijken en waar bij gelegenheid van de vervulling van dien ambtsplicht op hem de mishandeling is gepleegd — zijn proces-verbaal *in zijn geheel*, dus ook ten aanzien van dit laatste, naar de wet kracht van wettig bewijs bezit. De jurisprudentie van den Hoogen Raad is in dezen zin gevestigd. Men zie Leon Strafv. op art. 437 Strafv. *oud* n°. 4, alsmede de arresten van 23 Mei 1893 W. 6353 en 14 Nov. 1898 (in het belang der wet gewezen) W. 7204.

Het middel is m i. derhalve ongegrond in zijne beide deelen en ik heb daarom de eer te concludeeren tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad enz.;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi;

Schending, immers verkeerde toepassing van de artt. 8, 391, 392, 400 en 401 Strafv. en 1905, 1906 en 1907 B. W., omdat:

a. ten onrechte aan het proces-verbaal van den dienaar van politie T. DE JONG wettige bewijskracht is toegekend, en *b.* in ieder geval het onderhavige misdrijf niet door dit proces-verbaal kon bewezen worden, als zijnde onttrokken aan de opsporingsbevoegdheid van voornoemden verbalisant;

Overwegende, dat de requirant in eersten aanleg heeft terechtgestaan beklaagd dat hij in den nacht van 11 op 12 Jan. 1910 te Valom in de gemeente Dantumadeel op den openbaren weg den aldaar surveilleerenden politiedienaar dier gemeente T. DE JONG heeft mishandeld door hem opzettelijk gewelddadig met een mes een steek in de borst toe te brengen, en dit feit met requirants schuld daaraan bij het vonnis — dat bij het aangevallen arrest werd bevestigd — is bewezen verklaard en voorts is gequalificeerd en de straf toegepast als in het hoofd dezes is vermeld;

O. dat blijkens dit vonnis de Rechtbank het bewijs der ten laste gelegde feiten geleverd acht, o. m. door den inhoud van het ter terechtzitting voorgelezen ambtseedig proces-verbaal opgemaakt door den dienaar van politie der gemeente Dantumadeel T. DE JONG en dit proces-verbaal dus als bewijsmiddel is gebruikt;

dat hiertegen het tweeledig middel van cassatie is gericht;

O. dat volgens meergemeld vonnis door eene ambtseedige verklaring van den Burgemeester der Gemeente Dantumadeel betreffende de instructie aan genoemden dienaar van politie gegeven, vaststaat dat dezen was opgedragen te surveilleeren tot handhaving der orde op den openbaren weg en op voor het publiek toegankelijke plaatsen, telkens wanneer hem daartoe door of namens den Burgemeester opdracht zal worden verstrekt en ook dan wanneer bedoeld toezicht door hem zelf dienstig geacht wordt;

O. dat volgens art. 200 Alg. Politieverordening der gemeente Dantumadeel (vastgesteld 28 April 1887 en afgekondigd den 20 Mei 1887) tot het opsporen van de overtredingen dier verordening, o. m. bevoegd zijn de ambtenaren der gemeentepolitie die ingevolge hunne instructie met die opsporing zijn belast;

dat volgens art. 40 derzelfde verordening een ieder in die gemeente verplicht is aan de bevelen ter handhaving van de orde op de openbare plaatsen door de politie te geven terstond te gehoorzamen en het niet voldoen aan die verplichting in art. 201 dier Verordening met straf is bedreigd;

dat de dienaar van politie T. DE JONG in verband met de hem gegeven instructie, alzoo belast was met en bevoegd tot het opsporen der overtreding van art. 40 evengenoemd en daarvan bij ambtseedig proces-verbaal te doen blijken;

dat toen deze dienaar van politie, gelijk in het bevestigde vonnis is aangenomen, in den bewusten nacht op den openbaren weg te Valom, gemeente Dantumadeel surveilleerde, ingevolge opdracht hem namens den burgemeester dier gemeente door den chef-veldwachter VAN ZANTEN gedaan — en in verband met ongeregeldheden welke dien avond ter gelegenheid van eene openbare verkooping in eene herberg aldaar hadden plaats gehad, en op dien weg eenige van de personen welke die herberg hadden verlaten, waaronder de requirant, die hevig raasden en vloekten, ter handhaving der openbare orde, tot kalmte aanmaande, aan welke aanmaning niet werd voldaan, zijnde hij integendeel door een dier personen aangevallen en bij de keel gegrepen — hij dus bevoegd was tot het opsporen der overtreding van art. 40 Alg. Politieverordening, die daar toen gepleegd werd en van zijne

bevindingen dienaangaande bij ambtseedig proces-verbaal te doen blijken; — dat hij echter evenzeer bevoegd was zulks te doen van alle feitelijkheden die hij daarbij in de uitoefening zijner bediening ondervond en die met die uitoefening in verband stonden ook al behoorde de opsporing van misdrijven als zoodanig niet tot zijne ambtsbevoegdheid, alzoo ook van het feit dat toen hij den zooeven bedoelden aanrander teruggeduwd had, de requirant op hem toesprong en hem met een scherp voorwerp in de borst stak;

dat immers het proces-verbaal op den ambtseed opgemaakt volgens art. 401 Strafv. is wettig bewijsmiddel en dit artikel niet onderscheidt of hetgeen de ambtenaar in zijne bediening heeft geconstateerd tot zijn bijzonderen ambtsplicht behoort of wel bij die gelegenheid persoonlijk door hem is ondervonden, zoodat het alleen de vraag is of het proces-verbaal afkomstig is van een beambte tot verbaliseeren bevoegd, of die beambte het in zijn proces-verbaal vermelde feit heeft waargenomen in de uitoefening zijner bediening en of het tot die uitoefening betrekking heeft;

dat zulks gelijk boven is overwogen hier het geval is en in het bevestigde vonnis dus terecht aan het ambtseedig proces-verbaal bewijskracht is toegekend voor wat betreft de op den dienaar van politie T. DE JONG bij de uitoefening zijner bediening gepleegde mishandeling;

dat dus het voorgestelde middel in geen zijner beide deelen tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep.

Gerechtshof te 's Gravenhage. (1)

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 27sten October 1910.

Voorzitter: Mr. B. HULSHOFF.

Raadsheeren: Mrs. C. W. VOLLGRAFF, F. N. L. ABERSON, Jhr. J. L. W. C. VON WEILER, Jhr. RH. FEITH en Jhr. J. W. QUINTUS.

Het zich begeven van den beklaagde naar de ter dagvaarding genoemde slaapkamer met het doel om met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening zich in die kamer bevindende, een ander toebehoorende, goederen weg te nemen, levert niet op strafbare poging tot diefstal, vermits het misdadige voornemen van den beklaagde om diefstal te plegen zich niet heeft geopenbaard door een begin van uitvoering; daaronder is te verstaan een zoodanige handeling, die met het voorgenomen misdrijf in noodzakelijk en onmiddellijk verband staat en met het oog daarop is ondernomen.

F. J. A., oud 34 jaren, geboren te Harderwijk, wonende te 's Gravenhage, zonder beroep, appellant,

tegen

den Off. van Just. bij de Arrond.-Rechtbank te 's Gravenhage, geïntimeerde.

Het Hof enz.;

Gezien de akte van hooger beroep van den 12 Juli 1910.

Gezien de dagvaarding, vanwege den Procureur-Generaal aan den beklaagde beteekend;

(1) Uit het Weekblad van het Recht overgenomën. (Red.).

Gezien het vonnis, in eersten aanleg gewezen, waarvan het dictum luidt:
„*Overwegende* dat het aldus bewezene oplevert het misdrijf van poging tot diefstal;
Gezien de artt. 310, 45 Strafr.;
Recht doende:
Verklaart den beklaagde F. J. A. schuldig aan het hierboven bewezen verklaarde en gequalificeerde misdrijf;
Veroordeelt hem te dier zake tot gevangenisstraf voor den tijd van negen maanden";
Gehoord het rapport van den raadsheer Jhr. Mr. QUINTUS;
Gehoord den beklaagde, zoo in zijne antwoorden, als in de middelen van verdediging, door hem aangevoerd;
Gehoord den Adv.-Gen. Mr. WENTHOLT namens den Proc.-Gen. in zijne vordering dat het Hof het vonnis van den eersten rechter zal bevestigen;
O. dat aan den beklaagde in eersten aanleg is ten laste gelegd, dat hij op 21 Mei 1910 zich heeft begeven naar de slaapkamer die zich bevindt in de woning van J. H. HEIJGEN, gelegen te 's Gravenhage, met het doel om met het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening zich in die kamer bevindende goederen of waarden, toebehoorende aan genoemden HEIJGEN, althans aan een ander dan hem, beklaagde, weg te nemen, zijnde echter de uitvoering niet voltooid, alleen door de van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, dat hij door andere personen is opgemerkt geworden en gevraagd is „wat hij daar deed";
O. dat het Hof met de Rechtbank aanneemt, dat door de in het vonnis a quo vermelde bewijsmiddelen wettig en overtuigend is bewezen hetgeen aan den beklaagde bij dagvaarding is te laste gelegd, gelijk mede zijne schuld daaraan, doch dat het Hof van oordeel is, dat dit aldus bewezene niet oplevert eenig misdrijf en meer in het bizonder niet, gelijk de Rechtbank van oordeel is, het misdrijf van poging tot diefstal;
O. toch, dat het als bewezen aangenomen „zich begeven van den beklaagde naar de ter dagvaarding genoemde slaapkamer met het ter dagvaarding genoemde doel in verband met de ter dagvaarding omschreven niet voltooiing van de uitvoering" — naar het oordeel van het Hof, niet oplevert strafbare poging tot diefstal, vermits al moge het misdadige voornemen van den beklaagde om diefstal te plegen, zijn gebleken uit zijn gaan naar de slaapkamer met het genoemde doel, dat misdadige voornemen alleen, waaraan door den beklaagde geene uitvoering is gegeven tengevolge van eene van zijn wil onafhankelijke omstandigheid, niet oplevert eene strafbare poging tot diefstal;
O. dat daartoe toch noodig zoude zijn geweest, dat dit voornemen zich had geopenbaard door een begin van uitvoering, waaronder is te verstaan eene zoodanige handeling, die met het voorgenomen misdrijf in noodzakelijk en onmiddellijk verband staat en met het oog daarop is ondernomen, hoedanige handeling evenwel in de dagvaarding niet is genoemd;
O. dat derhalve het vonnis, waarvan beroep, zal dienen te worden bevestigd, voor zoover daarbij wettig en overtuigend is bewezen verklaard, hetgeen aan den beklaagde bij dagvaarding is ten laste gelegd, gelijk mede zijne schuld daaraan, doch voor het overige zal behooren te worden vernietigd en de beklaagde ter zake van hetgeen hem bij de oorspronkelijke dagvaarding is te laste gelegd en hierboven is bewezen verklaard zal behooren te worden ontslagen van alle rechtsvervolging;
Recht doende:
Bevestigt het vonnis, waarvan hooger beroep, voor zoover daarbij wettig

en overtuigend bewezen is verklaard, hetgeen den beklaagde bij de dagvaarding is te laste gelegd, gelijk mede zijne schuld daaraan;

Vernietigt het vonnis voor al het overige en te dien aanzien op nieuw recht doende:

Verklaart het te laste gelegde en bewezen verklaarde niet strafbaar;

Ontslaat mitsdien den beklaagde te dier zake van alle rechtsvervolging.

Arrondissements-Rechtbank te Zwolle. (1)

Kamer van Strafzaken.

Zitting van den 21 October 1909.

Voorzitter: Mr. P. C. A. Sichterman.

Rechters: Mrs. A. F. C. Hupkens van der Elst en E. L. Umbgrove.

Subst.-Off. van Just.: Mr. B. R. Roijer.

W. v. Sr. art. 169 Pr. en 1°.

Overvaren van een roeiboot.

De Officier van Justitie te Zwolle,

tegen

V. B., oud 33 jaren, schipper op een visschersvaartuig, geboren te Bunschoten, wonende te Spakenburg,

beklaagd ter zake: dat hij op 10 Sept. 1909 op de rivier de IJssel onder de gemeente Kampen met een door hem bestuurd visschersvaartuig (een botter gemerkt B.U. 10) zoo roekeloos en onvoorzichtig gezeild heeft, dat het aan zijne schuld te wijten is geweest, dat een roeischuit, waarin twee personen op diezelfde rivier varende waren, door dat visschersvaartuig werd overvaren en daardoor geheel vernield of althans onbruikbaar geworden is, de zich in die roeischuit bevindende J. V. te water is geraakt en gevaar voor verdrinken van dien persoon is ontstaan, blijkens akte van dagvaarding den 29 Sept. d. a. v. aan hem beteekend;

De Rechtbank;

Gehoord de mondelinge verklaringen van de getuigen door den heer eischer en van dien door den beklaagde voorgebracht, en hetgeen de beklaagde daaromtrent heeft ingebracht;

Gehoord den beklaagde;

Gehoord het resumé van den heer Substituut-Officier en gelet op deszelfs vordering, na voorlezing overgelegd, strekkende daartoe, dat de beklaagde zal worden schuldig verklaard aan: het door schuld vernielen van eenig vaartuig, waardoor levensgevaar voor een ander is ontstaan, en te dier zake op grond van artt. 169 pr. en sub 1°. en 23 Strafr. veroordeeld tot betaling van eene geldboete van *f* 50 bij wanbetaling binnen twee maanden na den dag waarop het vonnis kan worden ten uitvoer gelegd, te vervangen door hechtenis voor den tijd van 20 dagen.

Gehoord den beklaagde in zijn verdediging;

---

(1) Uit het Weekblad van het Recht overgenomen. (Red.).

Overwegende dat de beklaagde ter terechtzitting heeft opgegeven en erkend:

dat hij in den morgen van 10 Sept. 1909 op de rivier de IJssel onder de gemeente Kampen, met het visschersvaartuig (een botter gemerkt B.U. 10), hetwelk hij, aan het roer staande, bestuurde, in snelle vaart uit zee komende aanzeilen, ter hoogte van de scheepstimmerwerf van SCHEPMAN, een roeischuit, punter, waarin de getuigen K. en V. op diezelfde rivier varende waren, heeft overvaren; dat getuige K. uit den punter bij hem aan boord overgesprongen is, doch getuige V. met den punter onder zijn botter is doorgegaan en te water geraakt; dat die getuige vervolgens door een werkman van die werf met behulp van een schuitje uit het water is gered en de punter tengevolge dier overvaring onbruikbaar is geworden;

O. dat na te noemen personen, ter terechtzitting als getuigen onder eede gehoord, elk voor zich, op grond van eigen waarneming, wetenschap en ondervinding hebben verklaard:

J. V. en H. K. elk voor zich, eensluidend: dat zij in den morgen van 10 Sept. 1909 met een roeiboot, punter, zich bevonden op de rivier de IJssel onder de gemeente Kampen, ter hoogte van de scheepstimmerwerf van SCHEPMAN, dichter bij die werf, dan bij de andere zijde der rivier; dat zij alstoen een botter, welke hun later bleek de B,U. 10 te zijn, met snelle vaart zeilende uit de richting van de zee op den IJssel in hunne richting zagen aankomen, terwijl de wind N.O. was; dat zij bezig waren van uit hun punter een lijn uit te vieren om te visschen; dat toen die botter hun punter al meer en meer naderde, zij met roeien ophielden en den kop van den punter in den wind hielden;

dat toen de botter vlak bij hun punter was en gevaar dreigde, dat hun punter door den botter overzeild zoude worden, zij hebben geschreeuwd en met de armen hebben gezwaaid, ten einde nog op het laatste oogenblik de aandacht van den bestuurder van den botter op zich te vestigen; dat echter de voorsteven van den botter met hun punter in aanraking kwam en de botter hun punter alstoen heeft overvaren; dat er aan beide zijden van hun punter in de rivier de IJssel ruimte aanwezig was voor den botter om langs hun punter heen te zeilen, aan de linkerzijde meer dan aan de rechterzijde en geen andere vaartuigen zich in de nabijheid bevonden, die dit belemmerden; dat de punter door die overvaring in drie stukken is gebroken en onbruikbaar geworden is;

de getuige K. bovendien voor zich: dat hij bij de overvaring op den botter is overgesprongen en de beklaagde zich als schipper op den botter bevond;

de getuige V. bovendien, voor zich: dat hij met den punter onder den botter en te water is geraakt in de rivier de IJssel;

beide getuigen, elk voor zich eensluidend: dat na de overvaring, getuige V. gezwommen is, naar de even boven het water uitstekende romp van den punter en zich daaraan, in het water liggende, heeft vastgeklampt totdat hij eenige minuten daarna uit het water is gered door getuige VAN DER HAAR, die hem met een roeiboot te hulp kwam;

A. J. V. D. H.: dat hij in den morgen van 10 Sept. 1909 gezien heeft dat een roeiboot, punter, waarin de getuigen K. en V. zich op den IJssel onder de gemeente Kampen nabij de scheepstimmerwerf van SCHEPMAN, alwaar getuige werkzaam was, bevond; dat hij alstoen de botter B.U. 10 van uit zee met snelle vaart zeilende, de roeiboot zag naderen en deze vervolgens overvaren; dat de punter onder den botter doorging en tengevolge dier overvaring onbruikbaar is geworden; dat hij vervolgens zag dat getuige

V. zich, in de rivier te water liggende, vastgeklampt hield aan de even boven water uitstekende romp van den punter; dat hij alstoen dien getuige met een roeiboot, aan die scheepswerf liggende en waarmede hij naar dezen toeroeide, heeft gered; dat er voor den botter aan beide zijden van den punter voldoende ruimte op de rivier aanwezig was om langs den punter heen te zeilen, ter linkerzijde meer dan ter rechterzijde en dat geen andere schepen aldaar in de nabijheid waren, die dit voorbijzeilen belemmerden;

Tj. DE V.: dat hij zich in den morgen van 10 Sept. 1909 bevindende op de scheepstimmerwerf van SCHEPMAN aan den oever der rivier de IJssel, schreeuwen en roepen op die rivier hoorende, uitkeek en op die rivier ter hoogte dezer werf een roeischuit, punter, zag, waarin zich de getuigen K. en V. bevonden, terwijl een visschersvaartuig, de botter B.U. 10, met groote vaart van uit de richting der zee zeilende, dien punter dicht genaderd was; dat de wind N.O. was en er een flinke bries woei, waardoor de botter voor den wind af, zeer snel zeilde; dat aan beide zijden van den punter voor den schipper van den botter ruimte was om dien punter voorbij te zeilen, aan de linkerzijde meer dan aan de rechterzijde; dat geen andere schepen aldaar in de nabijheid waren, die dit voorbijzeilen belemmerden; dat de botter met gereefde fok zeilde; dat de voorsteven van den botter met den punter in aanraking kwam en deze laatste door den botter werd overvaren; dat getuige K. toen de overvaring geschiedde, op den botter oversprong, doch getuige V. met den punter onder de botter doorging en in de rivier de IJssel te water geraakte; dat de punter tengevolge der overvaring onbruikbaar is geworden; dat de getuige V. al zwemmende de even boven het water der rivier uitstekende romp van den punter bereikte, zich daaraan vastklampte en na eenige minuten gered werd door getuige VAN DER H., die zich van af de genoemde scheepstimmerwerf daartoe in een roeiboot tot hem begaf; dat toen de overvaring plaats vond, de schipper van den botter aan het roer stond en dadelijk na de overvaring doordraaide, d. w. z. het roer omgooide;

dezelfde als deskundige: dat daar er een stijve bries woei en de botter snel voor den wind afzeilde, de schipper van den botter in de gelegenheid was, zijn schip alle gewenschte manoeuvres te doen maken; dat, wanneer een zeilvaartuig een ander vaartuig op- en voorbijvaart, de schipper van het zeilvaartuig, volgens het Reglement, boven 's winds moet voorbijvaren; dat, daar de wind N.O. was en de botter van uit zee kwam, de schipper van dat vaartuig den punter dus ter linkerzijde moest voorbijvaren, waarvoor alstoen alleszins voldoende ruimte op de rivier den IJssel daar ter plaatse aanwezig was; dat de schipper van een zeilend vaartuig steeds een roeischuit, welke zich in zijn vaarwater bevindt, moet mijden en daartoe steeds met oplettendheid moet uitzien; dat, daar de fok van den botter gereefd was, de schipper van den botter daardoor eenigzins in zijn uitzicht vóóruit belemmerd werd en daardoor des te meer oplettendheid moest betrachten; dat hij bij voldoende oplettendheid, ondanks dien gereefden fok, wel kan waarnemen of zich een ander vaartuig vóór het zijne in de rivier bevindt; dat indien een schipper van een snel voor den wind zeilend vaartuig, een ander schip dicht vóór het zijne bemerkt, die schipper onder die omstandigheden dan alsnog eene dreigende overvaring kan vermijden, door door te draaien, d. w. z. het roer van zijn schip om te gooien, tengevolge waarvan hij het zich vóór zijn schip bevindend vaartuig alsnog kan ontzeilen; dat de schipper van den botter B.U. 10 zulks bij voldoende oplettendheid ook had kunnen doen, waardoor dan de overvaring vermeden zoude zijn

geworden, gelijk die schipper dit trouwens — doch te laat — gedaan heeft, nadat de overvaring had plaats gehad;

O. dat het der Rechtbank uit eigen wetenschap bekend is, dat de rivier de IJssel behoort tot de openbare wateren van het Rijk, die voor de scheepvaart openstaan en onder de gemeente Kampen eene aanzienlijke breedte heeft;

O. dat door deze bewijsmiddelen, in onderling verband en samenhang, niet ontzenuwd door de verklaringen van den à décharge gehoorden getuige, nemende de Rechtbank hierbij het oordeel van den ter terechtzitting gehoorden deskundige als het hare over, wettig en overtuigend, met beklaagdes schuld daaraan is bewezen, hetgeen hem bij dagvaarding is ten laste gelegd, met dien verstande, dat de overvaren roeischuit daardoor onbruikbaar is geworden;

O. toch, dat waar uit het bovenstaande blijkt dat beklaagde onder de bewezen omstandigheden voldoende ruimte gehad heeft om de roeischuit ter linkerzijde voorbij te varen — gelijk het Reglement dit onder die omstandigheden voorschrijft — en hij de roeischuit dicht genaderd zijnde, toch nog op het laatste oogenblik de overvaring dier schuit door zijn botter had kunnen voorkomen, door met zijn vaartuig door te draaien, d. w. z. het roer daarvan om te gooien en die overvaring in den morgen, dus bij daglicht, plaats vond en er niet gebleken is van mist of ander beletsel om van uit zijn botter vóór zich uit te kunnen zien, de overvaring van de roeischuit door den botter, naar het oordeel der Rechtbank, aan zijn roekeloos en onvoorzichtig zeilen, dus aan zijn schuld te wijten is;

O. dat weliswaar de beklaagde ter terechtzitting heeft beweerd zijn best gedaan te hebben om de roeischuit te ontzeilen, doch hij haar niet heeft kunnen mijden, daar de inzittenden haar lieten afzakken, doch de Rechtbank dit verweer onaannemelijk acht en verwerpt, met het oog op de verklaringen der voormelde getuigen, dat er ter weerszijden der roeischuit, en vooral ter linkerzijde, genoegzame ruimte voor den beklaagde aanwezig was om die schuit voorbij te varen op de — volgens eigen wetenschap der Rechtbank — daar ter plaatse zeer breede rivier;

O. dat de Rechtbank verder oordeelt, dat uit de wijze waarop, tengevolge dier overvaring, naar de erkentenis van den beklaagde en de verklaringen der getuigen, J. V. in de rivier den IJssel te water geraakt en gered is, voldoende rechtens blijkt dat daardoor gevaar voor verdrinken van dien persoon is ontstaan;

O. dat het in voege vermeld bewezen feit, strafbaar ingevolge art, 169 begin en 1°. Strafr., behoort te worden gequalificeerd: „het door schuld onbruikbaar maken van eenig vaartuig, waardoor levensgevaar voor een ander is ontstaan";

Gezien, behalve gemeld wetsartikel. art. 23 Strafr en art. 27 van het Reglement ter voorkoming van aanvaring of aandrijving op openbare wateren in het Rijk, die voor de scheepvaart openstaan, vastgesteld bij K. B. van 18 Mei 1892 (*Stbl.* n°. 102);

Mede gezien art. 214, al. 1 Strafv.;

Recht doende:

Verklaart den beklaagde schuldig aan voormeld bewezen feit te qualificeeren en strafbaar gelijk hiervoren is gezegd;

Veroordeelt den alzoo schuldig verklaarden V. B. voornoemd, tot betaling van eene geldboete van f 25;

Bepaalt dat de opgelegde boete, bij gebreke van betaling binnen twee maanden na den dag, waarop dit vonnis kan worden ten uitvoer gelegd, zal worden vervangen door hechtenis voor den tijd van 20 dagen.

INHOUD.

Blz.

Aangeven. Met verandering van naam zich — bij een ander korps. 25
Aanwijzingen. Bewijs door — 138
— Aanwijzing bewezen door —. Vonnis kantonrechter te Apeldoorn daarom vernietigd 519
Afwezigheid. Reden van — bij desertie voldoende gerechtvaardigd. Deswege vrijspraak 38
Ambtelijk bevel. Vrijspraak door Krijgsraad te 's Hertogenbosch wegens handelen krachtens —. Vonnis geapprobeerd door H. M. G. 485
Appèl. Recht van — van militairen door een Krijgsraad veroordeeld (1750) 131
Authentieke akte. Het in eene — doen opnemen van eene valsche opgave enz. (art. 227 Sr.) 28
— Opzettelijk gebruik maken van een vervalschte —. Vrijspraak. 135 en 138

Begrooting. Bij de behandeling der — van Oorlog 1910 plaats gehad hebbende opmerkingen en besprekingen naar aanleiding van de dispositie van het H. M. G. van 16 Maart 1909 (blz. 55 van dezen jaargang) 69
Nota daarover van den Minister van Oorlog 71
— Uit de — van Oorlog 1910; 1°. militaire rechtspleging; 2°. duel; 3°. rechtsgeleerde opleiding van officieren 119
— Uit de — van Justitie 1911. Kinderwetten en jeugdige militairen. 258, 259
Kosten van het H. M. G. enz. 258, 259, 260
Militaire strafrechtspleging 259, 260
Bekentenis. Herroeping eener —. H. M. G. vindt reden van herroeping niet aannemelijk 148
Beleedigen. Het met woorden — van zijn meerdere in rang . . 310
— Dreigen, —, plegen van daden van geweld zijn niet de uiting van éénzelfde misdadig opzet 411
— — of bedreigen van den meerdere in rang 448
— Voor toepassing van art. 266 Sr. is niet vereischt dat het opzet des daders was gericht op het *in het openbaar beleedigen* . . . 518
Beleediging. Eenvoudige — van een ambtenaar gedurende de rechtmatige uitoefening zijner bediening 40
Benoeming. — van een lid van het Hoog Militair Gerechtshof . . 9
Beschikking. Ter — der Regeering stellen. Adv.-fiskaal eischt ter beschikking stelling der Regeering zonder toepassing van straf. H. M. G. beveelt ter beschikking stelling der Regeering en veroordeelt tevens tot 6 maanden gevangenisstraf 28
Bewijs. De buitengewone bepaling van art. 211 Cr. W. Kr. t. L. is dan alleen toepasselijk als er *geen ander bewijs* voor de beschuldiging aanwezig is 221

Blz.

Bewijsmiddel. De politiehond als — 43
Boerenl.l. Het toevoegen van het woord — als beleedigend aangenomen 310
Boete. Het opleggen van eene geldboete bij veroordeeling wegens een militair delict met toepassing van artt. 53, 54 Cr. W. K. te L. 38
Braak. Diefstal met —. Vrijspraak. 142

Coenen E. Benoeming van den Kap.-Luit. ter Zee E. Coenen als raad bij het Hoog Militair Gerechtshof 9
Competentie. — van den militairen rechter . . . . . 395 en 403
Connexiteit. Uitspraak van den Hoogen Raad over de toepasselijkheid van art. 14 Cr. W. Kr. te L. 223

Deknatel J. W. Officier van Gezondheid 1ste klasse bij de Landmacht — deskundige in een zaak . , ... 307
Desertie. Eerste — twee malen gepleegd 28
— Eerste —. Krijgsraad veroordeelt tot 50 cents boete subs. 1 dag hechtenis. Adv.-fisk. eischt verbetering der straf tot 3 dagen mil. detentie. H. M. G. spreekt vrij op grond van voldoende rechtvaardiging van de afwezigheid . . . . . , . . . 38
— Wijziging in de bestraffing van — in 1748 130
— Eerste — 84
— Een marinier die achterblijft uit de **kazerne** toch veroordeeld wegens — in tijd van vrede, door zonder verlof langer dan twee dagen afwezig te zijn geweest van den **bodem** waarop hij diende enz. 219
— Eerste —. Overtreding der landweerwet. Krijgsraad spreekt vrij. H. M. G. veroordeelt 333
Diefstal. Krijgsraad veroordeelt wegens —. H. M. G. spreekt vrij. 35
— Vonnis Krijgsraad te 's Hertogenbosch van 11 October 1909. Sententie H. M. G. van 3 December 1909 40
— — van goederen uit een magazijn, door een persoon, daar geemployeerd tot het verrichten van eenig werk (art. 199 Cr. W. K. t. L. 53
— Vrijspraak van — met braak . . . . . , 142
— — met inklimming, — door twee vereenigde personen, — door middel van een valschen sleutel, — drie malen gepleegd . . . 148
— — en wederspannigheid. Vrijspraak van — omdat het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening niet aanwezig was 339
— — met braak door twee of meer vereenigde personen. Schuldigverklaring door den Krijgsraad. Vrijspraak door H. M. G. . . 370
— Veroordeeling wegens — door Zeekrijgsraad a/b van Hr. Ms. Wachtschip te Willemsoord. Vrijspraak door H. M. G. . . . 433
— — en verduistering. Zeekrijgsraad te Amsterdam veroordeelt beklaagde. H. M. G. spreekt gedeeltelijk vrij 490
Dienstweigering. Een marinier, oppasser bij de machinisten, behoort de order om achter tafel te gaan en te bedienen, op te volgen . 146
— Veroordeeling. Bekl. weigert met sergeant naar het station te gaan, bewerende niet te kunnen loopen 165
— Het niet voldoen aan een order van een bootsman door een schildwacht om een boek, waarin deze op zijn post stond te lezen, af te geven is —. Het is geen vereischte dat de order drie malen wordt herhaald 211
— Een artikel over — in het „Recht van Ned.-Indië" van ongeveer 20 jaar geleden 217

Blz.

Dienstweigering. In West-Indië een soldaat veroordeeld wegens —. Het Mil. Gerechtshof voor de Ned. West-Ind. bezittingen bevestigt het vonnis van den Krijgsraad, *maar op andere gronden.* . . . 221
— Matroos 2de klasse staat voor — in eerste instantie terecht voor H. M. G., omdat voor het einde der informatiën voor Off.-Comm. beklaagde naar Nederland werd geëvacueerd en wordt vrijgesproken. Deskundige gehoord 286
— Het door een met strafklasse gestraften schepeling weigeren om zijn zeildoeksch werkpak te schrobben is — 315
— Het weigeren op het morgenappel door een milicien-huzaar aan het bevel van een wachtmeester te voldoen om een doek, dien die milicien om den hals had, af te doen is — en *niet een overtreding der krijgstucht* 377
— —, feitelijke insubordinatie en mishandeling 406
Dood. Zwaar lichamelijk letsel, hetwelk den — ten gevolge heeft gehad. 198
Dreigen. Het werpen van een klomp naar zijn meerdere in rang zonder dezen te raken, omdat hij bukte is *niet* — met gebaren, maar het plegen van een daad van geweld 373
— Het werpen van een hard voorwerp naar eenige personen onder wie een meerdere in rang, met de daarbij uitgedrukte bedoeling dien meerdere te treffen is niet — maar *feitelijke* insubordinatie . 406
— —, beleedigen en plegen van daden van geweld zijn niet de uiting van éénzelfde misdadig opzet 411
— Beleedigen of — van den meerdere in rang. Beklaagde wordt vrijgesproken omdat het te laste gelegde feit, hoewel bewezen, niet strafbaar is 448
Dronkenschap. Vrijspraak van openbare — omdat het desbetreffende proces-verbaal alleen over *dronkenschap* spreekt en met geen enkel woord melding maakt van *kenlijken staat van dronkenschap* . . 160
Duel. Het — bij de behandeling van de Oorlogsbegrooting 1910 . 120
Duitschland. Beslissingen van het Reichsmilitärgericht (13e deel 1910) 15 Januari 1910, nº. 57 276

Falsiteit. Het H. M. G. veroordeelt wegens — strafbaar gesteld bij art. 200 Cr. W. Kr. t. L. tot **gevangenisstraf** en **niet** tot **militaire gevangenisstraf** 414
Fiat-executie. Weigeren door C. d. Zt. in Ned.-Indië van het verleenen van — op grond van de meening dat het vonnis is opgemaakt in strijd met de meening van den Krijgsraad 454
Frankrijk. Militair strafrecht in — 347

Geëmployeerde in de cantine. Een fuselier — maakt zich schuldig aan wegnemen van geld uit de geldlade der cantine. . . . 53
Geweldplegen. Openlijk met vereenigde krachten — tegen goederen. 40
Geschiedenis. Bijdragen tot de — van de militaire strafwetgeving en rechtspleging 130
Getuigenverklaringen. De betrouwbaarheid van — 346

Heeterdaad. De arrestatie is wettig wegens betrapping op — . . 160
Herhalen van een order. Het driemaal — is geen vereischte voor het misdrijf van dienstweigering 211
Herroeping. H. M. G. vindt de reden van — eener bekentenis niet aannemelijk 148
Hooger beroep. Intrekking van — in het militair strafproces . . 15

Blz.

Hoog Militair Gerechtshof. Benoeming van een lid van het — . 9
— Kosten van het — bij de begrooting van Justitie 1911. 258, 259, 260
— De uitbreiding van het rechtsgebied van het — 273

Insubordinatie. Feitelijke —. Het werpen van een met vuil waschwater gevuld waschblik naar een sergeant is het plegen van een daad van geweld 32
— Feitelijke — 160, 290, 310
— Feitelijke — door het H. M. G. aangenomen en *niet* mishandeling voor het feit dat een sergeant een officier, dien hij *niet kende* en die in burgerkleeding was, met zijn sabel sloeg. 167
— Het werpen van een klomp naar zijn meerdere in rang zonder dezen te raken omdat hij bukte, is niet dreigen met gebaren maar feitelijke — 373
— Wederspannigheid en feitelijke —. Gelijktijdig verzet tegen een agent van politie en een maréchaussée 2de klasse 382
— Dienstweigering, feitelijke —, mishandeling 406
— Het werpen van een hard voorwerp naar eenige personen, onder wie een meerdere in rang, met de daarbij uitgedrukte bedoeling dien meerdere te treffen, is feitelijke — 406

Jachtovertredingen. Berechting van — van militairen in de 2de helft der 18de eeuw 133
— Vonnis van den Krijgsraad te 's Hertogenbosch van 18 December 1908, verbeterd door H. M. G. bij Sententie van 19 Februari 1909. 366
Justitiëele Voorschriften der Landmacht. Aan de — is geen rechtskracht toe te kennen 329

Kameraad. Bestelen van een — in het slaapkwartier 40
Kazerne. Achterblijven uit — der Mariniers. Vrijspraak door Krijgsraad te Willemsoord omdat op het feit geen straf is gesteld . . 51
Kempen P. A Officier van Administratie 2de klasse —. Intrekking van Hooger Beroep in het militair strafproces 15
— Iets over het begrip wegmaken in art. 350 W. v. Sr. door den Officier van Administratie 2de klasse — 359
Kinderwetten. — en jeugdige militairen bij de begrooting van Justitie 1911 . . . . . 258, 259
Klachtzaken. Klacht van een kapitein der infanterie over eene discipl. straf wegens hoogst oneerbiedig en indisciplinair gedrag, enz. Strafreden en straf door H. M. G. gewijzigd. 55
— Alsvoren wegens het aanbieden aan het H. M. G., met betrekking tot eene reclame, van een schriftuur inhoudende voor zijnen regiments-commandant beleedigende qualificaties en ongepast gedrag bij een onderzoek door niet te antwoorden op gestelde vragen. Stafreden en straf gewijzigd door H. M. G. 64
— Klacht van een sergeant-majoor-administrateur over een discipl. straf wegens het in een openingsrede eener vereeniging zeggen dat eenige onderofficieren, die gestraft waren, **buiten hun schuld** verhinderd waren. De gebezigde woorden niet met zekerheid gebleken. Klacht gegrond verklaard 175
— Klacht van een soldaat over een disciplinaire straf wegens een onware beschuldiging van een meerdere. Klacht ongegrond verklaard. 178
— Klacht van een korporaal over: 1°. een discipl. straf wegens het

Blz.

voorbijgaan van zijn chef bij het indienen van een verzoek en 2°. over onwettig arrest. Klacht ongegrond bevonden 181
— Klacht van een kapitein over een discipl. straf wegens met verlof gegaan voordat hij zich had overtuigd dat hem verlof was toegestaan. Strafreden gewijzigd. Straf verminderd 183
— Hooger beroep bij H. M. G. van een dispositie van den Krijgsraad waarbij was ongegrond en lichtvaardig verklaard een klacht van een sergeant over eene discipl. straf wegens ongepast toespreken van een meerdere. De dispositie wordt bevestigd voor zoover zij de klacht ongegrond verklaart en te niet gedaan wat betreft de lichtvaardigheid 186
— Klacht van een matroos 2de klasse over eene discipl. straf wegens ongepast optreden tegenover den chef der equipage. De klacht ongegrond en lichtvaardig verklaard en nieuwe discipl. straf opgelegd. 188
— Klacht van een matroos 1ste klasse over eene discipl. straf wegens drie redenen. De hoogere militaire autoriteit vindt de klacht ongegrond en zoodanig lichtvaardig dat die niet anders dan aan groote oneerbiedigheid kan worden toegeschreven; hij wordt echter niet opnieuw gestraft. Gestrafte beklaagt zich bij H. M. G. ook over beslissing hoogere mil. autoriteit. Klacht wettig verklaard wat betreft het eerste gedeelte der strafreden en overigens ongegrond . . . 190
— Klacht van een matroos 1ste klasse over discipl. straf wegens het niet aannemen van de militaire houding in de stoomsloep waarmeê de commandant werd overgevoerd. Klacht wettig verklaard. 192
— Klacht van een matroos 2de klasse over de reden eener discipl. straf. Klacht wettig verklaard. Strafreden veranderd 282
— Klacht van een matroos 2de klasse over eene discipl. straf wegens oneerbiedigheid jegens een meerdere, door te weigeren een stuk te teekenen, dat door dezen meerdere was opgemaakt te zijnen behoeve als gevolg van een door hem uitgedrukten wensch om zich te beklagen over een hem opgelegde straf. Klacht wettig verklaard Straf te niet gedaan 284
— Klacht van een matroos 2de klasse over de reden van een hem opgelegde discipl. straf wegens: „rooken terwijl hij de wacht had, „en als chef-seiner niet gezorgd dat er behoorlijk geseind werd". Klacht wettig verklaard. Straf te niet gedaan 393

Landweerwet. Overtreding der — 333
Leeftijd van 16 jaar. Een jongen bij de Zeemacht, die nog geen 16 jaar is, is toch militair en onderworpen aan de militaire wetten. 48
Lichamelijk letsel. Zwaar — hetwelk den dood tengevolge heeft gehad 198

Militair strafrecht. — in Frankrijk 347
— Novelle voor het — noodig na aanneming wijziging militaire rechtspleging 260
Militair recht. Leerstoel in — aan een der universiteiten. . . . 263
Minderwaardigheid. Psychische — 290
Misbruik van gezag. Elk gebruik van gezag tot het provoceeren van een misdrijf is misbruik van gezag 115
Mishandeling. Veroordeeling wegens — door den Zeekrijgsraad te Amsterdam 156
— — aangenomen door den Krijgsraad en **niet** feitelijke insubor-

Blz.

dinatie, omdat de sergeant den officier, dien hij sloeg en die in burgerkleeding was, *niet kende* 167
— Dienstweigering, feitelijke insubordinatie en — 406
— Wederspannigheid, die eenig lichamelijk letsel ten gevolge heeft gehad, wederspannigheid of — ? 491
Motiveering. De — der straf in het vonnis 432
Motor- en rijwielwet. Vrijspraak door den Krijgsraad van eene overtreding der politieverordening der gemeente Zandvoort, omdat art. 8 (1e lid, slot) der — niet was opgevolgd door de gemeente-autoriteit. H. M. G. veroordeelt beklaagde omdat dat artikel hier niet toepasselijk was 152
— Overtreding der — 329
Mutatie. Verkeerd gebruik van het woord — voor „strafreden" . 9

Neurasthenia. Rapport van deskundige Off. van Gezondh. 1ste kl. J. A. VAN TROTSENBURG 458
Nolst Trenité S. F. Benoeming van den Kap.-Luit. ter Zee — tot lid van het Hoog Militair Gerechtshof 9
— Installatie als lid H. M. G. 12
Novelle. Na aanneming wijziging militaire rechtspleging is eene — voor het militaire strafrecht noodig 260
Nijland J. F. Kapitein-Luitenant ter Zee —. Nog eens iets over straftoemeting 430
— De motiveering der straf in het vonnis 432

Officieren-Commissarissen. De al of niet rechtmatigheid van de benoeming van Offic.-Commissarissen voor één jaar overeenkomstig art. 22 der Justitieele Voorschriften voor de Landmacht . . . 329
Onbevoegdverklaring. — door den Zeekrijgsraad te Hellevoetsluis. 48
Ontoerekenbaarheid. Vrijspraak van beklaagde wegens —. Het Hof van Justitie in Suriname spreekt bekl. vrij op grond van een deskundig rapport ongeveer 15 jaar vroeger in een strafgeding tegen denzelfden beklaagde opgemaakt 516
Oogmerk van wederrechtelijke toeëigening. Het — in het vonnis van den Krijgsraad te Haarlem van 20 September 1910 429
Openbaarheid. De — van de vergaderingen van den Krijgsraad. Resolutie van het H. M. G. 479
Opleiding. Rechtsgeleerde — van officieren bij de behandeling van de oorlogsbegrooting 1910 128
Oplichfing. Poging tot — tweemalen gepleegd, ééne voortgezette handeling 25
— Een geval van — 148
Opsporingsbevoegdheid. — van een agent van politie. 522
Overtuiging. De rechterlijke — en art. 160 C. W. Kr. t. W. . . 421
Overvaren. — van een roeiboot 528

Papendrechtsche zaak. De — in de Tweede Kamer der Staten-Generaal 233
Poging, — tot oplichting, tweemalen gepleegd, ééne voortgezette handeling 25
— tot zaakbeschadiging. Overboordwerpen van commaliewant door het zeuntje 194

Blz.

Poging. — tot zaakbeschadiging. Overboord werpen van een kooi, die blijft drijven 205
— — tot diefstal. Een geval waarin strafbare poging *niet* wordt aangenomen door het Gerechtshof te 's Gravenhage 526
Politiehond. De — als bewijsmiddel 112
— De — Tjap 114
Psychiater. De — in het strafproces 267

Rangverhoudingen. Ordonnantie van 8 Maart 1750 omtrent de — van zee- en landofficieren 134
Rapport. — van de deskundigen Officieren van Gezondheid 1e kl. J. W. Deknatel en J. A. van Trotsenburg 307
Rechtsgebied. Advies van Adv.-Fisk. VerLoren van Themaat over — Zeekrijgsraden 265
Rechtspleging. Militaire — bij de behandeling van de oorlogsbegrooting 1910. 119
— Bijdragen tot de geschiedenis van de militaire strafwetgeving en —. 130
— Militaire — bij de begrooting van Justitie 1911 . . . 259, 260
Reichsmilitärgericht. Beslissingen van het — nº. 57 der afl. van 15 Januari 1910 276
Riem H. Officier van Administratie 2de klasse —. De rechterlijke overtuiging en art. 160 Cr. W. Kr. t. W. 421
— Het oogmerk van wederrechtelijke toeëigening in het vonnis van den Krijgsraad te Haarlem van 20 Sept. 1910 429

Schip alleen in zee. Krijgsraad aan boord van Hr. Ms. Pantserdekschip Friesland 315
Schuldvorderingen. De verjaring van — op het Rijk volgens de Wet van 8 November 1815 (S. 51). 9
Sergeant 1ste klasse. Het door een sergeant beleedigen van en plegen van feitelijke insubordinatie tegen een — 310
Staatscommissie. Nog eene —. (Ter vereenvoudiging van vorm en verduidelijking der redactie van de wettelijke voorschriften omtrent ouderlijke macht en voogdij) 11
Statistiek. Crimineele — in Nederland over 1908 1
Straf. De motiveering der — in het vonnis 432
Strafrecht. Militair — in Frankrijk 347
Straftoemeting. Nog iets over — 430
Strafwetgeving. Bijdragen tot de geschiedenis van de militaire — en rechtspleging 130
Stumpff Jr. A. J. M. De verjaring van schuldvorderingen op het Rijk door — 12

Taverne Mr. B. M. Oud-officier van Administratie 2de klasse, oud-Redacteur van dit tijdschrift — benoemd tot rechter in de arrondissements-rechtbank te Rotterdam 345
Toerekeningsvatbaarheid. Verminderde —. (Psychische minderwaardigheid) door den Krijgsraad aangenomen, door den fiskaal niet. 290
Trotsenburg J. A. van. Officier van Gezondheid 1ste klasse der Zeemacht — deskundige in eene zaak 307
— Alsvoren 475
Tydeman G. F. De betrouwbaarheid van getuigenverklaringen, uit het Fransch door — 346

Blz.

Valsche naam. Opgeven van een — 40
Valsche opgave. Het in eene authentieke akte doen opnemen van een — (art. 227 Sr.) 28
Valschheid. Opzettelijk gebruikmaken van eene vervalschte authentieke akte, enz. Krijgsraad veroordeelt 138
H. M. G. spreekt vrij 135
Verbanning. Advies van den Adv.-fiskaal van 15 April 1901 over de — van art. 200 R. L. 481
Verdediger. Bewering van een —, dat met eene liquide vloeistof geen geweld kan worden gepleegd (i. c. water) 32
Verduistering. Een geval van — 148
Verjaring. De — van schuldvorderingen op het Rijk 9
Verkeer belemmeren. Het in staat van dronkenschap in het openbaar het — 319
Veroordeelden. Wegens militaire delicten —, verdeeld in Landmacht en Zeemacht in 1908 6
— Idem naar rang en stand en leeftijd 7
Voorarrest. In mindering brengen van het — op eene geldboete . 160

Walaardt Sacré L. A. Benoeming van een lid van het Hoog Militair Gerechtshof in de plaats van wijlen den Schout-bij-Nacht-titulair —. 9
— Herdenking van het lid van het Hoog Militair Gerechtshof — bij de installatie van zijn opvolger 12
Wederspannigheid. — gepleegd door twee personen met vereenigde krachten 40
— Een geval van — bij betrapping op heeterdaad 160
— Feitelijke insubordinatie en — gepleegd in het hospitaal te Amsterdam 290
— — door twee of meer personen met vereenigde krachten gepleegd. 319
— Diefstal en — 339
— — en feitelijke insubordinatie. Gelijktijdig verzet tegen een agent van politie en een maréchaussée 2de klasse 382
— Fiskaal eischt veroordeeling wegens —, die eenig lichamelijk letsel ten gevolge heeft gehad. Krijgsraad veroordeelt wegens mishandeling; H. M. G. in hooger beroep wegens weêrspannigheid . 491
Wegmaken. Iets over het begrip — in art. 350 Sr. 359

Zaakbeschadiging. Overboord werpen van commaliewant door een zeuntje 194
— Overboord werpen van een kooi, die blijft drijven. *Geen poging* maar het voltooide misdrijf 205
Zeuntje ambtenaar. Het zeuntje, dat commaliewant van zijn bak overboord werpt, schendt daarbij als ambtenanr een bijzondere ambtsplicht. 194
Zintuigelijke waarneming. De verklaringen van een getuige, dat een beklaagde zwaaiend ging, wartaal sprak en dranklucht van zich gaf, betreffen omstandigheden, die voor — vatbaar zijn 109
Zwakzinnigheid. Rapport van een deskundige, die verklaart, dat beklaagde lijdende is aan neurasthenia en aan imbeciliteit grenzende aangeboren zwakzinnigheid 458